

13 to 7.3
GL

Biblioteca Hospitalaria	
GRANADA	
Sala:	A
Estante:	5
Título:	
Numero:	355

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL	
GRANADA	
Sala:	A
Estante:	4
Numero:	355

61152884

2 400 40

Del Collegio della compagnia DE *Sancti de granada* R. &
R. 3636

PAPÆ ET CONCILII,
SIVE ECCLESIAE

Auctoritate,

B. IOANNIS A' CAPISTRANO
è Minorum Obseruantium familia,
Concionatoris celeberrimi,

Opus nunc primum excusum.

EIVSDEM
SPECVLVM CLERICORVM
&
DEFENSORIVM TERTII ORDINIS
D. Francisci.

ADIECTIS INDICIBVS LOCVPLETISSIMIS.
CVM PRIVILEGIO.

Ed. 3. H.

Ed. Alara

V E N E T I I S,

Apud Antonium Ferrarium. M D LXXX.

SANCTISSIMO PATRI
GREGORIO XIII.
 Pont. Opt. Max.

ECCE CAPISTRANI parua sub imagine vultus,
 Qui mentem pingat, nullibi pictor erit.
 Forma parum signat, libri maiora loquantur,
 Quos is diuino condidit ingenio.

Antonij Amicij ad Librum.

QV I S te, docte Liber, vel subsannare cæchinho
 Audeat, aut sano rodere dente quat?
 Cum grauitè reseres decus, & sublimia sceptrâ
 Pontificis Summi, Concilyque simul:
 Quicquid, id est, possit Romana Ecclesia Christi,
 Quam nullus verbis commaculare valet.
 Cum te GREGORIVS foueat, seruetq; fouendo
 Inclytus, ille ingens Urbis & Orbis apex.
 Eia ergo tanto comitate, Libelle, Monarchâ,
 Perlustrâ Eoas, Occiduaſque plagas.

VM sæpe mecum, BEATISSIME ac SANCTISSIME PATER, non modò omnia in hominum gratiam, sed ipsum quoque hominem hominis causa creatum, illumque præcipue a DEO Opt. Max. ad suæ Maiestatis cultum & contemplationem sibi similem factum esse considero: mearum partium esse censeo non solum huius ætatis hominibus utilitatem afferre, verum etiam posteritati prodesse, Deoq; vniuersorum gubernatori sapientissimo, atque omnium sæculorum Principi debitum cultum tribuere. Quod sanè omniratione consequi nitor, sed ea præsertim, qua magnis meis laboribus tot annis inuigilo, vt quorundam piorum sanctorumque hominum do-

ctrina præstantium scripta, quæ occulta, iniuria temporum latuere, è tenebris proferam atque in lucem producam. Itaque cum inter cetera Opus hoc DE P A P A E & C O N C I L I I, SIVE ECCLESIAE AVCTORITATE, ad manus meas peruenisset, tum ob Operis præstantiam, tum ob Auctoris excellentem doctrinam, sanctitatem & auctoritatem, typis illud mandare decreui. Hic namq; Auctor, magnus ille IO ANNES A C A P I S T R A N O est, & Minorum Obseruantium familia, & mea Aprutina prouincia oriundus, Vir religiosissimus, doctissimus, mirabilium operum, diuinorumq; miraculorum effector & viuens & fato functus: cuius ego memoriã à puerilibus annis, vt licuit, summo semper honore ac pietate prosequutus sum. Ne igitur absque ope alicuius doctissimi & præstantissimi Viri in lucem prodiret, summopere cauendum fuit, quominus falsò reprehendi a detractoribus nostrorum temporum, recentioribusq; hæreticis possit (eamque ob causam, hanc rationem iniui) sed vt potius magnum videntes propugnatorem aufugiant & abstineant. Tibi igitur, GREGORI Pontifex Opt. Max. tanquam extra omnem aleam sanctissimo Iuris vtriusque consultissimo, & in huiusmodi Operibus dijudicandis

primas

primas absque controuersia obtinenti, Opus hoc, nunc primùm typis excusum, optimo iure offero, dico & confesco: Tibique mittès, tuæ commendans fidei, supplici affectu oro, vt tua inuictissima potestate foueas, protegas, tuearis. Quis enim commodius, aut opportunius id efficere potest? Cum quæcunque ad Pontificiam dignitatem, Summum Apostolatum, atque coruscant huius tremendi fastigij Maiestatem attinēt, ea Tibi, Pontifici Romano, primo, summo, ac vnico præfecto, quoque nullus maior est, ascribi debeant, qui pastor & pater vniuersalis es, Dux omnium Christianorum, Dei filij Vicarius, Petri Apostolorum Principis verus successor, totius Orbis Dominus, à DEO missus & electus Sacerdos Maximus & Pontifex Summus. Iccirco tua sancta benedictione, verè bonus & comis, laudes approbæque meum sincerum animum, qualiscunque sit: vt Opus ipsum de tantã re, idest Ecclesia Romana, magna aliarum omnium matre, & Apostolica sede, quæ cardo & caput à Domino & nō ab alio est cōstituta, & domus DEI vocatur, SANCTITATIS TVAE Augustissimo, sacrosanctissimoque nomine ac titulo circumferatur & illustretur. Quod Opus egregiū TVA SANCTITAS solita humanitate accipere, excelsoque

animo

animo intueri haud grauetur, vt vniuerso Orbi pateat illud Auctorisque sui beatam memoriam, non minus tibi charam fore, quam Antecessoribus tuis, qui illud in celeberrima illa Vaticana Bibliotheca, inter reliqua clarissimorum hominum monumenta asseruauere. Quique tui Antecessores, Martinus V. scilicet, Eugen. III. Nicolaus V. & Calist. III. in eadem illa Augustissima Sede constituti, in qua tua Te virtus & diuina benignitas collocauit, hunc piissimum Virum, feruentissimè, ac solertissimè in causa fidei agentem, multis maximisque honoribus affecerunt, atque varijs muneribus decorauerunt: quod in ijs, quæ contra Fratricellorum, Boemorum, Græcorumque hæreses dixit, fecit atque conscripsit, multarum peregrinationum itineribus, laboribus & periculis susceptis, frigora, niues, glacies, ventos, difficiliaque complura parui faciendo, liquidò patet. Inquisitor generalis hæreticorum in toto Orbe constitutus est, atque Prædicator Crucis contra Crucis hostes, cruentissimos Turcas. Qui Cruce signatus & ipse in illa obsidione Albe Regalis, licet ætate grauis, iam septuagesimū amplius annū agens, circumuolantibus missisque vndiq; sagittis, iaculis, varijs bellorum telis, stridentibusque æneis tormentis in Christianorum

norum necem excussis, non æstu, non solis ardore, non siti & inedia, non somno, continuis, celerrimisque discursibus Christianæ Reipub. fidei Catholicæ vnquam defuit. Cuius studio & vehementissimis, efficacissimisque cõcionibus collectus satis magnus Cruce signatorum exercitus est, non Hungarorum tantum, sed Germanorum, Polonorumque simul: Cuius inquam, auctoritate, virtute, ac sanctitate in nominis IESV exclamatione gloriosa victoria parata fuit. Verum quid Te pluribus morer, Summe ac potentissime Sacerdos, cum huius magni Viri laudibus recensendis impar sum? Ego verò assidue æternum, summumque Principem, DEVM Opt. Max. perenni bus votis perpetuisque precibus, supplex precabor, licet peccatorum onere pressus, vt religiosissimam Sanctitatem tuam, quæ in terris militantium Ecclesiam regit & Christianæ Reipublicæ habenas moderatur, gregi suo diu incolumem feruet, & summi Sacerdotis Melchisedech annos illi præstet, dirigendo, conseruando & protegendo, ad defensionem & exaltationem Sanctæ suæ Ecclesiæ Romanæ, cū totius Orbis beneficio, quem totū tuæ curæ commisit. Ita Domine IESV CHRISTE, fiat. Vale Beatissime, & Sanctissime Pater, Christianæ

næ Reipublicę columnen , alme Præful , atque
 Princeps Opt. Max. cuius Sacratissimos pedes
 mente & animo , cum corpore longè distans
 nequeam , humi prostratus , summissè hu-
 millimeque deosculor . Venetijs , Idibus
 Iulij . M D LXXX.

SANCTITATIS TVAE

Seruus humillimus

Antonius Amicius.

REVERENDISSIMO in Christo Patri, & Domino, Domino, A-
 miseratione diuina, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Episcopo Flo-
 stiensi dignissimo, Cardinali Bononiensi vulgariter nuncupato, licet
 Illustrissima ciuitas Venetorum de nobili & Magnifica pro-
 sapia de Corarijs decorauerit origine naturali, suo sin-
 gularissimo Domino, benefactori, & præcipuo &
 continuo protectori .

*Frater Io. de Capistrano Ordinis Minorum minimus & indignus,
 tuus quasi vermiculus, præ cunctis inutilis seruulus & Ora-
 tor, cum recommendatione se ipsum & Christo frui cum
 lætitia sempiterna, & utriusque hominis sospitate
 ad æternam gloriam capeffendam.*

QRANDE mihi onus impositum, & importa-
 bile pondus, postquam à te recessi confi-
 derans, superueniente noctis quiete stramē-
 ti silentio mea mente reuoluens, quid mi-
 ser, inquam, quid ignorantissime præsum-
 pisti humeros submittere machinæ tam
 grauosæ, quasi Magdalo super rupem excel-
 sam edito, magno sumptu & inæstimabili constructo præ-
 tio, sanguine videlicet Saluatoris? & (vt verum fatear) hæc
 mea peruigil & aculea cogitatio, adeo meum animum con-
 turbauit ac stimulosâ infestatione perterrituit, quod pro ex-
 cufatione potius quàm pro executione promissi operis de-
 creueram insudare, os claudere, labia non mouere, calamo si-
 lentium imperare, & à tali proposito totaliter resilire. Cu-
 ius enim Cæsareus animus non formidet, ponere os ad cæ-
 lum, & de potestate Summi Præfulis disputare? & si Ioan.
 Baptista, quo (testimonio veritatis) inter natos mulierum
 non surrexit maior, timuit tangere sanctum Christi verti-
 cem : quanto magis ego putridus vermiculus contremisco
 alta mysteria nostræ fidei contemplari, & in tam arduo pro-
 blemate disputando, de potestate videlicet pastorali, siue pa-
 storis & gregis (vt ita dixerim) aliquid balbutire, & non po-
 tius silentio pertransire, quàm præsumere terminare? Noui
 enim scriptum esse, Nolite tangere Christos meos, & in Pro-
 phetis meis nolite malignari. Quod non solum tactu ma-

* * nuali,

nuali, sed etiam uerbaliter creditur esse scriptum, iuxta id, quod Eusebius Papa statuit dicens: Oues, quæ suo pastori commissæ sunt, eum nec reprehendere, nisi a fide exorbitauerit: nec ullatenus accusare possunt, quia facta pastorum oris gladio ferienda non sunt, quamquam reprehendenda recte videantur. 2. q. 7. c. oues. Sed quia scriptum est, Dominus mortificat & uiuificat, deducit ad inferos & reducit, quasi nunc à mortuis reuiuiscens. Et de baratro mortis educus a Domino, ut uestra Reuerentia bene nouit, respirare tentans ad meridiana auram hauriendam de fontibus Saluatoris tanquam pullus coruorum, os aperiam ad rorem calicem degustandum, utque ui labia Isaia Prophetæ calculo mundauit ignito, & linguam subiugalis asinae Balaam dedit esse disertam, dignetur è cælis sapientiam infundere ueritatis mentibus fidelium deuotorum ad defendendum suam causam, quia sua res agitur & tractatur: ut sua ueritate cognita per mortale genus hominum fiat unum Ouis & unus Pastor in uniuerso terrarum orbe ad diuini nominis gloriam exaltandam, & suis electis tam Angelicis, quam humanis spiritibus spiritualibusque corporibus erogandam. Et quoniam me cogitis uolentia charitatis uestris iussionibus obedire, cum familiari quadam & humana benignitate, compulsi uostro quodammodo lacte spiritualis uberis educatus ab infantia rigenaria susceptionis habitus regularis, & emissa professionis uoti tanquam triplicis obseruandi uestris imperialibus uerbis, tanquam strictissimis mihi præceptis obistere non præsumam, cogitans mihi magis incumbere cum mei derisione parere, etiam si digito noster cunctorum irrisione vulgari, quam pertinax & proteruus uestræ reuerentia obediencie contrairæ, cum non dubitem me inter ignem & ensam huius operis studio coarctari; & multos in me æmulos excitare apud Deum formidine nulla concutiar, qui ad intentionem magis respicit, quam ad opus, cum non intendam nisi sincera, recta & solida consciencia (iuxta sanctorum Patrum ac præcedentium Doctorum traditiones & dogmata) perquirere ueritatem, nulla mentis passione commotus, nulla formidine poenæ, nulla spe præmij, nisi cælestis, nulla affectione priuata, non odio, non amore cuiusquam,

nisi

nisi quantum diuina charitas, & proximi dilectio me compellit pro gloria Redemptoris & catholice sponse Christi; quod iniungitis indagare, quantum meæ pusillitatis uires efflagitant, & ruditas ingenii ualuerit attingere palpitando, ex quo tanto tuam benignissimam humanitatem, atque feruidam charitatem audacius ad defensionem huius Opusculi ceterorumque Tractatum & Sermonum ac Scriptorum quorumcumque meorum strictius alligabo, quanto me promptiorem noueritis ad parendum uestrorum studiorum imperio mandatorum. Me tamen hæc & omnia per me scripta, dictata uel signata, prædicata uel notata, seu quomodolibet enarrata, & nunc & semper, prout sum pluries aliàs, & locis quam pluribus protestatus, omni protinus erronea assertione depulsa, omni que præiudicio ueritatis euulso Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, cuius caput, Summum Pontificem esse confiteor in præsentem Eugenium Papam III. quapropter & ipsi principaliter & Sacrosanctæ Sinodo, ubilibet in Spiritu sancto legitime congregatæ, & tibi tanquam singularissimo defensori, nec non & Generali Ministro & uniuerso Minorum Ordini, ceterisque legentibus, uel auscultantibus quibuscumque humiliter recommitto, ut approbanda approbent, reprobanda reprobent, corrigenda corrigant, eradenda eradant, supplenda & emendanda suppleant & emendent, defectusque quos nouerint, paterna dignentur clementia tolerare, quia ira & conturbatio in se & in aliis, impediunt charitatem uulnere spirituali. Et si quid dixerim, quod non singulis satisfaciat, uel sit uerbum cuiusquam piarum aut deliciarum aurium offensiuum, non facile indignentur, nec molesta infestatione musculi perturbentur, respicientes aurea poma inter sordidas glebas immixta, uel spurcas immunditias stomachantes, enatantia tanquam pisces: neque enim ipse Dominus Iesus Christus efficienter omnibus satisfacit, licet sufficienter uoluerit omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem pergere ueritatis. 1. Timot. 2. c. sed non omnes obediunt Euangelio. Isaïas enim dicit, Domine, quis credit auditui nostro: ergo fides ex auditu est, auditus autem per uerbum Christi. Sed nunquid non audierunt? & quidem in omnem terram. exiuit sonus eorum, &

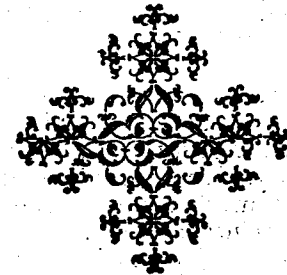
Submissio
correctioni.

in fines orbis terræ verba eorum. Non mea sunt hæc, sed Doctoris gentium ad Rom. 10. nec dedignentur altæ capacitatis ingenia sublimia, ad tam paruulas meditationes oculos inclinare, quia & Aquila tã perspicacis intuitus, super excelsa conuolans, altissimaque montium cacumina pertranscendens, prædam prospiciens è longinquo, ad pusillam quantũ libet escam sibi utilem descendit, & in paruo lapide preciofo zafiro, carbunculo, uel smaragdo magnas virtutes, excellentesque proprietates, arduas & eximias, altissimus inseruit excolendas, & profunda suæ sapientiæ mysteria perscrutanda, nonnunquam sapientibus & prudentibus huius sæculi denegauit, pusillis & humilibus in suo incomprehensibili diuino lumine simpliciter confidentibus reuelando veracissimo testimonio eiusdem Domini Saluatoris, Matt. 11. De quo, sicut olim in carne passibili cum hominibus conuersante aliqui dicebant, quia bonus est: aliqui uerò non, sed se ducit turbas, Ioan. 7. ita & nunc patet expressè, quòd aliqui eum laudant, aliqui uerò blasphemant: sicut etiam de Paulo, vase electionis, ceterisque Apostolis, nec non & de Hieronymo, & Ambrosio, ceterisque Doctoribus: nec non & de Petro, Syluestro, Gregorio, ceterisque Pastoribus murmuratur, & his & aliis Sanctis nonnunquam detrahitur obloquendo. Quantò magis igitur mihi grauiissimo peccatori & ignorantissime creaturæ præsumenti talia perscrutari, plurimos iudices adhibere non dubito, ut si quid dixerim vel scripserim vni gratum: alius econuerso, cui non erit sermo gratuitus, la cerandum iudicet ignibusque tradendum. Sed qui ueritatis est auctor, ueritatem ipse defendat & protegat usquequaque cæcæ æmulationis tenebras effugando, quæ mentes hominũ obnubilat, se ipsos amantium & non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt querentium, ne possint cernere uerum. Nunc ergo, Christe sanctorum decus Angelorum, Deus Deorũ, Deus creator uniuersi, Redemptor noster, auctor rectorque atque protector, ostende nobis lucem tuæ serenissime ueritatis, & mentes nostras lumine tuæ fulgentissime claritatis illustra. Respice Domine, de excelsis Throno tuæ præcellissimæ maiestatis, emitte lucem tuam, & ueritatem tuam, accende lumen sensibus, infunde amorem cordibus, aspice

*Oratio ad
Deum pro
concordia Ec-
clesiæ capitũ
& membro-
rum.*

aspice in nos & miserere nostri Domine, ne despicias gemitus pauperum tuorum. Exaudi uoces ad te clamantium. Veni Domine & noli tardare, relaxa facinora plebi tuæ, & quã tibi sponsam tuo preciosissimo sanguine comparasti, non derelinquas exanimem, non errare permittas, non euagari per deuia, nõ lutosi temporalib. inutiliter implicari. Emitte Spiritum sanctũ tuũ de excelsis folio gloriæ tuæ, ut nobiscũ sit, nobiscũ permaneat, in nobis habitet, operetur & agat, in vnum congreget, nostros actus dirigat & informet, pacemque donet protinus, nosque concordet dulcius in amore, ut simus vnum in te Domine, sicut & tu cum Patre & Spiritu sancto vnus Deus, vnus Dominus per cuncta sæcula regnas, nosque tecum facias pariter conregnare, ad laudem & gloriam tui sanctissimi nominis gloriosi, qui semper es laudabilis & benedictus in sæcula sæculorum.

Amen.

Ex

Ex Aenea Syluij, Pij II. eius nominis Pontificis Maximi, Historia.

DANNEM hunc Capistranum, cum Legati Frederici Cæsaris, plurimorum verbis commendatum accepissent (quem uirum, doctum, & apostolicę vitę factorem, tumor asserbat) literas Nicolai Pontificis ad eum impetrant, quibus in Austriam illi iter mandatur, ibi ut ex arbitrio Cæsaris monasteria Minorum oberrantia reformet, pacemque populis prædicet, & viam uitę in ueritate doceat. Quas literas mox Legati ad Ioannem misere. Ipsi ex urbe redeuntes Senis, Florentię, Bononię, Ferrarię, Venetięque cum Principibus, ac Magistratibus urbium, de transitu Cæsaris transegerunt, nec quenquam aduersum inuenere, uniuersi honorem, aditum, comœatumque Cæsari lætis animis promissere. Per idem tempus Ioannes de Capistrano ex Apostolica iussione Teuthoniam ingressus est, ac per Carinthiam & Stiriam venit in Austriam, cui sacerdotes & plebes cum Sanctorum reliquiis obuauerunt, eumque ueluti Apostolicę sedis Legatum, ut ueritatis prædicatorem, ut in magnum aliquem Prophetam, ut Dei nuncium susceperunt, & quasi uel Petrus, uel Paulus, uel alius Apostolorum illac iter faceret, omnes accolę montium descendere, Ioanni occurrere, uestimentorum eius fimbrias auidę contigere, ægrotos & malę habentes ante pedes eius attulere, e quibus plerosque sanitati reddidit. Moratus est autem in Noua ciuitate dies aliquot, uiam Domini prædicans, mortalesque omnes ad pœnitentiam uocans. Interea magna miraculorum fama Viennam opleuit, aduenisse Cæsaream (sic enim Nouam ciuitatem nonnulli uocant) sanctum uirum, ut Dei Apostolum, qui morbos pellat, qui uiam Dei in ueritate doceat, qui pecuniam spernat, honores fugiat, abstinentia uiuat. Concurrunt tumultuantes ad eum plebes, nec se tam diu uicturas putant, donec uisere hominem queant. Maiores natu & Principes ciuitatum ad eum legantur, qui eum Viennam adducant: timebant enim ne uel retro Italiam rediret, uel in Hungariam alio itinere (posthabita Vienna) proficisceretur, quam rem sibi iacturę magnę probique loco ducebant. Inuitatus autem Ioannes Viennam petit, tantus undique populi motus fit, tantus concursus, ut nulla capax multitudinis platea inueniatur, quocumque transitus illi est, uiri ac mulieres impetum faciunt, premere alter alterum intueri satagen tes uirum, lacrimas lætitię deuotionisque mittere, leuare ad cœlum manus, benedicere uenienti, laudare mittentem, tangere, osculari, qui prope sunt uestimenta, ueluti cœlo missum & Angelum Dei respicere. Apud Minores deinde sui ordinis, (non suę uitę) fraeres exceptus est.

Ibi

Ibi cibaria sibi, suisque comitibus publicitus ministrata sunt. Vitam in hunc modum apud Viennenses ducere uisus est, uestitus dormire, ante lucem surgere, Matutinum, Landes, Primam, Terciam orare, diuina exinde celebrare, his peractis sermonem ad populum Latinę pronuntiare: post hæc Interpres quę dicta sunt ab eo (quantum capax est) exponere populo: tres autem horę labi pausquam fiat interpretatio, loco sublimi apud Carmelitas in foro, ut inde sermocinaretur, extructo: nam capi alibi populi multitudo non potuit. finito sermone ad Cœnobium sui ordinis reuertitur, ac Sexta, & Nona completis infirmos uisere, diu apud eos morari, manus omnibus imponere, biterum Sancti Bernardini & cruorem, quem illi mortuo e naribus fluxisse ferunt, singulis ægrotantibus adiuuere, quos raro infra quingentos fuisse constat, precari supplex pro omnibus, exinde cœnare, demum his qui se accedunt audientiam præbere, mox uesperas dicere, hisque completis ad ægrotos reuerti, atque cum his usque ad noctem se exercere, tumque demum Completorio & aliis dilectis precibus expletis corpus quieti dare, minimum esse quod somno indulsit, ad reuendos sacrę Scripturę codices pauillum furari tēporis Sic homo quasi cœlestem vitam in terris agere, immaculatam, absque sorde, absque peccato: ausim dicere absque peccato, quamuis nonnulli gloriosum hominem iactatoremque sui ex rumoribus hominum accepisse mercedem dicerent, quibus placere magis quam Deo studeret. Sed sunt iniqui iudices, qui non in melius quam occulta sunt interpretantur, quando quę patent omnia bona uident. Cur uirum calumniemur, qui longam vitam in paupertate uixit? Qui multos annos docendo plebes assumpsit? Qui abstinentia in laboribus, in humilitate perseuerans, ac opera uerbis æquans? Qui nihil huius mundi appetiuit? Qui nulli fuit iniurius, sed sæculum hoc suis cultoribus ipse reliquit? Parua fuerit merces in tantis laboribus humana laus, stultus est qui propter rumusculos hominum suum corpus affligit, suumque genium fraudat. Ego sanctum & iustum hominem, qui calcauit auaritiã, libidinem subegit, honores sæculi fugit, qui contra iniuriam atque irã patientiam obiecit, qui fouendis pauperibus studium se præbuit, qui nullum superbiam fomitem ostendit, sola fiducia futurorum teneri arbitror, retributionemque thesauri cœlestis expectare, ac cum Paulo dicere, Gloria nostra hæc est testimonium conscientię nostrę, & de cetero reposita est mihi corona iustitię, quam reddet mihi in illum diem iustus iudex. Indicauit autem hoc perpetua hominis lætitia, quem ne mo cœstum uidit, sed uultu semper eodem, ut de Socrate tradit antiquitas. Sciebat enim mortali culpa se liberum, bonis operibus intentum, expectabat dissolui, & esse cum Christo. Quod si gloriam mundi quæreret, sciret Deo se non esse acceptum, uidereturque sæpe tristior conscientię stimulis actus. Nam qui laudes sectantur humanas ex alieno pendentes, arbitror, sæpe decepti merent. Soli sunt serui

Dei,

Dei, qui perpetua quiete & Domini tranquillitate fruuntur. Qualem esse Ioannem minimè dubitauerim, quem pusillum corpore Viennæ vidimus, ætate senecta, annos (ut ipse aiebat) quinque & sexaginta habentem, siccum, aridum, exhaustum, sola cute neruisq; & ossibus compactum, letum tamen, & in labore fortem, sine intermissione singulis diebus prædicantem, altas atque profundas materias absoluentem, doctis & rudibus satisfaciens auribus, mentes demulcentem, affectus quò volebat impellentem, ad cuius sermonem diètim viginti, & triginta hominum millia confluabant: maioriq; ipsum attentione, quàm uis non intelligerent, quàm Interpretem audiebant, cum mos illi esset totum sermonem Latinis verbis pronunciare, deinde locum interpretanti facere. At hic postquam nouum sui ordinis Cœnobium erexit, in Morauiam profectus est, multosq; Hussitarum ab errore reuocauit. Hunc & Cæsar cupidè audiuit, multisq; sermonibus, eius interfuit, ac uestimentis eum sacerdotalibus donatum dimisit.

Blondus Flavius, Foroliuiensis, de Italia illustrata, Regione XII.

INTER QVE ea, Capistranum duo millia passuum ab eodem fluuio est semotum. Quod oppidum viro nunc ornatur celeberrimo, Ioanne Capistraneo, Seraphici Francisci ordinis, quem decorat alumnus, miraculis & quidem frequentibus, quod post Apostolorum temporarum, ac propè inauditum fuit, in uita coruscante.

Ioannes Triterius, Abbas Spanheimensis, de Scriptoribus Ecclesiasticis.

IOANNES de Capistrano, Aprutij oppide, non longè ab Aquila urbe, ordinis Minorum fratrum, Sancti Bernardini olim discipulus, vir in diuinis scripturis eruditus, & in iure canonico egregiè doctus, ingenio excellens, & clarus eloquio, uita quoq; & religiosa conuersatione deuotus, diuini uerbi prædicator celeberrimus, qui multos uerbo, & exemplo ab iniquitate conuertit, scripsit quædam non parua utilitatis opuscula, de quibus ad me pauca peruenerunt.

De cupiditate, lib. tres. Incipit, Nolite uobis thesaurizare.

Contra Hussitas, lib. vnum.

Sermones varios, lib. vnum.

Epistolas nonnullas, & quædam alia.

Claruit sub Federico Imper. III. anno Domini 1450. & non sine opinione sanctitatis.

Hæc de Beato Ioanne adnotasse sufficiat, tametsi de uita & gestis eius non paruus liber, typis excusus, in manibus habeatur, Nicolao à Fara, Hieronymo Utinensi, & Christophoro Parisiensi, authoribus, e Minorum obseruantium familia, atque Beati Patris comitibus.

B. IOAN-

I
B. IOANNIS A CAPISTRANO,
e Minorum Obseruantium familia,

TRACTATUS DE
PAPÆ ET CONCILII, SIVE ECCLESIE
AUCTORITATE.

Pars prima primæ partis principalis de Papæ institutione.

ANCTISSIMI Domini nostri, IESU CHRISTI, totiusque sanctissimæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus sancti presidio suppliciter inuocato, gloriosissimæq; Virginis, matris Dei, Mariæ, & Beatorum Apostolorum, Petri & Pauli, Beati Hieronymi, & Beati Francisci, quibus defensionem huius operis, & aliorum, apud Deum, Beatam Virginem, & præfatos Beatos Apostolos singularissimè recommitto, ut Hieronymus heresum extirpator micanti lumine radijsq; fulgentibus diuine sapientiæ sibi cælitus effluentis protectionem suscipiat ueritatis, sicut olim suscepit pro suis deuotis filijs & amicis, Eusebio, Cyrillo, atque Syluano, mirandis prodigijs, prodigiosisq; miraculis demonstratis cum stragibus, & supplicijs hostium ueritatis: Franciscus autem suas deuotas lacrimas representans, & stigmata sibi diuinitus condonata, pijs ac supplices preces porrigat apud CHRISTVM, ut ueritatem suæ fidei tueatur, errores amputet, & discordias atque scismata, ac unionem & pacem misericorditer largiatur, Amen.

Inuocatio diuini presidij.

PRO subiecta igitur materia dicendorum, illud Ieremiæ I. uerbum occurrit, quod sibi à Domino dictum est, *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, ut euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & adifices, & plantes.* Magna hic patet auctoritas sacerdoti collata, nec cui libet, sed Ieremiæ tantum hoc legitur, esse prædictum: sicut non cui libet, sed Petro tantum dictum est à Domino, Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiã meam.

Thema.

De Papæ auctoritate.

A

& por-

B. Ioannes à Capistrano

& portę Inferi non præualebunt aduersus eam : & tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis, Matth. 16. & de vtraque auctoritate supradicta fit allegatio in c. solitæ, extra de maior. & obed. & 19. dist. c. sic omnes sanctiones. dicit Agatho Papa omnibus episcopis, Sic omnes sanctiones apostolicæ sedis accipiendæ sunt, tanquam ipsius Dei, voce Petri firmatæ, & in c. sequenti, ex capitulis Caroli Imperatoris scribitur, In memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam Ecclesiam, & apostolicam sedem, &c. & n. d. c. solitæ, super verbo, quodcunque, dicit Glos. Qui dixit omnia, nihil exceptit. 19. dist. c. si Romanorum, & ff. de off. præsid. l. 3. & Innocent. III. in d. c. solitæ, dicit, nihil excipiens, qui dixit, quodcunque ligaueris, &c.

Thematis & Tractatus diuifio. In prædictis itaque sacris verbis tria mihi principaliter considero perscrutanda, videlicet primum est summi Pontificis ingressus vel institutio, ibi, *Ecce constitui te hodie*. Secundum est summi Pontificis progressus, siue profectio, ibi, *Super gentes & regna, ut edifices & plantes*. Tertium est summi Pontificis egressus, siue defectio, ibi, *Ut euellas & destruas & disperdas & dissipes*.

Tria principaliter in toto opere. Pro primo quærendum est de institutione, siue electione Papæ. Pro secundo quærendum est de potestate, vel auctoritate Papæ. Pro tertio quærendum est de defectibilitate, & damnositate Papæ, videlicet quando est defectuosus, negligens, inutilis, vel aliter criminofus, quid agendum? Sunt enim verba prædicta magni ponderis, & diligenti examinatione condigna. *Ecce*, inquit, *constitui te hodie*. quasi dicat, Non te ingessisti, quia nemo sibi sumit honorem, sed qui vocatus fuerit à Deo tanquam Aaró, ut dicit Apostolus ad Hebr. 5. & 8. q. 1. in scripturis. nam qui se ingerit, repellendus est, non confirmandus, extra de elect. c. qualiter. Sequitur, *Super gentes*. i. laicos & inferiores. *Et super regna*. idest super Principes & superiores, ut in c. ad apostolicę, §. nos itaque, de sent. & re iud. lib. 6. nam & Moyfes audiuit à Domino, *Ecce constitui te dominum Pharaonis*. sic & Papa est dominus Imperatoris & regum vniuersæ terræ, iuxta nor. in c. per venerabilem, §. rationibus, & §. sunt autem, extra qui fil. sint legit. & in c. nouit, extra de iudic. cū similib. Sequitur in themate, *Et euellas*. scilicet vitia & peccata. *Et destruas*. scilicet hæreses & scisma-

Moyfes constitutus fuit dominus Pharaonis, et Papa Imperatoris, Exo. 7.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 2

ta. Et disperdas. scilicet infideles. *Et dissipes*, scilicet omnem machinam iniquorum, & veritatis lumini rebellium & obstinatorum. extra de hæretic. c. excommunicamus. 2. & in c. fœlicis, de pœnis, lib. 6. & in c. siquis suadente, de pœnis, in Clement. Sequitur, *Et edifices*. scilicet fideles confirmando. *Et plantes*. scilicet infideles conuertendo, &c. vt infra dicemus.

Quo ad primū tria quærentur, videlicet primum est de institutione Petri. scilicet quando fuit à Domino institutus. Secundum est de electione Papæ, ad quos spectat. Tertium est, à quo Papa debeat consecrari.

Quo ad primum, scilicet quando Petrus à Domino fuit institutus Papa, siue Vicarius. Et videtur aliquibus quod tunc, quando dixit ei Iesus in prima vocatione, Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cæphas, quod interpretatur Petrus. Io. 1. Dicunt enim quod Petrus Simon est vocabulum, quod Latine interpretatur caput. Petrus igitur dictus est Cæphas, eo quod in capite Apostolorum sit constitutus, vt dicit Papias. Petrus enim à petra nomen accepit. i. a Christo. Petra enim Græce, Latine firmitas interpretatur. Ex quo Christus dictus est petra, petra autem erat Christus, dicit Apost. 1. ad Cor. 10. à tali igitur petra dictus est Petrus, quasi firmatus super firmitatem Christi, qui est principale fundamentum & firmum principium Ecclesiæ suæ, vt dicit Apostolus 1. ad Corin. 3. ibi, fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. Alij dicunt, quod tunc eum Dominus instituit, quando interrogauit discipulos suos, Matth. 16. dicens, Quem dicunt homines esse filium hominis. & cum illi responderent, alij Io. Baptistam, &c. dicit illis Iesus, vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit, Tu es Christus filius Dei viui. Respondens autem Iesus dixit ei, Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in cælis. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c. vt supra. Et sic arguunt quod tunc eum instituit, quando dixit, Et quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, &c. Super prædictis namque verbis non leues Doctores variè sensere. Dicit enim sanctus Maximus in quodā sermone discutens illud, super hanc petram, i. super te firmum & solidum sicut petram, edificabo Ecclesiam meam. Communicauit enim ei Christus nomen suum, vt sicut Christus dicitur petra, ita & Petrus.

Tria q̄sta prime partis

Petrus quando fuit institutus à Christo.

Petri, & Petre.

trus dicatur hic petra, ac per hoc & Ecclesiæ fundamentum. Augustinus autem in quodam sermone dicit, Petrum itaque fundamentum Ecclesiæ Dñs nominauit, & ideo dignè hoc fundamentum colit Ecclesia, supra quod ecclesiastici ædificij altitudo confurgit. In libro autem Retractionum videtur se corrigere dicens, Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quòd in illo tanquam in petra ædificata sit Ecclesia, sed scio me sapissimè sic exposuisse, quòd à Domino dictum est, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. idest super hanc petram, quæ confessus est Petrus dicens, Tu es Christus fil. Dei viui, ac si Petrus ab hac petra appellatus figuret personam Ecclesiæ, quæ super hanc petram ædificatur. Non enim dictum est illi, Tu es petra, sed tu es Petrus: petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut ei tota confitetur Ecclesia, dictus est Petrus. Harum autem duarum sententiarum, quæ sit probabilior, eligat Lector, hæc Augustinus. Chrysostomus dicit, super hanc petram, idest in hac fide, & confessione tua, ædificabo Ecclesiam meam. Hoc etiã sentit tex. Decr. 2. 1. dist. c. 1. post medium. in vers. similiter verò. ibi, qui scilicet Christus, duodecim Apostolos, tanquam maiores sacerdotes, & septuaginta duos discipulos, quasi minores sacerdotes instituit. Petrum verò quasi in summum sacerdotem elegit, dum ei præ omnibus & pro omnibus clauis regni cælorum tribuit, & à se petra, Petri sibi nomen imposuit, atque pro eius fide se specialiter rogasse testatus est, & vt ipse cæteros confirmaret, subiunxit dicens, Simon, ecce sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, Luc. 22. Dicitur potest vtraque probabilis sententia, quæ tales habet auctores: sed vt ad concordiam reducantur, quæ discordare videntur, oportet intelligere petram Christum Ecclesiæ primariũ fundamentum, & summũ lapidem angularem, sicut Pet. dicit in sua Cano. 1. Pet. 2. c. cum dicit, Ecce pono in Sion lapidem summum angularem, pbatũ, electũ, preciosum, & qui crediderit in eũ, non confundetur. Vobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapis, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli & lapis offensionis & petra scandali ijs, qui offendunt verbo, nec credunt in quo & positi sunt. & sic patet quòd Christus est fundamentum omnium fundamentorum. Petrus autẽ

non.

non primarium, sed secundarium fundamentum dici potest super primario collocatum. nam & omnes Apostoli & alij perfecti dici possunt quodam modo fundamenta, sicut intelligitur verbũ Psalmistæ, cum dicit, Fundamenta eius in montibus sanctis diligit Dñs, portas Sion &c. Sion interpretatur specula, denotat Ecclesiam Christi, quæ in montibus sanctis, scilicet in fide & doctrina Apostolorum Christi supra petram Christum fundata est principaliter, & super articulos fidei ab Apostolis ordinatos secundario: Vnde subdit, Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. Psal. 86. Hinc & Apostolus dicit 1. Timoth. 3. Ecclesia Dei viui columna & firmamentum veritatis. Et Bonifacius VIII. in c. fundamenta, de elect. lib. 6. dicit, Fundamenta militantis Ecclesiæ in montibus sanctis propheta commemorans. Per montes Apostolos & prædicatores patenter insinuat, quibus tota huiusmodi ædificii fabrica confidenter innititur, qui firmæ bases Ecclesiæ super fundamento, præter quod nemo aliud ponere potest, quòd est Christus Iesus, veluti summo angulari lapide solidantur vt veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio uehebatur per apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est, in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fine orb. ter. verba eorum. Psal. 18. & infra, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, vt æterni templi structura Deo ædificante constructa, mirabili munere gratiæ Dei in Petri consisteret firmitate. Et sic patet quòd petram vocat, firmitatẽ fidei in Petro. ad quòd etiam facit 50. dist. c. fidelior. ibi cum dicit, Vt qui sibi ante infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum: & qui se interrogationis tentatione mutauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait Dñs, Tu es Petrus, &c. Petra enim dicitur eo quòd primus in nationibus, scilicet gentibus fidei fundamentum posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, molemq̃ contineat. Verba sunt Ambrosij in Omeli. lib. 1. Transgressi sumus aliquo qualiter, sed cũ reuerentia & supportatione, & ad propositum redeamus. Dicunt & tertij & hi melius, quòd neutro prædictorum locorum Petrus institutus fuit Papa, siue pastor Ecclesiæ, quia nec eum ante passionem Christus instituit, sed post resurrectionem die illo, quo Petrus dixit consociis, Vado pescari. Dicunt ei, venimus & nos tecum. & infra, Ascendit Simon Petrus,

B. Joannes à Capistrano

Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. & infra, Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Iesus, Simon Ioannis, diligis me plus his? dicit ei, etiam Domine, tu scis quia amo te. dicit ei, pasce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Ioannis, diligis me? ait illi, etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei, pasce agnos meos. Dicit ei tertio, Simo Ioannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, amas me? Et dicit ei, Domine tu omnia nosti, tu scis quia amo te. Dicit ei, pasce oues meas. Amē, amen dico tibi, cū es iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget & ducet quod tu non vis. hęc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset Deum. hęc omnia Io. vlt. vbi notandum, quod sicut Petrus tribus vicibus Christum negavit, prout clarè patet Matt. 26. in fine: ita tribus vicibus interrogatur à Domino post suam resurrectionem, an eum diligat, licet etiam aliis misterijs, vt statim dicemus. Et sicut Petrus Christum negavit paratum ad crucem pro salute multorū, ita & Petrus inuitatur à Christo, cautusque redditur, vt crucem perferat cum finali supplicio. quasi diceret, sicut me crucifixum pro te negasti, ita pro me pendens in cruce me confiteberis ad salutem. Sed videndum est, quare bis dixit, pasce agnos meos, & semel dixit, pasce oues meas? Responderetur breuiter, eo quod tribus statibus hominum præficebatur, ad regimen saluandorum, qui sunt, videlicet primus incipientium dicitur. Secundus proficentium. Tertius perfectorum. Primi, scilicet incipientes tanquā agni nouelli lacte indigent verbi Dei, quibus dicebat Apostolus. 1. ad Corint. 3. Et ego fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus; sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis. quasi dicat, incipientes potius blāditiis ducere, quam vinculis trahere conuenit ad salutem. Secundi scilicet proficientes, tanquam agni infra annum, solidioris cibi capaces existunt, & fortiores sunt ad augmentum virtutum. Secundo contradicit Apostolus ad Heb. 5. Etenim cū deberetis magistri esse propter tēpus rursus indigetis, vt vos doceamini quæ sunt elementa exordij sermonum Dei; & facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo: omnis enim qui lactis est particeps, expers est sermonis iustitiæ, paruulus enim est. Et sic patet quod ta-

Christus quare tribus vicibus dixit Petro, pasce.

Saluandorum status tres.

les

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 4

les arguit, eo quod potius deficiunt, quàm proficere curent. Tertij scilicet perfecti, sunt quasi oues fœcundæ, fructus multiplices afferentes, lacte, lana, caseo, ac gemellis fœtibus inundantes, de quibus etiā idem Apostolus ait ad Hebr. 5. Perfectorum autē est solidus cibus eorum, qui pro consuetudine exercitatos habēt sensus ad discretionem boni ac mali. Et sequitur in 6. c. Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur nō rursus iacentes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis &c. Hi ergo (vt dicebam) lac afferunt solatij spiritualis, de quib. prima Pet. 2. scribitur, Deponentes igitur omnem malitiam & omnem dolum & simulationes & inuidias, & omnes detractiones, sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutem, si tamen gustastis, quoniam dulcis est Dñs. Lanam habent bonorum operum & laborum, de quibus sub metaphora fortis mulieris scribitur Prouerb. vlt. Quæsiuit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum. & in fine dicitur, Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius. Caseum habent humanæ considerationis humiliter memoratæ à principio finem expetentis in Dñm, sic Iob 10. scribitur, Tædet animam meam, vitæ meæ, & infra, Memento quæso, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces me. Nonne sicut lac multisti me, & sicut caseum me coagulasti, pel. &c. ve. m. o. & n. c. m. vi. & m. t. m. & vi. t. cu. sp. m. Gemellos habēt fœtus ex acquisitione spiritualium filiorum, quos ad spiritualementem frugem conuertentes gremio matris inferunt Ecclesiæ militantis ad percipiendam regni cœlestis patriam hæreditariæ promissionis. Ex quo spiritualiter capiēdo Caticorum 4. scribitur, Dentes tui sicut greges tonfarum quæ ascenderunt de lauacro omnes gemellis fœtibus & sterilibus non est inter eas. Quæ verba de perfectorum fructu sumi mystica intelligentia nemo sanæ mentis hæsitat, sicut & Ioannes Euangelista de se ipso testatur 3. Cantica dicens, Maiorem horum non habeo gratiam, quàm vt audiam filios meos in veritate ambulare. & Apostolus ad Galat. 4. scribit, Filioli mei, quos iterū parturio. Et 1. ad Corint. 4. Non vt confundam vos hæc scribo, sed vt filios meos legitimos moneo. Et infra, Nam Christo Iesu per euāgelium ego vos genui. Certum est enim quod nec Ioannes, nec Paulus, carnales filios generarunt.

Similiter

B. Ioannes à Capistrano

Similiter etiam dicimus per alia verba, triplicem esse saluandum statum, videlicet coniugum, continentium & virginum. Coniugati & continentes tanquam agni ducendi sunt. Virgines autem, non dico infantes sed adulti, vel adultæ, non minus gratia quàm ætate, tanquam oues sunt reputandi. De quibus tribus statibus ad Hieronymum cõtra Iovinianum, prolixius disputantem sufficiat remisisse. Nec tædeat perscrutari quid alij sanctiores peritioresque nobis super hoc passu senserint indagandũ. Theophil. enim dicit, finito prandio commisionem ouium mundi Petro commendat, non alii. Augustinus verò in sermone Palchali dicit, Confitenti autem Petro amorem suum, oues suas commendauit. Vnde sequitur, dicit ei, Pasce agnos meos, tanquã non esset vbi ostenderet Petrus amorem suum in Christum, nisi esset pastor fidelis sub principe omnium pastorum. & infra, Cum dixit, pasce oues meas, quasi dicat, sit amoris officium pascere Dominicum gregem, sicut fuit timoris iudicium negare pastorem. Alchuinus dicit, pascere autem oues, est credẽs in Christo, ne fide deficient, confortare, terrena subsidia, si necesse est, subditis providere, & exempla virtutum cum verbo prædicationis impẽdere, aduersariis obistere, errantes subditos corrigere. Idem Theophil. dicit. Potest autem quis assignare differentiam inter agnos & oues: agni sunt, qui introducantur: oues verò perfecti. Christo mus autem dicit, quod enim maximè omnium tribuit nobis eam, quæ deseritur, est beneuolentia, est proximorum procuratio. Præteriens autem Dñs alios, Petro de talibus loquitur. Eximius enim Apostolorum erat Petrus, & os discipulorum, & vertex collegij. vnde & negatione deleta committit ei prælationem fratrum, & negationem quidem ei non exprobrat, sed dicit, si diligis me præstite fratribus, & feruentem amorem, quem per omnia demonstrasti, nunc ostende; & animam, quam dixisti positurum te esse pro me, hanc da pro outibus meis. Tertio etiam interrogat, & tertio iniungit eadem, ostendens quantum appretiat prælationẽ propriarum ouium. & quoniam hoc est maximè eius amoris signũ. Si verò dixerit quis, Quiliter igitur Iacobus thronum assumpsit Hierosolymorum, illud vtique dicã, quoniam Petrum orbis terrarum intronizat magistrum. & infra, Qui enim in cæna non audebat interrogare, sed Ioanni interrogationem cõmisit, huic & præpositura fratrum credita est: & non solũ non cõmittit alteri inter

roga-

De Papæ & Conc. sine Eccl. auctoritate. 5

rogare, quæ ad ipsum pertinent, sed de reliquo ipse pro aliis magistrum interrogat. Quia igitur magna ei prædixerat Dñs, & orbem tarrarum commiserat, & martyrium prænuiciauerat, & amorem protestatus fuerat, amplio rem volens & Ioãnem cõmunicatorem accipere dixit, hic autem quid? quasi dicat, Non ne eadẽ nobiscũ veniet uia? Et infra, Quia verò debebat orbis terrarum procuratorem accipere, nec oportebat eos de reliquo sibi inuicẽ esse coniunctos, quod præesset orbi terrarum, propterea Dñs dicit secũdum literam Græcam, Sic eum uolo manere donec veniã, quid ad te? tu me sequere. Quasi dicat, opus tibi commissum attende & perfice. hunc verò si voluero sic manere, quid ad te? Et idem Theophil. super verbo, sequere me, dicit, in hoc, quod dicit Dominus Petro, sequere me, cunctorum fidelium prælaturam ei instituit. Simul autem & sequi intelligas hic imitationem in cunctis & verbis & operibus. ostendit etiam affectionem ad ipsum, quia qui nobis astrictiores sunt, hos sequi nos volumus, Et idem Theophil. in verbo, donec veniam, dicit, hoc est dum hunc volens dirigam ad prædicandum. Te nanque nunc dirigo ad orbis pontificatum, & in hoc sequere me, ipse verò maneat sic, donec & cum educam sicut te. Aiunt enim aliqui hunc Apostolum vsque ad Vespasiani tempus, cum Hierusalem capienda erat, in locis illis conuersatum.

Archidiaconus et 8. q. 1. c. in scripturis, in verbo, amas me? dicit, vt hoc melius intelligas, sciendum est quod dixit Dominus Petro, Simon Ioannis, diligis me plus his? interrogabat Iesus, quod sciebat, sed innuit vt corde credamus, & ore confiteamur. Corde. n. creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, ad Rom. 10. Et ait Petrus, etiam Domine, tu scis quia amo te, quod non est sic distinguẽdũ, etiam Domine, vt scilicet aliis plus diligere se dixisset: hoc enim nesciebat, sed abundat in idiomate Hebræo. Tacens igitur quod ignorabat, respondit quod sciebat. Vel ita, Domine amo te, & etiam tu scis quia amo te, quasi dicat, te ipsum testem inuoco, quia amo te. dicit enim Iesus, Pasce agnos meos, quasi dicat, exhibitio operis sit probatio dilectionis. Cũque quæsisset secundo id ipsum, & idem respõdisset Petrus, idem subdit, Pasce agnos meos: post verò tertiam responsonem subdidit, pasce oues meas, quasi pasce docendo, pasce operando, pasce monendo, id est corrigendo. Vel sic, Pasce, hoc est imperatium. 2. 5. q.

De Papæ auctoritate.

B

1. c.

Orbis terrarum cura Petro commissa.

B. Ioannes à Capistrano

1. c. diuinis. Pascere est alere, nutrire, sublinere, pabulare, secundum Papiam. Et nota, quod beato Petro ter dictum est, *Pasce*. Vnde dic, *Pasce*, id est fide illumina. *Pasce*, id est charitate inflamma. *Pasce*, id est spe corrobora. Oues significant populos fideles innocentiae fructus dantes, secundum Papiam. Hæc Archid. in d. c. in scripturis aptius tamen dicit 6. q. 1. c. imitare, ubi referuntur verba Ambrosii dicentis, Imitare Petrum tertio dicentem, Domine tu scis, quia amo te, etenim quia tertio negauerat, tertio confitetur: sed negauit in nocte, confitetur in die. dicit Archid. & nota quod Petrus ideo tertio confitetur, & tertio interrogatur de dilectione Dei, & tertio præcipitur, ut pascat oves, siue agnos, quia gregem commissum fidem Trinitatis debebat docere. Vel quia pascere debebat tria genera hominum, scilicet coniugatos, continentes & virgines, siue prælatos. Vel quia pascere debebat gregem sibi commissum corde ore & opere, id est voluntate, prædicatione & exemplo. Vel ideo tertio confitetur, quia tertio negauerat, ut sic trina confessio dilueret peccatum trinae negationis, ut dicitur de prænit. dist. 1. §. his auctoritatibus.

A longa visus sum interpositione transgressus, sed quid immoramur in tantis? Beati Gregorii patet auctoritas, qui in Homilia quadam Dominicae resurrectionis eloquitur de Principe Apostolorum dicens, Considerandum est nobis cur omnipotens Deus quem cunctæ Ecclesiæ præferre disposuerat, ancillæ vocem pertimescere, & se ipsum negare permisit. Quod nimirum magnæ actû pietatis dispensatione cognoscimus, ut is qui futurus erat pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret, qualiter alijs misereri debuisset. Prius itaq; ostendit eum sibi, & tunc præposuit cæteris, ut ex sua infirmitate cognosceret quam misericorditer alienam infirmitatem toleraret. *tex. est in Decre. 50. dist. considerandum.* post quod capitulum statim subinfertur auctoritas Ambrosii in Homil. lib. 1. dicentis, Fidelior factus est Petrus postquam fidem se perdidit se desseuit, atque ideo maiorem gratiam reperit, quam amisit, tanquam enim bonus pastor tuendum gregem accepit, ut qui sibi ante infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum: & qui se in interrogationis tentatione mutauerat, cæteros fidei stabilitate firmaret, alijs fundaret. Gratianus verò postquam multa de lapsi reparatione discussit subinfert, Sed exemplo beati Petri, qui postquam trinae negationis maculas confessione diluit amoris, non solum

De Papa et Conc. siue Eccl. auctoritate. 6

lum in gradu sui apostolatus remansit, verum etiam in pastorem totius Ecclesiæ à Christo institui meruit. 50. dist. §. sed exemplo.

Satis clarè considero fore monstratum auctoritatibus antea tis Petrum institutum, non ante passionem, sed post resurrectionem, nedum Romanæ urbis, sed et totius orbis principem & Pastorem, summumque Põtificem vniuersi. Sed si meæ curiositati decet ascribi, non hæc mihi sufficiunt, sed curiosius perscrutabor, quid de sacerdotibus alijs, quando fuerint à Dño instituti, quando conficiendi potestas, quando fuerit auctoritas absoluedi collata, an ante passionem, an post resurrectionem, &c. De cæteris Apostolis dico, quod tunc fuerint instituti sacerdotes à Dño, quando in nocte cænæ, postquam Dñs suum scissimum corpus & sanguinem cõsecrauerat, dixit eis, Hoc facite in meam commemorationem, Luc. 22. qui solus inter alios Euangelistas prædicta verba descripsit post consecrationem corporis a Dño fore dicta. Sed Apostolus Paulus clarius protestatur, & post consecrationem corporis, & etiam post consecrationem sanguinis à Dño repetita, ut ipse idem scribit sibi à Dño reuelatum. 1. ad Corinth. xi. dicens, Ego enim accepi à Dño quod & tradidi vobis q. Dñs noster Iesus Christus in qua noc. tra. ac. p. & gratias agens fregit & d. ac. & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem. similiter & calicem postquam cænauit dicens, Hic calix nouum testamentum est in meo sanguine, hoc facite quotiescunque bibetis, in meam commemorationem. Vnde Archid. 75. dist. quod die Dominico; in verbo, scriptura, ubi agitur de impositione manuum facta per Apostolos super Paulum & Barnabam, de quo Actu. 13. historia continetur, querit vtrum præter impositionem manuum aliam ordinis solennitatem circa eos celebrauerint. Et dicit, quod incertum est, nec de ordinatione Apostolorum aliquid legitur: vel quod Dñs imposuit eis manus: subdens, sed potuit Apostolis sufficere pro ordinatione, quod dictum est eis à Dño, hoc facite in meam commemorationem. de consecr. dist. 2. in Christo semel, in fine. ubi de hoc dicit glò. dicunt quidam, quod per hæc verba Dñs Apostolos ordinauit. Dicit etiam Archid. in d. c. quod die, quod multi in primitiua Ecclesia sine hac solennitate ordinationis ad sacerdotium promoti sunt, etiam multi laici sine diaconio promoti sunt ad sacerdotium, etiam alijs ordinib;

*Apostoli
quoniam fuerint in
stituti sacer
dotes.*

prætermisiss. Dominus Io. And. in c. præbiter, de sacram. iteran. in nouel. in verbo, manus. dicit, In ordinatione sacerdotis plures sunt actus, videlicet tenere manus super caput, dare illi calicem, dare patenam, vngere manus & similia, & quilibet actus suam habet solennitatem: vnde vno omisso, debet suppleri, licet non propter hoc iterentur actus expediti. Vnde dicunt aliqui, quod in ordinatione præbiteri, per dationem calicis pleni cum patena cõfertur ordinato potestas principalis quo ad principalem actũ cõfectionis eucharistiæ, & per impositionem manuum Episcopi sub certa verborum forma, videlicet, accipite spiritum sanctum, &c. vt patet expressè 24. q. 1. c. loquitur Dñs: circa princ. ibi, accipite spiritum sanctum, &c. Confertur potestas sacerdoti quo ad actum secundarium, qui est absoluere & ligare: nam & has potestates Dñs diuisim contulit Apostolis: nam ante passionem contulit primã, scilicet conficiendi, cum dixit, Hoc facite in meam commemorationem, Luc. 22. c. & post resurrectionem contulit secundam, scilicet ligandi & soluendi, cum insufflauit & dixit, Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis, &c. Per impositionem verò manuum aliorum sacerdotum designatur quædam gratiæ plenitudo. Vnde si desit traditio calicis cum forma verborum, non imprimitur character, nec est sacerdos: si verò fiat primum, sed desit secundum, sacerdos est quo ad potestatem conficiendi, sed non potest absoluere vel ligare, nisi facta suppletione. Si verò desit manuum impositio aliorum sacerdotum, licet sit supplendum, tamen primum poterit & secundum. Hoc etiã tenet Innoc. ibidem, & Host. & Tho. vt infra dicemus in secundo fol. seq. Petro autem in specie dedit auctoritatem summi pontificatus post resurrectionem, cum dixit Ioan. 21. Pasce oues meas. Dominus Franciscus de Zabarel, Cardinalis Florentinus, in d. c. præbiter. in 15. quæst. referens supradicta per supradictos Doctores, videlicet Innocentium, Hostien. & Ioan. And. in fi. dicit, Dic verius quod quicquid de prædictis desit, non potest ministrare, nisi fiat suppletio, vt supra, eo. c. 1. vbi de hoc in primo contrario, ibi enim dicit Franciscus, Refert tamẽ Innoc. alios dicere quod manus impositio non est de substantia ordinis, & quod potest celebrare etiam non facta suppletione. Et in fi. dicit primum verius, scilicet quod non potest celebrare, nisi fiat suppletio, etiam subdiaconus in officio subdiaconatus. Et in seq. oppositione, in fi. subdit

dicens, Dic nõ expedire in his insistere, cum certum sit hoc, quod subdiaconatus est sacer ordo, vt in d. c. miramur, de ser. non ord. & sic debet fieri impositio consecratoria, ergo & c.

Non miremini, si dum vnũ quærimus, aliud discutimus, quia etiam de pertinentibus agimus, vt reperiamus quod principaliter quærebamus, videlicet de institutione Petri & aliorum, vt supra. pro quo etiam declarando habemus etiam glos. not. 21. dist. c. in nouo testamento. in verbo, tu es Petrus, &c. datus fuit Petro pontificatus, & ita ante passionem, quia ante ei fuit dictum, & ita videtur ei contradicere. 50. dist. considerandum. & c. fidelior. Nam ibi dicitur, quod post resurrectionem fuit creatus per illa verba, si diligis me, &c. vt extra de elect. c. significasti, quod etiam hic innuitur, cum dicit, Tibi dabo clauas, &c. hoc enim est promittere, non dare. Verba sunt glos. ibid. vbi etiam alia glo. super verbo, consortio, ex eo quod tex. dicit, ceteri verò Apostoli cum eodem, scilicet Petro, pari consortio honorem & potestatem acceperunt, ipsumque principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto orbe dispersi euangelium prædicauerunt. dicit igitur glo. in d. verbo, consortio, arg. quod omnis Episcopus sit par Apostolo quantum ad ordinem & rationem consecrationis. 24. q. 1. loquitur, in princ. Petrus tamen maior fuit alijs in administratione, vt 2. q. 7. puto. potest enim aliquis esse maior alio in ordine, minor tamen in administratione, vt Archipræbiter maior Archidiacono, vt 25. dist. perlectis. De Apostolis, quando fuerint consecrati, non legimus: dicunt tamen quidam quod in cœna, quando dictum est eis, Hoc facite in meam commemorationem, de consec. dist. 2. in Christo, in fi. Alii dicunt, quando dictum est eis, Ite, bapuzate omnes, &c. de consec. dist. 4. proprie. De Paulo & Barnaba habemus 75. dist. quod die Dominico. & de Iacobo, 76. dist. porro. verba sunt glos. predicta, ubi supra. Archid. in d. c. in nouo testamento. dum ab eo. quærerem declarari, in maiorem hæsitacionem me introduxisse conspexi. dicit enim in princ. d. c. in nouo, hic incipit secunda pars huius distinctionis in qua probatur, quod Romana Ecclesia sit caput ab ipso. Dño principaliter instituta, secundario à Concilijs, secundum Io. de F. Vel potest sic continuari, supra c. prox. facta est mentio de sacerdote, nunc ostendit quis in nouo testamento fuit primus sacerdos post

Quid si quid
desit in ordi-
natione.

Petrus ma-
ior ceteris in
administra-
tione.

De prioritate
de temporis
& dignitate
his.

post Christum. & dicit quod Petrus. si velit intelligere quod Petrus fuerit primus prioritate temporis, hoc in nouo testamento minimè reperitur: Credimus enim omnes Apostolos simul sicer dotes effectos, cum quibus & Iudam, vt infra dicemus. Si autem velit intelligere de prioritate, siue primitate dignitatis administrationis, ergo sequitur quod Petrus obtinuit principatum, & hoc puto ipsum voluisse intelligere, cum dicit, & in hoc c. & seq. inter serit de præcelsitudine tantum Ecclesiæ. Sic etiam me magis conturbaret, cum dicit, quod initium sacerdotii primus Aaron fuit. hic enim in lege sacerdotale nomen accepit, qui prius iubente Dño victimas obtulit. Nam si velit hoc intelligere, quãtum ad tẽpus, cum reuerentia non ita fuit, primò, n. secundum authenticas sacras scripturas de Melchisedech sacerdotio legimus, Gene. 14. ibi enim habemus, quod postquàm reuersus est Abraham à cæde Chodor Laomor & Regum, qui cum eo erant: at non Melchisedech Rex salem. proferens, panem & vinum. erat enim sacerdos Dei. altissimi, benedixit ei, et ait, Benedictus Abraham &c. de quo sacerdote longum sermonem cõtexuit Apostolus Paulus ad Heb. 7. & infra tãgemus. Nam in obseruatione temporũ (prout ex sacris possumus haurire scripturis) primus, qui Dño sacrificium obtulit acceptabile, fuit Abel. Gen. 4. Factum est autem post multos dies, vt offerret Cain de fructibus terræ, munera Dño: Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui & de adipibus eorũ. & respexit Dñs ad Abel, & ad munera eius: ad Cain verò, & ad munera eius, non respexit. propter hoc igitur dixi, sacrificium acceptabile, quia sacrificium Cain non fuit acceptabile Dño, eo quod malignus erat & cupidus & malè finiuit, &c.

Primus verò, qui inuocauit nomen Dñi, fuit Enos, filius Seth, qui fuit tertius filius Adæ. Gen. 4. in si. ibi, Sed & Seth natus est filius, quem vocauit Enos. iste cœpit inuocare nomen Dñi.

Primus, qui erexit altare Dño fuit Noe, Gen. 8. edificauit autè Noe altare Dño, & tollens de cunctis pecorib. & volucrib. munda, obtulit holocaustum super altare, odoratusque est Dñs odore suauitatis.

Primus, qui ædificauit tabernaculũ Dño fuit Moyses, Exod. 25. & 26. & seq. Ipse enim etiã fuit sacerdos magnus & summus, iuxta illud psal. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius, & Samuel in ter eos, qui inuocant nomen eius, psal. 98. hoc etiam dicit glos. 2. dist.

dist. c. sacrosancta, ibi cũ tex. dicit circa fin. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. dicit glo. licet Moyses & Aaron primi & summi dicitur. Si sint, tamen Moyses fuit maior Aaron in administratione, sed non quò ad consecrationem sacerdotalem. in hoc enim ambo pares fuerunt, Moyses tamen hostias non offerebat, sed vota offerebat populi vt 36. dist. si quis vult. & 88. dist. decreuit. Item in hoc maior erat Moyses quàm Aaron, quia instruebat eum, & redarguebat eum, tanquam minorem, vt de pœnit. dist. 3. inter hæc. verba sunt glo. in fine cuius dicit Archid. Adde, nam in hoc dicitur quis minor alio, 2. q. 7. Paulus Petrum repræhendit. vbi subditur, hoc non de officio ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vite, & sanctitate conuersationis intelligitur. Solus enim Petrus inter Apostolos primatum gerebat. Dicit enim potest. quòd Paulus fuerit par Petro in sanctitate, minor in auctoritate, maior verò in capacitate. Primum probat Ambros. 2. q. 7. beati Petrus & Paulus. ibi cum dicit, puto enim illos æquales esse meritis. Secundum probat Clemens 80. dist. in illis, in si. cum dicit, Quoniam nec inter ipsos Apostolos par fuit institutio, sed vnus præfuit omnibus. Tertium probat ipsemet Paulus ad Galat. 2. cum dicit, Cum autem venisset Cæphas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia repræhensibilis erat. quod etiam refertur 8. dist. c. qui contempta, vbi referuntur verba August. in lib. de bapti. paruulorum, qui arguit sequentes consuetudinem in præiudicium veritatis subdens, Reuelatione igitur facta veritatis cedat consuetudo veritati, quia & Petrus qui circumcidebat, cessit Paulo veritatem prædicanti. Compatior Lectoribus, ne prolixitate sermonis tædio prægrauentur: Compatior econuerso, ne mihi contingat illud Oratijs,

Dum breuis esse laboro, Obscurus fio.

Stemus igitur simul, laboremus & simul, vt veritatem capere valeamus, quam nobis ostendet Dominus Iesus Christus, qui via, veritas & vita describitur Io. xiiiij. & ad se venientes labore vel onere fatigatos refecturum se spondet, & requiem donaturũ, Matth. xi. Et si ipse Deus pro nobis, quis contra nos? ad Rom. 8. Dicamus igitur ad propositum, vt dicunt Theologi in 4. sent. dist. 17. vbi Riccard. art. 2. q. 1. in responsione, & Thom. in 4. sent. dist. 18. expresse declarant, quòd nec Petro, cum dixit Dñs Quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, Matth. 26. Nec

Moyses fuit maior Aaron.

Petrus & Paulus in quo fuerunt pares, & in quo dispareres.

Theologorũ determinatio de potestate conficiendi & absol. uendi.

aliis Apostolis, cum dixit eis, Quæcunque ligaueritis, & quæcunque solueritis, Matth. 18. tradita fuit auctoritas conficiendi, vel ligandi & soluendi, sed tunc demum omnes simul & pariter facti sunt sacerdotes Apostoli, cum dixit Dñs, Hoc facite in meam commemorationem, Luc. 22. non tamen tunc tradidit eis auctoritatem ligandi & soluendi, sed conficiendi tantummodo. Post resurrectionem verò, cum insufflauit, & dixit, Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt, Ioan. 20. Tunc tradidit eis auctoritatem ligandi & soluendi, nam in præallegatis locis loquebatur per verbum futuri temporis dicens, erit ligatum, & erit solutum: & erunt ligata, & erunt soluta, &c. Post resurrectionem verò locutus est per verbum temporis præsentis cum dixit, Remittuntur eis, & retenta sunt, &c. Petrum autem tunc summum sacerdotem instituit, cum dixit, Pasce agnos, & oues, vt supra, licet aliqui non sic bene intellexerint, & ita tenent communiter Theologi, vbi supra, quibus in hoc passu magis est adherendum. Aliqui etiam moderni Doctores Iuris Canonici prædicta referunt & tractant in c. vno, de reliq. & ven. Sanct. lib. 6. Potest etiam alludere veritati, vt dicatur, quod primò fuerit à Dño nominatus & postulatus, cum dixit ei Iesus, Tu es Simò, filius Iona, tu vocaberis Cæphas, Ioan. 1. Secundò, quod fuerit electus, cum dixit Dominus, Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Matth. 16. Tertiò fuit confirmatus & consecratus, cum dixit Ioan. vlt. pasce agnos meos, &c. Hoc etiam sentiebat Tang. in c. significasti, extra de elect. vbi etiam D. Ioan. And. refert in glo. super verbo, Pasce oues meas, vbi glof. dicit, per hæc verba elegit eum Dominus in prælatum. Dicit Ioan. And. & non per illa, Tu es Petrus, &c. cum Christus illa verba dixerit ante passionem, & prælatio data fuerit post resurrectionem, 30. dist. considerandum. vbi de hoc, & 21. dist. in nouo, in prima glo. dixit hic Tang. q. per illa verba, Tibi dabo clauas, &c. fuit electus, & per illa, Pasce oues, &c. fuit confirmatus. Verba sunt Ioan. And. ibid. sic etiam possumus interpretari trinam interrogationem Domini, cum trina Petri responsione. Vt dicamus quod pro prima significaretur postulatio, siue nominatio. Pro secunda electio. Pro tertia confirmatio. In quolibet enim prædictorum actu requiritur consensus postulati, electi & confirmati, licet ab initio dulciter cogi possit, vt fiat de nolente volens, 23. q. 4. displicet.

Sed

Sed si perseueraret in voluntate, non esset cogendus, 74. distin. vbi ista didicisti. vbi gl. in fi. in verbo, inuitum, allegat pro, & contra, & in fine soluit, quod semper ab initio debet esse inuitus. de quo 8. q. 1. in scripturis. & ibi etiam glof. Et prædicta sufficiant quò ad primum primæ partis, videlicet de institutione Petri, & aliorum Apostolorum, tam quò ad sacerdotium, & pontificatum, quàm quò ad auctoritatem clauis, &c. Sed quia maioris importantiæ pro occurrentibus temporibus, hodiernis, vel modernis, sequentia sunt meritò reputanda, ad vltiora procedens veniam ad secundam primæ partis principalis, videlicet ad quos spectat electio Papæ, & qualiter eligi debeat, &c.

P A R S S E C V N D A
primæ partis principalis

De Papa electione.

E electione igitur summi Pontificis perscrutantes, dicimus q. principaliter secundum quatuor volumina iuris Canonici sit prouisum, licet etiam quinto loco in Constantien. decretovniuersalis Concilii nonnulla tractentur, vt in fine dicemus. Sed prius sciendum, quid in præcedentibus iuribus decidatur.

De electio
ne Papæ.

Primò igitur in Decretis, 23. dist. c. in nomine Domini. vbi Nicolaus Papa statuit, q. electio Romani Pontificis in primis à Cardinalibus Episcopis tractaretur, & mox x. Cardinales adhibeant, sicque reliquus Clerus & populus ad consensum nouæ electionis accedant: nimirum præcauētes, ne uenialitatis morbus aliqua occasione subrepat & religiosissimi viri præduces in promouenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Quæ verba Doctores communiter intelligunt de Cardinalibus, tantummodo, qui sunt de collegio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vt infra clarius demonstrabimus.

Secundò in Decretal. Alex. III. in c. licet, extra de elect. statuit, vt si Cardinales eligentes discordauerint, ille absque vlla exceptione, ab vniuersali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui à dua

De Papæ auctoritate.

C bus

bus partibus electus fuerit & receptus: aliter autē electus, vel receptus, etiā hi qui aliter elegerint, vel receperint, excommunicationi subiaceant. & cū Dathan & Abyron accipiant portionē, quos terra viuos absorbit, &c.

Tertiò Bonifacius VIII. in 6. li. Decre. aliud refert de electione summi Pontificis statutum Gregorij X. in generali concilio Lugdunensi, in c. Vbi periculum, de elect. lib. 6. vbi multa prædecessorum constitutionibus superaddens sacro approbante concilio statuit, vt si Romanum Pontificem mori contigerit incivitate, in qua cum sua curia residebat, Cardinales qui fuerint in civitate ipsa præsentēs, absentes expectare decem diebus tantummodo teneantur, quibus elapsis, siue absentes venerint, siue non, ex tunc qui sunt præsentēs in conclaui recludantur. Vnde nullus exire præsumat, donec Romanæ Ecclesiæ fuerit de pastore provisum, secundum formam traditam in d. c. licet. & contra electum à duabus partibus nulla obstat exceptio, & sic nec actio, vt dicit Ioannes And. in d. c. vbi periculum, in glo. super verbo, decem diebus. dicit tamē in d. c. in glo. super verbo, idoneo. quòd Cardinales tenentur idoneum eligere, licet dicamus quòd nulla exceptio admittitur contra electum à duabus partibus, supra eo. licet. & subdit, Quid ergo si laicum illiteratum, & vxoratum eligant? de hoc vide 79. dist. c. si quis pecunia, ibi enim dicit glos. sed pone quòd aliquis accuset Cardinales, q. simoniacè elegerūt Papam. Hoc enim licitè potest fieri, vt infra. c. prox. nunquid si probata fuit simonia, Papa deponetur? non, arg. 2. q. 6. interrogatum. ff. de adult. l. denunciaste. Sed quid, si cum vxor tua crederetur mortua, eligaris in Papam, & consecreris, & vxor tua te repetit, an reddendus es ei, vel tu neges eam vxorem tuam esse, apud quem cognoscetur, cum Papa iudicari non possit, nisi de hæresi? Respondeo, si reuocetur in dubium, non est cogendus stare iudicio alicuius, imò excipere potest, Dominus est, qui me iudicat, 9. q. 3. aliorum, si autem certum est, tenetur ei reddere debitum, nisi mulier adduci possit ad continentiam obseruandam, vel abrenunciabit Papatui & satisfaciet, vbi Archid. dicit, hoc forte verum est, si ea ignorante creatus fuerit: alias videtur compellenda, vt conuertatur, arg. 33. q. 5. qui vxorem. & extra de cõuers. coniugat. c. sanè, secundum Ioan. de Fauentia. Et adde, quòd de hac materia not. 18. q. 2. quam sit. in glo. si tamen, &c. de hoc etiā satis.

fatis not. Hug. 27. q. 2. Agathosa. Dicit etiam Archid. 79. dist. c. si quis Apostolicæ. vbi dicit Nic. Papa, Si quis Apostolicæ sedi sine concordia & electione canonica Cardinalium eiusdem Ecclesiæ ac deinde sequentium clericorum religiosorum intronizatur, non papa, vel Apostolicus, sed apostaticus habeatur. vbi Archid. dicit in gl. 1. quæ dicit quòd si est electus à duabus partibus a modo nulla admittitur contra ipsum exceptio, nec de vitio eligentium, vel electi, quia non esset coram quo iudice exceptiones illæ proponerētur. vnde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam, non audietur, vt extra de elect. licet. Qui tamen sic eligunt, peccant, & electio talis vitiosa est. Dicit Archid. adde dicit Vinc. quòd postquam tanquam idoneus à duabus partibus eligitur, tertia nihil potest ei obijcere, vt in d. c. licet. oneratur. n. in eo, quòd oportet ad minus duas partes in eum consentire, & sit recõpensatio eius, quòd ei nihil potest obijci, nisi de hæresi. 40. dist. si Papa. Alij contra secundum Vinc. vt infra proxime dicam. Et sequitur in eadem glo. ibi, exceptio. adde dicit Hug. quod dicit decretal. licet. sic est intelligendum, s. si idoneus, & canonicè eligatur. Si tñ aliàs fiat, non poterit repelli, nisi pro hæresi, vel alio crimine notorio, secundum Hug. qui ita not. infra eo. si transitus. quod de alio crimine quàm de hæresi dicitur, non videtur verum propter id, quod sequitur, de his autem plenius infra dicemus.

Quartò Clemens V. ultra p̄grediens in c. ne Romani de elec. in clement. statuit quòd cœtus Cardinaliũ sede vacante iurisdictionem papalem non exercet, nisi in quantum permittit Concilium Lugdunense, nec id, vel eius partem alterare potest. Et infra determinat, quòd si Romano non electo Pontifice Cardinales omnes simul, vel successiue, quod absit, exire contigerit conclaue deputatum eisdem: hi, ad quos pertinet quàm citò commodè poterunt, reintrare compellant. Et subdit quòd nullus ex Cardinalibus cuiuslibet excommunicationis, suspensionis, vel interdicti prætextu, à dicta valeat electione repelli iuribus aliis circa electionem eandem hætenus editis, plenè in suo robore duraturis. vbi dicit Ioan. Andr. quòd per illum §. approbatur quod no. Ioan. 79. dist. c. 1. vbi dixit, de vitio eligentium obijci non posse. & prorogatur opinionem Compost. supra eo. licet, qui dixit contra electionem factam per duas partes excipi non posse excommunicationem, vel suspensionem eligentium, & si sit notoria.

Contra eligentē papam non obstat exceptio excommunicationis.

Nec obstat scđm, cum dicitur q̄ peccant alii cōicando talib. faciunt enim hoc auctoritate illius iuris, quod omnem exceptio nem remouet. allegat. ff. de riuis, l. Seruius, §. si quis riuum. Item secundum ipsum in casu necessitatis licitè communicatur excōmunicato, sed maior necessitas carentia Vicarii Iesu Christi non posset haberi, 2.2. dist. omnis. 2. q. 6. ad Romanam. & facit de hæret. præfidentes, lib. 6. Hic approbatur hæc opinio, etiam quo ad actum electionis faciendæ. Io. And.

Circa prædicta quæritur, an Papa possit facere constitutionem, per quam sibi liceat eligere successorem? Glo. Io. 7.9. dist. si tranſitus. super verbo, non possit, allegat pro contrario. 8. q. 1. Episcopo. 1. Ad quod tamen responder, quòd aliud est de sui successoris electione cum fratribus deliberare, quia posset fieri quod hic permittitur. Et aliud est ex testamento quasi dignitatis (sux hæredem substituere, quod ibi penitus prohibetur, quia nec Papæ licet, quia hoc nec Moyses potuit. 8. q. 1. Moyses. Neque est trahendum ad consequentiam factum Petri, Clementem sibi substituētis, quia ad eius v̄mbram curabantur infirmi. Verba sunt glo. Ad de vt habetur Actu. 5. vbi postquam ad verbum Petri mortuus est Ananias, & vxor eius Saphira, quia fraudauerunt de pretio agri, subditur quòd ad v̄mbram Petri curabantur infirmi. Potest igitur Papa constitutionem facere de eligendo successorem, vt in prædictis iurib. & 63. dist. Adrianus. Et quod dicitur de consensu Cardinalium, quorum est eligere, vt dicit Archid. & Paulus. ad quod facit 8. q. 1. §. item exemplo, & c. si Petrus. vbi dicit gl. quòd post Petrum Clemens fuit statim Apostolicus, intelligens quòd Petrus sibi Clementem successorem instituit, vt dicitur in tex. subdit glof. videns autem Clemens quòd hoc esset perniciosum exemplum, quòd aliquis sibi eligeret successorem, renūciauit Papatui, & tunc electus fuit Linus, quo mortuo electus fuit Cletus; quo etiam mortuo, denuo fuit Clemens electus. Et sic Clemens, secundum vnā computationem fuit secundus, secundum aliam fuit quartus. Vnde versus,

Disputat hic mundus, quartus, fuerit uē secundus.

Et quòd fiat talis constitutio de consensu Cardinalium, vt supra, credo verum de honestate, non tamen de necessitate per ea, quæ not. in cap. significasti, extra de elect. & in cap. ex gestis, de cleric. non resid. hoc etiam tenet Dominus Ioan. de Imola in d.

c. ne

c. ne Romani, in prima quæst.

Circa id, quod supra dictum est, quòd contra Cardinales eligentes non potest opponi exceptio excommunicationis, vel suspē sionis, quæro, an possit opponi exceptio simoniæ, vel hæresis? Dic quòd simoniæ nō potest opponi, etiam si sit notoria, 1. q. 1. si quis. Nam & simoniacus est excommunicatus. 1. q. 1. per Ambros. & patet hodie expressè per extrauag. Martini & Eugenii. Nam tempore Martini vna fuit facta Cōstantiæ, alia fuit facta Mātux, quæ grauior est, & incipit, damnabile scelus. Eugenius autem fecit aliam Romæ, quæ incipit, cū detestabile scelus. Sed in hoc nō insistam, quia de talibus loqui nefas est, & non simoniacis, sed simoniam arguentibus pro crimine reputetur. In membranis arguitur, & in plateis iubilat & exultat. Vanum est igitur in talibus occupari, & in vanum laborare, insipientia iudicatur: nam frustraniti, & nihil aliud præter odium quærere, summa dementia est, quid enim libros occupat quicquid de ea noscitur esse digestum. Quippe si eraderetur è libris, forsan deletabiliora proferrem, patientiam habe in me, si stomachi dolore, stomachanti voce de mugio, quasi leo rugiens in silua, febribus infestatus, & ora pro me ne dolor accrescat, & mugitus sit terribior insonandus: nam si pueri tacebunt, lapides clamabunt ad superos, vt descendant & iudicent lepram Giezi, & magi Simonis ambitiosam hæresim extirpandam. Dicit enim Archid. 79. dist. c. si quis pecunia, in glos. 1. quæ dicit, videtur per princip. huius c. quòd Papa de simonia accusari possit, quia non est Apostolicus, sed apostaticus, & quia simonia hæresis est, 1. q. 1. eos qui. & c. fetur, cum liqueat, & per primum c. huius distinct. quod non concedo. & loquitur hic de eo, qui per simoniam electus est ab illis, qui non habebant potestatem eligendi, non à Cardinalib. Simonia autem largè dicitur hæresis, non secundum quòd Papa, vel alius potest accusari de hæresi, cum scilicet errat aliquis in articulis fidei, sed antequā eligatur Papa exceptione cuiuslibet criminis poterit repelli. Dicit igitur Archid. in d. glo. ibi, quod non concedo. Adde, & bene, secundum Laur. nam simonia in curia locum nō habet, sicut nec ambitus. ff. ad l. Iul. de ambitu l. 1. sed Goffredus qui ita not. extra de simon. c. 1. & not. glo. 82. dist. c. presbiter, in glo. quæ incipit, & ita. vbi sequitur, & ita potest dare denarium pro ieiunio, quod est speciale: neque enim simoniam committit, quia cum Deo intelli

gitur

An Papa possit statuer q̄ sibi liceat eligere.

An contra Cardinales in electione Pope possit opponi exceptio simoniæ.

An papa possit accusari de simonia.

igitur contrahere, sic nec lex Iulia de ambitu locū habet in Romana ciuitate. Sed certe ista glossa licet satisfaciatur nobis ad solatiū, non tamen facit ad propositū quæstionis: nā redimere peccatum ex denario vel ieiunio licitissimum est, iuxta illud Dan. 4. cap. Peccata tua elemosinis redime, & iniquitates tuas miserationibus pauperum: propter hæc tamen non infertur quod licite possit fieri simonia, quæ dicitur studiosa cupiditas vendendi, vel emendi aliquid spirituale vel spirituali annexum, vt dicunt Doct. in rub. de simon. Nec valet argumentatio à similitudine ambitus, eum illud sit lege cautum, & à iure permissum, & quod fit lege permittente, pœnam non meretur. ff. de reg. iur. l. qui aucto. Sed de simonia patet totum oppositum, nam cōtra ipsam omnia iura clamant. Vnde glos. in c. sicut is, r. q. 6. dicit quod aliud est in dignitatibus sæcularibus quam in ecclesiasticis: nam & militia sæcularis emi potest, ff. de action. emp. l. creditor. §. interuentu. semper. n. nocet in ordinibus & ecclesiasticis dignitatibus datio pecuniæ, vt in c. nobis, extra de simon. nisi cum data est ab aduersario his, qui erant illum, vel alios electuri, vt in c. & si quæstiones, extra de simon. Verissimum est tamen, quod nec contra eligentes, nec contra electum aliqua exceptio opponi potest, nec de simonia, nec de alio crimine, dummodo à duabus partibus sit electus, vt supra dictum est. Glos. tamen in c. licet, extra de elect. videtur velle quod exceptio de hæresi taliter electo possit opponi, cum dicit, & sic nulla exceptio potest sibi opponi, nisi de hæresi. 40. dist. si Papa, super quam glos. dicit D. Io. And. quod de hæresi potest conuinci duobus testibus, licet in depositione Cardinalium maior numerus requiratur. de hoc 2. q. 4. præsul. Et hæresis non includit hic simoniam. de hoc 79. dist. si quis pecunia. eligentes tamen Papam simoniacè inde accusari possent, & puniri. 79. dist. si transitus. Et in eadem glos. dum allegat c. si Papa. dicit Io. And. licet & in aliis peccare possit, vt not. ead. dist. c. 1. Sed secundum Innoc. & Cōpost. de hæresi agi potest contra Papam, vt ibi, & vide quod dicam infra, de hæretic. in fidei, lib. 6. Sed non potest excipi, vt hic. idem videtur sensisse Ala. & Vincent. dicunt. n. istum onerari in numero duarum partium, & releuari in omni exceptione excludenda. Goff. & Philip. contra, quia cui damus actionem, damus exceptionem, &c. Primum teneas, nec obstat ratio Goff. quæ non habet locum in possessoriis

An contra electum Papam possit opponi de hæresi.

riis, etiam adipiscendæ, de quo uide regul. qui ad agendum lib. 6. hæc Io. And.

Dominus Franciscus de Zabarel. in d. c. licet, arguit contra responsionem Io. in eo, quod dicit, vide regul. qui ad agendum, de reg. iur. lib. 6. vbi colligitur, cui damus actionem, & c. quam regulam Io. dicit non habere locum in possessoriis, etiam adipiscendæ. Franciscus dicit quod ibi potius not. contrarium, s. quod licet illa regula non habeat locum in possessoriis recuperandæ, in quibus non obstat exceptio dominij, tamen in possessoriis adipiscendæ & retinendæ sic, in quibus obstat exceptio dominij, vt not. ibi Dyn. & hoc facit pro prima opinione, s. vt possit excipi. Tamen Io. de Lignano tenet cum Innoc. quia Papa ex electione consequitur plenum ius. Nam statim quod est canonicè electus potest scribere pontificatum, de quo in data 6. libri, & 23. dist. in nomine Domini. ergo non potest excipi, de accus. super his. quod videtur verius. & pro hoc facit de appel. constitutis. 2. Et ad regul. qui ad agendum, responde vt not. Innoc. de excess. prælat. c. inter dilectos, & dico in d. c. constitutis. Hæc Franc. de Zabarel. Dic quod Innoc. in d. c. inter dilectos, responder ad d. regul. quod habet locum, quando ad idem agitur & excipitur: nam quando actio competit ad vindictam, exceptio autem pro defensione iuris, nō habet locum prædicta regula. & sic electo in Papam etiam exceptio de hæresi non potest opponi, licet de hæresi possit accusari, & hæc est communis opinio Doctorum.

Restat nunc scire, quid in Constantiensi Concilio fuerit ordinatum? Et dicendum, quod in extrauaganti, quæ incipit, frequens, in §. si verò, quod absit, versic. quod si forte, quantum ad nostrum spectat intentum, s. de electione Papæ, sic scribitur, Quod si forte electionem Romani Pontif. per metum, qui caderet in constantem virum, seu per impressionem, de cætero fieri contingat, ipsam nullius decernimus efficaciam, vel momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante, ratificari, vel approbari. Non tamen liceat Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus fortè renunciet, vel decedat, donec per generale Concilium de electione illa fuerit iudicatum: & si procedatur, nulla sit electio ipso iure. Sintque sic secundo eligentes & electus, si se papatui ingesserit, omni dignitate, honore, & statu, etiam Cardinalatus, & pontificali, ipso iure.

Decretum Constantien.

re priuati, & inhabiles de cætero ad eandem & etiam ad Papalẽ. Nec aliquis eidem secũdo electo vt Papæ sub pœna fautoriæ scismatis obediat quoquomodo, & eo casu Concilium de electione Papæ prouideat illa vice. Sed liceat, imò & teneantur electores omnes, aut saltem maior pars ipsorum, quamcito sine periculo personarum poterunt, etiam si periculum omnium bonorum immineret, se transferre ad locum tutum, & metum prædictum allegare coram Notariis publicis & notabilibus personis ac multitudine populi, in loco insigni, ita tamen quod allegantes metum huiusmodi habeant in ipsius metus allegatione exprimere speciem & qualitatem dicti metus, & iurare solenniter, quòd metus taliter allegatus est verus, & quod credunt se ipsum posse probare, & quod per malitiam vel calumniam huiusmodi metum non proponunt, nec vltra proximum futurum Concilium vilo modo possit differri allegatio dicti metus. Teneantur insuper, postquam se transtulerint, & metum allegauerint modo prædicto, prouocare sic electum ad Concilium. quod Concilium, si vltra annum pendeat, à die prouocationis huiusmodi intelligatur ad annum, vt supra, ipso iure terminus breuiatus, & nihilominus teneatur electus ipse sub prædictis pœnis, & Cardinales prouocantes sub pœna amissionis Cardinalatus, et omnium beneficiorum suorum, quam ipso facto incurrant, infra mensem à die prouocationis Concilium ipsum, vt supra dicitur indicere & publicare, & quamcito poterunt intimare, ac Cardinales ipsi, cæteri que electores ad locum Concilij tempore conuenienti personaliter se transferre, & vsque ad finem causæ expectare. Teneantur quoque prælati & cæteri, vt supra, ad conuocationem Cardinalium tantum, si forsan sic electus cõuocatus cessaret accedere, qui sic electus in Concilio ipso non præsideat. Quinimo sit à termino initiandi Concilij ipso iure ab omni administratione Papatus suspensus, nec sibi a quoquã sub pœna fautoriæ scismatis quomodolibet obediat. Quod si infra annum ante diem indicti Concilij supradicti casus, vel quod plures se gerant pro Papa, vel quod vnus per metum, seu impressionem eligatur, censeatur ipso iure tam gerentes se pro Papa, quam electus per metum seu impressionem & Cardinales ad dictum Concilium prouocati teneanturq; in ipso Cõcilio comparere personaliter, causam exponere, & iudicium Concilij expectare. Sed si dictis

etis casibus occurrētib; contingat fortè casus aliquis, quo necessarium sit locum Concilij mutari, & obsidionis, vel guerre, aut pestis, vel similis, teneantur nihilominus tam omnes supradicti, quam omnes prælati, cæteri que, qui ad Cõciliū ire tenentur, ad locum proximiorē, vt præmittitur, qui sit habilis ad Cõciliū conuenire. Possit que maior pars prælatorum, qui infra mensem ad locum certum declinauerint, illum sibi & aliis pro loco Concilij deputare, ad quem cæteri venire teneantur. Et alia, quàm plurima in prædicto decreto continentur, de quibus etiam infra tangemus.

P A R S T E R T I A
primæ partis principalis

De Papæ consecratione.

D tertium igitur primæ partis principalis, videlicet de consecratione Papæ, à quo scilicet debeat consecrari. Et respondet breuiter, quòd ab Episcopis Cardinalib; & de more est hodie, quòd consecratur ab Episcopo Hostiensi Cardinali, qui in hoc vicem obtinet Metropolitanæ, licet etiam alij Episcopi Cardinales Metropolitanorum vicem obtineant. Vnde sine præiudicio honoris & dignitatis Domini Hostiensis etiam alij Episcopi Cardinales possunt Papam consecrare, si Papa vult ab alio quàm ab Hostiensi cõsecrari, secundum quòd patet in decreto Nicol. Papæ 23. dist. in nomine Domini, circa mediū. ibi, Cardinales verò Episcopi proculdubio Metropolitanæ vice funguntur, qui videlicet electum antistitẽ ad Apostolici culminis apicem prouehant. vbi Glo. dicit super verbo, Metropolitanæ vice funguntur. non tamen sunt maiores Papa, quia consecrant ipsum, quia suffraganei consecrāt Metropolitanum, & tamen sunt minores, 66. distin. cap. primo. Nam, vt dicit tex. in d. c. in nomine Domini, ante medium, sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur Ecclesijs: atque ideo super se Metropolitanū habere non potest. vbi Archidicit in verbo, facultates. Dicunt quidam, q̄ non habet potestatem

De Papæ auctoritate. D dispo.

A quo Papa debet consecrari.

Sedes Apostolica præfertur vniuersis Ecclesijs.

Ante coronationem Papa proutitur media bulla. disponendi spiritualia, nisi postquam ordines & insignia receperit, quod fit specialiter in coronatione. & hæc potest esse causa quare Papa ante coronationem tantum media bulla utitur, videlicet cum capitibus Apostolorum duntaxat, sine nomine proprio licet statim post electionem & immantationem nomen suum designet. Sed tu dic quod de facto plura ad spiritualem iurisdictionem spectantia ante coronationem exercet, prout not. in Specul. rub. de rescrip. præsent. §. ratione causæ, vers. Item quod obtentum est. Hæc Archid.

Si autem quæretur, ubi debeat Papa consecrari. Respondeatur quod si fieri potest, consecrari debet in sua Ecclesia. scilicet in sancto Ioanne, vel sancto Petro, ubi intendit facere residentiam in urbe Romana: quod si non possit commode fieri propter aliquod legitimum impedimentum, in quacunque alia Ecclesia, etiam extra urbem poterit consecrari, ut patet in tex. dicti c. in nomine Domini, circa medium. ibi, quod si pravorum atque iniquorum hominum ita peruersitas inualuerit, ut pura & sincera atque gratuita in urbe fieri non possit electio. & infra, Planè postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas, vel qualiscunque hominum conatus malignitatis studio resisterit, ut is, qui electus est in apostolica sede iuxta consuetudinem intronizari non valeat, electus tamen sicut verus Papa auctoritatem obtineat regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius, quod beatissimum Gregorium ante suam consecrationem fecisse cognouimus. Vbi dicit quædam glossula, quod si non potest commode in sua Ecclesia consecrari, idem fiat quod de electione, hoc est quod sicut eligitur extra urbem, ita extra urbem consecretur. Et Archid. dicit super illo verbo, ad Apostolici culminis apicem prouehant apicem, idest consecrationem Episcopalem, vel si consecratus est Episcopus, apicem vocat intronizationem vel immantationem, vel quandam benedictionem & solennitatem orationis, & forte vñctionis, quæ adhibetur Episcopo, cum efficitur Papa, sicut adhibetur presbitero cum efficitur Abbas. 12. q. 2. alienationes. 69. distin. quoniam multos. extra de æta. & qualit. cum contingat. nam post Episcopatum nullus est ordo: sicut post presbiteralem nullus est ordo, nisi Episcopalis. Hu. Hæc Archid. & sic videtur sentire cum aliis Canonistis, quod Episcopatus sit ordo, cuius tamen contrarium Theologi profitentur. Potest tamen

Vbi debet Papa consecrari.

utrorumque sententia comprobari. Nam si sumatur ordo secundum quod est sacramentum, sic omnis ordo ad Eucharistiam ordinatur. Unde cum Episcopus non habeat quo ad sacramentum Eucharistiæ maiorem potestatem cõficiendi quàm sacerdos, hoc modo potest dici quod Episcopatus non sit ordo. alio modo consideratur ordo secundum quod est officium quoddam respectu quarumcunque sacra um actionum, & sic cum Episcopus habeat potestatem in hierarchicis actionibus respectu corporis mistici super sacerdotem, & hoc modo Episcopatus dicitur ordo. Et ita loquuntur iura dicentia, quod Episcopus non potest committere ea, quæ sunt Episcopalis ordinis, nisi Episcopo, extra de con. sec. Eccles. vel altar. c. aqua. & sic pro utroque modo sumi potest diffinitio Magistri Sent. in 4. dist. 24. cum dicit, quod ordo sane dici potest, signaculum quoddam esse, idest sacrum quiddam, quo spiritualis potestas traditur ordinato, & officium. Et infra, Sunt & alia quædam non ordinum, sed dignitatum, vel officiorum nomina, dignitatis simul & officii nomen est Episcopus. Dominus Io. And. in præmio 6. libri, super verbo, Episcopus, dicit, quod nouem sunt ordines in Ecclesia. 21. dist. clericos. & 23. dist. Episcopus, & c. seq. & infra dicit, & est contra Theologos, qui dicunt solum esse septem ordines. dicunt enim quod Episcopalis & presbiteratus non sunt ordines pro eo quod certum officium circa consecrationem Eucharistiæ non est in illis ordinibus deputatum. Nos Iuristæ contra per iura prædicta. & propterea dicit quod Papa vocat se Episcopum, non à dignitate, sed ab ordine. Archid. verò 93. dist. diacones. in glo. super verbo, primis ordinibus, quæ dicit, idest maioribus Episcopali, scilicet & presbiterali, & ita Episcopatus est ordo. 84. dist. cum in præterito. Dicit Archid. adde secundum Hug. dicit Hug. de hoc nullus dubitat nisi cæcus & inordinatus, cum specialis ordinatio in Episcopum habeatur post sacerdotium, sed Ba. contra. Ego autem satis miror, quod Hug. adeo se contra Theologos indistinctè laxauerit, & quasi totus exacerbatus irruerit. Cæcus ergo (suo iudicio) & inordinatus extitit beatus Thomas de Aquino, qui ita sentit, ut supra distin. xi, in 4. sent. distin. 24. ubi etiam & alii Theologi. Cæcus etiam videtur esse Gregorius IX. in c. vno, in fi. extra de scrut. in ord. fac. qui dicit interrogationem non in consecratione Pontificis, sed in ordinatione diaconi, vel presbiteri faciamus. Sic & Innoc. III.

Episcopus an sit ordo, differentia est inter Theologos et Canonistas.

in c. vno, de sacra vnct. ad fi. dicit, Monemus igitur, vt illum in ordinandis presbiteris & consecrandis Episcopis morem serues & facias obseruari, quem Apostolica sedes obseruat. Nam ponendo differentiam inter consecrationem Episcoporum & ordinationem presbiterorum videtur sentire, quod Episcopatus non sit ordo, sed officium. Episcopus enim Græcè, superintendens dicitur Latine curam, scilicet subditorum gerens, nomen est operis, non honoris. Inde dixit Apostolus, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. 1. ad Timot. 3. vbi dicit Gregorius, Si desiderat prodesse, & non præesse. secus est ergo si præesse & non prodesse desiderat, de quibus dicit Apostolus, Omnes quæ sua sunt quarunt, non quæ Iesu Christi, ad Philip. 2. & Iere. 6. A minore quippe vsque ad maiorem omnes auaritiæ student, & à propheta vsque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum & curabant contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes, pax, pax, & non erat pax: confusi sunt, quoniam abominationem fecerunt, quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt, quia ob rem cadent inter ruentes in tempore visitationis sue corrueat, dicit Dominus. Ergo qui habet aures audiendi, audiat. Modestius enim in hoc locutus est Dominus Io. And. in proæ. vj. lib. in Nouella, in glo. 3. dicit enim de Theologis intelligens, Fatentur. n. quod Episcopo competit certum officium circa mysticum corpus Christi, quod est Ecclesia circa quod exercet certas speciales actiones, quæ inferioribus non competunt, sicut conferre sacramentum confirmationis & ordinis, & alia de quibus 25. dist. perlectis, vers. ad Episcopum. & 68. dist. quamuis, & habet etiam interdictionem, de qua de offic. ordin. conquerente. Dicunt autem characterem solum imprimi in his ordinibus, qui relationem habent ad verum corpus Christi, non ad mysticum. & pro eis, quod presbiteratus non sit ordo, faciat 77. dist. illud 93. dist. à subdiacono. De Episcopatu bene facit de scruti. c. vno, in fi. de sac. vnct. c. vno, ad fi. in quibus dicitur Episcopos consecrari, presbiteros ordinari, vnde olim presbiteri præfiebant ex se vnum, quæ Episcopum nominabant, 93. dist. legimus. vers. quod autem, & 95. dist. e. quod olim contra. De Psalmista patet de çrate & qual. cum contingat, vbi dixi de hoc. De Episcopo vide multa iura in Decr. quoniam, de purgat. canon. in gl. 2. in fi. ibi enim dicit de hoc. 32. dist. c. 1. & in proæ. vj. lib. in princ.

Ad partem, quod Episcopatus sit ordo, faciunt multa iura, scilicet 23. dist. c. 2. & c. Episcopus cum ordinatur. 54. dist. si seruus. 2. cui concordat. C. de Episc. & cler. auth. Episcopalis ordo. 64. dist. c. 1. & 2. 65. dist. non debet, & c. seq. & c. placuit, & c. fi. 66. dist. porro. 75. dist. c. 1. 80. dist. Episcopi, & c. fi. 84. dist. cum in præterito. 89. dist. c. fin. 93. dist. diacones. ad idem de renunc. ca. post translationem, ad fi. de temp. ord. si archiepiscopus, & c. nec Episcopi, de conuert. coniug. sanè, de presbit. non bapt. c. vlt. vers. preterea, de cõsec. Eccl. vel alt. aqua. Adduci posset Decr. 2. de cle. p. c. u.

In prædicto autem proæ. vj. lib. idè Ioan. And. in Nouel. soluit dicens, si concedatur quod ipsi, scilicet Theologi dicunt, characterem ordinis solum relationem habere ad verum corpus Christi, & cõsecrationem Eucharistiæ, dicitur Episcopatus ordo largè, non propriè quo ad characterem. sed cum videamus ex ordine presbiterali competere aliqua, quæ respiciunt corpus mysticum sicut baptizare, pœnitentias dare, & in extremis inungere, non video quare in Episcopo ex respicientibus ipsum corpus mysticum negetur imprimi character, potissimè cum ipse solus sit imprimens characterem ordinis saltem sacri. Vnde non iuuat, si dicas characterem habere ordinis, quem confert, quia illius virtute non cõfert: tamè si huic dicto resistatur, dicemus quod Papa ideo se vocat Episcopum, quia quod ad regimen corporis mystici circa spirituales & sacramentales actiones non est gradus super Episcopum. quicquid enim quo ad talè actum hierarchiæ potest Papa, potest Episcopus, & sic quo ad id sunt æquales. Hinc est, quod Hostiensis episcopus Papam consecrat, vt dixi supra de priuileg. antiqua, in princ. Vnde Hierony. tractans de septem gradibus ad Rusticum Narboñ. ponit Episcopum pro septimo, vide quod ibi dixi in tit. hæc Ioan. And. qui de eo, quod dictum est de Domino Hostiense, dicit in præalleg. c. antiqua, in princ. in verbo, approbante, eo ipso quod nullus contradicit, approbare videtur 31. dist. Ni cena. ff. mand. si remunerandi. §. 2. Et in verbo, primum, dicit; In Consistorio Papæ si superueniat, vel inter sedes patriarchales, vel vbi Hostiensis non est. dicit enim quod Hostiensis in Conciliis primus sedet post Papam ex priuilegio Hostiens. Ecclesiæ. Nec mirum, quia Papam consecrat, Imperatorem inungit, & est palliat. hæc Ioan. Andr.

Et nota, quod tam ipse, quam Hostiens. volunt intelligere per prædicta

Hostiensis
Episcopus cõ
secrat Pa
pam.

Hostiensis
obinet pri
mum locum
penes Papam:
& quid de
alijs.

prædicta, quòd præsentè Domino Hostiense episcopo Cardinali, Patriarcha Constantinopolitanus non obtineat primum locum penes Papam, sed Hostiensis, tex. autem in d. c. antiqua, vult quòd post Romanum pontificem Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Anthiochena tertium, & Hierosolymitana quartum locum obtineant, seruata cuilibet propria dignitate, & sic etiam vult tex. 2. 2. dist. c. renouantes, & c. seq. In quibus iuribus non fit aliqua mentio de Domino Hostiense, qui communiter dicitur priuilegiatus, & cæt.

Ordo quid sit ad intelligendum an episcopatus sit ordo.

Ad differentiam autem quæ est inter Theologos & Canonistas, videlicet vtrum Episcopatus sit ordo, tria breuiter sunt attendenda, si auscultare non tædet, videlicet primò, quid est ordo sacramentaliter intelligendo. Secundò, quot sunt ordines prædicto modo. Tertio, si ordo est sacramentum.

Quo ad primum dicunt aliqui quòd sacramentum ordinis est potestas spiritualis ad aliquem actum exequendum in ecclesiastica hierarchia, & per consequens secundum ordinem diuersitatum ad tales actus in Ecclesia essent distincti ordines. & isto modo epatus est ordo, cum habeat speciales actus in Ecclesia, vt potest confitendi, consecrandi Ecclesias & sacerdotes & similia. Sed prædicta diffinitio videtur inferre quod sub ordine sacerdotali non sit aliquis ordo in Ecclesia, quod est contra omnes. Probatio consequentiæ, quia nullam potestatem specialem, loquendo de potestate spirituali simpliciter habet diaconus, vel subdiaconus: quia licet possit aliquid facere congruè diaconus, vel subdiaconus, quod non faceret congruè laycus, tamen si laycus attemptaret illud facere, simpliciter faceret. Ex prædicta autem diffinitione sequeretur etiam, quod sacerdotij essent duo ordines, quia sacerdoti competit duplex potestas spiritualis, scilicet conficiendi Eucharistiam, & absoluendi penitentem, quæ non sunt vna potestas, sed duæ, quia vna fuit prior altera, cum primam, scilicet conficiendi, contulerit Christus in cæna, secundam, scilicet absoluendi contulerit post resurrectionem, vt supra iam patuit. Ex quo Doctor subtilis, Magister Io. Scotus 1. 4. Sent. dist. 24. dicit quod ordo accipitur dupliciter, videlicet communiter & propriè, loquendo autem communiter dicit August. 19. de Ciuitate Dei, ca. 13. quod ordo est parium, dispariumque rerum sua cuique loco tribuens dispositio. & isto modo accipimus communiter ordinem entium

in

in vniuerso, sicut dicit Philosophus 12. Metaphisices. Isto etiam modo accipitur ordo in Politis bene dispositis, vbi personarum, parium & imparium congrua dispositio dicitur esse ordo ipsius politiæ. Alio modo accipitur ordo propriè, vt est gradus eminentiæ, & tunc datur talis descriptio, Ordo est gradus eminens in Ecclesia disponens de congruo ad aliquem actum ad consecrationem, vel dispensationem Eucharistiæ, pertinentem.

Ad secundum, videlicet quot sunt ordines. Respondeatur quod de hoc variæ sunt sententiæ: nã Dionysii, in lib. ecclesiast. hierarchiæ ponit tantummodo tres ordines, scilicet Episcopatum, sacerdotium, & diaconatum. Isidorus autem Etymolog. 7. videtur sentire quod sint octo quia ponit Epatum esse ordinem. Canonistæ autem dicunt esse nouem, quia dicunt & presbiteratum esse ordinem. Theologi verò dicunt esse septem, videlicet quatuor minores, & tres sacri. Minores sunt ostiarius, lector, exorcista, acolitus. Maiores subdiaconus, diaconus & presbiter.

Pro opinione Canonistarum satis facit vnica ratio, quia cum episcopo conueniat quædam potestas, in quantum est Episcopus, quæ non conuenit simplici sacerdoti, scilicet confirmare, & c. vt supra diximus. tunc autem illa potestas est ordinis, & sic sequitur quod Episcopatus est ordo. Aut est iurisdictionis, & tunc posset auferri per superiorem, quod est satis inconueniens, quia consecratio aliquo modo minor consecratione episcopi non potest auferri, quia semel confectum, semper sit confectum. Prædicta igitur via potest teneri vno modo, quod gradus potest dici eminens in Ecclesia propter nobilitatem actus, quem respicit, vel propter multitudinem actuum, quos respicit, sicut patet in aliis politicis, & isto modo Episcopatus est ordo, & simpliciter ordo superior, quia habet ordinem ad omnes actus ecclesiasticos. Sacerdos vero, vel sacerdotium dicitur ordo, quia habet ordinem ad nobilissimum actum, idest conficere corpus Christi, & sic planum est confiteri octo esse ordines. Si autem habeatur respectus ad actus pertinentes ad consecrationem Eucharistiæ: tunc potest sustinere, quod sint septem tantum, quorum supremus est sacerdotium. Secundus gradus disponens ad dispensationem sanguinis, est diaconatus. Tertius gradus disponens ad oblationem materiæ Eucharistiæ consecrandæ, est subdiaconatus, & isti tres dicuntur ordines sacri, quia immediatè disponunt ad aliquod

Ordines, quot sint.

Ordines, quot sint.

mini-

ministerium circa Eucharistiam.

Ultra prædictos sunt alij quatuor disponentes ad aliquos actus remotes, & diuersimodè se habentes ad Eucharistiam, quorum primus pertinet ad adorandum, & reuerenter suscipiendum à populo, & iste dicitur acolitatus, ad quem spectat illuminare ce reos. Secundus pertinet ad intellectum, sicut est cognitio verita tis, & talis dicitur lector, seu lectoriatus. Tertius pertinet ad re primendum indignos homines, & talis est ostiarius. Quartus per tinet ad reprimendum demones tanquam canes, & est exorcista. Quintus autem tonsura, licet nominetur inter ordines, extra de æta, & qualitat. cum contingat, infi. dum dicit, per primam ton suram, iuxta formam Ecclesiæ à talibus, scilicet abbatibus clerica lis ordo confertur. vbi glos. dicit, talis ordo appellatur presbiteratus, tamen vbi agitur de singulis ordinibus, nihil dicitur. de hoc. 93. distin. illud. Sed certe si bene aduertatur, presbiteratus magis conuenit lectori quàm simpliciter tonsurato. nam prima tonsura & presbiteratus possunt a simplici sacerdote con ferri. 23. dist. Psalmista. Nec etiam ex prima tonsura imprimi tur caracter, secundum Thomam in 4. distin. 24. & propterea inter singulos ordines nulla fit mentio de prima tonsura. 3 2. dist. feriatum. nisi quis vellet dicere, quod cū dicit ibi, clericos ostiarios & c. intellexerit clericos pro solummodo tonsuratis, & tunc etiã Canonistæ defecissent in computo numerandi: nam Cano nistæ tenent quòd sint nouem ordines eo, quòd vltra septè numerant presbiteratum & episcopatum. Sed certè si prima tō sura debet computari pro vno ordine, ergo sunt decem, nedum nouem, & ideo dicit glos. in d. c. cum contingat, quòd ordo cleri gatus, appellatur presbiteratus, & glos. 77. dist. c. illud, vult intel re, q̄ primus respectu minoritatis inter ordines clericales sit pre sbiteratus, & sic primã tonsurã psalmistatū intelligūt pro primo ordine. sed beatus Thomas, & alij Theologi, nō reputant primã tonsuram ordinē, quia nec sacramentum, nec caracterem, sed so lummodo quoddam signum. Psalmistatum autem dicunt etiam quoddam officium annexum lectoriati, & non ordinem de per se: nam quia Psalmi solent pronunciarum cum cantu, ideo lector di citur Psalmista & cantor, & uolunt quòd iura facientia mentio nem quòd prima tonsura, vel psalmistatus sit ordo, intelligunt largo modo p̄ quadã deputatione ad diuinū cultū, fuisse locuta.

Sed *

Sed certè cum reuerentia, durus est hic sermo, nam ex tali sen tentia clerici solummodo tonsurati, si ab Episcopo primam tonsu ram receperint, non gaudent priuilegio clericali, quod esset eis non modicum præiudicii, nã tex. 17. q. 4. c. si quis suadente diabo lo, generaliter loquitur, quòd si quis in clericum, vel monachum, manus violentas iniecerit, anathematis uinculo subiaceat. Et gl. dicit ibi in verbo, clericum, etiam psalmistam, qui clericus dicitur; 21. dist. clericos.

Quò ad tertium, cum quæritur, utrum ordo sit sacramentum. Respondent Theologi, vbi supra, & maximè Scotus, & sequaces, quòd propriè loquendo de sacramento, ordo non est propriè sa cramentum, quia omne sacramentum est signum sensibile: sed ordo est quidam gradus spiritualis, tamen accipiendo sacramen tum pro signo inuisibili, sicut aliquid dicitur res & sacramentum hoc modo potest dici sacramentum, quia est signum gratiæ con uenientis executioni actus debiti. Et subdit, sed dices, quid est er go septimum sacramentum? Respondeo, quòd est ordinatio, quæ est institutio alicuius in gradu Ecclesiæ præeminente, cui conuenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendam, facta à ministro idoneo certa uerba proferente simul cum intentione de bita ad ministerium gradus illius aliquo signo visibili præsentate ex institutione diuina efficaciter signans gratiam præminentē, qua ordinatus dignè illud ministerium exequitur.

Cum reuerentia, licet sit satis subtilis consideratio: attamen ne gare quòd ordo non sit propriè sacramentum, quia omne sacra mentum est signum sensibile, quod non est in ordine, & c. dico, q̄ sacramentum multipliciter diffinitur. Primò à Magistro sententia rum, in 4. dist. 1. dicente, Sacramentum est sacræ rei signum. Secū dō ab Augustino de doctrina Christiana, dicente, Sacramentum est inuisibilis gratiæ; visibilis forma. Tertio ab eodem Augusti no dicente, Sacramentum est illud, in quo sub tegumento re rum uisibilium diuina virtus secretius salutem operatur. Quarto ab Vgone de S. Victore, dicente in lib. de sacramen. Sacramentum est materiale elementum extrinsecus, oculis suppo situm ex institutione signans, ex similitudine representans, ex san ctificatione aliquã inuisibilem gratiam cōferens. Quintò ab Isido ro Etymolog. lib. 5. & 6. Sacramentum dicitur quasi sacrans men tem, vel à sacris & secretis virtutibus veniens. Sextò à Papiã, qui quantum

E

quantum

An prima tonsura & psalmistatus sit ordo.

Ordo an sit sacramentum.

Sacramentum, quid.

*

quantum ad propositum nostrum dicit, Sacramentum est res occulta, id est misterium. Item est res magnis inuoluta misteriis. & ipse idem refert aliquas alias definitiones de supradictis.

Septimò ab Archidiacono i. q. i. c. multis secularium. dicente, Sacramentum dicitur sacrum signans.

Octauò, & melius, describitur ab Hostiense & Ioan. And. in rub. de sacram. iter. vel non. Sacramentum est, cum in aliqua celebratione res gesta ita sit, ut aliquid significare accipiamus, quod sanctè, id est dignè accipiendum est misterium, quod occulte & inuisibiliter operetur spiritus sanctus, ita quòd operando sanctificat, & sanctificando benedicit. Et dicit Hostiensis, quòd hæc probantur secundum Greg. i. q. i. multi. Et subdit etiam definitionè Augustini, quam supra posui.

Nonò secundum Host. prædictum, magistraliter sic describitur, Sacramentum est character quidam, qui per eum qui potestatem habet corpori humano recipienti iuxta ritum ecclesiasticum inuisibiliter, animæ verò inuisibiliter à spiritu sancto imprimitur, qui si dignè sumatur, agit aut auget sine dubio, quod designat. qui scilicet character semel admissus, nunquam amittitur. de diuort. c. quanto. S. si uerò alter. nam in quolibet sacramento gratia confertur, præter quàm in matrimonio. 75. dist. S. i. & c. quod à post prin. defeq. i. q. i. multam, & c. multi, & de sacra unct. c. uno, patribus, & hoc tñ latius dixi in Tract. de matrimonio, parte 2.

Decimò ab Abbate dicente in c. cum Marthæ, de celeb. miss. secundum Ioan. And. in d. rub. de sacram. iteran. uel non. Sacramentum est corporale & materiale elementum foris sensibiliter propositum ex similitudine repræsentans, ex institutione sanctificans, & ex sanctificatione continens inuisibilem & spirituales gratiã: non enim in omni sacramento imprimitur character, sed solum in tribus. scilicet in baptismo, confirmatione & ordine. Hinc est quòd ista tria non sunt iteranda. vnde versus.

Abluo, firmo, cibo, piget, uxor, ordinat, ungit.

Fons, ordo, trisma non, cætera sunt iteranda.

Et si quæratur, quid est character? Respòdetur, Character Græcè, Latine dicitur forma, imago, uel effigies. nã sicut ex ferro ignito designantur animalia ex impressione characteris, ita ex caractere spirituali animæ, in quas imprimitur, indelebiliter sunt notatæ & spiritualiter insignitæ, ex quo dicit Isid. Character est habitus uniuersalis

uersalis, & magnis & paruis uirtute sacramenti datus, & quoddam signaculum substantiæ, ut dicit Papias.

Alii dicunt, Character est quædam passibilis qualitas animam illuminans ad uidendum facilius, quid sit credendum, & quid operandum, & quid non. Ioannes Damascenus dicit, quòd character est mentis custodia, eo quòd inseparabiliter custodit mentem & ipsam præparat, & habilitat ad gratiam, per quam ipsa anima custoditur. Innoc. & Host. super rub. de bapt. & eius effec. dicunt quòd character est quædam qualitas, disponens & habilitans animam ad suscipiendam maiorem gratiam, quæ qualitas à quibusdam dicitur sanctitas, quia præparat animam ad sanctificationem.

Beatus Thom. i. 4. sent. dist. 4. dicit, secundum Dionis. Character est signum sanctum cõmunionis fidei & sancti ordinis datum à hierarcha. Vel secundum modernos Theologos, Character est distinctio à caractere æterno impressa animæ rationali, secundum imaginem configurans Trinitatem creatam, Trinitati creati & recreanti, distinguens à non configuratis secundum statum fidei. Et imprimitur solum per illa sacramenta, per quæ mancipatur quis ad aliquod sacrum spirituale exercendum, sicut baptismus, confirmatio & ordo, ut supra diximus. Finalis igitur & cõis descriptio Theologorum est, quod character est quoddam signaculum, quo anima insignitur ad suscipiendum uel tradendum alijs ea, quæ sunt diuini cultus, quæ in quibusdam actibus consistunt. Ad actum autem proprium ordinatur potentia animæ, sicut essentia ordinatur ad esse, & ideo character importat quendam spiritualem potentiam ordinatam ad ea, quæ sunt diuini cultus. Et prædictæ descriptiones respiciunt tria prædicta sacramenta in eo, quod dicitur, ad suscipiendum uel tradendum, nam suscipitur baptismus, confirmatio & ordo: non tamè omnis, qui suscipit, potest alijs tradere, sed is tantum, qui hierarcha, id est Episcopus constitutus est in Ecclesia à primo hierarcha, qui est Papa post Christum, ut in cap. quarto, & in cap. inter corporalia, extra de transl. prælat. In specie autem loquendo de caractere ordinis, dicendum secundum Innocent. & Ioan. And. in rub. & in cap. fin. de sacram. iter. vel non. qui character ordinis est quædam figura intellectualis indelebilis, per quam ostenditur talem ordinem fuisse collatum, & ordinatus à non ordinato in die iudicij discernetur.

Aliqui Theologi dicunt, quòd character ordinis est quoddam

Character
imprimitur
in tribus Sa-
cramentis.

Character
quid?

signum spirituale indelebile, distinctiuum & spiritualis potestas ad aliquid sacrum, & dant similitudinem in bello, vbi datur commune signum omnibus de bello, & quia militia est uita hominis super terram, Iob 7. de pœnit. distinct. 2. si enim inquit, ad fin. vbi secundum aliam literam, dicitur tentatio. Sic quilibet Christianus habet in hac militia signum commune scilicet baptismum, qui facit etiam eum habilem ad alia sacramenta. Est autem in eo signum distinctiuum, quia per illud distinguitur ab infidelibus in habitibus ad gratiam & ad reliqua sacramenta. Sunt etiam in bello aliqui plus parati ad resistendum vel pugnandum, & isti habent suum signum, vel vexillum. Tale est signum representatum per confirmationem in fronte, per quam roboratur non solum ad pugnam pro salute propria contra concupiscentias, quæ remanent post baptismum, de consecr. dist. 4. c. 2. & dist. 5. ca. 2. sed et ad constantem confessionem nominis Christi, & defensionem fidei. Vnde in primitiua Ecclesia eligebantur quidam ad publicè manendum in loco persecutionis, aliis occultè latentibus in cauernis, vt patet in legenda S. Sebastiani, iuxta quod dicit Apostolus ad Heb. 11. Alij autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, vt meliorem inuenirent resurrectionem: alij verò ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt, circuiuerunt in melotis & in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, & in montibus & in speluncis, & in cauernis terræ, &c. Sunt & alii, qui habent alios regere, vt duces belli, & isti habere solent spirituale vexillum, & tale est, quod imprimitur in ordine, per quem aliquis fit habilis ad regendum alios, & ad sacramenta aliis ministranda. Et sicut maiora officia continent sub se minora, sed non econuerso: ita in ecclesiasticis gradibus, opus est vt maior gradus contineat sub se minores, sed non econuerso. Vnde gradus & ordo sacerdotalis continet sub se baptismum, & confirmationem. Primum de necessitate sacramenti, & hoc modo character baptismalis præexigitur ante characterem ordinis, quia baptismus fundamentum est & ianua omnium sacramentorum, extra de presb. non bapt. cap. 1. & c. ueniens. Secundum de congruitate, & tali modo præexigitur character confirmationis, tamen sine characterè con-

firmationis

firmationis recipit quis characterè ordinis, & sic de necessitate nõ exigitur, sed contra congruitatem peccat qui scienter suscipit ordinem non confirmatus, vel Episcopus scienter conferens non confirmato, vt dicunt Theologi in 4. senten. distinctio. 24. & 25. vbi etiam firmant, quòd in quolibet ordine spiritualis character imprimitur, sicut spiritualis potestas confertur. De quo etiam in Decretis habetur 23. distinct. per totum, cum suis concordantijs.

Et notandum, quòd Papa & Ecclesia in talibus ordinationibus formas statuere possunt & constitutiones facere, non tamen contrarias diuinis constitutionibus, quia & animæ & ad eas pertinentia sunt de iurisdictione Papæ & sanctorum Patrum, x. dist. suscipitis. 96. dist. cum ad verum. de maior. & obed. solitæ. Nec est mirum si cõstitutione Ecclesiæ insigitur character animæ, quia & constitutione Imperatoris insigitur militaris character indiuisibiliter militi. 1. q. 1. quod quidam. sicut & aliis stigma, vel nota in brachio, vt ab alijs discernatur. de sent. excomm. si iudex. lib. 6. Character verò militaris insigitur ita corpori, quòd non animæ: quod ex eo apparet, quia mortuo milite, in ipsius anima de illo characterè nihil penitus apparebit. Si ergo princeps hoc inducere potest, & Ecclesia magis, arg. 3. c. quæst. tertia, cap. primo.

Ex prædictis igitur clarè patet, quam mirandum sit de quibusdam dicentibus ordinem non esse Sacramentum: nam cum Sacramentum sit quedam sanctificatio homini exhibita cum signo sensibili: In susceptione autem ordinis quædam sanctificatio exhibeat per signa sensibilia & visibilia, constat ordinem esse Sacramentum. Quia verò ordo consistit in deriuatione potestatis recipientis Sacramentum a potestate dispensantis, sicut potestas imperfecta deriuatur a perfecta, ideo forma eius in hoc differt ab alijs, quia tradit per modum imperatiuum ad denominationem traditionis prædictæ potestatis, cum expressione actus imperati, per quam potestas deriuata cognoscitur. Et, vt hoc clarius intelligatur, dicendum est quòd potestas ordinis principaliter ordinatur ad corpus Christi consecrandū, & fidelibus dispensandum, & ad fideles à peccatis purgandum: oportet igitur aliquem ordinem esse, cuius potestas ad hoc principaliter se extendat & hic est ordo sacerdotalis. Alios autem oportet esse,

qui

Nõ cõfirmatus scienter suscipiens ord. peccat & similiter conferens.

Deciso q̄ ordo sit Sacramentum.

B. Ioannes à Capistrano

De singulis ordinibus.

qui eidem deseruiant, præparando materiam, & hi sunt ordines ministrantium. Quia igitur sacerdotalis potestas extendit se ad corpus Christi consecrandum, & reddit fideles idoneos per absolutionem à peccatis, ad Eucharistiæ perceptionem, oportet quòd inferiores ordines ei deseruiant, vel in vtroque, vel in vno tantum. Manifestum est autem quòd tanto aliquis inter inferiores ordines superior est, quanto sacerdotali ordini deseruit in pluribus, vel in aliquo digniori. Infimi igitur ordines deseruiunt sacerdotali ordini solum in præparatione populi, quasi tonsurati ad pulsandum campanas, & psalmistæ ad præparandum libros & psalmos legendum in choro, dum populus ad sacrificium conuenerit offerendum, sicut ad bellum tubicines conuocant bellatores, ad quod præceptum est Moyssi à Domino dicente sibi Num. 10. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis multitudinem, quando mouenda sunt castra. Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi fœderis. & fit ibi distinctio de primo & secundo sonitu, & successiue, & postmodum subditur, Filij Aaron sacerdotis clangent tubis. Cuius rei exemplo nostris ecclesijs hodie sunt campanæ, ad quarum sonitum, quasi clangentibus clericis, populus conuocatus accedat. Ostiarij verò deseruiunt in arcèdo indignos, & infideles abijciendo à cœtu fidelium populorum. Lectores in instruendo cathecuminos in rudimentis fidei, vnde eis scriptura veteris Testamenti legenda committitur. Exorcista autem in purgando eos, qui iam instructi sunt, sed aliquantulum à dæmone impediuntur à perceptione sacramenti. Alij autem tres non solum deseruiunt sacerdotali ordini in præparatione populi sed etiam ad solennitatem sacramenti. Nam Acoliti habent potestatem super vasa non sacra, vnde eis vrceoli in sua ordinatione traduntur. Subdiaconi autem habent potestatem super iam consecrata, prout sanguinem dispensant fidelibus. Et hi tres ordines, s. sacerdotium diaconorum & subdiaconorum, quia habent ministeria super aliqua sacramenta, deseruiunt et ad superiores ordines in præparatione populi, vnde presbiteris tradit celebrandi potestas, absoluendi auctoritas, & dispensandi facultas. Diaconibus committitur euangelica doctrina populo proponenda. Subdiaconibus committitur apostolica & prophetica. Acolitis ad solennitatem doctrinæ committitur, vt luminaria deseruiant,

De Papæ & Conc. sue Eccl. auctoritate. 20

rant, & alia huiusmodi administrant. de quibus omnibus & de pontifice tanquam de principe super eos, & de Episcoporum ordine, qui quatripartitus est, s. in patriarchis, archiepiscopis, metropolitanis, atque episcopis, satis agitur per l. 7. Etymol. & in decretis 2 l. dist. c. 1. & sequentibus vsque ad c. in nouo.

Patet igitur ex prædictis, qualiter Episcopatus est ordo, & qualiter per modum præminentie est supra ceteros ordines, & qualiter per modum hierarchicum & super Episcopos opus est esse principem, & summum sacerdotem, qui alios ordinet, disponat, & regat tanquam caput politici corporis, ex quo & Romani Imperatores, Pontifices dicebantur, 21. distinct. §. Pontifex. Habemus igitur de institutione Petri, de electione Papæ, & de eius consecratione, & sic expedita est prima pars intentionis nostri Tractatus, cui supplenda, supplici prece suppleant saniores, & corrigenda corrigant charitatis amore, & pro fidelium concordia deprecantur. Sufficiant igitur iam dicta quantum ad ingressum Papæ, cui canonicè electo rectè dicitur à Domino, *Ecce constitui te hodie, &c.*

Finis Primæ Partis principalis.

B. IOANNIS A CAPISTRANO,
e Minorum Obseruantium familia,

TRACTATUS DE
PAPÆ ET CONCILII, SIVE ECCLESIAE
AUCTORITATE.

PARS PRIMA SECVNDÆ
PARTIS PRINCIPALIS,

A quo Papa habeat auctoritatem.

Secundum igitur accedentes, quod difficilius est inquirere, scilicet de progressu seu profectu Papæ, quia dicitur, *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, & c.* & sic expedit de apostolica auctoritate tractare, de qua tria sunt breuiter indaganda, videlicet, Primū est, à quo Papa habet auctoritatem. Secundum est, super quos extenditur eius auctoritas. Tertium est, ad quid protenditur talis auctoritas.

Papa a quo suscipit auctoritatem.

Ad primum quæsitum, omiſſis argumentis, quæ in contrarium fieri possent, breuiter responderetur, quod auctoritas Papæ principaliter est à Deo, Domino nostro, Iesu Christo, qui ore proprio Petrum instituit principem super omnes, vt supra in prima parte clarius est ostensum. Et ultra prædicta congruentius super addimus, quod soli Petro dixit Dominus, Duc in altum, cum alijs subiunxerit, & laxate retia vestra in capturam, Luc. 5. Nam, vt Doct. intelligunt, ideo Dominus dixit Petro, Duc in altum, ut designaret in Petro altitudinem potestatis, vt dicit Ambros. super Luc. & Gratianus refert 24 q. 1. c. non turbatur. ibi, denique & si alijs imperatur, vt laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur, Duc in altum, i. in profundum disputationum. vbi glo. dicit, Arg. quod quæstio fidei ad solum Papam est referenda, quod etiam Innoc.

etiam in altum

Papa ead. cau & quæst. c. quoties, decidit dicens, Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & coepiscopos nostros, nõ nisi ad Petrum, idest sui nominis & honoris auctoritatem referre debere, veluti nunc retulit vestra dilectio, quòd per totum mūdum possit Ecclesiis omnibus prodesse. de hoc tamen latius habetur in c. maiores, extra de baptis. & eius effec.

Soli etiam Petro dixit Dominus, Tu es Petrus, Matth. 16. ex quo innuitur singulare Pontificium Petri, qui est singularissimus Vicarius Iesu Christi, vt in c. inter corporalia, & in c. quanto, extra de transl. præl. & ipse solus primatum obtinuit orbis terræ, 21. dist. quāuis, vbi Pelagius Papa omnib. orthodoxis scripsisse refertur, Quamuis vniuersæ Ecclesiæ per orbem catholicæ constitutæ vnus thalamus Christi sit: tñ sancta Romana Ecclesia catholica & apostolica, nullis sinodicis constitutis, ceteris Ecclesijs prælata est, sed euāgelica uoce Domini & Saluatoris nostri, Iesu Christi, primatum obtinuit. Tu es, inquit Dominus, Petrus, & super hanc petram ædificabo, &c. & infra eo. c. in his omnibus, quanto gradus celsior, tanto maior auctoritas inuenitur. vbi dicit Archid. in verbo, celsior. Notandum quòd persona præest personæ quinque modis, uidelicet. Primò officio, 21. dist. in nouo testamento. Secundò vitæ merito, 2. q. 7. c. beati. Tertiò ordine, 93. dist. à subdiacono. Quartò administratione, vt archid. præest archipresbitero, extra de offic. archipresb. c. 1. Quintò consecratione, ut Episcopus præest omnibus inferioribus, 21. dist. c. 1. Hæc prælatio consistit in tribus, videlicet primò in iudiciis, 21. dist. inferior. Secundò in præceptis, 21. dist. nunc autem. Tertiò in sacramentis. 21. dist. denique, & de prædictis etiam tractat Archid. 2. q. 7. c. quāquā. Vbi per alia verba dicit, maioritatem in Ecclesia Dei quadrupliciter considerandam, de quibus infra dicemus in discussione auctoritatis.

Quot modis dicitur quis præesse.

De hamo piscatoris.

Soli etiam Petro dixit Dominus, vt piscaretur hamo, Matth. 17. per quod præeminens iurisdictione designatur, ut dicit Ambrosius & habetur 24. q. 1. c. est aliud. vbi sequitur, Est aliud apostolicum piscandi genus, quo genere solum Petrum Dominus piscari iubet dicens, Vade ad mare & mitte hamum, & eum piscem, qui prior ascenderit, tolle; & aperto ore eius inuenies staterem, illum sumens, da eis pro me & te. Hæc uerba dixit Petro, quando in Capharnaui didragma petebatur ab eis, vbi glo. dicit, post Augustum

stum Cæsarem Iudæa facta est tributaria, &c. in hoc non insisto, sed propositum prosequor. Quid est, quòd Dominus solum Petrum ad mare piscaturum hamo destinat, nisi ut insinuet, quia Petrum vniuerso mari huius fluctuantis sæculi procellosi præficere inuēdebat? Et quid est, quòd hamo ferreo piscari iubet, nisi quia sibi gladium vtriusque imperii, spiritualis scilicet, & temporalis, committere disponebat? Ex quo etiam in nocte cœnæ dixit Apostolis, vt venderent tunicam, & emerent gladium. At illi dixerunt, Domine, Ecce gladii duo hic. At ille dixit eis, Satis est. Luc. 22. Ex quibus verbis Nic. Papa Mediolanensibus scribens arguit 22. dist. c. omnes. dicens de Romana Ecclesia. Illam verò solus ipse fundauit, & supra petram fidei mox nascentis erexit, qui beato Petro æternæ vitæ clauigero terreni simul & cœlestis imperii iura commisit. Non ergo quælibet terrena sententia, sed illud uerbum, quo constructum est cælum & terra, per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundauerunt Ecclesiam, illius certè priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur. Et infra concludit, quòd qui priuilegium Romanæ Ecclesiæ auferre conatur, hæreticus censendus. vbi dicit glof. in uerbo, imperii. Arg. quòd Papa utrumque gladium habet, scilicet spirituale & temporale. 63. dist. tibi Domino, 15. q. 6. alius. c. nos sanctorum, & c. iuratos. 1. q. 4. quia præfulatus, 96. dist. duo. Transtulit enim de Græcia imperium in Germanos, vt in c. venerabilē. extra de elect. de quo etiam, Domino concedente, dicemus. Sed pro præsentis propositum prosequamur, uidelicet quòd auctoritas Papæ sit à Deo: quod etiam Anacletus Papa firmat 22. dist. dicens, Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino, Saluatore nostro, primatum obtinuit, sicut beato Petro Apostolo dixit Dominus, Tu es Petrus, &c. Glof. etiam in d. c. est aliud, 24. q. 1. in uerbo, hamum. dicit, per hamum ergo intellige iurisdictionem, qua Petrus præfuit aliis, quia hamo. i. ferro refecantur putridæ carnes. 82. dist. plurimos. & ideo solum Petrus piscatur hoc piscandi genere: ipse enim habet potestatem ligandi & soluendi præ aliis, per rete enim intelligitur inquisitio sapientiæ. Hæc glo. circa quam dicit Archid. quòd duplex est genus piscandi, in rete scilicet & hamo. Primo genere piscati sunt Petrus & alii discipuli, sed posteriori tantum Petrus, quia, rete inquisitionem denotat diuinæ sapientiæ & scientiæ. Sapientiæ quan-

Gladus vtriusque imperij penes Petrum remansit.

Priuilegium Romana Ecclesia qui auferre conatur, hæreticus est.

De hamo.

tum ad diuinitatem Christi, scientiæ quantum ad humanitatem eiusdem, hoc igitur genere omnes piscantur, quia non solum sacerdotes, sed & alii prudentes viri de misterio sapientiæ & scientiæ Dei scrutantur. Soli tamen Petro conceditur piscari hamo, quoniam solummodo sacerdotes habent potestatem ligandi atque soluendi. Sed certè ex his verbis nihil amplius pro Papa quam pro aliis sacerdotibus saltem Episcopis ageretur: & ideo licet Petrus figuram teneat omnium sacerdotum, attamen ut ipse, idem Archid. in eodem c. dicit, secundum aliam misterij considerationem putari potest soli Petro vtrumque genus piscandi esse concessum. Quippe & si cæteri discipuli piscarentur, specialiter tamen Petro dicitur, Duc in altum, in primo genere piscandi signatur ventilatio rationis fidei: in secundo causa depositionis Episcopi. Episcopus enim præeminens in sua diœcesi, est quasi primus piscis ascendens de mari, qui solo Petri hamo capitur, quando soli Apostolico, Episcoporum causa criminalis terminanda committitur. 3. q. 6. quamuis. similiter, quando ratio fidei ventilatur, ad sedem Romanam defertur. infra eo. quoties. Hæc Archid. vbi supra & ibid. Ioan. de F. Augustinus etiam ex dictis Basilij xi. dist. c. ecclesiasticarum. dicit, Ecclesiasticarum institutionum quasdam scriptis, quasdam verò Apostolica traditione per successores in ministerio confirmatas accepimus. Quæ uerba melius ipse declarat in lib. de fide Christiana. & ead. dist. c. catholica Ecclesia. dicens, Catholica Ecclesia per orbem diffusa tribus modis probatur existere. quicquid. n. in ea tenetur, aut auctoritas est scripta, aut traditio vniuersalis, aut certè propria & particularis instructio. Sed auctoritate tota constringitur, uniuersali traditione maiorum nihilominus tota. Priuatis uerò constitutionibus & propriis informationibus unaquaqueque pro locorum uarietate, prout cuique visum est, subsistit & regitur. Et in lib. contra Manichæos dicit, Palam est quòd in re dubia ad fidem ualet auctoritas catholice Ecclesiæ, quæ ab ipsis fundatissimis Apostolorum sedibus usque ad hodiernum diem succedentibus sibimet Episcoporum serie, & tot populorum consensione firmatur. vbi dicit Glo. xi. dist. palam, in verbo, catholice Ecclesiæ. dicit glo. s. Romana, ad quam recurritur in dubiis 20. dist. de libellis. & sic seruandæ sunt leges Apostolicæ, sicut leges Petri. 19. dist. sic omnes. Et Gregorius Papa 12. dist. dixisse refertur, Apostolicis præceptis

ceptis non dura superbia resistatur, sed per obedientiam, quæ à sancta Romana Ecclesia, & apostolica auctoritate iussa sunt, salutiferè impleantur, si eiusdem sanctæ Dei Ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desideratis. Non nouum aliquid præsentis iussione præcipimus, sed illa, quæ olim uidentur indulta, firmamus, cum nulli dubium sit quòd non solum pontificalis causatio, sed omnis sanctæ religionis ratio ad sedem Apostolicam, quasi ad caput omnium Ecclesiarum debeat referri, & inde normam sumere, unde sumpsit exordium, ne caput institutionis videatur omitti. Cuius auctoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab apostolicæ petræ, super quam Dominus uniuersalem fundauit Ecclesiam soliditate diuelli. Et glo. s. in c. vno, de sacra vnct. in fi. super verbo, mysticam. uolens differere quare Papa non utitur baculo pastoralis dicit, quia baculus habet in summitate recuruationem, quasi ad trahendum, quod non est necessarium in Romano Pontifice, quia nullus ab illo potest diuertere finaliter, quia Ecclesia non potest esse nulla. 24. q. 1. pudenda, in fi. vel quia per baculum designatur coercitio, siue castigatio, & ideo alii Pontifices recipiunt à suis superioribus baculos, quia ab homine recipiunt potestatem. Romanus autem Pontifex non utitur baculo, quia potestatem à solo Deo accipit.

Et Innocent. III. in c. solitæ, extra de maior. & obed. in §. præterea. dicit, Ad firmamentum igitur cæli, hoc est uniuersalis Ecclesiæ fecit Deus duo magna luminaria, idest duas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & regalis potestas. Sed illa quæ præest diæcesibus, idest spiritualibus, maior est: quæ uerò carnalibus minor, ut quanta est inter lunam & solem, tanta inter pontifices & reges differētia cognoscatur. & infra, Nobis enim in beato Petro sunt oues Christi commissa, dicente Domino, pasce oues meas, non distinguens inter has oues & alias, ut alienum à suo demostret ouile, qui Petrum & successores ipsius magistros non recognosceret, & pastores, ne illud tanquam notissimum omitamus, quod Dominus dixerat ad Petrum, & in Petro dixit ad successores ipsius, Quodcunque ligaueris, & c. nihil excipiens, quando dixit, quodcunque. certum est enim quòd quilibet Papa canonicè electus, successor est Petri, & Vicarius Iesu Christi. Et Petri legatione surgi dicitur, 2. q. 7. cap. in sac. ca. 1. q. 7. quæ-

apostolica
auctoritate
iussa sunt

Papa quare
utitur baculo.

De duob.
luminariis
magnis.

archid.
ibid.

infra eo.

Ecclesia
existit tribus
modis.

contra Manichæos

dist. palam

dist. de libellis

dist. sic omnes

dist. dixisse

ties, in princ. & ibi per Archid.

*Auctorita
de Dei Papa
decernit.*

Gregorius IX. etiam in c. inter corporalia, post princ. dicit, Nō enim humana, sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontificis, quem constat esse Vicarium Iesu Christi, Episcopi ab Ecclesijs remouentur, & ideo tria hæc, quę præmissimus, nō tam constitutione canonica, quàm institutione diuina soli sunt Romano Pontifici referuata. Vbi dicit glos. super verbo, diuina, & sic quod sit auctoritate Papæ, dicitur fieri auctoritate Dei. & verum est si iusta causa hoc faciat, 24. q. 1. audiuius, & c. quodcunque, & c. loquitur. 24. q. 3. ca. si quis non recto.

Et Hieronymus ad Damasum dicit, Cum successore piscatoris discipulus Christi loquor, ego nullum primum, nisi Christum te quens beatitudini tuę, idest cathedrę Petri communionē conso- cior supra illam petram fundaram Ecclesiam scio. Et infra Quicunque tecum non colligit, spargit. idest qui Christi non est, Antichristi est. 24. q. 1. quoniam uetus, in fi. Intendit enim Hierony- mus se referre ad uerba Christi dicentis, Qui non est mecum, ad- uersum me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Luc. 11. sic igitur qui non est cum Vicario Christi in his quę sunt Christi, est contra Christum, & quicunque à fide catholica discrepat, Christo contrarius est. C. de Iudæ. l. cælicolarum. Ipse enim Romanus Pontifex non puri hominis, sed ueri Dei, & ueri hominis, Iesu Christi vicem gerit in terris. extra de transl. prælat. c. quanto. & de summa Trinit. c. 1. & de hæret. c. cum Christus. Ex hoc etiam Papa dicitur habere cœleste arbitrium. C. de summa Trini. l. 1. in fi. Vnde si Imperator dicitur Deus in terris suis, ut dicit glo. singularis in Authent. de hæred. & falc. in princ. in gl. 1. quanto ma- gis summus Pontifex dici potest quasi Deus in terris Deum hominibus repræsentans, maior homine, minor Deo. Vnde Innoc. III. arguens Archiepiscopum Mediolanensem dicebat, ut nostrū procedat de Dei vultu iudicium, extra ut eccles. benef. c. 1. in prin. quasi dicat, quod unum sit concistorium Dei & Papæ, nisi contra uoluntatem Dei uergat. Ex quo Gregorius X. in gene- rali Concilio Lugdunensi, & refert Bonifac. VIII. in c. ubi pericu- lum, §. ceterum, de elect. lib. 6. obtestatur per uiscera misericordię & per asperionem sanguinis Iesu Christi, ut Cardinales eligētes Papam

*Qui non
est cum Papa
est contra
Christum.*

Papam attentius pensent quod eis immineat cum agitur de crea- tione Vicarii Iesu Christi, successoris Petri, rectoris vniuersalis Ecclesię & gregis Dominici directoris. vbi Archid. dicit, Nam. *Papa qua-
lis debet eli-
gi.* talis debet eligi, qui nullius incōgruę uoluntati deseruiat, sed vi- ta & moribus decoratus tanto ordini dignus valeat inueniri. 8. q. 2. c. 1. in quo nihil sapientię, nihil scientię, nihil desit industrię; 8. q. 1. licet. Et dic sapientię, quod ad diuina: scientię, quod ad huma- na: industrię, quod ad mores, & c. Item etiam Bonifacius VIII. in c. fundamenta, §. 1. de elect. lib. 6. dicit, Huiusmodi autem mune- ris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum voluit officium pertinere, vt in beato Petro Apostolorum omniū sum- mo id principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capi- te, dona sua velut in corpus omne diffunderet.

Clemens etiam V. in c. pastoralis, de sent. & re iud. dicit, Pasto- ralis cura sollicitudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani populi nationes inuicta nos inuigilare remedijs subiectorum, & eorum periculis obuiare & scandala remouere compellit, & in §. si eiusd. clem. dicit, Ex ipsius plenitudine potestatis, quam Chri- stus rex regum, & Dominus dominantium nobis licet immeritis, in persona tamē beati Petri concessit. Satis, abundeque ostensum esse considero auctoritatem Papæ principaliter esse à Deo, licet ab hominibus secundariò, prout in Concilijs semper extitit con- firmatum. Vnde 17. dist. §. hinc etiam, dicit gl. habet ergo Ro- mana Ecclesia auctoritatem à Domino, sed Imperator à populo. 93. dist. legimus, in fi. contrariū huic assignat. 21. dist. quāuis, & 22. dist. omnes. vbi dicitur, quod Romana Ecclesia habet primatum à Domino & non à Concilijs. Sed dic quod principaliter habuit à Domino, secundariò à Concilijs. hæc gl. vbi supra, licet ibidem hoc textus expressè dicat, ibi enim agitur de causa Symmachi Pa- pę, cui Ligurię & Emilię Episcopi, seu Venetiarum suggererunt ipsum, qui dicebatur impetitus debere synodum conuocare, sciē- tes quia eius sedi primum Apostoli Petri meritum, deinde secuta iussione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas singu- larem in Ecclesijs tradidit potestatem. Sic etiam soluit Ioan. And. prædictum contrarium in c. significasti, extra de elect. ubi pro solutione remittit ad prædictam glos. sic etiam soluitur. 3. q. 6. c. dudum. Vbi dicit tex. Iulij Papæ, Dudum à sanctis Apostolis successoribusque eorum in antiquis decretum est statutis, quę hæctenus

*Papa à
Dño, Impera-
tor à populo.*

hactenus sancta & vniuersalis apostolica tenet Ecclesia, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari, vel Episcopum damnari, quoniam sanctam Romanam Ecclesiam, primatum omnium Ecclesiarum esse voluerunt. & sicut beatus Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum, ita & hæc Ecclesia suo nomine consecrata, Domino instituyente, prima sit & caput cæterarum, & ad eam quasi matrem atque apicem omnes maiores Ecclesiæ causæ & iudicia Episcoporum recurrant, & iuxta eius sententiam terminum sumant, nec extra Romanum quicquam ex his decerni debere pontificem, vbi glo. dicit, Sic ergo Concilia dederunt primatum Romanæ Ecclesiæ, quod verum est secundario, sed ipse Christus principaliter, & allegat iura supradicta. & 9. q. 3. aliorum, & quæcunque alia contraria circa prædicta taliter sunt soluenda. Id autem quod dictum est ex glo. prædicta, videlicet quod imperium est à Papa, videtur expressè contradicere auctoritati Apostoli ad Rom. 13. cum dicit, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. non est enim potestas, nisi à Deo. Sed quia hæc discussio aptius cadit in sequenti membro, ideo ad secundum quæsitum procedamus.

P A R S S E C V N D A
 Secundæ Partis principalis

Super quos Papa potestas extendatur.

Papa auctoritas super quos extenditur, an super infideles.

AD secundum, cum quæritur, super quos Papæ potestas extenditur. Respondetur breuiter, quod principaliter eius potestas super omnes Christi fideles extenditur, secundario autem etiam super infideles, quod satis patet ex verbis Christi dicentis Petro, Pasce, &c. vt supra Io. vlt. Sed dicet aliquis, per illa verba non videntur includi, nisi fideles in eo, quod dicit, Agnos meos, & oues meas. Huic obiectioni respondens dico, quod licet principaliter sub metaphora ouium intelligantur fideles: at tamen largo sumpto vocabulo, omnes animæ rationales, quasi oues Dei sunt, iuxta illud Ezechiel. 18. Ecce omnes animæ nostræ

nostræ sunt. & Matt. 15. dixit Dñs discipulis suis intercedentibus pro Cananea, Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. id est nisi ad Iudæos. Vbi notandum, quod quamuis Dominus Iesus corporali præsentia missus fuerit ad Iudæos, tamen tanquam fideli legato commissa est sibi cura totius orbis, quem postea per Apostolos visitaui, quibus post resurrectionem dixit Matt. vlt. Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium omni creaturæ, scilicet rationali. & Matth. vlt. Euntes ergo, docete omnes gentes. Et Luc. vlt. Sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia, & prædicari in nomine eius penitentiam in remissionem peccatorum in omnes gentes. Ex hoc etiam dicebat Ioan. x. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ, sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem, & animam meam pono pro ouibus meis, & alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & uocem meam audient, & fiet unum ouile, & unus pastor. Quæ verba plurimi Doctores intelligunt pro conuersione infidelium sub vno pastore Angelico, summo vniuersali Pontifice, unà cum cæteris fidelibus regendorum. ad quod satis accedit illud Esaiæ 49. ubi dicit Dominus, quasi pater ad filiū, & filius ad suum Vicarium, Parum est vt sis mihi seruus ad sulcandam Tribus Iacob, & faces Israel conuertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea usque ad extremum terræ.

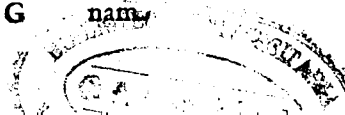
Sed dices, hæc sententia videtur contra auctoritatem Pauli 1. ad Cor. 5. cum dicit, Quid enim mihi de his, qui foris sunt iudicare? nonne de his, qui intus sunt, vos iudicatis? nam eos, qui foris sunt, Dominus iudicabit. Respondeo, quod hoc dicit Apostolus quantum ad correctionem morum, in qua non est nobis necessarium mentes occupare circa infideles. Non tamen ex hoc dicit Apostolus quin infideles se corrigere debeant, & quin sit eis prædicandum, ut ad fidei veritatem aspirent & conuertantur ad Christum, uel quin sit defendenda veritas fidei, & infidelibus impugnantibus resistendum pro defensione fidelium. Sic etiam intelligitur. 4. 5. dist. qui sincera, & c. de Iudæis, & c. licet. xi. q. 3. inter verba. & 2. q. 1. c. multi. & extra de diuort. c. gaudemus. Nam si infideles aliquid faciunt in contemptum fidei Christianæ, uel in perniciem Christianorum, tunc Ecclesia bene iudicat de eisdem, vt dicitur in c. accusatus. §. sanè, & in c. officium. §. denique, de haret. lib. 6.

Ecclesia an de his qui foris sunt, iudicet.

Ecclesia quando de infidelibus iudicet.

De Papæ auctoritate.

G nam

nam ratione delicti efficiuntur de foro Ecclesiæ, extra de iud. c. no
uit, pro quo extra de Iudæ. c. & si Iudeos. & tunc, cum non possit
Ecclesia pœnitentias spirituales imponere infidelibus, opus habet
imponere temporales, uidelicet ne Christiani conuerterentur cum
eis. extra de Iudæ. c. ita quorundam. Poterit etiam imponere pœ
nam pecuniariam his, qui sunt sub districtu fidelium, ut in c. po
stulasti, extra de Iudæ. Poterit insuper imponere pœnam persona
lem, iuxta facinoris qualitatem, ut carcerare, uel verberare, cum
miseriordia, ita quod flagella pro iustitiæ gratia inferenda in uin
dictam sanguinis transire minimè videantur. Si verò ita fuerit
grauis excessus, ut mortem, uel detractionem membrorum de
beant sustinere, sæculari brachio sunt committendi, ut dicit tex.
iuncta glo. in c. in Archiepiscopatu, extra de rapt. 1. 4. q. 6. c. 1. 1. 2.
q. 2. fraternitatis. 5. q. 5. illi qui. 2. 3. q. vlt. his, à quib., & c. seq. 2. 3. q.
4. c. illud. ad quod etiam 17. q. 4. c. constituit. Imò iam Ecclesia pri
uilegiat accedentes ad recuperationem Terræ sanctæ, & ad defen
sionem partium fidelium, ut in c. quod super his, & in c. ex multa,
extra de voto & uoti redemp. & in c. excommunicamus. 1. §. ca
tholici verò, extra de hæret. ubi dicit tex. Catholici verò, qui cru
cis assumpto caractere ad hæreticorum exterminium se accinse
runt, illa gaudeant indulgentia, illoque priuilegio sint muniti,
quæ accedentibus in Terræ sanctæ subsidium conceduntur. Vbi
dicit glo. Arg. quod auctoritate Ecclesiæ bellum fieri potest, arg.
2. 3. q. 8. c. hortatu, & c. igitur. vbi Leo. III. populū aggregari præ
cepit contra saracenos, & ex hoc ipse personaliter egressus est Ro
mam, deditque priuilegium & securitatem exercitui Francorum
de æterna salute cuiusque, q. in tali certamine moreretur, dicens,
Omni timore ac terrore deposito contra inimicos sanctæ fidei &
aduersarios omnium religionum viriliter agere studete. nouit. n.
omnipotens Deus, si quilibet vestrum morietur, quod pro ueri
tate fidei & saluatione patriæ ac defensione Christianorum mor
tuus est, & ideo ab eo cœleste præmium consequetur. Ad idem fa
cit 1. 5. q. 6. c. auctoritatem, vbi Nicol. Papa Archiepiscopo Treue
rensi filijsque Treuerensis Ecclesiæ, illiusque defensoribus hoc
in mandatis dedit, ut spirituali simul & militari gladio tamdiu
malignos illos eorumque fautores insequantur, quousque cum
integritate possessiones, uel quæcunque res ecclesiasticæ hoc facto
vel quocunque pacto distractæ, seu direptæ sunt, reuocentur.

Ad

Ad prædicta etiã accedit quod habetur 63. dist. c. Adrianus. ubi
Adrianus Papa Carolum regem ad defendendas res Ecclesiæ
postulauit, ad quod etiam omnes Principes sæculi obligantur. 2. 3.
q. 5. c. omnes Principes. & si nolent eam defendere, possent ex
communicari. 2. 3. q. 5. ca. administratores. Et sic patet quod au
ctoritate Ecclesiæ bellum indicitur contra inimicos fidei & con
tra alios Ecclesiam impugnantes. Crux tamen prædicari non po
test sine speciali licentia Papæ, sicut nec crucis uotum redimi,
ut in dictis ca. q. super his, & ex multa. Et ratio triplex est, uide
licet. prima quia omnis res per quascunque causas nascitur, per
easdem dissoluitur, unde quod solus Papa soluit, solus ligat, &
econuerso, argumentum extra de reg. iur. c. 1. & extra de sententia
excom. c. significauit, & c. nuper, cum similibus.

Secunda ratio, quia propriè & principaliter ad Papam pertinet
respondere de fide, & per consequens eius auctoritate conuenit
expediri causa fidei. 2. 4. q. 1. quoties. & extra de bapt. c. maiores.

Tertia ratio, est quantitas indulgentiæ, quam plenariam non
nisi solus Papa concedere potest, ut in c. cum ex eo, §. si. & c. seq.
extra de pœnit. & remiss. & tractant Theologi in quarto sent. dist.
20. vbi plenè per Thomam, & Petrum, & alios Theologos, & per
Ioan. And. in c. indulgentiæ, de pœnit. & remiss. lib. 6. & ibi etiam
per Archid. Hostien. autem in Summa, de voto, §. in quo casu,
quærit an crux possit licitè prædicari contra scismaticos inobedi
tes & rebelles? Et videtur quod non, quia non reperitur in iure ex
pressum, arg. in c. inter corporalia, §. si neque. extra de transl. 2. q.
5. consuluit. extra ne sede vac. c. illa. Hostien. tamè tenet contra
rium per argumentum à simili, ff. de leg. l. non possunt. extra de
rescip. inter cætera. nam & deficiente iure, naturalibus rationib.
utendum est. Instit. de iu. natur. §. quod uerò naturalis ratio. Vn
de dicit ipse per argumentum à maiori. Si pro acquisitione, seu
recuperatione terræ sanctæ crux est meritò prædicanda, multo for
tius prædicanda est contra scismaticos & rebelles, arg. 2. 4. q. 1. c. lo
quitur, & c. seq. & c. scisma. 1. 6. q. fi. c. sicut Domini uestimentum.
Nec enim filius Dei in mundum venit, nec crucem subiit, ut ter
ram acquireret, sed ut captiuos redimeret, & peccatores ad pœni
tentiam reuocaret. Nec aridam, imò catholicam Ecclesiam despõ
saut. Cum ergo maius periculum immineat in hac ultima quàm
in prima, quia pretiosior est anima quàm res. C. de sacros. Ec.

Carolus pro
defensione re
rum Ecclesia
sticarū fuit
postulatus à
Papa.

Crux præ
dicari qua
re sine licen
tia Papæ nõ
debet.

Indulgen
tiam plena
riam solus
Papa conce
dit.

Crux an
possit con
tra scismati
cos prædica
ri.

De cru
ce bamien
da contra in
fideles, & re
belles.

des. l. sancimus. ideo magis subueniendum est. 61. dist. miramur. 42. dist. quiescamus. Præterea si offensionem personarum consideramus, nemo dubitat quin magis delinquat inobedientes Christiani, atque scismatici, qui ad fidem semel susceptam præcisè cogendi sunt, quàm Saraceni, qui nec ipsam inuiti suscipere compelluntur. 23. q. quinta, ad fidem. 45. distinct. de Iudæis. quia nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Luc. 9. & in c. magnæ. extra de voto. & 2. Pet. 2. scribitur, Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ quàm post cognitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illi traditum est sãcto mãdato. cõtingit enim illis illud veri prouerbii, Canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti. Hinc èt dicimus, minus malũ est viam dñi non agnoscere, quam post agnitam retroire. extra de apost. c. quidam, in fi. Præterea ex quo quis per annum integrum in excommunicatione persistit, Petri clauis contemnens, sine suspitione hæresis nõ habetur. & si pro tali suspitione fuit excommunicatus, post annum à die excommunicationis tanquam hæreticus contemnatur. extra de hæret. c. excommunicamus itaque. S. qui autem. Quid ergo si per decem annos & plures, nedum vna persona, vel vna ciuitas aut diocesis, sed tota vna prouincia, vel plures in tali rebellionẽ & scismate perseuerent? certè multo magis cõtra tales agendum est. Omnis enim p̄scriptio contra scismaticos orientales, duplicata vel triplicata cõpletissimè demonstratur, cum iam elapsi sint quingenti anni, vel circa: nam inter scismaticos, vt plurimum hæreses nutriuntur, cũ nullum sit scisma, quod sibi aliquam hæresim non constringat, 24. q. 3. inter scisma. ideoque hæretici & scismatici æqualiter sunt vitandi. 24. q. 3. S. 1. & c. clericum, & c. seq. 7. q. 1. denique. 1. q. 1. si q̄s inquit. Vnde Hierony. Quis iam dubitabit sceleratius hoc esse commissum, quod est grauius vindicatum. 24. q. 1. nõ afferamus Et si pro simplici contumacia hoc accidere potest, de pœn. cap. fi. quid de detrahentibus potestati Romanæ Ecclesiæ, cui detrahere hæreticum iudicatur. fidem quippe violat, qui aduersus illam agit quæ mater est fidei, & ideo contumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesijs noscitur pretulisse. 22. dist. omnes. & talis imperitum vel maleuolum, aut etiam se non catholicum, sed hæreticum comprobabit, vt dicit Hieron. 24. q. 1. hæc est fides. & ca. rogamus, c. omnibus consideratis. & C. de summa Trin. & fide cathol. l. vlt.

Persistens in excommunicatione per annum, potest tanquam hæreticus condemnari.

Nulli scisma est sine hæresi.

Ecclesia Romana potestati detrahente, hæreticum iudicatur.

& C. de hæret. l. quicumque. ad quod extra de pœn. c. grauem. Quis enim rebellitus viuit, magis diaboli, quam Christi membrum; & infidelis magis quam fidelis esse monstratur. 38. dist. c. fi. Nam scelus idolatriæ & peccatum paganitatis incurrit quisquis, dum se fidelem esse asserit, sedi Apostolicæ obedire contemnit, 81. dist. ca. si qui sunt presbiteri. Dicit igitur Hostien. in prædicta determinatione, quod qui rationabiliter & subtiliter ac naturaliter considerare voluerit, licet crux transmarina, scilicet contra infideles in oculis simplicium fauorabilis videatur: hæc tamen scilicet contra scismaticos & rebelles fauorabilior, iustior & rationabilior apparebit. Et subdit, quod qui tales impugnant, diligentissimi rectorum, & pij consultores intelliguntur. 23. q. 5. si vos contra Ecclesiam Christi. & c. seq. & secundũ quod Dominus dicit in Deutero no. 13. Tales necandi sunt, & ciuitates igne cremandæ, ita quod sine habitaculo sint in æternum. 23. q. 5. si audieris. vbi dicit glo. si ergo aliqui sunt hæretici in ciuitate, tota ciuitas potest exuri, & sic Ecclesia vel ciuitas punitur pro delicto personarũ, 25. q. 2. ita nos. & C. de sacros. Eccles. l. iubemus nullã. & in fine dicitur, quod hæretici occidi possunt. 23. q. 4. c. quando vult. Deus. vbi Augustus describit de Nabuchodonosor, qui legem instituit, vt quicumque dixerit blasphemiam in Deum Sidrach, Misach & Abdenago, in interitum irent & domus eorum in dispersionem. Et in fine c. dicit Augustus. Videte qualia faciunt, & qualia patiuntur, occidunt animas, affliguntur in corpore, sempiternas mortes faciunt, & tẽporales se perpeti conueruntur. vbi glo. dicit, vides ergo quod hæretici sunt occidendi. 23. qu. 4. quod inuenitur, in fi. Ad quod etiam facit 23. q. 8. c. legi. & c. occidit Finees. & dicit Hostien. lib. 5. quod contra rebelles licitè propulsatur iniuria Ecclesiæ vel reipublicæ, sed nõ iniuria personalis. vnde auctoritate Ecclesiæ vel Principis possunt licitè impugnari causa iustitiæ, obedientiæ, & fidei defendendæ, non causa cupiditatis vel propriæ vltionis. sic intellige 23. quæstio. prima, quod culpatur. & quæstione secunda, canone primo, & 2. & quæstione tertia, c. sex differentia, & q. 5. cum homo ab homine, & c. seq. & sic de similibus.

Restat nunc videre, an Principes populi Christiani subesse debeant iurisdictioni Papæ, & multis sæculi sapientibus? Videtur quod non.

Dicunt enim quod regnum & sacerdotium æquanimiter sunt à Deo,

Hæretici & scismatici rationabiliter occiduntur.

Principes Christiani, an debeant se subicere Papæ.

Omnis potestas à Deo.

B. Ioannes à Capistrano

à Deo, quia non est potestas, nisi à Deo. ad Rom. 13. & in Auth. quomodo oportet. Episc. in prin. extra de iudi. c. nouit. x. dist. quoniam. 96. dist. cum ad verum, & c. si Imperator.

*Regnum
præcessit sa-
cerdotium.*

Secundò dicunt, quòd regnum fuit antequàm sacerdotium, quia Cæsar antequàm Christus, nedum antequàm Petrus, ut clarè patet in Cronicis Romanorum. & not. in c. causam, extra qui fil. sint legit.

*Constāti-
nus dotauit
Ecclesiam.*

Tertiò dicunt, quòd usque ad Costantinum Ecclesia nihil habebat, sed Constantinus dotauit eam. Cum igitur à Regibus sit Ecclesia subleuata, ergo magis debet Ecclesia subesse Regibus, quàm Reges Ecclesiæ. vnde arguunt quòd conuenientius sacerdotium debeat subesse Regibus, quàm econuerso, scilicet Reges sacerdotio.

*Christus
soluit tribu-
tum.*

Quartò dicunt, quòd Christus soluit tributum pro se & Petro, Matth. 17. de pisce capto hamo, de quo supradiximus. ergo videtur quòd se & suos Regibus subiugauerit.

*Christus
iudicauit cæ-
sum solui.*

Quintò dicunt, quòd Christus iudicauit solui centum Cæsari, cum dixit, Reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei Deo, Matth. 22.

*Christus
dixit se nihil
habere in hoc
seculo.*

Sextò dicunt, quòd Christus nihil habuit in hoc mundo, ut ipsemet testatur, Matth. 8. dicens, Vulpes foueas habent, & uolucres cæli nidos: filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. ergo nihil dare potuit, quia nemo dat, quod non habet, vt in reg. iuris, lib. 6. & extra de iure patron. c. quod autem. & ex hoc dicunt quòd in morte nihil reliquit, & propterea testamentum non fecit, quia de quo faceret non habebat.

*Christus re-
nunciavit re-
gno terreno.*

Septimò dicunt, quòd dato quòd aliquid habuisset, renūciauit tamen iuri suo, vt dicunt patere Ioan. 6. vbi cum fecisset miraculum de panibus, ex quo quæ viderant dicebāt, Quia hic est uerè propheta, qui venturus est in mundum. subdit Ioannes, Iesus ergo, cum cognouisset, quia venturi essent vt raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montē ipse solus. ergo ex quo fugit, videtur renūciauisset iuri ad se pertinenti, cum quilibet possit renūciare iuri suo, etiam Papa, vt in c. vno, de renunc. lib. 6.

*Christus
confessus est
Pilato se nō
habere regnū
terrenum.*

Octauò dicunt, quòd Christus expressit proprio ore, se non habere regnum, cum dixit Pilato interroganti, si ipse Christus, esset Rex Iudæorum, & respondit Iesus, A temetipso hoc dicis, an alii tibi dixerunt de me? Respondens Pilatus, Nunquid ego Iudæus sum?

De Papa & Conc. sue Eccl. auctoritate. 28

sum? gens tua & Pontifices tui tradiderunt te mihi, quid fecisti? Respon. Iesus, Regnum meum non est de hoc mundo: si de hoc mundo esset regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis, nunc autem regnum meum non est hinc. Ioan. 18. Cum ergo Christus confessus sit coram iudice, se non habere regnum, ergo nec potestatem aliquam tradere potuit Petro, vel alteri supra Regem.

Nonò dicunt, quòd Christus expressè prohibuit iurisdictionē Petro gladii temporalis, cum dixit, Conuerte gladium tuum in locum suum: omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Matth. 26. & Ioan. 18. vbi exprimitur clarius, quòd Petrus fuerit qui abscidit auriculam dextram Malcho, seruo Pontificis, & dixit Iesus Petro, mitte gladium tuum in vaginam.

*Christus
prohibuit gla-
diū spiritua-
lem.*

Decimò dicunt, hoc est patere ex verbis ipsorummet Romanorum Pontificum, dicentium se nolle intromittere de temporali iurisdictione, vt patet 96. dist. c. cum ad verum. vbi dicitur, Cum ad verum ventum est ultra sibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum sibi usurpauit.

*Romani
pontifices no-
lunt Impera-
torum iura
submittere.*

Verba sunt Nicol. Papæ, & ead. dist. c. duo. dicit Gelasius Papa, Duo quippe sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter hic mundus regitur, Auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas, & in vtroque prædictorum capitulorum glossæ dicunt, quòd potestates sunt diuina, & quòd imperiū est à solo Deo, & Imperator à cælesti maiestate habet gladii potestatem. C. de vet. iure enuclean. l. j. in prin. Hoc etiam constat Ioan. Papa ead. dist. c. si Imperator. vbi dicitur, quòd Imperator habet priuilegia potestatis suæ, quæ administrandis legibus publicis diuinitus est consecutus. ad idem 93. dist. legimus, circa medium. vbi referuntur verba Hierony. ad Eugen. presbiterum, dicentis, quòd Alexandriæ presbiteri eligebant vnum, quem Episcopum nominabant, quomodo si exercitus Imperatorem faciat, vbi gloss. dicit, ex sola enim electione principum dico eum verum Imperatorem antequàm à Papa confirmetur, licet non ita appelletur, vt dixi 63. dist. quanto. Ad idem 8. dist. quo iure. vbi dicitur, quòd iura humana sunt Imperatorum, quia per Imperatores & reges sæculi Dñs distribuit generi humano. verba sunt Augustini super Ioan. Ad idem 33. q. 2. c. inter hæc. vbi Nic. Papa dicit, quòd sancta Dei ecclesia gladium non habet, nisi spiritualem, qui non occidit, sed viuificat. Ad idem extra de iudic.

dic. c. nouit. in princ. vbi Innocen. III. dicit, Non putet aliquis, q̄ iurisdictionem illustris Regis Francorum perturbare, aut minue re intendamus, cum ipse iurisdictionem nostram nec velit, nec debeat impedire. Ad idem extra, de foro compet. c. licet. ubi In noc. III. dicit, q̄ si literæ Apostolicæ fuerint impetratæ super re bus, quæ forum seculare contingunt, irritæ decernantur: & quod tunc demum iudex ecclesiasticus se de talibus intromittat, cum in defe ctum iudicis secularis, vel vacante imperio, non potest ob tinere iustitiæ complementum. Simile habetur in ca. seq. quod incipit, ex tenore, & in c. si duobus, extra de appel. Dicit Alex. III. quod appellatio ad sedem apostolicam non teneat, nisi in his, qui sunt Ecclesiæ temporali iurisdictioni subiecti. vbi glos. dicit, & ita patet quod iurisdictione temporalis non pertinet ad Ecclesiam nec debet de ea se intromittere in præiudicium iudicis secularis, & allegat concordantias.

Petrus dixit, subiecti estote & in fra, siue Reg. siue ducib.

Vndecimò dicunt, quod hoc ipsemet Petrus statuit, cum dixit. 1. Pet. 2. Vos autem genus electum, regale sacerdotium. Et infra, Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus tãquam ab eo missis ad uin dictam malefactorum, laudem verò bonorum.

Imperator est Dominus orbis.

Duodecimò dicunt, quod Imperator est Dominus mundi, & quod omnia sua sunt, vnde ipse posset vindicare mundum à posse flore, vt l. bene à Zenone, C. de quadr. p̄scrip. & ff. ad leg. Rhod. de iac. l. de precatio. de quo 23. q. 3. c. conuenior, & §. quamuis, p glo. & Archid. & in l. Barbarius, ff. de offic. prætor. in glo. penul. Per hæc & his similia inferre nituntur, summum Romanum Põ tificem nedum super Imperatorem, sed nec super aliquem alium Regem, vel Principem seculi iurisdictionem aliquam obtinere.

Ad partem veram.

Sed certè, si bene consideremus, & rectè veritatem uoluerimus intueri, patebit expressè, quod veritas est in contrarium, ut infra scriptis multiplicibus rationibus apparebit, & auctoritatibus & exemplis plurimis comprobatur, videlicet.

Ecclesia militans est pars triumphantis.

PRIMÒ sic, Ecclesia militans ad instar triumphalis Ecclesiæ regi debet, cum sit pars eiusdem, vt dicit August. de Ciuit. Dei, lib. 10. c. 7. & probatur auctoritate Iohannis Euangelistæ dicentis Apoc. 2. 1. Ego Iohannes uidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouã, descendentem de cælo, à Deo paratam, sicut sponsam ornatam vi ro suo, & audiui vocem magnam de throno dicentem, Ecce tabernaculum

naculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. vbi Vgo de sancto Victore dicit, Ciuitatem, id est Ecclesiam sub vna ciuium suorum lege viuentem, & in vno libro legentem, & sub vno Domino degentem, & al legat verbum Christi dicentis Io. 10. Fiet unum ouile, & vnus pastor. Sed nullus fidelium dubitat, quin Ecclesia triumphans sub vno solo summo Deo triumphet & regnet, quia vnus solus est Deus, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Deuteron. 6. Audi Israel Dominus Deus noster, Deus vnus est, ad Ephes. 4. Solliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis, vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ, vnus Deus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & pater omnium, qui est super omnes & per omnia, & in omnibus nobis. & infra, Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem pastores & Doctores ad conseruationem sanctorum in opus ministerij in ædificationem corporis Christi, & infra, Qui est caput nostrum Christus, ex quo totum corpus, &c.

Sed sicut Christus uerus Deus & uerus homo, cum patre & spiritu sancto vnum in substantia, quia tres vnum sunt. 1. Io. ult. caput & rex regum & Dominus dominantium, est principaliter tam triumphantis quàm militantis Ecclesiæ, ex quo etiam ipse dixit Matth. ult. Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. & infra, Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad cõ summationem seculi. ita opus est ministerialiter suum specialissimum Vicarium summum pontificem vnum esse caput in terris totius Ecclesiæ militantis super omnes Reges & Principes & prælatos & subditos & clericos & laycos, ut supra in themate, & in c. solitæ, de maior. & obed.

SECUNDÒ sic, Ab initio mundi creauit Dominus vnicum hominem, vt de illo totum genus propagaretur humanum, & vniuersæ suæ posteritati, Domino disponente præesset, & formato corpore de limo terræ animam de nihilo creans ad suam imaginem & similitudinem; in faciem ipsius hominis inspirauit spiraculum uitæ, & factus est homo in animam viuentem, vt præesset piscibus maris & volatilibus cæli, & bestiis vniuersæ terræ, omnique reptili, quod mouetur in terra, Genes. 1. & 2. quod solennissime Magister sent. prosequitur in 2. dist. 15. & 16. dicit enim in

Ab vno homine est principium humani generis.

Declaratio ad imaginem & similitudinem.

quindecima distinctione. omnib. autem creatis atque dispositis, nouissimè factus est homo tanquàm dominus & possessor, qui & omnib. præferendus erat. Et in 16. dist. declarat quò intelligat, ad imaginem & similitudinem, non secundum corpus, sed secundum mentem, qua in rationabilibus antecedit. Sed ad imaginem secundum memoriam, intellectum & dilectionem. Ad similitudinem secundum innocentiam & iustitiam, quæ in mente rationali sunt naturaliter. Et eod. lib. dist. 17. tractat de origine animæ dicens, Corpus enim de limo terræ formauit Deus, cui animam inspirauit: non quòd faucibus sufflauerit, vel manibus corporeis corpus formauerit, sed potius hominem de limo terræ secundum corpus formauit iubendo uolendo, id est uoluit & uerbo suo iussit ut ita fieret, & substantiam animæ, in qua uiueret, creauit non de materia aliqua corporali, vel spiritali, sed de nihilo. Putauerunt enim quidam hæretici Deum de substantia sua animam creasse. Et infra. Non sunt ergo audiendi, qui putant animam esse partem Dei si enim hoc esset, nec à se, nec ab alio decipi posset, nec ad malum faciendum, vel patiendum compelli, nec in melius vel deterius mutari, &c. Et eod. lib. dist. 18. dicit, Hic attendendum est quare non creauit simul uirum & mulierem sicut Angelos, sed prius uirum, deinde mulierem, de uiro adeo scilicet ut unum esset generis humani principium, quatenus in hoc & superbia diaboli confundetur, & hominis humilitas Dei similitudine sublimaretur. Diabolus quippe aliud à Deo principium etiam concupierat: ideoque ut eius superbia retunderetur, hoc homo in munere accepit, quod diabolus peruersè rapere uoluit, sed non potuit obtinere. & pro hoc imago in homine apparuit, quia sicut Deus omnibus rebus existit principium creationis, ita homo omnibus hominibus principium generationis. Ideo etiam ex uno homine omnes esse uoluit Deus, ut dum cognosceret se ab uno esse, omnes se quasi unum amarent. Vides igitur aurea uerba literis aureis merito describenda, ad nostrarum propositum illatiua, quòd sub uno Principe totum genus humanum debeat gubernari, ut sicut unum est uniuersale principium in supernis scilicet Deus: ita & in terris apud Deum unus sit Vicarius & monarcha. Quod etiam Aug. deducit in lib. quæst. ueteris & noui testam. ubi sequitur, hæc imago est Dei in homine, ut unus factus sit Dominus ex quo cæteri oriuntur, habens imperium Dei, quasi Vicarius eius, quia vnus Dei

Deus quare non simul uir & mulierem creauit.

Deus est omnium principium, et homo hominum.

Unus uicarius.

habet

habet imaginem. Ad quod etiam facit de pœnit. distin. 2. cap. principium. ubi beatus Gregorius infert, quare Behemoth dicitur principium uiarum Dei, scilicet quia nimirum, cum cuncta creata ageret, hunc primum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorem fecit. Originalia uerba, quòd Behemoth sit principium uiarum Dei, scribuntur Iob 40. & ibi Greg. in moralib. 3. De hoc et scribitur Ezech. 28. ibi, sub nomine Regis Tiri. De lucifero dicitur quomodo dicitur monarcha. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decore in delitiis paradisi Dei fuisti &c. Præfatus autem unus Vicarius à Christo Iesu institutus est Petrus, ut supra limpidius est monstratum. ergo non Petrus sub rege, sed reges sub Petri lege peregrinam vitam transigere debent sibi que suis uel in officio successoribus incuruari, collaque, submittere gloriètur, ut in c. 1. de iurei. in cl.

Lucifer quomodo dicitur monarcha.

Tertio sic, Pluralitas principatum inducit confusionem, ex quo concludit Aristot. vnus ergo Princeps dominatur. xi. Methaphis. sed sicut vnus est Princeps uniuersalis Deus, ita vnus debet esse uniuersalis eius Dei Vicarius super terram. nam tantum est ponere plura principia, quantum ponere plures Deos, quorum utrumque hæreticum est 24. q. 3. c. Cerdoniani. extra de summa Trinit. & fide cathol. c. 1. & c. damnamus. nam ex contrariis principiis contrarius sequeretur effectus, ex contrariis autem effectibus & operibus sequeretur destructio contrariorum principiorum, iuxta sententiam Saluatoris, Matt. 12. cum dixit, Phariseis asserentibus eum in Behelzebub principe dæmoniorum eicere dæmonia. Iesus autem sciens cogitationes eorum dixit, Omne regnum diuisum contra se desolabitur, & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. & si sathanas sathanam eicit, aduersus se diuisus est. quomodo ergo stabit regnum eius. Et Luc. xi. dicit, Omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. quasi dicat, sicut qui seipsum persequitur se destruit, ita diuersa principia se ipsa persequentia se destruent. Et si uelles dicere principia non diuersa omnimodo æqualia, ergo ultra unum omnia sunt superflua: superfluitas autem in naturalibus refecatur: nam frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Natura autem nihil facit frustra. 1. de cælo & mundo, & 1. Phisicorum. Ad quod facit, quod habetur in proœm. Decret. ibi, refecatis superfluis, & per glo. in c. lege batur, extra de maior. & obed. & de excess. prælat. c. cum ad quo-

Pluralitas principatum inducit confusionem.

rundam. & per gl. Io. And. in c. 1. de summa Trinit. in clement. in glo. super verbo, vnigenitum filium. Constat autem quòd talis Vi carius est Petrus, & Petri successores, ergo non Imperator, nec ali⁹ Rex, vt supra clarè monstratum est.

QVARTÒ sic, In re sua quilibet est moderator & arbiter vt in in re mandata, C. mand. & in c. abolendæ, extra de sepult. in gl. 1. sed omnia sunt Dei, quæ in mundo sunt & vbique, Psal. 23. Do mini est terra & plenitudo eius orbis terrarum, & vniuersi qui ha bitant in eo. Ex psal. 88. Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem ter ræ & plenitudinem eius tu fundasti, aquilonem & mare; tu creasti, Christus autem Deus est, quia pater & filius & spiritus sanctus vnus Deus, vt supra, ergo omnia sunt Christi tanquam veri Dei, per quem omnia facta sunt. Ioan. 1. Christus autem in re sua, hoc est in toto orbe terrarum principem fecit Petrum, cuius nomine per conlequeus omnes suos successores canonicè intrâtes, cui Pe tro & successoribus omnes reges terræ, principesque submissis.

Quod satis solenniter profequitur dominus Ioan. And. in ca. per venerabilem, qui fil. sint legit. §. cum enim Petrus. vers. Paulus èt vt plenitudinem potestatis exponeret dicens. Hic satis patet ex vi locutoris quòd Papa superest & præest omnibus, ergo & Im peratori & regibus & principibus & aliis quibuscunque. Et subse quitur ibi Io. And. dicens, Host. autem licèt fateatur se in hoc so lem facibus adiuuare, quia adiectione non indiget plenitudo. 6. q. 1. si omnia. hanc maioritatem & plenitudinem probat his nouè rationibus, ad quas præmitto quòd in Decretali vnica, supra de sacra unct. uers. refert. ipse Host. posuit dictum fratris Alexandri de ord. Minorum, scilicet q. Ecclesia est multitudo fidelium, vel vniuersitas Christianorum, de consecr. dist. 1. c. Ecclesia 7. q. 1. c. Nouatianus. habens duo latera. s. dextrum clericorum ministran tium, quæ ad spiritualem uitam pertinent: & sinistrum laycorù tractantium necessaria terrenæ vitæ. Item est potestas. s. spiritua lis, quæ caput habet sum mum Pontificem, & secularis caput ha bens Regem. ad hoc de acta. & quali. c. pen. 96. dist. duo. Spirituality autem prior est temporalis in tribus.

Primò in dignitate vel maioritate, in quantum spiritus maior & dignior est quàm corpus. de transl. c. 2. Vnde Abraham patriar cha, vt minor obtulit Melchisedech decimas ut maiori. Genes. 14. Benedixit etiam illi Melchisedech, ut maior facit minori. Ex

quo

quo dicit Apostolus ad Hebr. 7. Intuemini autem quantus sit hic, cui decimas dedit de præcipuis Abrahâ patriarcha. Et infra. Sinè vlla autem cõtradictione quod minus est à meliore benedicitur. Ad hoc etiam inducitur 21. dist. denique. in fi.

Secundò est prior institutione, vnde sacerdotium Melchise dech præcessit legem scriptam, de hoc de constit. translato. facit Exo. 28. cum dicit, vox Dñi ad Moylen. Porrò filius Aaron tuni cas laneas parabit & baltheos, ac thiaras in gloriam & decorem; vestiesque his omnibus Aaron fratrem tuum, & filios eius cū eo, & cunctorum consecrabis manus, sanctificabisque illos, ut sacer dotio fungantur mihi. Et infra c. 29. dicit, Cingelque baltheo Aa ron, scilicet & liberos eius, & impones eis mitras, et unctique sacer dotes mei religione perpetua. Item per sacerdotium Deo iubente, ordinata sunt regalis potestas. 1. Reg. 8. vbi describitur, Congre gati ergo vniuersi maiores natu Israel venerunt ad Samuelem in Ramatha, dixeruntque ei, ecce tu senuisti, & filii tui non ambulat in vijs tuis, constitue nobis Regem, vt iudicet nos sicut & vniuer sæ habet nationes. Et infra, Dixit autem Dominus ad Samuelem, Audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi: non enim te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Et infra, Dixit autem Dominus ad Samuelem, audi uocem eorum, & constitue super eos Regem. Et sic Saul unctus fuit Rex a Samuele, qui erat sacer dos & Propheta. Et iudicauerat populù Israel cūctis diebus uitæ suæ. 1. Reg. 7. Saul autem fuit primus Rex in Israel. 1. Reg. 9. & x. cap.

Tertiò est prior potestate, aut auctoritate, quia spiritualiter ter rena instituit & iudicat, vt in d. ca. per venerabilem, in supradic to. §. & vers. dum dicit, Nescitis, quoniam Angelos iudicabitis, quanto magis secularia. verba aut generalia sunt Apostoli dicen tis, 1. ad Corinth. 6. Audet aliquis uestrum habens negocium ad uersus alterum iudicari apud iniquos, & non apud sanctos, an ne scitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in uobis iu dicatur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis, nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia. Sæcula ria igitur iudicia si habueritis contemptibiles, qui sunt in Eccle sia, illos constituite ad iudicandum, ad uerecundiam uestram di co, & c. omnia sunt Apostoli peroptimè probantis etiam tempo ralia subesse sacerdotio. Et quod plus est, ipse idem Apostolus. 4.

ad

Res omnes proprie Dei sunt.

Sacerdotiū Melchisedech præcessit legē scriptā.

Adiectione non indiget plenitudo.

Samuel in su Dei dedit regem populo.

Arg. Alexan. relata per Host.

Spirituality auctoritas instituit & iudicat secularia.

De potestate spirituali & seculari tripliciter.

Spiritus dignior est corpore.

ad Corinth. 2. testatur quòd spiritualis iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur, quod de Papa omnino verum est, 9. q. 3. ne mo. & c. aliorum. excepta hæresi. 4. c. distin. si Papa. Subdit Ioan. And. hic autem ipse Hostiens. inducit & probat nouem rationibus, videlicet,

Priores & maiores inferioribus præponuntur.

Primò per ordinè scripturæ etiam legis humanæ, vt in Auth. quo. oportet. Episc. in prin. collat. 1. C. de sacros. eccl. l. si. C. de ver. iure enucl. l. 2. §. sed quia Priores enim & maiores inferioribus præponuntur. C. de nouo Cod. fac. l. una, post medium. de maior. & obed. c. 1. & c. statumus.

Anima cum eis est præponenda.

Secundò ratione subiecti, scilicet anime, quæ præponenda est omnibus humanis rebus. C. de sacros. Eccl. sancimus. l. 1. q. 1. præcipimus. & in c. cum infirmitas, de pœnit. & remiss. vnde quanto quis melioribus præest, tanto maior est, vt in Auct. de defen. ciuit. §. nos igitur. per quod dicitur, quod etiam omnia temporalia sibi subsunt. Nam anima facta est ad Dei seruitium, reliqua verò ad seruitium anime. Et dici solet qui habet rusticum, habet & bouem, & sic regens animas non excluditur ab his, quæ sunt animabus subiecta, non sic econtrario, ff. de edil. edic. l. iustissime.

Iurisdictio spiritualis supra naturam operatur.

Tertio naturali ratione. Nam sicut filius Dei est contra naturam conceptus, incarnatus, & natus ex virgine, scilicet in momèto Deum verum, & hominem uerum concipiente, & habente in utero. Vnde Ierem. 31. vsque quo delitii dissolueris filia vaga, quia creauit Dominus nouum super terram, fœmina circundabit virum. Sicut iurisdictio sua, quam reliquit Petro, & successoribus Petri, supra & contra naturam iurisditionis trahit ad se spiritualem quæstionem incidentem in foro sæculari, extra de ord. cog. c. tuam, quod est omnino contra naturam iurisditionis, C. de iud. l. quoties. C. de ord. iudiciorum. l. adite. Iurisdictio. n. spiritualis tanquam filia similis est generationi & natiuitati filii Dei: nam sæpe solet filius similis esse patri, ff. de ædilit. edic. l. quod si nolit. §. qui mancipia.

Spiritualis accessoria dominatur sæculari.

Quarto ratione fortitudinis. de transl. ca. inter corporalia. Vnde quantumcunque spiritualis sit accessoria principali, tamen ei tanquam princeps & domina, dominatur. de iureiur. ca. debitorum.

Quinto, quia Princeps nedum subest Papæ, sed etiam suo simplicis sacerdoti, qui ipsum soluit, ligat & iudicat, de pœnit. & remiss.

miss. c. omnis. Cum tamen nullus clericus, quantumcunque minimus existens clericus & vtens clericali priuilegio alicui laico in aliquo possit personaliter subesse, de foro compet. c. si diligenti, quod pater in Cõstit. hac edictali, no. in c. clerici, de iudic. & satis habetur in c. cum non ab homine, eo. tit.

Principes sæculi dominantur faculantur, sed subiunguntur preterito vel clero.

Sextò fulcitur hoc diuersis auctoritatibus. 96. dist. cum ad verum, & c. duo sunt, de maior. & obed. c. solite. vbi de hoc plenè, & in omnibus iuribus superius allegatis.

Septimò diuino oraculo, & auctoritate diuturna consuetudine approbata, de transl. c. quanto. ibi, non enim homo sed Deus separatur quos Romanus Pontifex, qui non puri hominis, sed veri Dei uicè gerit in terris. Et infra, Non humana, sed diuina potius auctoritate dissoluit. Et supra dicitur 1. Reg. sicut testatur antiquitas, cui decreta Principum sanxerunt, reuerentiam exhibendam. Ad quod facit etiam quod habetur in c. licet, eo. tit. ibi, Qui successor est Petri, & Vicarius Iesu Christi.

Summus pontifex uicem Dei gerit in terris.

Octauò ex uidei. Sicut enim ponere duo principia est hæreticum. 24. q. 1. c. pen. uers. Cerdoniani. sic ponere duos generales Vicarios & sibi æquales in terris, hæreticum uidetur quo ad ius pertinet. Ne igitur hæreticus videaris, hæc sit tua fides, quòd sicut vnus est Deus immutabilis, de sum. trin. c. 1. sic & vnus est suus generalis Vicarius in terris, cuius nauis est stabilis: nam etsi quandoque fluctuet, non tamen mergitur. 24. q. 1. c. non turbatur. & sic inferior hierarchia superiori conuenit subiacerè.

Ponere duo principia est hæreticum.

Nonò ratione vnitatis, quæ diuisionem non recipit, 24. q. 1. c. loquitur. Igitur cum sit una Ecclesia simul collecta, vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & pater omnium. ad Ephes. 4. & in d. c. loquitur. & 7. q. 1. Nouatianus. non potest vna sponsa generalis habere, nisi vnum sponsum generalem. de præben. cum non ignores, nec una filia nisi vnum patrè, nec vnum corpus nisi vnum caput, alias esset monstrum. Hæc sumpta sunt de nouella Io. And. in d. c. per uenerabilem. qui refert Hostien. ponentem ibidem supra dictas nouem rationes. & dicit quòd Hostien. remittit se ad not. per eundem in summa, eo. tit. §. qualiter. 1. respons. Et dicit etiam illa supplenda per ista. Ibi autem dicit Hostien. eo quòd iurisditiones sunt distinctæ, ut Auct. quomodo oportet. Episc. in prin. collat. 1. de consec. dist. 3. celebritatem, in fi. Non ergo Papa debet se intromittere de legitimatione quo ad hæreditatem.

Vnitas fidelium nõ recipit diuisionem.

De legitimatione quoad temporalia. tatem temporalem, sed de hoc dimittere Imperatori. 8. dist. quod iure. infra eod. lator, & c. causam. alias poneret falcem in messum alienam. de elect. venerabilem, quod non est faciendū. 6. q. 1. c. 1.

Sed contra, quia Papa etiam de temporalibus se potest & debet in tromittere, infra eo. c. 1. 20. q. 3. pñs. 1. 5. q. 6. alius. 24. q. 1. loquitur, Hug. dixit quod Imperator à solo Deo habet potestatem in temporalibus: Papa in spiritualibus, & sic iurisdictiones sunt distinctæ, vt dicunt primæ concordantiæ, tamē coronam recipit à Papa & gladium ab altari. 9. 3. dist. legimus. & ante fuit imperium quā Apostolatus. Alanus & Tangr. dixerunt quod quamuis imperium à solo Deo dicatur processisse, executionem tamen gladii temporalis accipit ab Ecclesia, quia Papa maior est, & vtroque gladio vti potest: nam & Dominus vtroque gladio vsus est, vt Moyses, ad hoc de iudic. c. nouit, & de maior. & obed. c. solita.

De distinctione iurisdictionum potestatum et imperialium.

Sacerdotium & imperium procedunt à Deo, sed maius est sacerdotium.

De vntio ne capitis Episcopi & Regis.

De sole & luna.

Ego, dicit ipse Host. iurisdictiones distinctas assero & vtrāque à Deo processisse vt dicitur in Auth. quō oportet. Episc. tamē quanto altera magis Deo appropinquatur, tanto maior est. Ergo sacerdotium maius est imperio, quod probatur etiam ex ordine scripturæ dictæ Auth. & sic intellige quod non multum discrepant sacerdotium & Imperium, vt in Auth. de non alien. aut permu. reb. eccl. §. si minus. collat. 2. Non multum discrepant, scilicet quod ad principium vnde procedunt: sed multum discrepant quoad maioritatem. Inde est quod Episcopi caput inungitur, sed regis armus, & Episcopus crismate, Rex oleo, vt scias quod Episcopus est Vicarius capitis nostri, idest Christi, & ut ostendatur quāta sit differentia inter auctoritatem Pontificis & Principis potestatem. de sacra vnt. c. vnico. §. vnde in ueteri testamento, & §. precedenti. Quia quanta est differentia inter solem & lunam, tanta est inter sacerdotem & regalem dignitatem, ut supra de maior. & obed. c. solita, §. præterea. ad fi. Que verba licet per Doctores diuersimodè ponantur, tu tamen dic quod sicut luna recipit claritatē à sole, nō sol à luna: sic regalis potestas recipit auctoritatē à sacerdotali, non e contra, sicut etiam sol illuminat mundum per lumen quando per se non potest scilicet de nocte; sic sacerdotalis dignitas pacificat mundum per regalem, quando per se non potest, scilicet vbi agitur de vindicta sanguinis. ne cler. vel mon. c. sententiam sanguinis, & c. clericis. 23. q. 8. his à quibus. Ad quod de iudic. c. cum non ab homine, ad fi. de depos. c. 1. Vnde nec superior

superior clericū suum laico subiicere potest, quia subijceretur persona, quod esse non potest, quia hoc non sustinet ius, vt in ca. significasti, de foro compet. Nam lex secularis debet seruire canonicæ, x. dist. lex. & in c. 2. de priuileg. & hæc de Host. vbi supra qui etiam ibidem prosequitur suprascriptas rationes, & sic habemus tredecim argumenta.

DECIMO QVARTO probatur sic, in principio creauit Deus cælum, & terram, & omnia quæ in eis sunt. Quod August. Gen. 1. declarans propter verbum, quod scribitur Eccl. 18. Qui viuunt in æternum, creauit omnia simul. & Eccl. 1. dixerat, prior omnium creata est sapientia. Dicit August. per cælum & terram spiritualem corporalemq. creaturam intelligi, & hæc creata sunt in principio, scilicet temporis. Et sic Magister sent. in 2. lib. dist. 2. dicit, omnia intelligi creata simul, videlicet Angeli tāquam spiritualis creatura, & materia quatuor elementorum confusa tanquam creatura corporalis & cælum empireum & tempus. Et sic cum hæc quatuor fuerint creata simul, possunt omnia simul creata dici. Et tamen prior omnium creata est sapientia. Prior dico, non tempore, sed dignitate eo quod sapientiam creatam sumit pro Angelica natura, sicut & lucem, cum dixit Dominus, fiat lux & facta est lux. Licet August. & Magister sent. in secundo, dist. 1. 7. lucem illam intelligant spiritualement pro angelica natura tanquam informem à principio eo quod non formata in amore conditoris, nec non & pro corporali luce, qua dicit August. super Genes. ad literam, quod lux est substantia corporea summè simplex in genere corporum, summè multiplex in efficacia. Vnde in corporibus nihil est vtilius, nihil communius, nihil pulchrius, nihil subtilius, nihil impassibilius, nihil velocius, nihil virtuosius. Et Magister vbi supra dicit quod lux illa fuit corpus lucidum, quod nō de nihilo, sed de præadiacenti materia formaliter factum est vt lux esset & vim lucendi haberet, cum qua dies prima exorta est, quia ante lucem nec dies fuit, nec nos, licet tempus fuerit.

Nunc ad propositum de Angelica natura, quæ secundum Dionisium, in tres hierarchias distincta est. Quarum prima suprema, secunda media, tertia infima, & quælibet tres ordines in se continet, videlicet superiores, Seraphin, Cherubin, Troni. Medij Dominationes, Principatus, Potestates. Inferiores, Virtutes, Archangeli, Angeli. Ita etiam dicit Magister in 2. sent. dist. nona. Sed vt

De creatione mundi.

De luce.

De natura Angelica.

De natura Angelica.

De natura Angelica.

dem dicit ead. dist. cum tractat, utrum omnes Angeli eiusdem ordinis sint æquales. & respondens quòd non, dicit quòd lucifer, qui fuit de collegio superiori, ipsis etiam dignior extitit, qui aliis excellentiores creati fuerant. Ex quo percipitur quòd si perstiteret, in ordine superiori fuisset, & etiam alijs eiusdem ordinis dignior extitisset. Sicut enim vnus est ordo Apostolorum, & alter Martyrum: & tamen in Apostolis alij sunt alijs digniores. Similiter & in Martyrib. alij alijs sunt superiores, ita & in ordinibus Angelorum rectè creditur esse. Et eod. lib. dist. 6. dicit quòd sicut inter bonos Angelos alij alijs præfunt, ita & inter malos alij alijs prælati sunt, & alij alijs subiecti. Quandiu enim durat mundus Angeli Angelis, & homines hominibus, & demones demonibus præfunt: sed in futuro omnis euacuabitur prælatio, vt docet Apostolus, de quo tamen longa fit disputatio, vt disserui in Tractatu de Inferno. Hinc & Daniel. x. scribitur, Michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum, vnde cognoscimus inter Angelos quasi esse principantes, sed super omnes vnus princeps est Deus. Similiter in ordine creaturarum rationabilium constituit Deus hominem vt dominaretur creaturæ suæ & disponderet orbem terrarum in æquitate & iustitia, & in directione cordis iudicium iudicaret, qui primus homo formatus est à Deo pater orbis terrarum, vt dicitur Sap. 9. & 10. tanquam princeps vniuersæ terræ, cuius imperio omnia subiacerent. Similiter in ordine irrationabilium creaturarum institutum à Domino cernimus euidenter. Nam in aqua creauit Deus Cæte grandia, quasi cæteris piscibus præfidentia. In terra inter bruta animalia leonem, quasi principem ordinauit. Inter volucres aquilam. Inter elementa ignem. Inter planetas Saturnum exaltantem. Solem tamen in medio planetarum instituit, vt de plenitudine lucis eius participent vniuersa. Et sic omnia in pondere, numero, & mensura disposuit Altissimus ordinatè, vt scribitur Sap. xi. Quid plura? non pudeat nos etiã à minimis animantibus edoceri. Nam sicut in corpore nostro caput est princeps omnium membrorum: ita, ut dicit Hierony. ad Rusticum Monachum, etiam muta animalia atque ferarum greges ductores sequuntur suos. In apibus Principes sunt & regem habent. 7. q. 1. in apibus. Grues vnã sequuntur ordine literario. Imperator vnus, iudex prouinciæ vnus: Roma vt condita est duos fratres simul Reges habere non potuit & parricidio dedicatur.

In

In Rebecca vtero Esau & Iacob bella gesserunt. Singuli Ecclesiarum Episcopi. Singuli Archipresbiteri. Singuli Archidiaconi & omnis ordo Ecclesiasticus suis rectoribus vtitur. In nauì vnus gubernator. In domo vnus dominus. In quouis grandi exercitu vnus signum expectatur. Hæc Hierony. Ex quibus si rectè perspicimus, illud nobis conuenit quod Iob scribit dicens, Abundat tabernacula prædonum, & audacter prouocant Deum, cum ipse dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga iumenta & docebunt te, & volatilia celi, & indicabunt tibi, loquere terræ, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat, quòd omnia hæc manus Domini fecerit, in cuius manu anima omnis uiuentis, & spiritus vniuersæ carnis hominis, Iob 12. & vt non illud compleatur in multis, quod ipse idem Iob subdit ibidem dicens, ducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem, baltheum regum dissoluit, & præcingit fune renes eorum, ducit sacerdotes inglorios & optimates supplantat, commutans labium veracium & doctrinam senum auferens, effundit despectionem super principes, & eos qui oppressi fuerant releuat, &c. Ecce quòd ex ordine omnium creaturarum exemplum sumimus vnus debere principari in orbe terrarum: at hunc conuenientissimè, quem nobis instituit Dominus & magister, scilicet Petrum & successores vt supra clarius est monstratum, cum ipsius Dei sacerdos personam gerat in Ecclesia. de pœnit. distin. 3. sceleratior, §. his auctoritatib. vers. sed quem sacerdos, vbi sequitur, sed quem sacerdos iudicat, Deus iudicat, &c.

QUINTO DECIMO probatur hoc et ex figuris ueteris & noui testamenti, videlicet: nam sicut in prima ætate instituit Deus principem Adam tum in dominio rerum creaturarum, cum dixit, Faciamus hominem. Et infra, & præsit piscibus maris, &c. Genes. 1. tum in præeminentia totius humani generis, quod erat in lumbis eius, ut sicut ex latere eius extitit Eua formata, Genes. 2. ita ex latere Christi vnica confurgit Ecclesia diffusa per orbem terrarum, 7. q. 1. Nouatianus, de sum. Trin. c. 1. 24. q. 1. loquitur. quam Christus sibi sponsam suo proprio sanguine acquisiuit, 93. distin. legimus. 7. q. 2. suggestum. 56. distin. sponsus. Cum sit igitur sponsa Christi, ergo mater est nostra, quos peperit in fide Christi sponsi sui. 68. dist. c. vlt. de sent. excomm. alma mater, lib. 6. extra quam qui colliguntur, etiam si pro Christi nomine occidantur

Unica Ecclesia vnico Christo concingit extra qua non est salas.

De bonime.

De Cate et cæteris præ eminentibus in natura.

extermīnabuntur in nihilum, & minimè saluabuntur. 90. anm. neque. 1. q. 1. sic autem. & ca. extra catholicam. Et sicut post peccatum subiecit Dominus mulierem sub potestate viri, dicens, Multiplicabo erumnas tuas & conceptus tuos, in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. Gen. 3. quasi tunc in figura diceretur Ecclesiæ per verbum Dei durante sc̄e euli præsentis vita, multiplicabuntur tibi tribulationes & angustia, & in tempore multiplicationum multiplicabuntur tibi filii, sicut etiam figuratè patuit, cū filii Israel sub Pharaonis imperio quanto magis opprimebantur, tanto magis sub pressura crescebāt. Exo. 1. cum seq. Hoc etiam Dauit propheticè decantauit Psal. 112. dicēs, Quis sicut Dñs Deus noster qui ī altis habitat & humilia resp. in cæ. & in ter. suscitans à terra inop. & de ster. erig. paup. Vt eol. e. cum princ. cum princ. pop. sui. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem. qui psalmus de Christo conuenienter assumptus indicat nobis, quòd postquam Christus surrexit à mortuis, Ecclesia. i. congregatio Christi fidelium, quæ olim sterilis erat, multiplicatis filiis spiritualibus in domo dñi læta congregaret. Inde post baptisma gratiam acquisitā laudes dño referentes cum iubilo decantamus. Deus, qui Ecclesiam tuam nouo semper sc̄tu multiplicas. Et de Seraphico Patre nostro, Beato Fracisco merita recolentes oramus, Deus, qui Ecclesiam tuam Beati Francisci meritis factu nouæ prolis amplificas. Simili modo Esaias propheta declarans postquam Christi passionem instruxit etiam societatem in cruce designās, cum dixit, pro eo quod tradidit in morte animam suam, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccatorum multorum tulit, & pro transgressoribus exorauit, vt non perirent, secundum aliam literam Esaiæ 53. volens nobis ostendere quòd post Christi passionem & resurrectionem multiplicandi foret filii Ecclesiæ sicut nouellæ oliuarum in circuitu mēse Dñi, statim subiunxit, Lauda, alias lætare sterilis quæ nō parit, decanta laudem & hymni, alias, erumpe & clama quæ non parturis. alias pariebas, quoniā multi filii desertæ magis quàm eius, quæ habet virum, dicit Dominus Esai. 54. Vnde sicut vnica fœmina, quæ tunc sola fuit in orbe terrarum. s. Eua. sub vnici viri potestate, qui solus tunc erat similiter in orbe terrarum posita est, ita nūc vnica Christi Ecclesia quæ pluralitatem non recipit, sed in vnitæte concreuit, iuxta illud Cantici 6. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est

Vnica femina sicut sub vno Adam, ita vnica Christi Ecclesia sub vno Vicario.

est matris suæ electæ genitricis suæ. & infra, Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora confurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata? De qua etiam vnitæte scribitur extra de summa Trinit. c. 1. §. vna vero est fidelium & vniuersalis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur. & habetur etiam in d. c. loquitur. de cuius corpore tanquam vnus ex filiis eligendus est Imperator. 24. q. 1. sed istud. & 34. q. 8. conuenior. & not. in l. fi. C. de iudæ. Cum igitur vnica sit & vnum corpus habens sub pluribus capitibus, diuidi non debet, sed sub vno tantum integra cōseruari, sicut nec vnica mulier plurium subiecta fuit potestati virorum, sed vnus tantum. Ad quod seruit extra de offi. ord. c. quoniam in plerisq; §. prohibemus autem. ibi, tanquam vnum corpus diuersa capita, quasi monstrum. de quo etiam in c. per venerabilē, post princ. ibi, videtur siquidem monstruosum, & c. Hoc autem caput non Rex, vel Imperator, sed summus Pōtifex super omnes esse dignoscitur. 9. q. 3. aliorum. ibi, Tu es Petrus. Et infra, dum totius corporis caput esse designatur. & in c. cuncta per mundum. ibi, sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habet iudicandi. Et infra, & hoc nimirum pro suo principatu, quem beatus Petrus Apostolus Dñi voce tenuit, & semper tenebit. Et quia de Romana sede dicitur, sciendum est quòd etiam voce Domini Romana sedes tradita sit Petro p̄ capite orbis terræ. 2. q. 7. c. beati Petrus & Paulus. vbi referuntur verba Ambrosij dicētis, quòd Petrus, & Paulus simul ad gloriam martyrij peruenerunt vno die, sub vno persecutore & in vno loco, scilicet in vrbe Roma, quæ principatum & caput obtinet nationum, scilicet vt ubi erat caput superstitionis, illic caput quiesceret sanctitatis, & vbi gentiū principes habitabant, illic Ecclesiarum principes morerentur. Nam ut in Cronicis legimus Leonis & Lini, postquam Simon Magus Capitolium conscendens per aera euolabat demonum potestate perlatus, Petrus adiurans demones, ut eum corruere sinerent & amplius per aera non gestarent, per uirtutem Dñi nostri Iesu Christi statim ille corruit, & contractis ceruicibus expirauit. Ex quo Nero tunc imperans, Petrum & Paulum iussit in carceribus reseruari in custodia Mamertini sub cura militum Processi & Martiniani, quos Petrus ad fidem conuertit, qui post conuersionem carcerem aperuerunt, & Apostolos liberos dimiserunt, Petrus igitur fratrum precibus superatus abscessit. & cū venisset

Capita diuersa in vno corpore monstrum faciunt.

Roma caput mundi tenet orbis velle rotundi.

B. Ioannes à Capistrano

uenisset Petrus ad portam, vbi nunc dicitur Sancta Maria ad passus, vidit Christum sibi apparentem, & ait, Domine quo vadis? qui respondit, Vado Romam iterum crucifigi. Cui Petrus, Domine iterum crucifigeris? Cui Dominus, sic. Petrus ait, ergo Domine reuertar vt tecum crucifigar. His dictis discedens Dominus, vidente Petro & lacrimante, in cælum ascendit. Quod Petrus intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus, & sub crudeli Nerone crucis patibulum pro Christi amore substinuit gloriosè, de quo fit mentio in d.c. per venerabilem S. cum enim Petrus. Patet igitur quòd unica sponsa Christi vnicum debet habere virum & non plures, qui non Imperator, vel Rex, sed Papa summus Pontifex esse debet, vt in d. c. loquitur, in fi. & 97. dist. c. I. & extra de præben. c. cum non ignotes, vbi Alexander III. dicit, quòd vna Ecclesia, unius esse debeat sacerdotis, &c.

De iudicio Dei per seipsum contra Adam & Cain & subsequ.

DE CIMOS EX TO probatur sic, Summus rerum omnium spiritualium, ac temporalium opifex Deus, creator cœli & terræ, factorque visibilium omnium & inuisibilium, vt in d.c. i. extra de summa Trin. & Ioan. I. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. per seipsum pro libito quos condidit in hoc sæculo rexit & iudicauit, vt in primis parentibus legimus, qui postquam de fructibus ligni vetiti comederunt, cum iudicio maledictionis & mortis de paradiso deliciarum sunt expulsi, Genes. 3. & de pœnit. dist. 1. serpens, alias S. denique. vbi dicitur, Peccato transgressionis primi parentes corrupti à Domino sunt requisiti de culpa, & c. Et Amb. in lib. de pœnit. dicit, Adam post culpam statim de paradiso Deus eiecit, non distulit sed statim separauit à deliciis, ut ageret pœnitentiã, statim tunica vestiuit eum pellicea non serica. Per seipsum etiam puniuit Cayn de fratricidio dicens, Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris terram, non dabit fructus suos, vagus & profugus eris super terram. Gen. 4. vbi subditur. Posuitque Dominus in Cayn signum, quod Magister historiarum dicit fuisse tremulentiam capitis: fuit tamen occisus à Lamech, qui primum bigamiam introduxit, & sic adulterium contra legem Dei, & naturæ decretum fecit, qui septimus fuit ab Adâ & pessimus vir sagittarius, oculis caligatus, habens adolescentem ductum, dum exerceret venationem pro delectatione & usu pellium,

quia

De Papa & Conc. sine Eccl. auctoritate. 36

quia nondum erant usus carniū ante diluuium ad iudicium iuuenis sagittam dirigens inter fructeta feram extimans Cayn interfecit, ex quo iratus in adolescentem ducem, eum cum arcu percussit ad mortem, vnde suis vxoribus dixit, Adæ & Sella, occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuore meo. Et cum vxores suæ eum sæpe male tractarent, ad terrorem dicebat eis, grauius punietur qui me interfecerit, quã ego qui interfeci Cayn. tex. autem dicit, septuplum vltio dabitur de Cayn, de Lamech verò septuagies septies. Dicit glo. quia Lamech septimus fuit ab Adam, Magister historiarum dicit, cum peccatum Cayn punitum esset septuplum. sin septima generatione, vt dictum est, peccatum Lamech punitum est septuagies septies, quia septuaginta septem animæ egressæ de Lamech in diluuiū perierunt. Vel hoc numero maioritatem tantum pœnæ not. Hebræus. Et sic patet quòd per totam primam ætatem, quæ durauit secundum septuaginta interpres, duobus milibus ducentis septuaginta quatuor annis, licet Hierony. dicat quòd non fuerint plenè duo milia: attamen pro eo tempore vsq; ad diluuium Dñs per seipsum orbem iudicauit, malefactores puniēs, iustosq; conseruans, & immittens diluuiū submersit omnes, Noe cum sua familia, hoc est octo duntaxat animabus rationalibus reseruatis. Et ex tunc Noe, qui fuit decimus ab Adam cunctorum cura committitur regendorum, & summum pontificium figuratiter designatur, cum Noe committitur arca fabricanda, atq; postmodum gubernanda, Genes. 6. Sicut igitur arca, quæ Ecclesiam figurabat, commissa fuit vni, ita ipsa Ecclesia vniuersalis & catholica, vni committenda est summo Pontifici tantumquam alteri Noe, vt dicit Greg. 3. 5. Moral. in eo quod assimilat Ecclesiam Noe, dicens, Sola est quæ intra se positos ualida charitatis compage custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidem ad sublimiora substulit. Omnes autem, quos extra arcam inuenit, extinxit. Hunc etiam tex. Gratian. adducit 24. q. 1. c. quia ex sola catholica Ecclesia. Nam in eo quod mandat Dñs Noe ex omnibus generibus animantium mundorum & immundorum atque volatiliū in arcam immitti cum familia Noe, denotat Noe Principem institutum à Dño super omnia, quæ erant in vniuersa terra. Qua de re dixit ei Dominus, Egrederere de arca tu, & vxor tua, filii tui, & vxores filiorum tuorum tecum, cunctaq; animantia quæ sunt apud te. Et infra, ædificauit autem Noe altare Dño & tollens de cunctis pecoribus

Duratio prima ætatis.

De secunda ætate.

Arca Noe figurabat Ecclesiam Christi.

coribus & volucris mundis obtulit holocausta super altare, odoratusque est Dñs odorem suauitatis. Genes. 8. Et sic patet Noe officium exercuisse sacerdoti conueniens, dum super altare sacrificium obtulit acceptabile coram Deo, sicut Abel sine altare, vt supra diximus. Denique in tertia etate superuenit Abraham, cui dixit Dñs, egredere de terra tua. Et infra, faciamq; te in gentem magnam & benedicam tibi. Et infra, atque in te benedicetur vniuersa cognationes terrę. Genes. 12. quasi diceret, vniuersa cognationes terrę subiicietur semini tuo, sicut postea in oblatione Isaac dictum est tibi, & in semine tuo benedicetur omnes terrę, Genes. 22. & nota quod Abraham dicitur fuisse primus presbiter in mudo. 8. 4. dist. c. fi. vbi Anacletus Papa dicit, Nullus prius appellatus est presbiter, id est senior, nisi Abrahã, vbi aduertendum quod si haec beatus respectus ad oblationem sacrificii, nõ fuit primus Abrahã qui obtulit, sed Cain. Gen. 4. licet sacrificium Cain non fuerit acceptum coram Dño, sed sacrificium Abel fratris sui. Et inde dicimus quod primum sacrificium acceptabile Dño obtulit Abel, Gen. 4. & respexit Dñs ad Abel & ad munera eius: ad Cain verò & ad munera eius, non respexit.

De tertia etate.

Abraham promissa est benedictio omnium nationum.

Abraham an fuerit presbiter & quod fuerit primus sacrificias in altari.

De Melchisedech.

Præterea nõ fuit Abraham primus, qui ædificauerit altare Dño sed Noe. Genes. 8. nec fuit Abraham primus qui ceperit inuocare nomẽ Dñi, sed Enos. Gen. 4. i. fi. & supra tetigim⁹. Nec fuit Abrahã primus sacerdos, sed Melchisedech Rex Salem, qui benedixit Abraham, & Abrahã decimas ei soluit, Genes. 14. de quo Apostolus longum sermonem texuit ad Heb. 7. & ad eius commendationẽ inquit, Intuemini autem quantus sit hic, cui decimas dedit de præcipuis Abraham patriarcha. Abraham igitur secundũ Hierony. primus præsumpsit prænunciare Deum vnum creatorem vnumcũctorũ esse, & opiniones quas cæteri habebant de eo innouare & immutare præualuit, quod etiã refert Pet. in historia scholastica de aduẽtu Abrahę in terram Chanaam. Non igitur intelligit Anacletus Abraham fuisse presbiterum eo modo quo intelligimus presbiterum sacerdotem, sed dicit eum presbiterum. i. senioem, non tantum respectu ætatis, quãtum respectu sapientię & maturitatis. unde subdit ibidem, Non ergo propter decrepitam ætatem vel senectutem, sed propter sapientiam presbiteri nominati sunt. Dicitur etiam presbiter secundum Papiam, propter honorem & dignitatem, licet presbiter etiam sacerdos nominetur; nam qui sacerdos

tes

res in veteri testamento vocabantur, hodie presbiteri sunt appellati. & infert Papias, non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam, quod si ita est, mirum est cur insipientes instituantur. De hoc etiam dicit Iulius. Etymol. lib. 7. c. 12. & tractatur 21. dist. c. 1. vers. presbiter. Nos autem secundum nostrum idioma, possemus interpretari presbiter, quasi præbens iter: sicut dicimus sacerdos, quasi sacra dans, siue sacra dos, quia sacramenta diuina conficit & ministrat. Nam apud Gentiles, sacerdotes flamines vocabantur, quasi filamines, à filo, quo capita ligabant cum pileum sacerdotalis eminentiæ propter æstum ferre ne quibant. Abraham igitur ex opere presbiter & sacerdos potuit reputari, quia sacerdotis officium & ministerium extitit pluries. p. sequutus: nam trib. vicibus ædificauit altare Dño, vt scribit Moyses Gene. 12. & 13. Ipse etiam vocatus est à Dño Abraham, id est pater multarum gentium. Gene. 17. dixitque ei Deus, Ego sum & pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium, nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium constitui te, faciamque te crescere vehementissime & ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. Ex quibus verbis Princeps populi institutus videtur à Domino, nam post hæc circumcisionis legem suscepit in pactũ, suisque posteris tradidit obseruandam. Gen. 17. Masculus, cuius præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima sua de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. & infra, Abraham nona ginta nonem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui, & Ismael filius eius tredecim annos impleuerat tempore circumcisionis suæ. eadem die circumcissus est Abraham & Ismael filius eius & omnes uiri domus illius tam vernaculi quàm emptij, & alienigenæ pariter circumcisi sunt. Cum igitur Abraham legem prædictam subditis dederit, quod Principis est, vt in l. 1. & per totum. C. de cons. Princ. & l. 2. §. hoc autem. C. de vet. iu. enuclian. ergo patet Principem fuisse institutum a Domino, quia de mandato Dei legem suscepit & tradidit, vt supra dictum est. Officium etiam sacerdotis exercuit, quando audita voce Domini, vt immolaret & offerret filium suum Isaac, iterum ædificauit altare & desuper ligna composuit colligans filium suum, & in altari collocans super struem lignorum, extenditque manum & arripuit gladium vt immolaret filium suum. quod cum nõ pla-

Abraham quomodo presbiter appellatur et primus.

Abraham legem circumcisionis accepit.

De Papa auctoritate.

K ceret

B. Ioannes à Capistrano

iceret Altissimo, arietem inter vepres hærentem obtulit in holocaustum pro filio, Gen. 22.

De Isaac & Rebecca.

Post hæc, cum Isaac filius Abrahæ accepisset uxorem Rebecam, quæ concepit duos filios, qui collidebantur in utero eius, cui oranti reuelatum est, duæ gentes in utero tuo sunt, & duo populi ex ventre tuo diuidentur, populusque populum superabit, & maior minori seruiet, Gen. 25. Cuius reuelationis intelligentia patet, quia populus gentilis, qui erat minor respectu diuini cultus, Iudaicum populum maiorem in cultu Dei pro tunc viriliter superauit, & sic etiam hodie maior seruit minori, eo quod Iudei serui sunt Christianorum. 45. dist. qui sincera, secundum Archid. ibi, qui allegat 24. q. 3. §. sed qui. 23. q. 8. dispar. & extra de Iudæ. c. et si Iudæos. nam sic in geminis filiis patuit, quia Esau tanquam seruus submissus est à patre scilicet Isaac, Iacob fratri suo. Gene. 27. Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres eius serui tui illius subiugauit, hoc dixit Isaac ad Esau, &c.

De quarta ætate tempore Moysi qui fuit sacerdos & Princeps populi.

Adueniente autem quarta ætate Moyses institutus est Dux & Princeps super populum Dñi; nam postquam Ioseph venditus fuit à fratribus, Gen. 37. Constitutusque Princeps Ægypti, Gen. 41. Recognitusque à fratribus, Gen. 45. Et adueniente patre cum omnibus filiis & tota familia & quibuscunque bonis mobilibus & stipulamentis, dixit Rex Pharaon ad Ioseph, Pater tuus & fratres tui venerunt ad te, terra Ægypti in conspectu tuo est, in optimo loco fac habitare eos. Gen. 47. Cumque mortuus esset Iacob & Ioseph, atque Pharaon, surrexit interea Rex nouus super Ægyptum, qui oppressit filios Israel & afflixit nimis, sed prouidit eis Altissimus per Moysen seruum suum assumptum ex aquis de fiscella Scirpea per vnâ ex ancillis filia Pharaonis Regis Ægypti, qui nutritus & auctus pro filio filia Pharaonis: & postquam recepit uxorem filiam Ietro sacerdotis, Madian, apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. Exo. 3. cui ait Dominus, Clamor filiorum Israel venit ad me, vidi que afflictionem eorum, qua ab Ægyptiis opprimuntur, sed veni, & mita te ad Pharaonem, vt educaas populum meum filios Israel de Ægypto, & sic institutus est Princeps. Exo. 3. Traditaque est sibi potestas tanquam sacerdoti miracula faciendi, Exo. 4. cui etiam dedit Dominus Aaron germanum suum in coadiutorem & socium, & vterque sacerdotum adeptus est. Moyses tamen principalis erat vt patet ex verbis Domini

Moyses erat sublimior Aarõ.

De Papa et Conc. sue Eccl. auctoritate. 38

ni dicentis ad Moysen, loquere ad Aaron fratrem tuum, & pone verba mea in ore eius, & ego ero in ore tuo & in ore illius, & ostendam vobis quid agere debeatis, ipse loquetur pro te ad populum & erit os tuum, tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinent. Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. Exo. 4. Præterea non Aaron, sed Moyses audiuit à Domino, ecce constitui te Deum Pharaonis, & Aaron frater tuus erit Propheta tuus. Exo. 7. Præterea communiter & vicissim Moyses audiebat responsa Domini, & non Aaron, vt patet per totum Pentateuchum post finem Genesis. Præterea Aarõ & Hur filius Chaleb sustentabant manus Moysi ex vtraque parte, quasi ministri, cum Moyses oraret ad Dominum pro victoria Israel contra Amalech, Exo. 17. Præterea Moyses principaliter iudicabat populum qui assistebat Moysi de mane vsque ad vespem, quod cum uidisset Ietro ait Moysi, stulto labore consumeris, & tu & populus iste, qui tecum est, vltra vires tuas est negocium, solus illud non poteris sustinere, sed audi verba mea atque consilia, & erit Dominus tecum. Esto tu populo in his quæ ad Deum pertinent. & infra, prouide autem de omni plebe viros potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas & qui oderint auaritiam, & constitue eis tribunos & centuriones & quinquagenarios & decanos, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo iudicent, leuiusque tibi sit partito in alios onere, Exo. 18. Vnde colligimus quod Papa uocatus sit in plenitudinem potestatis, ceteri autem Episcopi in sollicitudinis partem, vt beatus Greg. scribebat omnibus per diuersas prouincias dicens, Decreto nostro vestra rogantes charitatem mandamus. & infra, Sed si quid, quod absit, graue intolerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura, vt nihil prius de eo qui ad sinum Ecclesie sanctæ Romanæ confugerit, & eiusdem impleret auxilium decernatur, quam ab eiusdem Ecclesie fuerit auctoritate præceptum. quæ vices suas ita aliis impartitur Ecclesiis, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. 2. q. 6. c. decreto nostro. quod etiam Iulius Papa scripsisse refertur ead. cau. & q. c. qui se scit: ad quod etiam faciunt not. in c. maiores, extra de baptis. & eius effec. Sicut igitur Moyses electis viris strenuis de cuncto Israel constituit eos Principes populi, qui quicquid grauius erat, refere-

Moyses Deus Pharaonis.

Papa habet plenitudinem potestatis.

bant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. Exo. 18. Ex quo patet quòd ipse Princeps Principum & super omnes erat, sicut & Papa summus Pontifex omnibus debet esse prælatus, vt in d. c. solitæ, de mai. & obed. & in d. c. per venerabilem, qui fil. sint leg. cum simil. iuribus superius allegatis. Et quòd Moyse fuerit summus sacerdos, satis diximus supra in prima parte, versic. primus qui ædificauit tabernaculum, & c.

Præterea tanquàm summus sacerdos ascendit Moyse in montem Synai, & de mandato Domini imperauit populo, ne montem ascenderent, nec tangerent fines eius, subdens, Omnis enim qui te tegerit montem, morietur; manus non tangent eum, sed lapidibus obruetur, aut confodietur iaculis, siue iumentum fuerit siue homo, non uiuet. Exo. 19. quasi tunc dixerit, si quis præsumperit super montem diuinæ dispositionis ascendere quantum ipsa dispositio diuina decernit, morietur morte, uidelicet æternali, tanquàm usurpare tentans, uel superare cacumen & verticem summi montis, scilicet plenitudinẽ potestatis summi p̄sulis Romani Pontificis. Ex quo Gregorius dicit, Nulli fas est uel uelle, uel posse transgredi Apostolicę sedis præcepta, uel nostræ dispositionis ministerium, quod uestram sequi oportet charitatem. Sit ergo ruinæ suę dolore prostratus quisquis Apostolicis uoluerit cõtraire decretis. 19. dist. c. nulli. vbi glo. dicit, quòd quicumque dixerit Romanam Ecclesiam, non esse caput, nec posse condere canonem, ille est hæreticus. 22. dist. c. 1. vbi Dioscorus Alexandrinus antistes damnatus fuit eo quòd præsumperat excommunicare sanctum Papam Leonem, & c.

Præterea Moyse tanquam Princeps sacerdotum & populi, legem suscepit à Domino populisq; tradidit obseruandam, Exo. 20. & seq. vbi etiam pro multis maleficiis pœna mortis imponitur. Ex quo patet quòd tradita sit Moyse potestas gladii temporalis, cui etiam dixit Dominus, Maleficos non patiaris uiuere. Exo. 22. de quo 23. q. 5. reos. §. hic apparet. Præterea talem auctoritatem exercuit Moyse, non manu, sed imperio, quando de monte descendens reperit populum adoralle vitulum conflatilem. Iratusq; valde confregit tabulas, & ait, Si quis est Domini iungatur mihi, congregatiq; sunt ad eum omnes filii Leui, qui bus ait, hæc dicit Dominus Deus Israel, ponat vir gladium super femur suum. Ite & redite de porta vsque ad portam per medium

medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem & amicũ, & proximum suum, feceruntq; filij Leui iuxta sermonem Moyse, cæcideruntq; in die illo quasi viginti tria millia hominum, & ait Moyse, Consecraſtis manus uestras hodie Domino vnusquisque in filio & fratre suo, vt detur uobis benedictio, Exo. 32. Porro Moyse & Aaron de tribu Leui fuisse patet Exo. 2. & 4. de qua tribu assumptum est sacerdotium, Exo. 28. vbi dixit Dominus ad Moysem, Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorũ Israel, vt sacerdotio fungatur mihi. & Exo. 29. Commisit Dominus Moyse vt ungeret Aaron & consecraret eum & imponeret sibi & filiis suis mitras & essent sacerdotes Domini religione perpetua. Ex quibus patet Moysem institutum fuisse Dominum in spiritualib. & temporalibus. 23. q. 3. §. quod autem, & 23. q. 1. §. hic apparet. & §. si non licet. & de pœnit. dist. 1. c. periculose. & de pœnit. dist. 2. §. item obijcitur. & §. opponitur, & ibi multa de gestis, & laude Moyse, & de eius sacerdotio per glo. & Archid. 66. dist. porro. & de consec. dist. 1. in princ. 22. dist. c. 2. & 77. dist. c. in veteri. in glo. vlt. vbi Archid. dicit quòd Moyse & Aaron non possent hodie conferre ordinẽ in prima forma, quia sacerdotium ablatum est ab Hebræis, & translatum est in Petrum & alios Apostolos & successores, vt dicit Aug. super epistolam ad Hebræ. 7. vbi etiam Apostolus dicit, Translato enim sacerdotio necesse est vt legis translatio fiat. & subinfert de Christo intelligi illud Psal. Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Et infra, Hic autem scilicet Christus eo quòd maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium. De hac etiam translatione satis dicit August. super Luc. vbi tractatur de decem leprosis. Luc. 17. vbi ad propositum dicit August. Sacerdotium uerò Iudæorum nemo ferẽ fidelium dubitat figuram fuisse futuri sacerdotij, & regalis, quod est in Ecclesia, qua omnes consecrantur pertinentes ad corpus Christi summi & veri Principis sacerdotum. ad quod etiam extra de constit. ca. translato. 2. q. 7. §. his ita. vers. hinc est quòd Hierony. & Specul. tractat in tit. de æta. & qualit.

Præterea Moyse tradidit formam & legem sacrificiorum ex reuelatione Domini ædificans tabernaculũ & altaria cũ omnibus ornamentis tabernaculi & sacerdotum, vt patet in lib. Exo. à 25. c. & successiuẽ. & in lib. Leui. per totum, & quod maius est, sicut præcipiebat.

De monte Synai, quid significet.

De lege Moyse & eiꝰ Imperio & gladio temporali.

Abus 77
acc. 171 cis
collat. 271
à 1004

Moyse Dominus in temporalibus & spiritualibus.

De translatione sacerdotij.

Forma & lex sacrificiorum.

De iudicio Dei contra rebelles Moysi.

cipiebat Moyſes, ita Aaron & filii eius hostias immolabant, Leuit. 9. Imo cum Nadab & Abiud filii Aaron ignem alienum thuribulis imposuissent, & incensum offerrent, quod eis præceptum non erat: ignis egressus à Domino deuorauit eos, & mortui sunt. Leu. x. & agitur de pæniti. dist. 3. quia omne. & §. non peccaret. vers. ignis alienus. Et sic ostendebat Dominus indignationem suam, si Moyſi non pareretur imperio, quod clarius patuit in rebellionem Chore & Dathan & Abiron filiorum Elyab, qui erant etiam de tribu Leui, & cum obedire nollent Moyſi, disrumpita est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substantia. descendere tunc uii in infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis, sed & ignis egressus à Domino interfecit ducetos quinquaginta viros, qui offerebant incensum. Murmurauit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moyſen & Aaron dicens, vos interfecistis populum Domini. Et cum Moyſes & Aaró fugissent ad tabernaculum

De rebel libus Petro peremptis.

federis, & orassent ad Dñm, percussi sunt ex incendio quatuordecim milia hominum & septingenti absque his, qui perierant in seditione Chore. Num. 16. Et si mitior videatur hodie diuina clementia, ostendit tamen cum libet suam potentiam, sicut ad vocem Petri, Simon magus euectus per aera à dæmonibus derelictus ruens crepuit, & Ananias & Sapphira vxor eius increpationem Petri de fraude, quã cõmiserant audientes, mortui ceciderunt, Act. 5.

Uitio de Moab.

Præterea cū fornicatus esset populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: at illi comederunt & adorauerunt Deos earum, initiatusque est Israel Beelphegor & iratus Dominus ait ad Moyſen, Tolle cunctos principes populi & suspende eos contra solem in patibulis, dixitque Moyſes ad iudices Israel, occidat vnusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor & Phinees filius Eleazari filii Aaró sacerdotis, arrepto pugione perfoedit virum & mulierem se pariter cõmiscerentes, & occisi sunt viginti tria milia hominũ. Num. 25. circa quod pulchre tractat Gregor. 20. Moral. dum dicit, Intueri libet in Moyſi pectore, misericordiam cum seueritate sociatam. & quæ referuntur etiam in decretis 45 dist. c. disciplina.

Uitio de Madianitis.

Præterea volens Deus vlcisci peccatum Madianitarum, commisit Moyſi dicens, Vlciscere prius filios Israel de Madianitis, statimque Moyſes iussit armari mille viros de singulis tribub. i. duodecim.

cim milia expeditorum ad pugnam, quos misit Moyſes cum Phinees filio Eleazari sacerdotis. cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, & Reges eorũ quinque, Balaam quoque filiũ Beor interfecerunt gladio, ceperuntque mulieres eorum & paruulos, & quicquid habere poterant depopulati sunt, iratusque Moyſes ait, cur fœminas reſeruastis? nõne istæ iunt quæ deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam? ergo cũ eos interficite, quicquid generis est masculini etiam paruulos, & mulieres, quæ nouerunt viros in coitu iugulate, puellas autem & omnes fœminas virgines reſeruate vobis, & inuentæ sunt sexus feminei quæ nõ cognouerunt viros, triginta duo milia, Num. 31. ex quo numero puellarum coniecturari potest quàm magna fuerit multitudo interfectorum. & quod talis occisio vigore iustitiæ licita sit, siue ex diuino imperio, siue ex commissione superiorum, satis habetur 23 q. 5. ca. quid ergo. & c. reos sanguinis. §. hic apparet. & §. ite Moyſes. & c. de occidendis. & c. si non licet. & c. miles. & c. cum homo. & per totum vsque ad finem quæstionis.

Præterea postquam mortuus est Aaron anno quadragesimo egressionis filiorum Israel de Aegypto, mense quinto, prima die mensis, cum esset annorum centum viginti trium, Num. 20. non minus Moyſes imperauit, mandauitque filiis Israel ex parte Dei, vt Leuitis de possessionibus suis darent urbes ad habitandum & suburbanas earum per circuitum, vt ipsi in oppidis manerent, de quibus sex erant in fugitiuorum auxilia separata, vt fugeret ad ea qui fuderat sanguinẽ, & sic consignata fuerunt quadraginta octo oppida cum suburbanis suis. debet aut profugij, exules manere in prædictis oppidis, durante vita magni sacerdotis & pontificis eius temporis, Num. 36. & sic saltẽ Tribus Leui partem obtinuit in possessionibus filiorum Israel, licet primo iussam fuerit decimas sibi dari atque primitias, quibus solis deberent esse contenti. Num. 18 dixit Dominus ad Aaron, in terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partẽ inter eos: ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israel, filiis autem Leui dedi omnes decimas Israelis in possessionẽ pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis, & infra, Nihil aliud possidebunt decimarũ oblatione contenti, quas in vsu eorum & necessaria separaui. Quæ verba Gratianus videtur iurelligere 1. q. 1. his ita responderetur, quod ideo ex singulis tribubus ciuitatis ad habitandum acceperint & vnaquæque Tribus

De decimis & redditib. Leuitarum.

ibus illis persolueret decimas qui secum erant: nam ut supra dixit, nō accipiebāt filii Leui decimas, nisi ab his pro quibus offerebant preces & sacrificia. Hoc etiam clarum videtur quod non habuerint aliam partem in tribubus nisi domos ad habitādum, in quibus etiam decimas perciperent ex verbis Moyſi, Deut. 14. Vbi præcipitur Leuitis soluere decimam, quia non habent aliā partem in possessione. & bis hoc ibi repetitur.

Præterea eadem verba posuit Moyſes Deut. 12. vbi dicit Leuites qui in uestris urbibus commorantur, nec enim habent aliam partem & possessionem inter vos. & Deut. 18. dicit de primitiis, si exierit Leuites de una urbium tuarum & contra partem ciborum eandem accipiet quam & cæteri, excepto eo quod in vrbe sua ex paterna ei successione debetur. Vnde uidetur dicendum ex premissis, quæ uidentur aliquantulum aduersari, quod uerum est quod in diuisione terre promissionis non debuerunt partem petere vel habere Leuitæ cum alijs tribubus, sed pro parte sua decimis debuerunt stare contenti. Si tamen offerebatur uel dabatur alio iusto titulo, bene poterant recipere & possessiones habere. quomodo enim aliter intelligeretur quod supra dicitur, excepto eo quod in vrbe sua, ex paterna ei successione debetur. Quomodo etiam sanè posset intelligi quod scribitur Leuitici ultimo, quod ad iudicium sacerdotis æstimationem soluat, qui Deo sponderit animam suam si non potest soluere pretium ibi taxatum. Quomodo etiam sanè posset intelligi alio modo, quod qui uouerit animal immundum, quod immolari non potest statuto pretio per sacerdotem, si is qui offerre uoluerit animal addet super æstimationem quintam partem, & sic de domo & de agro vel alia possessione. dicitur enim ibi, possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. & infra, omnes decimæ terræ, siue de frugibus siue de pomis arborum Domini sunt & illi sanctificati. Si quis autem uoluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum omnium decimarum. Et sic patet ex predictis quod ea quæ offerebantur, uel iusto pretio donabantur, licitè recipere poterāt & habere. Nec obstat quod dicatur duo in se præcepta, unū affirmatiuū, aliud negatiuū: affirmatiuū uidelicet de decimis soluendis, negatiuū autem de possessionibus non habendis. & quod affirmatiuum obligat semper, sed non ad semper, negatiuum uero obligat semper & ad semper, quia benè confiteor regulam.

lam esse uerā, nego tamē hoc esse de illis præceptis negatiuis, quæ obligant semper & ad semper, sicut sunt pertinētia ad naturales mores, sicut circa Deum siue circa proximū, ut nō habebis Deos alienos, uel non occides & similia, de quibus Exo. 20.

Præterea nec etiam regula est ira pertinaciter intelligēda, quin ex diuina dispensatione licitum possit esse contrarium, sicut clarissimè patet de præcepto, non occides, contra quod tamen toties ex diuina dispensatione licitè agitur, quoties iustè & rationabiliter occiditur malefactor. 23. q. 5. per totum, ut supra diximus. Et notandum quod præcepta pertinentia ad diuinitatem in eo quod sunt moralia, sunt indispensabilia etiam per ipsum Deum, quia dispensare contra talia esset dispensare contra se ipsum Deum: & dispensare contra seipsum, esset se ipsum priuare diuinitate & gloria diuinitatis suæ, quod est impossibile & absurdissimum. Vnde indispensabile est, non habebis Deos alienos: Non assumes nomē Domini Dei tui in uanum: & in eo quod est morale sanctificare diem septimum. nam licet sit facta immutatio eius quod est ceremoniale, scilicet diei sabbati, nō tamen est facta dispensatio eius quod est morale, scilicet sanctificare: nam non sanctificare esset contra Deum de directo, qui Sanctus sanctorum est, sanctificans omnes sanctos, imo solus Deus est principaliter & per se ipsa sanctitas in abstracto. Vnde Leuitici 20. dicit Dominus, Sanctificamini & estote sancti, quia ego sanctus sum, Dominus Deus uester. & infra, Eritis sancti mihi, quia sanctus sum ego Dñs & separaui uos à cæteris populis ut essetis mei, & Leu. 19. dicit, Sancti estote quia ego sanctus sum. & Leu. 21. in fine dicit, Ego Dominus qui sanctifico eos. & Leu. 22. similiter dicit ante medium & in fine. Quæ autem sunt ad hominem pertinentia, siue sint affirmatiua siue negatiua, bene sunt dispensabilia, ut dicit Bernardus in tractatu de dispensatione & præcepto. & D. Bonauen. in primo sententiarum dist. 47. problemate 4. similia tangit & decidit dum quærit, utrum Deus possit mala præcipere, & determinat quod id quod est malum in se & secundum se, prout est deordinatio de directo contra Dominum, id nō potest Deus præcipere, & sic nec dispensare secundum id quod est malum in se, sed non secundum se, prout deordinatio contra proximum, hoc bene potest Deus præcipere, & sic per consequens dispensare. Patet autem per negatiuū de quo loquimur, uidelicet in terra eorum nihil possidebitis &c. ut supra. Nec

morale est, quia nihil possidere vel nihil habere, ad mores de necessario non concludit, nec hoc ad Dominum pertinet sed ad se ipsum non habentem, uel saltem ad proximum, ut quod non habenti deest accretat habenti, ergo contra dixit Dominus Num. 35. Ipse quoque vrbes, quæ dabuntur ex possessionibus filiorum Israel ab ijs qui plus habent plures auferentur, & qui minus pauciores, singuli iuxta mensuram hæreditatis suæ, dabunt oppida Leuitis. Et sic patet quod tale negatiuum non habet perpetuam prohibitionem. Cum etiã Leuit. 25. scribatur. Aedes Leuitarum quæ in urbibus sunt semper possunt redimi, si redemptæ non fuerint, in iubileo reuertentur ad dominos, quia domus urbium Leuitarum, pro possessionib. sunt inter filios Israel, suburbana autem eorum nõ vaneant, quia possessio sempiterna est. Ex quo patet non strictum nec præcisum vel incommutabile fuisse præceptum quod solis decimis perpetuo deberent esse contèti & amplius nihil haberent, quod etiam tempore Neemiæ satis legimus fuisse mutatum Neemiæ 10. siue 1. Elsd. 10. ibi, sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes & Leuitas & populos ut inferrètur in domum Dei nostri. & infra. Et ut offerremus primogenita terræ nostræ, & primitiua vniuersi fructus omnis ligni, & primitiua filiorum nostrorum, & pecorum & primitiua bouum nostrorum & ouium nostrarum ut offerretur in domo Dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo Dei nostri. & infra. Et decimam partem terræ nostræ Leuitis, ipsi Leuitæ decimas accipiant ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum, erit autem sacerdos filius Aaron cum Leuitis in decimis Leuitarum, & Leuitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri ad gazophilatium in do. & c. Ex quibus verbis patet quod decimas soluebant, non solum prædiales, sed etiam personales & mixtas, nec non & primitias omnis laboris eorum. De quibus satis expeditum est hodie extra de decimis. c. ad Apostolicæ, & c. pastoralis. & c. commissum. & c. cum sint homines, & c. tua nobis, cum multis concordantiis decretorum & decretaliũ, vi. & clementinarum. Pro præsentem autem sufficiat enotare quod etiam Leuiticis licuit habere possessiones, modis supra dictis, sicut & hodie, videlicet clericis & sacerdotibus nostri temporis.

Præterea hoc fortius comprobatur. 1. Paralip. 6. c. vbi filiis Leui & Aaron, consignatæ fuerunt vrbes & suburbana quæ eis forte

forte contigerunt, dederunt quoque filii Israel Leuitis ciuitates & suburbana eorum, dederuntque per sortem ex tribu filiorum Iuda & c. ibi satis.

Præterea recensuit Dauid familias Leuitici generis & electis Principibus ait, Vos qui estis Principes familiarum Leuitarum sanctificamini cum patribus vestris & afferte arcam Domini Dei Israel, ordinauitque constitui cantores in organis musicorum na, videlicet & liris & cimbalis ut resonarent in excelsum sonitus letitiæ, de quo satis habet primo, Peral. 15. & 16. c. Salomone quoque Rege coronato, per patrem numerati sunt Leuitæ à viginti annis & supra, & inuenti sunt triginta octo millia virorum primo, Paralip. 23. & successiue. Adueniente quoque tempore Ezechia regis, renouatoque solemniter celebri cultu diuinæ laudis & solemnitate Paschali, demolitisque simulacris idolisque contractis præcepit Ezechias rex populo habitantium Hierusalem, ut darent partes sacerdotibus & Leuitis ut possent uacare legi Domini. quod cum percrebuisset in auribus multitudinis, plurimas obtulerunt primitias filii Israel, frumenti vini & olei mellis quoque & omnium quæ gignit humus decimas obtulerunt. Sed & filii Israel & Iuda qui habitabant in urbibus Iuda obtulerunt decimas bouum & ouium, decimasque sanctorum quæ vouerant Domino Deo suo, atque vniuersa portantes fecerunt acruos plurimos, secundo Paralip. 31. & infra, Dispositi erant viri qui partes distribuerent vniuerso sexui masculino de sacerdotibus & Leuitis. Ex quibus etiam patet triplices prædictas decimas atque primitias & oblationes fuisse solutas, & sic plura quam decimas habuerunt. Commendatur etiam Tobias qui etiam in captiuitate detentus omnia primitiua sua & decimas suas fideliter offerebat. Tob. primo c. Ad hoc etiã exhortatur filius Sirach. dicens Ecclesiastici 35. bono animo gloriam redde Deo & nõ minuas primitias manuum tuarum, in omni dato hilarem fac vultum tuum & in exultatione sanctifica decimas tuas.

Præterea licet primitias & decimas Dominus etiam se requisiturum diceret, Ezechiel 20. & licet ipse Ezechiel referat verba Domini, Ezech. 44. dicens, non erit autem eis hæreditas; ego hæreditas eorum, & possessionem nõ dabitis eis in Israel: ego enim sum possessio eorum, victimam & pro peccato & pro delicto ipsi comedent & omne uotum Israel ipsorum erit & primitiua omnium

L. 2. primo--

Tempore
Neemiæ solu
ta fuerit de
cima de fru
ctibus terra
de bestijs &
de operibus,
&c.

De deci
mis mixtis.

De possessionibus Levitarum. primogenitorum & omnia libamenta ex omnibus quæ offeruntur sacerdotum erunt. & primitiua ciborum vestrorum dabitur sacerdoti vt reponat benedictionem domui suæ: attamen satis in subsequen-
 tibus ultra prædicta ex diuina reuelatione subinfert ampliando dicens, Ezech. 45. Cumque cœperitis terram diuidere sortito separare primitias Domino sanctificatum de terra, longitudine 25. milliaria, & latitudine decem milliaria, sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum & erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos quadrifariam per circuitum & quinquaginta cubitis in suburbana eius per girum & à mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque millium & latitudinem decem millium, & in ipso erit templum sanctumque sanctorum sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarij qui accedunt ad ministerium Domini, & erit eis locus in domos, & sanctuariū sanctitatis. 25. autem millia longitudinis & decem millia latitudinis, Leuitæ qui ministrant domui, ipsi possidebunt gazophilatia viginti & possessiones ciuitatis dabitur quinque millia latitudinis, & longitudinis uiginti quinque millia secundum separationem sanctuarii omni domui Israel Principi quoque hinc & inde &c. Patet igitur expressissime quod alia quam decimas habuerunt, quod etiam obseruatum est tempore Machabeorum, vt habetur primo Machab. 10. ubi etiam statutum est tributa dari sacerdotibus per regem Demetrium, qui in sua epistola dixit, & Hierusalem sit sancta & libera cum finibus suis & decimæ & tributa ipsius sint. remitto et potestatem arcibus quæ est in Hierusalem & do eam summo sacerdoti vt constituat in ea viros quoscunque ipse elegerit, qui custodiant eam. & infra, & tres ciuitates quæ additæ sunt Iudææ ex regione Samaria, cum Iudæa reputentur vt sint sub vno & non obediant alij potestati nisi summi sacerdotis. Ptolemaida & confines eius, quas dedi donum sanctis qui sunt in Hierusalem ad necessarios sumptus sanctorum, & ego singulis annis dabo quindecim millia siclorum argenti de rationibus regis quæ me contingunt, & super hæc quinque millia siclorum argenti quæ accipiebant de sanctorum ratione, per singulos annos, & hæc ad sacerdotes pertinent, qui ministerio funguntur &c. Hæc autem promissio facta est Ionathæ summo sacerdoti qui non ob hoc renuit quod sibi non liceret accipere, sed quia non confidens de Demetrio adhæsit Alex-
 de

Rex Demetrius statuit tributa sacerdotibus enlargiri.

de quo plenè confidebat, obediabant tamen Ionathæ & suis determinationibus annuebant. 1. Machab. 11. & 12. Cum igitur tale negatiuum vt asseritur præceptum (si præceptum dici debet) videatur pluries immutatum: affirmatiuum verò stabile perseveret cum nusquam inuenies reuocatum. Ergo quod non mutatur cur stare prohibetur? C. de testam. l. sancimus, & C. de appellat. l. præcipimus. Quinimo cum Christus dicat, Non veni legem solvere, sed adimplere, Matthæi 5. Quare igitur etiã hodie excusari possint qui decimas non exoluunt? licet clerici possessiones obtineant quibus etiam hodie id moraliter prohibetur, quod & Leuiticis constat prohibitum extitisse. scilicet auaritia, cupiditas, vel inhiatio ad temporales possessiones ampliandas.

Quod non mutatur, &c.

Præterea etiam hodie nullam immobilem possessionem obtinet absolute tanquam propria quæ sit Ecclesiæ, cum nec faciliter à se valeant abdicare, extra de reb. Eccl. non alie. c. nulli liceat. & per totum. & in c. 3. extra de præbendis.

Præterea cum quicquid eis superest sit pauperibus erogandum, vt dicit Hieronymus ad Nepotianum, & habetur in decretis 12. q. 2. c. aurum habet Eccl. & c. gloria Episcopi, & 16. q. 1. c. quoniã quicquid, & extra de decim. c. à nobis. 2. gl. & in rubrica per Innoc. & Io. And. qui affirmantes etiam personales decimas non esse soluendas, iudicant hæreticos & insanos, cū tot rationibus & auctoritatibus tam veteris quam noui testamenti, nec non & sanctorum patrum, talis sententia fulciatur: nam cum Christus dixisset Apostolis, Nolite possidere aurum nec argentum nec pecuniam nec peram nec duas tunicas nec calciamenta nec uirgam. Matth. 10. subiunxit tamen, dignus est enim operarius cibo suo. quasi uolens exprimere quod non intendebat vsu licitum rerum prohibere, sed ne uerbum Dei vel spirituale ministerium pecunia uenderetur. Vnde mittens eos ad prædicandum, dixit, Gratis accipistis, gratis date. ex quo Aug. super Io. in uerbo, loculos habens, Ioan. 12. & 13. dicit, Habebat Dominus loculos à fidelibus oblata conseruans & suorum necessitatibus & aliis indigentibus tribuebat: tunc primum Ecclesiastica pecuniæ forma est instituta, vt intelligeremus quod præcepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse præceptum vt nihil pecuniæ seruetur à sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur & propter inopiæ timorem iustitia deferatur. quod etiam habetur in Decretis 12. q. 1. habebat. & Apostolus
 stolus.

Quicquid clericis superest pauperum est.

Decimas non esse soluendas affirmantes, hæretici reputantur.

De loculis Christi.

B. Ioannes à Capistrano

Stolus dicit 1. ad Corint. 9. Quis militat suis stipendijs vquam & infra. Si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est si carnalia vestra metamus. & infra. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur quæ de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt cum altario participant &c. Ecce & nunc similiter cum Leuiticis prouocantibus iudicabimur esse transgressi, sed meo iudicio non sumus de impertinentibus concertati, sed nec dum Moysem summum patrem quasi nauseati superfluis relinquamus, cui etiam filij Israel dicebant, tibi Domino nostro præcepit Deus vt terram sorte diuideres filijs Israel, Num. vlt. Cumque conspiceret se morti iam fore vicinum epilogum legis repetens & nonnulla subiungens aduentumque Christi prænuncians & legem euangelicam præfigurans, cum prædixisset comedetis vetustissima veterum, & vetera nouis superuenientibus proicietis, Leui. 26. Tandem ad finem vsque propinquans quasi testamētum pro futuro regimine texens dicebat populo Israel. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam, & causam, lepram & lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus; veniesque ad sacerdotes Leuitici generis & ad iudices qui fuerint illo tempore, quæresque ab eis qui iudicabunt tibi iudicij veritatem & facies quodcumque dixerint qui præsumunt loco quem elegerit Dominus & docuerint te iuxta legem eius, sequeris sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram vel ad sinistram. qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministret Domino Deo tuo & decreto iudicis, morietur homo ille & auferes malum de Israel cunctusque; populus audiens timebit vt nullus deinceps intumescat superbia &c. Deuter. 17. & transumptiue in c. per venerabile. §. rationib. qui filij sunt leg. vbi Innoc. III. in si. §. dicit, sanè cum Deuteronomium lex secunda interpretetur ex vi vocabuli comprobatur vt quod ibi decernitur in nouo testamento debeat obseruari: locus enim quem elegerit Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur, & prosequitur auctoritatè præfatam tam Petro quam successoribus summis Romanis Pontificibus attributam. Plurima conneximus in hoc 15. argumento, ex quibus prolixior à deliciosis Lectoribus iudicabor, mihi autem tanquam rudi talis plixitas pro mea intelligentia necessaria iudicatur: iam tñ. expeditius ad vltiora procedere nõ desistam.

DECI-

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 44

DECIMO SEPTIMO probatur ex continuatione sacerdotii post Moysen, cui de Christo reuelatum extitit, Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorū similem tui, hoc est secundū veritatem humanitatis, & ponā verba mea in ore eius, loqueturque; ad eos omnia que præcepero illi: que autē verba eius que loquet in nomine meo audire noluerit, ego vltor existā. Deuter. 18. que prophetia licet quodammodo possit intelligi de Iosue discipulo & successore Moysi que introduxerat filios Israel interfectis triginta uno regibus Iosue 12. que etiā consignauit vrbes & suburbana Leuitis de possessionibus filiorum Israel ciuitates 48. cum suburbanis suis per familias distributas. Ios. 21. post mortē verò Iosue tempore iudicium cum satis impugnetur filij Israel à Philistinis, surrexit Gedeon cum virtute magna & percussit Madian victoria magna nimis cum trecentis viris. Madian autem & Amalech, & omnes orientales populi fusi iacebant in valle vt locustarum multitudo, immisitque Dominus gladium suum & Gedeonis in omnibus castris & mutua se cæde truncabāt, Iudic. 7. postmodum surrexit Samson qui dictus ē Nazarenus ex utero matris nunciatus ab Angelo Domini, Iudic. 13. qui multas strages de Philistinis exercuit, & tandem captus ab eis atque deceptus à Dalida & obcæcatus orans ad Dominum exauditus est & plures occidit moriens quam ante viuus occideret iudicanique Israel viginti annis, Iudic. 16. post quem surrexit Micas, qui sacerdotium Leuitici generis releuauit, & cum non haberent regem in Israel, sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur agebat, pugnantique vndecim Tribus contra vnam, scilicet Benjamin pro peccato commisso contra vxorem cuiusdam Leuitici generis, mortui fuerunt omnibus computatis circa nonaginta millia personarum, Iudic. 19. vsque ad finem libri, & sic Tribus Benjamin quasi tota deleta fuit, Iudic. vltimo.

Per aliquod temporis interuallum subcrepantibus Eli & filiis suis Offini & Finees, qui erāt sacerdotes Dñi, placuit Altissimo educere Samuelem prophetā magnum & sanctum sacerdotem, indignatus est autem Dñs contra Eli & filios suos qui omnes vna die pariter corruerūt, & ait Dominus, Suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum & animam meam faciat. 1. Reg. 2. quod licet de Samuele intelligeretur ad literam, antonomasticè tamen de Christo Iesu conuenientius explanatur. Samuel tamen cunctis diebus vitæ suæ Israeliticum populum iudicauit

1. Reg. 7.

Sacerdotij
continuatio.

De Iosue.

De Gedeone.

De Samfone

De Samuele
sacerdote,
qui primum
Regem populo
presens
fuit.

Qui altari
seruit, de al-
tari partici-
pat.

Decretum
Moysi quasi
testamentū.

Inobediens
sacerdotis
Imperio mo-
riatur.

1. Reg. 7. Cunque tenuisset iudices populi filios instituit, quibus recufatis populus regem petiit. 1. Reg. 8. Samuel autem ex verbo domini correxerat Saul, Regem Israel, qui fuit primus Rex unctus in Israel. 1. Reg. 9. & 10. post quem fuit unctus Dauid etiam à Samuele. 1. Reg. 16. & post Dauid Salomon, restauratumque est sacerdotium tempore Dauid regis & ampliatus cultus tempore Salomonis qui fuit primus qui ædificauit templum. 2. Reg. 6. & sic successiue de tempore in tempus & in dies sacerdotium subleuatum est & cõtinuatum vsque ad Christum, licet multotiens fluctuasset, nunquam tamen omnino deperit. promiserat enim Dominus Dauid & per semetipsum iurauerat de fructu ventris sui ponere super sedem suam. Psal. 131. Iurauit Dominus Dauid veritatem & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem meam. Cum igitur Virgo benedicta Maria, mater Iesu, de stirpe Dauid, origine traxerit, Christusque Dei filius spiritus sancti flamine conceptus de Virginis utero natus sit. Luc. 1. & 2. cõstat expressè de Christo prædictum poni super sedem Dei, cum verus ipse sit Deus & verus homo de regia stirpe Dauidica prodicens & de sacerdotali genere deriuatus, vt ex genealogia Matth. 1. & Luc. 3. collecta monstratur. ex quo patet expressè, Christum Iesum summum sacerdotè summumque regè veracissime comprobari. 16. dist. Dominus noster Iesus Christus. ibi, sicut ille verus est Pontifex. & ibi, ex illa autè progenie. s. Dauid, origo ducitur Christi, qui verus sacerdos est vtriusque, si quidem gessit officium, Regis videlicet & Pontificis. 2. q. 7. §. ecce. & §. his ita. dicit. n. textus in ca. testes §. ecce. uers. Christus qui erat pastor pastorum &c. & eadem cau. & q. c. nos si incompetenter §. cum Dauid, dicit text. Sed notandum est quod duæ sunt personæ quibus mundus iste regitur, Regalis videlicet & sacerdotalis, sicut Reges præsent in causis sæculi, ita sacerdotes in causis Dei. & infra, vnde Reges à prophetis & sacerdotibus ungebantur &c. & Glos. dicit in c. cum ad verum. 9. 6. dist. quod Christus aliqua gessit tanquam imperator, puta cum eiecit de templo, &c. 2. q. 7. accusatio. & cum coronam de spinis portauit, quod est signum Regni. 1. 2. q. 1. duo. & glo. sequens, per me dum oppositionis in eo quod text. Nic. Papæ dicit, quoniam idem mediator Dei & hominum homo Christus Iesus actibus propriis & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque propria discreuit, dicit glos. imo videtur cõtra quod nõ

Christus Iesus summus Rex & summus sacerdos.

Christus tanquam Imperator expurgat templum.

discreuit sed cõfudit, cum ipse vnus & idem vtrūque officium gesserit. sed dic quod ipse ideo vtrūque officium gessit per se, vt notatur quod ex eodem fonte processerunt, dist. 21. clericos. nam dicitur lex quod summa dona à Deo nobis concessa sunt. s. sacerdotium & imperium. in Authen. quō oportet. Episcopi. in princ. colla. 3. nos autè dicim⁹ Christū se pluries gessisse p̄ Rege vel imperatore & p̄tifice.

Primo nanque tanquam Rex regum, & sic tanquam Imperator adoratus est à Regibus Magis, qui venerunt ab oriente quærentes vbi natus esset Rex Iudæorum, quem sub micatis & fulgidissimæ stellæ signo mirabili præcognouerant esse natum, cui reperto nedum tanquam Regi aurum exhibent pro corona, verum etiam tanquam Pontifici thus offerunt cū mirra pro perpetua incorruptione seruanda, vt satis habetur Matth. 2. de quo prædictum erat in Psal. 71. Deus iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam filio Regis. & infra, Reges Tharsis & insulæ munera offerent, Reges Arabum & Saba dona adducēt. & licet Hebræi Psal. intelligant pro Salomone Rege, Dauid Regis filio: attamen anthonomasticè, & anagogicè, de Christo sumitur, cum nec aliteram de Salomone possit intelligi, quod in eodem Psal. scribitur, & permanebit cum sole & ante lunam in generatione & generationem: non enim Salomon permanet cum prædictis in generatione & generationem sed Christus Iesus, creator solis & lunæ & omnium creaturarum, tanquam verus Deus, qui pro tempore humanatus, homo factus est ex Virgine benedicta, & ex tunc permanet cum sole, scilicet summo Pontifice, & ante lunam, scilicet Ecclesiam, in qua etiam Imperatores & Reges atque summus ipse Pontifex tanquam solare caput cum omnibus membris sub diuersis gradibus, tanquam varijs & diuersimodè refulgentibus stellis in firmamento cœli, quæ à plenitudine solaris luminis illustrantur quælibet pro suo captu, vt sicut omnia in cœlis refulgentia participant de splendore solari, ita in Ecclesia militante sub figurato sole Romano Pontifice, omnia membra iuste rationabiliterque supposita de plenitudine potestatis eius accipiunt pro salute. & sicut sol increatus Dei filius nobis ortus in plenitudine temporis angelicam, & humanam naturam exornat atque in Ecclesia triumphante sublimat & homines tantum in Ecclesia militante decorat, quorum sanitas salusque tota consistit & gloria in merito crucis eius, iuxta vaticinium Malach. 4. descri-

Christus tanquam Imperator adoratur a Regibus.

De Sole & Luna.

ptum ex parte Dei dicētis, orietur vobis timentibus nomē meū
sol iustitiæ & sanitas in pennis eius, ita sub mystico intellectu &
figura solari omnes Christi milites sacris pedibus summi Ponti-
ficis incuruētur & flexis poplitibus etiam Imperatores & Reges
& Principes ac vniuersi Christi fideles ob reuerentiā, & deuotio-
nis cultum veri Dei & hominis, quem nobis antonomasticè re-
præsentat in terris, adoratione debita prosequantur, iuxta no. in c.
solitæ. de maio. & obed. & in c. Romani. de iuretur. in clem. & in
c. venerabilem, extra de elect. & facit 2. q. 7. nos si incompetēter,
S. item cum Dauid. & sic bene intelligitur ad propositum, quod
Christus promisit dicēs, Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas
in cælo & in terra. & in fine dicit, & ego vobiscum sum omnibus
diebus vsque ad consummationē sæculi, quasi dicat, non videat-
ur vobis difficile quā in beo, quia paratus sum ad vos iuuandum,
Psal. 9. & factus est Dominus refugium pauperi, adiutor in op-
portunitatibus, in tribulatione. Item ad protegendum Ezech.
33. Protegam te dextera mea, Pl. 90. Qui habitat in adiutorio Al-
tissimi &c. usque ad finem. Item ad consolandum Ier. 31. exul-
tate in lætitia iacob & himnite contra caput gērium: personate,
canite & dicite, salua Domine populum tuum. Et infra; & con-
uertam luctum eorum in gaudium & consolabor eos & lætifica-
bo à dolore suo & inebriabo animam sacerdotum pinguedine, &
populus me⁹ bonis meis adimplebitur, ait Dominus Quomodo
n. verificari potest de Salomone quod nec adimpletū extitit suo
tempore, nec adimplendum censerī valeat in futurum: non enim
ipse descendit sicut pluuia in vellus, sed Christus figuratus in vel-
lere Gedeonis, Iudic. 6. Nec Salomon dominatus est à mari vsque
ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum, sed Chri-
stus Iesus, verus Deus & homo, qui tanquā verus Deus vni-
uersorum, omnia quæcunque voluit fecit in cælo & in terra, in
mari et in omnib. abissis, & dominatur vbique semper & regnat
in sæcula, coram quo ad iudicium veniente procident Ethiopes
& inimici eius terram lingent, vt sicut nos hodie de populo
gentili progeniti ex cordiali deuotione affectuque beniuolo cupi-
m⁹ terram lingere in sacratissimis locis, in quibus propter no-
stram salutē passionem pertulit tanquā homo: ita in illo finali
iudicio, velint nolint, omnes inimici eius humiliabuntur ad
lingendum terram & in inferno reclusi omnes terræ spurcitas at-

*Christus
semper est
cum Ecclē-
sia multipli-
citer.*

que.

que fæces bibent omnes peccatores terræ, & tunc adorabunt eum.
omnes Reges terræ, omnes gētes seruient ei, aliqui in vitam æter-
nam, aliqui in opprobrium, vt videantur semper, Dan. 12.
Quomodo est de Salomone verum est dicere, sit nomen eius bene-
dictum in sæcula, cum multi dicant, ipsum à Deo maledictum,
quod æternaliter sit damnatus, cum quasi Reginas septingentas
& concubinas trecentas habuerit: cumque iam esset tenex depra-
uatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos, & sic
abnegato vero Deo coluit idola Moabitarum & Ammonitarum,
ædificauitque templa Dijs alienis alienigenarum mulierum obca-
catus amore, vt patet 3. Reg. 11. c. & de pœn. distin. 2. si enim in-
quit. & 3. q. 7. item in Euangelio. & licet glo. Ezech. 14. Videatur
velle, ipsum pœnitentiam egisse, quod etiam ipse nititur probare
oris proprii testimonio, præsupponens post peccatum composu-
isse Prouerbia, in quibus dixerit, Nouissimè ego egi pœnitentiā &
respexi vt eligerem disciplinam. quod tamē in translatione Hier.
non habetur, nec authenticum est quod Sapiētiales libros post ido-
latriam composuerit. quod si esset, ad huc restaret dubium de sa-
lute, cum non pœnitentia frustratoria, sed vera salutem afferat
pœnitenti non tamen dicitur vera, si non sequitur effectus satisfac-
tionis, cū habitas inest, qui per Salomonem secutus nō extitit:
nam si fructus pœnitentiæ dignos egisset, fatigisset utique ante
omnia, vt idola quæ fecerat de Ciuitate sancta deleret, & non in
stultorum & simplicium scādalum reliquisset, vt dicit Beda sup.
3. Reg. 29. c. & quia de scripturis sacris certa veritas haberi non
potest an saluus sit, vt satis pro & contra, Doctores tractant, 3 2.
q. 4. Salomon. ideo licet cuique tenere quod libet, vt dicit Innoc.
in c. ne in nitaris. extra de constit. & Hug. & Arch. in dicto c. Sa-
lomon, dicunt quod incertum est an Salomon pœnitauerit licet
hoc quadam apocriphæ scripturæ testentur. credo igitur Bedam
verius dicere, scilicet quod Salomon verus pœnitens non deceffe-
rit. ad quod satis videtur facere verbum Christi dicentis, Matt. 6.
considerate lilia agri quomodo crescant, non laborant nec nent.
dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coo-
pertus est sicut vnum ex istis: lilia namque florentia pro tempore
malos significant, quorum sex folia tanquā liliū sunt sex prospe-
ritates eorum, videlicet prima potentia, secunda opulentia, tertia
fœtulentia, quarta confidentia, quinta sanitas, sexta voluptas. De

*Salomon
an sit dam-
natus.*

*Lilia quæ
doque malos
signant.*

his omnibus Iob 21. concludit dicens, Quare ergo impij viuunt, subleuati sunt? quasi dicat, sublimari sunt potètia & honore. Pro prima, prosperitate sequitur, confortatiq̃ue diuitiis. ecce secunda, scilicet opulencia rerum siue diuitiarum abundantia. sequitur, semen eorum permanet coram eis propinquorum turba & nepotum in conspectu eorum. ecce tertia, scilicet fertilitas siue prolis fecunditas. sequitur, domus eorum securę sunt & pacatę & non est virga Dei super illos. ecce quarta, scilicet confidentia siue pax exterior & tranquillitas ab aduersis cum abundantia terrenorum. ex quo subiungit, bos eorum concepit & non abortiuit, nacca peperit & non est priuata fœtu suo. hoc etiam potest ad fertilitatem referri. sequitur, egrediuntur quasi Reges parui eorum & infantes eorum exultant lusiibus. ecce quinta, scilicet sanitas corporis in domibus impiorum. sequitur, tenent tympanum & citharam & gaudent ad sonitum organi. ecce sexta, scilicet voluptas sensuum ex huiusmodi prosperitatibus accumulata resultans. Sed quàm sit periculosum, quàmve damnosum in talibus delectari, ostendit cum subdit, ducunt in bonis dies suos & in puncto ad inferna descendunt, qui dixerunt Deo, recede à nobis scientiam viarum tuarum nolumus, quis est omnipotens vt seruiamus ei? Certè de talibus Salomon fuisse perhibetur, cuius gloria lilio comparatur. lilij namque gloria citò decidit, & quantum fœnum citò arefcit, & in clibanū mittitur. Veh igitur Salomoni, si talis extitit eius gloria, ergo nõ est nomen eius benedictum in sæcula, nec ante solem permanet nomen eius, cum post solem fuerit per multa temporum curricula generatus. Non ergo de Salomone, sed de Christo sumi conuenit, cui nomen æternum, si cut dixit, æternus est. Exo. 3. Ego sum qui sum, hoc nomen mihi in æternum. Neque in Salomone benedictę sunt aut benedicentur omnes Tribus terrę, sed in Christo Iesu Domino nostro, sicut etiam prædictum fuerat Abrahę, Gen. 22. & in sermone tuo benedicentur omnes gentes. quod declarans Apostolus ad Gal. 3. sic inquit, non dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, qui est Christus, ergo de regno Christi prænunciabat Psal. præfatus, non de Salomone, cum Christus plusquàm Salomon sit, ut ipse testatur, Matth. 12. dicens, Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit à sinibus terrę audire sapientiam Salomonis, & ecce plusquàm Salomon

lomon hic. Salomon namque interpretatur pacificus, ex quo Christū significat, qui Rex pacificus & mansuetus tanquam pauper & humilis super asinam & pullum eius voluit equitare, vt adimpleretur prophetia descripta Zachar. 9. Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem, ecce Rex tuus veniet tibi iustus & saluator, ipse pauper & ascendens super asinam & super pullum filium asinę.

Secundo tãquam Rex bina vice templum expurgauit, videlicet quando super asinam & pullum equitans ingressus est Ierusalem, vt scriptum est Matth. 21. ibi, hoc autem totum factum est vt adimpleretur quod dictum est per Prophetam dicentem, Discite filię Sion, ecce Rex tuus uenit tibi mansuetus, & sedens super asinam & pullum filium subiugalis. Cui historię Marc. suppleuit, turbas dixisse, Osanna, b. q. u. in n. Domini, benedictū quod venit regnum patris nostri Dauid Osanna in excelsis. Mar. 2. Lucas autem expressius protestatur, turbas dixisse, Benedictus qui venit Rex in nomine Domini, pax in cælo & gloria in excelsis. Luc. 19. Io. etiam dicit turbas clamasse, Osanna. 1. salua nos, b. q. ve. in n. D. Rex Israel, Io. 12. Cum igitur intrasset in tẽplum Dñi, eiecit omnes vendentes & ementes de templo, & mensas nummulariorum & cathedras vendentium columbas euerit. vbi Hieron. dicit. Plerique arbitrantur maximum esse signorum quòd Lazarus suscitatus est, quia cæcus ex vtero lumen acceperit: mihi inter omnia signa quę fecit, hoc uidetur et mirabile, quòd vnus homo & illo tempore contemptibilis Scribis & Phariseis contra se sæuientibus luce sua destruere potuerit ad vnus flagelli verbera tantam eicere multitudinem, mensasque subuertere, & talia facere quę inuictus non fecisset exercitus. Igneum enim quiddam radiabat ex oculis eius, & diuinitatis maiestas lucebat i facie. Alia vice, scribit Ioannes, simile fecisse primo anno, quo cæperit prædicare, cū idem scribit quòd aqua factum vinum, fuit initium signorū, post hæc descendit Capharnaum ipse & mater eius & fratres & discipuli eius, & ibi manserunt non multis diebus, & prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Ierusalem, & inuenit in templo vendentes boues & oues & columbas, & nummularios sedentes, & cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes eiecit de tẽplo, oues quoque & boues & nummulariorum effudit mensas & subuertit, & his, qui columbas vendebant dixit, Auferte ista hinc & nolite

*Christus
tanquã Rex
templum ex
purgauit.*

nolite facere domum patris mei, domum negotiationis, Io. 2. Vnde ergo sibi tanta audacia? unde tanta potestas? unde tanta auctoritas? unde tanta præsumptio? vt in res alienas tanquam infanus taliter insiliret, nisi quia tanquam verus Rex, Imperator & Dominus imperiali fastigio disponebat tanquam de propriis. Io. 1. In propria venit, & sui eum non receperunt.

Tertio tanquam Rex timebatur ab Herode, primo Rege in Iudæa sub imperio Romanorum, qua de re suspicatus successorem, occidi fecit omnes pueros, qui erant in Bethlehē, & in omnibus, finibus eius à bimatu & infra, secundum tempus quod exquisierat a Magis. Matth. 2.

Quarto patet ex ordine Euāgelistarū, quia ex regali, & sacerdotali atque prophetali stirpe, in quantum homo, traxit originem, vnde August. de concord. Euangelist. dixit, quia Christus futurus erat Rex, propheta & sacerdos: ideo diuina prouidentia factum est, vt tres Euangelistæ, qui Christum, quantum ad humanam naturam assumptam notificare sumpserunt, hoc ordine inciperent, quia Matthæus incipit à semine regali, dicens: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, & infra, Iesse autem genuit Dauid Regem, &c. Matth. 1. Marcus verò à vaticinio prophetali, dicens: Initium Euangelij Iesu Christi filij Dei, sicut scriptū est in Isaia propheta, &c. Mar. 1. Lucas verò incipit à sacrificio sacerdotali, dicens: Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ sacerdos quidam, nomine Zacharias de vice Abia, & vxor illius de filiabus Aaron, & nomen illius Elisabeth, &c. Luc. 1. Confirmatur etiam: nam Angelus apparens beatæ Virgini, tanquam paranymphus summi Regis, nuncians sibi supremam salutationem & filij Dei proximam conceptionem dicit: Ave gratia plena, & infra, Ne timeas Maria inue. h. g. a. Deum: ecce concipies in utero & paries filium, & vocabitur n. e. I. e. h. e. m. & f. a. l. v. & dab. illi Dominus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Ecce quòd ex tunc nunciatus est Rex æternus, sicut etiam prophetatum fuerat per Dauid, Psal. 2. dicentem, Quare fremuerūt gētes. Et infra, Assiterūt Reges terræ & infra in persona Christi dicit, Ego autē constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius. i. super speculationem omnis perfectæ sanctitatis. Ex quo subdit prædicans præceptum eius, Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Pater igitur quòd de filio

Dei

Dei loquitur, de quo etiam subdit, Postula à me & d. i. g. hæ. t. & p. t. terræ. Reges eos in virga ferrea. i. in iustitia & æquitate. Et tanquam vas figuli confringes eos. s. ex contritione penitentes, & cōdemnatione impænitentes. Et vt ostendat quòd talis de quo loquitur Deus, est Rex regum, & Dominus dominantium, commonet quoscūq; Reges terræ dicens, Et nunc Reges intelligite, erudi mini, qui iudicatis terram. seruite Domino in timore & exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & peccatis de uia iusta. cum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui confidunt in eo. i. in Christo Iesu, Dño nostro.

Quinto Regem se Christus ostendit in responsione quam fecit Petro cum interrogauit eum, dicens, Quid tibi videtur, Simon, Reges terræ, à quibus accipiunt tributum, vel censum, à filiis suis, an ab alienis? & ille dixit, ab alienis, dixit illi Iesus, ergo liberi sunt filij, Matth. 17. vbi dicit Hierony. quòd Dominus noster & secundū carnem & secundum spiritum filius Regis erat, quia secundum humanitatem ex Dauid stirpe erat: secundum diuinitatem verò Verbū est Dei patris omnipotentis. Cōfirmatur hoc et ex testimonio. Isaia 9. qui vtranque Christi filiationem scribens sanè intelligendo pro Messia dicit, Paruulus enim natus est nobis. s. secundum humanitatem. Sequitur, & filius datus est nob. s. secundum diuinitatem ad humanadum pro nostra salute. ex quo ipsemet dicebat Ioan. 3. Sic enim Deus dilexit mundum vt filium suum vni-genitum daret, vt omnis qui credit in eū non pereat, sed habeat vitam æternam. Et infra vsque ibi, quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei, &c. Sequitur in Isaia, Et factus est principatus super humerum eius. s. in cruce pendentis pro redēptione humani generis cōsummanda. Et nota septē misteria in denominatione, quā nunciat propheta prædictus subdens, Et vocabitur nomen eius admirabilis. s. ex sua natiuitate, q̄ non humano semine, sed diuino flamine ex Maria virgine patuit euidenter, de qua reuelatum fuerat Achaz, Esaiæ. 7. Ecce virgo cōcipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel, quod interpretatur nobiscū Deus. quā si dicat tunc Deus, fiet homo, quod est primum misterium. Sequitur in denominatione consiliarius. s. in p̄dicatione. Alia trāslatio dicit, magni consilij Angelus. s. officio, nō natura. Angelus enim nuncius interpretatur. Nuncius itaque Christus factus est, cum Euangelium. i. bonum nuncium nobis explanat. Vnde cum Esai.

De tributo soluto per Christum.

Septem misteria Christi sibi per Esai.

40.c. scripsisset, Exiccatum est fœnum, & cecidit flos, verbum autem Dñi manet in æternum. statim subiunxit, super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Syon, exalta in fort. vo.r. qui euangelizas Ierusalem. Et infra, Ecce Deus vester, ecce Dominus Deus in fortitudine veniet & brachium eius dominabitur: brachium enim Dei verbum est patris, de quo beata Virgo dixit Elifabeth. Magnificat anima mea Do. Luc. 1. Et infra, Fecit potent. in brac. suo. De Christi etiam prædicatione, Isaia 61. Spiritus Dñi super me, eo quod vnxit me, ad annunciandum mansuetis misit me. Alia translatio dicit, euangelizare pauperibus, & c. vsque, & prædicarem annum placabilem Domino. Ecce secundum.

3 Sequitur in denominatione, Deus. s. in miraculorum perpetratio-
ne, quia solus Deus miracula facit. de quo Isaia 35. Deus noster ipse veniet & saluabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut ceruus claudus; & dif-
ferta erit lingua murorum. Ecce tertium. Sequitur in denomina-
4 tione, fortis. s. in passione, de quo Isaia 51. Domine quis credit audiui nostro, & brachium Domini, cui reuelatum est? Et in-
fra. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse por-
tauit. Et infra, Disciplinam pacis nostræ super eum, & liuore eius fanati sumus. Et infra. Generationem eius quis enarrabit? s. secun-
dum diuinitatem. Vnde sequitur, quia abscissus est de terra viuen-
tium. Et totum cap. de Christi passione proloquitur euidenter, in
tantum quod Hierony. dicit, Isaia Euangelistam, magis quam
Prophetam posse depingi: vel, vt propriis eius verbis vtatur, sicut
in prologo dicit. de Isaia etiam hoc adiiciendum est, quod non
tam Propheta dicendus sit, quam Euangelista. Ecce quartum. Sequi-
5 tur in denominatione, pater futuri sæculi. s. in resurrectione, de
qua Sophon. 3. Expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis
meæ in futurum. Psal. 3. Domine, quid multiplicati sunt. Et infra
in persona Christi dicit, Ego dormiui & soporatus sum, & exurre-
xi, quia Dominus suscepit me. Dicit igitur, pater futuri sæculi, quia
primus reuixit glorificato corpore, post quem omnes quidem
refurgemus, sed non omnes immutabimur, vt dicit Apost. 1. ad
6 Corinth. 15. ecce quintum. Sequitur in denominatione, Princeps
pacis. s. in triumphali ascensione, propria virtute, de qua prædi-
ctum fuerat per David, Psal. 67. Exurget Deus & dissipentur ini-
mici eius. Et infra, Currus Dei decem millib. multiplex millium
latantium,

latantium, Dominus in eis in Synai in sancto. i. associatus multis
millibus Angelorum, & huiusmodi, quia multa corpora Sancto-
rum surrexerunt cum eo, & introierunt in sanctam ciuitatem Ie-
rusalem. Matth. vlt. Subdit Psalm. Ascendisti in altum, cepisti
captiuitatem, accepisti dona in hominibus. Alia trãslatio dicit, a-
scendēs in altum, captiuã duxit captiuitatē, dedit dona hominib.
vtraque de Christo sumitur euidenter. & sic patet sextum. Se-
quitur septimum. s. imperium sempiternum. Vnde dicit, multipli-
cabitur eius imperium, & pacis eius non erit finis, super solium
Dauid, & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud & corro-
boret in iudicio & iustitia a modo & vsque in sempiternum. Et sic
patet septimum misterium pro finali futuro iudicio & summo
imperio sempiterno.

Sextò tanquam Rex susceptus est in eo quod turbæ sustinebant
vestimenta sua in uia: alii autem cædebant ramos de arboribus
& sustinebant in uia, vt sibi regium ostenderet famulatum, cum
ciuitatem Ierusalem introibat. Et hoc post suscitationem Laza-
ri, quod solus Ioãnes exprimit, Io. 12. dicens, Testimonium ergo.
Et infra, quia audietur eum fecisse hoc signum.

Septimò, tanquam Rex & Dominus in cœna se habuit circū-
datus discipulorum turba, vbi adimpleta est sententia Iob, tanquã
prophetice descripta, Iob. 29. qui dicit, Cumque sederem quasi
Rex, circumstante exercitu, eram tamē mœrentium consolator.
Et Iob. 10. dicit, Nunc in eorum canticum versus sum, & factus
sum eis in prouerbium, abominantur me, & longè fugiunt a
me, & faciem meam cõspuere non verentur. In cœna etiam ta-
quam sacerdos sacrificans & consecrans, sacrificiũ semetipsum &
hostiam offerens, Pontifex Apostolos suos sacerdotes instituens.
Matth. 26. & Luc. 22. & supra tetigimus. Vnde colliguntur versus.

*Rex sedet in cœna turba cinctus duodena,
Se tenet in manibus, se cibatur ipse cibis.*

Glof. de cõf. dist. 2. nec Moises. Ad qd̄ 56. dist. Dñs noster. 93. dist.
Dñs noster. 96. dist. cū ad verū. extra de summa Trinit. c. 1. §. vna ve-
rò. ibi, sacerdos & sacrificiũ, Iesus Christus, & c. De pontificatu ve-
rò eius Paulus plenè disputat in epistola ad Heb. 2. circa finē ibi,
Vt misericors fieret & fidelis Põtifex ad Deũ, vt repropitiaret deli-
cta populi. Et ad Heb. 3. dicit, Considerate Apostolum. i. missum,
& Pontificem confessionis nostræ Iesum, & ad Heb. 4. Habentes

*De Ponti-
ficatu Chri-
sti Iesu Do-
mini nostræ.*

B. Ioannes à Capistrano

ergo Pontificem magnum, qui penetravit cælos, Iesum filiū Dei, teneamus confessionem: non enim habemus Pontificem, qui nō possit compati infirmitatib. nostris & c. Et ad Heb. 5. dicit, Omnis namque Pontifex, Et infra, Nec quisquam sumat sibi honorē, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non se ipsum clarificauit vt Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, filius meus es tuus, ego ho. ge. te. Quemadmodum & in alio loco dicit, Tu es sacer. in ater. sec. or. Mel. Et infra, Et quidem cum esset filius Dei. Et infra, Appellatus a Deo, tāquam Pontifex, iuxta ord. Mel. & ad Heb. 6. Præcurfor pro nobis introiuit Iesus secundum ord. Melchif. Pontifex factus in æternum. Et ad Heb. 7. de Melchisedech disputans subdit, Assimilatus autem filio Dei, qui manet sacerdos in perpetuum. Et infra, asserens secundum ord. Melchif. & non secundum ordinem Aaron futurum fuisse surgere sacerdotes subdit, Manifestum est enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in qua Tribu nihil de sacerdotibus Moyses loquutus est. Et infra, Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus. Et infra, Hoc enim fecit semel offerendo se ipsum: lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem iurifurandi, qui post legem est, filium in æternum perfectum. Hoc dicit referens se ad prophetiam Dauid Ps. 109. dixit Dominus. & infra, Ex utero ante luciferum genui te. Iurauit Dominus & non pe. e. t. es s. in æt. se. ord. Melch. Et idem ad Heb. 8. dicit, talem habemus Pontificem, qui confedit in dextera magnitudinis in excelsis sanctorum ministr. & tabernaculi veri, quod fixit Deus & non homo. Et ad Heb. 9. dicit, Christus autem assistens Pontifex futurorum bonorum. Et infra, Per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptionem inuenta. Et ad Heb. 10. dicit, Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel. Et infra, Hic autem unā pro peccato offerens hostiam in sempiternum sedens in dextera Dei. Et prosequitur hanc fidem esse tenendam vsque ad consumationem sæculi, per totam epistolam. Et notandum, quod dicit glos. Genes. 14. super illud de Melchisedech sacerdote, Aiunt Hebræi, omnes primogenitos a Noe vsque ad Aaron, Pontifices fuisse. Dicit etiam glos. super illud Gene. 27. Vestibus Esau valde bonis, quod tradunt Hebræi primogenitos vnctos officio sacerdotis.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 50

cerdotis, & habuisse vestimentū sacerdotale, quo induti victimas efferebant. Ex quo patet quod quamuis in lege naturæ fuerit sacerdotium, non tamen propriè fuit ibi ordinis sacramentum: licet enim fuerit potestas à Deo ordinata ad offerendum aliquid in significationem rei sacræ, non tamen erat distincta à seculari potestate: nec inuenitur antequàm Aaron eligeretur in sacerdotē, quod de Dei mandato ad hoc consecraretur per aliquod sensibile signum. Post Aaron autem successiuus temporibus continuatum est sacerdotium de Tribu Leui usque ad Christum. Et licet aliqui piè velint dicere, quod dispositione diuina Tribus Leui cōmixta fuerit cum Tribu Iudæ, & quod Lucas appellat ex testimonio Angeli salutantis beatam Virginem Elisabeth cognatam Virginis. Luc. 1. Et ecce Elisabeth cognata tua. Elisabeth autem de filiabus Aaron fuisse describitur, & Zacharias vir eius sacerdos erat. Matthæus autem genealogiam Christi retexens, prosequitur Iudæ stirpem vsque ad Ioseph, virum Mariæ, de qua natus est Iesus qui vocatur Christus. Matth. 1. Præsupponunt autē communiter Doctores quod de eadem Tribu fuerint Ioseph & Maria, scilicet de stirpe Dauid, cui singularissimè de Christo facta est repromissio cum iuramento diuino, dicit Dominus, de fructu ventris tui ponam super sedem meam. Ps. 131. & quod Trib. Leui de eadem Tribu vxorem ducere deberet, patet Leui. 21. vbi dicitur, Ne contaminetur sacerdos in mortibus ciuium suorum. Et infra, Pontifex id est sacerdos maximus inter fratres suos, super cuius caput fustum est vnctionis oleum. Et infra, Virginem ducet vxorem puellam de populo suo. non commisceat stirpem generis sui, vulgò gentis suæ, & c. & Num. vlt. Moises præcepit ne commisceretur populus Israel de Tribu in Tribu dicēs, Omnes enim viri ducent vxores de Tribu & cognatione sua & cunctæ fœminæ maritos de eadem Tribu accipient, vt hereditas permaneat in familijs, nec sibi nasceatur Tribus, sed ita maneat vt à Domino sunt separate. Ecce igitur quod ex communi lege Tribus non debebant commisceri, sed ex dispensatione diuina sacerdotium translatum est in Christum, vt dicit Apostolus ad Hebr. 7. ibi, Manifestum est enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster in qua Tribu nihil de sacerdotibus Moyses loquutus est. Et infra, Nihil enim ad perfectum adduxit lex & c. Cum igitur sacerdotii translatio facta sit in Christum, & à Christo in Petrum &

B. Ioannes à Capistrano

successores, patet expressè Petri successores Christi vicarios, super Imperatores & omnes Reges & inferiores vice Christi iurisdictionem omnimodam obtinere.

Pertinentia ad ordines Ecclesiasticos in quibus omnibus & singulis Christus ministravit.

Præterea, si bene aduertamus absque molestia præmissi sermonis, nouerimus euidenter Christum Iesum in singulis ordinibus ministrasse. Nam sequendo modum Isidori Hispalensis Episcopi, in epistola ad Ludewfredum, transumptiuè descripta 2 s. distinctis, ubi quid cuilibet ordini conueniat, enarrat. videlicet ad Ostiarium, ad Exorcistam, ad Acolitum, ad Psalmistam, ad Lectores, ad Subdiaconum, ad Diaconum, ad Presbiterum, ad Episcopum & c. Vbi Archid. tangit, Christum in singulis ministrasse.

Primò officium Ostiarij ostendit se habere, cū dixit, Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur. Io. 10. ubi primò dicit, Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium. Et infra, Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium, huic ostiarius aperit, & c. Ostiarii etiam vsus est officio cum eiecit de templo vendentes & ementes. Matth. 21. & Io. 2. & 2. q. 7. accusatio. & Matth. 11. & Luc. 19.

Exorcistę officio vsus fuit toties, quoties obsessos à dæmonibus liberauit, vt Matth. 9. ubi dæmones expulsi de Christi licetia intrauerunt in porcos, quorum totus grex per præceptum in mare cum impetu se demersit. Item Matth. 1. scribitur quòd dæmonia multa eiciebantur. Item Luc. 4. exhibant autem dæmonia à multis & mirabantur omnes, quia imperabat spiritibus immundis, & exhibant. Et Luc. 8. occurrit illi vir quidam, qui habebat dæmonium: interrogauit autem illum Iesus dicens, quòd tibi nomen est? ille dixit, legio, quia intrauerat dæmonia multa in eum & infra exierunt ergo dæmonia ab homine, & c.

Tertiò Acolitatus officium se habere monstrauit, cum dixit, Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitę. Ioan. 8.

Quartò Psalmistatus officium ostendit se habere cum dixit Pharisæis, Quid vobis videretur de Christo, cuius filius est? Dicunt ei Dauid. At illi, quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum Dominum dicens, dixit Dominus Domino meo, s. a. d. m. d. p. i. t. s. pedum tuorum. Et sic psalmizauit. Sicut etiam quando pueri clamabant, Osanna, Principes sacerdotum, & Scribę indignati

De Papa, & Conc. sue Eccl. auctoritate. 51

dignati dixerunt ei, Audis quòd isti dicunt? Iesus autem dixit eis, Vtique: nunquam legistis, quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem? Matth. 21. quę verba habentur Ps. Domine Dominus noster. Præterea omnis Christi actio & operatio Psalmista tus dici potest, eo quòd in omnibus operibus suis Deum benedixit & perpetuò collaudauit: vnde & Apostolis dixit, oportet semper orare, & non deficere. Luc. 18. vbi glo. dicit, Non cessat orare, qui non cessat benefacere. Præterea multoties actu Christum orasse legimus, vt Matth. 14. Ascendit in montem solus orare. Matt. 10. Abijt in desertum locum, ibique orabat. Itē Matt. 6. Ascendit in montem solus orare. Item Matth. 14. orauit vt si fieri posset, transfiret ab eo hora. simile Matth. 26. item Luc. 5. sedebat in desertu & orabat. Itē Luc. 6. exiit in montem orare. Item Luc. 9. ascendit in montem vt oraret. Itē Luc. 22. & positis genibus orabat dicēs, Pater si uis, trāsfer calicem istum à me. Et infra, Et factus in agonia prolixius orabat, & factus est sudor eius sicut guttę sanguinis decurrentis in terram. Et Io. 17. orabat dicens, Ego pro eis rogo. Et infra, Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt sint vnum sicut & nos. & Petro dixit post cenam, Simon, ecce Satanas expetiuit uos, vt cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, Luc. 22.

Quintò Lectoratus officium exercuit, & se habere ostēdit, cum in medio Seniorum in Nazareth, ubi nutritus erat, intrauit in Synagogam & surrexit legere, & traditus est illi liber Isaię prophete. & vt reuoluit librum, inuenit locum, ubi scriptum erat, Spiritus Domini super me, eo quòd vnxit me, euāgelizare pauperibus misit me, & c. Luc. 4. originaliter autem Isai. 61. Et volens ostendere prophetiā esse de se, subiunxit, Hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris. & Io. 7. Mirabatur Iudæi dicētes, Quòd hic literas scit, cum non didicerit? Respondit eis Iesus, & dixit, Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me.

Sextò Subdiaconatus officio usus est, cum misit aquam in peluim, & lauit pedes discipulorum & terxit, Ioan. 13. nam subdiaconus cum ordinatur, patenam de manu Episcopi vacuam accipere debet, & calicem vacuum: de manu verò Archidiaconi accipit urceolum & aquam & manile quòd est vas, in quo aqua manibus infunditur, vt dicunt Doctores, & est nomen compositum: accipit etiam

etiam manutergiū. 23. dist. c. subdiac. & 25. dist. ad subdiaconum.

*Diaconus
quomodo po-
test corpus
Domini di-
spensare.*

Septimò diaconatus officio vsus est, cum Sacramentum corporis & sanguinis sui tradidit discipulis post cenā, Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. & licet Io. non exprimat, includit tamen, cū dicit quòd intinctum panē dedit Iudæ Simonis Scariothis. & post buccellam, tunc introiuit in eum. Iudas. Io. 3. Nam Diaconus in necessitate, etiam præsente presbitero, & sibi iniūgente, potest Eucharistiam populo dispensare. 93. dist. diaconi. ibi, Et sicut in sacerdote ministratio. i. consecratio Eucharistiæ, ita in ministro. i. diacono, dispensatio sacramenti. Potest etiā diaconus absentibus Episcopis & presbiteris in casu necessitatis ad infirmū corpus Christi deferre, secundum Vinc. per nota. in c. Diacones. 93. dist. ubi dicit tex. Sed absque Episcopo, vel presbitero baptizare non audeant, nisi prædictis ordinibus, fortassis longè constitutis necessitas extrema compellat. & infra, Sacri corporis erogationē, sub conspectu Episcopi seu presbiteri, nisi his absentibus, ius nō habeant exercendi. Vbi glo. dicit, No. q. ubi necessitas exigit, & presbiter est absens, potest etiā diaconus iure suo baptizare, & corpus Christi erogare infirmis, si consecratum est. sed in Ecclesia in præsentia presbiteri non potest, etiā si necessitas exigat, nisi missis à presbitero, puta cum multi sint, qui indigent baptismo, & presbiter non potest omnibus sufficere. Similiter si multi volunt accipere corpus Christi, nec presbiter sufficit omnibus. Et in c. sequenti assignat glo. rationem, quare Diaconi porrigunt sanguinem etiam presbiteris, sed nō Eucharistiam consecratam. hæc est ratio, dicit glo. quare sacerdos corpus Christi per se sumat, calicem autem non, licet presbiteris de altari sumere, sed Diaconus ei porrigat, quia sumptio corporis futuram resurrectionem significat, quam Deus sua virtute faciet sine omni ministerio: sed sumptio sanguinis significat redemptionem peccatorum, quæ fit intercessionibus aliorum. 50. dist. presbiteros, & c. Hug. autē dicit 96. dist. c. Diaconi ita se. quòd absente presbitero, si tanta fuerit necessitas, quòd iussus presbiteri expectari non possit, non est expectandus. Dicit etiam satis notabiliter quòd si presbiter diacono etiam in necessitate prohibeat, & expressa causa, vt quia fortè vsurari⁹ vel aliàs impænitens est, qui petit communionem, obediendum est ei, aliàs nō. Beatus Thomas etiam in 4. Sen. dist. 13. dicit, quod Diaconus licet possit sanguinem in calice dispensare, sicut adhuc

in quibusdam Ecclesijs diaconus dispensat ministris sanguinē, tamen non debet corpus Christi dispensare, quia non habet manus consecratas ad tangendum. quòd dictū intelligendū est, vt supra. nisi de mādato episcopi, vel presbiteri, vel ipsis absentibus. & longe positus in casu necessitatis, vt supra. Ad quòd etiam facit, quòd habetur in c. præsente 93. dist. ubi dicit textus, Præsente presbitero, diaconus Eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogit, iussus erogat. ubi glo. dicit, vel missus, longè tamen positus episcopo, vel presbitero. supra eod. diacones. concordant autem communiter Theologi in 4. Sen. dist. 24. quòd in quolibet ordine character imprimitur, cuius signum est, quia perpetuò manent, & nunquā iterantur. nam recepto posteriori ordine & prætermissio præcedenti, non propterea debet reordinari in ipso posteriori. extra de cler. per saltum promo. c. vnico. Nā cum in ordinatione aliquid de forma substantiali omittitur, tota ordinatio iterari debet. Si autē omittatur aliquid, quòd non sit de substantia, non debet ordinatio iterari, sed quòd omissum est, debet statuto tempore cautè suppleri. extra de sacra. iter. vel non. c. 1. & c. presbiter. ubi plenè per Innocentium & Ioannem Andrē. Secus esset autem si quis non esset baptizatus & esset presbiter ordinatus: tunc enim opus esset illum baptizari & postmodum denuò suis temporibus ordinari, vt in c. veniens, extra de presb. non bap. & ratio est, quia ubi non est principale fundamentum, superædificari non potest. Baptismum enim, ianua est sacramentorū omniū & spirituale fundamentum totius ædificij spiritualis, vt in d. c. veniens, & in c. vnico, extra de sacra vnct. ergo opus est baptismum præcedere cætera sacramenta.

In quolibet ordine character imprimitur & si quid omittitur suppleri debet.

Octauo Christus officiū presbiteri designauit, qñ misteriū sui sanctissimi corporis & sanguinis instituit & sacrauit, dicens, hoc est corpus meum. & de sanguine dixit, hic est calix sanguinis mei, & c. Matth. 26. Mar. 14. & Luc. 22. quæ verba qualiter intelligantur, & quid importent, & quot verba sunt de necessitate substantiæ, dixi satis in c. omnis vtriusque sexus, extra de penit. & remis. & Theologi plenè tractant in 4. sen. dist. 78. & sequen. Hic autē sufficiat interserere, quòd tūc Dominus Iesus Christus se sacerdotem ostendit secundum ordinem Melchisedech panem & vinum offerens in sacrificium sempiternum, & sub prædictis speciebus, seipsum imolans immaculatam hostiam à suis fidelib. ordinauit.

Christus sacerdos.

B. Joannes à Capistrano

catholicè degustandam. Vnde dixit, accipite & manducate, & bibite ex hoc omnes, &c. vbi supra. Et quod non figuraliter, sed propriè sit loquutus, expressit cum dixit, hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Et hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur, Luc. 22. qui solus inter Euangelistas expressit, quod pro vobis tradetur, vt ostenderet illud idem corpus, quod de Virgine traxit, & in ara crucis pro nostra redemptione pendit & mortem sustinuit, à mortuis resurrexit, & in cælum gloriosus triumphator ascendens propria sua virtute & maxima potentia deitatis mirabiliter exaltauit, in sacramento altaris nobis quotidie ministrari, & summo Deo patri verissimo, tanquam verissimus Dei filius illud quotidie repræsentâs pro nostra salute deposcat præmia sempiterna, iuxta not. de cõsecr. dist. 2. quia corpus assumptum. & extra de sum. Trinit. & fide cath. c. firmiter, §. vna verò, & ibi per glos. & Docto.

Christi Pontifex.

Nono Christus ostendit se fore Pontificem, vel episcopum, quando suos Apostolos presbiteros ordinauit, quod propriè fecit, quâdo dixit eis, Hoc facite in meam commemorationem, quæ verba solus etiam Lucas expressit, Luc. 22. de quo satis dixi supra in prima quæst. princ. De Christi potestatis satis disserit Apost. ad Heb. 7. & incipit in fine 6. c. dicens, Præcurfor pro nobis introiuit Iesus secundum ordinem Melchisedech, Pontifex factus in æternum, & subsequitur tractatum vsque ad decimum cap. & supra dixi plenius allegando.

An Christus instituit Ecclesiasticum Sacramentum?

Sed incidenter quæro, an Christus instituerit ecclesiastica Sacramenta? Respondeo quod sic, licet nonnullis oppositum videatur, dicentibus quod non reperitur instituisse vnctionem extremam, quam Iacobum asseret ordinasse cum dixit, Infirmatur quis in vobis, & infra, vngentes cum Deo, &c. Item dicit quod non legitur, Christum instituisse confirmationem, sed ipsam dicunt ab Apostolis institutam, Act. 8. ibi, tunc imponebant manus super illos & accipiebant spiritum sanctum. Sed certè, si rectè inspiciatur legislatoris intentio, qui dedit nouam legem, noua instituit sacramenta, translato enim sacerdotio, necesse est vt & legis traslatio fiat, vt dicit Apostolus ad Heb. 7. & habetur in c. translato, extra de cõstit. & vulgò dicitur, Nouus Rex, noua lex, & August. in quodâ sermone dicit, quia Dominus noster Iesus Christus nouus homo venit in mundum, noua præcepta dedit mundo: nam si pu-

De Papæ, & Conc. sine Eccl. auctoritate. 53

rus homo, sicut Apostoli fuerunt, instituisset sacramenta, cuius est condere, vt in l. 1. ff. de constit. Princ. cū similib. Sed patet quod sacramenta Ecclesiæ tolli non possunt, nec alterari, vt in c. ad abolendam, extra de hæret. ergo à Christo immediatè tanquam fundameta nouæ legis sacramenta sunt ecclesiastica instituta, a quo immediatè virtutem obtinent efficacem, vt dicit Riccar. in 4. sent. dist. 2. art. 1. q. 3. & beatus Thomas dicit ibidem, quod sacramentorum institutio pertinet ad plenitudinem potestatis, quæ soli Christo conuenit inter homines principaliter. Ergo ab ipso sunt principaliter instituta. Et vt pateat de omnibus sigillatim.

Primò dico, quod instituit sacramentum baptismi, quando dixit Nicodemo, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Formam verò baptismi instituit post resurrectionem cum dixit Apostolis, Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra: eûtes ergo docete oēs gères, baptizantes omnes in nomine patris & filii & spiritus sancti. Matth. vlt. Effectum autem baptismi nunciauit in die ascensionis, quando dixit, Qui credidit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Marci vlt. De quo dixi in Tract. de baptismo, & de futuro iudicio, in 5. * euidentiali, vers. sic etiam intelligimus.

Secundò dico, quod instituit sacramentum cõfirmationis, quâdo offerebantur ei paruuli, & complexans eos, & imponens manus super illos benedicebat eos, Mar. 10. Vnde cum Apostoli manus imponebant, utebantur sacramento iam instituto, vt dicunt Theologi in 4. Sent. dist. 2. *

Tertio dico, quod Christus instituit sacramentum pœnitentiæ, cum dixit, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim Regnum cœlorum. Matth. 4. Remissionem autem, cum dixit paralitico, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth. 9. & Magdalene similia verba, Luc. 7. Auctoritatem verò clauium commisit Apostolis post resurrectionem, quando dixit, Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Ioan. 10. & in 4. Sent. distin. 14. & 22.

Quartò dico, quod Christus instituit sacramentum Eucharistiæ, quando suum corpus & sanguinem consecrauit, & cum Apostolis communicans dixit, Accipite & manducate, Matth. 26 Marci 14. Luc. 22. de quo supra dictum est, & plenius dixi in c. omnis extra de pen. & remis. & latius in 4. sen. dist. 7. vsque 14 De Papæ auctoritate. O & de

& de confec. distin. 2. per totum.

Quintò dico, quod Christus instituit sc̄m extremæ vnctionis, quando discipulos tradidit infirmos vngere, vt à languoribus sanarentur, Mar. 6. & vngebant oleo multos agros, & sanabatur. Non est enim verisimile, quod hoc fecissent, nisi Christus commississet eisdem. Vnde quod dicit Vgo de Sacramen. par. 15. c. 2. & Magister in. 4. sent. dist. 23. c. 2. videlicet, quod sc̄a confirmationis & extremæ vnctionis Christus instituit mediantebus Apostolis, intelligendum est sanè de institutionis rememoratione, quia rememorati sunt discipuli quod Christus sic instituerat per seipsum, vt dicunt Moderni in 4. sent. dist. 2.

Sextò dico, quod Christus instituit sacramentum ordinis sacerdotalis, quando dixit Apostolis, Hoc facite in meam commemorationem, Luc. 22. & refert Apost. 1. Cor. 11. & satis dictum est supra in prima quæstione huius Tractatus, & dixi in dic. c. omnis, de pœn. & remis.

Septimò dico, quod Christus instituit & confirmauit sacramentum matrimonij, non solum quando præsentialiter interfuit nuptiis in Cana Galilææ, vbi primum suum actuale miraculum demonstrauit, aquâ in vinum transubstantians. Ioan. 2. sed expressius cum dixit, Quod Deus coniunxit, homo non separet, Matt. 19. de quo satis plenè dixi in Tractatu de Matrimonio, parte 2. ar. 1. q. 1. & 5. & 6. consideratione. ibi plenè de prima institutione diuina in statu innocentie & successiue de approbatione & confirmatione Christi Iesu. Cum ergo Christus Iesus, Rex regū, & Dominus dominantium vtique sit, Apoc. 2. 19. c. & Pontifex summus atque sacerdos & propheta super omnes, & ipse Petrus instituit suum Vicarium principale, vt supra iam patuit, ergo ex continuatione sacerdotij, de primo ad vltimum concludendo, idem est de quolibet Petri successore canonico concludendum.

Languero super legentes tanquam tædiosus prolixitate sermonis: sed, vt opinor, non mihi soli studeo laborare, verum etiam aliis proficere zelo Dei, & ad vltiora procedere festinabo, si patenter libeat expectare fructum temporaneum & extremum.

DECIMOCTAVO probatur sic, Respectu eiusdem subiecti nõ potest quis esse superior & inferior, vnde caput non potest esse pes eiusdem corporis, nec econuerso. circa quod dicit Apostolus ad Rom. 12. Vnicuique, sicut Deus diui sit mensuram fidei. Sicut

enim

enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra habentes donationes, secundum gratiam, quæ data est nobis differentes: siue prophetiâ &c. Ecce quod oportet distinguere membra, & cuique dedit natura quod conuenit, sicut dicit et Apostolus. 1. Cor. 12. Sicut enim vnum corpus est, & membra habet multa, omnia autem corporis membra cum sint multa, vnum corpus sunt: ita & Christus. etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus & omnes vno spiritu potati sumus, nam & corpus non est vnum membrum, sed multa. Si dixerit pes, quoniam non sum manus, non sum de corpore, num ideo non est de corpore? & si dixerit auris, quia non sum oculus, non sum de corpore, num ideo non est de corpore? si totum corpus oculus, vbi est auditus? & si totum auditus, vbi odoratus? nec autem posuit Deus membra vnumquodque eorum in corpore, sicut voluit, quod si essent omnia vnum membrum, vbi corpus? nunc autem multa quidem membra, vnum autem corpus. non potest autem dicere oculus manui, opera tua non indigeo: aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarij, sed multo magis quæ videntur membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt, &c. Ecce quàm splendide nos informat Apostolus secundum ordinem naturalem, membra corporis sub vno præside tanquàm capite gubernari, ad quod 23. dist. c. in nomine Domini. ibi dum Nicolaus Papa dicit, quia sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur Ecclesijs, atque ideo super se Metropolitanum habere non potest. Patet prima propositio, tunc fit assumptio minor Sic, si Papa tanquàm Cephas subesse debet Regibus vel Imperatori, ergo simul erit superior in spiritualibus, & inferior in temporalibus, & sic caput & pes, quod est absolum & monstruosum. Sed talia sunt euitanda, ergo Papa Princeps in spiritualibus, debet similiter in temporalibus eminare, vt tanquàm dignior propter eminentiam, supremus in omnibus habeatur, & sibi tanquàm supremo ab omnibus estarendū: quia quanto gradus celsior, tanto maior auctoritas inuenitur. In maioribus siquidem est regendi & iubendi potestas: in minoribus autem obsequendi necessitas. 21. dist. quamuis. §. in his omnibus. & c. seq. nam sicut miserabilis infantiæ signum esset, si pes supra caput erigere se tentaret, vel oculi dignitatem manus

Sedes Apostolica cunctis præfertur Ecclesijs.

De comparatione Episcopi ad Regem, quasi auri ad plumbum.

De capite & membris.

eripere procuraret, aut oculus cerebri uellet ingenium vsurpare: ita videtur infania pertinaciter obstinata super summum Pontificem Regnum vel Imperium exaltare, cum Principum & Regum terræ vicissim & frequenter pateat colla subiici genibus sacerdotum. 96. dist. duo. vbi Gelasius Papa scribēs Anastasio Imperatori, refert verba beati Ambrosij circa principium sui Pastoralis dicentis, honor fratres, & sublimitas episcopalis, nullis poterit operationib. adæquari, si Regnum fulgori compares; & Principū diademati, lōge inferius erit quàm si plumbi metallū ad auri fulgorem compares, quippe cū uideas Regum colla & Principū submitti genibus sacerdotum & osculata eorum dextera eorum credunt orationibus se iuuari, aliàs cōmunicari. Hæc Ambr. Quid enim incompetentius, quidve ineptius esse cernitur, quàm turbare ordinem vniuersi? vt minor in maiorem non vereatur insurgere supra caput, quasi filius supra patrem, discipulus supra magistrum, vel supra dominum seruus eius. At si catholicus esse cupit Imperator & Rex, non dominus, sed seruus: nō pater, sed filius: non magister, sed discipulus esse debet sub cathedra Principis sacerdotum, cui tradidit Deus omnia regna mundi, sicut de Petro cantat sancta mater Ecclesia in 6. Respon. principalis festiuitatis eiusdem. Non sit ergo præsumptuosus seruus super dominum suum, uel discipulus super magistrum, iuxta sententiam Saluatoris, Matth. x. ad quod accedunt testata per Ioannem Papam, 96. dist. si Imperator, erubescit equidem lex & natura permittere filios esse correctores patrum, vt in Auth. de nup. §. si verò. nisi patres forte caderet in furorem, & tunc non vt corrigat, sed vt regat & protegat, filio committitur cura patris. ff. de tut. & cur. da. ab his. l. his, qui in ea causa. ad quod 6. q. 1. oues pastorem suum non reprehendant. nam, vt dicit Beatus Gregorius ad Hermanum, Metensem Episcopum, Quis dubitat sacerdotes Christi Regum & Principum, omniumque fidelium patres & magistros cense-ri. 96. dist. quis dubitet? vbi subditur, Nonne miserabilis infantiæ est se cognoscitur, si filius patrem, si discipulus magistrum, sibi coneretur subiugare, & iniquis obligationib. illum suæ potestati subiicere, à quo credit non solum in terra, sed etiam in cœlis se posse ligari & solui, intendens se referre ad verba Domini Petro dicentis, quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœ-

Petrus ac cepit clauas pro Ecclesia.

lis. Matth. 16. ex quibus verbis dicit Aug. super Ioan. quòd Petrus quando clauas, accepit Ecclesiam sanctam significauit. 24. q. 1. quodcunque. quasi dicat quòd Petrus pro sua suorumque in officio successorum persona, vel personis, clauas accepit cum potestate ligandi pariter & soluendi, & ipse solus sit vocatus ad plenitudinem potestatis, cæteri verò Pontifices tanquam minores in partem sollicitudinis deputentur, de quo satis 21. distin. ca. 1. & supra dixi, & eadem distin. c. in nouo. & c. quamuis. & 22. distin. c. sacrosancta, & 2. q. 6. decreto nostro, & c. qui se scit, cum similib. non ergo debet Imperatores & Reges suam dignitatem præsulibus anteferre. 96. dist. Imperatores. Nec pudet Imperatorem Christianissimum se Papæ filium appellare, vt in epistola, inter claras, & in epistola, Victor. C. de sum. Trin. & fide Catho. vbi dicit Iustinianus Imperator, Reddentes honorē Apostolicæ sedi & vestræ sanctitati, quod semper nobis in uoto fuit, & est, prout decet patrem, honorātes vestram beatitudinem. Similiter etiam in Auth. vt clerici apud prop. Epif. collat. 6. dicit Imperator, quòd non de dignantur leges sacros canones imitari. ad quod c. clerici, extra de iudic. & in c. 1. extra de iuramen. calum. & in c. 1. de no. op. nunc. & in c. intelleximus. eo. tit. Accedunt verba beati Ambrosij in epistola ad Vercellenses de basilica non tradenda, & referuntur 23. q. 8. conuenior, cum dicit, Ea quæ diuina sunt, Imperatoriæ potestati non esse subiecta. & infra, in consistorio non solet Christus reus esse, sed iudex causam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat? & infra, allegatur Imperatori licere omnia, ipsius esse vniuersa. respondeo noli grauare te Imperator, vt putes te in ea, quæ diuina sunt, imperiale aliquod ius habere: noli te extollere, si vis diutius imperare: esto Deo subiectus, scriptum est, quæ Dei Deo, & quæ Cæsaris Cæsari: ad Imperatores palatia prinent, ad sacerdotes Ecclesiæ, publicorū tibi mænium ius commissum est, non sacrorum. & infra, cum narrasset historiam de vinea Nabute subdit, Respondi ego quod sacerdotis est faciā: quod Imperatoris est, faciat Imperator, prius est vt animā mihi quam fidem auferat. & infra, quid enim honorificentius quam vt Imperator Ecclesiæ filius esse dicatur? Ecclesiam enim mundanis legibus subiicere nō conuenit. 96. distin. bene quidē. §. itē Hormisdæ. ibi, dicite quid vobis videtur de me licuit laico legem dare. Sancta Sinodus dixit, non licuit. & infra, Laur. Episcopus Mediolanensis

Diuina nō sunt Imperatoris.

Papa caput
est totius po-
puli Christia-
ni.

sis Ecclesiæ dixit, Ista scriptura nullum Romanæ ciuitatis potuit obligare Pontificem, quia non licuit laicis statuendi in Ecclesia, præter Romanum Papam, habere aliquam Ecclesiæ potestatem quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. & infra, à laicis quamuis religiosi, quibus nulla de ecclesiasticis facultatibus aliqd, disponēdi legitur vnquam attributa facultas. & infra: quanto magis, quod in Apostolica sede nunc extante præfule, qui beati Petri Apostoli merito per vniuersum orbem primatum obrinens. & infra, ne in exemplū remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosi, vel potentibus in quacūque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus, quarū solis sacerdotibus disponendi indiscusse à Deo cura commissā docetur. Ad prædicta accedunt notata 16. q. vlt. laicis. & c. placuit. & 97. dist. Victor Honorius. Ex prædictis igitur Papa multotiens summus Pontifex nuncupatur, & vniuersalis pastor omnium populorum, vt in Clem. pastoralis, de re iud. & ipse omnes iudicatur⁹ à nemine iudicatur. 40. dist. si Papa. nisi erraret in fide, vt ibi declaratur, & 9. q. 3. nemo iudicabit primam sedem. & extra de electione, c. significasti. cui tanquam Petro quicquid fidelium est vbiq, submittitur in orbe terrarum, dum totius corporis, Ecclesiæ caput esset significatur. 9. q. 3. aliorum. ex quo de vniuersali Ecclesia iudiciū infert, 9. q. 3. ipsi. ergo & de Imperatore tanquam de membro ipsius Ecclesiæ potest licitè iudicare, vt in dicto c. conuenior, & in Auth. de non alienan. vel permut. reb. ecc. §. pen. collat. 2. Nam, vt ait Gelasius Papa. 9. q. 3. cuncta per mūdum. cognouit Ecclesia quod sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habet iudicandi, nec cuiquā de eius liceat iudicio iudicare. Siquidem ad illā de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus. Hinc & Simmacus ea. causa & q. §. item Simmacus. inquit, Aliorum hominū causas Deus voluit per homines terminare ac sedi istius præfule suo sine quæstione referuauit arbitrio. & infra, patet sanctorum voce Pontificum dignitatem sedis eius factum toto orbe venerabilem, dum illi quicquid fidelium est vbiq, submittitur, dum totius corporis caput esse designatur. ergo sicut vnica est Christi sponsa, & cunctorum fidelium sancta mater Ecclesia, vnicum debet habere rectorem, tamquam vnicū caput in terris sub Christo Domino præcepturum. ad quod extra de præb. c. cū nō igno-

res.

res. 97. dist. c. 1. 24. q. 1. loquitur, cum similibus. è quibus multa graua breuitatis omittens ad vltiora progredior festinanter.

DECIMONOONO probatur sic, Ars imitatur naturam quantum est possibile, vt in 1. Metaph. vnde filius illegitimus post legitimam rationem Principis vel Ecclesiæ, iuris fictione legitimus reputatur, vt in c. per venerabilem. extra qui fil. sint legi. & adoptatus in filium, pro filio iudicatur. ff. de adop. l. adoptio. & ingressus monasterium, censetur mortuus postquam est professus, de quo per Archidia. 2. q. 7. placuit. & 16. q. 1. c. placuit. 2. & in c. susceptum. de rescrip. lib. 6. & per Ioan. And. in c. cum sis præditus, extra de conuer. coniug. nam monachus censetur seruus, vt not. Arch. 54. dist. multos. & de offic. ord. c. finlib. 6. & 12. q. 1. non dicatis. Seruitus autem morti comparatur. 2. 2. q. 4. sed cum in his. in sig. glof. & hæc omnia & multa similia iuris fictionis censentur. Sic etiam dicit Apostolus ad Colof. 3. mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. & supra. 2. c. dixerat, Si enim mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc rāquā viuentes in hoc mundo decernitis? Sic ergo sancta mater Ecclesia vnica debet esse omnium filiorum fidelium mater, vnica regenerans suos filios baptisate Saluatoris, sicut dixit Dominus Ioan. 3. Amen, amē dico tibi. f. Nicodemo principi Iudæorum, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnū Dei. nam sicut vnus patris. f. Dei, vnica est filia sancta Ecclesia, & vnus sponsi. f. Christi, vnica est sponsa. 24. q. 1. loquitur. de quo Baptista Ioan. dixerat, Io. 3. qui habet sponsam, sponsus est amicus autem sponsi, qui stat & audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi, &c. vnde sicut necesse est quemquā ex vnica matre nasci, & ex vnico patre generari, nec est possibile diuersorū patrū vel diuersarū matrū esse filium: ita vnicum patrē summū Pontificem, & vnicā matrē, sanctam Ecclesiam, necesse est ab omnibus Christi fidelibus humiliter confiteri, à quo patre tanquam à Monarca præcipuo omnium fidelium structura dependeat, & tota domus & familia vniuersalis Ecclesiæ gubernetur, cū cuncta ordine congruenti sub vno melius quam sub diuersis principib⁹ regi pateat & saluari, vt probat Hierony. in epistola ad Rusticū monachum, vt refertur. 7. q. 1. in apibus. & dixi supra, 14. argumēto. Ex quo etiam Aristoteles concludit, vnum oportere in republica principem esse. 11. Metaph. & Bonif. VIII. in proce. vi. lib. dicit,

Ars imita-
tur naturā.

Necesse est
quempiā ex
vnica matre
nasci.

dicit, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quâ imperscrutabilis diuinitæ prouidentia altitudo vniuersis dispositione incommutabili prætulit Ecclesiis & totius orbis præcipuum obtinere voluit magistratum. Et infra, Nos ad apicem summi pontificatus superna dispositione vocati. Ecce qualiter Apostolicæ sedis toti orbis magistratû exprimit, & summum pontificium attestatur. & similiter Innoc. III. in c. damnamus, ad finem, extra de sum. Trin. & fide cat. de Ioachim abbate dicit, quod in epistola, quam propria manu subscripsit, firmiter confiteretur se illam fidem tenere, quâ Romana tenet Ecclesia, quæ disponete Domino, cuncto rû fidelium mater est magistra: & nã cui commissa est animarum cura, multo magis debet esse commissa cura corporum & rerum temporalium, quæ satis minus sunt quam anima, quæ cunctis rebus est preciosior, vt dictû est supra, & probat Philosophus. 7. Polit. & satis patet in c. cû infirmitas, extra de pœn. & remis, vt dicit Apostolus, quod spiritalis omnia iudicat, & ipse a nemine iudicatur. 1. ad Cor. 2. Et plus infert dicens. 1. ad Cor. 6. Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis secularia? quod refertur etiam in c. per venerabilem. §. tria. extra qui fil. sint legi. Iudicare autem ad superiorem pertinet, vt in c. cum inferior. extra de maior. & obed. cum igitur Papa iudicet de Imperatore & Regibus vniuersis, vt satis patet in c. nouit, extra de iudic. & in c. ad Apostolicæ, de senten. & re iudic. lib. 6. & in c. 1. de iureiuran. in clemen. ergo Papa maior est Imperatore, & cunctis Regib. orbis terre, multo magis ergo inferiorib. quibuscunq; Accedunt verba Io. Baptistæ de Christo Iesu principaliter attestata, Io. 3. dicentis, Qui de sursum venit, super omnes est. & subdit, Qui de terra est, de terra loquitur, qui de cælo venit, super omnes est. Quæ verba respectu Christi Iesu, à quo Papalis principalis auctoritas emanauit, intelligi possunt etiam de principalissimo eius vicario, summo Pontifice nominato. Accedunt etiam attestata per Dauid Psal. 71. Deus iudicium tuû Regi da, & iustitiam tuam filio Regis, iudicare populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio. Quem psalmum quamquam literalis sensu nonnulli intelligant de Dauid & Salomone, rectius tamen de Deo patre & Domino nostro Iesu Christo filio suo capitur euidenter, secundû August. & alios catholicos protectores. ergo & de Papa sumi potest per derivationem auctoritatis eius à Christo, quod sequitur in Psal. prædicato, &

cto, & dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsq; ad terminos orbis terrarum. & infra, & adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes seruient ei. i. debito iustitiæ, quæ sic requirit, vt omnes gētes Dominum nostrum Iesum Christum verum Deû & hominem recognoscant, per quem omnia facta sunt, Io. 1. & in symbolo fidei, in c. 1. de sum. Trinit. & fide catho. & suo summo Vicario obedientiam debitam impendere non postponant, sub cuius pedibus omnia sunt subiecta, & sic dominium obtineat vniuersû, nam in solidum eiusdem rei dominium nequeunt adipisci plures vno contextu. ff. commo. l. si. §. si duobus vehiculum. Constat enim qd̄ habens principale, habere debet omne ius consequituum ex illo. ff. de ædil. edic. l. iustissime. ergo habens curâ animarû totius orbis, iustissime habere debet tanquã principalis curam & sollicitudinem rerum temporalium propter homines creaturarum. 1. Polit. & probatur in l. in pecudû, ff. de vsu. quod & Christus exemplo monstrauit, quando ad nuptias aquam vinum fecit Io. 2. & duabus vicibus excellentissimo miraculo de paucis panibus turbam famelicam satiauit. Matth. 14. & 15. Mar. 6. & 8. & Io. 6. & corporû et habere curâ ostendit, quando tot infirmos à variis languoribus liberauit, vt de leproso Matth. 8. & de seruo Cæturionis. idem & de focru Simonis ibid. & de multis dæmoniis liberatis. & subdit ibi Matth. & omnes malè habentes curauit. & Luc. 4. scribitur, Cum sol autem occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad Iesum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Simili modo etiam, immo magis in suo primo Vicario Petro demonstrauit hoc idem cum in plateis eiicerent infirmos & ponerent in lectulis & grabatis, vt veniente Petro saltem umbra ipsius obumbraret quenquã eorum & liberarentur ab infirmitate. Concorrebat autem & multitudo vicinarû ciuitatum Ierusalem, afferentes ægros & vexatos à spiritibus immundis, qui curabantur omnes. Act. 5. vbi etiam patet de plenitudine potestatis Petri, etiam super vitam hominum iussu Dei, quando Ananias & Saphira vxor eius ad verbum Petri, mortui ceciderunt. Accedunt ad prædicta quæ not. 2. q. 7. quis ex vobis. de consec. dist. 2. scriptura. 3. 9. dist. ecce. Ex quib. patet etiam super bona temporalia summum Pontificem habere potestatem, nam sub vniuersali etiã particularia continentur, & in toto partē non est dubium contineri, vt in c. in toto, de reg. iur.

Ecclesia Romana totius orbis obtemperat magisterium.

Angelos iudicabimus.

Christus habuit curam non solum animarum, sed etiam corporum.

Petrus umbra sua infirmos sanabat

Petrus solo verbo mori iussit tuaria.

Sub uniuersali est paritcularia comprehenduntur.

Nequeunt spiriualia sine temporalibus ministrari.

Consequens præsupponit antecedens.

Episcopi tenentur seruire hospitalitatem, ergo temporalia subsunt eis.

lib. 6. ergo qui dixit, quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, nihil exceptit, Matth. 16. & in c. vt circa. de elect. lib. 6. & 75. dist. §. 1. in glo. idest omni. & in c. 1. de iud. in clem. & 1. q. 1. sunt nonnulli, & in proc. decret. & 1. q. 3. si quis abiecerit, quia nequeunt spiriualia sine temporalibus ministrari. 3. 2. q. 2. Moyses. Nam qui vult necessarium consequens, vult etiam eius antecedens. ff. de procur. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum, & ff. de sponsalib. l. oratio. Sed cum Dominus noster Iesus Christus voluerit Petrum habere curam animarum, cum dixit, Pasce oues meas. Ioan. vlt. & in c. signasti, extra de elect. & in c. solite, de maior. & obed. ergo & omnium inferiorum Petro fuit cura commissa, & per consequens singulis suis successoribus canonicè intrantibus in ouile, ad quod 39. dist. Petrus. & 86. dist. fratrem nostrum, vbi beatus Gregorius dicit de quodam Episcopo, Nec sibi credat solam lectionem & orationem sufficere, vt remotus nihil studeat de manu fructificare, sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat, quia si hoc non habet, Episcopi vacuum nomen tenet. & sic patet quod rei spiriuali annexa est etiam cura temporalium: nam quomodo potest Episcopus hospitalitatem seruire, quam Apostolus astruit. 1. Timot. 3. & ad Ti. 1. si bona temporalia ad hospitalitatem necessaria non obtinet? Ergo & temporalium & sæcularium rerum rectè cura Pontificibus est à iure commissa, & remouetur Episcopus à pontificio, si nescit Ecclesiæ negocia ministrare. 1. q. 4. quia præsulat' nostri. vbi Leo. 1111. dicit, Quia præsulat' nostri, quod bene nostis, magisterium non solum de sacerdotum, verum etiam de sæculariū vtilitatibus. debet esse sollicitum. Hinc & Gratianus dicit 39. dist. in prin. Debēt namque prælati subditis non solum spiriualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare exēplo Christi, qui turbas se sequentes non solum verbo docebat & uirtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat, & per consequens sæculariū negociorum oportet Episcopum habere soletiam. ex quo beatus Gregorius Petrum Diaconum electum in Neapolitanum Archiepiscopum refutauit, assignans rationem, quia hoc tempore talis, in regiminis arce debet constitui, qui non solum de salute animarum, verum & de extrinseca vtilitate & cautela sciat esse sollicitus. facit etiam ad prædicta, 74. dist. Episcoporum. nam corporalia ordinantur ad animam, tanquàm in finem perfectū: quia.

quia, vt dicit Aug. super Gen. & Magist. sent. in 2. dist. 1. sicut factus est homo propter Deum idest vt ei seruiret, ita mundus factus est propter hominem, scilicet vt ei seruiret. positus est ergo homo in medio, vt & ei seruiretur, & ipse seruiret, vt acciperet vtrinque & reflueret totum ad bonum hominis, & quod accepit obsequium, & quod impendit. Et infra dicit, Totum igitur bonum hominis erat, & quod factū est propter ipsum, & propter quod factus est ipse: omnia enim, vt ait Apost. nostra sunt. s. superiora, æqualia, & inferiora. superiora quidem nostra sunt ad perfruendum, vt Deus Trinitas. Aequalia ad conuiuendum, scilicet Angeli, qui et si modo nobis sint superiores, in futuro erūt æquales, qui & modò nostri sunt, quia ad vsum nobis sunt, sicut res dominorum dicuntur esse famulorum non dominio, sed quia sunt ad vsum eorum. quasi dicat, sic ergo Angeli nostri esse dicuntur, quia ad vtilitatem nostram eorum ministerium exequentur. ex quo dicit Amb. Qui facis Angelos tuos spiritus & ministros tuos, flammam ignis, scilicet flammigeros charitate, ex quo dicit Apostolus ad Heb. 1. Nonne omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Et infra 2. c. dicit, Non enim Angelis subiecit Deus orbem terræ futurum, de quo loquimur. testatus est autem in quodam loco quis dicens, Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam visitas eum, minuiisti eum paulo minus ab angelis gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum omnia subiecisti sub pedibus eius: in eo enim quod ei omnia subiecit, nihil dimisit non subiectum ei. Intelligit enim Apostolus hæc verba de Christo Iesu p anthonomasiā capiēda. ergo ex eius commissione, & de Papa per consequens assumenda. Nostra sunt etiam inferiora, quia ad seruiendum nobis facta sunt. Vnde Vgo de sancto Victore in Discalcal. sic ait, Vide homo dicit mūdus, quomodo amauit te qui propter te fecit me, seruo tibi, quia factus sum propter te, vt seruias illi qui fecit & me & te: me propter te, & te propter se. si sentis beneficium, redde debita. si accipis benignitatē, redde charitatē. Hinc & Apostolus ad Heb. 2. subdit, Decebat enim eum propter quem omnia, & per quæ facta sunt omnia, qui multos filios ad gloriam adduxerat auctoritatem salutis eorum per passionem consumari. Et 1. ad Corint. 3. dicit, Omnia enim uestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cæphas,

Mundus factus est propter hominē & homo propter Deum.

Omnia nostra sunt.

B. Joannes à Capistrano

Angeli & homines a- quabuntur phas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura, omnia nostra sunt: nos autem Christi, Christus autem Dei. Vnde sicut anima vero dominio debet dominari corpori vel carni, sicut Sara dominabatur Agar ancillæ suæ, cui fugienti à facie dominæ suæ dixit Angelus Domini, reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu ipsius. Gen. 16. hinc & Apostolus ad Galat. 5. dicit, Spiritu ambulate & desideria carnis non perficietis. Et infra, quod si spiritu ducimini, non estis sub lege, scilicet carnis & peccati: ita Christi Vicarius summus Pontifex, qui principaliter ordinatus est ad curam animarum, quibus quæcunque temporalia sunt subiecta, dominari debet dominio salutari quibuscunque inferioribus constitutis sub rationalis animæ potestate, & sic pertransiens breuitatis causa, procedam ad vltimum argumentum.

VIGESIMO ET VLTIMO, probatur sic, Diuina debent super esse humanis, & cœlestia terrenis: Papa autem diuina tractat & cœlestia, ergo magis debet præesse terrenis. Probatum maior ex dictis Greg. Nazanzen. Imperatoribus Constantinopolitanis, re lat. 10. dist. Iuscipitis, ubi sequitur, Iuscipitis me, libertatē verbi libenter accipitis, quod lex Christi sacerdotali uos subiicit potestati, atque istis tribunalibus subdit, dedit enim & nobis potestatem, dedit principatum multo perfectiorē principatibus uestris: aut nunquid iustum uobis videtur si cedat spiritus carni, si à terrenis cœlestia superentur, si diuinis præferantur humana? Patet ergo maior, minor probatur ex dictis Isidori 7. Etimolog. & 21. dist. c. 1. ubi dicit Isid. quod Dominus Petrum in summum sacerdotem elegit, dum ei præ omnibus & pro omnibus clauēs regni cœlorum tribuit, & à se petra Petri sibi nomen inposuit, de quo originaliter Matth. 16. subdit Isid. ubi supra, & habetur 21. dist. clericos. §. Pontifex. Princeps sacerdotum, quasi via sequentium ipse & summus sacerdos, ipse Pontifex maximus nuncupatur: ipse enim efficit sacerdotes atque Leuitas, ipse omnes ordines Ecclesiasticos disponit, ipse quid vnusquisque facere debeat ostendit, ante autē Pontifices & Reges erant, nam maiorum hæc erat cōsuetudo, ut Rex esset & sacerdos & Pontifex, unde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur, totum patet in prædicto §. Pontifex. Confirmantur oīa præcedentia argumenta & longa, imo longissima præscriptione & antiquissima consuetudine

Diuina superant humanis et terrenis cœlestia præferuntur.

Pontifex summus sacerdos Princeps & Rex.

De Papæ & Conc. suæ Eccl. auctoritate. 59

tudine rationabiliter approbata per ipsosmet Imperatores, qui se humiliter submiserunt culmini sedis apostolicæ præsentis, quorum primus exiit Constantinus, qui miraculose liberatus à Syluestro Papa, conuersus ad Christum Dominum, urbem Romam. Syluestro & successoribus eius benigne relaxans in ipsa urbe. vtriusque potestatis monarchiam disponendam Romanis Pontificibus declarauit, non iustum arbitrans, ut ubi sacerdotii principatū & Christianæ religionis caput Imperator cœlestis instituit, illic Imperator terrenus habeat potestatem, qui magis ipsa Petri sedes in Romano iam solio collocata libertate plena in suis agendis per omnia potiretur, nec ulli subesseret homini, quæ ore diuino cunctis dignoscitur esse prælata. ita dicit textus decretalis, fundamenta, §. ne autem. de elec. lib. 6. ubi Io. And. glossator ordinarius super verbo Monarchia. dicit, Monarchia dicitur à monos, quod est vnus, vel singularis: & arcus, quod est princeps, vel principatus, quasi vnus & singularis principatus, intellige sedis Apostolicæ, cui Constantinus prædictam tribuit Monarchiam, ut patet in illa palea 96. di. Constantinus. ubi concluditur quod Constantinus Imperator quarta die baptismi sui, cum cōsensu Satraporum Senatus, & cum cuncto populo Romanæ Ecclesiæ subiacente sanciuit, sacrosanciam Romanam Ecclesiam primatū tenere, tam super quatuor sedes scilicet Alexandrinam, Anthiochenam, Ierosolymitanam, & Constantinopolitanam, quam super omnes mundi Ecclesias, & quod Pontifex eius celsior & Princeps cunctis sacerdotibus existeret, concedens ei coronam similiter & phrygium & superhumeralē, quod imperiale circumdare solebat collum, & clamidem purpuream & tunicam coccineam & imperialia sceptrā, cuncta signa & banna, & diuersa ornamenta imperialia, sanciens vtrunque ordinem Cardinalium, illa potentia uti & excellentia, qua eius Senatus adornabatur, ut essent, scilicet Patritii & Cōsules, & cum linteaminibus & manibus. i. candidissimo colore decoratos equos equitarent, & sicut eius Senatus calciamentis uterentur cum ulonibus. i. candido linteamine, decernens insuper, quod summus Pontifex diademate ex auro purissimo capitis sui uteretur, quam passus non est Syluester propter coronam clericatus pro honore beati Petri. Phrygium tamē vertici eius, manibus propriis inposuit tenens frænū equi ipsius, stratoris officium exhibens, concedensque ei palatiū Lateranense Romanam urbem, & omnes Italiae, siue occidentaliū

Ad prædictam concurrunt not. in c. futuram. 12. q. 1. ubi vide diligenter.

De Constantino liberato à Syluestro & donatione per eū facta Ecclesiæ.

B. Ioannes à Capistrano

regionum prouincias, & ipsi orientalibus transtulit se regionibus & Bizantium nomine suo ciuitatem ædificauit. scilicet Constantinopolim & illic suum instituit Regnum, congruum prospiciens, ut ubi caput constitutum est ab Imperatore cælesti, illic Imperator terrenus non habeat potestatem: concludens, quod si quis prædicto rum temerator, aut contemptor existeret, terrenis condemnationibus subiaceret, & sanctos Apostolos in præsentem & in futuro sibi sentiret esse contrarios. Quam paginam propriis manibus roborauit, & dicitur conseruari in sacristia sancti Petri, bulla aurea roborata. Ipse Constantinus primus Imperator fuit, qui ad fidem Christi venit, & Christianis licentiam contulit per uniuersum orbem Ecclesiam fabricari, & ipse primus fossor accedens Apostolorum Petri & Pauli Ecclesiam fabricauit, & in Lateranensi Palatio Ecclesiam Saluatoris cum appenditia Ioannis Baptistæ primam sedem summorum Pontificum instituit orbis terrarum, de quibus. 1. 5. dist. c. 1. 96. di. Costantinus. & c. coronam. & c. satis. & 1. 2. q. 1. c. futuram. & gl. 2. 2. dist. de Constantinopolitana. & c. renouantes.

Patet igitur ex prædictis, quam humiliter Constantinus submisit se siluestro, quam maximè dum stratoris officium suscipit, & frenum equi dextra manu porrigit reuerenter, Dumque; constans succedit Imperio Arianus effectus Catholicos toto orbe persequitur. Ex quo diuino iudicio factum est, ut dum per forum Constantii Germani diuerteret ad necessariam causam, viscera eius repente similiter cum vita effusa sunt. Cui succedens Iulianus Apostata, ex clerico Imperator efficitur & in idolorum cultum conuersus magnas strages atque sæuas neces intulit Christianis, & ipse cum cæteris diuina falce punitur, Christum confitetur inuitus, dicitur Isid. in sua Cronica. Multis tandem annorum circulis reuolutis, Iustinianus oritur Saloreæ Illiricæ, de quo 2. 3. di. extra uero. ibi per gl. & 7. dist. fuerunt. ubi glo. dicit, quod Theodosianum Codicem Iustinianus immutauit & fecit unum Codicem ex tribus. Etiam hic Iustinianus Imperator se & suas leges Romano Pontifici subiugauit, ut in epistola, inter claras, & in epistola Victor. C. de summa Trinit. & si. cath. & in Auth. ut clerici apud proprios Episcopos, collat. 6. Ipse etiam Iustinianus in prædicta Epistola, Victor, §. suscepimus. protestatur se amplecti. 4. Concilia principalia, uide licet Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Calcidonense, & decernit, quod quicumque non credunt & tenent ea, quæ

De Papa & Conc. sue Eccl. auctoritate. 60

in prædictis quatuor Concilijs sunt statuta, tãquam hæretici punitantur, ut in l. quicunque. C. de hæreticis. Superuenerit Ludouicus Imperator primus, qui Paschali summo Pontifici & successoribus eius in perpetuum, sicut à prædecessoribus suis post Constantinum concessum fuerat, ita & ipse concedit Romanis Pontificibus disponere Romanam ciuitatem, cum ducatu suo & suburbanis atque uiculis suis omnibus & territoriis eius montanis atque maritimis, litoribus & portibus seu cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis ac villis in Tusciæ partibus, & c. 6. 3. d. Ego Ludouicus. ubi gl. dicit quod nec posset Imperator illam donationem reuocare. nam dicit lex, quod sola immensitas est mensura rerum donatarum in Ecclesia, ut C. de sacrosan. Ecc. auth. sed hodie. & dicit gl. quod Ludouicus non concedit, sed concessa conferant: nam omnia hæc & alia plura, iam prius fuerant Ecclesiæ. 96. dist. Constantinus.

Præterea solus Imperator potest alienare res Imperii. ff. de legat. 1. l. apud Iulianum §. si. item quia per hanc concessionem non leditur Imperium, ex quo res redit ad pristinum statum. ff. de pact. l. si unus §. quod si non ut tolleret. & 3. 5. dist. ab exordio. Non obstat 1. 2. q. 2. non licet. quia ille non poterat legem imponere suo successoribus, extra de elec. innotuit. hæc ibi gl. melius tamen Moderni tractant in c. nouit. extra de iudic. & Archid. in d. c. ego Ludouicus, apostillat uerbum concedo. i. habere permitto & non resisto, quin pacificè & quiete habeat & possideat. nam hæc omnia antea habuerat, sicut patet ex littera & gl. Sed fortè non omnia secundum Hug. Sicut etiam Rodolphus Rex Alemaniæ donauit Ecclesiæ Romanæ ciuitatem Bononiæ cum suo districtu, & totam Romandiolam, quam tamen ei prius donauerat Pipinus, pater Caroli magni, & etiam alii Imperatores, quod dicitur, ut in Specu. de rescrip. præsentat. §. ratione causæ. uers. item quod obtentum est. Hugol. etiam dicit quod Imperator non posset talem donationem reuocare. hoc tenent communiter Doctores moderni, & benè: nam communis doctrina est, quod Papa & Imperator possint donare in quantacunque quantitate uolent, & ualet etiam sine scriptura & insinuatione. C. de donat. l. sancimus. uel magister militum militibus, uel priuatus priuato in reparatione domus, ut in Auth. ut non fiant pignorat. §. illud quoque. collat. 5. & econuerso, quæ fiunt à priuatis in Principem, similiter ualent, cuiuscunque fuerint quantitatis. C. de donat. auth. & à priuatis. Item cum donatur

De Ludouico.

An donatio facta per Constantinum possit reuocari.

De Bononia & Romandiola.

De Iustiniانو.

Papa & Imperator possunt immense donare.

natur piis locis, in quibus optima mensura est rerum donatarum immensitas, vt in Auth. de non alien. aut permut. reb. Ecclesiæ. §. si minus, collat. 2. secundum Goffr. sed textus ille nõ sic indistincte loquitur de donatione, quam Imperator facit Ecclesiæ: secus in donatione, quã facit alius priuatus etiam Ecclesiæ, nam illa potest fieri secundum veterem legem vsque ad quingentos solidos, C. de sacrosan. Ecclesi. l. illud. vel hodie vsque ad octingentos solidos, ea ratione, vt sicut olim poterat quis donare priuato vsque ad ducentos & Ecclesiæ vsque ad quingentos, & sic trecentos Ecclesiæ plus licebat quam laico donare, & hodie commune ius fit, vt vsque ad quingentos laico possit donari, vt C. de don. l. penul. Sic ultra quingentos licebit trecentos Ecclesiæ donare & ita octingentos, vt notat Bald. de Perusio in dicta l. illud. & quod talis donatio per Constantinum licite fieri potuerit, nec per successores possit reuocari, satis probatur 16. q. 3. placuit. vbi decretum Gelasii Papæ sic dicit, Placuit huic sanctæ & magnæ Sinodo, vt res, vel priuilegia, quæ Dei Ecclesiis ex longa consuetudine pertinent, & siue ab diuina recordationis Imperatoribus, siue ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata & ab eis per annos 30. possessa sunt, nequaquam à potestate præsulum eorum quæcunque persona secularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta, quælibet auferat, sed sicut omnia in potestate ac iussu præsulis Ecclesiæ quæcunque intra 30. annorum spatia ab Ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Qui quis ergo clericorum, vel secularium contra præsentem definitionem egerit, tanquam sacrilegus iudicetur, & donec se correxerit & Ecclesiæ propria priuilegia, seu res restituerit, anathema sit. Vides ergo quàm clarum textum ad robur talis donationis, cum dicit, Donata, &c. quod nunquam valeat reuocari donatio, tam longissima præscriptione munita, nedum 30. annorum, sed ultra mille, cum Imperator etiam ipse Iustinianus Christianissimus instituerit donationem factam per Imperatorem quadriennii præscriptione tueri, vt in l. bene à Zenone. C. de quadriennij præscript. vnde Glos. in dicto c. placuit, bene concludit, quod præscriptio 30. annorum non refertur ad Imperatorem, sed ad alios Dei cultores, de quibus loquitur tex. ibi. Sufficit ergo Ecclesiæ iam tanto tempore quiete, & pacifice possedisse: dico sine iudiciali disceptatione, præsertim cum imperium non lædatur, sed iuetur ex tali inclita donatione, quia magis sacrorum clericorum precibus

precibus protegitur & augetur, quàm armis militum & bellatorum, sicut Iosue, Moise orante, vincebat: quo non orante Amalech superabar. Exo. 17. Summus ergo Pontifex cum toto clero populi Christiani imperium & Imperatorem cum omni exercitu suo quotidie student suis deuotis orationibus Altissimo commendare, iuxta doctrinam Apostoli ad Timot. 2. dicentis, Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt constituti, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. Et nota quod Apostolus diuidit orationem in quatuor species, videlicet obsecrationem orationem, postulationem, & gratiarum actionem. Obsecratio, secundum glo. ibi, est adiuratio pro rebus difficilibus, vt pro conuersione impii, vel pro remouendis malis. Oratio est, cum iam conuersis virtutes & bona orantur. Postulatio, vt cum pro iustis gloria cælestis petitur. Gratiarum actio est de omnibus beneficiis & donis receptis. His igitur quatuor modis orant Pontifices & clerici pro Imperatore & Regibus & omni populo Christiano, & aliquando etiam pro infidelibus, vt ad lumen redeant veritatis. Hac similitudine dicimus compositam urbem Romam sub figura quatuor partium orbis terræ propter quatuor Patriarchales sedes, quæ sunt in vrbe, sicut in orbe, vt patet in c. antiqua. extra de priuileg. & illæ quæ sunt in vrbe, sunt videlicet Ecclesia sancti Petri, Ecclesia sancti Pauli, Ecclesia sanctæ Mariæ maioris, Ecclesia sancti Laurentij. Sed principalissima sedes omnium est Lateranensis Ecclesia sancti Ioa. Bap. 23. dist. c. 1. in prin. & 6. d. Adrianus, 2. nã in maiori altari sancti Ioannis solus Papa & episcopi Cardinales celebrare solent: sed in aliis nedum ipsi, sed etiam presbiteri Cardinales celebrare consueuerunt. Aliqui tamen dicunt quod Ecclesia sancti Petri non est Patriarchalis, quia subest episcopo Portuensi, & est de ipsius diæcesi. Archidiaconus dicit hoc videri mirabile, cum Ecclesia beati Petri prima vocetur. 12. q. 1. futuram. & est caput cæterarum, sicut Petrus caput Apostolorum. 3. q. 6. dudum. & ibi Laur. arguit Ecclesiam sancti Petri maiorem Lateranensem, arg. 10. q. 1. sanctorum. & in dicto c. futuram. & in Cronicis legitur, quod Bonif. III. obtinuit ab Imperatore, quod Ecclesia sancti Petri caput esset omnium Ecclesiarum. Communiter autem tenetur, quod Lateranensis est maior, & Romana Ecclesia nuncupatur, & est prima

Orat Ecclesia pro regibus & reliquis.

potestatem asserit & ad id pertinet

ergo est auctoritas

An Lateranensis Ecclesia sit principalis in urbe & orbe.

sedes Apostolici, secundum Hugol. & in Cronicis legitur, Cōstātinum vltra palatium Lateranense construxisse Ecclesiam Saluatoris, quam in toto orbe terrarum matrem omnium Ecclesiarum censuit nominari, de hoc tractant Moderni in c. fundamenta, de elect. lib. 6. Ad propositum igitur redeundo pro Imperatore facit ad salutem animæ, ad conseruationem vitæ, ad protectionem Imperialis culminis & apicis dignitatis, talem donationem perpetuò acceptare, ratam habere & protegere & defensare, vt tantorum virorum orationibus & patrociniis adiuuetur. Accedunt etiam ad prædicta notata. 2. 3. q. vlt. igitur. vbi dicit glo. quòd ciuitas Romana est Apostolici & non Imperatoris, allegat prædictum ca. ego Ludouicus, & dicit quòd Imperator est aduocatus vrbis, de quo in c. venerabilem, extra de elect. & de prædicta donatione Romæ idolæ not. Io. And. in c. causam quæ. extra de iur. calum. Et quòd regnum & insulæ Sicilia, sint de patrimonio beati Petri, patet 94. dist. c. 1. 1. c. q. 7. relatum. 1. 1. q. 1. peruenit. extra de iudic. nouit, & in c. ad Apostolicæ. de sen. & re iudic. lib. 6. & in dictis iuribus per glo. & Doct. Item quòd regnum Angliæ sit Ecclesiæ Romanæ & Rex in feudum recipiat ab Ecclesia, not. Io. And. in c. causam. 2. extra qui fil. sint legit. & de prædicto regno Sicilia not. etiam in c. pastoralis, de sent. & re iudic. i. clem. De prædicta donatione, an valuerit, vel possit reuocari per successores Constantini, not. Io. And. in glos. sua ordinaria, super verbo, Constantinum, in c. 1. §. si. de iure iur. in clem. vbi sic dicit. Disputat aliqui, an donatio per Constantinum facta Ecclesiæ Romanæ & in persona beati Siluestri, de qua 96. dist. Constantinus, valuerit? & an successor illam reuocare potuerit? Accursius tenet qd donatio non valuit, in Auth. quomodo oportet. Episc. post princ. sed Io. contra, qui hoc not. 63. dist. ego Ludouicus. qd valuit, & sit reuocabilis, probat hæc littera, & supra de elect. fundamenta. §. ne autem, lib. 6. & facit quod not. Host. in summa de immunit. Eccl. §. pen. ad fi. hæc glo. Ibi hæc partem etiam tenet D. Ant. & communiter omnes Canonistæ, quæquam Guil. de Cun. Butrig. & Bar. in proce. fforum, & C. aliud dixerunt: sed standum est determinationi Papæ, quæ seruanda est in dubiis, ut in c. per venerabilem, §. responsonibus. extra qui filij sint leg. Sic etiam tenet Paulus de Leazar. in dic. c. Romani, de iure iur. in clem. qui addit, quod prædicta donatio de iure valuit, quia ex causa, scilicet propter beneficium receptum, fuit facta

donatione

donatio, & sic fieri potuit, arg. l. Aquilius, ff. de donat. Item quia ratione dignitatis licet donare, quod aliàs non liceret. ff. de donat. l. filius. & potissimè ratione dignitatis Imperatoris, cuius voluntas ius facit. Instit. de iure naturali. §. sed quod Principi. Ad hoc quia talis donatio facta fuit capaci & fauorabili, ideo tenuit. C. de sacrosan. Eccl. l. priuilegium. Nec debet posse reuocari, quia facta fuit cum causa, scilicet recepti beneficij sanitatis, & sine causa scilicet ingratitude, non debet posse reuocari, vt in c. fin. de donat. Cum ergo Ecclesia non possit esse ingrata, & sic non possit subesse causa reuocationis: cum etiam si ingratitude prælati adesset illa non debet nocere Ecclesiæ, vt in reg. delictum, de reg. iur. lib. 6. Præterea deficit iudex, qui habeat de hoc cognoscere, quia Papa habet iudicem, solum Deum. 9. q. 3. aliorum, & c. nemo. & 40. dist. si Papa. Item quia per donationem non minuitur imperium, licet minuatur exercitium iurisdictionis in persona Imperatoris, quia Imperium est penes Ecclesiam, siue Apostolicum, hoc est ipsum Papam: sed exercitium clauis, est in manu Regali ad nutum Ecclesiæ, vt in extra uag. Bonifacij, quæ incipit, Vnam sanctam. & ratione Imperialis dignitatis diminutæ non debet dici inualida donatio, quia à quocumque exerceatur iurisdictionis de rebus prædictis, exercetur pro Imperio, vt in c. cum Apostolica. de his, quæ fi. à prælat. si. con. cap. Item ratione donantis non debet dici inualida, quia donans potuit sibi præiudicare, ut in c. cum venissent, extra de iudic. Item nec ratione successoris, quia non perdidit quod non habuit, & sic nullo modo potest reuocari. Nec Imperator posset reuocare priuilegia, quæ dedit Ecclesiæ Romanæ, ut notat Innoc. in c. nouit, extra de iudic. ad quod 22. q. 2. non enim. hæc etiã confirmat, ut dictum est, longissima præscriptio, confessiones, iuramenta, recognitiones, & promissiones Imperatorum, de quibus patet 63. dist. tibi Domino. vbi ponitur iuramentum fidelitatis & obedientiæ Ottonis Imperatoris Io. Papæ: in quo iuramento promittit Imperator in Roma ciuitate nullum placitum, aut ordinationem facere, & quicquid de terra sancti Petri ad Imperialem potestatem venerit, Papæ reddere, et cuiuscumque regnum Italicum commiserit Imperator, iurare faciat illum, ut adiutor Papæ sit ad defendendam terram sancti Petri, secundum suum posse. Confirmatur etiam, quia Ecclesia habet habitum iurisdictionis, & Imperator solum exercitium suscipit ab Ecclesia, ex quo patet

quod Papa potest imperium reuocare, etiam si talis donatio minime processisset, ergo fortius stante donatione. Rationes autem, & quæ allegantur in oppositum, præsupponunt duo esse principia. & quod Imperium non dependeat ab Ecclesia, quod tamen incōuenientissimum iudicatur, ut supra dictum est, & dato quod sic esset, ad huc tamen dici posset quod tunc etiam donatio tenuisset ex causa beneficij iam suscepti, quando donatio non esset immanis, etiam Imperatori, vel Regi, licet esset in præiudicium successoris, ut in c. intellectu, extra de iureiur. & in Auth. de non alien. §. si minus, collat. 2. Et si dicas, eodem modo, & eadem ratione posset totum regnū donare, vel imperium: dico quod nō sequitur, quia reuocaretur donatio, ex qua tanta lesio sequeretur, argum. notat. in l. i. c. de inoff. donat. Confirmatur hæc sententia, quia vsque ad Sigismundum, nostris temporibus coronatum à S. D. N. Eugenio Papa. IIII. exemplo monstrauerunt Imperatores approbationē personæ ad imperialis celsitudinis apicem assumendæ, nec nō venerationem, consecrationem, & Imperii coronam à summo Pontifice accipere, & sua submittere capita non reputarunt indignum: seq. illi & eidem Ecclesiæ, quæ à Græcis Imperium transtulit in Germanos, astringere vinculo iuramenti, ut in d. c. vnico, de iureiur. in clem. Nam primò translatum fuit à Græcis in Francos, & postmodum à Gallicis in Germanos. 28. q. 1. §. ex his, de quo plenè in c. venerabilem, extra de elec. ibi, Quæ Romanū Imperium in personam mag. Caroli, & c. Electio tamen Imperatoris hodie spectat ad quosdam Duces Alemanniæ, cum tribus prælatis, qui sunt Archiepiscopi, videlicet Maguntinus, Colonienfis, & Treuerensis, & quatuor Laici. s. Comes Rheni, Dux Saxonie, Marchio Braburgenfis, & Rex Boemie olim Dux. Et dicunt quidam, quod Rex Boemie de necessitate non est vocandus, nisi cum alii discordant nec istud ius habuit ab antiquo, sed hodie de facto tenet, & hæc p. Host. in d. c. venerabile. extra de elec. p. gl. 10. And. in d. c. ad Apostolicæ. deffen. & re iud. li. 6. ad fin. c. in glof. pen. vbi subdit, Canon dicit quod exercitus Imperatorē facit. 93. dist. legimus. ff. de orig. iur. l. 2. §. postea, & §. deinde cum esset, & §. deinde quia difficile, & §. quia nouis. Instit. de iure natu. §. sed quod, & C. de vete. iure enuc. l. 1. §. hoc etiam nihilominus. Et certè clarum est, quod electores imperii ab ipsa Ecclesia Romana eligendi potestatem auerint, ut in dic. c. uenerabilem, extra de elec. quam quidem potestatem

Electores
Imperii qui
sunt.

statem conferre non potuisset Ecclesia, nisi saltem habitu obtineret, quia nemo dat quod non habet, ut in c. nemo plus, de reg. iur. lib. 6. & de consec. dist. 4. quomodo. nam cum imperium ellet in Græcia, & Rex Desiderius Romanam Ecclesiam deuexaret, Adrianus Papa. II. dispositione sui prædecessoris Nicolai Papæ sequutus suos legatos ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius Constantiū & Leonem Augustos, Constantinopolim direxit, ut Ecclesiā defenserent, quibus renuentibus Adrianus Papa victoriosissimū Carolum magnum, Regem Francorum, ad defendendas res Ecclesiæ postulauit. Carolus verò Romam veniens, Papiam obsedit, ibique relicto exercitu in sancta Resurrectione ab Adriano Papa Romæ honorificè susceptus est. Post sanctam verò Resurrectionem reuersus Papiam, cepit Desiderium Regem, deinde Romam reuersus constituit ibi Synodum cum Adriano Papa in Patriarchio Laterani in Ecclesia S. Saluatoris, quæ Sinodus celebrata est à 153. episcopis religiosiis & Abbatibus, & exinde translātū est imperium à Græcis in Germanos, qui sic vocati sunt, eo quod sub eodem patre, s. summo Pontifice, & eadem matre. s. sancta, Romana Ecclesia, tanquam germani ex utroque parente congaudeat humiliter obedire: nā illa Germania, q̄ post Scythiam inferiorem à Danubio inter Rhenum fluuium Oceanumque cōclusa cingitur à Septentrione & Occasu Oceano, ab Ortu verò Danubio, à Meridie Rheni fluuii dirimitur, propter fecunditatē gignēdi Germania dicta est, ut dicit Papias. Ergo quasi ex fecunditate diuinæ gratiæ, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Io. 1. Sicut nouellæ oliuarum Ecclesiæ filii in circuitu mensæ Domini, Germani merito nuncupantur. De prædicta imperii translatione satis habetur in historia Ecclesiastica, & tangitur 63. d. Adrianus. j. & 2. & in c. in Sinodo, ead. dist. Querit et Io. And. in dicto c. ad Apostolicæ. in glo. pen. Nunquid Papa possit prædicto principes electores imperii electionis iure priuare, & per seipsum eligere Imperio vacante? Et respondet, s. m. Ber. q̄ nō dūmodò ipsi velint eligere, secus videtur si nollēt eligere, vel concordare nō possent. pbat per decre. venerabile, extra de elec. & hoc maximè locū habet i laicis, ad quod extra de iure patro. c. cū dilectus, cū ibi not. & ultra glossam dicit idē Io. And. in dic. c. ad Apostolicæ, q̄ ex eo quod à iure certū tempus non statuitur electoribus ad eligendum Imperatorem, hinc est

Translatio
imperii ex
vexatione
ecclesiæ per
Regē Desiderium.

Desiderius
Rex capitur.

An Papa
possit priuare
electores
Imperij.

B. Ioannes à Capistrano

An Papa
possit priua-
re electores
Imperij &
per seipsum
eligere.

est quod Papa non potest eligere, nisi prius illos admoneat, ut in dicto c. venerabile. extra de elec. & sic post statutam diem, si electores fuerint negligentes, electio deuoluetur ad Papam, quia statuta dies interpellat pro homine, & facit contumaciam, iuxta not. in c. potuit. extra de locato. Et an in Ecclesiis, in quibus siue sint cathedrales, siue inferiores, statuta sint tempora electionis, ut in ca. ne pro defectu, extra de elec. & in c. 2. de concess. praben. & in c. ex parte, eodem titulo.

De Carolo
Magno.

Et nota, secundum Dominum Florentinum, Franciscum de Zabarel. in d. c. venerabilem, in 5. notabili, quod Carolus Rex Francie cum suis successoribus de Francia, tenuerunt imperium per annos ciiij. & amplius usque ad Ardulphum, cuius tempore cum Ecclesia oppugnaretur à Berégario tyranno, nec Ardulphus succurreret, in subsidium Papa vocauit Ottonem Ducem Saxonie, qui succurrit, & ob hoc per Leonem Papam V. constitutus fuit Imperator & de inde remansit Imperium apud Germanos, ut legitur in quibusdam Cronicis. De predicto Carolo Magno & de eius statuta & moribus, & gestis tractatur in Speculo historiali, lib. 25. c. 1. & sequen. Et sciendum quod quamquam olim eligeretur Imperator à populo Romano, à quo etiam iurisdictionem habet. 93. dist. legimus. & in d. l. 2. ff. de orig. iur. cum aliis iuribus superius allegatis: tamen per concessionem Ecclesie pertinet ad predictos electores tam de iure quam de antiquata consuetudine; ut patet in d. c. venerabile. unde conclusiue dici potest quod quamquam imperium principaliter sit à Deo, quia omnis potestas à Deo est, Ad Ro. 13. placuit tamen Deo ut ab eo sit principaliter, sed per manus sui Vicarii offeratur & confirmetur, ut in d. c. 1. de iure iur. in cle. & in c. solita, de maior. & obed. & in c. nonit. de iudic. & in c. licet. 1. de foro compet. & in d. c. per venerabilem, §. responsionibus. qui filii sint leg. Superflua tamen iam videtur hæc disputatio & multi iurgia conexata hinc inde plurima prodierunt. Costat enim quod aliquale Imperium fuit primò orientale Assyriorum, quod dicitur Babilonicum. Aliud dictum est Imperium Persarum, & Medorum, cui præfuit Arphaxad Rex Medorum, qui multas gentes subiugauit imperio suo, & quem Nabuchodonosor Rex Assyriorum debellauit & obtinuit in campo magno Ragaurum, Iudith. 1. Aliud est etiam dictum Imperium Græcorum, cui præfuit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnauit in Græcia & destruxit Da-

rium

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 60

rium Regem Persarum & Medorum. de quo 1. Machab. 1. Quartum igitur fuit Imperium Romanorum, destructo Anibale, qui pugnabat pro regno Carthaginensium, ut patet per Tit. Liuium in tit. de secundo bello Punico. Et de his quatuor regnis prænucciavit Daniel Nabuchodonosor in declaratione somnii de statua cuius caput aureum, pectus & brachia de argenteo, venter & femora ex ære, tibiq; autem ferrea, pedum quedam pars erat ferrea, quedam fictilis. Et dixit Daniel Nabuchodonosor, Tu es ergo caput aureum, & supra dixit, tu Rex regum es, Deus celi, & regnum & fortitudinem & imperium & gloriam dedit tibi. Et infra, Et post te consurget regnum aliud minus te, & regnum tertium aliud æreum, quod imperabit vniuersæ terræ. Et regnum quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic comminuet omnia hæc & conteret. Porro quia vidisti pedum & digitorum partem testæ figuli & partem ferream, regnum diuisum erit, quod tamen de plantario ferri oriatur, secundum quod vidisti ferrum mixtum testæ ex luto, & digitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fictiles, ex parte regnum erit solidum & ex parte contritum. Et infra, In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus celi regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius populo alteri non tradetur. Cominuet autem & consumet vniuersa regna hæc & ipsum stabit in æternum, &c. Dan. 2. vides igitur quartum Imperium, quod fuit Romanorum, & quod tanquam ferrum comminuit & domauit omnia, cuius princip. Iulius Cæsar præfuit, & armorum vni mundum sibi subiugans, caput dedit imperio Romanorum, cui successit Octavianus, qui per 56. annos vniuersum sibi orbem sua magna potentia subiugauit & pacifice rexit & gubernauit. Cuius imperii anno 42. abscissus est lapis de monte sine manibus. hoc est, quia à summo Deo & Domino celi & terre factum est hoc. & est mirabile in oculis nostris & omnium inuentium, ut. Inatus sit Christus Dei filius ex intacta Virgine gloriosa, cuius regni non erit finis. Luc. 1. Ad quod 2. c. subiungit Lucas, Exiit edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur vniuersus orbis. quod ad literam factum est, quia anno imperii Octauiani, quia natus est Christus Dominus, Rex regum & Dominus dominantium secundum omnes Catholicos tractatores. Regnum igitur temporale contritum est, regnum verò spirituale stabit in æternum. Simili modo prophetauerat Balaam Num. 24. dicens, Orietur stella. f.

De Imperio
Romanorum.

Statua
Nabuchodonosor.

Virgo

B. Ioannes à Capistrano

Virgo Maria ex Iacob & confurget virga de Israel. i. Christus de quo psal. dicit, Virga directionis, virga regni tui. Et infra, Veniēt in trieribus de Italia. i. in curribus trium rotarum, superabunt Assyrios, vastabūtque Hebræos & ad extremum etiam ipsi peribūt. i. de regno temporali sicut factum est. De spirituali autem qui spiritualiter viuunt, nequeūt deperire. Hæc igitur regna, præter Romanorum, dicuntur Monarchiæ, nõ quod aliquod ipsorum fuerit generale ad totum orbem, sed ad magnam partem ipsius, Romani autem dicuntur habuisse Imperium vniuersi orbis. s. in concreto, non quod aliqua oppida in aliquibus montibus vel valibus debuerint remanere, sed sufficit quod capita regnorum colla subiicerent imperio Romanorum. Igitur qui præest regno ppetuo. s. spirituali vt est Papa, præesse debet etiam regno temporali sine quo spiritualia nequeunt gubernari. 1. q. 3. si quis obiecerit, & in c. cum secundum, extra de præben. & c. solitæ, extra de maio. & obed. Ad quod accedit glos. sing. Io. And. in c. ad nostrū, vers. 3. q. illi, in glos. quæ incipit, hæc sunt omnia hæretica, de hæret. in clem. vbi concludit vniuersalis Ecclesiæ vnū caput esse supremū, cui oēs de Ecclesia obedire tenentur, illo statuente per quē reges regnāt & principes imperant, & legum conditores & potentes decernūt iustitiā. Prou. 8. & adducit exemplū de Ecclesia triūphante, cui Princeps vnus Deus, qui primus est omniū triumphantiū sub eodem: sic & Papæ tanquam capiti Ecclesiæ militantis omnes in terris de necessitate salutis obedire tenentur, vt deciditur in extrauag. Bonif. quæ incipit, Vnā sanctam, ad quod Io. 10. Et fiet vnū ouile et vnus pastor, et in c. licet, extra de bapt. et in c. 1. de sent. excom. lib. 6. Nam vt dicit Thom. secunda secundæ, in q. 104. art. 1. sicut actiones rerū naturalium procedūt ex potentiis naturalibus, ita & operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. vnde sicut in reb. naturalibus superiora mouent inferiora virtute diuinę ordinationis: ita in reb. humanis superiores mouere debēt voluntatem inferiorum iure auctoritatis diuinitus institutæ. ergo & Imperator & reliqui obedire debent Papæ tanquam principali motori & mēbro principali totius corporis Ecclesiæ militantis. Accedunt not. in c. significasti, extra de elect. merito per tot annorum centenaria hoc iustissimè seruatum est, vt Imperatores confirmationem, approbationem & coronationem accipiant à summo Pontifice Christianorum, vt in d. c. venerabilē,

*Vniuersalis
Ecclesia
caput in
terris
est Papa.*

extra

De Papæ & Conc. sine Eccl. auctoritate. 65

extra de elect. & in d. ca. 1. de iureiur. in clem. Quid enim, si electus esset indignus, vt paganus, tyrannus, hæreticus, excommunicatus, periurus, vel fatuus, aut Ecclesiæ & Christi fidelium persecutor? Certè ridiculum esset talem in Imperio confirmare, vt in d. c. venerabilem, §. nunquid enim, extra de elect. Fatemur enim nos electionem Imperatoris ad Theutonicos pertinere virtutum merito & dispositione Pontificum Romanorum. 28. q. 1. ex his. Confiteantur ipsi Imperatorem debere ceruicem submittere coram pedibus summi Præsulis & Vicarii Iesu Christi, & caueant ne partam dignitatem & tanto tempore iam possessam pacificè & quietè, eorum ignauia vel detestabili vita lasciuia deperdant, cum ex quolibet mortali peccato incorrigibilis Imperator deponi valeat & priuari, vt dicit glo. 40. dist. si Papa, in si. Sicut etiam deponitur, si est inutilis populo Christiano. 15. q. 6. alius. vbi Zacharias Papa Regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus quam pro eo quod tantæ potestati erat inutilis à regno deposuit & Pipinū Caroli Imperatoris patrem in eius locū substituit. Vbi dicit glos. ergo Papa deponit Imperatorem. 96. dist. duo, & c. si Imperator. Et quamquàm glos. Io. dicat ibi, dicitur deposuisse, quia deponētibz consensit: attamen clarum est hodie quod ex iusta causa Papa potest Imperatorem deponere & priuare, cum ad eius officiū spectet de quocunque mortali peccato corripere quemlibet Christianum. Et si correctionem contempserit, per distractionem Ecclesiasticam coercere, vt in c. nouit, vers. cum enim, extra de iudic. & clarius patet in c. ad Apostolicæ, de sent. & re iud. lib. 6. Vbi Innoc. III. in Concil. Lugdu. priuauit & deposuit Imperatorem Federicum. vbi Io. And. in gl. 1. dicit. Et nota primò quod in superscriptione dicitur, Sacro præsentē concilio, ad memoriam sempiternā. quod dicit de Concilio, potius est ad honestatem quam ad necessitatem, & sine sententia Concilii sententia Papæ sufficeret contra Imperatorem & quemlibet alium. 15. q. 6. alius. ibi enim non dicitur quod in Concilio facta fuerit depositio. Ipse enim Papa habet plenitudinem potestatis. 3. q. 6. decreto nostro. & c. qui se scit, & in c. ad honorem, de auth. & vsu pal. Papa igitur Canonibus non subiicitur, nec ab eis auctoritatē habet, sed e cōuerso, vt in c. si significasti, extra de elect. ipse ergo omnes iudicat, & à nemine iudicatur. 22. dist. omnis. 9. q. 3. sola. & c. nemo, & c. cuncta per mundum. Dicit etiam Io. And. in glos. super verbo, Pharaonis, in d. c.

*Depositio
Imperatoris*

*De Fede
rico deposito.*

*Papa non
subiicitur
canonibus.*

*Papa omnes
iudicat
& à nemine
iudicatur.*

De Papæ auctoritate.

R ad

B. Iohannes à Capistrano

ad Apostolicam. Et potest dici de Federico Imperatore, quod magnus sine comparatione creatus, sine venia datus fuit, sicut diabolus. de pœnit. dist. 2. princ. & super verbo, heresi. dicit, propter quod crimen nō solum Imperator, sed Papa etiam deponi debet.

Suspectus de heresi per annum &c.

40. dist. si Papa. suspectus enim de heresi, si se non purgat & si per annum sic steterit & iurare noluerit, punitur ut hereticus. extra de heret. c. excommunicamus. 1. §. sic verò. Et est idē in excommunicato ob contumaciam in causa fidei, ut in c. cum contumacia, de heret. lib. 6. Dicit etiam Io. And. in d. c. ad Apostolicam, in glo. super verbo priuamus. propter crimina ergo deponit Papa Imperatorē

Imperator deponitur ꝑ Papam. multis de causis.

ut hic. Item cum est inutilis. 1. 5. q. 5. alius. Item dat coadiutores Imperatori malē administrantis, ut in c. grandi, de supplen. neg. præl. lib. 6. Item per negligentiam Regum iurisdictionē assumit, ut in c. licet, extra de foro compet. Item ipsos compellit iustitiam ministrare. 2. 3. q. 5. administratores. Item compellit eos in casibus debitis ius Canonicum obseruare ut in c. 2. de foro compet. lib. 6. & in c. licet, & in c. decernimus, de sent. excom. lib. 6. Pater igitur ex prædictis quantum præualeat auctoritas Papæ super Imperialē celsitudinem, quam transtulit, examinat, confirmat vel infirmat approbat vel reprobat: & si approbat, coronat, vngit, & cōfouet tanquam pater: si delinquit, punit, deponit & priuat, eius sententiam reuocat & infringit, cum iniustam decernit, ut in c. pastoralis, de sent. & re iud. 1. clem. Nec prædicta facere posset Papa, si in his iurisdictionem ordinariā non haberet: nam eius est deponere cuius est ponere, quia omnis res per quas causas nascitur, per eadem dissoluitur ut dicit Io. Chrysostomus. & habetur in c. 1. extra de reg. iur. ad quod ff. de reg. iur. l. nihil tam naturale. Ille etiam benedicit, qui & maledicit, & econuerso. 2. 1. dist. denique. nam leges Imperatoris non sunt supra legem Dei & Canonicas sanctiones, sed subius. 1. 0. dist. c. 1. Nec iudicia Ecclesiastica dissolui possunt per Regias sanctiones. 1. 0. dist. non licet.

Qui ponit, ipse deponit.

Ex quibus patet Imperatorē & omnes reges cunctosque Christi fideles Papæ subiici oportune, donationemque prædictam, & si facta nō esset, de nouo fiendam tanquam debitam & vilem facienti de rebus. merito relaxandis sub dominio summi Regis Iesu Christi, qui sanguine suo Pontifices Reges fecit, ut ipse idē Apost. princeps Pet. dixit sua 1. Canonica. c. 1. scientes quoniam non cotribilibus auro, vel argento redempti estis, sed precioso sanguine Iesu

Donatio Ecclesie si facta non esset, fienda foret.

De Papa & Conc. sine Eccl. auctoritate. 66

Iesu Christi. Et in 2. c. dicit, Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. ad quod extra de sacra vnct. c. vno. Nam & ipse Deus dixit, Dominium ab iniustis auferendum, & iustis tradendum, cum parabolizando sub figura plantatæ vineæ de humano genere loquebatur, quod agricolæ apprehensis seruis domini, alium ceciderunt, alium verò lapidauerunt, & filium domini, idest ipsum Iesum similiter occiderunt, & contra se ipsos sententiā protulerunt dicentes, Malos malè p̄det, & vineam suam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructū temporibus suis, Math. 21. ad quod 2. 3. q. 7. c. 1. & c. si de rebus. & c. seq. vbi Aug. cōtra Petilianum ad Vincentium probat, quod bona terrena non rectè à quoquā possideri possunt, nisi vel iure diuino, quo cūcta sunt iustorū, vel iure humano, quo in potestate debent esse fidelium Regum, & concludit in dicto c. si de rebus, dicens, quid ergo indignum, si ea que tenebant heretici secundum parem Domini voluntatem Catholici tenent? ad omnes enim iniquos & impios illa vox Domini valet, Auferetur à vobis regnū Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Math. 21. subdit Aug. si qua iam præcisi possidere cœpistis, quæ à vobis ablata nobis Deo dedit, nō ideo concupiscimus aliena, quia illius Imperio, cuius sunt omnia facta sunt nostra & iuste nostra sunt: vos enim vtebimini ad præcisionem nos ad vnitatem Alioqui & pro populo Dei possent illi obiicere alienæ rei concupiscentiā, qui diuina potestate ab eorum facie, quia terra malè vtebantur, expulsi sunt & ipsi Iudæi, à quibus ablatum est regnum, secundum verbum Domini, & datum est genti facienti iustitiam, & c. Patet enim dominium orbis terræ tunc datum fuisse primis parentibus, quando iusti erant, scilicet in statu innocentie cum benedixit illos Deus, & ait Crescite & multiplicamini, & replete terrā, & subiicite eam & dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli & vniuersis animalibus, quæ mouentur in terra. Gen. 1. Ex quo autem peccauerunt eieci sunt de Paradiso. Gen. 3. Et multiplicatis natorum pignoribus & vitiiis & concupiscentis adueniente tempore diluuii, omnes submersi sunt, & priuati vita, nedum dominio, excepto Noe, cum sua familia. Noe verò nedū testimonio Moyse vir iustus atque perfectus fuit in cognationibus suis, Gen. 6. verum etiam iustus ipsius Dei testimonio approbatur cum ait, Ingredere, & omnis domus tua in arcam: te enim vidi iustum coram me

Bona terrena quo iure tenentur.

Dominium verum ad iustos pertinet.

in generatione hac, Gen. 7. Et sicut tunc, dum fuerūt in arca, Noe præfuit omnibus animantibus rationabilibus & irrationabilibus in arca cōclusis: ita cessante diluuiō eductis de arca omnibus animantibus, quæ intus fuerāt, oblatiſque super altare holocaustis per Noe, benedixitque Deus Noe & filiis eius, & dixit ad eos, Crescite & multiplicamini, & replete terram, & terror vester, ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cæli cum vniuersis, quæ mouentur in terra, omnes pisces maris manu vestræ traditi sunt, & omne quod mouetur & viuit, erit vobis in cibum, quasi olera uirentia tradidi vobis omnia. Gen. 9. Cumque postmodum iterum multiplicati essent filii hominum, creuissentque; superbia eorum vt vellēt ædificare ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingeret cælum, confudit Deus linguas eorum, vt se mutuo intelligere non valerent, Genes. 11. Denique natus est Abraham iustus & amicus Dei, cui dixit Dominus, Egredere de Terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris, & veni in Terrā, quā monstraui tibi, faciamque te in gentem magnam & benedicā tibi, Gen. 12. postmodum debellauit Abraham regem Sēnaar & regem Ponti & Regem Elamitarum & Regem gentium, Gen. 14. cui etiam dixit Dominus, Suspice cælum, & numera stellas si potes, sic erit semen tuum, credidit Abraham Deo & reputatum est illi ad iustitiam. Dixit, ad eum Deus, ego Dominus qui eduxi te de Vt Caldæorum, vt darem tibi terram istam & possideres eam. Gen. 15. Genuitque Abraham Ismaelem & Agar ancilla Sarai, Gen. 16. & facta est sibi promissio quod reges egrederentur ex eo, & quod & Sara haberet filium scilicet Isaac. Et reges populorum orientur ex eo, Gen. 17. Cūque natus esset Isaac & creuisset in adolescētia sua iussissetque Deus Abraham, vt daret sibi filiū suum, Isaac, in holocaustum, paratusque esset Abraham obedire voci Dei. Iurauit sibi Deus per semetipsum dicens, possidebit semen tuum portas inimicorum suorum & benedicentur in femine tuo omnes gentes terræ, Gen. 22. & sic continuatum est dominium habitu saltē ex promissione diuina per filios Abraham successiuē quousque introducti fuerunt in terram promissionis ipsis liberatis per Moysen de seruitute Pharaonis, vt patet in lib. Exo. & de ductis per Iosue in terram promissionis, vt patet in libro Iosue, vbi tot miraculis cōcurrentibus, & regibus debellatis, datum est dominium filiis Israel, vt satis patet in principio libri

Iosue,

Iosue, vsque ad 13. c. inclusiue. Denique i huiusmodi figura Saul tūc electus & bonus, & nō erat vir de filiis Israel melior illo. 1. Reg. 9. vnctus est in Regē per Samuelem prophetam & sacerdotem Dei. 1. Reg. 9. & 10. c. Cūque præuaricatus esset Saul & vertisset terga Domino, abiissetque retrorsum, priuauit eum Dominus regno, & mandauit Samueli iam mortuo, vt appareret Sauli, & nunciaret sibi, quomodo scinderet Deus regnum de manu sua, & daret illud Dauid proximo suo. 1. Reg. 28. Mortuoque Saule cum filiis suis, factus est Rex Dauid. 2. Reg. 2. c. De tribu autem Dauid orta est Virgo benedicta, Luc. 1. ex qua natus est Iesus, filius Dei, qui est Sanctus sanctorum, & iustus iustificans impios, & saluum faciens populū à peccatis eorum, Math. 1. Luc. 2. & Dan. 8. & 9. & sic continuatum est regnum & Dominium per iustos habitu saltem, vsque ad iustissimum Christum Iesum, qui Rex Regum est, & Dominus dominantium, vt dictum est supra.

Cum igitur Romani sacrilegi & idolatræ tanto tempore perstitissent, tanque rebelles lumini, & inimici Dei, iniuste vsurpauerant & illicite Imperium detinebant: Constantinus igitur cedens lumini spiritus sancti, & reuerenter attendens, diligenter cōsiderans iustum fore, quæ Dei sunt, Deo reddere, quod iniuste detinuit, iuste restituit Iesu Christo, propter quod etiam in terris Deus ipsum altius honorauit, ut tangit Aug. 5. de Ciu. Dei. c. 25. dicens, Nā bonus Deus ne homines, qui eum crederent, has sublimitates & regna terrena existimarent neminem posse consequi nisi dæmonibus supplicet, & quod ipsi in talibus multum valerent Constantinum Imperatorem non supplicantem dæmonibus, sed ipsum verum Deum colentem tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nullus auderet, cui etiam condere ciuitatē Romano Imperio sociam ueluti ipsius Romæ filiam, sed sine aliquo dæmoniorum templo simulacroque; concessit, diu imperauit vniuersum orbem Romanum vnus Augustus, tenuit & defendit. in administrandis & gerendis bellis victoriosissimus fuit. In tyrannis opprimendis per omnia prosperatus est, grandæuus ægritudine & senectute defunctus est. filios Imperantes reliquit sed rursus ne Imperator quisquam non Christianus esset vt fœlicitatem Constantini mereretur, cum propter vitam æternam quisquam debeat esse Christianus, Iouinianum multo citius quam Iulianum abstulit. Ecce quam clarē August. ostendit Constanti-

num

Constantinus quod iniuste detinuit, iuste restituit.

De Constantino per B. Augustinum.

De Constantino in Constantinopoli.

De Reg. ib. hebræorum.

num veri Dei cultorem effectum etiam post ædificationem Constantinopolitanæ ciuitatis, quam Romano Imperio sociam & ipsius Romæ filiam appellauit, vt dicit etiam Franciscus de Maioribus, ad magis ardua sublimatum. Cum dicit ipsum fuisse victoriosissimum in bellis & in tyrannis opprimendis per omnia prosperatum. Et sic etiam patet quòd profuit sibi relaxare Romam Ecclesiæ propter meritum orationum fidelium deuotorum etiã ad augen. sibi decus & Imperium tẽporale: Verissimile est enim quòd Siluester ceterique fideles istanter orabant, vt adaugeret Deus gloriam suã & ampliaret cultum veræ fidei Christianæ et per mediũ & manus Principis Constantini Serenissimi Imperatoris & semper Augusti, tanquã humilis filii militantis Ecclesiæ, & Siluestro obedientis tanquã summo Vicario Iesu Christi sicut & ceteri Imperatores successiuè tenebantur, & tenentur ac tenebuntur obedire vsque ad finem mundi, successiuis temporibus Romano præfili canonice intranti in sedem Apostolicam pro conseruatione veræ fidei Domini Saluatoris, qui etiam ipsi Petro dixit suæ proximi passioni Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te vt non deficiat fides tua, & tu aliquãdo conuersus confirma fratres tuos, Luc. 22. & post resurrectionẽ suam, vndecim discipulis suis manifestus apprensus in monte Galilææ dixit eis, Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quacunque mandaui vobis. & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consumationẽ sæculi. Matth. ult. Habemus igitur ex prædictis verbis Christi anchoram firmam & securam quòd durante mundo Christi fides in Ecclesia permanebit, quia Christi verba fallere nunquam possunt, sicut ipse dixit Matth. 24. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Simile Luc. 21.

Quod fides
Ecclesia non
deficiet.

De vita
contemplati
ua & acti
ua.

Roborantur etiam omnia supradicta ratione naturali ex præ eminentia uitæ contemplatiuæ ad vitam actiuam, sicut ex præ eminentia intellectus speculatiui ad intellectum practicum, & regiminis politici ad regimen æconomicum vel ethicum. est. n. regula generalis, quòd plus semper in se continet quod est minus, vt in c. plus semper. de reg. iur. lib. 6. & in l. in eo, quod est plus. ff. de reg. iur. sed nulli dubium quòd in plus est vita contem
platiua

platiua quàm actiua, de quib. dixit Dominus, Lucæ 10. Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima, intelligens de vita actiua. & infra, Maria optimam partem elegit, quæ non auferretur ab ea, intelligens de vita contemplatiua quam vocat optimam. Papa autem principaliter præminet uitæ contemplatiuæ qui principaliter ad diuinum cultum pertinentibus est vocatus, ergo sibi subesse debent ea, sine quibus contemplatiua vita seruari non potest. 1. 2. q. 1. exemplum Dñi. & c. habebat Dominus oculos. & 1. q. 4. quia præfulatus. Vbi patet quòd Pontifex Romanus ceterique Pontifices suis terris deputati curam gerere debent etiam temporalium, cum sine temporalibus non viuatur, quæ veniunt ad spiritualia tanquã dependentia ab eisdem. ergo ratione connexionis idem iudicium esse debet, arg. C. de iudic. l. quoties. ff. de auctoritate tutor. l. 1. ff. de pact. l. si vnus. §. illud. ff. de vsur. l. si aliena. §. hoc videtur, de lib. leg. l. si is qui duos, in fine.

Similiter inducitur per comparisonem intellectus speculatiui ad practicum. nã intellectui speculatiuo seruire debent virtutes sensitiuæ, sicut animæ rationali virtutes organice famulantur. Notandum siquidem intelligere, est fantasmata speculari, vt in 2. & 3. de anima. Accedunt notata de consec. dist. 5. nihil. in eo, quod dicit Io. os aureum, Fames quippe in paucis diebus aufert hominẽ, & liberat eum de hac vita pænali. & in c. ne tales, ea. dist. allegatur Hieronimus dicens, Sine cura sustentat humanũ genus moderatus sumptus. & infra, Nõ. n. manere in vno statu possunt corpora nostra, sed aut semper crescere, aut decrescere, nec posse viuere animam. i. hominem animatum, nisi crescendi capax sit, faciunt et not. 4. 2. dist. §. 1. vbi dicitur quod sacerdos primum a seipso & domesticæ suæ Ecclesiæ debet exigere, quod postea populis imperet. & infra, Vt etiam præsentis vitæ subsidia & eternæ claritatis præmia à Deo recipiãt. Cum igitur intellectus speculatiuo animæ rationalis omnia inferiora debeant esse subiecta, ex quo dicit Apostolus Spiritus enim omnia scrutatur, etiã profunda Dei. 1. Cor. 2. vbi et dicit, spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Sic ergo summus Pontifex Christi Vicarius, tanquã speculator astans desuper, præminere debet Imperatori atque Regibus, ceterisque minoribus quibuscumque: nam principate sine debet principari his, quæ sunt ad finem, eo quod finis imponit necessi
tatem

De intel
lectu specu
latiuo et pra
ctico.

Intelligere
quidem.

De necessa
ria vite substi
tatione.

B. Joannes à Capistrano

*Intellectui
speculatio
omnia infe-
riora subsi-
sunt.*

*De trium
phate ad mi-
litantem Ec-
clesia exem-
plum.*

*Entia no-
lunt malè di-
sponi.*

*Principiū
trahitur ad
finem.*

*Felicitas
ultima homi-
nis est perfe-
ctio specula-
tiua.*

tatem his, quæ sunt ad finem: & ideo finis dicitur esse bonū vni-
cuiusque, & vniuersale optimum in natura, vt in j. Metaph. & quic-
quid intellectus intelligit, illud finit, vt in 2. Metaph. & prosequi-
tur etiam in 3. & 4. eiusdem compilationis. faciūt notata in l. iu-
stissimè, de ædilit. edic. & in dicta l. in pecudum, ff. de vsuf. & in
clement. 1. de sum. Trin. & si. Cath. patet exemplum, vt tactum est
(supra, in Ecclesiastica hierarchia: nam cum hierarchia militatis
Ecclesiæ ordinetur ad Ecclesiam triumphantem, sicut ad debitū
finem, ergo præsidens Ecclesiæ militanti subiicitur solum princi-
pi triumphantis Eccles. 4 o. dist. si Papa. 9. q. 3. nemo. & in c. fun-
damenta, de elec. lib. 6. facultas autem rerum temporalium ordi-
natur ad spiritualia tanquā ad finē, quia ad seruiendum animæ
rationali, & sic intellectui speculatio, vt in 2. & 1. de anima,
& 1 2. Metaph. nam entia nolunt malè disponi, & pluralitas ame-
rit confusionem. vnus ergo princeps dominetur. Accedunt not.
9. q. 3. si quis obiecerit. 1 2. q. 2. Moyses. ff. ad municip. l. 3. 1 8. dist. qa
sunt culpæ. in glo. quæ incipit, hic per duo extrema. & 3 5. dist. ab
exordio. vbi principium trahitur ad finem. & ff. de legat. 3. l. siqs
in principio testamenti. & 1 3. q. 2. c. fin. nam, vt dicit Philosophus
1. Physic. vltima perfectio hominis est, vt sit perfectus speculatio.
& hæc est sibi vltima felicitas, & vita sempiterna. Cum igitur
Papa ad hanc vltimam perfectionem tendat, & ceteros dirigat,
quia Episcopus idem est quod superiorum speculator. ergo præ
esse debet cæteris adminiculis, quæ veniunt ad hunc finem. ergo
ad hūc finem & Imperatores & Reges populi Christiani dirigēs
& inducens eos sub eius obedientia conuenit ordinari, vt in di-
cto c. venerabilē. extra de elec. & 63. dist. tibi Dñe. & 96. dist. c. fin.

Similiter patet per comparationem regiminis politici ad regi-
men æconomicum, vel ethicum: nam nulli dubium, quod politi-
cum regimen præminet duobus aliis ante dictis: ethica namq;
bene ordinat hominem ad seipsum, æconomica uerò bene ordi-
nat domesticos sub præside domus, qui Latine paterfamilias nun-
cupatur. politica autem sub vno Principe disponente totam rem
publicā bene ordinat, regulat & gubernat. ergo vnus principaliter
debet esse præminens in regimine totius reip. spiritualis ratione
& intellectu præstantior, qui merito cæterorum, inferiori tanquā
Princeps, Monarca & dominus habeatur. nā, vt dicit Philosoph. in
1. Poli. quādo cūque aliquid cōstituitur, ex pluribus, vnum erit
regens;

De Papæ & Conc. sue Eccl. auctoritate. 69

regēs: cætera uerò recta sicut anima est regens, corpus uerò rectū.
vnde sicut vtile est corpori regi ab anima tanquam inferius a su-
periori, quia regens naturaliter dignius est recto, vt dicit Philof.
ita utile est Imperatori & Regib. cæterisq; fidelibus regi à summo
Pontifice, qui præualet intellectu speculatio intellectui practico
& sic præualet regimine politico (spirituali), regimini politico cor-
porali, quia Imperator ad corpora, Papa uerò ad animas deputa-
tur. & sic patet quod politica felicitas subesse debet felicitati spe-
culatiui intellectus tanquam vltimo fini, vt satis deducit Eusta-
sius. 10. Ethic.

Præterea sicut virtutes morales subsunt virtutib. theologicis
vt pbat Apostolus. 1. Cor. 1 2. & 1 3. dicēs, Emulamini aut chari-
mata meliora & ad huc excellentiorem viā vobis demōstro. si lin-
guis hominum loquar. & infra, Nunc autem manent fides, spes,
charitas, tria hæc: maior autem his, est charitas. concordat Philo.
discipulus Salomonis Sap. 8. vbi de diuina sapientia quæ est sa-
pida scientia (sapor. n. in amore gustatur) dicit, Sobrietatem, &
prudentiā docet & iustitiā, & virtutē, quib. vtilius nihil est in vi-
ta hominibus. Cum igitur has morales virtutes submittat diui-
næ sapientiæ, sapientia autem Dei quæ Christus est, in quo sunt
omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi, vt dicit
Apost. ad Colof. 2. Christus autem Iesus est ille, qui donat nobis
fidem, spem & charitatem suam, quia omne datum optimum ab
ipso descendit, tanquā a vero Deo. Iac. c. 1. propter quod ipsemet
dixit Io. 1 5. sine me nihil potestis facere. & Io. 1 6. dixit, Quicquid
petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. ipse autem Christ⁹
suum singularissimū Vicarium Petrum instituit, tanquam directo-
rem sui gregis in fidem, spem & charitatem, velut in finem virtu-
tum moralium. ergo omnes, qui piē volūt uiuere in veritate Chri-
sti, subiici debent Petri successoribus, tanquam lumini directiuo
ad verum Dei cultum, qui vt dicit Aug. in Enchirid. fide spe &
charitate colendus est ab omnibus suis veris electoribus: ipse
autem Christus, verus Deus & homo, Petrum instituit super
homines in terris suū Vicarium generalem in spiritualib. & tem-
poralibus, vt supra iam patuit, quia temporalia veniunt in con-
sequentiā ad spiritualia, sicut morales virtutes ad theoreticas &
intellectus practicus ad speculatiuum. Papa autem præest theo-
ricis & speculatiuis: Imperator uero moralibus & practicis. ergo

*Differen-
tia politica
regiminis ad
ethicum &
æconomicū.*

*Virtutes
morales sub-
sunt theolo-
gicis.*

*Tempora-
lia veniunt
in consequen-
tiam ad spi-
ritualia.*

De Papæ auctoritate.

S debet

debet subesse Papæ, tanquam consequens ad perfectum finē: iuxta quod dicit Aug. in lib. de uera religione, quod conditor tēporalium legum sicut bonus est & sapiens consulit æternam & incommutabilem legem, & secundum eius incommutabiles regulas quid pro tempore iubendum & vetandumque sit discernit, ex quo ad Bonifa. scribit. . Quicumque legibus Imperatorum, quæ pro Dei ueritate feruntur, obtemperare non uult, acquirit grande supplicium. . Quicumque ergo legibus Imperatorum quæ contra Dei uoluntatem feruntur, obtemperare non uult, acquirit grande præmium. ex hoc enim Felix Papa decreuit. 10. distin. certum. quod cum de causis

Principes debent subesse præsulib. & diuina potius discere quam docere.

Imperator non potest dare legem Ecclesia quamquam in sui adiutorium Ecclesia uti possit.

Motor orbis ad Imperium summi Dei.

Dei agitur, iuxta ipsius constitutionem, & regiã uoluntatē, sacerdotibus Christi studeat reges subdere nō præferre: & sacrosancta præcepta per eorum præfules potius discere quam docere, ecclesiæ formã sequi nō huic humanitus obsequendo iura præfigere, nec eius sanctionibus uelle dominari, cuius clementiæ, scilicet Ecclesiæ, Deus uoluit reges piæ deuotionis colla submittere: ne, dum mensura cœlestis dispensationis exceditur, eatur in contumeliam disponentis. & Simmacus Papa 10. distin. dicit, non licet Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata præsumere, nec quicquam quod Euangelicis præceptis & propheticis aut Apostolicis regulis obuiet agere. Et sic concludit quod Imperator non potest dare legem Ecclesiæ, nec alius inferior, quamquam talibus legibus in sui adiutorium Ecclesia uti possit, ut uult Aug. in dialogo contra Petilianum, & habetur. 10. dist. si in adiutorium, ad quod faciunt no. in c. intelleximus. extra de no. ope. nunc.

Confirmantur prædicta exemplo motoris corporum supernorum: nam illa superna machina mundi ita regitur & gubernatur, quod immediatus motor post Deū mouet ad motū & Imperiū summi Dei. unde mouens primam spheram, scilicet orbem stellarum, respicit summam intelligentiam, quæ Deus est, ad cuius Dei nutum mouet, motor Saturnum respicit ad nutum motoris primæ spheræ; & sicut motor Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, & Lunæ. Simili ergo modo omnes ordinati motus hominum respicere debent ad motum summi Pontificis, qui post Deum primus motor est in terris & immediatior cæteris ad diuinam uoluntatem adimplendam & eius æternam legem obseruandam.

Impe-

Imperator uerò ad motum summi Pontificis, & eius nutum tanquam eius minister mouebit inferiora corpora ad id, quod intenditur, ut uniantur Deo unitate uoluntatis sub regulis iustitiæ Dei & summi Pontificis ad æternam legem indeficientem, scilicet charitatem Dei, & proximi, quæ hic incipit, & in patria perficitur, ut dicit Aug. Et ad hoc seruire debent uirtutes morales Theoricis: quia ut dicit Apostolus ad Rom. 13. Plenitudo legis est dilectio. & qui diligit, legem impleuit, & .i. ad Timot. dicit, Finis autem præcepti est charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. In hoc igitur Imperator & Reges ac ceteri præfidentes sub eisdem populo Dei ipsum Deum creatorem suum à quoquo quicquid boni obtinent, & obtinere possunt in hoc sæculo & in futuro, suscipiunt & suscipiant pro mensura & captu cuiusque. ergo propter hoc Apostolus prædicat ad Rom. 8. dicēs Scimus autem, quoniã diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum uocati sunt sancti. & infra, Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit. & infra, quis ergo nos separabit à charitate Christi: tribulatio an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculū, an gladius? & infra, certus sum enim, quia nec mors scilicet comminata, nec uita scilicet promissa, nec Angeli scilicet apostatici, nec principatus, nec uirtutes scilicet de cœlo iam diu ruentes, nec instatia scilicet tormēta nec futura, nec fortitudo scilicet carnificum, nec altitudo scilicet Principum, nec profundum scilicet malitiæ & impietatis, nec creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Ad hoc igitur uirtutes morales, quibus præesse debet Imperator in regimine Politico, seruire debent uirtutibus Theoricis, quibus principaliter præesse debet Apostolicus, ut omnes & morales & theoreticæ huic ultimæ scilicet charitati debitæ famuletur, & sic per consequens Imperator debet subesse Papæ. Circa quod ex auctoritate Greg. & Bonif. scribitur. 89. dist. ca. ad hoc. sequitur, Ad hoc dispensationis prouisio gradus diuersos & ordines constituit esse distinctos, scilicet inter prælatos & subditos: ut dum reuerentiam minores exhiberent potioribus, & potiores minoribus dilectionem impenderent, & uera concordia fieret, & ex diuersitate contextio, & rectè officiorum generetur ad-

Uniri Deo per charitatem plenitudo legis est.

A charitate Christi nihil nos separare debet.

Diuersitas rerum uniuersitas constituit in natura.

ministratio singulorum, nec uniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiarum ordo seruaret.

Quia uero creatura in una eademque qualitate gubernari vel uiuere non potest, caelestium militiarum exemplar nos instituit, quia dum sunt Angeli, sunt Archangeli. Liqueat, quia non aequales sunt, sed in potestate & ordine sicut nostis, differunt alter ab altero. ubi gl. dicit, super verbo potiores. hoc erit usque in diem iudicii tantum. Dicit enim Apostolus, Dum mundus iste durabit, homines praesunt hominibus, daemones daemonibus, Angeli angelis. cum enim Deus erit omnia in omnibus, cessabit omnis praeslatio, non tamen ordo, vel maioritas: aliquis enim maior erit alio. haec glo. uerba tamen Apostoli cum reuerentia non ita sonant. nam Apostolus dicit 1. Cor. 15. Deinde finis cum tradiderit regnum Deo & patri, cum euacuauerit omnem principatum & potestatem & uirtutem. & infra, ut sit Deus omnia in omnibus. Sed Magister

Durante hoc saeculo durabit praeslatio.

sent. in secundo sent. dist. 6. c. 5. dicit, quandiu. n. durat mundus iste Angeli angelis, & homines hominibus, & daemones daemonibus praesunt, sed in futuro omnis euacuabitur praeslatio, ut docet Apostolus. de hoc tamen puncto magna fit disputatio per Docto. in quarto sent. dist. 47. c. ult. ubi solet quaeri, utrum in inferno malis ad puniendum praesint daemones post iudicium, de qua quaestione satis dixi in Tractatu de Inferno, parte 3. 22. consideratione poenarum. §. de 2. crudelitate, hic tamen gratia breuitatis omitto. sufficiat autem nobis deduxisse quod diuersitas ordinum ita-tuta est propter maiorem concordiam capitis & membrorum, iuxta quod scribit Greg. 45. dist. licet, ver. dic. necesse est quaeque ecclesiastica negocia post multarum experimenta causarum sollicitius prospici, & diligentius praecaueri, quatenus per spiritum charitatis & pacis omnis materies scandalorum & praesumptio inuidorum atque oppressio simplicium fratrum de Ecclesiis Domini auferatur. & sicut non uult quisquam fratrum se aliorum iudicio praegrari, ita non audeat alii inferre quod sibi non uult fieri. haec fuerunt uerba Tobiae ad filium suum, Tob. 4. cum dixit, Omnibus autem diebus uitae tuae Deum in mente habeto, & caue ne aliquando consentias peccato, & praetermittas precepta Dei tui, & sic ordinauit ipsum quantum ad Deum. Sed quia oportebat ipsum ordinare quantum ad seipsum & quantum ad proximum pro se ipso subdit, Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in tuo uerbo do-

minari

minari permittas: in ipsa enim initium lumpsit omnis perditio. Sed proximo subdit, quod ab alio oderis fieri tibi, uide ne alteri tu aliquando facias. Haec est igitur uia quotidie humani generis ut aliqui regant & aliqui regantur, ut dicit Phil. 1. Polit. nam ut dicit Dominus Io. 14. in domo patris mei mansiones multae sunt. ubi dicit August. domus Dei templum Dei, Regnum Caelorum. Sunt haec mansiones iusti, in quibus sunt multae differentiae & haec sunt mansiones ipsius domus. quae uerba etiam transumptiue describuntur de poenitent. dist. 4. in domo. 2. Totum hoc igitur factum est ad conseruandam fidelium unitatem, ut sub uno Deo unum sint omnes Deicole, sicut Christus orauit Io. 17. dicens, Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi; ut sint unum, sicut & nos. & infra Non pro his autem rogo tantum, sed pro his, qui credituri sunt. per uerbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, ut & ipsi nobis unum sint, ut mundus credat, quia tu me misisti. Et Apostolus ad Ephes. 4. dicit, Obsecro itaque uos ego uinctus in Domino, ut digne ambuletis uocatione, qua uocati estis cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem in charitate, solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis. unum corpus & unus spiritus, sicut uocati estis in una spe uocationis uestrae, unus Dominus, una fides, unum baptisma: unus & Deus, & pater omnium, qui est super omnes & per omnia & in omnibus nobis. & infra dicit, Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios uero Euangelistas, alios autem pastores & Doctores ad confirmationem Sanctorum in opus ministerii in aedificationem corporis Christi donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis filii Dei. Patet igitur quod ad conseruandam hanc unitatem necessarius est unus principalis director, sub cuius regimine omnes conuiescunt, sicut sub regimine gubernatoris nauis, etiam si Imperator & Reges in nauis conuiescerent, acquiescerent patienter. ergo multo fortius sub regimine Papae in his, quae ad Deum spectant & terminum salutarem, conuiescere debent Imperatores & Reges & singula membra corporis mystici Christiani. Tendet me tantum inferre prolixitate sermonis, quapropter omitto plurima, quae huic sententiae ualere rectius applicari.

Omnes unum corpus sumus.

RESTAT nunc tamen ad argumenta contraria respondere. Ad primum igitur cum dicunt, quod Regnum & sacerdotium aqua-

Diuersitas ordinum tenet ad concordiam capitis et memb.

B. Ioannes à Capistrano

æqualiter sunt à Deo. Respondeo, verum esse in concreto, nō autem in discreto, vel in abstracto absolute: nam verum est quod in primo parente habitualiter institutum est à Deo regnum & sacerdotium, quia totum genus humanum propagandum erat in lumbis eius in statu innocentie seminaliter. Sed post peccatum indignum se reputans non est ausus offerre sacrificium Deo: filii autem eius quasi sacerdotium iudicantes ceperunt offerre Domino sacrificia, sed reprobatur est munus Cain & acceptatum est munus Abel, vt patet Gen. 4. Ad intelligentiam autem prædictorum incidunt principaliter duæ quæstiones. Primo quæritur, vtum omnis potestas dominandi sit à Deo. Secundò, vtum potestas dominandi sit à Deo, secundum institutionem naturæ, an secundum punitionem culpæ.

An ois potestas dominandi sit à Deo.

Ad primum quæsitum arguunt aliqui ad partem affirmatiuam, quod omnis potestas sit à Deo ex verbo ipsius Christi dicentis Pilato, Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper, propterea qui tradidit me tibi, maius peccatum habet. Io. 19. Fortificant argumentum per auctoritatem Apostoli dicentis ad Rom. 13. Non est enim potestas, nisi à Deo, præmi sit eam. omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Alij ecòtra, arguunt negatiuè, quia nihil iniustum est a Deo, sed multi iniuste dominantur alijs, vt sunt tyranni, de quibus Job 34. dicitur, Deus non accipit personas Principum, nec cognouit tyrannum, cum disceptaret contra populum: accipere enim & cognoscere Dei, est approbare quod suum est. ergo non cognoscere, vel nō accipere est reprobare: nam omnis iniquitas reprobat à Deo. vnde ibidem dicit Job, Absit à Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas. Simile Osee. 8. in persona Dei dicitur. Ipsi regnauerunt & non ex me: principes exiterunt & non cognoui. Respondendum est igitur distinguendo pro clariori intelligentia prædictorum, quod potestas præsidendi vel dominandi dicitur esse illud per quod aliquis præsidet & dominatur alteri: illud autem per quod præsidet, dupliciter potest dici. vno modo dicitur ipsa virtus, per quam quis præualet alteri, & hoc modo. absque dubio à Deo est. alio modo illud per quod præsidet, dicitur modus deueniendi, vel proueniendi ad hanc virtutis excellentiam, et sic distinguendum est secundum D. Bonauent. in 2. Sent. dist. vlt. art. 2. q. 1. nam vt dicit ipse, quidam præsumunt alijs

De Papa & Conc. sine Eccl. auctoritate. 72

alijs ex iustitia, quidam ex astutia & quidam ex violentia. Quando autem aliquis præest alijs per iustitiam, tunc illa potestas dominandi, simpliciter loquendo, à Deo est, & respectu præsentium & respectu subiaccientium. Quando autem aliquis præest alijs per astutiam vel per violentiam, tunc dicendum est quod talis potestas habet comparari ad voluntatem præsentis, & ad meritum subiaccientis. Si comparatur ad meritum subiaccientis, dicendum quod talis præsentia iusta est: quia aut ad bonorum promotionem, aut ad malorum punitionem, & sic intelligitur auctoritas Principis Apostoli. 1. Pet. 2. c. cum dixit, Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum siue Regi, quasi præcellenti, siue Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudè verò bonorum. & infra, Serui subditi estote in omni timore dominis non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis. hæc est enim gratia, si propter conscientiam Dei sustinet quis tristitiam patiens iniuste. Si autem comparatur ad voluntatem præsentis ex eo quod eius voluntas iniusta est, etiam eius potestas iniusta est, & tunc rectè dicitur tyrannia, quæ est violenta, vel iniqua vsurpatio dignitatis. Tyrannus enim dicitur à tirphon, qui est seruiens iniquitati. tyro enim fortis est: nam, vt dicit Pap. apud veteres inter reges & tyrannos nō erat differentia, sed postea vsu accidit, tyrannos vocari pessimos & improbos reges, siue præsidentes. Primo ergo modo, scilicet quando comparatur ad meritum subiaccientis, talis potestas est à Deo faciente & ordinante secundum quod dicitur Io. 34. qui scilicet Deus regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. & Osee 13. Dabo tibi regem in furore meo & auferam in indignatione mea. Secundo autem modo, scilicet quantum ad voluntatem præsentis sic talis potestas dicitur esse à Deo permissiue, non approbatiue. & ideo dicitur regnare non ex Deo. & Sap. 12. Nec Rex, nec tyrannus in conspectu suo inquirent de his, quos perdidisti. cum sis ergo iustus, iuste omnia disponis. & Abac. 1. Impius præualet aduersus iustum, propterea egreditur iudicium peruersum. & infra, Et congregabit quasi arenam captiuitatem, & ipse de regibus triumphabit & tyranni ridiculi eius erunt. & Ecclesiast. 11. Multi tyranni sederunt in throno, & insuspicabilis portauit diadema. multi. potentes oppressi sunt valide & gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Concedendum est igitur, quod omnis potestas præsidendi secundum id quod est, & etiam respectu eius,

De Imperio à Deo procedente.

Imperator quod dicitur Dñs mundi.

super

B. Joannes à Capistrano

super quod est, iusta est, & à Deo est, quia virtus est & ad meritum patientis, & sic intelligitur auctoritas Christi & Apostoli, concedendum est nihilominus, quod in quantum modus deueniendi ad hanc præsentiam in comparationem ad voluntatem præsentis, potest esse iustus & iniustus, & secundum quod est iustus, à Deo est; sed in quantum est iniustus, non est à Deo, sed quia nunquam potest esse tam iniustus motus ex vna parte, quin sit iustus ex altera scilicet respectu meriti patientis, ideo nulla potentia præsentis dici potest, quod non procedat à Deo, saltem permittente: & sic potest dici Imperium processisse à Deo, aliquo ex prædictis modis. Nam dicit etiam, quod ante aduentum Christi Imperium Romanum processit à solo Deo, aliquo ex modis ante dictis, & sic tunc rectè dicebatur Imperator Dominus mundi, vt in d.l. bene à Zenone, C. de quadri. præscrip. & glos. singularis dicit, quod Imp. est Deus in terris suis, in Auth. de hæred. & fal. in prin. in gl. 1. de quibus tractatur 23. q. 8. conuenior. per glos. & Archid. & ead. cau. & quæst. §. quãuis, & in l. Barbarius, ff. de offic. præf. in glo. pen. & sic dicebantur omnia esse sua, licet alicuius rei particulare dominium non esset suum, sicut quis dicitur dominus gregis, licet vnum pecus non sit suum. ff. de rei vendi. l. 2. §. & 4. & sic etiã rectè dicebatur Dominus mundi scilicet vniuersalis, licet singulares sint domini suorum prædiorum, vnde à possessore possit ipse vindicare mundum, vt in dicta l. bene à Zenone, & ff. ad leg. Rhod. de iac. l. de precatio. Nec etiam expedit, quod dicamus quod omnia sunt sua quò ad proprietatem, vel protectionem. imò omnia sunt sua, si vniuersaliter considerentur. Sed post aduentum Christi: cum omne ius imperii deuolutum sit ad ipsum, tanquam ad iustissimum et verissimum Deum & hominem, ergo & per consequens ad Papam eius Vicariũ, & per Papam auctoritate Dei & Christi Iesu transfertur in Principem sæcularem, & dicto c. venerabilem, extra de elec. & aliis iuribus ad prædicta similiter concordantibus. vnde si dicamus quod omnia sunt Imperii Romani, quod nunc est Christi, verum est: si verò referamus ad personam Imperatoris sæcularis, non propriè dicitur quod omnia sint sua, quia non terræ Ecclesiæ, quas sibi semper reseruat Papa, in quo principaliter ex Christi dispositione residet omne Imperiũ. hoc etiam intendit D. Bartol. de Saxoferra. in extrauag. ad reprimendam, super verbo, totius orbis.

Ad

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 73

Ad secundam quæstionem breuiter respondetur, quòd potestas dominandi vel præsentis à Deo in hominem descendens, tripliciter dicitur, videlicet primò largissimè, secundò communiter, tertio propriè. Primo modo scilicet largissimè, potestas dominandi dicitur respectu omnis rei, quæ homo potest ad libitum & vultum suum vti, & hoc modo dicitur homo possessionum suarum, siue mobilium, siue immobilium, quas Aristot. vocat diuitias naturales & accidentales. naturales quo ad immobilia, accidentales siue artificiales quo ad mobilia, quæ dicuntur etiam pecuniaria, de quibus tractat in primo Polit. Quamquam sic largissimè sub nomine pecuniæ, intelligantur omnia contineri. i. q. 3. totum. & in l. receptitia, C. de constit. pec. & de tali dominio intelliguntur communiter omnia, quæ tractantur. ff. & C. de acq. rer. dom. & in similib. tit. vt de rei vendic. de verb. oblig. & similib. Secundo modo scilicet communiter potestas præsentis vel dominandi dicitur excellentiam potestatis in imperando ei, qui est capax rationis etiam præcepti. & tali modo intelligitur potestas in omnibus primatibus reipub. Ex quo dicit Arist. vbi supra, quòd homines ratione & intellectu vigentes naturaliter sunt aliorum domini & rectores. Et in 4. Polit. dicit, quòd sine Principe impossibile est esse ciuitatem, quia ciuitas non constat ex vna parte tantum, sed ex multis, quarum vna pars sunt agricolæ, secunda artifices manuales, tertia qui negociantur circa forum, quarta mercenarij, quinta propugnatores & armigeri, quos etiam necessarium est existere in ciuitate pro tuitione reipub. Sed non debent obsequi inimicis. Patet enim quòd non omnes sunt sibi sufficientes. Vnde qui alteri seruit, non est per se sufficiens. Vnde cum det vnicuique natura quod conuenit, quia natura nihil facit frustra, ergo expedit in republica consistere præsentem, ne totum corpus in præcipitium dilabatur. Sicut naturale corpus humanum sine capite non subsistit, & ideo etiam in qualibet domo requiritur præsentia magistralis. Tertio modo potestas dominandi, dicitur potestas coercendi subditos, & hæc potestas dicitur quandam artationem libertatis, & talis potestas dominandi propriè dicitur dominium, cui respondet seruitus. Primo igitur modo potestas dominandi communis est omni statui, videlicet statui naturæ institutæ, statui naturæ lapsæ, & statui naturæ glorificatæ: sed excellentiori modo fuit in statu naturæ institutæ quàm in statu naturæ lapsæ. excellentissimo

De Papa auctoritate.

T

lentissimo

An potestas dominandi detur ex natura vel ex culpa.

Quib. ex causis ciuitas constituitur.

ad hunc modum dicitur in extrauag. ad reprimendam.

lentissimo autem modo est & erit in statu naturæ glorificatæ, vbi ad libitum & votum suum omnes beati bonis omnibus perfruentur, & sic vsus peregrinationis in fruitionem patriæ commutatur. Nam (vt dicit Magister sent. in primo, dist. 1.) vtimur bonis illis, quæ ad illud quo fruendum est, referimus, fruendum autem propriè est solo Deo: cæteris autem rebus est vtendum. Fruimur tamen in Domino creatura particeps summæ bonitatis. Inde dicebat Apostolus, 1. ad Timot. ca. vlt. Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublime sapere, nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuo, qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum, & ad Ro. 15, dicit, si vobis primum ex parte fruitus fuero. Et ad Philemonem dicit, circa finem, Ita fr. ego te fruam in Domino reſce viscera mea in Christo. Secundo modo competit statui viæ, siue pro statu naturæ institutæ, siue pro statu naturæ lapsæ: nam & si homo sterisset uir, potuisset etiam imperare vxori & pater filio. Et hoc etiam reperitur in Angelis quandiu sunt administratorii spiritus, quia ex illa parte aliquo modo sunt in statu uic. hæc tamen præſidentia non manebit in gloria sicut in precedentibus est ostensum. Tertio verò modo potestas dominandi est in homine solum secundum statum naturæ lapsæ. inest enim ei secundum culpæ punitionem, non secundum naturæ institutionem. Et hoc quia seruitus sibi correspondens, vt multi dicunt, est pœna peccati: & satis est rationale, vt qui propter peccatum exiit sub iugo Dei, incidat sub iugum hominis, cum se proprius subiecerit iugo diaboli. Inde dixit Dominus Io. 8. Qui facit peccatum, seruus est peccati.

An Christiani teneantur subiacere tyrannis.

INCIDIT hic tertia q̄stio, videlicet an Christiani teneantur subiacere tyrannis. Ad quam breuiter respondetur, quòd cum seruitus opponatur libertati, libertas autem temporaliter intelligitur, videlicet primo à culpa, secundo à miseria, tertio à coactione. Sic ergo seruitus tripliciter attenditur in artatione libertatis: primo enim in artatione libertatis à culpa attenditur seruitus peccati, sicut dictum est supra proximè, qui facit peccatum, &c. Et Apostolus dicit ad Rom. 6. non regnet peccatum in uestro mortali corde. Secundo verò in artatione libertatis à miseria attenditur seruitus pœnæ & mortis, de qua dicit Apostolus ad Rom. 6. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Et primo Corint. 15. Oportet enim corruptibile

hoc.

hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem, & reliqua vt ibi. Tertio modo in artatione libertatis à coactione attenditur seruitus conditionis, de qua dicit Apostolus. 1. Cor. 7. Vnusquisque in qua uocatione uocatus est, in illa permaneat: seruus uocatus es, non sit tibi curæ: sed etsi potes liber fieri, magis utere, scilicet libertate. Subdit, Qui enim in Domino uocatus est seruus, libertus est domini. Similiter & qui liber uocatus est, seruus est Christi, pretio empti estis, nolite fieri serui hominū. Vnusquisque in quo uocatus est frater, in hoc maneat apud Deum. quasi dicat si es liber, non te facias seruum sponte: si uerò seruus es, libera te si potes: & sic patet quòd hæc seruitus attenditur in artatione libertatis à coactione non quantum ad interiore motum voluntatis, quæ cogi non potest, sed quantum ad exteriorem. Vnde seruitus introducta fuit ex hoc quòd aliquis captiuus uictus est ab altero, cuius seruituti adijcitur, vt non liceat contrarium eius quòd ipse mandabit, seruitus enim ex iure gentium introducta est, non quia ius gentium primò inuenerit, sed approbavit. Vnde iure diuino & naturali introducta est primò propter peccatum, sicut exprimitur Gen. 9. Quod cum uidisset Cham filius Noe, pater uero Canaham uerenda patris sui esse nudata eo quòd inebriatus fuerat, nunciauit duobus fratrib. suis foris, quasi deridens patrem. Qui tamen euigilans maledixit eum in posteritate sua dicens, Maledictus puer Canaham seruus seruiorum erit fratribus suis. Dixitque, Benedictus Dominus Deus Sem, sit Canaham seruus eius. Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem, sitque Canaham seruus eius. Ecce igitur quòd tempore legis naturæ seruitus est introducta per patrem in filium derisorem ad filios patris honorem intentantes & operientes uerenda. Simili etiam modo Isaac Esau filium suum cum sua posteritate ex diuina dispensatione subiecit seruituti Iacob dicens, Seruient tibi populi & adorent te. Tribus, esto dominus fratrum tuorum & incuruentur ante te filij matris tuæ. Genes. 27. Hæc uerba dixit ad Iacob, sed ad Esau dixit, Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres eius seruituti illius subiugauit. Et infra, Viues gladio, & fratri tuo seruias, tempusque ueniet vt excutias & soluas iugum eius de ceruicibus tuis. Quasi dixerit, quòd seruus liberari potest. De hac tamen materia satis habetur ff. & C. de seruit. & de manumiss. & de iure postlimin. & 1. dist. ius gentium.

unde fuit seruitus introducta.

naturæ
serui
uocatus
seruus
seruiorum

hoc
hoc
hoc

tium. & 23. q. 5. dicat aliquis. & 23. q. 7. si de rebus. & Inst. de re-
rum diuif. S. item ea, quæ ex hostibus. & ff. de acqu. rer. dom. l. na-
turalem. §. si. & 38. dist. sexto die. & per glos. & Archid. in d. c. ius
gentium. si ergo bellum iustum est, captus in bello fit seruus ca-
pientis, vt in d. c. dicat aliquis. & 12. q. 2. cum redemptor. Cum
igitur triplex sit seruitus principaliter distinguenda, vt supra di-
ctum est, patet quod vna seruitus oritur ab alterutra, nam non ef-
fet seruitus pœnæ vel miseriæ, nisi præcessisset seruitus culpæ, nec
seruitus conditionis sublequeretur, nisi dupliciter illa præcede-
ret. Cum ergo aliquis regeneratur in Christo, efficitur Chri-
stianus & liberatur à seruitute peccati: quia, vt dicit Apost. 2. Co-
rin. 3. vbi spiritus Domini, ibi libertas. Sed tamen non sic libera-
tur à peccato, quin etiam possibilitatem & facilitatem & proni-
tatem habeat redeundi ad idem genus seruitutis, de quo satis agi-
tur per glos. & Doct. in c. ad nostrum, §. 1. de hæret. in clemen.
Hinc est igitur, quod propter eius pronitatem & habilitatem re-
cediendi relinquit Dominus talem Christianum sub seruitute
miseriæ, scilicet pœnæ & mortis, & est sub seruitute conditionis,
de quo satis agitur in d. c. ad nostrum, §. tertio q. illi. Vnde ita mo-
riuntur Christiani, sicut alii. Et propter pronitatem ad malum &
concupiscentias militantes. in membris humanis, ex quibus con-
surgunt bella & lites, vt dicit Iac. 4. c. suæ Canon. ita indigent Chri-
stiani Rege, vel Principe terreno, sicut & aliæ nationes gentiū, &
ideo nō solum secundū humanā institutionē, sed et secundū diui-
nā dispensationē inter Christianos sunt Reges & Principes, & dñi
& serui, & secundū distinctionē potestati subiaciuntur eidē, &
parere tenentur secundū plus & minus, vt intendit Apost. ad
Rom. 13. dicens, Omnis anima potestatibus sublimioribus
subdita sit. Et ad Heb. 13. Obedite præpositis vestris & subiace-
te eis: ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris
reddituri, vt cum gaudio hoc faciant & non gementes. hoc enim
non expedit uobis. Hinc etiam dixit Dominus Matth. 22. Red-
dite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Hoc etiam
docet Apostolus, i. Tim. vlt. & contrarium asserentes damnat,
cum dicit. Quicūque sunt sub iugo serui dominos suos omni ho-
nore dignos arbitretur, ne nomē Domini & doctrina blasphemē-
tur. Qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia
fratres sunt, sed magis seruiant, quia fideles sunt & dilecti, quia
bene-

Beneficii Dei participes sunt. Hæc doce & exhortare. si quis aliter
docet & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu
Christi, & ei quæ secundum pietatem est doctrina, superbus est,
nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum,
ex quib. oriuntur inuidiæ, contentiones, blasphemiæ, suspiciones
malæ, conflictationes hominum mente corruptorum, & quia ve-
ritate priuari sunt. Ecce quam clarè proloquitur de prædictis. Cō-
cedendum est igitur & humiliter confitendum, quod Christiani
sunt terrenis Dominis obligati, non tamen in omnib. sed in his
solum, quæ non sunt contra Deum, nec etiam in omnib. huiusmo-
di, sed in his, quæ secundum rectam consuetudinem rationabili-
ter sunt statuta, sicut tributa & vectigalia & consimilia. Inde di-
xit Apostolus ad Rom. 13. Qui resistit potestati, Dei ordinationis
resistit: qui aut resistunt ipsi, sibi damnationē acquirunt. Et infra
subditi estote nō solū ppter iurā, sed & ppter cōscientiā: ideo. n. &
tributa p̄statis. ministri. n. Dei sunt in hoc ipsum seruietes. Reddit
te ergo omnib. debita: cui tributū, tributū: cui vectigal, vectigal:
cui timorē, timorē: & cui honorē, honorē. de quo etiam satis ha-
betur in tit. de censib. & 23. q. 8. tributum. 11. q. 1. si tributum. &
c. magnum. & 18. q. 2. Eleuterius. cum similib. In his autem quæ
ad Deū pertinent & ad salutem animæ, obedire oportet Deo ma-
gis quam hominibus, vt dicit Petrus Act. 5. Sic etiam sentit prædi-
ctus D. Bonaue. in 2. sent. dist. ult. art. vltimo. cōcordat Thom. se-
cunda secundæ, quæst. 104. art. 6. dicens, q. fides Christi est iusti-
tiæ principium & causa causans, secundum illud Apostoli ad
Rom. 3. In iustitia Dei per fidem Iesu Christi. Et ideo per fidem
Christi non tollitur ordo iustitiæ, sed magis firmatur sicut ipse di-
xit Matt. 5. Non veni legem soluere, sed adimplere. & ibidem, Nisi
abūdauerit iustitia uestra plusquam Scribarum & Phariseorum,
non intrabitis in regnum cælorum. Ordo autem iustitiæ requirit,
vt inferiores suis superioribus obediant, quia iustum est reddere
vnicuique quod suum est, ff. de iust. & iure. l. iustitia. & ff. de orig.
iur. l. iuris præcepta. & in proœm. Decret. aliter enim humanarū
rerum status cōseruari nō posset; quia effrenata cupiditas tot quo-
tidie noua litigiā generat, vt nisi iustitia sua virtute occurreret, cō-
cordia extra mundi terminos exularet, vt in d. proœm. Decret. &
ideo per fidem Christi non excusantur fideles quin secularibus te-
neantur potestatibus obedire: nā, vt dicit August. in 4. de ciui. Dei

Remota

ad. sicut
est cunctis

Seruitus
etiam inter
Christianos
toleratur.

Iustum est
superioribus
obedire.

Morio est
à virtute
motoris.

Quando po-
test subditus
excusari ab
obedientia
Domini vel
prelatis hu-
ius vite.

B. Ioannes à Capistrano

remota iustitia, quid sunt regna nisi magna latrocinia? Et ad cõfirmationem eius, quod dictum est supra, videlicet quod Christiani non tenentur obedire nisi in his quæ iusta sunt, dicit ead. q. art. 5. quod obediens mouetur ad Imperium præcipientis quædam necessitate iustitiæ, sicut res naturalis mouetur à virtute sui motoris necessitate nature. Quod autem aliqua res non moueatur à suo motore, potest contingere dupliciter: vno modo propter impedimentum, quod provenit ex fortiori virtute alterius mouentis sicut lignum non comburitur ab igne, si fortior uis aque impediatur. Alio modo & defectu ordinis mobilis ad motorē, quia etsi subiiciatur eius actori quantum ad illud, non tamen quantum ad omnia, sicut humor quandoque subiicitur actioni caloris, quantum ad calefieri, non autem quantum ad consumi, vel exiccari. Ita similiter ex duobus potest contingere quod subditus suo superiori non teneatur in omnibus obedire. Vno modo propter præceptū maioris potestatis, secundum quod dicit glos. ad Rom. 13. super illo verbo, qui sibi resistunt, ipsi damnationem acquirunt. cum ait, si quid iusserit curator faciendū, nunquid fieri debeat si contra pro consulē iubeatur? Rursus si quid ipse pro consul iubeat, & aliud Imperator, nunquid dubitatur illo cõtempo, isti esse seruiendū? Ergo si aliud Imperator, aliud Deus iubeat, cõtempo illo, obtemperandum est Deo. Alio modo non tenetur inferior suo superiori obedire, si ei aliquid præcipiat, in quo ei non subdatur. Dicit enim Seneca in 3. de beneficiis, Errat si quis æstimat seruitutem in totū hominem descēdere: pars enim melior excepta est. Corpora siquidem obnoxia sunt & ascripta dominis. Mens quidem est sui iuris: & ideo in his quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, homo non tenetur homini obedire, sed soli Deo. Tenetur autem homini obedire in his quæ exterius per corpus sunt agenda, in quibus tamē etiam secundum ea, quæ ad naturam corporis pertinent, homo homini nō tenetur obedire, sed soli Deo, quia oēs homines natura sunt pares, puta in his quæ pertinet ad corporis sustentationem & prolis gubernationem. Vnde non tenentur serui dominis, nec filii parentibus obedire de matrimonio contrahendo, vel virginitate seruanda, aut aliquo alio huiusmodi, sed in his quæ pertinent ad dispositionem actuum & rerū humanarum tenetur subditus suo superiori obedire secundum rationem superioritatis, sicut miles duci exercitus in his quæ per-

tinent

De Papa & Conc. sine Eccl. auctoritate. 76

tinent ad bellum: seruus domino in his quæ pertinent ad feruilia opera exequenda, filius patri in his, quæ pertinent ad disciplinam vitæ & curam domesticam, & sic de aliis. Tali sensu debet intelligi quod dicit Apost. ad Colof. 3. Filij obedite parentibus per omnia. Et infra, Serui obedite per omnia dominis carnalibus. vt illud, per omnia, intelligatur quantum ad ea quæ pertinet ad ius patriæ, vel dominatiuæ potestatis, secundum rationem liciti & honesti pro mensura iustitiæ, cum non sit credibile, Apostolum voluisse præcipere illicitum vel iniustum. Vnde ad Ephes. 6. simile verbum lucidius declarauit, cum dixit, Filij obedite parentibus uestris in Domino. Et infra, Serui obedite dñis carnalibus cum omni timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo. Dicens enim in Domino, & sicut Christo, lucidè instruit obediendum fore solummodo in rebus iustis, licitis & honestis, cum contraria minimè Deo placeant, nec Christo, nam Deo subiicitur homo simpliciter quantum ad omnia & interiora & exteriora. Et ideo in omnibus ei obedire tenetur. Superioribus autem non subiicitur homo quantum ad omnia, sed quantum ad aliqua determinatè. Ultra quæ immediatè subiicitur Deo, a quo instituitur & instruitur per legem naturalem & scriptam. & sic triplex obedientia distinguitur. Vna sufficiens ad salutem, quæ scilicet obedit in his, ad quæ obligatur. Alia perfecta, quæ obedit in omnibus licitis. Alia indiscreta, quæ etiam in illicitis obedit, vt dicit Thom. vbi supra. Patet igitur ex prædictis, quomodo Imperium & sacerdotium sunt à Deo: nā sacerdotium à Deo est de directo, Imperium autem de transuerso, sicut eiusdem radices truncus de directo procedit: rami autem & si aliqui per directum, aliqui tamē per transuersum, quāquam ab eadem radice omnes rami & rota arboris substātia deriuatur, sicut patet etiam in linea parentali & in fontibus, fluminibus & riuis & aliis similibus. Iura autem in contrarium allegata nihil aliud rectè concludunt, nisi quod iurisdictiones sunt distinctæ, quod bene fatendum est, quia non esset conueniens quod Papa haberet executionem gladii temporalis. Sufficit enim sibi pro clericali honestate contentari de habitu vtriusque Imperij, cœlestis scilicet & terreni. 2. 2. dist. c. 1. cum alijs similibus iuribus superius allegatis, quā maximè. 1. 6. dist. duo sunt. & in c. solitæ. de maior. & obed. & in d. c. nouit. de iudic. in glo. 2. vbi Io. And. & D. Ant. de

De triplici obedientia.

De gladio temporalis.

de But. cū glo. ibi, & in c. causam, quæ inter R. qui fil. sint leg. cōcludunt quòd Papa habuit, & habet originale vtriusque gladii potestatem, & in hoc Imperium dependet à potestate sacerdotali, unde à Papa accipit coronam & gladium ab altari, & sic recipit approbationem & confirmationem à Papa, ut in d. c. r. de iureiur. in Clem. ius etiam electionis iam ortum est ab ecclesia, ut in d. c. venerabilem. de quo satis supradixi. Executionem tamen gladii temporalis Iesus & Ecclesia transmittunt in Imperatorem, quamquàm aliquando etiam per Sacerdotes Deus exercuit gladium temporale, de quo xi. q. 1. relatum. translato autem sacerdotio etiam legis translatio facta est, secundū Apost. ad Heb. 7. & in c. translato, extra de constit. Vnde pro maiori honestate ad maius etiam decus & gloriam sacerdotis Imperii & Pontificalis maiestatis Papa transmittit, quo non decet uti, quia quædam possumus in alios transferre, quæ non licitè retinemus. 1. 2. q. 2. quatuor. 1. 1. q. 1. in te quidem. Hanc igitur conclusionem tenent cōmuniter Canonistæ, pro qua etiam satisfacit verbum Dñi Petro dictum Io. 18. vbi cum quæstiones præmittat, Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum & percussit Pontificis seruum & abscidit eius auriculam dextram. erat autem nomen serui Malchus. dixit ergo Iesus Petro, mitte gladium tuum in vaginam. Matthæus autem non exprimit nomen serui, nec dexteram, sed solum auriculam & exprimit Iesum dixisse, conuerte gladium tuum in locum suum. Matth. 26. Sed Marcus non exprimit de Petro, nec nomen serui, nec dexteram, nec verba Christi ad Petrum. Lucas verò exprimit dexteram, sed nō exprimit nomen serui, nec nomen Petri, nec verba Christi ad Petrum, sed dicit quòd cum tetigisset Iesus auriculam eius, sanauit eam. Lucæ 22. Ioannes ergo, quia vltimus Euangelistarum fuit, quantum ad propositum attinet, clarius edisserit veritatem. Vbi notandum quòd dicit, Simon ergo Petrus habens gladium, ergo patet q. Petrus habebat gladium nedum materiale, sed habitu ex commissione Domini habebat etiam iudiciale, de quo agitur etiam 23. q. 1. in summa, & in Auth. quomò. oport. Episc. in princ. vnde cū post cænam dixisset discipulis, Qui non habet gladium, vendat tunicam suam & emat gladium. At illi dixerunt: Domine, ecce gladii duo hic. at ille dixit eis, satis est, non est credibile quòd intelligitur de gladijs materialibus, cum dixit, satis est. Luc. 22. quia non fuis-

De translatione sacerdotij, & legis.

De auricula incisa per Petrum.

De duob. gladijs.

set satis, si illi undecim qui cum ipso erant, habuissent nedum vñ decim, sed centum, si corporaliter intendebant hostes armis opprimere vel resistere. Satis est igitur duos gladios iudicarios in auctoritate summi Pontificis, spirituales videlicet potestatem habitum, temporalem verò potestatem non actu, sed habitu retinere. Huic etiam veritati obsequitur quod subsequitur, quia dicit Dominus, mitte gladium tuum in vaginam, vel conuerte gladium tuum in locum suum. Quali dixerit, non decet te uti gladio temporali, sed conuerte hanc potestatem in alterum, cui congruat. Notandum est tamen quòd dixit tuum: nam per hæc pronomen, meum, tuū & suum, significatur dominium, ff. de auro & arg. leg. l. Quintus. §. argento, & ff. de relig. & sump. fun. l. 2. §. in locum. & not. 8. dist. c. 1. & 12. q. 2. si ergo. in glof. 1. hoc etiam bene inducit Bernard. in 4. de consideratione ad Eugenium. vbi dicit, Aggredere subditos, sed verbo & non facto, quid usurpare gladium tentas, quem semel iussus es mittere in vaginam? quem tamē qui suum esse negat, non satis videtur attendere verbum Domini dicentis, conuerte gladium tuum. est ergo tuus & forsitan tuo nutu, & si non tua manu euaginandus. Alioquin etsi nullo modo ad te pertineret, non dixisset Dominus ipsis Apostolis dicentibus, ecce duo gladij hic, satis est, sed potius nimis est: vterq; ergo est Ecclesiæ, scilicet spiritualis & materialis, sed is quidem per Ecclesiam, ille verò est ab Ecclesia exercendus: ille sacerdotibus, is militis manu, sed sanè ad nutum sacerdotis & iussu Imperatoris. hæc etiam verba referuntur in prædicta extrauaganti Bonifacii, quæ incipit, vnam sanctam. & Io. And. refert aliqua in prædicto c. nouit. de iudic. in nouella. Non enim decet Episcopum esse percussorem, secundū Apostolum. 1. Tim. 3. & ad Tit. 1. Papa igitur Christi Vicarius minister esse debet mansuetudinis & pietatis, & sacramenti vnitatis, cum dixit Dominus, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, Matt. 11. Sacramentum verò altaris vnionem Christi & Ecclesiæ reputat, quia sicut de multis granis efficitur vnus panis, & de multis racemis vnus vinum confluit: ita multi vnus corpus sumus omnes, qui de vno pane & de vno calice participamus. de consecr. dist. 2. quia passus, & c. leq. & c. re vera. & c. in Christo pater. & in clem. vna, de reliq. & vener. Sanct. Nam sicut anima vnita cum corpore viuificat corpus, ita Christus vnitus cum

De hoc pro nomine tuū.

De Papæ auctoritate.

V

Ecclesia

Ecclesia per gratiam suam & sacramenta viuificat Ecclesiam, idest animas rationales catholicè conuiuentes. Item exequutio gladij temporalis, qui diuidit animam à corpore penes ministrū, Sacramenti vnitatis esse non condecet. De hac materia satis dictum est p̄ tot argumenta superius ordinata, & Host. tractat in c. per venerabilem. §. responsionibus, extra qui fil. sint leg. & in d. c. causam. eo. tit. & per Innoc. in c. licet, de foro compet. & per Ioā. 20. dist. quoniam, 22. dist. c. 1. 96. dist. cum ad verum & c. duo, 2. q. 7. his ita respondetur. 88. distin. Episcopus gubernatorem, de priuil. c. 2. in glo. 1. & in d. c. solitā, de maio. & obed. nam, vt dicit Ioa. de Ligna, in habentibus ordinem in vniuerso impossibile est duo æquè esse perfectè Imperator ergo, quia non est maior, non erit æqualis. Item quia multitudo principatum mala est. Item quia Imperator est Dominus temporalium, Papa verò spiritalium principaliter, sed per consequentiam etiam temporalium eo quòd temporalia veniunt in finem spiritalium 1. q. 3. si quis obiecerit. Sicut ergo anima dominatur corpori, ita Papa dominatur Imperatori. Item quia principatus Papæ est de directo infusus à Deo, quia (vt dicit Apostolus ad Heb. 3.) nec quisquam

Nemo sibi sumit honorem, nisi vocatus à Deo.

sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. de quo 8. q. 1. in scripturis. & in c. qualiter. extra de elec. & 21. distin. in nouo testamēto. Principatus autem Imperatoris est à Deo, & ab homine modis, quibus supra dictum est, & habetur. 93. dist. legimus. ergo principatus Dei de directo debet esse supra principatum hominis. Item cum Christus, sit Deus, ergo Papa vt Dei Vicarius habere debet omnimodam potestatem, sicut Deus in terris, quia Vicarius idem consistorium habet cum ordinario, vt in c. 2. extra de consuet. & in c. Romana. de foro compet. lib. 6. Item principatus optimus est, vbi vnus principatur. 2. Polit. & 2. econom. vnus ergo Princeps in orbe. & 11. Metaph. Item quia sic est in regno cœlesti: nobilissimum autem est regnum spiritalium, ergo ab illo dependet Imperium. & sic non obstat primum argumentum, ad quod consueuendum facta est, tā proluxa responsio, vt etiam ad confutationem cæterorum amplior via pateat & plinior ad pergendum.

An Imperium præcessit sacerdotium, vel e cōuerso.

AD SECUNDVM igitur argumentum in eo, quòd arguitur quòd prius fuit Imperium quàm sacerdotium eo modo quo ponitur, negatur maior, & totum consequens: quia, vt supra clarè probatum.

tum est, nedum tempore Moisis assumptum est sacerdotium de tribu Leui, sed etiam tempore Abrahæ sacerdos Dei altissimi fuit Melchisedech. ergo prius fuit sacerdotium quàm Imperium. Sed in eo quòd arguitur quòd prius fuit Imperium quàm Papa vel Apostolatus: Respondeo quòd regere quantum ad inferiorem naturam Christi, scilicet respectu humanitatis, quia Christus. natus est tempore Octauiani Imperatoris, vt supra dictum est, & sic Imperium præcessit natiuitatem Christi, secundum carnem. Falsum est tamen dicere quòd Imperium præcessit Papatum Christi secundum superiorem naturam, scilicet respectu diuinitatis æternæ de quo intelligitur illud Isaia 53. Generationes eius quis enarrabit: quam generationem omnes catholici Tractatores intelligunt de diuina æternitate Christi in emanatione verbi æternaliter geniti à patre: Petrus autem in iure Christi successit in Papatu ex institutione ipsius Christi Iesu. Alii autem canonicè electi successerunt loco Petri, qui nedum pro se, sed etiam pro omnibus suis successoribus canonicè intrantibus suscepit à Christo vt supra dictum est, quia auctoritas Christi influxit à Christo in Petrum, & per consequens in omnes suos legitimos successores. vnde etiam Moisi dictum fuit & Aaron, vt dicit Aug. in lib. qq. veteris Testa. & refertur. 1. q. 1. dictum est à Domino, Vos ponite nomen meum super filios Israel, ego Dominus benedicam eis, vt gratiam traditam per ministerium ordinati transfundam hominibus. Et sic intelligimus quòd id, quòd facit Papa de sacerdotibus & Impatore, facit auctoritate Dei. 50. dist. si quis Diaconus. & sic quòd instituitur sacerdos, Deus dat potestatem per ministerium potestatis, vt in c. 1. de sum. Trin. & si. cath. & in c. vno, de sacra unc. vnde Clemēs V. in c. pastoralis, §. si. de sen. & re iud. in clem. dicit ex ipsius plenitudine potestatis, quam Christus Rex Regum & Dominus dominantium nobis, licet immeritis, in persona tamen beati Petri concessit. Et sic nihil obstat.

AD TERTIVM Argumentum, quòd fit de donatione, vel dote facta Ecclesiæ per Cōstantinum, quasi Ecclesia donataria debeat subesse donatori & eius successoribus in perpetuum. Respondeo vt supra dixi in 20. Argumento, quòd Constantinus potius relaxauit, quòd illicitè detinebat, recognoscens ab Ecclesia ius Imperij, quantū simpliciter donasse dici possit. Nec est verū, quòd ante Constantinum Ecclesia nihil habuerit, cū & Christus ab æterno,

De donatione facta Ecclesiæ per Cōstantinum.

B. Joannes à Capistrano

tanquam Deus Rex Regum fuerit, & Dominus dominantium, ut ipsemet innuit. Apoc. 1. dicēs, Ego sum Alpha & O, principium & finis, dicit Dominus Deus, qui est & qui erat, & qui venturus est omnipotēs. Et in salutatione Io. dicit, Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, & à Iesu Christo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum & Princeps regni terræ. Ex quo igitur omne regnum & Imperium Christi est, ut etiam Io. ibidem dicit, ipsi gloria & Imperium in sæcula sæculorum. Et Apoc. 19. dicit, quod habebat in vestimēto, & in fœmore suo scriptum, Rex Regum & Dominus dominantium, ergo Imperium Christi cum sit æternum, præcessit nedum Imperium Constantini, sed et constitutionē mundi, quem Deus constituit hæredem vniuersorum, per quē fecit & sæcula, ut dicit Apost. ad Heb. 1. & 1. ad Tim. 6. dicit, Quem suis temporibus ostendet beatus & solus potens Rex Regum & Dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem & lucē habitat inaccessibilē. Petrus aut, ut dictū est, in ius Christi successit institutus ab eo: ergo ius Petri Christi successoris præcessit ius Cæsaris, & cuiuslibet Imperatoris. Patet. n. exp̄sē falsum esse, quod dicunt, quod ante Constantinum Ecclesia nihil habuit, cum etiam tempore Christi oculos habuisset, Io. 12. & 13. Nec potuisset Constantinus ius dare Ecclesiæ proprium, possidendi, si incapax Ecclesia præfuisset. Sed Deus ipse capacē fecit eam, & Dominus Iesus Christus exemplum sui posteris fidelibus reliquit, sicut dicit Aug. super Ioan. & habetur. 12. q. 1. exemplum. vbi sequitur, Exemplum Domini accipite conuersantis in terra, quare habuit oculos, cui Angeli ministrabant, nisi quia Ecclesia ipsius oculos habitura erat. Et idem Aug. ea. cau. & quæst. refertur dicens, habebat Dominus oculos à fidelibus oblata conseruans & suorum necessitatibus & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum Ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, ut intelligeremus quod præcepit non esse cogitandum de castino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nil pecuniæ seruetur à Sanctis, sed ne Deo ppter ista seruiatur & propter inopiæ timorē iustitia deferatur. Et ea. cau. & quæst. dicit Melchiades Papa, Futurā Ecclesiā in gētib. Apostoli præuidebāt, id circo prædia in Iudæa minimē sunt adepti, sed precia tantummodo ad fouendos egenes, intēdēs se referre ad illud quod scribitur Act. 4. ad Phi. quod venientes ad lumen fidei Iesu Christi vendebant possess. & domos

& affe-

De Papa & Conc. sive Eccl. auctoritate. 79

& afferbant precia eorum ante pedes Apostolorum. Subdit Melchiades, At verò cū inter turbines & aduersa mundi subcreveret Ecclesia, ad hoc vsque peruenit, ut non solum gentes, sed etiam Romani Principes, qui totius orbis monarchiam tenebāt ad fidē Christi & baptisimi sacramenta concurrerent, e quibus vir religiosissimus Cōstātinus prim⁹ fidē veritatis patēter adeptus licentiā dedit per vniuersum orbem suo degentibus Imperio non solum fieri Christianos, sed etiam fabricandi Ecclesias & prædia constituit & fabricam templi primæ sedis beati Petri instituit, adeo ut sedem Imperialem relinqueret, & beato Petro suisque successoribus profutura concederet, vbi notandum quod Gratianus errauit in nomine Papæ, quia nō fuit Melchiades successor Siluestri, cuius tempore conuersus est Constantinus, ut dicit ibi glossa: nā Melchiades immediatē præcessit Siluestrum, sed qui scripsit talia verba, debuit esse Marcus Papa, qui successit immediate Siluestro. verba autem dicti capituli optimē probant etiam ante Constantinum Ecclesiam habuisse precia, & sic bona mobilia, & post Constantinū etiā prædia, & sic nedum mobilia, sed etiam immobilia tenuisse, sicut continuatis temporibus vsque ad præsens habuit & tenuit & possedit. Quod autem ante Constantinum bona immobilia Ecclesia non habuit, non fuit ex defectu iuris, sed ex iniustitia & violētia: quia nedū poterāt pacificē bona stabilia possidere, sed etiam veritatem prædicantes mactabantur ut canes. ergo etiam si Imperatores ius aliquod in mūdi dominio obtinuissent, propter innumera scelera impietates & vitia, quæ cōtra Christi fideles immaniter commiserunt, omni iure suo meritō sunt priuati, quia priuilegiū meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate. 11. q. 3. priuilegium. 25. q. 2. ita nos, & in c. fin. extra de immun. Eccl. Patet expressē etiam temporibus modernis, quod Papa propter delictum deponit Imperatorem. 40. distin. si Papa. & ibi per glos. & Archid. & in d. c. ad Apostolicę. de sen. & re iud. li. 5. & ibi cōiter p̄ modernos. & in d. c. pastoralis, de sen. & re iud. in clem. & ibi per Fran. de Zab. dominum Florentinū, Paulū de Leaza. Io. de Lig. & Io. de Imola, ceterosq; Modernos. Ad id autem quod dicitur, quod Ecclesia tanquam donataria debet subiici donatori, falsum est quod debeat subiici, sed non debet esse ingrata de donis & beneficiis sibi collatis. 96. distin. si Imperator. & per Io. And. in c. vlt. extra de donat. Vnde propter ingratitudinē

Omne regnum est Christi.

Christus habuit oculos ut exemplum Ecclesiæ demonstraret.

Constantinus, Christus ad fidem venit.

Constantinus Imperialem sedem reliquit Ecclesiæ.

Debet.

B. Ioannes à Capistrano

gratitudinem liberti reuocantur in seruitutem, vt in l. i. C. de in-
gra. liber. & 12. q. 2. octaua discussio. & de pœn. dist. 3. §. hac au-
ctoritate, & est bona glos. in c. fi. extra de postul. & in lib. de vsib.
feud. in tit. in quib. cau. feu. amit. & tit. seq. vbi traditur qd si
dominus de causa ingratitude, nec egit, hæres agere non po-
test. & ibi est bona glo. & 54. dist. qui ex familia. Cum igitur in Ec-
clesia ingratitude minimè possit cadere tali casu, quia potius
quod suum est recuperauit, quam se tali donatione subiecerit do-
natori, ergo patet quod arg. nihil obstat.

*De tributo
soluto per
Christum et
Petrum.*
AD QVARTVM igitur argumentum de tributo soluto per
Christum & Petrum, Matth. 17. ex quo inferitur, quod se & suos
regibus subiugauit. Respondeo illationem falsam esse, quia
ipsem Christum declarauit quod nec ipse, nec sui tributum, vel
censum soluere tenebantur, cum dixit Simoni, Reges terræ à qui-
bus accipiunt tributum vel censum? à filiis suis, an ab alienis?
Et ille dixit, ab alienis. dixit illi Iesus, ergo liberi sunt filii? & sic
innuit Ecclesiasticam libertatē. quare autem soluit, subdit dicens,
Vt autem nō scādalizemus eos, uade ad mare & mitte hamum,
& eum pisces, qui primò ascenderit, tolle, & aperto ore eius in-
uenies stateram, illum sumēs da eis pro me & te. Ecce igitur qua-
liter declarat hic plura, videlicet:

Primò se regem esse, & filium summi Regis secundum diuini-
tatem, qui etiam secundum humanitatem de stirpe regia pullula-
uit, ut dicit Apost. ad Rom. 1. de filio suo, scilicet Dei, qui factus
est ei ex semine Dauid secundum carnem, qui prædestinatus est
filius Dei in uirtute, secundum spiritum sanctificationis.

Secundò liberum se demōstrat, & per se liberos eius Ecclesie
seruientes, cum dixit, ergo liberi sunt filii? quasi dixerit, ego filius
naturalis, & vos filii adoptiui summi Regis, quia dedit eis potesta-
tem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Io. 1. Liberi su-
mus ab hac solutione, ex quo dicit Apostolus ad Galat. 4. Itaque
fratres, non sumus ancillæ filii sed liberæ, qua libertate Christus
nos liberauit.

*Scandalū
est uitandū.*
Tertiò ostendit aliquod sciendum ratione scandali euitandi, quod
fieri non deberet, & sic ab aliquibus abstinentum, vt scanda-
lum euitetur, ut in c. ad aures, extra de temp. ord. & in c. nihil pro-
dest. extra de præscrip. 10. q. 3. cauendum, 11. q. 3. nolite. 12. dist. il-
la, in fi. & in c. qui scandalizauerit, extra de reg. iur. & 28. q. 1. iam

nunc

De Papa & Conc. sue Eccl. auctoritate. 80

nunc. & 23. q. vlt. tributum. de quo longum Tractatum nuper
edidimus, & inseruimus in ca. 1. extra de pœn. t. & remiss. vbi de
materia scandali ad saturitatem poterit reperiri.

Quartò ostendit se nedum prophetam, sed etiam plusquā pro-
phetam, vt de Io. Baptista prædixerat Matth. 11. sed ipse multo ma-
ior erat Ioanne, sicut dominus maior est seruo. Ait ergo Petro,
Vade ad mare &c. vt supra. & sicut ipse prædixerat de pisce & de
staterem, fuit solenniter adimpletum, vt probat Aug. ad Pollent. &
in d. c. iam nunc illud. ver. vnde ipse Dominus ibi, soluit tamen,
ne scandalizaret eos. Urbanus etiam Papa in d. c. tributum, decla-
rat quare non totum pisces dare iussus est Petrus, sed tantum-
staterem qui in ore eius inuentus est dicens, Quia non Ecclesia
dari Imperatori, non pontificalis apex, qui in ore capitis Ecclesie
præminet, subiici regibus potest. Et infra. §. quamuis. allegat liber-
tatem per Pharaonem Egyptiorū Regē sacerdotibus traditam tē-
pore Ioseph in diebus famis Egypti. de quo Gen. 42. 43. 44. & 47.
Ex quo infert Urbanus, ex tunc prænunciāte sacros sacerdotes in
omni gente liberos esse oportere. Ex causa igitur humilitatis nō
iure alitricus, sed ad euitandum scandali staterem soluit didrag-
matis auri, vt dicit glos. in d. c. tributum. Sicut ex humilitate dixit
Io. 8. quis ex vobis arguet me de peccato? cū peccatum non fece-
rit, nec dolus inuentus fuerit in ore eius, vt prophetauit Isai. 53.
c. & Petrus refert. 1. Pet. 2. Sicut etiā per humilitatē Papa se sub-
mittit ad placitum iudicio inferiorum, cum non tamen possit ab
alio iudicari, iudicaturus ipse cæteros loco Dei. 2. q. 7. nos si incō-
petenter. 40. dist. si Papa. 89. dist. c. fi. 9. q. 3. nemo iudicabit, cum
aliis similib. & sic argumentum prædictum nihil obstat.

AD QVINTVM argumentum censu Cæsari persoluēdo. Chri-
sti iudicio, cum dixit, Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Matth.
22. facilius respōderetur, quod in his verbis lex iustitiæ cōfirmatur
vt reddantur omnibus debita, sicut dixit Apost. ad Rom. 13. cui
tributum, tributum, &c. Patet etiam quod intentio Pharisæorū
subdola erat & iniqua, cum Matth. referens parabolam Christi de
Rege, qui fecit nuptias filio suo, & inuitati noluerunt venire, sed
occiderunt seruos Regis. Rex autem perdidit homicidas illos, &
misi seruos suos ad exitus viarum, vt quoscunque inuenirent,
ad nuptias congregarent. Lucas autem dicit Regem præcepisse ser-
uis vt compellerent intrare, Luca 14. innuēs Ecclesiam suam de-

gen-

*De staterem
in ore piscis*

*Pharao li-
bertatem tri-
buit sacerdo-
tibus in Aeg-
ypto.*

*De censu
Cæsari per-
soluendo.*

B. Joannes à Capistrano

gentilibus percomplendam, vt Aug. exprimit, & habetur 23. q. 4. displicet tibi, in fine. Cum igitur perpenderent Pharisei quod de ipis diceret perditionem esse fiendam, tunc abeuntes Pharisei, consilium inierunt vt caperent Iesum in sermone, & mittentes interrogant ipsum, si licet census dari Cæsari, an non. Matt. 22. Respondens ergo Iesus, Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, eorū cognitam nequitiam confutauit. quasi dixerit, cum uosmetipsos propter vestras nequitias & scelera, indignos iudicaueritis regno Dei, & Romanorum Imperio subiugatis, quare ergo non vultis reddere Cæsari, quod sibi pro tributo, vel censu soluere promissistis? Nam, vt dicit Psal. propter iniustitias enim suas humiliti sunt, & Eccl. x. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias & inimicitias & contumelias & diuersos dolos. August. etiam dicit contra Manichæos, & allegatur 23. q. 1. quid culpatur. quod Christus tributa Cæsari monet reddi, quia propter bella necessario militi stipendia præbeantur. Ex quibus verbis claret responsio, quod Christus iudicat census dari Cæsari per laicos principaliter, vt dicit glo. not. in c. omnis anima, extra de censib. super verbo, tributa, ad quod 11. q. 1. magnum. & in d. c. solitæ. de maior. & obed. extendi tamen potest ad clericos circa exteriora. 23. q. vlt. tributum. Vel quia obedire debent prælati suis. 23. dist. quamquam. & extra de elect. significasti. & intellige circa exteriora, scilicet terrena, ita vt personaliter clericorum libertas nulli sit obnoxia seruituti, iuxta d. psal. nolite tægere Christos meos, & in prophætis meis nolite malignari. Et Christus dixit, ergo liberi sunt filii. Matth. 17. de quo satis in c. non minus, & in c. aduersus, extra de immun. eccles. & in d. c. tributum. 23. q. vlt. & 25. dist. esto. & in c. ex parte, extra de cler. coning. nam si possessiones dantur ecclesiis sub tributo, cum suo antiquo onere transeunt ad quoscunque. vt in c. cum non sit in homine. extra de decim. & c. de exact. tribut. l. sed diuina, lib. 10. & in c. ex literis, extra de pignor. & in c. pastoralis, de decim. & in c. 1. extra de cens. & in c. 1. de testam. & in c. præsentis, in glo. fabricæ, de offi. ord. lib. 6. & dixi in c. si. de vita & honest. cleric. Christus igitur ex verbis prædictis non subiecit clericum, nec Papam Cæsari, sed monet reddi quod iustum est & debitum cuiuscunque, & sic nõ obstat.

Pulchra confutatio.

Iniustitia regnum transfert.

Prædialia tributaria etiam in ecclesia transfertur cum tributo.

An Christi habuit quicquam in hoc seculo.

AD SEXTVM argumentum, in quo dicitur quod Christus nihil habuit, ergo nihil reliquit. Dico quod antecedens & consequens,

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 81

sequens, falsum est: verbum enim ipsius Christi dicentis Matth. 7. 8. Vulpes foueas habent, &c. non ita amarè sumitur, vt omnino dicatur, nihil iuris habuisse in hoc mundo: sed si bene considerentur præcedentia, ex quibus & sequentia declarantur, & econuerso. 28. q. 1. in mundi. 3. q. 1. constituimus, & ibi glo. 3. 2. q. 7. Apostolus. ff. de legat. 2. l. legatorum, §. qui plures. ff. de reg. iur. l. semper in stipulationibus. & in l. hæredes palam. §. sed si notam, ff. de hæred. instit. Patet quod Christus respondit ad propositum proponētis, qui vt Doctores intelligunt, ad sequendum Christum auaritia mouebatur: nam, vt Matthæus exprimit, cum omnes male habentes liberaret, & dæmonia eiiceret verbo suo, accedens vnus Scriba ait illi, Magister sequar te quocunque ieris, & dicit ei Iesus, vulpes, &c. Ex responsione igitur perpendi potest intentio proloquētis. Nam sicut Simon magus, vt de miraculis lucraretur pecuniam, obtulit Apostolis dicens, date & mihi hanc potestatem vt cuiuscunque imposerero manus, accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum, pecunia tua tecum sit in perditione, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Act. 8. sic & ille Scriba, videns miracula quæ Christus Dominus faciebat, & sperans discere miracula operari vt lucraretur, vel inani gloria extolleretur, proponebatur sequi Christum, cuius prauam intentionem Dominus ex alto luculenter aspiciens deprimit & confutat dicens Vulpes foueas habent, &c. quasi dicat, ita pauper sum quod vbi caput reclinem, non habeo, sicut in cruce patuit euidenter. Quare ergo me sequi uis, vt dixeris? Similiter & dolositatem eius arguit, quæ notatur in vulpe; & elationem, quæ in volucre designatur. quasi dicat, Quia dolosus es, ut vulpes; et elatus vt uolucres, in te caput reclinare nequirem, quia spiritus meus non nisi super mansuetum et humilem requiescit. Isaie vlt. vbi secundum aliam translationem dicit, ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu & tremementem sermones meos? Vnde per illum Scribam significatur illi, qui seruire voluit Domino solummodo propter meritum temporale, vt faciunt illi clerici, qui non ob aliud clericantur nisi propter redditus, quos in Ecclesiis & beneficiis consequuntur, de quibus dixit Dñs Io. 6. Amen amen dico uobis, quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducauistis ex panibus & saturati estis. Sic etiam de prædicto Scriba intelligunt communiter Hierony. & alii sacri Doct. & id

De Simone Mago.

Quare dixit Dominus Vulpes foueas habent.

De Papæ auctoritate.

X quod

quod dicitur, videlicet quòd Christus nihil habuit ex eo quod dixit, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Certè per talia verba etiã secundum literam hoc non includitur, scilicet quòd nihil habuit, quamquàm posset includi quòd non habuit domum propriam in vsu & habitatione: potuisset tamen habere directum dominium, et si vtile aliud obtineret, sicut in rebus emphiteuticariis & feudalibus esse monstratur. & idem aliud est dicere Christũ nihil habuisse quo ad directũ dominium: aliud est dicere Christum noluisse uti dominio temporali. primũ est falsum, secundum autem verum eo modo quo scriptura sacra testatur: nam & in veteri et in noua lege plures sunt auctores. de Christi dominio proloquentes. nam vt exprimit Ioan. 22. in sua extrauag. decretali, quę incipit, quia uir reprobus Michael de Casena, quę de directo hac de causa cõdita fuit, ut monstraretur expresse Christum habuisse dominium rerum temporalium. Et primò per sacras auctoritates veteris testamenti ostenditur Christus Rex & Dominus ex verbis Isaia. 33. dicentis, Ecce Dominus. iudex noster, Dñs legifer noster, Dominus Rex noster, ipse ueniet & saluabit nos. quamquàm secundum aliam translationem scribatur, Dominus enim, sine ecce, & sine ueniet. Et Isaia 15. de Christo petitur, emitte agnum Domine dominatorum terrę. Item Jerem. 23. ecce dies uenient, dicit Dominus, & suscitabo Dauid germẽ iustum, & regnabit Rex & sapiens erit. Et infra, Dominus iustus noster. Ecce quòd exprimitur dominator terrę & Rex & Dominus. Ipse etiam est lapis ille abscissus de monte sine manibus, cui Dominus cęli dedit regnum, quod in æternum non dissipabitur. Dan. 2. Ipse est etiam, de quo Psal. dicit, Assiterunt Reges terrę & Principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus Christum. Psal. 2. & infra, Ego autem cõstitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius prædicans præceptum eius. Dñs dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te, postula à me, & da. ti. gẽtes, hæred. tuam, & poss. tuã terminos terrę, reges eos in virga ferrea. Ipse etiam est ille, de quo Psal. 1. canitur, Domini est terra, & plenitudo eius. & infra, introibit Rex glorię. Ipse est etiam, de quo Psal. 44. scribitur, sedes tua Deus in sæculum sæculi. Et infra, & concupiscer Rex de corẽm, & infra, adducentur Regi virgines post eam. & totus ille Psal. de Christo Rege & sua Regina spõsa sancta matre Ecclesia loqui-

loquitur euidenter, qui incipit, Eructauit cor meum. Ipse est etiã, de quo Psal. canitur, Psal. 46. omnes gentes plaudite manibus. Et infra, quoniam Dominus excelsus t. Rex m. super omnẽ terrã. & infra, Psallite Regi n. pfa. quoniam Rex omnis terrę Deus, psallite. Ipse etiam est ille, de quo dicit Psal. 47. Magnus Dominus & laudabilis nimis. Ipse etiam ille est, de quo dicit Psal. 61. Deus iudicium tuũ regi da. Et totus ille psalmus de ipso intelligitur, sicut etiam supradixi. Ipse etiam est, de quo Dauid in multis aliis locis regnum scribit atque dominium, & quod regnauit à ligno, & q̄ dat salutem Regibus. Et psal. 144. dicit, exaltabo te Deus meus Rex. & infra, Regnum tuum, Regnum omnium sæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generationẽ. Ipse etiam ille est, de quo Miche. 5. scribitur, Ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israel, & egressus eius ab initio a diebus æternitatis eius. & in multis aliis locis in veteri testamento de eius dominio atque Regno scribitur, sed prædicta sufficiant pro præsentĩ.

In nouo autem testamento antequam conciperetur Christus Dominus Rex magnus ab Angelo nunciatur Virgini matri suę, cui Gabriel ait, Aue gratia plena, Dominus tecũ. Luc. 1. Et infra, Ecce concipies in utero, & par. fi. & voc. no. eius Iesum. hic erit magnus & f. a. u. & d. i. d. d. f. d. p. e. & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. De ipso etiam dixit Angelus ad pastores, Annuncio u. g. mag. q. e. o. p. quia n. est. u. h. sal. qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid. Luc. 2. quasi dixerit quod est Rex & Dominus. De ipso etiam dixerunt illi tres Magi, Vbi est, qui natus est Rex Iudæorum? Matth. 2. De ipso etiã dixit Nathanael, Verus Israelita, in quo dolus non erat, tu es filius Dei, tu es Rex Israel, Io. 1. Ipse etiam de semetipso affirmat pro summa veritate, quia summa veritas ipsa est, sicut de se dixit, Ego sum uia veritas & vita. Io. 14. Se Dominum esse, cũ mittens discipulos suos ad soluendum alinam & pullum, vt discipuli ad se ducerent, ait: Et si quis vobis alius dixerit, dicite, quia Dominus his opus habet, & confestim dimittit eos, Matth. 21. Et cum lauisset discipulorum pedes dixit, Vos vocatis me, Magister & Domine, & bene dicitis, sum etenim: Ipse etiam interrogatus à Pilato an esset Rex Iudæorum: respondit Iesus, Regnum meum non est de hoc mundo: si de hoc mundo esset Regnum meum, ministri mei vtique decertarent, vt non traderet Iudæis: nunc autem Regnum meum nõ est

De Christi
dominio mul-
tipliciter pa-
tescit.

B. Joannes à Capistrano

hinc. Dixit itaque ei Pilatus, Ergo Rex es tu? Respondit Iesus, Tu dicis quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum vt testimonium perhibeam veritati. Ecce igitur quam clare confiteretur id quod est, & negat quod non est, dicens enim, Regnum meum non est de hoc mundo, se Regem confiteretur, vt infra, sed negat se uelle vti regno mundano ad resistendum cū armis, sic etiam negat se regnum habuisse à mundo cum dicit, Regnum meum non est hinc, non enim dixit, non est hic, sed non est hinc, quasi diceret, Regnum meum à mundo non habeo, sed à Deo sicut in veritate erat. Et sic Angelus nunciauit Mariæ dicens, Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid &c. Luc. 1. Hoc etiam non frustra sed instinctu diuino motus Pilatus scribi fecit super caput eius, Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Io. 19. qui solus sic scribitur, cum alii Euangelistę dicant, Hic est Iesus Rex Iudæorum, Matth. 28. & Luc. 23. Marcus verò dicit, Et erat titulus causę eius inscriptus, Rex Iudæorum, Mar. 15. Et sic omnes concordant quod descriptus sit Rex, & pluries in prædictis locis repetitur quod Rex fuerit appellatus. Et quamquam insisterent Iudæi, & eorum Potifices, vt non sic scriberetur, sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum: Pilatus tamen eos renuit exaudire dicens, Quod scripsi, scripsi. Io. 19. Satis confirmantur prædicta ex verbis Petri Apostolorū Principis. A. & 2. dicētis, Certissimè sciat omnis domus Israel, quia & Dominum eum & Christum fecit Deus hunc Iesum quē vos crucifixistis. In quibus verbis Petrus satis clarè concludit duo, de Iesu Domino nostro, videlicet primo quod regnum suum à mundo non habuit, sed à Deo, cum dicit, quod Dominum eum & Christum fecit Deus. Per Christum enim Regē intelligimus, quia Christus interpretatur unctus, & quia Reges inungi cōsueuerunt, vnde Rabanus ibi dicit, Manifestè Petrus ex hoc psalmo regnum Christi non terrenum, sed cœleste ostendit esse. Et nota quod dicit, ex hoc psal. quia Petrus allegat psal. 109. s. Dixit Dominus Domino meo. Secundo concludit Petrus ex verbis prædictis quod Christus in quantum homo subsistens in diuino supposito fuerit Dominus & Rex factus. Constat enim quod in quātum erat Deus, crucifixus non fuit, sed in quantum homo. Et ideo cum Rex & Dominus factus fuerit in quantum crucifixus, & crucifixus fuerit in quantum homo, sequit̃ q̃ ei regnū & dominium tanquam homini Deus sibi concessit. Quod etiam Io. in Apoca. 19.

De titulo
Orncis.

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 83

vt supra dixi, confirmat cum dicit, Et habet in uestimēto & in fœmore suo scriptum, Rex Regum, & Dominus dominātium. Hoc etiam planè & humiliter nedum Apostoli in suo simbolo confitentur vnicum Dominum, sed etiam vniuersaliter Christi Ecclesia sapissimè cantat dicens, Et in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum. Præmissa autem. s. regnū & vniuersale dominium habuit Christus in quantum Deus ab æterno, sicut ab æterno genitus est à patre: sed in quantum homo habuit ex tempore, scilicet instanti suæ conceptionis, ex hypostatica vnione diuinitatis ad carnem & humanam naturam, quam persona verbi perfectissimè statim assumpsit, completa repositione Marię virginis matris dicētis, Ecce ancilla Dñi, fiat mihi secundum verbū tuum. Lucæ. 1. De quo satis Magister in 3. sent. dist. 1. 2. & 3. & in 18. dist. explanatur illud Apostoli ad Philip. 2. ppter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomē, quod est super omne nomē. Nam Augustinus cōtra Maximinum dicit, Homini donatum est se illud nomen, non Deo. Ambros. verò dicit, nomen illud donatum esse Deo non homini, sed intelligentia non obuiat, licet dicitur solum sapiat, vt dicit ibidem Magister. Nam Ambros. de natura donatione id dictū intelligit, quādo æternaliter pater generando dedit filio nomen quod est super omne nomen. s. Deum esse p naturam, quia genuit ab æterno filium plenum, & sibi æqualem Deum, quod tamen nomen Apostolus propter passionis obedientiam Christo donatum dicit. In qua enim forma crucifixus est, in ea exaltatus est, & in ea donatum est ei nomen, vt cum ipsa forma serui nominetur vnigenitus filius dicitur. Et sic Augustinus intelligit ex tempore per gratiam donatum esse vt homini quod iam habebat idem ipse Deus, hoc igitur per gratiam accepit, vt ipse ens homo vel subsistēs in forma serui, i. in anima & carne nominetur, & sit Deus. Nam propter meritum obedientię donauit ei Deus manifestationem illius nominis post resurrectionem, sed illam meruit per obedientiam passionis, qui in eo quod obediuit patiēdo exaltatus est resurgendo. Simile dixit Christus post suam resurrectionem inquiring Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Non quod tunc primò accepit, sed quam ante habebat, tunc manifestata est eius potestas. Nec obuiat ista auctoritatibus diuinę scripturę dicentibus ipsum pauperem extitisse, sicut exprimit Apostolus. 2. Cor. 8. dicēs, Scitis enim gratiam

Christus
Rex regum
& Dominus
dominantium.

Quomodo
intelligatur
donatū esse
Christo nomen
quod est
super omne
nomen.

Potestas
Christi quomodo
data
dicitur.

Christi pauperas
quomodo
intelligitur.

tiam

B. Ioannes à Capistrano

tiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est cum esset diues, vt illius inopia vos diuites effectis. Non, n. hæc dissonant, sed simul stant, & bene consonant. Nam possibile est Dominum quem esse & dominij fructum nullum capere: nudum enim dominium separatum in perpetuum ab omni perceptione commodi rei habentem non facit diuitem, cum sit inutile reputandum. Vnde habens tale dominium, potest egenus & pauper merito reputari, vt dicit præfatus Io. XXII. in prædicta extrauag. quia vir reprobus. exemplificans sic, si. n. inquit, Rex Franciæ non renunciat ad Regno se absentaret à Regno, & post lapsum alicuius temporis incognitus rediret ad illud, si se pro Rege non gereret, nec aliqua emolumenta perciperet dicti Regni, sed in domo Regia reciperet vnus alius ex gratia dispensantium necessaria vitæ suæ, talis vtique, licet Rex esset & Dominus, posset mendicus & pauper merito reputari. Hinc est quod Apostolus ait ad Gal. 4. Quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus est vsque ad prænitum tempus à patre. sic ergo Christus Iesus, Rex Regum & Dominus dominantium pauper dicitur & egenus, non ratione caritatis dominii, sed potius ratione carentiæ perceptionis fructuum & aduentum illarum rerum, quarum Dominus erat creator & patronus. Et ad exemplum aliorum peregrinantium in valde paucis pro Rege vel Domino se non gessit, propter quod merito pauper voluntarius dici potest. Multi etenim Reges, & Principes sunt in sæculo, qui tamè respectu status eorum pauperes nuncupantur, quia non ita triumphaliter regant: sic Regni nomen exquirunt quo ad apparentiam vsus temporalium, & tamen Reges sunt vel Principes. sic & Christus Iesus quāquam pauper esset in vsu temporalium, Rex tamè erat & à Regibus adoratus. Quod satis expressit Zacharias dicēs, Exulta satis filia Sion, idest contemplationis. Iubila filia Hierusalem, idest pacis visionis, & sic Ecclesiæ loquitur subdens, Ecce Rex tuus venit tibi iustus & Saluator ipse pauper & ascendens super asinam & super pullum filium asinæ. Et infra, & potestas eius à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad fines terræ. Ecce quod pauper est, & tamè Rex & Dominus vniuersæ terræ. Et quod de Christo loquatur, expressè patet ex his quæ subiungit dicens, Tu quoque in sanguine testamenti tui emisti vinclos tuos de lacu, in quo non est aqua. Zach. 9. intendens

De Papæ & Conc. suæ Eccl. auctoritate. 84

exprimere quod ex sanguine Christi etiam liberatæ sunt animæ, quæ in lacu limbi claudebantur, in quo non erat aqua pœnarum sensus, sed solummodo carentia diuinæ visionis. Ecce ergo quod pauper erat & Dominus vniuersi, vt simul in unum pauper & diues merito dici possit, sicut dicit Dauid, Psal. 48. Et sic non obstat prædictum argumentum, quia dedit quod habuit, cum totum haberet habitu rationali, & iusto titulo dominii diuinitus ordinati, licet sibi restiterint obedire.

AD SEPTIMUM argumentum, in quo infertur, iuri suo renūciasse, si quod habuerit, qui cum vellent eum facere Regem, fugit in montem. Ioan. 6. Respondeo quod propter hoc suo iuri minime renūciasse concluditur, potuit enim iuste fugere pro contemptu mundi ad exemplum aliorum, ne in spe mundialis triumphi considerent, & tamen suo iuri non renūciasse, nec renūciasse intendisse, sicut in multis ostendebat se Deum non esse, & tamen Deus erat. Ergo talis fuga non concludit renūciationem, sed præbet ædificationem, sicut aliàs postmodum suis fratribus in eum tamè non perfecte credentibus requirentibus eum, vt cum caterua & sequela ipsorum ad festum ascenderet, ut se mundo triumphaliter ostentaret, dixit, vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendam: & tamen postmodum ascendit ad diem festum, non palam, sed quasi in occulto. Ioan. 7. Noluit enim cum pompa mundi, tanquam diligens vanitatem mundialium curiositatum, cum fratribus scilicet attinentibus ex parte matris, nec tamen credentibus in eum uanè communicari, sed tanquam humilis exemplaris superbiorum ceruices et uestigia suo ædificatio prosterne exemplo, quasi solitarius non vt inaniter laudaretur secundum intentum fratrum non credentium, sed vt credentes vti liter instrueret & doceret, confutata inepta fratrum monitione, mundique detestata malitia ascendit ad festum. Sic ergo prudenter inuigilans et mundi uanagloriam detestans fugit in montem, ne turbæ panibus saturatæ facerent eum Regem, cum Rex esset non à turbis vel hominibus siue mundo, sed ab ipso Deo patre æternaliter constitutus secundum Augustinum, Ergo eo modo, quo terrenum regnum contemnere se demonstrat, qui uenerat vt credentibus cœleste regnum pararet æternum, dixit Pilato, Regnum meum non est de hoc mundo. Vnde fugam Christi, ne Rex fieret à mortalibus, Io. superius intelligit responsum leuitati

An Christi
fugiens regnum
suo iuri renūciasset
se monstratur.

Christus fugit
mundi in
Etiam.

Rex pauper

B. Joannes à Capistrano

rigulorum, qui propter miraculum de panibus multiplicatis & ab eisdem degustatis, considerantes eius potentiam ad proregendum & sanitatis conferen. nec non & clementiam ac liberalitatem ad subueniendum & conferendum quærebant eum Regem facere temporale, qui satis excellentius Rex erat æternus. Non ergo fugit ut renunciaret iuri suo, sed ut mortalibus præberet exemplum declinandi vanas sæculi dignitates. Et sic argumentum nihil obstat, si aliter se renunciaſſe non probent. Sed cum probare nequeant, ergo veritati potius acquiescant, scilicet quod non renunciauerit, ergo &c.

An Christi regnum sit de mundo.

AD OCTAVVM argumentum, ubi inferitur Christum Iesum ore proprio coram iudice, scilicet Pilato confessum fuisse, se regnum non habere cum dixit, Regnum meum non est de hoc mundo. Io. 18. Respondeo quod per prædicta verba Christi hoc minime probatur. Non enim negavit se Regem esse qui dixit postmodum. Tu dicis quia Rex sum ego; respondens illationi factæ per Pilatum, cum dixit, Ergo Rex es tu? Et sic ex his verbis apparet totum contrarium eius quod arguitur. Confitebatur enim se Regem esse, sed non ex mundo vel hominibus, sed ex Deo. & non ex tempore in quantum Deus, sed ab æterno: & in quantum homo ab instanti conceptionis suæ in utero sanctissimæ Virginis matris suæ, sicut per prophetas & per Angelum extiterat nunciatum, ut satis dixi supra in responsione ad sextum argumentum & sic nihil obstat.

An Petro fuerit prohibita iurisdictione gladii temporalis.

AD NONVM argumentum, in quo dicitur quod Christus ex preſe prohibuit Petro iurisdictionem gladii temporalis cum dixit, Conuerte gladium tuum &c. Matt. 26. & Io. 18. Respondeo per verba prædicta prohibitam fore executionem, uel actum gladii temporalis, confirmatam tamen fore iurisdictionem etiã gladii temporalis habitu, cum dixit, tuum, & satis declaratum est supra in responsione ad primum argumentum, in quæſtione incidenti, videlicet an Christiani teneantur subiacere tyrannis, versus si. vers. iura autem in contrarium allegata. & ibi satis discussum est de hoc passu. Nam zelus Petri scientia carebat, nõ enim capiebat quãtum vile sit Sanctis reputandum humano sanguine maculari. Seruatum est ergo quod decebat esse concessum, & amotum est quod honestatis causa merito sit negandum, de quo satis agitur in d. extrauag. Bonif. quæ incipit, vnã sanctam. Sicut etiã

Zelus Petri quandoque fuit inordinatus.

alias

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 85

aliàs Dominus Petrum arguit de inordinato & indiscreto zelo, quando notificauit discipulis mortem suam, & assumens eum Petrus, cepit increpare illum dicens, Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Qui, scilicet Iesus, conuersus dixit Petro, vade post me Sathana, scandalum es mihi, quia non sapiſ ea, quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Matth. 16. sic etiam tunc Petrus tempore captiõnis Christi indiscretum, & inordinatum zelum ostendit euaginando gladium, & leuando manum solus contra tumultuantem turbam, quæ malè turbata & turbida cum gladiis & fustibus venerat contra Christum & suum gregem. Quid potuisset solus Petrus & inexpertus armorum vsus defensionis facere manualiter cum quodam cultello contra tot strenuos armatos expertos & exercitatos in actibus armorum? Nam, ut Io. dicit, Iudas ergo cum accepisset cohortem, & a Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc, &c. Cohors enim sexcentos milites numero colligit, ut dicit Papias. Quid ergo Petrus ineptè præsumpsit, manum solus eligere contra tantos? Iuste ergo Dominus arguit præsumptionem ipsius cum nec ipsi Domino zelus sine scientia placeat, nec scientia sine zelo. Ex quo dicit Apostolus ad Rom. 10. Testimonium enim perhibeo illis, qui æmulationem Dei habent sed non secundum scientiam, & 1. Cor. 8. dicit, scientia inflat, charitas verò ædificat. In prædictis etiam verbis Domini Iesu, cum dixit Petro Apostolorum Principi iam electo, conuerte gladium tuum, exprimitur nedum Petri iurisdictione quantum ad se ipsum & post ipsum canonicos successores, sed etiã innuitur cunctis clericis bellum esse prohibitum. Nam, ut dicit Apostolus, arma militiæ nostræ nõ sunt carnalia, sed potètia Deo ad destructionem munitio num, consilia destruentes & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei. 2. ad Cor. x. Ambrosius etiam ad Vercellenses de basilica nõ tradèda dicit, Quid igitur turbamini, volens nunquam vos deseram, coactus repugnare non noui, dolere potero, flere potero, gemere potero, aduersus arma milites uotosq; lachrimæ meæ arma sunt. Talia enim monimenta sunt sacerdotis: aliter nec debeo, nec possum resistere. 23. q. 8. conuenior. Et quod clericis non liceat bellare, satis patet 23. q. 8. per 10. Imò nec arma sumere, nisi ad terrorem, ut in c. clerici, 1. extra de vi. & hon. cler. ubi si moniti non desistunt nedum excommunicari possunt, lum clericis ut ibi, & sic patet quod mortaliter peccant clerici arma ferentes, prohibetur.

Quare zelus sine scientia, nec scientia sine charitate sufficiens ad salutem.

Quare zelus sine scientia, nec scientia sine charitate sufficiens ad salutem.

Quare zelus sine scientia, nec scientia sine charitate sufficiens ad salutem.

De Papa auctoritate.

Y quia

B. Ioannes à Capistrano

quia excommunicari nemo potest, nisi per mortale peccatum. 11. q. 3. nemo Episcoporum, & c. nullus sacerdotum. Imò etiam si excommunicati non desistunt ab armorum delatione, possunt deponi. 23. q. 8. quicumque. & c. clerici. facit 15. dist. clericus maleficus. Ratio autem prohibitionis est duplex, secundum Thom. secunda secundæ, quæst. 40. Prima est generalis, quia bellorum exercitia inquietudines habent, & multum impediunt diuinorū contemplationem, Dei laudem & orationis officium. Meritò ergo clericorum arma orationes & lachrimæ debent esse. 11. q. 3. Saluator. & in d. c. cōuenior. & faciūt not. 30. dist. c. si. possunt tamen prælati laicos ad bellum hortari pro defensione fidei vel Ecclesiarū. 23. q. 8. hortatu. & c. igitur, cum duob. seq. Secunda verò ratio est spiritualis, quia cum ordinentur ad altaris ministerium, semper debent se parare ad subeundam mortem potiusquàm ad nocendum, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 11. Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem annunciabitis, donec veniat. Non ergo clericis occidere competit, vel humanum effundere sanguinem, aut effundi facere, nisi auctoritatē habeant iurisdictionem demandandi pro iustitia conseruanda. Qui se parare debent ad sustinendum patienter proprii sanguinis effusionem & necē pro Ch̄o, sicut ipse pro nobis sustulit crucis patibulum confusione contempta, vt dicit Apost. ad Heb. 12. faciunt not. extra ne cle. vel mon. c. sententiam sanguinis. Nam si prælati ecclesiæ ob defensionem fidei Ecclesiæ vel rerum Ecclesiarū, aut patriæ, negligentes essent & tepidi ad inuocandum brahium seculare & hortandum ad protectionem contra violentos non quidem vt occidant, vel vulnerent, vel mutilent, quia hoc esset de directo ad homicidium prouocare, sed vt fidem, Ecclesiam vel patriam liberent & ad Christum reducant terram ab infidelibus occupatam, super quo dat Ecclesia maximas indulgentias. Et licet hinc inde aliqui occidantur, non tamē propter hoc prælati culpantur. Imò culpantur, & peccarent, nisi se opponerent contra tales. 23. q. 5. de occidendis. & ead. cau. q. 4. Maximianus. & q. 8. igitur. & c. scire, & c. vt pridem. Et no. secundum Bernard. Hispanum, quòd de iure canonico. non licet clericis arma læsionis portare, vel etiam causa defensionis pugnare, arg. 23. q. 8. §. 1. & c. 1. & 2. & tribus paleis ibi positis. 50. dist. c. clericum, & c. de his clericis. 20. q. 3. eos qui, et in d. c. conuenior. et extra, de cler.

Clericis competit exhortari seculares ad protectionem fidei Ecclesie vel patriæ.

An clericis liceat se defendere in bellis.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 86

cler. pug. in ducl. c. porrò, et c. de presbitero. In tribus autem casibus videtur eis licere. Primò, vbi Papa concedit, qui potest nouas condere leges. 25. q. 1. sunt quidam. Secundò, vbi clericus gladium obtinet temporalem, argumen. ff. de re iud. l. quidam consulebant. hoc tamen casu tale officium, scilicet materialis gladii, potius tenetur laico demandare. arg. not. in c. dilecto, de sent. excom. lib. 6. ad fi. per Archid. et Io. And. et 88. dist. Episcopus gubernationē. Tertiò, vbi necessitas incumbit euadendi mortem, quia tunc lex feruari non potest, arg. de consec. dist. 2. sicut. et extra de sent. excom. c. ex tenore. et facit c. 2. ext. de homic. et c. si furiosus, de homic. in Clem. Et nota, quòd si quis alicui suadeat quòd pro patria sua vel suo proximo, vel pro iure suo, vel suæ Ecclesiæ se exponat, non ob hoc fit irregularis, etiam si ibi ille moratur. 23. q. 4. pro membris. & c. seq. 23. q. 8. igitur. & c. seq. & in d. c. conuenior. in princ. & prope fi. vers. Respòdi. & vers. sanctus enim. sed si sciret, vel crederet eum moriturum, uideretur quòd fieret irregularis, quia ordinata charitas est quæ quis diligat plus corpus suū quàm alterius. de pœnit. dist. 3. qui vult. Sed si ei consulat quòd indubitatè morti se exponat pro nomine seu honore Christi, uel pro fide, vel pro statu Ecclesiæ, non fit irregularis, etiam si mors inde sequatur. 25. q. 1. sunt quidam. 11. q. 3. non solum, & c. seq. cum Christus mortem pro nobis subierit voluntariè. 12. q. 2. cum redemptor. & in c. pro humani, de homi. lib. 6. Hac etiam ratione excusari possunt ab irregularitate Inquisitores hæreticæ prauitatis, sciētes quòd statim postquàm pronunciauerint aliquem esse hæreticum, ille morti tradetur, hoc etiam aliàs; multipliciter per Canon. ad quod 23. q. 8. legi. & 23. q. 5. si audieris. Religiosis autem siue monachis, qui uiam sunt perfectionis aggressi, vim sibi illatam vi repellere non licet, secundum Alanū, Vinc. & Goff. in c. suscepimus, extra de homic. Host. tamen dicit ibid. quòd capi & ligari possent aggressores, dummodo sine sanguinis effusione morte vel mutilatione cōmodè fieri possit, etiam per monachos, arg. extra de depof. c. 1. & in d. c. suscepimus. & 14. q. 6. si res aliena. & in c. 2. extra de homic. & in c. in archiepiscopatu, §. 1. extra de rap. & est expressum in c. tua nos, ad fi. extra de homic. vbi scribitur cuidam Abbati de quodam monacho & de quodā scholarari ius dicitur & monacho quamquàm tex. non exprimat, & dictus scholaris ab irregularitate dicitur excusari, quamquàm ali

An clericus suadens mortem pro defensione efficiatur irregularis.

An religiosis uel monachis liceat se defendere cū armis.

qua interfigna dederit, ex quib. latro qui percusserat scholarem præfatum, punitus fuerit etiam in persona. Et quamquam variæ sint ibi lecturæ, si scholaris ille monachus non erat, sed clericus sæcularis, ad nostrum propositum nihil facit, cum de religiosis siue monachis sermo fiat, de quibus potius intelligerem, quod Apostolus dicit ad Rom. 12. Nō vosmetipsos defendētes charis, sed date locū iræ. Zēzelinus tñ in c. ne in agro, §. præfatæ quoque sententiæ, de statu monach. in clem. dicit quòd eo casu, quo Abbas insequitur monachos odio capitali, quòd tunc licet monachis arma retinere, cum à natura sit insitum uim vi repellere, ff. de iust. & iure l. vt vim. C. vnde vi. l. 1. & in c. olim. de rest. spol. & plenius in c. significasti, extra de homic. circa fi. & Jo. de Imola in d. clem. ne in agro, intelligit glos. sibi, quòd monachi arma defendentes mortaliter peccant, scilicet quando sine causa portant, iuxta ea, quæ habentur in ca. clerici, extra de vita & hon. cler. Meo tamen consilio tutius est omnibus perfectioni vacantibus non aliam quærere defensionem, nisi quam Christi & Apostolorum eius exemplis valeant reperire. Vt quid enim Christus arma arripere non tentauit, & Petro gladium eximendū prohibuit, nisi vt ostenderet quam defensionem, qui perfectionis semitam volunt imitari facere debeant. ? quasi dixerit, hætenus tibi tuisque prædecessoribus inimicos Dei corporali gladio licuit persequi. Deinceps in exemplum patientiæ gladium tuum, idest tibi hætenus concessum, in vaginam cōuerte. 23. q. 8. c. 1. Vnde dicit glos. 23. q. 3. pro membris, quod Petrus non peccauit vt de gladio, quia nondum prohibitum erat clericis. hoc etiam dicit ibi Hugol. & Bernard. Hispanus: nam de hoc Petrus ibi commendatur ab Aug. contra Petilianum scilicet Augustinus, qui dicit quod Petrus pro corpore Christi & pro Ecclesia etiam corporaliter pugnavit, potuit enim licitè pro defensione sui Domini decertare. 2. q. 5. de forma. Imo potius tenetur seruus iuuare domino quàm seipsum, vt ff. ad Sillan. l. 1. §. serui. & glos. in d. c. 1. 23. q. 8. satis facit de pæn. dist. 2. charitas ē, vt mihi videtur, vers. ergo charitatem. vbi patet quod debemus Deum diligere super omnia, ergo & defendere. Primum enim præceptum est inter affir matiua, diliges Dominū Deum tuū ex toto corde tuo, &c. Deut. 6. Math. 22. & Luc. 10. faciunt not. per Bern. Hispanum in d. c. p. membris, & ibi per glos. Laur. & Archid. Quidam tamen dicunt

An peccauerit Petrus ex incisione auricula.

ipsum

ipsum peccasse ex inordinato zelo, vnde dicunt quod commendatur zelus, sed non opus, sicut aliàs in villico iniquitatis commendatur prudentia, sed non iniquitas. Lucæ 16. Ex prædictis igitur satis patet actum tantum gladij, sed non habiturum prohibitum esse Petro: imò habitum sibi confirmatum, vt dixi, etiam post Christi ascensionem, cum facta est vox ad eum dicens, Act. 10. Surge Petre, occide & manduca. de quibus verbis Nicol. Papa scribens Rodul. Bituricen. Archiepiscopo de interfectores suarū vxorū diceret, q̄ si nō fuissent adulteræ interfectores, essent homicidæ. 3. q. 2. interfectores. Gratianus cōmemorans ibidem dicit. In hoc c. videtur Nicol. Papa permittere maritis causa adulterij, vel alterius huiusmodi criminis suas interficere: sed Ecclesia disciplina spirituali gladio, non materiali, criminosos feriri iubet, illo videlicet gladio, quo Petrus iubetur mactare & manducare. de quo etiam gladio Christus ait in Euang. scilicet Matth. 10. Nolite arbitrari, quia veni pacem mittere in terram, non veni pacem mittere, sed gladium. & in c. seq. quod incipit, inter hæc, idem Gratianus prædicti Nicol. verba referens dicit, Sed sancta Dei Ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus, gladium non habet nisi spirituale, non occidit, sed viuificat. Et licet verba prædicta expresse videantur sensum contrarium obtinere, cum dicit Nicol. gladium non habet, &c. debent tamen rectius intelligi eo modo quo Doct. intelligunt. vnde dicit ibi glo. gladium non habet, scilicet materiale quo ad executionem. hoc ideo dico, quia Imperator habet etiam a Papa. hæc glo. Alexander autem Anglicus de Ales, ad quæstionem principalem, respondens in 3. summæ suæ, sic distinguit, scilicet, quòd iniuria, quæ infertur, aut est personalis & priuata, aut publica. Si sit publica, propulsanda est iussu Principis, & manu militis. ad Rom. 13. non enim sine causa gladium portat: Dei enim minister est vindex in iram ei, qui male agit, dicitur de Principe, cui etiam propter hoc determinatur tributum. Matthe. 22. Reddite quæ sunt &c. Et ipsius militibus stipendia. Lucæ 3. Estote contenti stipendijs vestris. Sed non nisi propter defensionem reipub. quæ fieri potest sine hostis iniuria. Si autem sit iniuria personalis, de illa intelligitur illud Matth. 5. dico vobis non malo resisti, sed cū distinctione, quia iniuria personalis repelli potest tripliciter, scilicet vno modo impediēdo, sicut Apost. Act. 2. procurauit milites à tribuno, vt seruetur illæsus, sic

De defensione licita, vel non.

B. Ioannes à Capistrano

fic licet omnibus iniuriã repellere, nec prohibetur, Matth. 5. hoc enim non dicitur propriè resistere. Alio modo verbis arguendo, vt Dominus percussus alapa percussorem repræhendit, nec alterã præbuit. Io. 18. sic etiam licet omnibus. Vnde etiam ibidem dicit glo. ostendit Dominus patientiæ præcepta non ostentatione corporis, sed præparatione cordis esse facièda. Et sic intelligitur illud Matth. 5. si quis te percussit in dextera, præbe et alteram, idest paratus sis aliam patienter sustinere. Tertio modo repugnando, & hoc dupliciter, vno necessitate cogente, vt cum læsio aliter vitari non potest. & hoc aut sine armis, & sic permittitur clericis & laicis. & hoc flagrante maleficio cum moderamine inculpatæ tutelæ & incontinenti. Et sic intelligitur illa lex canonizata, Vm ui repellere licet, in instanti. quia nequaquam facto interuallo, aut cū armis, & hoc modo permittitur laicis, non clericis. Et hoc cū circumstantijs prædictis. non esset autem moderamen, si impeteret sine armis, & ipse impeteret cum armis. Alio verò modo vlciscendi libidine, & sic nulli licet. & sic intelligitur illud Rom. 12. Non vosmetipsos defendentes charissimi, & similia. Sic ergo iniuriam repellere impediendo vel verbis arguendo, licet omnibus. Repellere verò necessitate cogente sine armis, licet laicis & clericis: sed cum armis licet laicis, sed non clericis. Repellere autem repugnando libidine vindictæ ventris licet. Et ex his patet, quomodo hoc quod dicitur non resistere malo, differenter intelligendum, est in consilio & in præcepto. Hæc Alexander tractat in summa sua, super 3. sent. Corresponsiue autem ad distinctione 37. vsque ad 40. vbi agit de quinto pcepto legis, scilicet nõ occides. Exo. 20. & Deut. 5. vbi tractat Alex. tria principaliter, videlicet primò quid prohibeatur occidi. Secundò quis prohibeatur occidere. Tertio, quæ sit occisio, quæ prohibetur. Et quantum ad nostrum propositum attinet, cum tractat quis prohibeatur occidere in 3. q. videlicet an illi qui habent spiritualem potestatem vt sacerdotes, prohibeatur occidere? Post aliqua argumenta dicit, Ad hoc dicunt quidam quod sacerdotibus veteris legis licebat: sacerdotibus verò nouæ legis non licet. Et ratio huius est, quia cum secundum August. differenter legis & Euangelij sit timor & amor ministri legis veteris, debuerint esse ministri seueritatis ad timorẽ. Sed ministri Euangelij debent esse ministri pietatis ad amorem. Quia ergo illi debebat coercere à malis per timorem, cõgruebat eis maleficos inter-

Quare in veteri testamento clericis licebat occidere, sed in nouo non.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 88

interficere. Et quia isti debent . . . trahere per amorem, ideo nõ congruit eis interficere. Et dicit secundum Chriost. super Matt. quod mors Ananiæ & Sapphiræ per Petrum non fuit opus manuale, sed spirituale, quasi prænuncians quod Dei iudicio futurũ erat. Act. 5. Et infra arguendo Alexander præfatus dicit, Item Ecclesia ordinat secularem potestatem, vt Papa Imperatorem, ergo tradit ei auctoritatem ad suum officium. & allegat etiam auctoritatem Bern. lib. 4. de consideratione, ad Eugen. de gladio Petri, &c. quam supra disserui. Et soluendo argumenta dicit. Solutio. sicut dictum est, hoc præcepto prohibetur quilibet occidere sua auctoritate. Quia ergo ministris veteris test. commissa erat auctoritas, ministris verò noui testamenti non est concessa auctoritas vt per se interficiant, ideo ex consequenti isto præcepto prohibentur interficere in causa iustitiæ. Ratio autem quare eis negata est auctoritas, est duplex. Vna est, quia ministri nouæ legis debent esse ministri mansuetudinis & amoris ad alliciendum homines ad bonum. vnde eis dicitur Matth. 5. non resistere malo. & ibidẽ sequitur, Diligite inimicos vestros, & reliqua. quæ intelliguntur fienda à ministris nouæ legis, non solum in voluntate animi, sed etiam in ostensione signi. Alia ratio est, quia ministri nouæ legis sunt ministri Sacramenti vnionis. Sacramentum enim altaris repræsentat vnionem Christi & Ecclesiæ, quam significat vnio animæ ad corpus. Sicut enim anima corpus viuificat, ita Christus per hoc Sacramentum viuificat Ecclesiam: vnde qui dissoluit vnionem corporis & animæ, Sacramenti illius vnionem in se non potest demõstrare, & ideo irregularis est ad huius Sacramenti ministerium exequendum: quemadmodum bigamus, qui carnem suam diuisit cū plurib. vxoribus. Et sicut dicit Canon 15. q. 2. quædam sunt, quæ etsi non imputantur ad pœnam, tamen impediunt Sacramenti signaculum. Et introducitur auctoritas Hieronymi, qui dicit de illo, qui propter disciplinam casu occidit, quantum ad culpam innocens est, quantum ad legem, reus est. legem. f. Sacramenti. In de est quod cum alij ordines Ecclesiæ ad Sacramentum altaris referantur, quia omnes ordinati, aut conficiunt Sacramentum, aut deferunt conficienti, debent carere diuisione, quæ opponitur Sacramento vnitatis: & ideo non licebat ministris Ecclesiæ interficere, sanguinem effundere, membrum mutilare: ministris verò veteris testamenti, qui erant ministri timoris ad coercendũ à ma-

De Anania & Sapphiræ.

Occidendo prohibetur quilibet auctoritate propria.

Quare clericis hodie prohibetur occisio.

Irregularitas homicidij & bigamia quomodo causatur.

lo, & per consequens ministri diuisionis animarum à malis cõpe-
tebat auctoritas & executio interfectoris. Et sic patet solutio ad
obiecta. Et specialiter respõdens ad quandã auctoritatẽ Hierony,
in epist. ad Ripar. vbi commemorat de Fines, de Helia, de Simo-
ne Cananæo, qui in duos magos Zaroe, & Arphatã ignitos ser-
pentes retorfit de Petro & Paulo, &c. dicit quòd differentia est in-
ter ministros veteris legis & nouæ non solum quantũ ad seuerita-
tem, & misericordiã, sed et in iudiciis seueritatis. Quia isti gladio
spirituali, illi verò gladio materiali iudicia exequuntur. isti verbo,
illi ferro. isti verbo, quod est gladius spiritus ad diuisionem
animæ ac spiritus idest inordinationis sensualitatis à rectitu-
dine rationis. Ad Hebr. 5. illi verò ferro, idest materiali gla-
dio ad diuisionem animæ & corporis. hoc est vitæ anima-
lis. Vnde nota quòd sicut prius est quod animale est, deinde
quod spirituale. 1. Cor. 15 & vita animalis priusquam vita
spiritualis, vitam autem animale dico, quod est in vnione ani-
mæ & carnis: vitam verò spiritualem in ordinatione sensualitatis,
quæ dicitur anima, & rationis quæ dicitur spiritus: ita ministe-
rium diuinæ iustitiæ distributum est ministris veteris testamen-
ti in gladio materiali in separationem animæ & carnis. Ministris
verò noui testamenti in gladio verbi spirituali ad diuisionem
animæ & spiritus. In illo ministerio est ratio timoris: in isto ratio
amoris. Hinc dicentibus Apostolis, ecce gladij duo hic. respon-
dit Dominus, satis est. Lucæ 22. & infra dicit, qui in operibus pie-
tatis & misericordiæ vult Deus quẽ omnes imitentur. Matt. 5.
& Lucæ 6. Estote misericordes, sicut & pater vester cælestis mi-
sericors est. In operibus verò conditionis & vindictæ non vult
vt perfecti eum imitentur propter duo. primò propter sacramen-
tum vnionis commendandum, quod requirit ministros cõgruos
in quibus nõ inueniatur oppositio diuisionis. Secundò propter
commendandam clementiam suæ miserationis, vt in hoc innuat
quòd quasi coactus punit, sicut dicitur Tren. 3. Nã ex corde suo
humiliauit & abiecit filios hominũ, & introducuntur verba Do-
punientis, quasi plangentis. Esa. 1. Heu consolabor super hostib.
meis, & vindicabor de inimicis meis, vt sic ostendat quòd sit
eius proprium misereri semper & parcere. Esa. 30. Expectat Do-
minus, vt misereatur nostri. Eccl. 11. Misereris omnium domine,
quia potens es, & nihil odisti eorum quæ fecisti, dissimulans pec-

*Prius est
animalis q̄
spiritualis.*

*In operibus
pietatis Deus
vult ab om-
nibus imitari.*

cata hominum propter pœnitentiam. ideo ministri noui testamẽ-
ti, qui debent esse in perfectiori imitatione Dei, debent ipsum imi-
tari in opere puritatis, non in districtione seueritatis. Et infra di-
cit, quòd Imperator recipit potestatem à Papa ad puniendum
maleficos, executionem autem potestatis accipit à lege, ergo per
Papam recipit auctoritatem, vt sit minister legis & iustitiæ diui-
næ: sed ab ipsa lege recipit auctoritatem, vsus ministerij iustitiæ.
Vnde Augustinus in quæstionib. Leuit. iudici sæculari dicit, cum
homo iuste occiditur, lex occidit, non tu, subdit Alexander, si au-
tem obiicitur quòd ille facit, cuius auctoritate fit: vnde Papa &
Episcopi, qui habent præpositos iudices sanguinis, videntur occi-
dere. Dicendum quòd est auctoritas iubendi & est auctoritas in-
nuendi. In auctoritate iubendi sequitur, ille facit, cuius auctoritate
fit. in auctoritate verò innuendi non sequitur. Est autem aucto-
ritas iubendi occidere maleficos penes Imperatorem; auctoritas
verò innuendi penes Papam & sacerdotes. Ista autem innuitio
diuinæ legis est prædicatio, & vt Principes diuinæ legi obediant
exhortatio. Et infert auctoritatẽ Bernar. quam supra posui 4. de
consideratione ad Eugen. qualiter vterque gladius est Ecclesiæ
materialis & spiritualis. & quòd ad ipsam pertinet gladius mate-
rialis, non quantum ad vsum, vel quantum ad iussum, sed quan-
tum ad nutum. Quantum ad iussum verò Imperatoris est, qui à
Papa recipit potestatem. Et per hæc soluantur obiecta, & sic ni-
hil obstat nonum argumentum.

*Cum homo
iuste occidi-
tur, lex occi-
dit.*

*Auctoritas
iubendi & in-
nuendi.*

AD DECIMUM argumentum, vbi dicitur quòd ipsimet sum-
mi Pontifices fatentur se nolle intromittere de temporali iurisdic-
tione, de quo 96. dist. cum ad verum. & c. duo, cum multis aliis
iuribus in prædicto argumento allegatis. Respondeo breuiter
quòd ex prædictis iuribus nõ probatur quòd Imperator non de-
beat subesse Papæ, quamquàm probent quòd iurisdictiones sint
distinctæ. Vnde glo. in d. c. cum ad verum, super verbo, vsurpa-
uit, dicit, Argumentum quòd cum istæ potestates sint diuisæ, Im-
perator non habet gladium à Papa, infra, eo. in scripturis, & c.
duo. & c. si Imperator, & 93. dist. legimus. Et quia Imperium à so-
lo Deo est. 23. q. 4. quæsitum. argumentum contra 63. distin. tibi
Domino. Item quia Petro datæ sunt clauis cælestis & Terreni Im-
perij. 22. dist. c. 1. Item quia deponit Imperatorem, 15. q. 6. alius.
& c. iuratos, & 11. q. 4. quia præfulatus. Quære de hac materia.
De Papæ auctoritate. Z supra

*Distinctio
iurisdictionũ
nõ aufert au-
toritatẽ Pa-
pæ quin vtrũ
que habeat
gladium.*

supra dist. 10. quoniam idem. Ibi enim glo. concludit tum propter predictas rationes, tum quia Imperator iurat Papæ. 63. dist. tibi Domino, tum etiam quia Papa transfudit Imperium de orite in occidentem, ut in c. venerabilem, extra de elect. quod quamquam potestates sint distinctæ, Papa tamen quandoque utraque potestatem assumit & in spiritualibus & temporalibus, ut in c. per venerabilem, extra qui fil. sint leg. Et propter defectum iudicis secularis appellatur ad Papam, ut in c. licet ex suscepto, extra de foro compet. & in c. si. eo. tit. & vacante Imperio supplet defectum Imperii, ut in d. c. licet, ubi glo. dicit super verbo, vacante Imperio, iste ergo est vnus casus, in quo iudex Ecclesiasticus potest immiscere se seculari iurisdictioni, scilicet cum superior non inuenitur. Alius est, cum iudex secularis negligit facere iustitiã, ut hic, scilicet in d. c. licet. in vers. dum modo consules, & in c. le. eo. ti. argumen. 23. q. 5. administratores. Tertius est, cum aliquid ambiguum fuerit & difficile, & inter iudices variatur, ut in d. c. per venerabilem, §. responsionibus. qui fil. sint leg. Quartus est in omni crimine ecclesiastico, puta vsura, sacrilegio & similibus. 6. q. 2. c. 1. 12. q. 2. nulli liceat. & in c. quoniam, extra de vsur. Quintus est cum per denunciationem criminis causa defertur ad Ecclesiasticum iudicem, ut in c. nouit, extra de iudic. Sextus est ratione connexionis, ut in dote, quæ est accessoria matrimonio, ut in c. de prudentia, de donat. inter vir. & vxor. Addit D. Antoni⁹ id esse de legitimitate, ubi legitimitate accidit q̄tio hæreditatis, de quo remittit se ad not. in d. c. de prudentia. & in c. cam, & in c. lator. extra qui fil. sint leg. & in Spec. de rescripti præsentat. §. ratione forma. vers. ite mulieri. ad fi. vbi Spec. restringere videtur hoc ad viduas, vel ubi sunt in terris iurisdictioni Ecclesiæ subiectis. Sed de hoc idem D. Antonius in d. c. de prudentia. & in d. c. licet, in vlt. col. dicit, quod si sit oppressa vidua, immediatè spectat ad Ecclesiam vbilibet. Idem si sit pauper, cum agitur de dote & alter est diues, si quæstio dotis venit incidenter ad matrimonium, cognoscit Ecclesia, aliàs aditur præsentia iudicis secularis. Septimus cum denunciatione criminis causa defertur ad iudicem Ecclesiasticum, ut in c. nouit, extra de iudic. & ibi D. Ant. de hoc. Innoc. ponit istos casus in d. ca. licet, de foro compet. & glo. ponit. 11. q. 1. inolita. & aliquos ponit glo. Io. And. in c. si. de excep. lib. 6. Octauum addit Innoc. quando Imperator vel iudex secularis

laris inuocat auxilium Ecclesiæ. 23. quæst. 5. administratores. 96. dist. cum ad verum. Nonus, est quando clericus à laico, vel miserabilis persona à laico opprimitur. 24. q. 3. si quis de potentib. secundum Innoc. Decimus est, quando peregrinus à laico molestatur. 24. q. 3. si quis Romipetas. & in c. 1. de cler. pereg. Undecimus est, quando laici sunt de iurisdictione Ecclesiæ, ut in c. si duobus, extra de appel. Duodecimus est ratione administrationis assumptæ à clericis. 89. dist. iudicatum. Tertius decimus est, quando liberi, vel homines Ecclesiarum fatigantur angariis, vel aliis functionibus. 15. q. 2. Ecclesiarum. Quartus decimus est quado secularis iudex est suspectus. hunc casum ponit Innoc. in d. c. licet, de foro compet. per illum tex. & in Auth. ut diff. iud. §. 1. & 2. & §. penult. collat. 9. vel si habetur querela contra ipsum. quem casum ponit Io. 11. q. 1. in summa. & Host. no. in d. c. nouit, de iudic. vbi dicit hoc verum, quando iudex est caput prouinciæ & immediatè subest Imperatori, ut dicit dictus. §. si uerò contigerit, in Auth. ut diff. iud. Quintus decimus est, quando locus caret iudice: nam tunc immediatè Episcopus & superior adiri potest ut est casus in d. Auth. ut diff. iud. §. iudicib. in aliis verò iudicibus propter recusationem non adiretur Episcopus immediatè, nisi consuetudo aliud obtineret, ut in d. c. licet, de foro compet. de his etiam casibus, notat Guil. in Spec. de comp. iud. adit. §. regula riter, in princ. & agitur de materia in c. ex tenore, extra de foro cõpet. quàm maximè de causis miserabilium personarũ, vbi per glo. & Doct. Regula enim est, quod quandocunque agitur per iudicem secularem contra naturalem pietatem, potest adiri forus iudicis Ecclesiastici, & hoc cedit lex canonica. Ad hoc extra de emp. & vend. ca. 2. & in c. cum haberet. de eo, qui dux. in matr. quam pol. per adul. & in c. cum quidam, & in ca. Quintauallis, extra de iureiur. & per glof. in ca. cum esses, extra de testamen. & not. Dom. Anto. in d. c. nouit. extra de iud. in vlt. col. vbi querit super glof. in verbo, quicunque, an Papa sicut recipit legem pro se, ita teneatur recipere contra se? & dicit, Conclusio est quod vbi lex communis, vel consuetudo particularis editur ad vtilitatem Ecclesiæ, ligat Ecclesiam, nisi expresse ab ea reprobetur. 10. dist. c. Imperator, & c. si in adiutorium. Lex autem, siue consuetudo particularis non ligat Ecclesiam in quam disponit ad eam in commodum, nisi expresse ab Ecclesia comprobetur. Statutum.

Appellatur ad Papam.

Papa supplet defectũ Imperij.

Index Ecclesiasticus immiscet se iurisdictioni seculari in aliquibus casibus. hic expressis, qui sunt 15.

Index hoc est Index iurisdictionis secularis in aliquibus casibus. hic expressis, qui sunt 15.

Index secularis quandocunque impie agit, potest haberi recursus ad iudicem Ecclesiasticum.

B. Joannes à Capistrano

autem locale, siue ad commodum siue ad incommodum Ecclesie edatur, non ligat Ecclesiam nisi expresse approbetur ab ea. extra de constit. c. Ecclesia. Patent duæ primæ conclusiones. 1. c. dist. per tot. 37. dist. siquid veri. & c. se. ad fi. de priuileg. c. 2. de noui oper. nunc. c. 1. & de consuet. c. 1. Tertia probatur per c. Ecclesia, & per c. quæ in Ecclesiarum, de constit. & 96. dist. bene quidem. has conclusiones ponit Innoc. in d. c. nouit. & Host. in c. fi. de solut. & Archid. 1. c. dist. c. Imperatores. 63. dist. in synodo. & 8. dist. quo iure.

Quod in fauorem Ecclesie statuitur, non debet in eius redudatione iacturam.

& 1. q. 1. quicumque. 4. q. 3. siquis testibus. nam quod in fauorem Ecclesie statutum est, in eius læsionem retorqueri non debet. C. de leg. 1. quod fauore. Ad prædicta faciunt not. in c. fraternitatis, extra de hæret. Pater igitur ex prædictis quod non subest Papa Imperatori, sed Imperator potius subest Papæ, quamquam iurisdictiones sint distinctæ. nam, vt dicit glos. in d. c. cum ad verum. 96. dist. sup verbo, decreuit. ideo Christus vtriusque potestatis officia gessit per se, vt notaretur quod ex eodem fonte processerunt. 2. 1. dist. clerus. Nam dicit lex quod summa dona à Deo nobis concessa sunt, scilicet sacerdotium & Imperium, vt in Auth. quo. oport. epif. in princ. collat. 3. Iacob. etiam dicit, Omne datum optimum, & omne donum perfectum, deorsum est descendens à patre luminum, Iac. 1. Cum ergo in Christo Iesu Domino nostro vtriusque potestatis ius & auctoritas perfectissima fuerit instituta ab ipso summo patre luminum: ipse autem beatæ vitæ clauigero Petro celestis & terreni simul Imperij iura commiserit. 2. 2. dist. c. 1. Ergo quaquã Papa non se impedit actu de iurisdictione temporali, habet tamè habitum, quem committit Imperatori & per consequens ceteris Regibus. saltè ipsa patiëntia declarans à Domino Iesu Christo, cuius vices gerit in terris, temporalem potestatem esse commissam. Vnde Archid. in d. c. quoniam idem, in glos. cum ergo. ibi 2. 1. dist. c. 1. dicit, adde, & ibi not. Laur. quod vterque gladius Petro fuit concessus, non autem vtriusque executio, sicut patet in Episcopo, qui res Ecclesie alij potest tradere, sed nõ sibi retinere. 1. 2. q. 2. quæruor. Nõ obstat prædictum c. 93. dist. legimus. ibi, quomodo si exercitus sibi eligat, & c. quoniam inquit, quod sit confirmanda sicut clericorum, secundum Laur. Et secundum istam sententiam, quæ

Imperatorum nullus ritè gladium exercuit qui ab Ecclesia non accepit.

habet quod Papa habet vtrunque gladium, oportet concedere nullum Imperatorem ritè exercuisse gladium, qui illum non accepit ab Ecclesia Romana, præsertim postquam Christus concessit iura

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 91

iura vtriusque Imperij beato Petro: quod intelligens Constantinus in resignatione regalium resignauit beato Syluestro gladium ostendens nõ legitimè se vsum fuisse gladij potestate, nec legitime se habuisse, cū ab Ecclesia non recepit. Sed Hugol. aliter intelligit 96. dist. cum ad verum. Et in ead. glo. ibi, distinct. dicit idem Archid. Adde, idem dicit Host. qui de hoc plenè not. in summa, qui fil. sint leg. S. quis & à quo, ibi videas. Dicit Laur. quod cum ex inunctione demum sint reges, quæ à nullo nisi à sacerdote haberi potest, exemplo Dauid & Saul, qui à Samuele fuerunt inuncti, liquet omnem Principem regnorum à Iudice Ecclesie confirmacionem & executionem consequi, actus tamen sunt diuisi, vt hic dicitur, nec credit vnã pendere ex altera. & quod Papa maximam potestatem circa Imperium habeat, patet 63. dist. in synodo. hæc Archid. in d. c. quoniam, 10. dist.

De Constantino.

AD illud autem quod dicitur quod Imperium est à solo Deo, iam responsum est supra, in responsione ad primum argumentum in prima quæst. circa finem. quod verum est eo modo, quo ibi declaratur fm vtrunq; Imperium, scilicet spirituale & tempore, per Christum commissum Petro. 2. 2. distinct. c. 1. & Petrus siue quicumque Papa legitimus Petri successor, auctoritatem Imperij temporalis vice Christi transfert in Principem sæcularem, vt in d. c. venerabilem, de elect. cum simil. iurib. superius allegatis. Postquam autem à Papa transfuit iurisdictionem actualem in Imperatorem vel Regem, non expedit sibi de tali iurisdictione se amplius occupare, nisi vacante Imperio, vel in defectum Iudicis sæcularis, vt in d. c. si duobus, ad fi. extra de appel. & in d. c. licet, extra de foro com. per. & in illis aliis casibus proximè superius recitatis, & sic nihil obstat.

Petro vtrūque Imperium est commissum.

AD VnDECIMUM argumentum, vbi dicitur quod Petrus dixit sacerdotibus, subiecti estote omni humanæ creaturæ, & c. 1. Pet. 2. c. dico quod iam responsum est supra in responsione ad primum argumentum videlicet in prima quæstione ante medium, in eo quod potestas pudentis comparatur ad meritum subiacentis. & dicitur quod talis potestas iusta est, quia aut est ad bonorum promotionem, aut ad malorum punitionem. Et ideo subdit Petrus, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. hæc igitur comparatio generalis est tam ad clericos quàm ad laicos, & tam ad liberos quàm

Quomodo intelligitur debere subiaceri omni humana creaturæ.

ad

ad seruos, quia si bona sunt & patienter tolerant passiones, tanto magis merentur; & ideo subdit Petrus, hæc est enim gratia, si propter conscientiam Dei sustinet quis tristitiam patiens iniuste. Et sic intelligit etiam D. Bonauent. in 2. sent. dist. vlti. arti. 8. q. 1. vbi ibi dixi, s. in responsione ad primum argumentum. Tali etiam modo prædicta verba Petri intelligit ibi glos. ordinaria dicens, Multoties Deus aliquem malum tyrannum exercere permittit, vt & mali confundantur, & boni magis probentur. Et infra in verbo, subiecti, dicit, Et vt conuersatio vestra omnibus placeat, non resistatis alicui dignitati hominum, alicui etiam personæ, alicui principatui, cui De^o vos subdi voluit, quia nō est potestas nisi à Deo & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, ad Rom. 13. & infra dicit glos. Verè quicquid duces agunt boni laudem consequentur, quia hoc vult Deus, qui etiam malis vitur in bonum, vt uos etiam vtentes illis in bonum, siue mali, siue boni sint, faciatis obmutescere in hoc, vt illi duces ignorantes, quomodo eis in bono utamini & per eos laudem mereamini, non inueniant mali quod in uobis vituperent, dum etiam ipsos honoratis & patimini, quāuis sint immundi. Nicol. etiam de Lyra in prædicto verbo, subiecti estote, dicit, hic consequenter inducit eos ad dandum exemplū debitæ humiliationis, quæ est custos omnis virtutis. Et infra in verbo, omni humanæ creaturæ propter Deum, dicit, In quantum eius imago relucet in ea, & potissimè superiorib. personam Dei representantibus: ideo sequitur, siue Regi, &c. & in verbo, præcedente, videlicet, uos autem genus electum, regale sacerdotium, dicit, hic consequenter beatus Petrus inducit fideles ad huiusmodi perfectionis diffusionem dicens, Vos autem genus electum, s. per baptisum, in quo facti estis filii Dei adoptiui, & per consequens de genere eius, regale sacerdotium, i. cōformati Christo, qui est rex & sacerdos secundum ordinem Melchisedech, qui fuit Rex & sacerdos, Gen. 14. & sic patet quod prædictus Doctor Nicol. de Lyra intelligit verba prædicta nedum de sacerdotibus, sed etiam de quibuscunque fidelibus ad uiam perfectionis tendentibus aspirare. Petrus Aureoli in apc stilla sua prædicta verba consideras dicit, subiecti estote omni humanæ creaturæ, s. vel superiori ex debito obligationis, vel pari ex debito affectionis, vel inferiori ex debito compassionis, non propter mundum, s. auaritiæ, nec propter

uen-

uentum superbiæ, nec propter carnem luxuriæ, sed propter Deū. Vel potest exponi quod sit distributio accommodata, vt dicatur subiecti debere potestatem habenti, debent autem subiecti propter Deum subditi prælati ex uoto, quia uouerunt se eis obedire, iuxta illud Psal. Vouete & reddite, serui dominis ex debito. quia serui sunt, sicut thesaurus dominorum, & ad hoc dicuntur serui, vt sint eis subditi, ex quo dicit Petrus, Serui subditi estote, filij parentibus, ex diuino præcepto, quia parentes debent à filijs tanquā sibi subditis honorari, Exo. 20. Vxores maritis ex matrimoniali vinculo, quia vir caput est mulieris, & ipsa est subiecta, Gen. 3. sub viri potestate eris. Pauperes diuitibus ex necessitate, quia habēt à diuinis elemosinam expectare. Luc. 16. Laza^{us} mendicus iacebat ad ianuam diuitis. Proximi proximis ex charitate. Debemus enim nobis adiuuicem subseruire, secundum illud Apostoli ad Galat. vlt. Alter alterius onera portantes. Diuites pauperibus ex pietate, quia debent eis sua custodire, vt distribuant egenis tempore oportuno, Matth. 25. Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram. Maiores minoribus ex humilitate supportantes eorum defectus, secundum quod viderint expedire. Io. 13. Si ergo ego Dominus & magister laui pedes vestros, &c. Minores maioribus ex equitate, & iste est ordo politicus i. popularis, vt Matth. 10. non est seruus maior domino suo, nec discipulus super magistrum. Sapientes insipientibus ex benignitate, vt supportent actus eorum & consulant eis, vt nouerint indigere. Ex quo dicit Apostolus ad Rom. 1. Sapientibus & insipientibus debitor sum. Patet igitur ex prædictis quod non fuit intentio Petri talibus verbis subiecti clerum regibus vel tyrannis, nec se Imperatori, nec suos successores Imperio subiugare, nisi eo modo, quo virtus ordinata requirit ad patienter tolerandum persecutiones & strages aduersantium fidei & virtutibus Iesu Christi & sic nihil obstat.

AD VODECIMVM & vltimum argumentum, in quo dicitur quod Imperator est Dominus mundi, & quod omnia sua sunt, & quod possit vindicare mundum à possessore, vt in l. bene à Zeno- ne, C. de quadrien. præscrip. cum similib. iuribus ibidem allegatis, dico quod iam responsum est, &c. supra in responsione ad pri-

mum

Qui tenetur ex debito subiecti, & qui ex merito.

Quomodo Imperator Deus mundi dicitur.

num argumentum in 1. questione post medium, vers. Nam, dici potest. Vbi concluditur quod vsque ad aduentum Christi rectè dicebatur Dominus mundi, humano more loquendo: sed post aduentum Christi omne ius domini deuolutum est ad Christum, tanquam ad verissimum Deum & hominem, & per consequens ad Papam eius Vicarium, qui ex parte Christi confert auctoritatem in Imperatorem, vt in d. c. venerabilem, extra de elect. cum aliis iuribus superius allegatis, quod etiam firmat ille excellentissimus Doctor, D. Bar. de Saxoferrato, in prædicta extrauaganti, ad reprimendam, super verbo, totius orbis, sic igitur intelligendo iura iuribus concordantur, ita quod principaliter Christi auctoritas in Papa resideat, & Papa sibi coadiutorem in temporalibus aduocet Imperatorem, vt se mutuo recognoscant alterum alterius indigere

Papa humilitatis causa dicit se nolle usurpare regiam dignitatem.
 fauore, ne humana superbia elatus alteruter in tam excelso folio collocatus, capite verso ad inferos demergat, iuxta not. in d. c. cū ad verum, ibi dum dicit, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu tēporaliū tantummodo rerum Imperatorum legibus vterentur. Merito igitur humilitatis causa summus Pontifex motus dicit se nolle usurpare regiam dignitatem vel Imperialem auctoritatem: sicut etiam dicit se nolle usurpare honorem aliis Pontificibus exhibendum. 99. distin. c. si. 1. q. 1. peruenit, satis enim differt, nolle, & non posse. Patet enim quod cum noluit, potuit determinare contra leges Imperiales de usuris non exigendis, vt vbiunque tractatur de usuris de iure Canonico. Item de concubinato non permittendo, & de non nubendo in fra annum luctus post viduitatem, vt in ca. penult. & si. extra de secun. nupt. & 32. q. 5. qui viderit. & 32. q. 7. non solum. & 36. q. 2. lex illa & §. cum ergo. & 27. quest. 1. nubendi. cum similibus. Item in gradibus cōsanguinitatis & affinitatis, vt in c. non debet, & in c. fin. de consang. & affinit. Ideo Nicol. Papa decreuit lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controuersis esse vten- dum, præsertim cū inueniatur Euangelicæ ac Canonicæ sanctioni aliquoties obuiare. 10. dist. lege Imperatorum. Et Felix Papa dicit Imperatori, Ecclesiæ formā sequi nō huic humanitus obsequēdo iura præfigere, nec eius. functionibus velle dominari, cuius cle-

Papa contra leges Imperiales iudicat & disponit.

mentia

mentia Deus noluit tuæ piæ deuotionis colla submittere, ne dū mensura cælestis dispensationis exceditur, eatur in contumeliam disponētis. Vbi dicit glos. Imperator eius, filius est Ecclesiæ, non præsul. 96. dist. si Imperator. & inclinabit caput suum Episcopis. 63. dist. Valentinianus. & excōmunicari potest ab Episcopo. 18. dist. quoniam quædam. & 96. dist. duo sunt quippe. vbi patet, quo modo beatus Massentius Papa excommunicauit Archadium Imperatorem, & beatus Ambrosius Theodosium magnum Imperatorem excommunicans, ab Ecclesia exclusit. Et ibi glo. colligit Principē excommunicari posse à quouis Episcopo in sua diœcesi. 63. distin. ca. primo, post medium. & 11. quest. 3. si autem vobis Episcopis. Nulli enim fas est sine status sui periculo vel diuinas constitutiones, vel Apostolicæ sedis decreta temerare. Maiori siquidem reatu delinquit, qui potiori fruitur honore, & grauiora facit vitia sublimitas peccantium. 25. q. prima. nulli fas. Vbi etiam Damasus Papa dicit in ca. se. violatores canonum voluntariè, grauius à sanctis patribus iudicantur, & à Sancto spiritu, instinctu cuius, ac dono dicati sunt, damnantur, quoniam blasphemare spiritum sanctum non incongruè videntur, qui contra eosdem sacros Canones non necessitate compulsi, sed libenter, vt præmissum est, aliquid aut proteruè agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Blasphemare autem spiritum sanctum cum finali impœnitentia necubi dimittetur. Matth. 12. Mar. 3. & Luc. 12. Et vt generaliter concludamus cum Samuele testante primo Reg. decimoquinto. Quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. peccatum igitur paganitatis incurrit quisquis, dum se Christianum esse asserit, sed Apostolicæ obedire contemnit, dicit Beatus Gregorius. 81. distin. si qui præsbiteri. Patet igitur ex prædictis folium apostolicum præesse debere cuilibet dignitati ac gradui, vel statui mortalium in Ecclesia militante. Et sic expediti sumus de secunda parte secundæ partis principalis huius operis. Nec mirentur lectores de tanto progressu & multiplicatione verborum, quia cum Imperatoribus & Regibus, cæterisque Principibus eorumque Satrapis & consultoribus ac defensoribus oportuit disputare. De quo passu nonnulli De Papæ auctoritate. A a etiam

Violatores canonum dicuntur blasphemare spiritum sanctum.

Quasi peccatum ariolandi est repugnare.

B. Ioannes à Capistrano

etiam famosissimi Doctores, credo potius adulationis causa, quam veritatis gratia proferendæ, hac nostra ætate turbida, pro Imperatorum vice conati sunt scripitare. Nunc igitur ad necessaria tendens, tertiam particulam prosequar secundæ partis huius, operis, patrocinate Ictu Christo Domino Salvatore, qui cum Patre, &c.

P A R S T E R T I A

Secundæ partis principalis.

Ad quid protenditur auctoritas Papæ.

Ad quid protenditur auctoritas Papæ.

Plenitudo potestatis.

Papæ ab omnibus est obediendum, tamquam Principi uniuersorum.

Papæ successor Petri terreni simul & cælestis Imperii Vicarius Iesu Christi.

Summus Pontifex.

AD TERTIAM igitur accedens, ubi quaritur ad quid protenditur auctoritas Papæ. Respondeo breuiter, quod ad omne bonum & ad nullum malum: est etenim quasi Deus in terris, maior homine & minor Deo, plenitudinem obtinens potestatis. 2. q. 6. decreto nostro. & c. qui se scit. accedunt not. in c. per venerabilem.

§. responsionibus. & §. sunt autem, extra qui fil. sint leg. sibi enim ab omnibus est obediendum, extra de rescrip. c. siquando. 9. q. 3. cuncta per mundum. Idem 2. 1. dist. quàmuis. Ipse enim totius orbis obtinet principatum, ut in c. 1. de statu regul. circa princ. lib. 6. ibi, in quibusuis mundi partibus existentes. & in procem. 6. libri in prin. ibi, & totius orbis præcipuum obtinere voluit magistratum. Ipse est enim successor Petri, cui beato æternæ uitæ clauigero terreni simul & cælestis Imperii iura commisit Christus Dominus, 2. 2. dist. c. 1. Ipse est singularissimus Vicarius Iesu Christi, ut in c. quanto, & in c. inter corporalia. de trans. prælat. & in c. fundamenta. §. decet, & in c. ubi periculum, §. veterum, de elect. lib. 6. Ipse etenim, ut dicit Isidorus 7. Ethymol. c. 12. Summus pontifex Princeps sacerdotum est, quasi pons & via sequentium. Ipse summus sacerdos, ipse & Pontifex Maximus nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atq; Leuitas. Ipse omnes ordines Ecclesi-

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 94

clasticos disponit. Ipse quid vnusquisque facere debet, ostendit. de quo 2. 1. dist. c. 1. sibi igitur tanquam Christo, flectatur omne genu, ut dicit Apost. ad Philip. 2. in nomine Iesu omne genu flectatur. Vnde & summus Princeps, scilicet Imperator cæteri que reges sæculi eidem Romano Pontifici, quo approbatione personæ ad Imperialis celsitudinis apicem assumede, nec non unctio-nem, consecrationem, & Imperii coronam accipiunt, sua submittere capita non reputarunt indignum, ut in c. 1. de iureiu. in Clem. Ipse enim tãquàm columna & saxum immobile totius Christianitatis compagem molemq; continet vniuersi. 50. dist. fidelior. vnde & talium electionarii debent in Ecclesia columnam erigere, quam plus cognoscent Ecclesiæ profuturam. 8. q. 1. Moyse. Ipse debet & singulos iuuare & releuare, qui etiam singulorum onus & sollicitudinem portant. 8. q. 1. o clemens. Ipsa quippe sedes apostolica debet cum magna diligentia gerere curam animarum omnium & tutelam, ut in c. 1. in prin. de immu. Eccles. lib. 6. & in c. 1. de præben. lib. 6. eius nempe sententia facit ius quo ad omnes, ut in c. in causis. extra de sent. & re iud. Ipse potest monachum tam contra voluntatem suam quàm Abbatis de monasterio extrahere, & alicui prælato vel Principi in socium assignare vel secum tenere. 9. q. 3. c. si. 8. dist. quæ contra mores. 2. q. 3. qui resistit. Ipse potest aliquem absoluere ab obligatione, qua tenetur homini de plenitudine potestatis, quam habet. 2. q. 6. decreto nostro, & c. qui se scit, & in c. pastoralis, de sent. & re iud. in Clem. ar. 9. q. 3. per principalem. C. de quadriem. præscrip. l. bene à Zenone. & C. de precib. Imperat. c. ffer. l. quoties. secundum Innoc. Host. & Vin. Ipse excommunicare & priuare potest Imperatorem, ut in c. ad Apostolicæ. de sent. & re iud. lib. 6. & in d. c. pastoralis, in Clem. Ipse etiam succedit Imperio, imperiali sede vacante, ut in d. c. 1. §. si. de iureiu. in Clem. Ipse & sententiam Imperatoris reuocat, ibidem. Ipse & spõsus Ecclesiæ dicitur sicut & Christus, ut in c. ubi periculum, §. cæterum, de elect. lib. 6. & in c. quoniam, de immu. Eccles. li. 6. potest tñ renunciare, si vult, ut in c. 1. de renun. lib. 6. nã & Marcellinus renunciavit Papatui, cui substitutus fuit Marcellus. 21. dist. nec autem. Item Clemens renuciavit papatui, cui successit Linus, & eo mortuo Cletus, & illo mortuo iterum successit Clemens, ut habetur in cronicis, de quo 8. q. 1. c. 1. vers. disputat hic mundus. & Cælestinus V. renunciavit, cui

Papæ flectatur omne genu.

Papæ tanquam columna & saxum immobile.

Ad papam pertinet cura omnium animarum, cuius sententia facit ius quo ad omnes.

Monachum inuitum de monasterio extrahit.

Abfoluit ab obligatione homini.

Excommunicat & priuat Imperatorem.

Succedit Imperio & eius sententiam reuocat.

Sponsus Ecclesiæ dicitur Renunciare potest.

B. Joannes à Capistrano

*Omnia iu-
ra tenet .
Periculis
obuiat .
Errantes
reuocat .
Eligitur à
duabus par-
tibus Car-
din. alijs ex
communica-
tus est .
Quaestio fidei
Transla-
tio Episcopi .
Depositio
Episcopi .
Acceptio
renunciatio-
nis .
Exemptio
Episcoporu .
Restitutio
depositorum
vel de gra-
datorum .
Interpre-
tatio priuile-
gioru rescri-
ptorum uel
statutorum .
Mutatio
sedis Episco-
palis uel de
nouo consti-
tuere .
Subijcere
vnum Episco-
patum alte-
ri uel unum
diuidere .
Commuta-
tio uoti liti-
resolimitani
Apostoloru
Petri et Pau-
li atque Ier-
osolimitani*

successit Bonifacius VIII. vt in d. c. 1. de renunc. lib. 6. Item Papa-
qui Romanus Pontifex appellatur, omnia iura in scrinio sui pe-
toris censetur habere. de constit. c. 1. lib. 6. Ipse debet perpeti cura
solicitudinis pastoralis super cunctas Christiani populi nationes
inuigilare remedijs subiectorum eorumque periculis obuare &
scandala remouere, vt in c. pastoralis, de sent. & re iud. in Clem.
Ipse debet perpeti cura reuoluere, vt errantes in uia ueritatis in-
ducere, ipsosque lucrifacere Deo valeat diligenti studio & studio-
sa uigilantia debet protinus uigilare. de magist. c. 1. in princ. in
Clem. Ipse igitur eligendus est à duabus partibus Cardinalium :
alijs qui se gereret pro Papa, excommunicatus esset. extra de elec.
licet. de cuius electionis modo & forma in c. ubi periculum, de elec.
lib. 6. & in c. ne Romani, de elect. in Clem. Et sciendū quod
sunt aliqui casus, qui ita ad Papam pertinent, quod non transeūt
cum generali mādato, sed requiritur speciale, vt 17. dist. huic sedi.
de translat. licet. de offic. leg. quod translationem, qui sunt hi, uide-
licet quaestio fidei 24. q. 1. quoties. 1. 2. dist. praecipis. Translatio E-
piscopi uel electi, scilicet confirmati, vt in d. c. inter corporalia ex-
tra de translat. & de offic. leg. c. 3. & depositio Episcopi, uel electi.
scilicet confirmati. 3. q. 6. quamuis. & c. dubium. Acceptatio renū-
ciationis Episcopi, uel electi, scilicet confirmati. 6. q. 3. denique, &
in d. c. inter corporalia. & de regulari. licet. Exemptio Episcopo-
rum. 1. 6. q. 1. frater. Restitutio depositoru ab ordine. 2. q. 6. ideo.
uel etiam degradatorum. 30. dist. c. 1. & 2. Iudicialis diffinitio, siue
interpretatio priuilegiorum suorum, extra de iudic. cū uenissent.
Idem, secundum Host. si dubitetur de rescripto apostolico, ita q̄
ab alio per uiam rationis solui non possit. extra de offic. deleg. c.
2. Idem, secundum Host. de interpretatione statuti facti per lega-
tum, cuius iurisdictio finita est, nec aliquis ei successit. Idem, secū-
dum eundem, de dispensatione in casibus, qui per eadem statuta
Papae reseruantur. Mutatio sedis Episcopalis. 7. q. 1. temporis. Cō-
stituire alicubi de nouo Episcopalem sedem. 1. 6. q. 1. Felix. arg. de
cōsec. dist. 1. de locorum. Subijcere vnum Episcopatum alteri, uel
vnum in duos diuidere, seu duos in simul unire. 1. 6. q. 1. temporis.
& infra de excels. praelat. sicut unire. & in d. c. quod translationem.
extra de offic. leg. Commutatio uoti Hierosolimitani, uel sancti
Iacobi, uel liminum Apostolorum, de quibus in c. ex multa. de vo-
ro. Ipse solus potest concedere, vt quis ueniat contra licitum iu-
ramen-

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 95

ramentum. extra de iure iu. uenientes. uel etiam de quo dubitatur,
an sit licitum. extra de elect. uenerabilem. quod intelligitur secun-
dum Vinc. solum in arduis, & Thom. 2. 2. q. 89. Solus dispēsat eū
irregularibus super criminibus maioribus adulterio, extra de iu-
dic. at si clerici. Vnde solus dispensat super homicidio, siue volun-
tario iusto, siue iniusto. 50. dist. miror. De iusto, vt quia in causa
iustitiae sanguinis participauit, uel chirurgicam artem exercuit,
unde mors sit subsecuta, uel mutilatio membri, vt not. Innoc. &
Host. in c. 1. infra de cle. pug. in duel. & infra ne cler. uel monac.
c. sententiam sanguinis. Intellige quo ad officium, quia quo ad be-
neficium potest dispensare Episcopus, vt in c. 2. infra de cler. pug.
in duel. qui etiam potest dispensare, ubi mors, uel mutilatio non
interuenit, ut in d. c. 1. Solus Papa dispensat cum simoniaco, siue
in ordine, siue in beneficio scienter per simoniam acquisito. 1. q.
1. erga. & c. si quis. & 1. q. 5. praesentium. Sed si ignorāter, tunc dis-
pensat Episcopus, si ipse non fuit particeps simoniae. infra de si-
mon. c. de simoniacae. & extra de elect. si alicuius. & infra de si-
mon. c. de regularibus. Solus dispensat cum eo, qui cum esset su-
spensus, interdictus, uel excommunicatus, damnabiliter ingessit
se diuinis, vt in c. cum aeterni, de sent. & re iud. lib. 6. & in c. cum
medicinalis. de sent. excomm. lib. 6. Solus dispensat cum clerico
excommunicato in Cōcilio, qui accedit ad iudicium Principis cō-
tempo iudice Ecclesiastico. 2. 1. q. 5. si quis Episcopus. Solus cum
bigamo. extra de bigam. nuper, & c. si. nam clerici bigami nullo
gaudent priuilegio clericali, siue sint coniugati, siue non: nec
let contraria consuetudo, vt in c. 1. de bigam. lib. 6. nec possunt su-
per hoc Episcopi dispensare, nisi essent familiares Episcopi, uel ni-
si essent conuersi alicuius monasterij, vt in auth. ingressi, & auth.
si qua mulier, C. de sacros. eccles. & not. extra de foro compet. c. 2. mo.
Papa tamen, si uult dispensare potest, quia bigamiae non addita ir-
regularitas de iure naturali, sed positio, nec est de essentia ordi-
nis, quod aliquis nō sit bigamus. Patet, quia licet bigamus sit, attra-
men si ordinetur, caracterem recipit sicut quilibet illiteratus &
laicus & coniugatus, vt not. glo. 3. 6. dist. c. 1. & Innoc. in c. cum in
cunctis, extra de elect. & Io. And. in c. nullus, de temp. ord. lib. 6. in
Nouel. Nec obst. c. nuper, extra de bigam. quia licet notetur diffi-
cultas, non tamen tollitur facultas. Nec obstat etiam auctoritas
Apostoli dicentis, unius uxoris uirum, & c. 1. Tim. 3. quia contra
aucto-

*Contra lici-
tum iuramē-
tum .*

*Dispen-
satio irregu-
laritatis homi-
nidii & simi-
lium .*

*Cum simo-
niaco .*

*Cum eo,
qui damna-
biliter inges-
sit se diuinis .*

*Cum cleri-
co excommu-
nicato in Cō-
cilio quis se
principis iu-
dicio subiui-
ganit .*

*Cum biga-
mo .*

Papa non dispensat contra ius diuinum & naturale.

auctoritatem Apostoli non potest dispensari in his quæ concernunt naturam, & sic sunt de iure naturali. 8. dist. quæ contra mores. Nec potest dispensari quantum ad sacramenta necessaria & fidē Christi, sicut not. Theologi in 4. sent. dist. 27. & ibi Thom. Vnde ex dispensatione Papæ posset bigamus promoueri ad omnes ordines, etiam ad Episcopatum, ut not. Archid. 50. dist. quicūque. Et Lucius Papa dispensauit cum Panormitano Archiepiscopo, qui fuit bigamus, ut not. gl. 34. dist. c. si quis viduam. §. sed postea. pro quo 82. dist. presbiter. licet uix & non sine magna & iusta causa. Sed in his, quæ non sunt de iure naturali, nec contra mores vel contra fidem Christi, bene potest Papa dispensare, etiam contra auctoritatem Apostoli, quia Papa maior est Apostolo, sicut Petrus fuit maioris auctoritatis quàm Paulus in administratione. 21. dist. §. 1. Vnde Papa est in loco Petri, & sic maior Paulus. 2. q. 7. puto. 21. dist. in nouo. Vnde si par in parem non habet Imperium, ff. de arbit. l. nā & magistratus. ff. ad Trebel. l. ille à quo, §. tempestiuum, & in c. innotuit, extra de elect. multo minus habet Imperium minor in maiorem. 24. q. 1. quoniam vetus. 30. dist. §. 1. Papa namque est Vicarius Iesu Christi & non Paulus, extra de transl. quanto, & c. inter corporalia, & extra vt Eccles. benef. c. vt nostrum. Et est valde mirabile, quod glo. & sequaces in c. super eo, de bigam. dicant quod Episcopi possunt dispensare cum bigamis, vt minores suscipiāt ordines. 34. dist. lector. vel in susceptis ministrant. & Papa non possit plusquam alij minores Episcopi, cum ipse habeat plenitudinem potestatis: ceteri verò partem sollicitudinis. 2. q. 6. decreto nostro. & c. qui se scit. & sic tenendum est, quod Papa possit dispensare cum bigamo. Sed quæro, an bigamus factus monachus vel religiosus recuperet priuilegia Ecclesiastica. Respondeo sic: nam si ex sola familiaritate Episcopi recuperat, vt supra, quanto magis ex ingressu religionis, licet Archid. reliquerit sub dubio 84. dist. quisquis. hodie tamen expressum est quod sic, in reg. delictū personæ. de reg. iur. lib. 6. & ibi Pla. per Io. And. in Mercurialibus. pro hoc de statu mon. c. recolentes. & de regula. c. veniens. Et nota quod bigamus hodie sub anathemate prohibetur portare tonsuram. in c. 1. in fi. de bigam. lib. 6. Item clerici non coniugati, qui sunt facti bigami: nam proprio sumpto vocabulo, bigamus est, qui successiuè & diuersis temporibus duas habuit legitimas vxores. 31. q. 1. aperiant quæso. & ibi de bigamis

Papa maior est Apostolo & quo libet homine

An bigamus factus religiosus recuperet priuilegia Ecclesiastica.

De factis bigamis & ueris.

trigamis, & octogamis, &c. Et intellige habuit, cum effectu consummati matrimonij per copulam, extra de bigam. debitum. 34. dist. Valentino. Fictus bigamus, vel præsumptus est, qui simul habet duas: quia aut cum nulla, aut cum vna tantum, tenet matrimonium. extra de bigam. nuper. vel qui vnā habuit de iure, & illa mortua contrahit cum alia de facto, vt in fine d. c. nuper. vel qui contrahit cum corrupta. 32. dist. feriatim. 33. dist. curandum. & c. præcipimus, & similes, de quibus per glo. & Doctores in c. 1. extra de big. inter quos computantur illi, qui contempto uoto continentie lapsi sunt in uitium carnis. 27. q. 1. quotquot. Tales igitur facti bigami gaudent priuilegio clericali, siue sint in maiore, siue in minoribus ordinibus constituti. & hoc tenet hic Io. And. licet contrarium teneat in c. 1. de cler. coniug. lib. 6. & de bigam. c. 1. lib. 6. vbi dicit quod solum in sacris constituti gaudent sed non in minoribus. Sed verius videtur quod hic dicit, quod videtur etiam sentire Io. And. & Host. i. c. si. extra de bigam. Nec obstat quod facti æquiparantur veris, quia verum est quo ad executionem ordinum, vt in d. c. si. & c. pauper. extra de big. sed quo ad alia parificatio non procedit, vt Doctores sentiunt ibi. Nec obstat c. 1. quia exorbitat à terminis iuris, & per consequens debet intelligi proprie, ff. de neg. gest. l. 3. & ibi not. nam aliud est esse tale, aliud haberi pro tali. ff. de verb. sig. l. coram. per Bart. ff. de vsuc. l. si is qui emptore. Et quod hoc sit verum, patet: quia cū veris bigamis Episcopi non dispensant quod habeant beneficium in tit. quia sunt puri laici. Tamen cum factis bigamis Episcopi dispensant. 28. dist. presbiterum. & Doct. tenent in c. si. extra de bigam. & est de mente Io. And. hic, pro quo 20. dist. §. si. & Archid. 34. dist. sed postea, cū duobus seq. Solus cum clerico non ordinato ministrante. sed Hostien. in c. 1. & 2. infra de cler. non ord. mi. sed glo. ibi. & Innoc. contra, quæ videtur mitior opinio, sed prima est securior, pro qua facit etiam 11. q. 3. priuilegium. 25. q. 2. sicut decet. Solus dispensat cum promojo per saltum scienter ministrante, quod ad superiorem ordinem ascendat, infra de cle. per sal. promo. c. vnico. alias Episcopus dispensat. 48. dist. sicut olim. 52. dist. sollicitudo. Solus dispensat cum eo, qui furtiuè ordines suscepit, vt quia sine conscientia proprii Episcopi vel sine examinatione promouetur. 64. dist. quando Episcopus. nec sibi profunt litteræ Archid. vt in e. significasti. extra de offic. Archid. Vel si præter conscientiam Episcopi

Labenter in uitium carnis præter uotum continentis inter bigamos computantur.

Papa solus dispensat cū non ordinato ministrante.

Cum promojo per saltum.

Cum furtiuè ordines suscipiente.

Cum ordi-
natis extra
tempora.
Cum exco-
municato su-
scipiente ordi-
nes.
Cum aposto-
ta à religio-
ne qui susce-
pit ordines.
Solut gene-
rale conciliū.
Generalem
canonem.
Personam
Ecclesiasticā
suo iure pri-
uat.
Conce-
dit Ecclesiam
non vacan-
tem.
Excommu-
nicatū à se.
Participos
in illo crimi-
ne.
Excommu-
nicatū à suo
legato vel de
legato.
Appellatio-
ne remota.
De causis
sibi delatis.
Quem or-
dinavit ad
subdiacona-
tum.
Concedit
pallium.
Vbi 3^{ae} vis-
tur pallio.
Dispensat
cum illegiti-
mo ad sa-
cros ordines,
& beneficia.

scopi eodem die recipit omnes minores, vel aliquos minores & subdiaconatum, vel duos sacros, infra de eo qui fur, ord. lusc. c. cū H. & c. innotuit. Solus dispensat cum ordinatis extra tempora, vel ab alieno Episcopo, & ante dispensationem ministrantibus, secundum quosdam, arg. extra de sacram. iter. ca. 1. § 2. dist. sollicitudo. Sed verius est quod diocesani possunt. 9. q. 2. Lugdunensis, & in c. consultationem, extra de temp. ord. nisi fuisset sibi interdita executio, & p̄ stea ministrasset. Solus dispensat cum eo, qui excommunicatus existens ordines susceperit, infra de sent. excō. cum illorum. 1. responso. Solus etiam si existens apostata à religione suscepit ordines, ut in c. si. infra de apost. Solus Papa potest Concilium generale celebrare. 17. dist. per totum. 2. q. 6. ideo. Solus potest condere canonem generalem. 2. §. q. 1. si ergo. circa medium. facit C. de leg. l. 1. Solus potest personā Ecclesiasticam iure suo priuare. 9. q. 3. per p̄ncipalem. 19. dist. in memoriam, infra de excel. praelat. quoniam. Solus potest concedere Ecclesiam non vacantē vel prābendam, infra de concess. prāb. nulla, & extra de rescrip. cā te. legatus autem in quibuscunque personatibus debet quis per electionem assumi, quātumlibet habeat plenariam legationē, hoc non potest. de offic. leg. c. de liberatione. lib. 6. Solus potest excommunicatum à se absoluerē, extra de elect. venerabilem. & infra de sent. excommuni. significauit. Solus etiam absoluit omnes participes in crimine, cum illo à se excommunicato, ut in d. c. significauit, & in c. si concubine, infra, de sent. excommuni. Solus absoluit excommunicatum à suo legato, quia nōlebat obedire sententię diffinitivę, si steterit in excommunicatione per annū, ut in c. quærētī, extra de officio deleg. Idem est de excommunicato à legato, vel legato, cuius iurisdicctio expirauit & nullus successit, ut in d. c. quærētī, & in c. pastoralis, extra de offic. ord. Solus cognoscit appellatione penitus remota. 9. q. 3. & aliorum. Solus cognoscit de causis ad ipsum delatis per appellationem, vel relationem, extra de offic. deleg. licet. Solus ordinat illum ad superiores quem ordinauit ad subdiaconatum, extra de temp. ord. cum ī distribuēdis. in si. glo. ibi, qui manū imposuit, & c. Solus concedit palliū, 100. dist. pallium. vel qui concedendi habent priuilegium, ut patriarchę, ut infra, de priuileg. antiqua. in tex. & glo. & ibi Innoc. Solus semper & vbiq̄ utitur pallio. in c. ad honorem, extra de auctoritate & vsu pal. Solus dispensat cum illegitimo quantum ad ordines

ordines sacros & beneficium cum cura, vel persona, de fil. presbit. is qui, lib. 6. Solus dispensat cum minore, quod promoueatur ad curam animarum vel dignitatem, nisi iam 20. annos compleuerit quam tunc quo ad dignitatem vel personatum sine cura dispensare potest Episcopus, de ætate & qual. c. vno, lib. 6. Solus dispensat cum eo, qui non est in sacris, vel aliās est de iure indignus ut promoueatur in Episcopum, arg. extra de elect. dudum. Solus dispensat ut quis habeat plura beneficia cum cura, vel plures dignitates, seu personatus, etiam si curam habeant, aut etiam in eadem Ecclesia, de prāben. de multa, de consuet. c. consuetudinem, lib. 6. Solus potest conferre ordinem subdiaconalē die Dominico, & aliis p̄cipuis festis, extra de temporib. ord. de eo. 75. dist. c. si. Solummodo ad eum appellatur, omissis mediis. 2. q. 6. c. 2. 3. 4. & 5. & c. decreto nostro. & 2. q. 7. Metropolitanum. & 1. q. 1. peruenit. Host. dicit, quod legatus videtur habere idem priuilegium, extra de offic. leg. ca. 1. quod obtinet tantum de consuetudine, si cut habet & Patriarcha, ut in d. c. antiqua. Soli Papæ maiora negocia sunt referenda, 2. q. 6. omnis oppressus. de hoc casu & dependentibus ab eo, vide hoc supra vers. Solus dispensat cum irregularibus, & c. ut in c. at si clerici, extra de iudic. Solus supplet defectum Regis vacante regno, extra de elect. cum inter vniuersos, in si. & in c. grandi, de supplen. neg. praelat. lib. 6. Solus supplet defectum Imperatoris, extra de foro compet. licet. §. 1. Solus electionem Imperatoris confirmat, vel infirmat, ut in c. venerabilē, extra de elect. & in d. c. ad Apostolicę. de sent. & re iud. lib. 6. Solus quemcunque Principem sacularem inutilem & negligentē circa regnum & iustitiam potest deponere. 17. q. 4. si quis deinceps. 1. 1. q. 1. nullus. 3. 2. q. 5. p̄ceptum. & dicit glo. nor. 40. dist. si Papa, super verbo, à fide deuius, in si. q̄ ē Imperator p̄t deponi p̄ quolibet mortali peccato, si ē incorrigibilis. Vnde Zacharias Papa deposuit Ludonicū Regē Francorū. 1. 5. q. 6. alius. & Inn. deposuit Ostonē, ut ī d. c. ad Apostolicę. & idē deposuit Federicū Imperatorē, quē ēt deposuit Greg. IX. & Bonif. VIII. Solus electionē nōdum factā p̄nunciat nullā, extra de elect. innotuit. Solus hēt canonizare Sanctos, extra de reliq. & vener. sact. c. 1. nec licet aliquē venerari p̄ Sancto, nisi sit canonizatus ab eo, ut ibi. Et de forma canonizationis, vide gl. in c. vno. de reliq. & vener. Sanct. li. 6. & ibi Doct. & 61. dist. miramur. 1. 2. q. 2. quatuor. 7. q. 1. oīs q̄ gemebat, & ī c. venera. de te.

Cum minore ad curam animarum & dignitatem.
Cum indignis ad Episcopatum.
Plura beneficia curata.
Ordinem subdiaconalem extra tempora.
Appellatur omissis mediis.
Maiora negocia referantur.
Supplet defectum Regis & Imperatoris.
Confirmat electum Imperatorē vel infirmat.
Deponit omnes et Imperatorem.
Electiones annullat.
Canonizat sanctos.

De Papæ auctoritate. B b stib.

Validum inualidas. **stibus.** Solus quod valet, facit non valere & conuertit, extra de exceſ. prælat. tanta. & extra de conceſ. præb. conſtitutus. Solus nulli ſubiacet humanæ legi, decet tamen eum iura ſeruare, extra de ſup. neg. prælat. licet. 12. q. 1. peruenit. facit in ſimili, l. digna uox, C. de leg. Solus in matrimonio contracto in gradib. prohibitis ab Eccleſia diſpenſat & ſimilibus. in c. non debet, extra de conſang. & affinit. & extra de reſtit. ſpõl. literas. Solus ordinat eodem die, quo conſecratur, extra de elect. quod ſicut. §. præterea. Solus de clero poteſt tollere leges ciuiles in his, in quibus vertitur periculum animæ, extra de iud. c. nouit, & c. clerici, extra de præſcript. c. ſi. extra de ſecũ. nupt. c. pen. & ſi. de foro compet. c. ſi. lib. 6. & de iureiur. c. 2. lib. 6. & de excep. c. 2. lib. 6. & de ſent. excommunic. c. decernimus, lib. 6. Nam in his, leges ſacros Canones imitari non dedignantur, ut in d. c. clerici, extra de iud. & in Auth. ut cler. apud prop. Ep̄ſc. ad ſi. Poteſt ante coronationem exercere officium ſuũ & qui impugnet literas eius, excommunicatus eſſet, ut in Extra uag. Benedic̄ti XI. quæ incipit, quia nonnulli. Solus abſoluit percutientes clericos enormiter, ut in c. ſiquis ſuadente, 17. q. 4. excipiuntur caſus notati in his verſib.

Ante coronationem officium exercet.

Abſoluit Papa ſolus clericũ ferie rem.

Abſoluit Papa ſolus clericum ferientem, Decem & ſeptem tamen ex hoc excipe caſus. Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, officialis. Delitioſus, inops, ſenex, æger, ſodalis. Ianitor, aſtrictus, dubius, commune, leuis iſtus. Debilis, & c.

Regula. i. regularis. extra de ſent. excom. c. monachi. **Mors.** i. in periculo mortis. eo. tit. nõ dubiũ. **Sexus.** id eſt mulieres. eo. tit. c. mulieres. **Hoſtis.** i. inimicatus. eo. tit. c. de cætero. **Puer.** i. minor. 14. ante pore delicti. eo. tit. c. 1. **Officialis.** i. arcẽs turbas, & ſi. eo. tit. c. 3. §. 1. **Delitioſus.** i. nobilis, delicatus. in d. c. mulieres, §. 1. **Inops.** i. qui ex paupertate non poſſet accedere ad Curiam Romanam. quod de his, extra de ſent. excom. **Senex.** i. qui ex ſenectute non poteſt accedere, eo. ti. ea noſcitur. **Æger.** i. qui ex infirmitate nõ poteſt. eo. tit. q. de his. **Sodalis.** i. qui cum ſocio delinquit, eo. tit. c. ex tenore. **Ianitor.** i. cuſtos oſti alicuius magni Domini. eo. tit. quod de his. §. ſecundæ quæſtioni, **Aſtrictus.** ſcilicet ad ſeruitutem. eo. tit. ca. relatũ. **Dubius.** id eſt qui dubitat, an percuſſerit clericum. eo. tit. cum deſideres. **Commune.** id eſt cõitẽr viuẽtes, & cohabitantes. eo. tit. qd̄ de his. & c. quãuis. **Leuis iſtus.** i. leuis iniuria. c. peruenit. eo. tit.

Debilis.

Debilis. i. qui ex debilitate perſonæ non poteſt accedere, ut d. c. ea noſcitur. Et ſciendum, q̄ in omnib. prædictis caſib. vbi non eſt impedimentũ perpetuum, ſiquis extiterit abſolutus, ceſſante impedimento debet accedere, alias reincident in eandem excommunicatio- nem, vt in c. eos qui, de ſent. excom. lib. 6. & intellige quod debet accedere ad eum qui poſſit eum abſoluere de quacunque excommunicatione, quia in mortis articulo poteſt abſolui à quocunq; clerico, niſi eſſet ſibi clerico in ſpecie interdictum, de quo in c. à nobis, extra de ſent. excom. Sed puer abſolutus in pueritia, vel èt poſtea de delicto commiſſo in pueritia, non tenetur vltterius accedere, de quo in c. ea noſcitur, in ſi. & in c. de cætero, extra de ſent. excom. & idem eſt etiam de abſolutis ab Apoſtolica ſede, quibus mã datum eſſet quod ſe repræſentarent, vel ſatisfacerent iniuriato: nõ ſi non ſe repræſentant quàm citius cõmodè poſſunt, reincident in eandem ſententiã, ut in d. c. eos, lib. 6. & de his omnibus not. Hoſt. & moderni in c. cum illorum, extra de ſent. excom. Sciendum etiã quod inueniens clericum turpiter agentem cum matre, filia, vxore, vel ſore, ſi percuſſit eum, nõ tenetur ire ad Curiam Romanam, ſed ſicut à ſupradictis, ita & ab iſtis poteſt abſolui ab Ep̄ſco po, vel habente parem auctoritatem, ut in ſuis caſibus ſupradictũ eſt. Et de iſtis quatuor habetur extra de ſent. excom. c. 3. §. ſi. ubi Innoc. dicit, in his caſibus non eſſe excommunicatum. Et extendit ad aſcendentes & deſcendentes, ſed non ad collaterales: licet glo. ibi dicat ad nullos debere extendi. Doct. variant, ſecurius videtur concordare cum Innoc. de extensione, ſed non de excommunicatione, ne derur materia delinquendi, vt in c. vt clericorum, extra de uita & honeſt. cler. cum ſim. Solus abſoluit, ſi mors, vel mutilatio, vel effuſio ſanguinis clerici, vel iniectio manuũ in prælatum interuenerit, vt in d. c. cum illorum, & not. in c. religioſo, de ſent. excom. lib. 6. Et omnia prædicta intelliguntur de quibuſlibet perſonis Eccleſiaſticis, ut in c. de monialibus, & in c. Canonica, extra de ſent. excom. etiam de nouit, vt in d. c. religioſo. Solus abſoluit incendiarium, vel effractorem ſiue rei Eccleſiaſticæ ſiue prophanæ poſt denunciationem, vt in c. cõqueſti, & in c. tua. extra de ſent. excom. nam & tales de iure naturali capite plecti debẽt, vt in l. capitalium, §. nonnunquam, ff. de pæn. & in l. qui ædes, ff. de incen. ru. & naufr. pro quo 23. q. ult. c. peſſimam. Solus abſoluit nomina- tim excommunicatos ab eo, cum ſuis complicitibus, participantibus

Abſolutus non parens infra terminum, elapſo termino reincident in eandem.

Tercutiens clericum turpiter agentem cum matre fil. uxo. vel ſor. & c.

Mors mutilatio ſanguis & manũ iniectio in prælatum.

Incendiaris & effra-ctores.

Excommunicatos nominatum cũ complicitibus.

B. Joannes à Capistrano

consulentibus auxiliatibus & fauentibus in crimine, uel obsequiis & obedientibus, sicut de Federico Imperatore deposito, ut patet in c. ad Apostolicam, de sent. & re iud. lib. 6. & in c. significauit, & in c. nuper, & in c. si concubinæ, de sent. excom. Solus absoluit falsificantes literas Apostolicas, vel falsificatis scienter utentes, ut in c. ad falsariorum, & in c. dura, de crim. falsi. Solus absoluit electores Senatorum, seu aliorum rectorum urbis Romæ absque licentia sedis Apostolicæ speciali, ut in c. fundamenta. §. ut ergo, de elect. lib. 6. Solus absoluit tales electos, si electioni prædictæ consenserint sine speciali licentia sedis Apostolicæ, ut ibidem. Solus absoluit intrusos, ut supra huiusmodi officialibus obedientibus, ibidem. Solus absoluit dantes huiusmodi electoribus aut electis auxiliū consilium, vel fauorem in prædictis, vel circa prædicta publicè vel occultè, ut ibidem. Et notandum quod in prædicta constitutione prohibetur ne quis Imperator, Rex, aut Princeps, Dux, Marchio, Comes, aut Baro, vel quis alterius notabilis præeminentiæ, potestatis seu potestatis, excellentiæ, vel dignitatis existat, frater, filius, uel nepos eorum ad tempus uel in perpetuum, seu quis alius ultra annuale spatium eligatur. Violatores autem talis edicti non nisi per Papam absoluantur, vel eius licentia speciali, ut in d. c. fundamenta. §. contemptores. Solus absoluit insequentes Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ quibus graues imponuntur pœnæ, ut in c. Felicitis, de pœn. lib. 6. Solus absoluit grauantes, uel licentiam grauandi dantes, vel tali licentia utentes contra aliquem Iudicem Ecclesiasticum vel sibi coniunctum quocumque in personis uel rebus, vel pferentes, uel obseruantes, uel eos, p quibus lata fuerit sententia excommunicationis, suspensionis uel interdicti, vel eos qui nolunt communicare cum talibus excommunicatis, nisi licentiam ipsam re integra reuocent, vel ablata restituant, vel de grauamine satisfaciant infra duos menses, ut in c. quicumque, de sent. excom. lib. 6. Solus absoluit incidentes, scindentes, exenterantes, demembrantes, uel decoquentes corpus alicuius defuncti causa deferendi ad quamlibet sepulturam cum mandantibus consulentibus & similibus. Et tale corpus carere debet Christiana sepultura, ut in extrauag. Bonif. VIII. quæ incipit, de testandæ feriatibus abusus. Solus absoluit hæreticæ prauitatis Inquisitores, uel ordinarios omittentes procedere contra hæreticos, adhaerentes, credentes, defensores receptatores, complices uel fautores hæreticorum odio, amore, gra-

Falsificantes literas Apostolicas.

Electores Senatorum sine licentia Papæ.

Electos huiusmodi accipientes.

Talibus obedientibus.

In huiusmodi fauentibus.

Ultra annum electi.

Solus absoluit insequentes Cardinales.

Grauantibus Ecclesiasticum iudicem.

Exenterantes corpora mortuorum.

Inquisitores hæreticæ prauitatis.

De Papæ & Conc. sue Eccl. auctoritate. 99

tia sine lucro aut si aliter imponerent crimen hæresis, uel quod sibi impedimentum fecerint in officio, animo deprauato, ut in c. multorum, de hæret. in clem. Solus absoluit religiosos præsumentes ministrare Eucharistiam, extremam unctionem, uel solentiam matrimoniorum sine speciali licentia parochialis, uel præsumentes absoluere excommunicatum à canone uel ab homine, siue per statuta provincialia, uel sinodalia in casibus non concessis, uel absoluentes à culpa & pœna, ut in c. religiosi, de priuileg. in clem. Solus absoluit religiosos uel clericos sæculares uoto, iuramento, uel qualibet promissione inducentes aliquem ad eligendam sepulturam in sua Ecclesia uel electam non mutandam, ut in c. cupientes, de pœn. in clem. Solus absoluit persecutionem facientes alicui Episcopo temere uel iniuriosè percutiendo capiendos, uel banniendo, uel hæc fieri mandando, uel ab alio factum ratum habendo, uel facientes associando, consulendo uel fauendo, uel defendendo, & omnes officiales culpabiles in prædictis, uel aliquo prædictorum, ut in c. si quis suadente diabolo, de pœn. in clem. Solus absoluit cogentes aliquem presbiterum celebrare in loco interdicto, uel ad audiendum uocantes excommunicatos uel interdictos, uel uocari facientes, uel facientes pulsari campanas, uel præcipientes, ut tales moniti non exeant de Ecclesiis uel ipsos excommunicatos, uel interdictos monitos non exeuntes, ex quibus diuina sint officia impedita, ut in c. grauis, de sent. excomm. in clem. Solus absoluit deferentes ferrum, equos, arma, lignamina, victualia, uel alia quæcumque mercimonia, cum quibus Saraceni possint impugnare Christianos in Alexandria uel alia loca Saracenorum terræ Aegypti, tam deferentes quam mittentes, seu de suis portibus, ut eis deferantur extrahentes uel extrahi permittentes, aut eis auxilium, consilium, uel fauorem præstare præsumentes: & si capiuntur, sicut serui capientium, ut extra de Iudæ. & Sarac. cita quorundam, & c. ad liberandam, & c. quod olim, & in quadam extrauag. Nicol. III. quæ incipit, olim tam generali. in qua etiam addidit & simile statuit de omnibus terris Soldano subiectis, nec tales excommunicati possunt absolui, nisi tamen de bonis propriis in dictæ terræ sanctæ subsidium conuertendum exoluerint, quantum ad partes prædictas derulerunt, uel miserunt, aut deferri, uel de ipsorum portibus deferendum eis extrahi permiserunt. Et præter prædictas pœnas perpetuo sunt infames & in-

Religiosos præsumentes ministrare eucharistiã.

Persequentes Episcopos.

Cogentes celebrare in loco interdicto.

Deferentes prohibita ad terras Saracenorum.

testa-

testabiles quoquomodo, ita quod nec testari valeant, nec aliquid ex alieno percipere testamento, nec ab intestato, nec ex testamento succedere, nec admitti ad officia publica ministranda, & omnes actus legitimi sunt eis penitus interdicti, & postquã de hoc constiterit, debent publicè denunciari, & omnia eorum bona ad fiscum deuolui. Et licet prædicta constitutio Nic. III. uideretur reuocata per proemium 6. lib. attamen Bonifacius VIII. infra annum post publicationē ipsius 6. lib. innouauit per quandam suã extrauagantem, quæ incipit, cõtra illos. & postmodum Clemens V. non solum innouauit & confirmauit per quandam suam extrauagantem quæ incipit, multa mentis, sed etiam sibi & Apostolicæ sedi absolutionem excõmunicationis eiusdē, præterquã in mortis articulo, reseruauit. quod etiam confirmatur & ampliatur in constit. annua, in die Iouis sancta, continuatis temporibus promulgata ubique Romana Curia residet, in qua multa alia sedi duntaxat apostolicæ reseruantur, de quibus dixi satis in Tractatu de excommunicationibus, vt de hæreticis quocunque nomine censeantur, de receptatoribus, fautoribus & defensoribus eorundem, de piratis, cursarijs latrunculis marinis, receptatoribus, fautoribus & defensoribus eorundem, de imponentibus in suis terris noua pedagia auctoritate propria, de falsificantibus nedum bullas vel literas apostolicas, sed etiam supplicationes, gratiam seu iustitiam continentes per summum Pontif. vel Vice cancellarium seu gerentes vices aut officium Vicecancellarij sanctæ Romanæ Ecclesiæ de mādato eiusdem summi Pontificis signatas aut sub nomine Papæ vel Vicecancellarij aut regentis officium prædictum falso signantibus vel emendantibus supplicationes aliquas postquam signatæ fuerint falso modo, de quibus tractant. Doct. moderni in c. ex literis, extra de fide instrum. de impediētib; seu inuadentibus vidualia seu alia ad vsu Romanæ Curie necessaria adducētes, vel ne ad Curiam ipsam deferantur perturbantibus. Et qui talia faciunt, vel defendunt facientes cuiuscunq; fuerint ord. præminentia, status & dignitatis, etiam si Pontificali regali reginali, vel quauis alia Ecclesiastica vel mundana præfulgeat dignitate, de capientibus temerariè & inique, vel spoliantibus & detinentibus verberantibus mutilantibus, vel interficiētib; vel talia fieri mandantibus contra quoscunque ad sedē Apostolicam venientes vel recedentes etiam ab eadem. De illis qui

De hæreticis, de piratis de nouis pedagijs.

De falsis literis apostolicis.

De inuadentibus vidualia ad Rom. Cur.

De temerarijs inuadentibus ad cur. recurrentes.

per se vel per alias quascunque personas Ecclesiasticas vel sæculares ad Romanã Curiam super earum causis & negocijs recurrentes, illaque in eadem Curia prosequentes, aut procuratores, negociorum gestores, aduocatos vel promotores ipsorum, vel etiã auditores seu iudices super dictis causis, vel negocijs deputatos occasione causarum, vel negociorum huiusmodi verberant, mutilant vel occidunt, aut bonis spoliant, cuiuscunque præminentia dignitatis ordinis conditionis aut status fuerint, Ecclesiastici vel sæcularis. De mutilantibus verberantibus interficientibus capientibus detinentibus vel deprædantibus Romipetas & peregrinos ad sacram urbem Romam venientes causa deuotionis & peregrinationis, vel in eadem commorantes, vel ex causa recedentes, vel in his dantibus consilium auxilium vel fauorem, quorum etiam bona sunt perpetuò confiscata. De inuadentibus hostiliter vel occupantibus aut detinentibus quocunque titulo vel colore de præterito, præsentis, vel futuro aliquã urbem, regnum Siciliae Triuarie insulas Sardinie Corsicæ, terrã citra Farum, patrimonium sancti Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, vel quamcunque aliam terrã, vel loca seu iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia. Et de adhærentibus fautoribus & defensoribus eorundem seu in his dantibus auxilium consilium vel fauorem, quacunque præfulgeat dignitate, non obstantibus quibuscunque. Similiter Martinus Papa V. & Gregorius III. reseruauerunt sibi absolutionem excõmunicationis, quã indixerunt contra simoniacos in ordine vel in beneficio tam dantes quam recipientes occultè vel manifestè, cuiuscunque conditionis vel status, quacunque Ecclesiastica vel sæculari præfulgeat dignitate vt in extrauag. Martini V. quæ incipit, dånabile scelus. & i extrauag. Eug. III. quæ incipit, cū detestabile scelus. & i extrauag. Bonif. VIII. imponitur excõmunicatio, & reseruatur absolutio Papæ de omnibus qui ex pacto vel promissione occulta vel manifesta aliquid etiam paruum recipere pro aliqua iustitia vel gratia per se, vel pro alio in causis iudicialibus, seu alijs, vel literis ab Apostolica sede obtinendis, vel scienter ventibus literis taliter obtentis sine gratiis. Et in constit. pænitiariæ reseruatur absolutio ab excommunicatione imposita contra euntes ad Terram sanctam etiã deuotionis causa, seu ex uoto sine speciali licentia sedis Apostolicæ. Et in constit. Constantin. reseruatur absolutio ab excommunicatione imposita contra mendicantes.

De offerentibus Romipetas.

De inuadentibus terram Ecclesiæ.

De simoniacis.

De euntes ad terram sanctam sine speciali licentia.

mendicantes transeuntes ad non mendicantes, exceptis Carthusiis, & similiter excommunicatio imponitur recipiētibz huiusmodi supradictos. Et in omnibus supradictis excommunicationibus includuntur mandantes, auxiliantes, consulentes, fauētes, consentientes & participes in quocunque de casibus supradictis, quia participans in crimine criminolo incidit in eandem sententiam, vt in c. nuper, & in c. si concubinæ clericorum, & in ca. significauit, de sent. excommunicat. & in c. sicut dignū, & in c. ad audientiam, extra de homic. & 1. q. 3. qui consentit. Et notandū quod in omnibus conceditur absolutio in mortis articulo, sed qui superuixerint, nisi quā citius possunt se repræsentent, reincident in eandem, vt in c. eos, qui, de sent. excomm. lib. 6. & in c. si quis suadente diabolo, de pœn. in clem. cum similibus. Spec. autē in tit. de legato, § nunc ostendendum, in princ. dicit, quod de his quæ sedes Apostolica sibi specialiter in signum vniuersalis domini referuauit, nullius generis legatus iure legationis se intromittere potest, vt in c. quod translationem, extra de officio leg. & numerat 89. casus Papæ referuatos, qui tamen vt plurimum referuntur ad supradictos, inter quos etiam ponit quod à Papa consuevit regalis dignitas impetrari, videlicet vtrum Rex sit, & à quo debeat inungi. hoc enim ad Papam dicit pertinere diffinire, arg. de sacra vnct. c. 1. Vnde in ueteri testamento dicit etiam quod solus Papa supplet defectum, si quis est in contractibus vel in iudiciis, vt extra de transact. c. 1. 3. q. 6. hoc quippe. Ideoque in confirmationibus beneficiorum frequēter apponitur clausula illa, omnē defectum, si quis est, supplet de plenitudine potestatis. & probatur extra de elect. illa. nam secundum ipsam, scilicet plenitudinem potestatis, potest de iure supra ius dispensare, & illud omni no tollere, vt extra de concess. præb. c. proposuit. §. si. & in ca. 1. de agnat. spirituali. nam de nihilo facit aliquid, vt extra de transact. c. 1. de concess. præb. constitutus. 2. q. 1. in primis. Et no. quod si clausula illa, supplet de plenitudine potestatis, &c. ponit in priuilegijs, intelligitur tantum dispensatum esse in defectu, si quis fuerit circa solemnia iuris, non autem si is, de quo agitur, erat excommunicatus, vel illegitimè natus, vel alium defectum naturalem habebat: nam tunc necessaria est expressa dispensatio, arg. extra de offic. deleg. c. ex parte, & arg. ff. si quis caut. l. sed & si quis, §. quæsitum. Supplet etiam Papa solus defectum Regis uacante

Specul. numerat casus 89. Papæ referuatos.

A Papæ regalis dignitas impetratur.

Supplet de defectu in contractibus & iudiciis.

regno

regno, vt extra de elect. cum inter vniuersas, in fi. & defectum Imperatoris vacante Imperio, vt in c. licet, extra de foro competen. Solus Papa determinat de dubijs iuramentis, an seruanda sint, vel non, vt in c. ad audientiam, extra de cler. non resi. & in c. vniuersalem, extra de elect. in §. penult. & in c. quanto. & in c. intellectu, extra de iureiur. cum in omni iuramento intelligatur Papæ auctoritas referuata, vt in c. venientes, extra de iureiur. magis. &c. quā Imperatorū, vt ff. ad municip. l. Imperatores. ad quod. 2. q. 2. beatus. Solus Papa sicut de nihilo facit aliquid, vt in ca. 1. de transact. 3. q. 6. hoc quippe, de concess. præben. c. constitutus. 2. q. 1. in primis. ita solus de aliquo facit nihil, mutando etiam rei naturam, iuxta not. C. de rei vx. act. l. vnica, 1. responso. ad quod extra de excess. præla. c. tanta. §. 1. in fi. nam immutat substantialem rei naturam faciendo de illegitimo legitimum, vt in c. per venerabilem, qui fil. sint leg. Et de monacho canonicum. 7. 4. dist. quorūdam. & de monacho non monachum, & de capaci non capacem, vt d. vers. dicit etiam. Et licet sit solutus legibus. 2. 5. q. 1. §. si ergo, prope princ. vers. ita ergo. ad quod ff. de leg. l. Princeps. quia nulli subest, nec ab aliquo iudicatur, vt supra dictum est: decet tamen ipsum iura seruare, extra de sup. neg. prælat. c. licet. C. de leg. l. digna vox. 1. q. 1. peruenit. 9. q. 3. ipsi sunt. &c. patet. 9. dist. iustū. quamquā palea sit. Vnde Dominus baptizari volens à Ioāne dixit, sic decet nos implere omnem iustitiam. Matth. 3. Solus Papa concedit Episcopalia insignia abbatibus & inferioribus vt mitram, armillam, baculum pastorem, sandalia, & similia, vt not. Host. in summa, in tit. de vsu pal. §. quibus die. vers. & notandū ad quod accedit. 9. 3. dist. peruenit ad nos, & c. illud. Solus concedit quod aliquis prælatus ante se faciat crucem portari, vt lit. pend. c. 1. quod tamen fieri non debet in præsentia Papæ, vel sui legati, vt extra de priuileg. c. antiqua. nam & Archiepiscopi insigne sua recipiunt de corpore beati Petri, vt extra de elect. signifi. casti, ad fin. Solus Papa concedit laico spiritualia, puta ius eligendi, vt extra de iure patron. nobis fuit, & Ecclesias, & decimas eximendo, vt ne quis teneatur ad præstationem decimarum, vt extra de decim. à nobis. quod alius facere non potest, vt in c. quamuis eod. tit. & in c. tua, & 2. q. 5. Mennam. ibi, coram te. & 3. 2. dist. vers. scribitur enim. vbi videtur spiritualia, siue spirituales causas se laicis delegari, quæ tamen sunt aliàs interdicta, vt patet extra,

Ius tollit. De nihilo facit aliquid. Clausula, supplet de plenitudine potestatis, &c. Supplet defectum Imperatoris & regis. De dubijs iuramentis. Sicut de nihilo facit aliquid, ita de aliquo facit nihil. Immutat rei naturā. De monacho non monachum. Solutus est legibus. Decet tamen iura seruare. Concedit abbatibus insignia. Episcopalia. Deponit Cardinales ex iusta causa cum consilio Cardinalium. Concedit crucem ante aliquem deferendam. Archiepiscopi de corpore sancti Petri, &c.

De Papæ auctoritate. Cc de

de constit. Ecclesia, & in c. cum laicis, extra de reb. eccl. alien. vel non. 96. dist. bene quidem. extra de iudi. c. decernimus. & de arb. c. contingit. Ipse solus sedet in sede illa, quam Dominus, in personam beati Petri elegit, vt in c. per venerabilem. §. responsionibus. vers. sanè. qui fil. sint leg. & in c. maiores, in princ. extra de bapt. 19. dist. enim uero. ideoque summus Pontifex appellatur, vt extra de statu monach. c. cum ad monasterium. in fi. ad quod 19. dist. 20. 21. & 22. distin. per tot. Ipse solus dispensat vt monachus vel laicus, vel in minoribus ordinibus constitutus fiat Episcopus, 61. dist. miramur. 63. dist. Valentinianus. 61. dist. sed aliud. de elec. cum nobis olim. §. fi. 34. dist. lector. 50. dist. quicumque. 2. de fil pre sbit. c. pen. & si. nam sacrilegium est disputare, vtrum dignus sit, quem Princeps elegerit. C. de crim. sacril. l. disputare. & in Auth. vt iudices sine quoquo suffrag. §. eos autem. ibi, quis non diligit, & c. collat. 1. & 17. q. 4. §. qui autem. Solus dispensat, vt Christianus portet arma Saracenis, vt in c. significauit, extra de Iudæ. Ipse solus dispensat cum clericis conferentibus Ecclesiastica Sacramenta hæreticis & ab eis oblationes & elemosinas recipiētibus, vt in c. excommunicamus, §. sanè, extra de heret. Solus depunit Cardinales, licita causa existente, vt not. glo. & Innoc. in c. ex gestis, extra de cleri. nō resid. & in c. vno, de schism. lib. 6. licet Host. cum protestatione videatur sentire contrarium, quia in d. c. ex gestis, dicit ad depositionem Cardinalium fuisse sinodum congregatum, cum Cardinales tanquam maximi debeant maxima prerogatiua notari, vt in c. 1. de offic. leg. lib. 6. Nam Cardinales sunt corporis Papæ, qui non potest ab aliquo iudicari. 40. dist. si Papa. 9. q. 3. nemo, & quod sint pars corporis ipsius, probatur 6. q. 1. si quis. arg. C. ad leg. Jul. maiest. l. quisquis. & sunt spiritualiter fratres Principis & plus cæteris priuilegiati, de offic. leg. c. officij. lib. 6. sic ergo debent singulari priuilegio insigniri, vt in l. non tantum, ff. de excus. tu. nam vna & eadem res non debet diuerso iure censeri, vt in l. rerum mixtura, ff. de vsucap. Io. And. post Host. concludit quod Papa non consuevit, & secundum aliquos, non potest aliquem de Cardinalibus excommunicare, vel aliquod præceptū facere sine consilio & consensu tuorum fratrum, ad quod facit. c. irrefragabili §. 1. de offic. ordin. & c. 1. de exce. prælat. Dicit etiā Io. And. & Petrus de Anchar. quod si Papa in specie non ligat Cardinalem, non est verisimile velle eum ligare in genere. po-

Concedit laico spiri- tualia.

Eximit à decimis.

Delegat spi- rituales cau- sas laicis.

Sedet in sede Petri sibi à Dño pra- parata.

Summus Pontifex ap- pellatur.

Monachum facit Episcopum, laicum vel clericum in minorib. facit Episcopum.

Sacrilegium est de aucto- ritate princi- pis disputa- re.

Disponit cū clericis mini- strantibus sa- cramenta Ec- clesiastica hæ- reticis.

Cardinales maxima pra- rogatiua no- tantur.

Cardinales sunt pars cor- poris Papæ.

ne exemplum de canone, in nomine Domini. 23. dist. & in c. licet, de elect. & inducit auctoritatem Cantici Annæ dicētis, 1. Reg. 2. Domini enim sunt Cardines terræ, & posuit super eos orbem. Hinc dicendum quod Cardinales sunt quasi Collaterales Papæ, vt no. in d. c. officij.

Cardinales sunt cardines terre & collaterales Papæ.

SEd ad clariorem intelligentiam cupio pertractare de aucto- ritate Concilij & Papæ, Cardinaliū & Episcoporum omnium: vnde ad euidenciam sciendum est quod Conciliorum tria sunt genera. Primum est vniuersale, secundum est prouinciale, tertium est pontificale, de quibus traditur 16. dist. c. 1. per glo. 3. dist. §. porro. Primò igitur quæro, quid sit Concilium vniuersale? Secundò, an in eo requiratur auctoritas Papæ? Tertio, an Concilij potestas sit maior, seu superior: aut par, aut minor potestate Papæ? & sic intel- ligemus auctoritatē Papæ & Concilij. Quarto, an Conciliū possit constitutiones facere, cās audire & alia expedire, q̄ Papa potest?

De Concil. vniuersali.

Ad primum igitur, cum quæritur, quid sit Concilium vniuersale. Respondetur, quod vniuersale Concilium est vniuersalis con- cio. i. populi multitudo, Ecclesia fidelium congregatio, fratrum, consultatio & diffinitio. Concilium etenim nomē tractum est ex more Romano. Tempore enim quo causas agebant, conueniebāt omnes in vnum communiq̄ intentione tractabant. Vnde Con- cilium à communi intentione dictum est, quasi consilium, & con- silium, quasi confidium, D. in L. literam trāseunte. Vel Conciliū dictum est à communi intentione, eo quod in vnum. i. in vnam, sententiā dirigant omnes mentis intuitum. At verò iuxta etymo- logiam vocabuli, Concilium dicitur à con, & cilium, quia ibi ho- mines congregantur vt conueniant, sicut cilia oculorum clauden- do conueniunt. Vnde cum cōsedendo vnus in cathedra loquitur, omnium auscultantium cilia cum loquentis cilijs conueniunt, in aspectu. hinc Cōcilium à concio, concis. i. simul cire, quasi cita- re, vel accersire, aut congregare: & potest esse secundæ & tertie cō- iugationis, vt concio cires, & concio, concis, cui, citum, eiusdem significatio- nis, vt dicit Papias. Potest etiam accipi pro modulato colloquio, quasi simul loquium. Sinodus autem ex Græco interpretatur com- mitatus, vel cætus. Sinodus enim dicitur à sin, quod est cum, & oda, quod est uia, quia ibi & plures per diuersas uias conueniūt. i. simul congregantur. Cætus verò dicitur conuentus vel congre-

Concilium quid sit.

Sinodus, cætus, conuē- tus.

B. Joannes à Capistrano

gatio, à coeundo. i. conueniendo in vnum, quasi cærus à con, & e^o. is. hinc etiam conuentus nuncupatus est, eo quod ibi homines in vnum conueniat, vt ff. de pact. l. i. §. i. uerf. nam sicuti. Vnde sicut conuentus est cærus, sic & concilium à societate multorum in vnum appellatur. de his agitur 15. dist. Canones, ad fi. & per lfid. etimolog. lib. 8. c. 11. de Canonibus conciliorum.

An in concilio vniuersali celebrando requiratur auctoritas Papæ.

Secundo quero, an in Concilio vniuersali celebrando requiratur auctoritas Papæ quo ad conuocationem tantum, aut quo ad continuationem? Respon. breuiter quod quo ad utrumque patet expressè 17. dist. c. 1. vbi Marcellus Papa scribens Episcopo Maxentio dicit, Sinodū Episcoporum absque huius sedis auctoritate, quamquam quosdam Episcopos possitis congregare, non potestis tamen generaliter facere. & in 2. c. scribitur, Regula vestra nullas habet vires, nec habere poterit, quoniam nec ab orthodoxis Episcopis hoc Concilium actum est, nec Romanus Ecclesiæ legatus interfuit. Canonibus præcipientibus secundum eius auctoritatem Concilia fieri non debere, nec ullum ratum est, aut erit unquam Concilium, quod eius non fuerit fulcium auctoritate. hoc etiam decreuit Gregorius Papa ead. dist. c. non licuit, dicens, quoties aliqua de vniuersali Sinodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut sponte hi qui salutem animæ suæ desiderant ad Apostolicam sedem pro percipienda ratione conueniant. Aut si forte, sicut de talibus scriptum est prouerb. 18. peccator cum in profundum malorum venerit contemnit, ita qui obstinati & contumaces extiterunt, ut doceri non velint eos ab eisdem sedibus Apostolicis auertere, aut attrahi ad salutem quoquomodo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possit, secundum Canones per seculares opprimi conuenit potestates. Pelagius etiam Papa scribens illis Episcopis, qui conuenerunt ad illicitam conuocationem Ioannis Constantinopolitani Episcopi, dicit ead. dist. c. multis denique Apostolicis & Canonicis atque Ecclesiasticis instrumitur regulis, non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari: qua propter, vt iam dictum est, rectè non Concilium, sed vestrum conuenticulum, vel conciliabulum cassatur, & quicquid in eo actum est, irritum habeatur & vacuū. Vos quoque deinceps videte, vt nullius hortatu talia præsumatis si Apostolicæ sedis communionem carere non vultis. Et infra, Maiores verò & difficiliore questiones, ut sancta Synodus statuit

Concilio vniuersali.

De Papæ & Conc. sive Eccl. auctoritate. 10

ruit & beata consuetudo exigit, semper ad sedem Apostolicam referantur. Hoc etiam Symmacus Papa in Imperium suorum aduersariorum ead. dist. c. concilia sacerdotum. dicit, Legistis insanissimi aliquando in illis Ecclesiasticis legibus, præter Apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum & non de maioribus negociis ad consultationem, si quod occurrerit, præfata sedis arbitrio fuisse reseruatū, scientes quod eius sedi primum Petri Apostoli meritum, deinde secuta iussione Domini, Conciliorum venerandorum auctoritas singularem in Ecclesiis tradidit potestatem, nec antedictæ sedis antistitem minorum subiacuisset iudicio. Hoc etiam probatur 16. dist. placuit vbi subnectitur. Item cum Adrianus Papa sextam synodum recipiat, cum omnibus Canonibus suis. Cum etiam sancta octo vniuersalia Concilia professione Romani Pontificis sint roborata & c. Ad hoc etiā Symmacus, Simplicius Romanus Pontifex 96. dist. bene quidem, inquit: Fraternitas vestra, & infra, inter alia quandam scripturam illustris memoriæ Basilium, quasi pro Ecclesiasticæ amore substantiæ scriptis refero, in qua nullus Romanæ Ecclesiæ interfuit, vel subscripsit antistes, per quem potuisset sortiri legitimam firmitatem. Iste nanque Basilius erat prefectus vrbis, vices gerens præcellentissimi Regis Odoacris, ut subdit ibi tex. Decreti, cui Symmachus in extremis laborans, bona fide ductus, scripsit vt electioni fiendæ sui successoris interesse curaret, ne hæreticorum furibunda rabies scandalum excitaret. Basilius ob hoc quæ sicut vsurpare plusquam sibi conuenire valebat, vt sentit ibi gloss. hoc etiam confirmat ibi tex. per arg. à minori, cum subdit, Quod si cuiusque prouinciæ sacerdotes inter suos terminos Concilio habito, quicquid sine metropolitani sui auctoritate tractauerint irritum esse debere, sancti patres sanxerunt: quanto magis quod in Apostolica sede nunc extante præfule, qui beati Petri Apostoli merito per vniuersum orbem primatum obtinens sacerdotii statutis finalibus consuevit tribuere firmitatem, à laicis licet consentientibus aliquantis Episcopis, qui tamen Pontifici, à quo consecrati probantur, præiudicium inferre non potuerunt, præsumptum fuisse cognoscitur, viribus carere dubium non est. Hoc etiam optime tex. decreti 3. q. 6. c. dudum, vbi dicit Iulii. Papa orientalibus Episcopis, Dudum à sanctis Apostolis successoribusque eorum in antiquis decretum est statutis, quæ hætenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet Ecclesia, non oportere præter sententiam Romani pontificis.

Basilium prefectus.

Sine Metropolitanæ auctoritate nihil agatur.

B. Ioannes à Capistrano

tif. Cōcilia celebrari, vel Episcopum damnari, quoniam sancta Romanam Ecclesiam primatū omnium Ecclesiarum esse voluerunt: & sicut beatus Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum, ita & hęc Ecclesia suo nomine consecrata, Dño instituta, prima sit & caput Ecclesiarum, & ad eam quasi matrem atque apicem omnes maiores Ecclesię cause, & iudicia Episcoporum, recurrant, & iuxta eius sententiam terminum sumant, nec extra Romanum quicquam ex his decerni debere pontificem. vbi glos. super uerbo, voluerunt, colligit argumentum tacite pro aduersariis dicens. Sic ergo Concilia dederunt primatum Romanę Ecclesię, quasi dicat, ergo Concilium est supra Romanam Ecclesiam, quia nemo dat quod non habet. 1. q. 7. Daibertum. & 1. q. 1. gratia, & de sup. neg. pralat. c. 1. in glos. 2. sed glos. met soluit ibidem dicens, quod Christus dedit primatum ratione Ecclesię principaliter. 2. dist. quamuis. & 9. q. 3. aliorum, cum sim. sed Concilia dederunt secundo, quasi necessitati ex institutione Christi, qui dixit Matth. 16. Tu es Petrus & super hanc petra edificabo Ecclesiam meam, super quibus verbis Pelagius Papa Romanus fundauit in mentionem suam in d. c. quamuis, scribens omnibus orthodoxis cū dixit, Quamuis vniuersę Ecclesię per orbem catholicę constitutę, vnus thalamus Christi sit, tamen sancta Romana Ecclesia catholica & Apostolica nullis sinodicis constitutis, ceteris Ecclesiasticis pręlata est, sed Euāgelica voce Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi primatū obtinuit, Tu es (inquit Dñs Petro) & c. subditur ibidem, Est ergo prima Apostoli Petri sedes Romana Ecclesia, non habens maculam nec rugam, nec aliquid huiusmodi, ut dicit Apostolus ad Ephes. 5. Hoc etiā probatur per verba Paschalis Papę Romani in c. significasti, extra de elect. ibi dum dicit, mitterentur autem in hac parte Dominum Iesum Christum, qui cum ouium suarum curam Petro committeret, conditionem posuit dicens, si diligis me, pasce oues meas. Io. vlt. & infra subdit idē Paschal. Cum omnia Concilia per Ecclesię Romanę auctoritatem & facta sint & robur acceperint, & in eorum statutis Romana pater excipiatur auctoritas, ubi dicit quod etiam in iuramentis auctoritas Papę intelligitur semper excepta, ut in c. constitutus, de rescrip. & in c. venientes, de iureiur. ad quod ff. ad munic. l. Imperatores. Hanc etiam auctoritatem specialiter Petro traditam insinuat Dñs Matthe. 18. dicens, si peccauerit in te frater tuus, & infra

Primatū omnium Ecclesiarum Romana

Primatū Romana Ecclesia Christus principis principaliter tradidit & postea concilia ratificauerunt. Tu es Petrus.

Pasce oues meas. Etiam in iuramentis auctoritas Papę intelligitur semper excepta.

De Papa & Conc. sue Eccl. auctoritate. 104

& infra, dic Ecclesię, ubi dicit Chrosol. i. his qui Ecclesię p̄sident, glos. dicit, vel dic toti Ecclesię, ut maiorem erubescētiā patiantur. Quę verba specialiter ad se spectare pro tempore futuro Petrus considerans interrogat dicens, Domine quoties peccauerit, in me frater meus & dimittam ei? vsque septuagies. Et beatus Gregorius ordinādo missale scribit, Respicens Iesum discipulos suos dixit Simoni Petro, si peccauerit in te f. & c. faciunt in simili not. per Innoc. in c. cum accessissent, de constit. ubi dicit quod in vniuersitatibus habentibus, caput, non possunt aliquid statuere sine capite suo, vel sine sui capitis auctoritate, vt not. in c. cū omnes, de constit. facit l. omni in nouatione. C. de sacros. Eccl. & in l. 1. C. de ser. reipub. ma. Patet enim quod omnia Concilia pręterita vsque ad Pisanum, habuerunt auctoritatem à Papa, & nihil ratum esse testantur sine auctoritate Papę gestum, ut patet in octo Concilijs primitiuis celebratis. 1. 6. dist. item cum Adrianus Papa. & c. sextam sanctam Sinodum. vbi in omnibus nominantur aut nomine summorum Pontificum, aut legati Apostolici, sub quorum auctoritate fuerūt talia Concilia celebrata, quorum nomina etiam refert Io. And. in c. nemo, de elect. lib. 6. in Nouel. Patet etiam in singulis constitutionibus editis in Concilijs generalibus, in quarum qualibet intulatur nomen Pontificis, cuius auctoritate talis constitutio edita proclamatur, ut 63. dist. in sinodo. & extra de consang. & affin. c. non debet, & in c. nonnulli, de regul. & in c. 2. de concess. pręb. & in c. quia propter, de elect. & in c. quia nonnulli, de cleric. non resid. & in c. prohibemus, de decim. Et si dicantur constitutiones Concilij generalis, intelligi debet quod de cōsensu & acceptatione Concilij editę fuerunt ad differentiam Decretalium vel constitutionum editarum à solo Papa. Hęc est igitur tutissima pars pro certissima veritate tenenda, quicquid blasphemando susurrarent æmuli detractores, schismatici, basilisci, vel alij hæretici à veritate fidei refecati.

Tertiō quæro de maiortate potestatis Papę & Concilij, videlicet an Papa pręsit, vel subsit, vel par sit Concilio generali. Videtur primò dicendum quod Concilio Papa subsit. 93. dist. legimus vbi Hierony. scribens ad Eugenium presbiterum dicit, si auctoritas quæritur, orbis maior est vrbe: vbicunque fuerit Episcopus, siue Romę, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Regij, siue Alexandria, siue Thebis, eiusdem meriti est, eiusdem est & sacerdotii

Si peccauerit in te frater t. dic Ecclesia.

Vniuersitas sine capite nihil agit.

Nomina summorum Pontificū in decretis cōciliarum apponi debent.

An Papa sit supra vel infra concilium.

Orbis maior est vrbe.

dotij, potentia diuitiarum & paupertatis humilitas, vel sublimis rem, vel inferiorem Episcopum non facit. Ad hanc partem etiam adducitur auctoritas Augusti, in epistola ad Eugenium & Heliseum & alios Donatistas, vbi tractans de hac materia dicit, Puteamus illos Episcopos, qui Romae iudicari non fuisse bonos iudices, restabat adhuc plenarium vniuersalis Ecclesiae Concilium, ubi & cum ipsis iudicibus causa posset agitari, & si male iudicasse conuicti essent, eorum sententiae soluerentur. Ex quibus nescim par, sed etiam maior videtur auctoritas Concilij quam Papae. Praeterea quod sit par auctoritas, videtur probari 20. dist. c. 1. vbi scribitur

Par in partem non habet imperium.

Imperium par in parem. ff. de arb. l. nam & magistratus. ff. ad Trebel. l. ille, à quo. §. tempestiuum. 2. 1. dist. inferior, & extra de maior. & obed. c. cum inferior.

In contrarium arguitur quod Papa sit supra Concilium, & non e contra. Primò per verba Christi dicentis Matthei. 16. quodcumque ligaueris, &c. vt satis supra scriptum est, & Ioan. vlt. pasce oves meas, quae verba eleganter inducit Bern. ad Eugenium li. 2. vltima med. declarans Petrum & successores, summos Pontifices esse & fuisse supra omnes etiam Apostolos insimul congregatos, & sic per eum sequens supra vniuersalem Ecclesiam insimul congregatam, cum dicit, & forte praesentes caeteri, discipuli erant, &c. Et Angelus dixit mulieribus Mar. ult. Dicite discipulis eius, & Petro, quasi denotans quod Petrus iam post mortem Christi non esset in numero discipulorum, sed potius caput eorum, quamuis ter Dominum abnegasset, cui & Dominus praedixerat, Ecce sathan expetiuit vos, ut cribraret sicut triticum. Sed ego pro te rogavi, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos, Luc. 22. Et in nauiculam Simonis Petri ingressus dixit ei, duc in altum: cum caeteris dixerit, & laxate retia vestra in capturam. Cui solus Petrus pro omnibus respondit dicens, praceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus: in uerbo autem tuo laxabo rete. Luc. 5. & cum hoc fecisset, concluderunt piscium multitudinem copiosam, quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Iesu dicens, Exi à me, quia homo peccator sum Domine. Et ait ad Simonem Iesus, Noli timere, ex hoc iam eris homines capiens & multa iam supra allegata sunt.

Pro veritate. Quodcumque ligaueris.

Dicite discipulis eius & Petro.

Ego pro te rogavi. Duc in altum.

Secun-

Secundo patet, quia Papa absque Concilio reuocat gesta in concilio. 9. q. 3. cuncta per mundum. Praeterea à sententia Papae dicitur non posse appellari, quia superiorem non habet. 9. q. 3. aliorum. 19. dist. sic oes. 17. q. 4. si quis suadere. vbi constitutiones Papae appellantur diuinae. ad quod 19. dist. ita Dominus, & c. in nouo, & c. prioritate. quamuis. 2. 1. dist. & 22. dist. oes. & c. sacrosanc. & 24. q. 1. quodcunque. & c. rogamus. & c. loquitur. ad quae accedunt not. in c. ad honorem, de auct. & vsu pal. vbi dicitur quod in Papa est plenitudo potestatis, sed alii uocantur in partem sollicitudinis, & sic declarat Bern. ad Eugenium. faciunt not. in c. statutum. de rescrip. lib. 6. & in c. ex parte, de capel. mon. & in c. nonnulli, extra de rescrip. Vbi Inn. III. in Concilio generali statuit, ne quis ultra duas dietas extra suam diocesim per literas Apostolicas ad iudicium trahi possit, nisi de assensu partium fuerint impetratae. Et tamen Bonif. VIII. in d. c. statutum, de rescrip. lib. 6. reducit ad vnam dietam.

Papa reuocat gesta concilij. Papa non habet superioritatem. Constitutiones Papae appellantur diuinae. Papa habet plenitudinem.

Tertio hanc praerminentiam potestatis in Papa supra Concilium tener glos. in c. sicut sancti Euangelij, 15. dist. vbi beatus Gregorius fatetur se venerari sancta quatuor Concilia. scilicet Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum & Calcedonense, sicut sancta quatuor Euangelia, subdens se cuncta quae venerantur amplecti, quia dum vniuersali sunt consensu constituta se, & non illa destruit, quisquis praesumit absoluere quos religant, aut ligare quos absoluunt. Ex quibus verbis schismatici festum agunt, quasi uictores caepa praeda, quando diuidunt spolia. Esa. 9. dicit glos. super verbo, praesumit absoluere. videtur ego quod Papa non possit destruere statuta Concilij, quia orbis maior est urbe. 93. dist. legimus. Vnde Papa requirit consensum Concilij. 19. dist. Anastasius. arg. contra. 17. dist. huic sedi, & extra de elect. significasti, vbi dicit quod Concilium non potest Papae legem imponere. & 35. q. 9. Veniam. Sed intellige quod hic dicitur contra articulos fidei, totum est de glo. ex qua colligitur quod Papa semper sit super omnes, nisi deuiaret ab articulis fidei: nam tunc duntaxat Concilio subesse debet. 40. dist. si Papa, de quo tamen amplius & latius infra dicam. sic intelligit dictam glos. ibidem Archid.

Sancta quatuor concilia sicut Euangelia. Ex verbis Gregorij festum faciunt schismatici. Concilium non potest Papae legem imponere.

Quarto etiam similis glos. est 24. q. 1. quodcunque. vbi dicitur, quod si Papa & Concilium diuersas constitutiones edant, praesertim in articulis fidei, tanquam maioris auctoritatis. vbi referuntur verba Augusti super Ioan. dicentis, quia cum excommunicat

Papa non potest contra articulos fidei.

tat Ecclesia, in cælo ligatur excommunicatus: cum reconciliat Ecclesia, in cælo soluitur reconciliatus. dicit glos. super verbo, cum reconciliat, argumentum quod sententia totius Ecclesiæ præferenda est sententiæ Romani Pontif. si in aliquo contradicat, arg. 93. dist. legimus. Sed contrariū credo verū, infra eo. hæc est. nisi erraret Romana Ecclesia, quod non credo posse fieri, quia Deus non permitteret, arg. infra eo. Romana Ecclesia, & c. pudēda. hæc glos. circa quam pro eius fundamento dicit beatus Hierony. in d.c. hæc est fides. 2. 4. q. 1. si autem hæc nostra confessio Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpate voluerit, se imperitū aut maleuolum, vel etiam non catholicum, sed hæreticū comprobabit. Et sequitur, sancta Romana Ecclesia quæ semper immaculata permanet, Deo prouidente & beato Petro Apostolo operante, in futuro manebit sine ulla hæreticorum insultatione, dicit glos. f. præualente, atque firma & immobilis omni tempore persistet.

*Sententia
Papa præua-
let super om-
nes.*

*An Roma-
na Ecclesia
possit errare.*

*Forma ele-
ctionis Papa
per cæsum
Cardinaliū
nō potest im-
mutari.*

*Lex super-
rioris per in-
feriorem tol-
li non potest.*

*Sponsus
Ecclesia &
rector, & pa-
stor est Chri-
stus, & ca-
put Ecclesia
principale.*

Quintò hoc et tenet Io. And. in sua gl. ordinaria, in c. ne Romani, de elect. in Clem. vbi reprobatur expressè opinio dicentium cætum Cardinalium quicquam immutare posse de forma electionis Papæ etiā sede vacante, sed debet suauis forma tradita per Greg. Papam X. in Concil. Lugd. quæ patet in c. ubi maius est periculum, de elect. lib. 6. quia lex superioris per inferiorem tolli non potest, ut in iuribus superius allegatis, & in l. fi. C. de leg. Dicit glos. Io. And. in d. c. ne Romani, Et hoc maxime, cum iste inferior ab isto superiore recipit potestatem, ut in casu nostro cætus Cardinalium à Papa, per quod idem videtur de Concilio, supra eo. tit. significasti. 9. q. 3. cuncta per mundum. hæc glos. & subdit super verbo, tolli, licet iuvari possit per poenæ adiectionem, ut not. idē Io. And. in c. fi. extra de offic. Archiep. & in verbo, non potest, dicit: hoc fatebatur Host. supra eo. c. licet, dicens quod Cardinales illi constitutioni renunciare expressè non poterant. Et in uerbo, non consonam, dicit, & breuiter respōd. ad quàm plures ex rationibus Hostiens. qui tamen excusabilis est, quia non vidit decret. vbi periculum. Ad id quod dicit, non esse verisimile filium Dei voluisse mortuo Papa gregem fidelium esse sine pastore, vel Ecclesiā sine sponso: respōdetur quod sponsus & rector & pastor est Christus & caput Ecclesiæ, quæ est ipsius corpus. Primum patet 76. dist. ieiunium, 2. in fi. Secundum patet 86. dist. c. 1. circa med. Tertium patet

patet de sacra unct. c. uno. vers. sed vbi. & 3. q. 4. c. si. licet ergo deficiat Vicarius, non deficiet principalis Vicariatus, qui solum Petro & successoribus Apostolicis datus fuit. Et subdit, absurditas autē opinionis apparet, quia secundum eam non esset necessarium Papam eligi, ex quo cætus Cardinalium Christi Vicariam haberet. Itē nec esset hoc expediens, quod cuique patet. & facit de concess. præben. diuersitatem, in princ. & in decisa. Bern. hæc Io. And. qui vt ex præcedentibus patet, sentit expressè quod etiam sede uacante Concilium non possit legem condere supra Papam, sed Papa tollere potest constitutiones Concilij etiam editas auctoritate Papæ vel eius legari.

Sextò hoc tenet etiam Archid. in d. c. sicut sancti Euangelij. & in c. 1. de constit. lib. 6. hoc etiam Bal. in l. humanum, C. de ll. & Innoc. in c. præalleg. ex parte, de capel. monach. qui plus ibi dicit, videlicet quod non sit necesse in priuilegio vel alia derogatione Papæ facere specialem mentionem de Concilio, quamquam Archid. in d. c. 1. de constit. lib. 6. dicat, quod debet fieri mentio specialis. hoc etiam quod Innoc. tenet Io. And. in d. c. significasti, ad hæc, accedit auctoritas Beati Thomæ. 2. 2. quæst. 4. artic. 1. qui dicit quod sicut in naturalibus superiora mouent inferiora ad suas actiones per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitus: sic oportet in rebus humanis, quod superiores moueant inferiores per suam voluntatem ex vi auctoritatis diuinitus collatæ.

*Papa deroga-
tioni Concilij
etiam non fa-
ciat mentionem
de Concilio.*

Septimò quia munus potestatis clauium ita ad omnium Apostolorum officium voluit Dominus pertinere, vt in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet. 19. dist. ita Dominus. verba sunt Leon. Papæ.

*Papa dicitur
caput Eccle-
siae.*

Octauò, quia beat⁹ Gregorius dixit 19. dist. nulli fas est, vel vel posse transgredi Apostolicæ sedis præcepta. & infra, sit ergo ruinae suæ dolore prostratus, quisquis Apostolicis voluerit contraire decretis. & infra, sitque alienus à diuinis & Pontificalibus officiis, qui præceptis noluerit obtemperare Apostolicis. vbi dicit glos. in verbo, prostratus. hic videtur quod omnis qui non obedit statutis Romanæ Ecclesiæ, sit hæreticus. Sed intelligas, quod hic dicitur, quod qui dicit Romanam Ecclesiam non esse caput, nec posse condere canonem, ille est hæreticus. 22. dist. c. 1. 2. 5. q. 1. violatores canonum. 2. 5. q. 2. si quis dogmata. ubi Nicolaus Papa anathe-

*Nulli fas
est transgre-
di ius Apo-
stolicum.*

*Non obe-
diens statu-
tis Romana
Ecclesia hæ-
reticus indica-
tur.*

Anathema sit id est fiat. matizat cōtemnentes decreta sedis Apostolicæ. quamquam glo. in uer. anathema sit, dicat. i. fiat. allegat 2 s. q. 1. c. generali. Ibi dicit glo. nam hæc verba, sit & fiat, respiciunt quādoque futurum, tempus, ut ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. deinde. Sed certè differētia notanda est inter sit, vel sit, & fiat, nam sit, respicit communitate præsens tempus. Et ideo tunc dicitur canon latæ sententiæ, de quo parum habetur in c. licet canon, de elect. lib. 6. in glo. nota. quod, melius habetur 11. q. 3. nemo. §. euidenter. & c. debent. & in c. cum ab Ecclesiarum, extra de offic. ordin. & in c. si quis clericus extra de uita & honest. cler. & ibi plenè notauit. dicit enim ibi Gl. si quis clericus comam relaxauerit, anathema sit. quod c. sumptū fuit ex 23. dist. si quis ex clericis. Vbi dicit glo. sic videtur quod

An apostata sit excommunicatus.

*

Monachus apostata sciens ordinem.

omnis apostata sit excommunicatus, ut extra de apost. c. 1. & infamis est. 3. q. 4. si quis à suo. 6. q. 1. infames. quod non concedo. & ex pone sit, i. fiat. nam & monachus in apostasia potest recipere ordinem, ut extra de temp. ord. c. ex parte. & Innoc. dicit, admoneri debet priusquam suspendatur, extra de sent. excom. facto. sic etiā intelligitur glo. in d. c. si quis clericus. Tu dic quod omnibus constitutionibus suum tempus est, ut dicit Seneca ad Lucil. epist. 121. aliter dicitur, distingue tempora, & concordabis scripturas. 2. q. 1. si peccauerit. & ex tempore loco & persona iura cōueniunt. 29. dist. c. 1. 2. & 3. 3. q. 3. quod scripti. & 23. q. 4. si autē Ecclesia. ibi, omnia suis conuenire temporibus. & Salomon dicit Eccl. 3. omnia tempus habent & suis spatiis transcunt vniuersa sub sole, & infra, cuncta fecit bona in tempore suo. nam tempore Manichæorum hæreticorum aliqua statuta fuerunt quæ modo vacant: quia cessante causa cessat effectus, ut si qui filij parentes maximè fideles deseruierint occasione Dei cultus, hoc iustum esse iudicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, ut hoc ipsum in eis uenerentur, quod fideles sunt, anathema sint. Quare hoc statutum fuit cum Dominus dixerit Matt. 10. Nolite arbitrari quia uenerim pacem mittere in terra, non ueni pacem mittere, sed gladium: ueni enim separare filium aduersus patrem suū & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suā, & inimici hominis domestici eius. & Matth. 19. dixit, & Omnis qui reliquerit domum vel fratres, aut sorores, aut patrem aut matrem, & infra, vitam æternam possidebit. Respondeo, quia prædicti hæretici tam strictè hoc intelligere volebant, quod auerte-

bant

bant filios ab honore parentum, ut eorum sequerentur errores, detestabantur nanque coniugia generaliter, cum tamen Christus approbasset primo suo miraculo de aqua in uinum conuersa. Io. 2. & Matth. 19. dixit, quod Deus coniunxit, homo non separet. Propter hanc hæresim etiam statutum fuit in eodem Concilio, scilicet Grangrensi, quod mulier quæ comam sibi ampuauerit, anathema sit. Et mulier uirum relinquens, anathema sit. Et profitens uirginitatem abominando coniugia, anathema sit. Et mulier utens veste uirili, anathema sit. & qui die dominico ieiuauerit, anathema sit: qui communia ieiunia contemnit, anathema sit: & qui solennitates martirum & aliorum sanctorum, vel oblationes contemnit, anathema sit: Et qui contemnit Ecclesiæ conuentum, anathema sit: & qui consecrationes Ecclesiarum spernit anathema sit. Et si quis asserit coniugatos fideles non posse saluari, anathema sit: Et si quis damnat manducantes carnes cum sanguine & idolo imolatam, anathema sit. Et qui filios negligendos putauerit sub occasione continentie, anathema sit. Si quis detestatur utentes veste communi, scilicet secundum consuetudinem regionum, anathema sit. Prædictæ autem censuræ rationabiliter durauerunt tempore illarum hæresum, nunc tamen vacant cessante hæresi: nam ut dicit Innoc. III. extra de consang. & affin. non debet reprehensibile iudicari, si secundum uarietatem temporum statuta quandoque uariantur humana, præsertim cum uergens necessitas, uel euidens utilitas id exposcit. oportet igitur attendere subiectam materiam uel causam, & intentionem statuentis: nam licet regulariter, anathema sit, non intelligatur ipso iure excommunicatus: at tamen dicendo per uerbum præsentis temporis, anathematizamus uel excommunicamus, uel excommunicatus sit, intelligitur excommunicatus ipso facto, ut in c. à nobis, el primo, extra de sent. excommuni. & in c. excommunicamus & anathematizamus, extra de hæretic. ubi duo sunt cap. sic incipientia. Anathema siquidem idem est quod separatio, quia à corpore Christi & sanguine & ab ingressu Ecclesiæ separat. 11. q. 3. ad uentilandum. §. euidenter. uers. iuxta etymologiam uocabuli. sumitur tamen pro æternæ mortis damnatione. 11. q. 3. nemo Episcoporum. Et sic aliquando sumitur pro solenni excommunicatione, ut in d. c. cum ab Ecclesiarum. de qua solennitate habetur in d. c. nemo, & in c. debent, in c. si quis suadete, de pœnis, in Clem. Aliquando et sumitur

Quare statutum potest ut si y relinquens parentes, occasione diuini cultus essent anathema.

Christus approbat coniugia multipliciter.

uarietas temporum uariatur.

De multis sub anathemate prohibitis.

sumitur pro suspensione. i. q. 7. reprobatur, & c. quicumque. Aliquò sumitur pro minori excommunicatione, ut in c. Engeldrudam, 3. q. 4. de hoc vocabulo cõminatur Apost. ad Galat. 1. c. bis repetès, anathema sit. dicit etenim, sed licet nos aut Angelus de cœlo euangelizaret uobis præterquam quod euangelizauimus uobis, si cut prædixi, anathema sit. & nunc iterum dico, si quis uobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. vbi glos. sumit. pro excommunicatione. Et subdit, hoc verbum pro maledicto ponitur, & vulgo dicitur deuitatio. Vnde & anathematizauit illum locum & ciuitates eius, & vocatum est nomen loci illius anathema, quod in Græca lingua dicitur apothoy anathane. i. sursum ponere, scilicet in templo, & c. Et primo Corin. vlt. dicit Apostolus, si quis non amat, & c. dicit glos. anathema interpretatur condemnatus vel separatus. 1. Corinth. vlt. dicès, si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema maranatha, quod Hieronymus dicit esse vocabulum Syrum, & interpretatur aduētus Domini. Vnde refertur in c. Guilifarius, 2. 3. q. 4. sed in Decreto, quo utor, incipit cap. Crisarius. vbi Siluester Papa anathematizauit eos, qui eum miserunt in exilium, & vna cum illis Apostolica auctoritate statuit nullum vnquam taliter decipiendum. subdens, & si aliquis deinceps nullum unquam Episcoporum taliter deceperit, anathema maranatha fiet in cõspectu Dei & sanctorum Angelorum. ubi glos. dicit. i. vsque ad aduentum Domini sit excommunicatus, supple nisi pœniteat. sic 27. q. 1. de uiduis. ibi, tâdiu vtręque habeantur à communionem suspensę quousque quod illicite perpetrauerunt emendēt, vel si emēdare neglexerint à communionem, vel omnium Christianorum conuiuio perpetuo sint sequestratę. loquitur de mulieribus solutis, quę habitum religionis in proprijs domibus susceperunt, solennizando uotū, iuxta not. in c. insinuāte, extra qui cler. vel uouent. quę si postea matrimonio se coniungant, excommunicatę sunt, nec debent absolui, nisi prius cum effectu separentur abinuicem, vt in d. c. de uiduis, & in c. eos qui, de cõlang. & affinit. in Clem. facit quod not. in c. ex literis, extra de constit. 2. 4. q. 3. certum. 2. 6. q. 2. §. 1. de consec. dist. 2. ego Beręgarius, extra de sent. excõi. si quem. 17. q. 4. si quis suadente diabolo & satis dixi in Tract. de excommunicat.

Anathema
viximus se-
cundū subie-
ctam mate-
riam.

Anathema
idē est quod
separatio.

Nono hoc idē probatur per venerabilem Bedam super Apocalip. 2. c. relatum per Gratianum 9. q. 3. §. item Beda, dicentem,

fola

sola. n. Romana Ecclesia sua auctoritate valet iudicare de omnibus: de ea verò nulli iudicare permittitur. Vnde Nicol. Papa ibi dē dicit, Patet profecto sedis Apostolicę (cuius auctoritate maius non est iudicium) à nemine fore retractandum, nec cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. vbi glo. in verbo iudicare, dicit: Nam talis crimen sacrilegij incurrit. 17. q. 4. qui autem. Sed melius allegasset §. committunt. ibi, aut qui de principali iudicio disputat. Et infra subditur, de iudicio summi Pontificis alicui disputare non licet, ibi etiam subiungitur Decretum Nicolai Papę dicētis in c. nemini de sedis Apostolicę iudicio iudicare, aut illius sententiã retractare permissum est, videlicet propter Romanę Ecclesię primatum Christi munere in beato Petro Apostolo diuinitus collatum.

Decimò hoc idem patet per Decret. Innoc. in eodem c. patet, dicentis omnibus Episcopis per Thessaliam constitutis, nemo unquam Apostolico culmini (de cuius iudicio non licet retractari) manus obuias audacter intulit, nemo in hoc rebellis extitit nisi qui de se voluit iudicari. vbi glos. in verbo, intulit, dicit, qui manus intulit præposito, vel qui contumax est erga ducem, vel præsidem, capite punitur. ff. de re milit. l. omne, §. 1. & 2. nam irreuerens miles & contumelia parentis, morte punitur. 36. dist. nõ satis, in si. hæc glo. Sed melius allegasset §. cæterum. vbi referuntur verba Ambrosij de officiis, dicentis: Cæterum traditio Dei est, vt prius pascas parentes: nam si iuxta diuinum oraculum contumelia parentis morte luitur, quanto magis fames, quę multo grauior est. Et idem ibidem, pascē fame morientem, si non paueris occidisti. Melius tamen seruit nostro proposito lex diuinitus promulgata per Moysen dicentem Deuteron. 17. c. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis Imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo & decreto iudicis, morietur homo ille, & auferes malum ex Israel, cunctusque populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Quę verba eleganter adduxit Innoc. III. scribens nobili viro Guilielmo de Montepessulano, in c. per venerabilem, §. responsionibus, extra qui fil. sint legit. vbi per optimē dicta auctoritas declaratur, & supra adduxi in secundā parte secundę partis principalis, vbi quęsiui super quos extendatur auctoritas Papę, argumento 16. ad si. locus enim quę elegit Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur, dicit Innoc.

Romana
Ecclesia de
omnibus iu-
dicat & à
nemine iudi-
catur.

Sacrilegium
est de Roma-
na Ecclesia
iudicare vel
de eius pote-
state dispu-
tare.

Rebelle
principi cap-
re puniuntur.

Contumelia
parentū
morte luitur.

Pascē fa-
me morien-
tem.

Nolens ob-
dire sacerdo-
tis Imperio
moriatur.

vbi

B. Joannes à Capistrano

vbi supra, declarans etiã Papam esse sacerdotem constitutũ à Deo iudicem viuorum & mortuorum, vide ibi.

Qui primi legum Romanæ Ecclesiæ violat hæreticus est cõsensus.

Vndecimò probatur per auctoritatem Gelasii Papæ sancti dicentis in d.c. patet, nec de iudicio Romanæ Ecclesiæ canones unquam præceperunt iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius decreta sequenda mandauerunt. Similis sententia continetur in d.ca. quamuis. 21. di. & 2. dist. c. 1. incipit, omnes. & ibi patet quod qui priuilegiũ Romanæ Ecclesiæ ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditũ auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur & hæreticus est dicendus, fidem quippe violat, qui aduersus illam agit, quæ est mater fidei, & illi cõtumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesiis prætulisse cognoscitur, & allegatur Ambrosius.

Nemo iudicabit primam sedem.

Duodecimo probatur per Innoc. Papam dicentem 9. q. 3. nemo iudicabit, primam sedem iustitiam temperare desiderans: nec enim ab Augusto, nec ab omni clero, nec à Regib. nec à populo iudicabitur. Simile ibidẽ dicit Symmachus Papa immediatè sequens, aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminare, ac sedis istius præfulem suo sine quæstione referuauit arbitrio voluit beati Petri Apostoli successores cœlo tantum debere innocentiam & subtilissimi discussoris indagini inuiolatam habere conscientiam, nolite extimare eas animas inquisitionis non habere formidinem, quas Deus præ cæteris suo referuauit examini, dicit glos. super verbo, formidinem, imò sine venia puniri debet sicut diabolus, qui maximis comparatione aliorum creatus est. de pœni. dist. 2. principium, hoc est dicere quod cum ipse Papa sit maior omnibus, grauius punietur corã Deo, si peccat. Vnde Sapiet. 6. scribitur, Iudicium durissimum his, qui præf. fiet. & infra, potentes autem potenter tormenta patientur. Et infra, fortioribus autem fortior instat cruciatio, habet ergo Papa suum iudicẽ, apud quem nullum potest esse subterfugium, nec magna præualebit dignitas vel potestas. Vnde sequitur in eod. c. aliorũ, non apud illũ habet reus de allegationis nitore subsidium, quando ipsorum factorum vitur eo teste, quo iudicẽ.

Sine venia puniri debet, sicut diabolus qui maximus creatus est, de Papa intelligitur.

Decimotertiò probatur per glos. in d. c. nemo, 9. q. 3. super verba, nec ab omni clero, vbi glos. dicit, argumentum quod Conciliũ non potest Papam iudicare, vt extra de elect. significasti. Vnde si totus mundus sentiat in aliquò negotio contra Papam, videtur

De Papæ & Conc. sive Eccl. auctoritate. 109

detur quod sententiæ Papæ standum esset. 24. q. 1. hæc est fides. argumentum contra, quia orbis maior est vrbe. 93. dist. legimus. hæc glos. quæ tamen quamquam uideatur non firmare pedes, dum arguit pro, & contra, nec tamen soluit, dicendum est pro contrariorum solutione, quod etiam per alia iura patet, Conciliũ nõ posse Papam iudicare. 21. dist. nunc autẽ, vbi Marcellinus Episcopus vrbis Romæ, tempore Diocletiani & Maximiani Romanorũ Augustorum, adeo compulsus fertur à paganis vt templum eorũ ingressus grana thuris super prunas imponeret, cuius rei gratia, collecto vniuersorum Concilio Episcoporum, & inquisitione facta, hoc idem Pontifex se egisse confessus est: nullus tamen eorum proferre sententiam in eum ausus est, dum ei sæpissimè omnes dicerent, tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. & iterũ, Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursus, quoniam ex te inquirunt, iustificaberis, aut ex ore tuo condẽnaberis. Iterum dicunt, prima sedes non iudicabitur à quoquã. ubi glos. dicit quod Marcellinus deposuit semetipsum, & veniẽs coram Diocletiano, confessus est se Christianum esse, & insignis est martir effectus. Et in si. dicit, Itẽ obiicitur, quare isti Episcopi non deposuerunt ipsum Papam, cum esset confessus de hæresi. 40. dist. si Papa. dicit Hug. quod paratus erat corrigi: licet enim Papa sit hæreticus, vel alius: si tamen paratus est corrigi, nõ deponitur. 24. q. 3. dixit Apostolus. vel ideo non debet at ipsum deponere, quia coactus fecit. hæc est cauda glos. ex qua expresse colligitur qd præter casum hæresis, Papa nunquã subesse debet Concilio, vt in p̄dicto c. si Papa. de quo infra amplius protendere intẽdo fideliter & deuotè. hoc etiam. not. Host. in c. proposuit, de concess. præb. dicens quod etiam procedendo secundum monitionẽ euangelicam, Ecclesiã non potest iudicare Papam. Ad illud autẽ quod dixit Hierony. orbẽ maiorem urbe. Respondeo, hoc intelligendum quo ad dimensionem, non autem quo ad Pontificalem auctoritatem: nã cum in tot suis Apostolis Hieron. Damaso Papæ scripserit, se firmiter tenere, neminem extra suam obediẽtiã posse saluari, quomodo putandum est suæ frequentissimæ protestationis immemorem extitisse & contrarium intulisse: qui hoc credunt, meo iudicio, de Hieronymo male sentiũt, sed non ego. Ipse igitur hæresum ex arripator se defendat, qui semper fuit posse tenus veritatis amicus, cultor atq; defensor, ut sum in proœmio huius

Hæreticus, corrigibilis non deponitur.

Orbis maior est vrbe quò debet intelligi.

De presbiteris & diaconibus Cardinalibus. operis exorsus. scribens enim ad Eugenium presbiterum de præminencia sacerdotij ad diaconum, rerundens supercilia superbientis diaconi volentis se præferre presbiteris ex consuetudine vrbs Romę dicit, Orbis maior est vrbe. Et infra, Quid mihi pferens vni⁹ vrbs consuetudinē: nam ex eo quod in Romana Curia diaconi Cardinales, ne contēni videātur, pponūtur omnib. Cardinalibus, talis consuetudo non est ad exēplum trahenda in consequentiam ad alias Ecclesias, sed magis sequenda est consuetudo generalis, vt dicit glo. in d. c. legimus. in verbo, maior. allegat 1 2. dist. nouit. 40. dist. nos qui. & non loca. subdens, & est hic argumentū quod statutum Concilij præiudicat statuto Papę, si cōtradicat, vt dixi. 9. q. 3. nemo. Tu dic quod hoc debilissimum argumentum soluit. alia glo. in eod. c. legimus. in verbo, vrbs consuetudinem. dicens scilicet dist. 10. quis nesciat, contra. & c. nolite, contra. Sed ibi de ea consuetudine agitur, quam Romana seruat Ecclesia & alijs mandat seruandam. hic verò de ea, quam sola seruat, nec vult ab alijs seruari. Vnde & ibi dicitur quod Romanam Ecclesiam videat se qui & docere: nam Iulius Papa in prædicto c. nolite, dicit: Nolite, fratres mei errare, doctrinis varijs & extraneis nolite abduci, & instituta Apostolorum & apostolicorum virorū, Canonēsq; habeatis, & his fruimini, vt his freti contra cuncta inimicorum iacula, persistere valeatis. Satis enim indignum est quemquam vel Pontificum, vel ordinum subsequētium hanc regulam refutare, quam beati Petri sedem & sequi viderit & docere multum conuenit, vt totum corpus Ecclesię in hac sibi obseruatione concordet, quę tamen auctoritatem habet, ubi Deus Ecclesię totius posuit primatum. vbi glo. in verbo docere, dicit: patet hic quod non semp̄ consuetudinem Romanę Ecclesię tenemur sequi, nisi ipsa præcipiat eam seruandam, vt infra eo. c. vlt. multa enim seruat Romana Ecclesia, quę alię non seruant. 3 1. dist. aliter. & de consecr. dist. 4. de trina. & dist. 1. de Christianis. hæc glo. & in d. c. vlt. 1 1. dist. dicit Innoc. Papa, Quis nesciat, aut non aduertat id, quod à Principe Apostolorum Petro Romanę Ecclesię traditum est, ac nunc vsque custoditur ab omnib. debere seruari, nec superduci, aut introduci aliquid, quod auctoritatem debeat aliunde accipere, vel exēplum, præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispānias & Africam atque Siciliam insulaque interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Pet. Apostolus,

Quod Pet. statuit, omnes obseruēt.

Astolus, aut successores eius cōstituerunt sacerdotes. legant aut si in his prouincijs alius Apostolus inuenitur aut legitur docuisse. qđ si non legunt, quia nusquam inueniunt, oportet eos sequi quod Ecclesia Romana custodit à qua principium eos accepisse non dubium est, ne dum peregrinis sermonibus student, caput institutum videātur amittere. dicit enim hoc insinuare intendens, quod in his prouincijs Petrus primus Christi Vicarius fidem catholicā docuit, & doceri mandauit. Vnde dicit glo. in verbo, Petrus Apostolus, quod Petrus Paulo contulit licentiam prædicandi auctoritate Domini dicentis, segregate mihi Paulum & Barnabam. 75. dist. quod die Dominico. verba autem hæc habentur Act. 13. sed non exprimitur ibi, quod Petrus dederit Paulo licentiam prædicandi, sed bene est verisimile quod tunc Petrus esset cum alijs Apostolis, quando spiritus sanctus dixit, separate mihi Barnabam, & Saulum in opus, ad quod assumpsi eos: tunc ieiunantes, & orātes imponentesque manus eis dimiserūt illos, & ipsi quidem missi à spiritu sancto abierunt Seleuciam, per prius autem Paulus factetur se euangelizasse antequam videret Petrum, dicens ad Galat. 1. Cum autē placuit ei, qui me segregauit de utero matris meę & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret filium suum in me, vt euangelizarem illum in gentibus, continuo non acquieui carni & sanguini, nec veni Ierosolimam ad antecessores meos Apostolos, sed abij in Arabiam, & iterum inde reuersus sum Damascum: Denuo post annos tres veni Ierosolimam videre Petrum, & māsi apud eum dieb. quindecim, & c. & Luc. scribit actu. 9. quod Saulus visum recepit & baptizatus, cum sumpsisset cibum confortatus est, & cōtinuo ingressus in sinagogas prædicabat Iesum. Ecce quod prius quam Petrum videret prædicauit: sed nulli dubium esse debet, quod Paulus & reuerentiam & obedientiam Petro exhibebat. Vnde in eorum historia scribit disertissimus Leo & Marcellus, quod cum Simon Magus per aera à demonib. ferretur, dixit Paulus ad Petrum, meum est orare, tuum est imperare. Petrus autem dixit ad Paulum, erige caput & vide. Cumque eleuasset caput, & vidisset Simonem volantem dixit Paulus ad Petrum. Petre, quid cessas? perface quod cępisti: iam enim vocat nos Deus. tunc Petrus ait, adiuro vos Angeli Satanę, qui eum in aera fertis per Dominū nostrum Iesum Christum, vt ipsum amplius nō feratis, sed corruere dimittatis, & cōtinuo dimissus corruit, & cō-

Ab Ecclesia Romana principium sumpsit omnis Episcopatus.

An Petrus dederit Paulo licentiam prædicandi.

Paulus exhibebat reuerentiam Petro.

B. Joannes à Capistrano

Petrus vobis necat & ad umbram sanat infirmos.

fractis cervicibus expiravit. Ecce quanta fuit Petri potestas. sicut legitur Act. 5. de Anania & Zapphira vxore sua, qui iussu Petri ad pedes eius expirarunt, & ad umbram Petri sanabantur infirmi ibid. ergo &c. de hoc satis dixi supra in 2. parte 2. partis principalis, argumento 19. probans Papam potestatem habere super vniuersam Ecclesiam.

Papa est sponsus Ecclesia rector pastor et caput, & quilibet Episcopus sponsus Ecclesia sua dicitur.

Decimoquarto probatur per omnia iura dicentia Papam esse sponsum Ecclesie, rectorem, pastorem, vel caput. 7. q. 1. sicut vxor. 3. q. 6. dudum. de elect. c. statutum. & c. constitutio. & c. fundamenta. §. 1. lib. 6. extra de elect. significasti. 2. 1. dist. quamuis. & c. in nouo testamento, extra de præscrip. cum non deceat. 50. dist. huiusmodi. & c. considerandum. 2. q. 7. Petrus. de hæret. c. ad nostrum. in clem. per Io. And. dicentem quod sicut in Ecclesia triumphante est vnum caput supremum, scilicet Christus: ita in Ecclesia militante vnum est supremum caput. scilicet Papa. 50. dist. fidelior. Dicit Ambrosius quod Petrus tanquam bonus pastor tuendum gregem accepit postquam fidem perdidisse defleuerat, quodque ipse Petrus pastor factus erat, ut ceteros fidei stabilitate fundaret. & in c. beati. 2. q. 7. ubi dicitur quod meritis Apostolorum Petri & Pauli Ecclesia Romana principatum & caput obtinuit nationum. & c. 1. 2. dist. c. non decet. ubi dicitur, sicut filius venit facere voluntatem patris, sic & vos voluntatem implete vestre matris, quæ est Ecclesia, cuius caput Romana existit Ecclesia. & ead. dist. præceptum, dicitur Romana Ecclesia caput cæterarum. quis igitur non miretur in aspectu venenosorum oculorum basiliscorum, qui ad omnes nostras veridicas allegationes toruo aspicientes intuitu vno tantum putant collirio omnes eorum oculorum maculas abstergere, respondendo, continuo ad miserorum refugium gressu concito recurrentes, & asserentes quod Petrus à Christo potestatem accepit super singularia membra, non autem super vniuersalem Ecclesiam. Cupio dissolui & esse cum Christo, ut ab eius ore sanctissimo percipere queam, si super membra vnita est capite vel diuisa. Si dicas super vnita, ergo super vniuersum corpus politicum, de quo dicit Apostolus ad Ephe. 4. vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe uocationis vestre. Si dicas, super diuisa, ergo super te, scismatice, qui te ab vnitate corporis rescidisti, ex quo dictus es scismaticus à scissura animorum, tenentium medium, in quo consistit virtus, ut in 2. Ethic. Ticon. n. Græcè, Latine me

Meritis Apostolorum Petri & Pauli.

Ecclesia Romana est mater omnium.

Contra basiliscos de membris particularibus & vniuersalibus.

Vnum corpus.

Scisma quid est.

De Papæ & Conc. sue Eccl. auctoritate. 111

diu sonat, Ticos verò murus. Vnde scismaticus, quasi scissus anima ab vnitate fidelium. ad quod 24. q. 1. scisma. & 24. q. 3. inter hæresim & scisma. extremum equidem extra murum fidei firmitatis niteris defendere. sed destruet Deus inimicum & defensorem. Si dicas tam super vnita, quam super diuisa: super vnita ut seruet, super diuisa ut reintegret & errantes oues reuocet & reducat ad caulam ne pereant, mecum sentis. & hoc cum Psal. debes orare, dicens, Etraui sicut ouis, quæ periit. quere seruum tuum, quia mada data tua non sum oblitus. hinc dictum puto à Dño, Simon Ioannis amas me? & infra, pasce oues meas. Io. vlt. ergo institutus est pastor bonus, qui animam suam posuit pro ouibus suis, vestigia sequens institutionis eiusdem. Cui etiam dixit Dñs post prædicta, sequere me: significans qua morte clarificaturus esset Deum, Ioan. vlt. Hinc etiam pro errantium reductione dixit Ioan. 10. Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile & vnus pastor. Hinc dixit beatus Cyprianus. 7. q. 1. Nouatianus. Cum sit à Christo vna Ecclesia per totum mundum in multa membra diuisa. Item Episcopatus vnus multorum Episcoporum concordia numerositate diffusus, iste post Dei traditionem, post conexam & vbiq; coniunctam catholicæ Ecclesie vnitatem, humanam conatur Ecclesiam facere. Et per plurimas ciuitates novos suos Apostolos mittit, ut quædam recentia institutionis sue fundamenta constituat. Hæc refert Nicol. Papa ad detestationem Nouatiani, q. hæresim texuit, ut patet 24. q. 3. c. fi. §. Nouatiani. volens inuadere & occupare cathedrâ Cornelij, sicut nec Amedeus cathedrâ Eugenij. Vnde subditur in prædicto c. Nouatianus. Cuiusque iam pridem proes, puincias & per vrbes singulas ordinati sint epi in çtate antique in fide integri, in pressura probati, in persecutione proscripti: ille super eos creare alios pseudo Episcopos audet, quasi possit aut totum orbem noui conatus obstinatione peragrare, aut Ecclesiastici ordinis compagem discordiæ suæ seminatione rescindere, nesciens scismaticos semper inter vitia feruere, incrementa verò habere non posse, nec augere quod illicitè cœperint, sed statim cum praua sua æmulatione deficere. Et infra, Qui ergo nec vnitatem spiritus, nec conjunctionem pacis obseruat, & se ab Ecclesie vinculo atque à sacerdotum collegio separat, Episcopi nec potestatem habere potest, nec honorem. de prædicto Nouatiano clarius

De omnibus & pastor.

Vnum ouile & vnus pastor.

Contra nouatianum hereticum & contra Amedeum.

rius scribit glo. 24. q6. 1. Cyprianus. in ver. didicimus enim omnino hæreticos & schismaticos nihil habere potestatis, ppter qd Nouatianus nec debet, nec potest excipi. dicit glo. nam cum Cornelius canonicè esset electus in Papâ, Nouatianus per schismaticos volebat eligi, quem Cyprianus reprobans inter aduersarios & Antichristos computat subdens, Ecclesia vna est, quæ vna & intus & foris esse non potest. Si enim apud Nouatianum est, apud Cornelium non sit: si verò apud Cornelium sit, qui Fabiano Episcopo legitima ordinatione successit, & quem post sacerdotii honorem, martirio quoque Deus glorificauit, Nouatianus in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest, qui euangelica & apostolica traditione contempta nemini succedens à se ipso ortus est. Paria de Amedeo dici possunt, nã regnum nõ capit duos. ex 11. Metaphis. Dic mihi, quæso, qui conaris ostendere Petrum non suscepisse auctoritatem super vniuersalem Ecclesiam, cuius uox illa fuit, quæ dixit, super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Matth. 16. de particularibus fortè membris hæc Christus expressit, an de vniuersali corpore mistico: Et Apostolus ad Ro. 12. de quo corpore loquitur dicens, sicut. n. in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra in Christo Iesu habentes donationes secundum gratiam, quæ data est nobis differentes, &c. Et 1. ad Corin. 12. de quo corpore loquitur cum dicit, sicut enim vnum corpus est, & membra habet multa, omnia autem corporis membra cum sint multa, vnum corpus sunt: ita & Christus, etenim in uno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentes, siue serui, siue liberi, & omnes vno spiritu potati sumus, nam & corpus non est vnum membrum, sed multa, si dixerit pes, quoniam non sum manus, non sum de corpore. num ideo non est de corpore? Et si dixerit auris, quia non sum oculus, non sum de corpore, num ideo non est de corpore? si totum corpus oculus, vbi est auditus? si totum auditus, vbi odoratus? nec autem posuit Deus membra vnumquodque eorum in corpore, sicut uoluit: quod si essent omnia vnum membrum, vbi corpus? nec autem multa quidem membra, vnum autem corpus. non potest autem dicere oculus manui, opera tua non indigeo: aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarij: sed multo magis quæ uidentur

Amedeo.

Multi enim corpus sumus, quamquam membra diuersa.

dentur mēbra corporis infirmiora esse, necessariora sunt, & quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorum circundamus, & quæ inhonesta sunt nostra abundantiorum honestatem habent. honesta autem nostra nullius egent, sed Deus temperauit corpus ei, cui deerat, abundantiorum tribuendo honorē, ut non sit schisma in corpore, sed in id ipsum pro inuicem sollicita sint membra, & si quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: siue gloriatur vnum membrum & congaudent omnia membra. vos autē estis corpus Christi, & membra de membro, & quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, secundo prophetas, tertio Doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationem sermonum, nū quid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetæ? nunquid omnes Doctores? dicamus & nos hodie, nunquid omnes possunt simul esse Papæ? nunquid omnes sunt Cardinales? nunquid omnes Patriarchæ? nunquid omnes Metropolitanis? nunquid omnes Archiepiscopi? nunquid omnes Episcopi? nunquid omnes electores imperii? nunquid omnes Maguntini? nunquid omnes Colonienses? nunquid omnes Treuerenses? Amulamini charismata meliora. nunquid sponsa congruè super sponsum? nunquid grex super pastorem? nunquid pedes & cætera membra super caput? absit hanc rem facere, ut inferamus crimen gloriæ vestræ. 1. Machab. 9. sit caput supra: at membra sint infra. Hinc dicit glo. ad Ro. 12. ecce humani corporis exemplo docet non posse nos singulos habere omnia, ac per hoc curā nostri inuicem nos agere debere, quia inuicem officiis nostris indigemus. & 1. ad Cor. 12. dicit glos. Aug. in ver. diuidens singulis prout vult, sicut qui Deus est qui solus nouit quæ conueniunt, & gratis dat nõ ad meritum. vnde nec minori est dolendum de maiori dono alterius. i. nec maiori est superbiendum cõtra minorem. & in ver. ita & Christus. dicit Glos. Augustini, ita & omnes fideles sunt Christus, ut non dicam corpus Christi, quia ipse Christus sunt tam minores quã maiores. Caput enim & corpus dicitur Christus, ipse ineffabilem vnitatem, seruat capitis & membrorum. & in sequenti glo. scribitur, ostendit quomodo corpus Christi vnum sit. i. quomodo omnes fideles vnum sint. quasi pro hoc vnum sumus. & infra, vnum corpus dicit gl. Augustini. i. sumus vnanimis per illū vnū spiritum ut totū corpus

Similitudo humani corporis ad misticum.

Diuidens singulis prout vult.

B. Joannes à Capistrano

Omnes fideles sunt Christi. corpus hominis vna anima uegetatur. Ita enim spiritus sanctus facit omnia in membris corporis Christi, sicut vna anima videt in oculo, audit in aure & in cæteris omnibus omnia facit & etiã per hoc sumus vnum corpus & in verbo, nam & corpus, dicitur. glos. Ambrosi. ostendit per similitudinem humani corporis vnitatem coporis Christi. i. Ecclesiæ habere varietatem officiorum & diuersitatem hãc non tollere vnitatem sicut humani corporis vnitatem, nec in singularitate consistit, sed in multis membris vt inuicem sibi præstent quod debent, vnde omnes fideles sunt vnum corpus. & infra in verbo, æmulamini, dicit exemplo humani corporis spiritus le corpus insinuauit. mirandũ est igitur & super mirandum de dicentibus quod ex quo Christus est caput Ecclesiæ, ponere Papam pro capite Ecclesiæ, monstrum esset. Hæc est enim Iudæorum perfidia, quia more carnalis paternitatis & filiationis diuinam paternitatem & filiationem capere nequeunt, cum certũ sit qd̄ paternitas in Deo nec est carnalis, nec filiatio, sed spiritualis, quia Deus spiritus est, Ioan. 4. Vnde iterũ ad Roma. 12. dicit glos. Augustini in verbo, & vniciq; sicut Deus diuisit mensurã fidei. i. secundum fidẽ. & infra, Christo autem qui est Dei filius non ad mensuram datus est spiritus, quia in illo habitat omnis plenitudo diuinitatis: nec enim sine gratia spiritus sancti est mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. qui enim vnigenitus filius est æqualis patri, non est gratiæ, sed naturæ. quod autem in vnitatem personæ vnigeniti assumptus est homo, gratiæ est nõ natura. Cæteris autem omnibus ad mēsuram datur, & datus additur, donec vniciq; pro modo suæ perfectionis propria mensura compleatur. sic ergo dicimus de Papa, qui vocatus est in plenitudinem potestatis, ceteri vero Episcopi in partem sollicitudinis. 2. q. 6. decreto nostro, & c. qui se scit. dicit enim beatus Io. Cris. super illis verbis Domini d. pascere oues meas, Io. ultimo. quoniam Petrum orbis terrarum intronizat magistrum. & infra, quia igitur magna ei prædixerat Dominus & orbem terrarum commiserat. & Theophil. dicit, ad orbis Pontificatum & cunctorũ fidelium prælaturam instituit. & Aug. dicit, sit amoris officium pascere Dominicum gregem. & Theophil. dicit, finito prandio commissionem ouium mundi Petro commendat, non alij. & de his fatis dixi supra, parte prima, in quæstione, quando Petrus fuit institutus à Christo. Ex quibus omnibus supradictis patet, quod non

Quod Iesus est Dei filius, nõ est gratia sed natura. & quod filius Dei est filius virginis, non est natura sed gratia.

Petrus intronizatus fuit magister orbis terrarũ.

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 113

non solum urbis, sed orbis & totius mundi & omnium fidelium tam quo ad membra dispersa, quàm quo ad vnita & inuicem congregata Petrus à Christo suscepit plenitudinẽ potestatis, cum ceteri Episcopi à Petro & sic à Papa Petri successore quocunq; sollicitudinis partem capiant & impendant. Hinc & beatus Maximus in epistola, quã orientalib. ordinauit inquit, vbiq; terrarũ catholici veram fidem confitentes in Ecclesiam Romanam tanquã in Solem respiciunt, & ex ipsa lumen catholicæ fidei recipiunt. & beatus Cirillus ait in lib. Thesaurorũ, itaq; fratres mei si Christum imitamur vt ipse oues, vocem eius audiamus, manentes in Ecclesia Petri & non inflemur vento superbiæ, ne forẽ serpens tortuosus propter nostram contemptionem nos eiiciat sicut Euã de Paradiso. Græci etiam in officio Apostolorum Petri & Pauli fatentur & cãtant Petrum Apostolorum Principem, & Paulum præ ceteris laborantem: & nos cantamus, Gloriosi Principes terræ, & in alia antiphona, Petrus Apostolus & Paulus Doctor gentium. ipsi nos docuerunt legem tuam Domine. Nam Romanus Pontifex non solum Petri sed etiam Pauli successor est. Petri quidem in plenitudinem potestatis, Pauli verò in plenitudinem legalitatis. nam sicut Petrus ligandi atque soluendi à Christo potestatem habuit, ita Paulus scientiæ plenitudinem. Vnde dicebat. 1. ad Cor. 11. Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur &c. & ad Gala. dicit, notum. n. vobis facio fratres euangelium quod euangelizatum est à me, quia nõ est secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud neq; didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Et quãuis oēs Apostoli clauis ligandi atq; soluendi a Dño suscepterint, nullus tñ aliquo tempore potestatis plenitudinem vendicauit, nisi is cui Dñs soli. s. Petro concessit, vt supra est clarissime demonstratũ. Igitur sicut illæ Ecclesiæ in quibus Petrus fuit principaliter, vt Anthiochiæ, vel aliquem Vicarium suũ misit, vt Alexandria, beatum Marcum ob reuerentiam & deuotionem beati Petri, speciale priuilegium & dignitatem nominis sunt peculiari ter consequutæ, vt sint Patriarchatus nomen adeptæ, quasi archapetrum. i. Princeps siue principalis. Constantinopolis autem ciuitas patriarchatum primitus non habebat, sed Teodosius Imperator in secundo Concilio cõegit centum quinquaginta patres in scio summo Romanorum Pontifice vt Constantinopolitaneam.

Infanti vno superbia

Papa successer est Petri & Pauli.

Patriarchatus.

Theodosius cõegit 150. patres Constantinopolitanam sedẽ fieri patriarchalem.

nam sedem sibi patriarchatus dignitate sublimarent: processu vero temporis Græcorum malitia subcrefcere, & potentia inualefcere, Patres qui conuenerant in quarto Cōcilio iuafu principis Marialis quædam priuilegia Romanæ sedis similia & hæc in œcumenicos patriarchales, quod sonat orbicularis siue vniuersalis patriarcha, eidem Constantinopolitano Episcopo iudulxerunt contra dicentibus Apostolicæ sedis legatis. fuit etiam differentia inter cōstantinopolitanum & Alexandrinum, eo quod Alexandrinus in 1. 2. & 3. Concilio obtinuerat primum locum post Papam: sed Constantinopolitanus præualuit & occupauit locum Alexandrini cui primitus datus fuerat ob reuerentiã beati Marci discipuli beati Petri Apostoli, sed quia sine auctoritate Papæ nihil se facere potuisse perceperunt, miserunt illi patres suos oratores ad beatũ Leonẽ Papam ut quæ instituerãt dignaret auctoritate Apostolica consummare, annuit summus Pontifex in omnibus præter sublimitationem Cōstantinopolitanæ sedis. Vnde postmodũ beatus Gregorius dictus à Græcis Gregorius dialogus, uehementer repræhendit Ioannem Episcopum Constantinopolitanum, qui se præsumpsit à Sinodo fraudulenter vniuersalẽ Papam facere nominari. Quis, inquit, iste est, qui contra euangelica instituta, contra canonum decreta nouum sibi nomen usurpare præsumit? Vtinam sit vnus qui etiam appetit vniuer. circa hanc causam satis refertur. 22. dist. per totũ. & maximè in c. sancta Romana Ecclesia. ver. prima ergo sedes. & c. de Constantinopolitana. & c. renouantes. & in c. antiqua. extra de priuilegiis. Ex ijs ergo statutum fuit ut nec Romanus Pontifex vocaretur vniuersalis. 99. di. vniuersalis. & c. nullus. & c. ecce. vbi glossa dicit, cum tamen Romana Ecclesia non sit vniuersa, sed sit de vniuersitate. & nihil allegat. intelligenda tamẽ est hæc glossa sano intellectu, ut Romana Ecclesia caput vniuersitatis fidelium censeatur, ut in iuribus superius allegatis. & Dñs ad hũc sensum Petro dixit, tu vocaberis Cephas, quod Syrum vocabulum interpretatur Petrus, secundum verum Græcum vocabulum, Latine interpretatur caput, ut innueret Petrus à Domino institutum caput omnium Apostolorum, ut dicit Papias. nam licet proprie & principaliter caput totius Ecclesiæ triumphantis & militantis spirituali intelligentia sit Deus & homo Christus Iesus, at tamen Ecclesiæ militantis repræsentatiuum & Vicarium caput in terris est Papa summus Pontifex & sacerdos. Vnde secundum

Quare statutum dicitur, ut Romanus Pontifex non dicatur vniuersalis.

Cephas

dum quod dicit Aug. sicut in singulis membris corporis est vnus sensus communis, sicut sensus tactus in capite non omnes sensus sunt, ita omnes gratiæ superabundanter sunt in capite nostro Christo Iesu, cuius vice & nomine in suo principali Vicario, sic est per cōsequens omnis potestatis Domini plenitudo. Qui Matt. vltimo dixit, data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Omnem ergo suam potestatem quo ad regimen totius Ecclesiæ Petro commisit principaliter & mandauit. Et sic in alijs singulis sanctis est aliquod gratuitum donum, quia diuisiones gratiarum sũt ut infra, diuidens singulis prout vult, ut dicit Apostolus. 1. ad Cor. 12. sic in singulis alijs Episcopis est aliqua non vniuersalis sed particularis & distincta potestas, iuxta distinctionem diæcesum & iurisdictionum. Vnde beatus Thomas in sua apostilla super Io. 1. c. in verbo Cephas, dicit iuxta textum, quod interpretatur Petrus & in Græco caput, & congruit misterio, ut ille qui debebat esse aliorum caput & Christi Vicarius, firmitatem haberet. Mat. 16. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. & subdit secundum Chrysostomũ, quod nomina diuinitus imposta aliquando eminentiam gratiæ spiritualis designant, aliquando à naturitate & quantum ex processu temporis, ut in Io. Baptista Luc. 2. in Abraham Gen. 17. eodem modo & Petrus dictus est à Dño quantum ad eminentiam Apostolicæ gratiæ sublimatus. hinc & Augustinus dicit quod si à principio fuisset vocatus Cephas, non apparuisset misterium secundum immutationem nominis. misterium Ecclesiæ demonstratur, quæ in cōfessione fidei Petri diuinitus reuelatæ fundanda erat. quali dicat, quod super illam veritatem quam Petrus cognouit dicēs, tu es Christus filius Dei viui, fundata sit Ecclesia Christi. hinc dixit apostolus primo ad Cor. 3. fundamentum aliud nemo ponere potest præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Item Petrus dictus est à petra, de qua petra dicit Apost. 1. ad Cor. 10. bibebant autem omnes de spirituali consequenti eos petra, petra autem erat Christus. vnde petra non à Petro sed Petrus à petra deriuatur. de hoc satis dixi supra parte prima, questione. 1. vbi dicitur, Quando Petrus fuit à Dño institutus. Nec tamẽ obstat quod dicunt nouelli scismatici, quod potestas data fuit à Christo omnibus Apostolis: quia licet omnibus data fuerit potestas clauium, tamen cum suo ordine, ut à Christo principaliter in Petrum & à Petro in ceteros condescendat, sicut vnguentum in capite scilicet

Quomodo Christus & Papa caput Ecclesiæ nunc cupantur.

Nomina diuinitus imposta eminentiam gratiam gratiam significant.

Fundamentum fidei in Christo.

Petrus à petra dicitur

*Quomodo intelligitur à Christo au-
toritas data omnibus
Apostolis.*
Sicut un-
guentum in
capite &c.
Apostolicis
præceptis à
nemine ressi-
statnr.

cet Christo, quod descendit in barbā Aarō, scilicet summi Pontifi-
cis, quod descendit in oram vestimenti eius. s. in omnes alios Epi-
scopos & ab Episcopis in alios sacerdotes. hinc etiam dixit Domi-
nus Petro, confirma fratres tuos, Luc. 22. Hinc beatus Greg ait
12. dist. Apostolicis præceptis non dura superbia resistatur, sed
per obedientiam quæ a sancta Romana Ecclesia & Apostoli-
ca auctoritate iussa sunt salutifere impleantur, si eiusdem sanctæ
Dei Ecclesiæ, quæ est caput uestrum, communionem habere de-
sideratis. Scribit enim omnibus Episcopis subdens, Non nouum
aliquid præsentis iussione præcipimus, sed illa quæ olim viden-
tur indulta firmamus, cum nulli dubium sit, quod non solū Pon-
tificalis causatio, sed omnis sanctæ religionis relatio ad sedē Apo-
stolicam, quasi ad caput omnium Ecclesiarum, debeat referri &
inde normā sumere, unde sumpsit exordium, ne caput institutio-
nis videatur omitti, cuius auctoritatis sanctionē omnes teneant
sacerdotes, qui nolūt ab Apostolicæ petræ, supra quam Christus
vniuersalem fundauit Ecclesiā, soliditate diuelli. Si quis hæc Apo-
stolicæ sedis præcepta non obserauerit, percepti honoris esse ho-
stis non dubitetur. Ecce quam clarissime patet Veritas talis no-
stræ sententiæ.

*Marcus
Alexandri-
nus Episco-
pus extitit.*
*Caput to-
tius Ecclesia
Petrus exti-
tit.*

Quintodecimò probatur adhuc. 24. q. prima, cum beatissimus,
vbi beatus Leo Papa scribens Alexandrino dicit, cum beatissim⁹
Petrus Apostolus à Domino acceperit principatum, & Romana
Ecclesia in eius permaneat institutis, nefas est credere quod sanctus
Episcopus discipulus ipsius Marcus, qui Alexandrinam primi
Ecclesiam gubernauit aliis regulis & traditionibus sua de-
creta firmauerit, cum sine dubio de eodem fonte gratiæ vnius
spiritus & discipuli fuerint & magistri, nec aliud ordinatus trade-
re potuit quam quod ab ordinatore suscepit. ergo per cōsequens
à Papa tanquam à Principe totius Ecclesiæ omnis præstatnr au-
toritas in omnem Ecclesiasticam regionē. Hinc & Marcellus Pa-
pa vniuersis Episcopis per Antiochiam constitutis scripsit, ea. cau.
& q. Rogamus vos dilectissimi, vt nō aliud doceatis nec sentiat
quam quod à beato Petro Apostolo & reliquis Apostolis & pa-
tribus accepistis. ipse est enim caput totius Ecclesiæ, cui ait Domi-
nus, Tu es Petrus &c. cum enim dicat Petrum, caput totius Eccle-
siæ: ergo vniuersalis Ecclesiæ, quia tota bene cū vniuersa conuer-
titur. idem nanque iuris est in vno cōnexorum, quod in reliquo.

1. q. 3. si quis obiecerit. 3. q. 6. hoc quippe. Hinc dicit glo. de pœnit.
dist. 1. quantumlibet ergo mortui factor sit, in verbo mortui, tangit
de Lazaro & sorore eius Martha. sequitur in textu, aboletur om-
nis, scilicet factor, vbi sacrum redoleuerat vnguentum. dicit glof.
i. virtutes & bona opera, vel Christi miraculū vel gratia. Illud, de
quo dicit euangeliū q̄ fracto alabastro. i. Christo Lanceato, & cla-
perfixo repleuit totam domum. i. vniuersalem Ecclesiam, de quo
uis vnguento dicitur, sicut vnguentū in capite, quod descendit in
barbam, scilicet Petrum, barbā Aaron. dicit glof. barba in quam
descendit, intellige prox. fuerunt Apostoli & ab eis descendit in-
barbā Aaron. i. Episcopos & alios prælatos. quasi velit exprime-
re quod supra dixi in proximo argumento, versus finem, & sic
patet Papam esse caput vniuersalis Ecclesiæ, per prædicta.

Decimosexto probatur per auctoritatē Bonifacij VIII. in c. 1.
de renunc. lib. 6. ibi dum dicit, maximè cum se insufficientem a-
gnoscat ad regēdam vniuersalem Ecclesiam & summi pontificat⁹
onera supportanda, renunciare valeat papatu, vbi dicit Io. An. in
verbo, insufficientem. dicit glo. propter hæc etiam non posse depo-
ni, quia propter solam hæresim deponitur. 40. dist. si Papa. &
infra dicit, & no. quod licet omnis sufficiētia esse dicatur in Pa-
pa, ita quod omnia iura in pectore habeat, de constit. c. 1. tamen
interdum insufficientis esse potest & interdum eum fallit obliuio.
23. dist. præterea. Adde quod ita fefellit Vrbanū. 30. q. 4. quod au-
tem, cuius error patet, de consec. dist. 4. non plures. subdit glo. Io.
An. vbi supra, sic sedes ipsa aut sanctum inuenit, aut sanctum fa-
cit, quis enim sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis at-
tollit? 40. dist. non vos. vbi glo. dicit, sacrilegii instar est dispu-
tare de facto Papæ. 17. q. 4. qui autem. vel dic, quod facta Papæ
excusantur ut homicidium Sālonis & furta Hebræorum & adul-
terium Iacob, vt ex. de diuor. c. gaudemus. subdit Ioānes Andreas
vbi supra, & tamē hæreticus posset, esse & propter hæresim depo-
ni. 40. dist. si Papa. & posset ex multis insurgere insufficientia
hæc, vt ex defectu literaturæ, ex senectute, ex infirmitate vel simi-
libus. Intellige sanè quod ex his posset renunciare, nam supra in
glo. super verbo maxime, dicit quod etiam si esset sufficiēs renun-
ciare potest, & subdit in verbo, regendam. ad quod ex officio tene-
tur vt supra in proœm. huius libri. ibi enim dicit textus in princi-
pio, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ imperscrutabilis diuinæ

*Fracto ala-
bastro i Chri-
sto lanceato
repleuit totā
domum id est
vniuersalem
Ecclesiam.*
*De renun-
ciatione Pa-
pæ.*

*Ad regen-
dā vniuersa-
lem Ecclesiā.*

*De sufficiē-
tia & insuf-
ficiētia Pa-
pæ.*

*Sedes Apo-
stolica aut
sanctū inue-
nit aut facit*

providentiæ altitudo vniuersis dispositione incommutabili prætulit Ecclesiis & totius orbis præcipuum obtinere voluit magistratum. & in verbo nitēbatur, cum textus loquitur de illis curiosis, qui dicebant Papam non posse renunciare papatui, dicit Bonifacius, deducere minus providē nitēbatur, dicit gl. Io. And. & erat ipsorum ratio motiua, quia qui renūciat debet renūciare ī manib. superioris, aliās matrimoniu spirituale nō dissoluit, supra de renūc. admonet. sed Papa superiorem non habet, ergo renunciare non potest. Item fungitur uice Dei, quas vices sic videtur habere offibus connexas quod à se abdicare non possit. ad hoc de statu monachorū. cū ad monasteriu. in fi. sed contrarium verum est vt hic vides, & probatur ex eo quia Marcellinus renunciauit papatui, cui substitutus fuit Marcellus. 19. dist. nunc autem. Item Clemens renunciauit papatui cui successit Linus, & eo mortuo Clemens, & eo mortuo iterum Clemens successit, vt in Cronicis. & vide hoc 8. q. 1. c. 1. hinc, Disputat hic mundus &c. & hanc opinionem approbavit Io. 3. q. 1. nō autem. Ad id quod dicitur quod renuntiatio fieri debet in manibus superioris, fateor id verum vbi est superior: sed hic propter impossibilitatem ius illud seruari nō potest. facit optimē supra tit. prox. scilicet de elect. indemnitatib. §. pen. & supra eodem. licet de euitanda discordia. in fi. Item inferiores prælati à suis prælatis confirmantur & instituuntur, vnde non est mirum si sine ipsorum licentia renunciare nō possint, sed Papa à nemine cōfirmatur: vnde sicut sine superiore instituitur, ita sine superiore renunciet. ad hoc supra de re iu. c. 1. ecce solemnis glos. ex qua retunduntur labia dolosa dicentia vniuersalem Ecclesiam ibi nominatā per illos curiosos, cum illa sint verba Bonifac. & non curiosorum, qui tunc de hoc non cogitabant, cum illa verba potius attenuent eorum argumenta quam roborent: nam illa verba testantur insufficientiam Papæ ad regimen vniuersalis Ecclesiæ, ergo peroptimē facit talis Papa insufficientis renunciare papatum, vt de sufficiente prouideri valeat Ecclesiæ indigenti sufficientia præsulis & rectoris. Retundit etiam glossa ista os mendax & prauum, asserens pertinaciter Papam subici Cōcilio, cum glos. dicat Papam superiorem in terris non habere & vices Dei offibus annexas à se abdicare non posse. Etia talia erant curiosorum argumenta, quæ tamen licet quo ad renunciationem non concluderent, erant nihilominus in se vera suo sensu, vnde

Marcellinus renunciauit papatui, & Clemens.

Renunciatio fieri debet in manibus superioris, fallit in Papa.

non

non erant falsa supposita & assumpta, sed erat falsa illatio, sicut si quis argueret, omnis homo est animal, Petrus est homo: ergo Petrus est asinus, cum asinus sit animal, est etenim fallacia in diuersificatione generis subalterni, quia ly animal, quod est genus generalissimū, diuersificatur à rationali ad irrationale: nam ea quæ in medio sunt extremorum, subalterna vocatur genera & species & vnumquodque ipsorū species esse & genus possunt, ad aliud quidem & ad aliud sumpta, ea verò quæ sunt ante specialissimū vsque ad generalissima ascendunt, & genera dicuntur & species & subalterna genera, vt dicit Aristoteles in princ. prædicamen. Friuola est igitur aduersariorum cauillatio, qua iugum Ecclesiæ Romanæ nituntur effugere indistinctē.

Decimo septimo probatur ex verbis Nicol. Papæ scribētis Mediolanensibus. 22. dist. c. 1. ubi sic ait, omnes siue patriarche in cuiuslibet apicem, siue Metropoleon primatus aut Archiepiscopatum cathedras vel Ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitate instituit Romana Ecclesia, illā vero solus ipse fundauit & supra petram fidei mox nascentis erexit, qui Beato Petro eternæ vitæ clauigero terreni simul & cælestis Imperii iura commisit, non ergo quælibet terrena sentētia, sed illud verbum, quo constructū est cælum & terra, per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundauit Ecclesiam, illius certe priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur. Ex his igitur patet à Romana Ecclesia tamquam à principali fonte omnis Ecclesiasticæ dignitatis deriuare primordia, quia ipsa Romana Ecclesia mater fidei nūcupatur, vt in eod. c. subinfertur. Ex quibus etiam verbis retunduntur labia dicentium, non omnium sed aliquarum Ecclesiarū Romanam Ecclesiam instituta condidisse, cum tamen contrariū appareat in dic. c. omnes. nam qui omne dicit, nihil excludit, vt dixit Apost. ad Heb. 2. & in lā procuratore. C. mand. nam sub vniuersali etiā particularia continentur, vt notatur. 1. q. 1. c. sunt non nulli, vniuersalis autem propositio componitur per signum vniuersale quod est oīs. 75. dist. §. 1. in glo. 1. omni. & de elect. c. vt circa, lib. 6. Signum etiam vniuersale est hoc pronomen quicumque, quæcūque, quodcūque, vt plenē not. in clem. 1. de iud. & in proœm. decretal. in glos. super verbo, in iudiciis. vbi dicit gl. quod indefinita æquipollet vniuersali. 19. dist. si Romanorum. circa fin. & extra de priuileg. quia circa. & ff. de seruit. l. sicui. Cum itaque

Fallacia in diuersificatione generis subalterni.

Omnes Ecclesias dignitate Romana Ecclesia instituit.

Romana Ecclesia mater fidei nūcupatur.

Sub vniuersali etiā particularia continentur.

Indefinita æquipollet vniuersali.

que

que Christus Petro dixerit, quodcūq; ligaueris, & quodcūq; solueris, ergo nihil excludit. & cum dixit, pascite oues meas, Io. vlt. ergo ex infinita propositione vniuersę oues comprehenduntur, & sic vniuersi fideles, siue sint inuicem congregati, siue dispersi, nam si solum de dispersis intelligi uoluisset, utique sciisset Christus exprimeret. ergo &c.

Decimo octauo probatur per Greg. X. in generali Concil. Lugdun. dicentem in c. vbi periculum, de elect. lib. 6. in §. ceterum. vbi exhortando omnes Cardinales tam absentes quàm præsentes pariter & futuros, cum agitur de electione Papæ dicit, per viscera misericordiæ Dñi nostri, ac per asperionem sui preciosi sanguinis obrestamur, ut pensantes attentius qd eis imminet, cum agitur de creatione Vicarii Christi Iesu successoris Petri, Rectoris vniuersalis Ecclesiæ gregis Dominici directoris, omni priuatæ affectionis inordinatione deposita, &c. Cum itaque talis constitutio facta fuerit in Concilio generali, vbi erant prælati vniuersalis Ecclesiæ, mirum est quod si talis constitutio à veritate cessabat, tantum & tot prælatorum præsencia minimè contradixit. Et si violentia qualiscunq; interuenerit, mirum est quod non per ipsos nec per eorum successores abinde in posterum extitit reclamatum, vel ab aliquo refragatum. Vnde iam pro tanto tempore cunctis est præscriptio consummata ab Ecclesia Romana cōtra quolibet alias Ecclesias: nam contra Ecclesias quolibet ab Ecclesia contra Ecclesiam completur quadraginta annorum præscriptio.

Papa dicitur rector vniuersalis Ecclesiæ
 16. q. 3. quas actiones. & 16. q. 5. nec decēni. cōtra ipsam verò Ecclesiam Romanam 100. annorum præscriptio, non dico seculariū personarum, sed aliarum Ecclesiarum iure subsistit. 16. q. 3. nemo. & extra de præscrip. cum vobis. & c. vigilanti. dum tamen bonas fides interuenerit possessoris, ut in ca. vlt. extra de præscrip. & de reg. iur. possessor. lib. 6 & c. de præscrip. 30. vel 40. ann. l. cum notissimi, & l. si quis emptoris. Cum itaque ab exordio surgentis Ecclesiæ primitiua hanc præminentiam & in Christo primitus & in Petro Christi primo Vicario & in ceteris successoribus eorundē summis Pontificibus continuatum præcis & successiuis temporibus contemplerur, quid aliud, contrarium asserentibus, nomen imponere valebimus, nisi scisma? nisi tunica Christi inconsutillis lacerationem? diuisionē vnitatis? sanctę Matris Ecclesię desolationem? Iam videmus abominationem desolationis Amedeum
Amedeum abominatio nem desolationis.
 deum.

deum Sabaudiensem non in loco sancto Romano throno, Domino prohibente, sed in loco prophano, excommunicato, & interdicto, basiliscorum spelunca, demonumque cauerna sedentem in phano Cosroe Perlarum, olim perditissimi Regis, quem Christianissimus Eradius conculcauit victrice manu Domini exercituum debellante perfidos infideles.

Decimonono probatur per glo. & Host. in c. proposuit, de cōces. præben. vbi communiter gl. & Doct. tenent quod quàmuis cōtra articulos fidei, sacramenta ecclesiæ & præcepta legis diuinæ Papa dispensare non possit, quia non potest dispensare contra fidem, & in his quæ peccatum fouent, & sic intelligunt contra vniuersalem statum Ecclesię. Potest tamen Papa indifferenter tollere quicquid per legem humanā fuerit institutum. Vnde Host. dicit ibi. quod quantumcunque Papa requisitus esset & monitus per vniuersalem Ecclesiam, ad aliquid faciendum vel non, dummodo non sit hæreticus, non posset Ecclesia vniuersalis & Imperator cum omni populo quicquàm facere contra Papam, quantumlibet peccatorem, nisi Deum orare, ut prouidere dignetur salutem communi pastoris & gregis. & hoc intendebat beatus Martyr Bonif. in c. si Papa, 40. dist. dicens, si Papa suæ & fraternæ salutis negligens depræhenditur inutilis & remissus in operibus suis & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit primo mancipio gehennæ, cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. huius culpam istuc redarguere nullus mortalium præsumit, quia cunctos ipse iudicaturus, & a nemine est iudicandus, nisi depræhendatur à fide deuius, pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertunt propensius pendere. vbi gl. quæ in præsentiarum basiliscos in turbine tenet veneno Sathane toxicatos in verbo, deuius, cum dicit tex. nisi depræhendatur à fide deuius, dicit glo. quod intelligit Hug. cum Papa non vult corrigi: si enim paratus esset corrigi, non posset accusari, 2. 4. q. 1. aperte. & c. ait, & 4. q. 3. dixit Apost. Sed quare nō potest accusari de alio crimine, ponamus quod notorium sit crimen eius, vel per confessionem, vel per facti euidentiā, quare non accusatur, vel de crimine simoniæ vel adulterii, & cum admonetur, incorrigibilis est & scandalizetur Ecclesia per crimen eius? certè credo quod si no-

De Papæ auctoritate. Gg torium

Cosroe.

Qualiter intelligitur Papam non posse dispensare cōtra vniuersalem statum Ecclesię.

De Papa criminoso quod cognoscere possit.

Papa à fide de deuius depræhenditur.

torium est crimen eius quodcumque, & inde scandalizetur Ecclesia, & incorrigibilis sit, quod inde possit accusari, nam contumacia dicitur hæresis. 81. dist. si qui sunt presbyteri. & contumax dicitur infidelis. 38. dist. nullus, hic tamen specialiter fit mentio de hæresi deo quia et si occulta esset hæresis, de illa posset accusari, sed de alio occulto crimine non posset. Item nunquid potest denunciari crimen Papæ secundum reg. illam, si peccauerit in te frater tuus, cum nomine fratris quilibet Christianus dicatur. 11. q. 3. ad mensam. Sed dico quod non potest denunciari crimen de ipso, nisi inde posset accusari, nam inutilis esset denunciatio. Item nunquid posset Papa statuere quod non posset accusari de hæresi. Respon. non, quia ex hoc periclitaretur tota Ecclesia, quod non licet. infra, 25. q. 1. sunt quidam, quia hoc fit etiam in eo casu, in quo definit esse caput Ecclesiæ, & ita non tenet constitutio.

Periculosa glo. à qua diligenter caveat contra ipsam tene.
Sed pro quo peccato potest Imperator deponi? dico pro quolibet si incorrigibilis est: unde deponitur si est minus utilis. vt 15. q. 6. alius. hæc illa glo. nimis periculosa in eo quod dicit quod Papa potest accusari de notorio crimine, si incorrigibilis est, & scandalizetur Ecclesia, quodcumque sit crimen. Et sic limitat dictum suum tribus copulatis circumstantiis. Sed cum reuerentia glo.

Contra glo.

N.

si succidamus eius fundamentum, totum ruet edificium fulminosum, fundat enim dictum suum, quia contumacia dicitur hæresis. 81. dist. si qui sunt presbyteri. quod ca. expressissimè probat oppositum dicti sui, nam ibi referuntur verba beati Gregorii dicentis, peccatum igitur paganitatis incurrit, quisquis dum se Christianum esse asserit, sedi Apostolicæ obedire contemnit. Ecce igitur quod per illum tex. patet contrarium dicti sui, scilicet Ioan. Glo. non enim punitur ibi contumacia Papæ non obedientis inferioribus suis, sed punitur contumacia inferiorum non obedientium Papæ, quod est expresse contra basilicos, nam si par in par non habet imperium, quanto minus minor in maiorem. In maioribus siquidem est regendi & iubendi potestas, in minoribus obsequendi necessitas. 11. dist. quamuis. §. in his omnibus. & c. inferior tede. vbi dicit Gratia. Sole clarius exhibuimus non posse quæquam qui minoris auctoritatis est eum, qui maioris potestatis est, suis iudiciis adiicere, aut propriis definitionibus subiugare. Clarissimè equidem supra ostensum est Ecclesiam Romanam omnes iudicare posse, & ipsam à nemine iudicari. 9. q. 3. cuncta per mun-

M. iore: iubent, minores obtampent.

mundum. cum multis similib. superius allegatis. ergo talis glo. non rectè sapit, cum in multis locis oppositum affirmauerit de directo. nullam etenim potestatem iudicij habere potest inferior in maiorem, ut in c. cum inferior, de maior. & obed. nec par in par, ut in c. innotuit, extra de elect. cum similibus superius alleg. adde quod dixi de minore 24. q. 1. quoniam uetus. 30. dist. §. 1. dicit enim Hieron. in d. c. quoniam vetus oriens inter se populorum furore collisus indiscissam Domini tunicam & desuper textam minutatim per frustra discerpit, & Christi vineam exterminant vulpes. & infra, Flagito fatiscat inuidia Romani culminis, recedat ambitio, cum successore piscatoris, & discipulis Christi loquor. Ego nullum primum nisi Christum sequens beatitudini tuæ. i. cathedra Petri communionem consocior supra illam petram fundatam Ecclesiam scio, quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est: si quis in arca Noe non fuerit peribit regnante diluuiio. Et infra, quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est quod Christi non est, Antichristi est. hæc Hierony. ad Papam Damasum intendens exprimere omnes sibi subijci & ipsum Papam nemini nisi Deo. quod etiam intendit prædictus sanctus Bonifac. in d. c. si Papa. & sic etiam d. glo. est expresse contra illum tex. ergo non tenenda. Præterea c. nullus 38. dist. nil contra Papam dicit, cum Papa Clemens sit ille, qui loquitur dicens, nullus Episcopus propter opprobrium senectutis, uel nobilitatè generis à paruulis vel minimis eruditis, si quid fortè est utilitatis, aut salutis, inquirere negligat. qui enim rebelliter uiuit & discere atque agere bona reculat, magis diaboli quam Christi membrum esse ostenditur, & potius infidelis quam fidelis esse monstratur. Cum enim Papa Clemens loquatur de Episcopis, patet quod non de Papa, qui eximitur ab omni humana lege: habet enim auctoritatem condendi canones, & canonibus per Concilium conditis auctoritatem præstandi potestatem habet, & non subiicitur eis. 25. q. 1. his ita respon. detur. Præterea illa glo. tenenda non est, cum sit sibi ipsi contraria dum dicit crimen Papæ denunciari non posse, quia inutilis esset denunciatio, quasi uelit inferre quod in terris non habeat correctorem, ergo nec de notorio quocumque præter hæresim. Omnes enim tam Glossatores quam alii Doctores sic intelligunt, tam Theologi rectè sentientes, quam Canonistæ, ut satis supra patuit. Aluarus etiam noster, scilicet frater Minor, qui fuit tem-

Parta partem.

Tunica inconsutilis.

Extra unam Ecclesiam non est salus. Qui Christi si non est Antichristi est.

Papa potest condere canones sed non subiicitur eis.

B. Ioannes à Capistrano

pore Ioan. xxii. in lib. de hæresib. quem appellatit complantum. Ecclesiæ, in rub. 3. 2. dicit, quòd error est dicere, quòd Papa possit iudicari etiam à Concilio generali extra casum hæresis, nam nec notorius adulter, vel quiuis incorrigibilis peccator dicitur hæreticus, vt in c. accusatus, §. sanè, de hæret. lib. 6. nisi se suspectum faceret asserendo id non esse peccatum, sicut dicitur de vsurario asserente vsuram non esse peccatum, vt in clem. ex graui, de vsur. ad fi. Et est ratio differentia de hæresi ad alia crimina maius periculum, quia qui non credit, ià iudicatus est. Io. 3. & ubi maius periculum, ibi cautius est agendum, vt in c. vbi periculum, de elec. lib. 6. & dubius in fide, infidelis est, vt in c. 1. extra, de hæret. sine fide autem impossibile est placere Deo. ad Heb. 11. nam deuius à fide nec Deum timet, nec homines reueretur. Fidelis autem quãtumlibet criminofus facilius conuertetur quàm infidelis, quia ià habet notitiam sui criminis. & vt dicit Bernar. initium salutis est cognitio sui ipsius, nam Deus non amouet malos pastores bonã doctrinam habentes, Matt. 23. super cathedram Moyfi sederunt Scribæ & Pharisei, omnia quæcunque dixerint vobis seruate, & facite, ad quod 1. q. 1. significati, & c. non quales. & quãquam Petrus Christum ter abnegauerit, Matth. 26. Mar. 14. & Luc. 23. nõ tamen fuit depositus à Papatu, sed prius dictum fuit tibi à Domino Luc. 22. & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Et super Petri cathedram Ecclesiam fundatam Cyprianus testatur. 93. dicit. qui cathedram subdens, Qui cathedram Petri super quã Ecclesia fundata est, deserit, in Ecclesia se esse nõ cõfidat. & Apost. dicit ad Rom. 13. omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. dicit glo. vt etiam voluntate seruiat homo potestatibus sæcularibus bonis uel malis, scilicet regib. principibus, tribunis, centurionibus & aliis huiusmodi. si enim bonus fuerit, qui tibi præsit, nutritor tuus est, si malus fuerit, tentator tuus est, & nutrimenta libenter accipe & in tentatione probatur, esto ergo aurũ, & attende mundum istum quasi fornacem aurificis. Et infra, dicit glo. in verbo, apostoli d. non est potestas nisi à Deo data: alicui homini bono uel malo. Vnde Pilato Dominus ait, Io. 19. non haberes potestatem aduersum me vllam nisi tibi esset datum de super. Hinc Petrus etiam dixit 1. Pet. 2. subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Et infra, serui subditi estote in omni timore Domini, non tantum bonis & modestis, sed etiam

Incorrigibilis peccator nõ tamẽ hæreticus dicitur.

Maius periculum est à hæresi quã in aliis criminibus.

Super cathedram Moyfi. &c. Petrus Christum ter abnegans non fuit à Papa e depositus.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit bonis uel malis.

Datum de super. Subiecti omni humana creatura.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 119

discolis: hæc est enim gratia, si propter conscientiam Dei substinet quis tristitiam patiens iniustè. Hinc etiam Aug. lib. 4. noui & ver. testam. refert de Dauid quòd reueretur Saullem regẽ, quãuis à Domino reprobatum. 1. Reg. 16. vlt. que ad fin. libri, eo quòd Deus honorem tribuit Regibus principibus & episcopis, quia non est potestas nisi à Deo. Vnde Cayphas princeps sacerdotum & Pontifex de Christo morituro pro populo prophetauit, vt non tota gens periret. Io. 11. nam prima salus est rectæ fidei, regulam costodire. 2. 5. q. 1. prima salus. non est ergo concedens ut fides regat, qui infidelis effectus est. Vnde Deut. 17. dixit Moyses ad populum, Nõ poteris alterius gẽtis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. dicit glo. f. fide & religione. & 2. Ioan. 2. c. dicit Beatus Io. si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis. qui enim dicit ei Aue, communicat operibus illius malignis. quæ verba venerabilis Beda intelligit de vitandis hæreticis & scismaticis. Et Gratian. refert 24. q. 1. omnis qui recedit, faciunt not. ead. ca. & quæst. c. 1. & 2. & §. quod autem. nam qui in se ipso fidem nõ custodit, multominus in aliis conseruabit. ergo Papa hæreticus se ipsum priuat & iudicat indignum curæ Dominici gregis, cum se lupum fecerit contra gregem Domini Iesu Christi. Constat namque hæreticos & scismaticos omni iurisdictione priuandos, & ipso iure excommunicatos esse, vt in c. excommunicamus. 1. & 2. extra de hæret. & in c. ad abolendam, eo. tit. accedunt not. 24. q. 1. c. 1. 2. 3. & 4. & c. vbi sana fides. & c. qui contra pacem, & c. scisma. etiam si sit Papa, vt in d. c. si Papa. cū fides sit prima connexio qua quis connectitur corpori Christi primũque lapis angularis ædificii spiritualis. Inde dixit Dominus Matth. 16. super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. & 1. Pet. 2. dicit Petrus, si tamen gustatis quoniam suavis est Dominus, ad quem accedentes lapidem viuum ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum & honorificatũ, & ipsi tanquàm lapides vini superædificamini in domos spirituales sacerdotium sanctum. Et infra, qui crediderit in eum, non confundetur. Vobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapis offensionis & petra scandali. & Dominus Iesus dixit Matth. 21. de seipso loquens, Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem verò ceciderit, contret eum. quomodo enim concedens esset, vt proditor sui Do-

Cayphas prophetauit. Rex infidelis effectus, non debet regere fideles. Prima salus ex fide.

Nec aue ei dixeritis.

Papa hæreticus se ipsum priuat.

Vbi sana fides non est, non potest esse iusta.

Petra Christi. Lapis viuus Christi.

Lapis offensionis & petra scandali.

mini

mini, tãquàm Iudas, Christi Vicarius remaneret? certè minime.

Papa hæreticus corrigibilis deponi non potest nisi per seipsum.

Sed circa prædicta quæro, præsupposito quòd Papa esset hæreticus uel occultus, uel manifestus, esset tamen corrigibilis, & uel let se emendare, an possit tunc deponi per Concilium vniuersale, uel ecumenicum? Et certè dico quòd non, nisi se submitteret Concilio, & sic ipsemet se deponeret, sicut fecit Marcellinus. 2. r. dist. nunc autem, & sic debet intelligi d. c. si Papa. nam Papa bene potest, etiam in foro exteriori, alicui concedere in eum potestatem eradicationem papalis iurisdictionis, sicut potest renunciare, quãquàm non possit euelli character, ut in c. r. de renunc. lib. 6. ubi hoc fati profequitur Io. And. in glo. quæ incipit, & erat ratio eorum, ubi dicit, Disputat hic mūdus. Nec obstat quòd dicit beatus Thomas in 4. sent. dist. 19. in questione, an minor possit excommunicare maiorem. Vbi dicit quòd excommunicatio requirit potestatem iurisdictionis in foro iudicii hominis ad hominem. Iurisdictione uerò constituit superiorem. & ideo quia nullus est superior seipso, nec maiori, nec æquali, nullus potest se ipsum, uel superiorem, uel æqualem excommunicare, uel absoluere. In foro uerò confessionis sacramentalis potest inferior, etiam quòd ad mortalia absoluere superiorem, quamuis etiam nec ex commissione possit hoc in foro causarum, quia forum pœnitentiæ huiusmodi hominis ad Deum est, in quo foro peccatum constituit hominem inferiorem: sed forum causarum est hominis ad hominem, in quo peccatum non deicit hominem à sua superioritate. Hæc Thomas in substantia, cuius uerba cum effectu & sine defectu ac sanè intellecta, iuxta not. in c. intelligentia, & in c. propterea, extra de verb. sign. bene sonant ad suum propositum. nam durante iurisdictione & dignitate superioritatis, uerissimum est dictum Thomæ, sed eradicatione iurisdictione per renunciationem & sic dissoluto (spirituali matrimonio, ut in c. admonet, extra de renunc. uel per depositionem ubi potest cadere depositio, iuxta not. in c. clerici, extra de clerico excomm. minist. 2. q. 6. ideo. 8. 1. dist. ca. 1. 1. 5. q. 8. in summa. ubi Archid. plene not. pro quib. criminibus clericus deponi possit & debeat. uel per degradationem, ubi cadit degradatio, ut in c. degradatio. de pœn. lib. 6. tunc iam non est superior sed inferior. Et Marcellinus, Clemens & Cælestinus, qui postquam renunciauerunt, superiores non fuerunt: nec enim possit Papa iurisdictionem papatus scindere in duas partes, ut patet

Intellige cautè uerba beati Tho.

Eradicata iurisdictione etc.

Pro quib. criminibus clericus deponi possit.

Post renunciationem Papa non est superior sed inferior.

Iurisdictione Papa scindi non potest.

in papatu haberet, quia tunc esset ponere duo humana capita in vno corpore, quod monstrum esset & hæreticum luciferinum. Ponam, inquit lucifer, folium meum in lateribus Aquilonis, & ero similis Altissimo. Esai. 14. ab Aquilone pãdetur oë malū sup oës habitatores terræ, dixit Dñs Ierem. 1. De monstro not. extra de offi. ordin. c. quoniam in plerisque, ff. de statu hom. l. nō sunt liberi. C. de posthum. hæred. instit. l. quod tractatum, in fi. & ff. de verbo. sig. l. quæret aliquis. quia vnus debet esse Imperator, & singuli Episcopi per singulas dioceses. 7. q. 1. i. apibus. unde sic etiã res monstruosa dicitur corpus sine capite, ut not. 79. dist. nullus. & hæreticum est ponere duo principia. extra de summa Trin. & fi. cat. c. 1. & 7. q. 1. Marchion. vnum est enim increatum principium æternale, à quo vniuersa sumpserunt principium creaturæ, ut in c. 1. de summa Trin. lib. 6. super verbo, æternaliter, in glof. Io. And. & in c. r. de summa Trin. in Clem. in glof. super ver. principium. sic ergo vnum oportet esse caput humanum in vno corpore totius Ecclesiæ militantis, ut supra dictum est. Et licet principale caput inuisibile sit Christus, ut in c. uergentis, extra de hæret. Papa tamè est caput visibile repræsentans Christum, ut supra patuit: nã si Episcopus dicitur caput in sua diocesi omnium ordinum, ut 22. dist. c. 1. 50. dist. quia sanctitas. & extra de præscrip. cum non deceat. multo magis dici debet caput totius Ecclesiæ militantis Christi Vicarius Petri que successor, ut in c. inter corporalia, & in c. quanto, extra de translat. prælat. cum multis similibus, superius allegatis. Ipse igitur Papa ad honestatem uitæ & ad purgationem morum bene potest sibi eligere confessorem & sic intelligi debet c. nos si incompetenter, 2. q. 7. & c. mandasti. 2. q. 5. & c. auditum. & c. cum ex iniuncto, §. rursum, extra de hæret. ibi dum dicit, aliud est quod prælatus sponte de sua consiliis innocentia subditorum se accusationi supponat, in quo casu præmissum Domini uerbum debet intelligi. s. quis ex uobis arguet me de peccato, Io. 8. & in prædicto c. cum ex iniuncto.

Ponere duo capita est hæreticum luciferinum.

De monstro.

Corpus sine capite monstrum est.

Ponere duo principia est hæreticum.

Caput humanum visibile totius Ecclesiæ est Papa.

Confessor Papa.

De innocentia consilij se submitit.

Vigesimò probatur per beatum Thomam in 4. sent. dist. 14. sed secundum distinctiones Magistri cadit sub 19. dist. c. 3. ubi magister tractat de potestate clauium, allegans Hieronymum dicentem super uerbis Domini Petro dictis Matth. 16. Tibi dabo claves regnæ. habent, inquit, eandem iudiciariam potestatem alij Apostoli, habet & Omnis Ecclesia in Episcopis & presbiteris. Sed ideo eã pote-

B. Ioannes à Capistrano

potestatem Petrus spiritualiter accepit ut omnes intelligant quod quicumque ab unitate fidei & societate Ecclesie se separauerit, nec peccatis solui, nec celum potest ingredi. Ex his igitur dicit beatus Thomas quod ad usum clauium duplex potestas requiritur, scilicet ordinis. Et hæc est æqualiter in omnibus sacerdotibus & respectu omnium, & iurisdictionis, & hæc non est æqualiter in omnibus nec respectu omnium. In hoc enim ut sit ordo in rebus oportet esse aliquem supremum, in quo resideat potestas omnium sicut Papam & sub illo prælatos medios, & sub illis ultimos. Cui ergo quilibet sacerdos quamuis habeat potestatem ordinis plenariam, habet tamen potestatem iurisdictionis limitatam. Et ideo non potest potestate sua uti in quemlibet hominem, sed in eum tantum, in quem habet potestatem iurisd. ordinariam vel delegatam: nam in omnibus est ordo necessarius, ut in 1. Ethic. & Apolt. dicit 1. ad Corinth. 14. in fi. omnia honestè & secundum ordinem fiat in uobis: ordo autem est parium dispariumque rerum sua cuique loco tribuens dispositio, ut dicit August. 19. dist. ciuitas Dei, ergo ad conseruationem unitatis requiritur uniuersalis potestas distribuens per membra singularia commune bonum totius corporis, quod etiam firmat beatus Thom. in 4. contra Gentiles. c. 7. 6. dicens quod sicut est una Ecclesia ita unum oportet esse populum Christianum & unum caput totius populi, ut tota Ecclesia sit unum ouile & unus pastor. Io. 10. cuius pastoris sententia omnes acquiescant, manifestum est autem quod Christus in necessarijs non defuit Ecclesie quam dilexit, & propter quam sanguinem suum fudit, cum & de sinagoga dicatur, Quid ultra debui facere vineæ meæ, & non feci? Etai. 5. Nec dubium esse debet quod regnum Ecclesie Christus optimè disposuerit, & iustissimè ordinauerit, per quem reges regnant & principes imperant, & legum conditores iusta decernunt. prouerb. 8. non est enim potestas, nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo ordinatio nem habent. itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi scilicet damnationem acquirunt. optimum autem totius uniuersitatis regimen est quod per unum regatur, ut dicit Philosoph. 11. Metaphis. nam finis regiminis est pax quæ in unitate concluditur, ut dicit Apostolus ad Ephes. 4. solliciti seruare unitatem spiritus in vinculo pacis unum corpus & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe uocationis vestra: nam sicut

Ad usum clauium requiritur duplex potestas

Ordo in omnibus est necessarius.

Christus in necessarijs Ecclesia nunquam defuit.

Per Christum reges regnant.

Qui Dei ordinationi resistit, damnationem acquirat.

De Papæ & Conc. sue Eccl. auctoritate 121

sicut in Ecclesia triumphante unus Deus præest uniuersaliter, Apocalip. 21. & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit, eorum Deus: ita & in Ecclesia militante unus esse debet Dei Vicarius qui præsit uniuersis. Vnde Osee primo, in fi. & congregabuntur filij Iuda & filij Israel pariter & ponent sibi met caput unum. Nam quia Christus præsentiam corporalem erat Ecclesie subtrahatur, oportuit ut alicui uniuersalis Ecclesie sue curam committeret, qui visibiliter & præsentialiter uniuersis & singulis præset in regimine uniuerso. hoc idem concludit idem sanctus Thomas in Tract. contra errores Græcorum. ca. 66. ubi titulus est, quod Romanus Pontifex est primus & maximus inter omnes Episcopos. Et in eod. Tract. c. 71. ostendit Papam esse super omnes alios Patriarchas per auctoritatem Cyrilli. & Io. Chriost. & in eodem Tract. c. 67. dicit quod Papa obtinet uniuersalem potestatem in tota Ecclesia Christi, quod etiam probat per Io. Chriost. super Matth. 2. & Io. Omel. 85. & super act. Apostolorum. Et in eodem Tract. c. 66. probat idem Thom. hæreticum esse dicere, Papam non obtinere primatum totius uniuersalis Ecclesie. Et ad illud quod dicitur 99. dist. nullus. ubi Pelagius Papa omnibus Episcopis dicit, nullus Patriarcharum uniuersalitatibus vocabulo unquam utatur. Respondet beatus Thomas, hoc ideo quia non præficitur cui libet particulari Ecclesie ut proprius & specialis illius Ecclesie rector: sic enim cessarent omnium aliorum Pontificum potestates. Ex his igitur verbis non tollitur quin auctoritas Papæ plenaria sit super uniuersos prælatos & subditos, ut uult idem Thom. in Tract. contra impugnantes religionem. Patet nanque Pelagium id scripsisse honoris causa, non potestatis, cum in eod. c. dicat, sed absit hoc à fidelibus hoc sibi uelle quempiam accipere, unde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacunque parte uideatur. Multi nanque Episcopi honoris causa scribentes primatibus, uniuersales vocabant, sentientes, ut (reor) de uniuersis membris sibi commissis. Ex hoc ergo facta fuit prohibitio in Concilio Africano, quod primæ sedis scilicet Patriarchalis, Episcopus non appelletur summus. Ad exemplum igitur aliorum etiam Romanus Pontifex de se ipso prohibuit sic appellari, tam Pelagius quæ Glos. humilitatis gratia. Hinc dicit idem Pelag. ubi supra, ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum. Et Gregorius in c. ecce 99. dist. dicit Alexandrino Patriarchæ, Ecce in De Papæ auctoritate. H h præfa-

unus Deus præest.

Ponent sibi caput unum.

Papa obtinet uniuersalem potestatem.

Quare dicitur quod nullus uniuersalitatibus vocabulo unquam utatur.

præfatione epistolæ, quâ ad meipsum qui prohibui, direxistis superbæ appellationis verbum, vniuersalem me Papam dicens, imprimere curastis: quod, peto, mihi dulcissima sanctitas vestra ultra non faciat, quia vobis subtrahitur, quod alteri plusquam ratio exigit, præbetur. Ego verò non quæro uerbis prosperari, sed moribus, nec honorem esse deputo, meus enim est honor vniuersalis Ecclesiæ, meus est honor fratrum meorum solidus vigor.

*Quod non
appellatur
summus Pontifex humilitatis gratia fuit.*

Tunc ego honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim vniuersalem me Papam sanctitas vestra dicit, negat se hoc esse quod me fatetur vniuersum. Sed absit hoc, recedant verba quæ veritatem inflant, & charitatē vulnerant. Ecce quomodo clarissime patet quod humilitatis gratia talia verba

Quanto maior es, humilia te in omnibus.

Gregorius proferebat, seruans illud Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te in omnibus & coram Deo inuenias gratiam, quoniam magna potentia Dei solius & ab humilibus honoratus. Et Dominus Iesus dixit Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. & Luc. 14. omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Similia & eadem uerba dixit Luc. 18. de Pharisæo & Publicano. Et in tract. de Rege & regno ad Regem Cy pri. in ca. 15. idem Thomas de regno Ecclesiæ dicit, Huius regni ministerium non terrenis Regibus sed sacerdotibus est commissum, & præcipuè summo sacerdoti Christi Vicario Romano Pôti

Omnes reges subijciuntur summo Pontifici sicut Christo.

fici, cui omnes Christianos Reges oportet esse subiectos, sicut ipsi Domino Iesu Christo. Hinc Petrus dixit. 1. Pet. 2. Vos autem genus electum, regale sacerdotium. Valerius Maximus dixit, omnia post religionē ponenda semper nostra ciuitas duxit. Hinc et dicitur, summa ratio est quæ pro religione facit, ff. de relig. & sump. fun. l. sunt personæ. Spiritualia siquidē præstatiōra sunt terrenis, ad quæ spiritualia & æterna sacerdotes promouent Reges & Principes & omnes populos: summus vero sacerdos & Pontifex promouet etiam & præficit omnes alios sacerdotes ut dicit Iud. 7. Et imol. c. 1. & habetur 21. dist. Pontifex, vsque ibi, ipse quid vnusquisque facere debeat ostēdit. & idem beatus Thomas in 2.

Magis obediendum est Papæ quam alteri cuiusque apud Deum.

sen. dist. vlt. quærens, an magis sit obediendum maiori potestati quàm minori. Concludit magis esse obediendum Papæ quàm cuique inferiori potestati, quia potestas Papæ sic se habet ad omnem potestatem in Ecclesia militante, sicut se habet potestas Dei ad omnem creatam potestatem, quia ab ipso Papa gradus di

uerfi

uersi dignitatum in Ecclesia disponuntur & ordinantur, & inducit de influentia causæ primariæ & secundariæ. & in 4. sent. dist. 19. q. 1. art. 3. idē Thomas probat quod solus Papa uti potest in quolibet potestate clauium. Cæteri verò Episcopi qui ab ipso Papa potestatem accipiunt distinctam non in quemlibet sed in eos tantum, qui in sortem venerunt suæ diac. & de Papa dicit Cyrillus, quod omnes iure diuino caput inclinant & tanquā ipsi Domino Iesu Christo omnes obediūt. & idem Thomas in Tract. contra impugnantes religionem allegans Dionis. in S. C. Ecclesiastica Hierar. dicit quod sicut in Christo omnem videmus consumatā hierarchiā, sic in uno summo quoque sacerdote Romano Pontifice. & in eodem Tractatu dicit quod confessus Episcopo vel alicui auctoritate Papæ, dicitur confessus proprio sacerdoti, de quo plenē dixi in c. omnis vtriusque sexus, in verbo, proprio sacerdoti. extra de pœnit. & remis. & in eodem Tract. dicit quod Papa habet immediatam iurisdictionem in omnes Christianos tanquā principalior, quia Romana Ecclesia nullis sinodicis constitutionibus cæteris prælata est Ecclesiis & euangelica voce Domini Saluatoris. 2. 1. dist. quāuis, & in 4. ten. dist. 19. q. 12. dicit idem Thom. quod solus Papa dare potest plenarias indulgentias tanquā dispensator thesauri totius Ecclesiæ, quia solus habet plenitudinem potestatis. Cæteri vero sollicitudinis partem. 2. q. 6. decreto nostro. & c. qui se scit. Vnde alii Episcopi nō possunt concedere maiorem indulgentiam quàm eis sit ab ipso Papa indultum, vnde Innoc. III. in Concilio generali Later. statuit & decreuit ut cum dedicatur basilica non extendatur indulgentia ultra annum, siue ab vno solo, siue à pluribus Episcopis dedicerit, ac deinde in anniversario dedicationis tēpore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat. & infra, hunc quoque dierum numerum indulgentiarum literis præcipimus moderari, dicit in c. cum ex eo. ad fi. extra de pœnit. & remis. hoc etiam firmatur in c. nostro, eodem tit. & in c. indulgentie, eod. tit. lib. 6. Papa vero potest concedere indulgentias sicut vult plenarias vel terminatas, legitima causa interueniente & clauē non errante, quia actus actiuorum non operantur nisi in materia patie disposita, ut in 3. de anima. De clauibus Ecclesiæ satis habetur 20. dist. §. 1. 43. dist. sit rector. 50. dist. ut cōstitueretur, 2. q. 7. §. idē cum Dauid. 24. q. 1. §. si autem. uers. unde cum omnibus. extra de

Omnis hierarchia in Papa perficitur super terram.

Solus Papa dat indulgentias plenarias.

De clauibus Ecclesiæ. Actus actiuorum operantur in materia patiente disposita.

B. Ioannes à Capistrano

lum. Trin. c. 1. super uerbo, claus. per Ioannem And. in c. fin. de exceſ. prælat. & in c. 1. in prin. de ſepult. in clem. & idem Thom. in 2. ſent. diſt. fin. in fine, dicit quod Papa diuina auctoritate habet utrumque gladium, ſ. ſpiritualem & tēporalem poteſtatem in his, quæ ad ſalutem pertinent animarum. Sed in his quæ pertinent ad ſalutem corporum, datur poteſtas & gladius Imperatori, iuxta uerbum Domini dicētis, Matt. 2. 2. reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. accedunt notata in c. ſignificati. extra de elect. & in ca. ſolitæ, de maiori. & obe. & 2. 1. diſt. in nouo teſtamento, in prima glo. & in c. conſiderandum, 50. diſt. & in ca. tranſato, de conſt. ſuper 2. glo. in fine. & de conſec. diſt. 4. proprie. & 19. diſt. ſi Romanorum, quia omnia Petro ſubiecit Dominus, ergo nihil excluſit, nec Imperatorem nec Patriarchas, ut dicit Apoſt. ad Heb. 2. & C. mā. l. 1. à procuratore. & C. ſine cen. uel rel. fun. cōpar. omnis. 3. 1. q. 1. quod ſi dormierit. ff. de public. l. de pretio. & Io. And. in c. quod ſuper his, extra de voto. in uerbo, ſine diſtinctione. Vbi dicit legem & mā. larum ſemper debere intelligi indiſtincte, niſi ex rationali cauſa ſit fienda diſtinctio. ad quod ff. de leg. 3. l. non aliter. extra de officio deleg. c. ex parte. de reſti. quæ ſitum. & in c. 1. in prin. de tranſ. præla. & in c. qualiter & quando. 2. de accuſ. & 2. 1. diſt. inferior, cum ſim. nam ab illo, qui Rex Regum eſt & Dominus dominantium, Romana Eccleſia in Petri perſona hanc ſummam poteſtatem accepit ſuper omnes, ut tanquam omnium fidelium vniuerſis præſit ubique Chriſticolis tāquā membriſ huius corporis Saluatoris. Hinc etiam idem Tho. in 4. ſent. diſt. 25. de diſpenſatione ieiunij dicit, quod Papa tanquā caput Eccleſiæ poſſet cum aliquo diſpenſare, ut non teneretur ad ieiunium, ſed non alius inferior Papa ſecundum Ber. de diſpenſatione & præcep. & idem Thom. in 3. parte. q. 8. art. 6. dicit quod in fluxu intrinſecus in corpus Eccleſiæ eſt a ſolo Chriſto capite Eccleſiæ, ſed influxus extrinſecus quantū ad exteriorem gubernationem, eſt ampliatus, & ſic et prælati dicuntur capita, iuxta illud Amos. 6. optimates ſcapita populorū. Chriſtus aut eſt caput principale à quo omnis gratia in omnia membra Eccleſiæ diffunditur. Papa autē eſt caput temporale, ſcilicet pro tempore ſui pontificatus, in quantum vicē gerit Chriſti in tota Eccleſia militante ſicut ſinguli Epifcopi in ſingulis ſuis diœceſib. iuxta illud Apoſt. ad Cor. 5. pro Chriſto ergo legatione fungimur. & 2. ad Cor. 2. dicit

Papa habet utrumque gladium.

Quæ ſunt Cæſaris Cæſari dentur.

Qui omne dicit, nihil excluſit.

De diſpenſatione ieiunij.

Papa eſt caput temporale.

De Papa & Conc. ſiue Eccl. auctoritate. 123

cit, Si quid donauit, propter vos in perſona Chriſti. Et ſic patet, quod Chriſtus eſt caput indeficiens & perpetuum: ſed Papa eſt caput ſubſtitutum, ſecundum ſtatum viatoris vniuerſaliter, Epifcopi uero ſingulariter & per influxum à Papa, iuxta not. 79. diſt. ordinationes. & in d. c. ita Dominus. 19. diſt. Caput enim à capiēdo dicitur, eo quod omnes ſenſus corporis capiant influxum à capite, ut dicit Iſid. 10. Ethimol. Cum itaque Papa ſit miniſteriale caput repræſentans ipſum caput miſteriale. ſ. Chriſtum, patet quod omnes fideles vniuerſaliter ſubiiciuntur huic capiti, & ſic vniuerſalis Eccleſia, ergo & ipſum generale & œcumenicum Concilium vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, per argumentū à minori. Plus eſt enim repræſentatum quam repræſentans, ergo plus eſt vniuerſitas Eccleſiæ quàm Concilium ipſam vniuerſalem Eccleſiam repræſentans: nunquam etenim niſi ſemel in valle Joſaphat, vniuerſi de Eccleſia ſimul conuenient vno loco, iuxta illud Ioel. 3. congregabo omnes gentes & deducam eos in vallem Joſaphat & diſceptabo cum eis ibi. Tunc igitur clare cognoscent ſingulorum vultus fidelium & infidelium, catholicorum & hæreticorum, vniturum & ſchiſmaticorum. Cerrū eſt enim quod ex particularibus conſicitur vniuerſitas, ff. quod cuiuſq. vniuer. nomine. l. ſicut municipij. §. ſi. nam vniuerſitas aliter conſiſtere non poſſeſt ordo maioritatis ſeruetur. §. 9. diſt. c. ſi. ubi dicit glo. in uerbo potiores, niſi hoc erit uſque in diem iudicij tatum. ſcilicet quod minores reuerētiam exhiberent potioribus, & potiores minoribus dilectionem impenderent & vera concordia fieret & ex diuerſitate contextio dicit textus. Gloſ. tamen intendit exprimere præeminentiam Angelorum & hominum atque dæmonū uſque ad diem iudicij duraturā, iuxta illud Apoſtoli. 1. ad Cor. 15. dicentis, Dein de ſinis cum tradiderit regnum Deo & patri, cum euacuauerit omnē principatum & poteſtatem & virtutem, de quo tangit Magiſter ſententia. in. 2. diſt. 6. & in 4. di. 47. c. vlt. ego ſatis de hoc dixi in Tractatu de Inferno in §. de crudelitate dæmonum contra iniuſtos. Cum igitur durante mundi curſu Papa, catholicus vniuerſis Chriſti fidelibus præſeſſe debeat vice Chriſti, omnes Chriſti fideles ſub eius regimine eſſe debent, tanquam oues ſub cura paſtoris etiam œcumenico Concilio in ſimul cōgregato. per uerbum Chriſti dicentis Petro, paſce oues meas. Io. vlt. ad quod 18. diſt. de nique. & c. in memoriam. & in c. dānamus. circa ſi. extra de ſum. Trin.

Caput à capiēdo dicitur.

Caput miſteriale Chriſti ſus miniſteriale Papa.

Repræſentatum plus eſt quàm repræſentans.

Congregabo omnes gentes in valle Joſaphat.

Ex particularibus conſicitur vniuerſitas.

Præeminentiam creaturatum uſque ad diem iudicij.

Omnes Chriſti fideles ſub cura paſtoris Chriſti ſub Paſce regimine eſſe debent.

B. Joannes à Capistrano

Oues pasto-
rem non ar-
guant.

Trin. 12. q. 2. qui abstulerit. & in c. per venerabilem. extra qui fil.
sint leg. de cōsec. dist. 4. aliud. & in c. 1. de scisma. lib. 6. & in Episto-
la, inter claras. C. de sum. Trin. & fide cat. oues igitur qua suo pa-
stori commissæ sunt, eum nec repræhendere nisi à fide exorbitaue-
rit, nec ullatenus accusare possunt, quia facta pastorū, oris gladio
ferienda non sunt, quamquam repræhendenda rectè videantur, di-
xit Eusebius Papa. 2. q. 7. oues. Quis enim nescit Petri Aposto-
latus principatū cuilibet Episcopatuī præferendū, vt dixit Aug.
lib. 2. de vnico bap. & 2. q. 7. puto. ad idem accedit, ead. cau. & q.
c. beati Petrus & Paulus, cum sequentibus, vsque ad capitulum
nos si incompetēter, inclusiue. vbi Leo Papa III. offert se purga-
turum humilitatis causa missis, vel tunc mittendis nuncijs Ludo-
uici Augusti, non tamen ex dispositione iuris, vel ex debito iustiti-
æ, sed de sua confisus innocētia, sicut Christus se Iudæis obtulit
respōsurum cū dixit, quis ex vobis arguet me de peccato? Io. 8. &
2. q. 7. quis ex vobis. sicut ergo dicitur de Imperatore quod solus
potest condere leges generales & non populus Romanus, quia
Imperator est caput imperij. ff. ad leg. Rod. de iac. l. de precatio. &
vniuersitas sine capite nihil agit. Instit. de iure nat. §. lex. & arg.
C. de decur. l. 2. lib. 10. & C. de leg. humanum. & ff. de reb. eorum
l. 1. sic & de Papa tanto magis, cum & Imperatore & Regibus &
alijs quibuscunque maior sit Papa Christi Vicarius, qui dixit Iu-
dæis Io. 10. pater meus quod dedit mihi, maius omnib. est Hinc
& beatus Thomas in 4. sent. dist. 19. dicit quod Papa habet pleni-
tudine Pontificalis dignitatis, quasi Rex in Regno, sed Episcopi
assumuntur à Papa in partem sollicitudinis quasi iudices in ciui-
tibus, propter quod solos Episcopos Papa vocat fratres, cū re-
liquos omnes etiam Reges & Cardinales nō Episcopos, vocat di-
lectos filios, vt in c. quam graui, extra de crim. fal. ibi dum Innoc.
III. scribens Antinacensi Episcopo dicit, Cum scire debeas Apo-
stolicam sedem consuetudinem in suis literis hāc tenere, vt Pa-
triarchas, Archiepiscopos, & Episcopos fratres: cæteros autem
Reges & Principes vel alios cuiuscūque ordinis filios in nostris
literis appellemus. Cardinales autem quando permixtim loqui-
tur, uocat fratres, vt in c. fundamenta, §. decet. de elect. lib. 6. de of-
ficio leg. c. 1. lib. 6. sed si contingat fieri specialem mentionem de
Episcopis Cardinalibus & de alijs, tunc Episcopos Cardinales
uocat fratres, & reliquos Cardinales non Episcopos, uocat filios.

Leo Papa
quartus hu-
militatis gra-
tia se sub-
mittit sicut
Christus di-
xit, quis ex
uo ar. me de
pec.

Imperator
est caput im-
perij.

Quod
Deus dedit
Papa, maius
omnibus est.

Soli Episco-
pi fratres Pa-
pa dicuntur.

Cardinales
quandoque
fratres, quā-
doque dilecti
filij nuncupā-
trū.

extra

De Papa & Conc. siue Eccl. auctorita. 124

extra de test. c. licet dilectus filius noster L. tituli sanctæ Crucis
presbiter Cardinalis. de hoc scripsi in c. fraternitati. extra de cle-
ric. non resid. ex hoc dicit beatus Thomas quod solus Papa potest
plenarias indulgentias concedere, quia plenariam habet auctori-
tatem, ut supra: nam sicut Deus est supra Concilium, ita & Papa
loco Dei, cui omnes humanæ creaturæ subesse tenentur de necessi-
tate salutis, cum extra vnicam catholicam Ecclesiam non sit sa-
lus 19. dist. ita Dominus. ibi, à Petri soliditate discedere. & ibi,
quisquis eius potestatem tentat infringere. & in d. c. fundamen-
ta, & in extrauagan. Bonifac. vnam sanctā, & in c. 1. de sum. trin.
ibi, extra quam nullus omnino saluatur, & 24. q. 1. loquitur, vs-
que ad finem q. quod etiam firmat beatus Thomas in Tracta-
tu de erroribus Græcorum. c. 72. dicens esse de necessitate salutis
subesse Romano Pontifici, per auctoritatem Cirilli in lib. The-
saur. & in Tractatu cōtra impugnātes relig. dicit, hæreticum esse
asserere, non esse obediendum statutis papalibus, 22. dist. idem di-
cit cōtra Gentiles, li. 4. c. 76. & in 4. sen. dist. 24. & secunda secun-
dæ. q. 39. art. 1. allegans Apostolum ad Colof. 2. dicentem, nemo
uos seducat in humilitate sensus & religione Angelorū, quæ nō ui-
dit frustra ambulans inflatus sensu carnis suæ & non tenens ca-
put, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones submini-
stratum & constructum crescit in augmentum Dei. nam consi-
storium Dei & Papæ idem censetur, vt in c. Romana, de appel.
lib. 6. 24. q. 1. quodcunque. & notat Io. And. in c. quanto. extra de
translat. prælat. inde dicitur quod Papa omnia potest clauē nō er-
rante. & sic excepto peccato, de pœnit. distin. 2. charitas. ad hoc.
1. q. 1. non quales. 1. q. 7. quotiens. extra de iureiur. nimis. Dei
namque Vicarius principalis est Papa, ergo supra Concilium.
idem tenet Thomas in 4. sent. distin. 24. q. vlt. & in dicto Tracta-
tu contra errores Græcorum, ca. 66. succedit namque Papa loco
Petri in eadem perfectione potestatis & Vicariatus dignitate, qua
& ipse beatus Petrus à Christo fuit in vniuersali Ecclesia subli-
matus. Vnde de Christo principaliter dixit Isai. 9. c. super folium
Dauid & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud, & corro-
boret in iudicio & iustitia a modo & vsque in sempiternum. er-
go & Papa Christi Vicarius canonicè electus in persona Christi,
pro mundi duratione in potestatis plenitudinem permanebit, sicut
Christus dixit Matt. vlt. data est mihi omnis potestas in cœlestibus.

Extra uni-
cam Ecclesiā
nō est salus.

Hæreticum
est asserere
statutis Pa-
palib. non es-
se obediē.

Caput ex
quo totū cor-
pus p. nexus
& coniun-
ctiōnes, &c.

Papa om-
nia potest cla-
ue non errā-
re.

Data est
mihi omnis
potestas.

B. Ioannes à Capistrano

vobiscum sum vsq; ad consummationem sæculi. lo & in terra. & infra, & ego semper v. s. o. d. vsque ad consummationem sæculi, vbi dicit glo. non autem cum illis solum futurum esse, sed cum omnibus qui post illos credunt: non enim vsque ad consummationem sæculi Apostoli mansuri erant, sed si cut uno corpori fidelib. loquitur. Et Rabanus dicit, ex hoc autem intelligitur quòd vsq; ad finem sæculi non sunt de futuri in mūdo, qui diuina mansione & habitatione sint digni. Et Hieronymus dicit, Qui ergo usq; ad consummationem sæculi cum discipulis se esse promittit & illos ostendit semper esse victuros, & se nunquā à credentibus recessurum. sic ergo Papa catholice & canonicè in trans & viuens, loco Petri succedit, 22. dist. c. sacrosancta. 63. dist. ego Ludouicus. de transl. prælat. c. 1. de re iud. c. pastoralis. §. nos tamen. in clem. 43. dist. ca. 1. de homic. c. pro humani. lib. 6. cum sim. & Thomas hoc tenet in sum. contra gentiles lib. 4. c. 76. & cōtra error. Græc. c. 16. & Cyrillus Alexandrinus in lib. Thesau. & Chrisost. & Aug. super psalm. & glo. super illud Luc. 12. cum dixit Dominus Petro, quis putas est fidelis seruus & prudens quem constituit Dominus super familiam suam. dicit glo. i. super Ecclesiam, & Amb. lib. 2. de Trin. dicit quòd talis seruus fuit Petrus super Ecclesiam, & sic quilibet legitimus Petri successor. Hinc etiam de Petro cantamus dictum à Domino, super plebem meam Principem te constitui. ad quod Ierem. 1. ecce constitui te hodie super gentes & super regna, vt euellas & destruas & disperdas & dissipes & ædifices & plantes. quod fuit nostrum thema in hoc Tractatu. nūquid ergo gloriabitur securis contra eum qui secat in ea, vt exaltabitur serra cōtra eū à quo trahitur. quomode si eleuetur virga contra eleuantem se, & exalteretur baculus qui utique lignum est, Isa. 10. Caveāti sic ergo alii Ecclesiæ prælati, ne eorum subditi insurgant super eos tanquā pedes supra caput & succedat eis quod dixit Apostolus ad Rom. 1. in quo enim iudicas alterum, te ipsum condemnas, etsi Petrus relictus est iudicio Christi tanquā peculiaris Christi seruus: tu quis es qui iudicas alienum seruum? vt dixit Apostolus ad Rom. 14. etsi omnes Christicolæ Petro sunt submissi per Christū, qua fonte præsumis non dico in Petrum, sed nec Petri subditos in eo quòd omnes sibi subiacere debent iudicium inferre frustratorium & inane? cum vt supra iam patuit sola Romana Sedes auctoritate Christi de omnibus iudicet, ad quod contra eam nulli permissum est iudicare.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 12 §

dicare. q. 3. sola enim. & c. patet, & c. nemo. & c. cuncta per mundum. & 17. q. 4. nemini. & c. qui autem. & secunda. q. 6. si quis uestrum. & c. omnes epi. & c. ad Romanam. cum similibus superius allegatis. Pudeat igitur os ad cælum ponere & ordinationem Domini blasphemare: iura namq; postriua Papam ligare minime valent, cum sit ipse super omnes humanas leges & iura postriua, iuxta notata per Io. And. cum ex iniuncto. §. rursus. extra de hæret. in nouella. vbi etiam dicit in verbo, supponit. quòd etiā si Papa se submittit præter casum hæresis voluntariè & sponte de sua confisus innocentia, illam suam spontaneam voluntatem semper posset reuocare, cum vellet, arg. ff. de iudic. l. iudicium. soluitur. ff. de leg. Princeps. nō enim rem nouā attingimus, sed antiquissimam veritatem defendere curamus, & nitimur vsque ad sanguinem & necem tanquā veritatis amici fideles. Nonne antiquissimis superioribus temporibus à nostris sanctis Patribus. extitit ordinatum, vt maiores Ecclesiæ causas, maxime fidei, etiā per generalia Concilia, ad summum Pontificem referantur? Nōne etiam Moyses ita statuit à Domino inspiratus, Deuter. 18. si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris. & infra, qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis Imperio, qui eo tempore. & infra, moriatur homo ille. uide extensus supra, secūda parte principali secundæ partis, in quæstione an Principes populi Christiani subesse debeant iurisdictioni Papæ, argumento 16. in fine, pro parte affirmatiua quòd sic. & in c. per venerabilem. §. rationibus. extra qui fil. sint leg. idem quod supra patet. Luc. 22. vbi dixit Dominus Petro, Simon ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum. ego autem rogavi pro te vt non deficiat fides tua, & tu aliquādo conuersus cōfirma fratres tuos. vbi dicit Ioannes Chrisost. in ver. rogavi pro te, non autem dixit, ego promisi sed oravi, humiliter loquitur tendens ad passionem vt humanitatem demonstret: nam qui non deprecatione sed Imperio dixerat, super hanc petram æd. ec. m. et ti. d. c. r. c. quomodo opus habebat oratione vt concitatam vnius hominis animam coerceret: non autem dixit, rogavi ut non neget, sed ne deferas fidem. & Theoph. dicit, nam etsi paululum agitandus sis habes tamē reconditum semen fidei, quamuis deiecerit folia spiritus tentatoris, viget radix. petiit ergo Satanas te lædere tanquā inuidens tibi de mea dilectione. Sed quamuis ego met pro te

Etiā si Papa se sponte submitteret præter casum hæresis, semper potest reuocare.

Qui superbiert, nolens obedire, &c.

Pro te rogavi, &c.

Petra Ecclesiæ.

Etsi folia cadunt, niget radix fidei.

Antistes mundi.

De Papæ auctoritate.

Ii sim

sim deprecatus, tu tamen delinques & conuerteris. unde sequitur, & tu aliquando conuersus confit. fr. i. quasi dicat, postquam me negato ploraueris ac pœnitueris, corrobora cæteros, cum te Principē Apostolorum deputauerim: hoc enim decet te, qui me cum robur es & petra Ecclesiæ. hoc autem intelligendum est nō solum de Apostolis qui tunc erant, vt roborarentur à Petro, sed de omnibus qui vsque ad finem mundi futuri sunt fidelibus, ne scilicet aliquis credentium diffidat, uident eum, qui cum esset Apostolus, negauit, ac iterum per pœnitentiam obtinuit prerogatiuam vt esset antistes mundi. Hæc aurea verba Theoph. aureis literis ad nostrum propositum insignienda. Vbi etiam Cyillus dicit, Admirare igitur exuberantiam diuinæ patientiæ, ne diffidere discipulum faceret nondum patrato crimine largitus est ueniam, at iterum ipsum n. apostolico gradu restituit dicens, confirma s. tu. ibi etiam dicit Beda: quasi dicat, sicut ego tuam fidem, ne deficiat orando protexi, ita tu infirmiores fratres, ne de uenia desperent confortare memento. Et Amb. dicit, caue ergo iactantiam, caue sæculum, ille iubetur confirmare fratres suos, qui dixit, ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te, prædicta recol legit ibid. B. Thom. ergo, & c. Gratianus autem illa verba Christi ad Petrum, ego autem rogauit pro te, refert 2. 1. dist. c. 1. vbi de ueteri & nouo testamento comprobatur sacerdotium diuino flamine institutum. Vbi dicit, quod in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordium, qui 12. Apostolos tanquam maiores sacerdotes, & 72. discipulos, quasi minores sacerdotes instituit: Petrum uero quasi in summum sacerdotem elegit dum ei præ omnibus & pro omnibus clauis regni cælorum tribuit & à se petra Petri nomen imposuit, atque pro eius fide se specialiter rogasse testatus est, & vt ipse cæteros confirmaret subiunxit. & 2. 1. dist. in omnes. ibi, cuiusque ordinis dignitatem instituit Romana Ecclesia, illam uero solus ipse fundauit & supra petram fidei mox nascentis ecclesie. xii. qui beato Petro æternæ uitæ clauigero terreni simul & cælestis Imperii iura commisit. & infra, fidem quippe uoluit, qui aduersus illam agit quæ est mater fidei, ergo tanquam mater ipsa generat nutrit & educat atque declarat catholicam fidei ueritatē. 24. q. 1. quotiens. 2. 6. q. 2. lex diuina, & in c. maiores, extra de bap. & 2. 1. dist. nunc autem. vbi generale Concilium Papam minime iudicare præsumpsit, sed dixit Marcellino, tuo ore iudica causam tuam.

Nondum patrato crimine largitus est ueniam

Sacerdotium diuino flamine institutum.

Cuiusque ordinis dignitatem instituit Ecclesia Romana qua fidei mater extat.

Tuo ore iudica causam tuam.

tuam. & 17. dist. multis. in si. ibi, maiores uero & difficiliore quæstiones, vt sancta Synodus statuit & beata consuetudo exigit, ad sedem Apostolicam semper deferantur. Hoc etiam decreuit sanctus Papa Calixtus. 1. 2. dist. non decet à capite membra discedere, Greg. ea. dist. Apostolicis præceptis. & infra dicit cū nulli dubium sit quod non solum Pontificalis creatio, sed omnis sanctæ religionis relatio ad sedem Apostolicam, quasi ad caput omnium Ecclesiarum debeat referri. Hoc etiam tenet Ioan. And. in d. c. per uenerabilem. §. rationibus. in ver. & uidentur uideris uariari. vbi dicit, nota quod. I. in ambiguitate opinionum magis credendum est legi Canonice quam dictis Sanctorum uel magistrorum, quia soli Papæ non alteri data est talium interpretatio dubiorum. unde & Imperator recurrit ad ipsum. hoc etiam firmat beatus Thomas in prædicto Tractatu contra erro. Græc. in c. 6. vbi determinat causas fidei per Papam determinari debere per auctoritatem Cirilli in lib. Theaur. & per auctoritatem Maximi. dicentis omnes fines orbis, qui Deum sincere receperunt & ubique terrarum catholicam nostram fidem confitentes in Ecclesiam Romanam tanquam in solem respiciunt, & ex ipsa lumine catholice & apostolice fidei recipiunt non immerito nam Petrus legitur primo perfectam fidem esse confessus Domino reuelante cum dixit, Tu es Christus, filius Dei uiui. Matth. 16. ex hoc ergo dicitur super hanc petram, scilicet solidam confessionem ueræ fidei Iesu Christi, & ex hoc Christus orauit vt non deficiat Petri fides. ad Petrum ergo Petrique successores, quid credendum, quid confitendum, quid tenendum ac prædicandum de fide sit, pertinet declarare. Hinc etiam beatus Thomas secunda secundæ, q. 1. art. ult. dicit quod editio simboli facta est in synodo generali, sed huiusmodi synodus auctoritate solius summi Pontificis potest congregari, vt habetur in Decretis. 17. dist. ergo editio simboli ad auctoritatem summi Pontificis pertinet, ad quem pertinet sententialiter determinare ea quæ sunt fidei, vt ab omnibus in cõfessione fidei teneantur, ad quem etiam maiores & difficiliore Ecclesie quæstiones referuntur, ut dicitur in Decretis. 17. dist. multis. hinc Dominus pro Petro rogauit. Rationem autem huiusmodi ueritatis dicit esse, quia una fides esse debet totius Ecclesie, secundum illud 1. Cor. 1. vt id ipsum dicatis omnes & non sint in uobis scissmata. Ad Eph. 4. vnus Deus, una fides, unum baptisma, vnus scilicet.

In ambiguitatibus opinionum magis credendum est Papa quam cæteris quibuscunque.

Omnes fines terre in Ecclesiam Romanam tanquam in sole respiciunt. Super hanc petram solidam confessionem.

Editio simboli ad Papam pertinet, etc.

Vna fides totius Ecclesie.

Deus & pater omnium . hæc vnitas seruari non posset nisi quaestio fidei de fide exorta determinaretur per eum , qui toti Ecclesie præest , vt sic eius sententia à tota Ecclesia firmiter teneatur . & ideo ad solam auctoritatem summi Pontificis pertinet noua editio simboli , sicut & omnia alia quæ pertinent ad totam Ecclesiam , vt congregare sinodum generalem & alia huiusmodi . Hæc Thomas , qui in responsione ad arg. de prohibitione facta in Nicæna synodo sub anathemate nemini licere aliam fidem proferre , vel conscribere vel componere præter diffinitum à sanctis patribus Nicænæ congregatis in spiritu sancto , dicit q̄ talis prohibitio & sententia synodi se extendit ad priuatas personas , quarum non est determinate de fide . Non enim per huiusmodi sententiam synodi generalis ablata est potestas sequenti synodo nouam editionem simboli facere , non quidem aliam fidem continentem , sed eandem magis expositam . Sic enim quælibet synodus obseruauit , vt sequens synodus aliquid exponeret supra id , quod præcedens synodus exposuerat propter necessitatem alicuius hæresis insurgentis . Vnde pertinet ad summum Pontificem , cuius auctoritate synodus congregatur , & eius sententia confirmatur . hæc Thomas , qui etiam prima secundæ , q. 2. art. 3. in solutione ad tertium argumentum dixit , auctoritatem vniuersalis Ecclesie in determinatione fidei principaliter ad summum Pontificem pertinere , qđ bene patet 24. q. 1. quoties . & c. hæc est fides . Patet igitur expressissimè , Papam supra Concilium , & non Concilium supra Papam iurisdictionem plenariam in omnibus obtinere , & Concilium quantumlibet œcumenicum & vniuersale , Papæ subijci & obedire teneri , à quo salus omnium fidelium post Christum pendet , vt supra .

*Auctoritas
vniuersalis
Ecclesie in
Papâ residet*

Ad primum argumentum in contrarium de c. legimus . 93. distinctio . quod orbis maior est urbe , iam supra responsum est , verum esse quo ad spatiositatem , non tñ quo ad auctoritatem : quò ad dimensionem , nõ quò ad iurisdictionem , de quo satis dixi supra arg. 13. huius partis . nam etiam in dic. c. legimus . textus probat . Papam omnibus præesse debere . in vers. quod autem vnus . & glos. in vers. sed & Petrus . dicit Petrum summum Episcopum . ergo , & c.

Ad illud quod dicitur de Episcopis , quòd ubique sint eiusdem meriti & eiusdem sacerdotii , verum est quantum ad ordinem & sacra-

sacramentum , sed non quantum ad iurisdictionem : nam præsupposito pro uero & cõcesso , quòd Christus dederit auctoritatem ligandi & soluendi omnibus Apostolis sicut Petro , dedit tamen eis sub Petro . & sic Petro dedit vniuersaliter super omnes . aliis autem dedit particulariter sub Petro , quia solus Petrus à Christo plenitudinem potestatis accepit . Ceteri vero sollicitudinis partem , ut in iuribus sæpius allegatis . 2. q. 6. decreto nostro . & c. qui se scit . 3. q. 6. c. multum stupeo . extra de vsu pallii . c. ad honorem . 19. dist. ita Dominus . 21. dist. in nouo . 22. dist. sacrosancta . 11. distinctio . nolite . & c. quis nesciat . 12. dist. Apostolicis præceptis . 80. distinctio . in illis . 24. q. 1. rogamus . & in c. vbi periculum . §. ceterum . & in c. fundamenta . de elect. lib. 6. in quib. etiam iuribus patet quòd omnes Episcopi instituti fuerunt à Petro vbi cumque Petro viuente Episcopalis dignitas & auctoritas est erecta : ergo per consequens omnes Episcopi à Papa debent institui , ut in c. quamquam . de elect. lib. 6. in glo. magna . & 22. dist. c. 1. nam in primitiua Ecclesia Episcopi & presbiteri sinonimi uocabantur . vnde Hieronymus appellatione presbiteri , Episcopum significari , & econuerso , denotat in dicto c. legimus 93. dist. nam sinonima erat administratio , idest communis Episcoporum & sacerdotum , quia communi consilio sacerdotum Ecclesie communiter regebantur : nõ licet Petrus in singulis ciuitatibus singulos ordinasset Episcopos nõ tamen distinxit episcopatum fines secundum Innoc. in c. cum causam , extra de probat. ex quo dicit Hostiensis , quòd in primitiua Ecclesia omnia erant confusa & omnes fideles communes erant parochiani , & quem vnus Episcopus excommunicabat , alius absoluebat , vt legitur etiam in uitis Patrum , nec facta fuit aliqua diuisio diocesum & parochiarum vsque ad tempus Dionisi . 13. q. 1. Ecclesias . vbi dicit glo. iste Dionisius distinxit terminos Ecclesiarum , & non terminos Episcopatum , quia in gentilitate fuerunt distincti . 80. dist. c. 1. similiter termini prouinciarum fuerunt distincti ante tempus Christi , 99. dist. c. prouinciæ . & not. in c. pastoralis . extra de his quæ sũt à præla. sine consen. cap. & Ioã . And. refert in dicto c. cum causam , alio modo . & in c. cõstitutus . extra de appell. in glo. non secundum . & tangit in c. 2. de transla. prælat. Et Hieronymus super Epistolam ad Titum dicit , Olim idcerat presbiter qui & Episcopus , & antequam diaboli instinctu studia in religione fierent & diceretur in populis , ego sum Pauli ,

*Auctoritas
clauium da-
ta fuit omni-
bus Apo-
stolis sub Petro.*

*Episcopi &
presbiteri si-
nonimi.*

*Tempore
gentilitatis
distinctio fi-
nitum , episco-
patum &
parochiarum
tempore Dio-
nisi facta
fuit.*

*Termini
prouinciarum
fuerunt ante
Christum .*

B. Joannes à Capistrano

ego Apollo, ego autem Cephe. communi presbiterorum consilio Ecclesie gubernabantur &c 95. dist. olim. Vbi dicit glo. in verbo tollerentur. Sed dicit lex quod commodius est singulas res singulis nominibus siue appellationibus distingui. Instit. quib. mod. test. infirm. §. sed quia. distinctio nominum differentiam rei uel clarat. 2. 1. dist. cler. sic C. de codicil. l. nō codicillos. Petrus igitur aliqua de nouo instituit, ut omnes Episcopatus: & aliqua renouauit, ut prouincias: aliqua uero successoribus determinanda reliquit, præteriens sub silentio, ut terminos Episcopales & parochias, quas exēplo Dionisij Episcopi diuiserant post eū oēs. Quicquid sit tamen inde secutum, patet expressè quod Petrus institutione diuina semper præfuit uniuerſis. Vnde cum Dominus ei primò dixisset, Tibi dabo clauis regni cœlorum, & quodcumq; ligaueris & quodcumq; solueris, e. l. & in cœlis. Matth. 16. in plurali dicens, Cœlorum & cœlis, præsentem Ecclesiam omnium fidelium, cœlorum nomine compræhendens: nam regnum cœlorum præsentis temporis Ecclesia dicitur, secundum Greg. Vnde dicens in cœlis, indicauit in omnibus Ecclesiis mundi præesse debere. Cum reliquis Apostolis dixerit in cœlo, Matth. 18. quæcumque ligaueritis & quæcumque solueritis, e. l. & in cœlo, quasi dixerit eis, Vos singuli in partem sollicitudinis uestrarum diæcesum, limitibus distinctis curam gerite pastorem. Vnde Orig. dicit, non dixit, in cœlis, sicut Petro, sed in cœlo uno: quia non sunt tantæ perfectionis sicut Petrus. Et Rabanus Matth. 16. dicit, hæc autem soluendi atque ligandi potestas, quæ nūc soli Petro data uideatur à Domino, tamen & cæteris Apostolis datur, nec non etiam nunc in Episcopis atque presbiteris omni Ecclesie. Sed ideo Petrus specialiter clauis regni cœlorum & principatum iudiciarie potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei, uel societatis illius quomodo uoluerit semetipſos segregant, tales nec uinculis peccatorum absolui, nec ianuam possint regni cœlestis ingredi. Et Cyrillus ibidē dicit, secundum autem hanc Dñi promissionem Ecclesia Apostolica Petri ab omni seductione & hæretica circumuentione immaculata manet super omnes præpositos & Episcopos & super omnes primates Ecclesiarum & populorum in suis Pontificibus in fide plenissima & auctoritate Petri. Et cum aliæ Ecclesie quorundam errore sint uerecundatæ, stabilita in quaſſabiliter ipsa sola re-

*Distinctio nominum do-
minum re-
rum decla-
rat.*

*In cœlis &
in cœlo diffē-
runt.*

*Ecclesia Ro-
mana imma-
culata per-
manet.*

De Papa et Conc. siue Eccl. auctoritate. 128

gnat, silentium imponens, & omnium obturans ora hæreticorū. Et nos necessaria salutis non decepti superbia, nec uino superbiæ ebriati, typum ueritatis & sanctæ Apostolicæ traditionis unacum ipsa confitemur & prædicamus. Et iterum Rabanus ibidē dicit, qui enim Regem cœlorum præ cæteris confessus est, maiori merito præ cæteris ipse collatis clauis regni cœlestis donatus est, ut constaret omnibus, quia absque ea confessione ac fide regnum cœlorum nullus posset intrare. Clauis autem regni cœlorum ipsam discretionē & potentiam nominat: potentiam, qua liget, uel soluat: discretionem, qua dignos uel indignos discernat. Gloſ. etiam ibidē dicit, specialiter eam Petro concessit, ut ad inuitantem nos inuitaret, ideo enim eum principem Apostolorum instituit, ut Ecclesia unum principalem haberet Christi Vicarium, ad quem diuersa membra Ecclesie recurrent, si forte inter se dissentirent, quod si diuersa capita essent in Ecclesia unitatis uinculum rumpetur. Ecce quam pulchrè & satis abūde patet splendidissima nostra ueritas, quæ uincit omnia, quia omnia uero consonant, falso autem omnia dissonant, ut in primo Ethic. Sed pro intelligentia clarior, ut ueritas sapius examinata magis in lucem clarescat, alias dicit Innoc. Papa 3 5. q. 9. c. fi. quia ueritas sapius exagitata magis splendescit in lucem. ubi dicit glo. nec enim aliter ad ueritatem peruenitur, nisi omnes circumstantiæ diligenter quærantur. 2 3. q. ult. occidit. Distinguiamus ergo Ecclesiasticam potestatem duplici calle procedere, uidelicet per uiam ordinis & iurisdictionis, quod ad potestatem ordinis & ministrationis sacramentorum omnes Apostoli fuerunt pares, quia quemcumque ordinem habuit Petrus, habuerunt & reliqui. Quod ad potestatem uero iurisdictionis fuerunt dispares, quia Petrus præfuit illis in dignitate prælationis & in ministratione iurisdictionis. Ipse enim de aliis disponebat, ut 2. 1. dist. in nouo testamento. 80. dist. in illis. 2. q. 7. puto. 24. q. 1. loquitur Dominus. Rursum quæ potestas ordinis adhuc subdistinguitur, quia aut respicit uerum Christi corpus quod ad consecrationem, aut misticum, quo ad Christi membra politica, & tunc adhuc expedit dupliciter considerari, uidelicet aut quod ad ministrationem ueri Christi corporis, aut quod ad ministrationem alterius sacramenti propria æqualis est in omnibus ritè consecratis sacerdotibus, quam collatam credimus omnibus Apostolis & etiam Iudæ in cœna Domini,

*Absque Pe-
tri confessione
regnum
Cœlorū nul-
lus intrabit.
Clauis Ec-
clesie pote-
stas & di-
cretio.*

*Ad uerita-
tem fidei per-
tinet unum
principalem
habere Chri-
sti Vicariū.*

*Omnia ue-
ro consonāt.
Veritas se-
pius exami-
nata magis
in lucē clare-
ſcit.*

*Circumstan-
tia diligen-
ter sunt qua-
rendæ.*

B. Iohannes à Capistrano

cum dixit, hoc facite in meam commemorationem. Luc. 22. & 1. Cor. 11. & glo. 22. dist. in nouo. facit 50. dist. considerandum, & in c. fidelis, & in c. significasti, extra de elect. & Thom. in quarto sent. dist. 18. & Ric. eo. lib. dist. 17. ar. 2. q. 1. & Io. And. in c. presbiter, de sacram. iter. uel non. & dixi satis in repetit. c. ois, de pœnit. & remiss. in procem. probando necessitatem confessionis per legem euangelicam, quæ est quinta probatio. Secunda verò adhuc recipit subdistinctionem, videlicet quia aliqua sacramenta ministrari possunt per quemlibet sacerdotem; nisi alicui sit interdictum, vt baptizare, sacramentales pœnitentias imponere & consistentes absolueri in casibus non referuatis, dare extremam unctionem & sacram. cõmunionem, solennizare vel benedicere matrimonia. Dixi cautè, nisi sit alicui interdictum, quia religiosi multa in terdicuntur sub anathemate, in c. religio. de priuileg. in clem. aliqua verò sacramenta soli possunt Episcopi ministrare, ut confirmatione, siue crismationem & ordinationem clericorum. 25. dist. in perlectis. vers. ad Episcopum. 17. dist. peruenit. 68. dist. quam uis. de his dicit Ioan. And. in c. ad liberandam, extra de iud. in ver. ligandi atque soluendi, in parte decisa. dicit quòd omnibus sacerdotibus est commune in parte, cum Dominus dixerit, Matt. 18. quęcunque ligaueritis, & c. & Io. 20. quorum remiseritis peccata, & c. in communi omnibus dixit, quàmquam Petro soli prius dixerit, quòd cunque ligaueris, & c. Matth. 16. & 24. q. 1. quòd cunque. & uocaberis Cœphas. Io. 1. quod est caput Ecclesię. 24. q. 1. rogamus. 93. dist. nulla ratione. ad designandam vniuersalem auctoritatem Ecclesię & omnium principatum: nihilominus tã pro se quàm pro aliis hanc potestatem intelligit suscepisse. 24. q. 1. cū beatissimus, & d. c. quòd cunque, cum similib. omnes enim ligant & solunt. i. ligatum & solutum ostendunt, vt in c. à nobis. secundo, extra de sent. excommunicat. vel etiam excommunicando, aut absoluendo, de sent. excommun. per tuas. & c. sacro. aut pœnitentias imponendo & relaxando, ut in c. omnis, & in c. cū ex eo, de pœnit. & remiss. in omnibus autem & per omnia summus Pontifex super omnes est, & prę omnibus & super omnes potestatem habet. Vnde ex causa plenam indulget ueniam peccatorum, quod nulli alii licitum esse potest, vt in d. c. cum ex eo. & in c. intelligentiã, de pœnit. & remiss. lib. 6. accedunt not. per eundem in rubrica de pœnit. & remiss. in no. & in c. inquisitioni, extra

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 129

de sent. excommunicat. Et Francis. de Zabarel. Cardinalis Florentinus in clem. 1. de summa Trinit. & fide catho. in secunda oppo. dicit quòd Papa quo ad iura ecclesiastica habet plenam dispositionem & dispensationem omnium beneficiorum & rerum ecclesiasticarum, de præben. c. 2. lib. 6. & ratione diuersitatis inter ecclesiastica & temporalia, dicit se tractasse in c. quæ in Ecclesiis, de constit. Quærens autem idem Florentinus in c. ne Romani, de elect. in Clem. in verbo, irritum, in 5. q. quæ & qualis sit & in quo consistat Papæ iurisdictio, refert Matthæum dicere, quod est duplex, vna generalis, alia specialis. Generalis est, inquit, quam habet in omnes prælatos mundi & eorum subditos, de foro comp. licet sunt de priuileg. antiqua. de quo in Speculo. de leg. §. 4. Et p. hanc potestatem cognoscit de causis prædictorum, etiã per simplicem querelam. 9. q. 3. sola. & c. aliorum. & c. cuncta per mundum. etiã ex officio, vt in c. 1. vers. Io. extra, vt ecclesiastica benefic. & hanc habet ex plenitudine potestatis, vt in ca. si duobus, vt lite pend. in Clem. & in c. 2. ad fi. de re iud. in Clem. 1. ver. nihilominus ex ipsius plenitudine potestatis, quam Christus Rex Regum & Dominus dominantium nobis licet immeritis in persona tamẽ beati Petri concessit, accedit c. proposuit, extra de concess. præben. & c. licet. de præben. lib. 6. & quod ibi not. Archid. & secundum hanc potestatem cæteri prælati uocati dicuntur in sollicitudinis partem, ut in d. c. ad honorem, de usu pal. & in d. c. decreto, & c. qui se scit. 2. q. 6. c. simul. Secunda iurisdictio Papalis, quæ dicitur specialis, multiplex est. Vna, quam habet Papa in exemptos, de priuileg. c. si Papa. lib. 6. & per totum illum tit. Alia, quam habet in eos, qui curiam sequuntur, de foro compet. c. si. de præben. c. præsentis, lib. 6. Alia, quam habet in terris, quæ sunt de patrimonio beati Petri, de appel. c. duobus. Alia est, quam habet in eos, qui non recognoscunt superiorẽ, quod etiam procedit in laicis, vt in clem. 1. de re iud. & in c. per venerabilem. qui fil. sint leg. Alia, quam habet in multis Ecclesiis & capellis quæ sunt in urbe, & alibi, quæ immediate subsunt Papæ, ut in c. dilectus. de capel. monach. Alia, quam habet in Episcopos constitutos in prouincia urbis, in quos habet potestatem tanquam Patriarcha. hinc dicitur Patriarcha Romanus vel urbis. 23. dist. in nomine Domini. Et sicut orbis habet quatuor sedes principales Patriarchales, vt in d. c. antiqua. de priuileg. & 22. dist. c. pe. & c. si. sic & vrbs, quæ est ad instar orbis

De Papæ auctoritate. K k bis

romani
iure
omni
...
...

Qua
qualis sit
in quo
consistat
Papæ
iurisdictio.

Potestas
Ecclesię
dupl
plexiter
est
di
stinguenda.

Specialis
iurisdictio
Papæ.

B. Joannes à Capistrano

Quatuor sedes orbis, quatuor quoque urbis.
Constantinus Lateranus. Palatium in Basilicâ dedicauit, & censuit matrem Ecclesiarum omnium appellari.
bis quatuor habet Patriarchales sedes, scilicet basilicam sancti Petri, sanctæ Mariæ maioris, sancti Pauli, & sancti Laurentii extra muros. Item in vrbe est Ecclesia Lateranens. quæ est Papalis, quia Papa ibi frequentius residere debet. 23. dist. c. 1. de quo dicitur in Cronicis, quòd Constantinus Lateranen. palatium in basilicam. Saluatoris construxit, & in honorem beati Ioannis in balneo caloris sui appenditiam demonstrauit, & censuit eam in toto orbe matrem Ecclesiarum omnium appellari, & hæc sola gaudet privilegio centenari in præscriptione, vt in c. cum nobis, extra de præscr. & not. Archid. 1. 2. q. 1. futuram Ecclesiam, vbi glo. dicit, videtur ergo quòd Ecclesia beati Petri sit prior Ecclesia beati Io. Lateranens. 1. 0. q. 1. sanctorum, sed expone primæ Petri, i. Apostoli. Dicit namque tex. in d. c. futuram. denique idem præfatus Princeps donaria immensa contulit & fabricam templi patriæ sedis beati Petri instituit, adeo vt sedem Imperialem relinqueret & beato Petro suisque successoribus profuturam cõcederet. dixi supra secunda parte secundæ partis principalis, argumento 20. in quæstione, supra quos extenditur auctoritas Papæ. §. restat nunc. vers. præterea solus Imperator. nam cõmuniter tenetur quòd Ecclesia, Lateranens. sit prima sedes orbis terræ. & Io. de Ligna. dicit, quòd Papa habet quandam generalissimam potestatem à Christo, in Petrum translata & successores. 21. dist. in nouo. & in c. 1. de trã flat. prælat. Et secundum hanc generalissimam dicitur Deus orbis loco Christi in spiritualibus. & temporalibus. 9. q. 3. per principalem. & c. cuncta. de quo plenè dicit se dixisse in c. nouit, de iudic. & in c. venerabilem, extra de elect. & in c. per venerabilem. qui fil. sint leg. Quod autem Papa habeat duplicem iurisdictionem, vnã tãquã Patriarcha & Ep̄s vrbis: aliã tanquã ep̄s totius orbis, patet ex his quæ de potestate Vicarii Papæ scripsit Io. And. in ca. si. de off. Vicar. & ibi patet quæ dicatur prouincia urbis. ibi, inter Capua nam prouinciam, & Pisanam. & in c. vbi periculum, in glo. super verbo, decem diebus, de elect. lib. 6. Quod autem dictum est quod vrbs, sicut orbis, habet quatuor sedes Patriarchales, ponit etiam Io. And. in c. antiqua, de priuileg. & in prædicto c. fundameta, de elect. lib. 6. & Spec. in tit. de lega. §. nunc ostendendum. ver. Deus. prius nanque ponit 80. causas, quas tanquã maiores Papa sibi reteruauit in signum vniuersalis dominij totius orbis, sicut successor Petri, Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed Dei, vi-

ces

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 130

ces gerens in terris, vt in ca. inter corporalia, extra de translati. Epil. & c. quanto, & in c. licet. eo. tit. & in c. vnico, 1. respon. extra vt eccles. benef. 2. 1. dist. c. 1. de homic. c. pro humani. lib. 6. 24. q. 1. quoniam vetus. Summus igitur Pontifex vice Dei omnia regit disponit & iudicat prout sibi placet, vt in d. c. cuncta. & c. per principalem. 9. q. 3. quãquam etiam quilibet Episcopus quo ad aliqua sit Christi Vicarius, vt not. Arch. 2. q. 5. habet hoc proprium. vbi in fine glo. vocat Episcopum Dei ministrum. & de sen. & re iud. c. 1. lib. 6. per Arch. & Io. And. & in c. vnico. §. per frontis, extra de sacra vnc. vbi dicitur quòd Episcopi sunt Vicarii Apostolorum. 68. dist. quorum vices. solus tamen Papa habet plenitudinẽ potestatis, & dummodo contra fidem non veniat, in omnibus & per omnia dicere potest & facere quicquid placet, ius suum cui uult auferendo, & alij, cui uult concedendo, quia non est qui ei dicere possit, cur ita facis? 19. dist. in memoriam. de penit. dist. 3. quamuis ibi, quis tamen audet dicere Deo. nam apud Deum & Papam sufficit pro ratione voluntas. & per argumẽtum à minori, quod sibi placet, legis habet uigorẽ, Instit. de iure natu. §. quod Principi. Potest etiam omne humanum ius tollere de iure, supra ius dispensare, dummodo non dispenset contra legem Dei & contra bonos mores legis naturæ. 8. dist. quæ contra mores. & 12. q. 7. flagitia, nisi sequeretur decoloratio faciei Ecclesiæ manifesta, vt quia sine iusta causa dispensaret, quod est prohibitum. 1. q. 7. tali. & c. & si illa. extra de elect. innotuit. §. multa. & §. si. de quo plenè per Io. And. in reg. semel Deo, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. & in ca. cum ad monasterium, ad si. de sta. reg. & mo. & in c. magnæ. de voto & uo. re. Dispensat namque quandoque etiam in lege diuina, vt in eo quod dixit Dominus Matt. 19. quod Deus coniunxit, homo non separet. & tamen etiã in matrimonio consummato per copulam carnalem ex causa dispensat, ut cum infideli coniugato postea conuerso, vt in ca. gaudemus. §. pen. de diuor. & quandoque etiam in lege naturæ, vt quòd minor 14. annis non ligetur proficundo, cum tamen possit obligari diabolo ex peccato mortali, ut in c. 1. de homic. in clem. de pœnit. distin. 4. paruuli. & de consecr. dist. 4. eos qui, & in c. omnibus. de pœnit. & re. quia supra septenniũ quo ad forum conscientiæ, dicitur communiter doli capax, & tamen minor 14. professione non obligatur, vt in c. quia in infulis, de regul. vbi prohibetur ante 18. annum recipi in monasterio pro-

Papa omnia regit ad libitum.

Episcopi dicuntur Christi vicarij quo ad quid.

Cur ita facis? nemo potest dicere Papa.

Omne huiusmodi ius tollit & supra ius dispensat nisi sequeretur decoloratio faciei Ecclesiæ.

Etiã in lege diuina quandoque dispensat.

Quandoque in lege naturæ, ut in professione religionis.

pter asperitatem in sularum. generaliter tamen conceditur de 14. in masculo & 12. in fœmina. 20. q. 1. c. 1. & 20. q. 2. si in qualibet. & c. puella. ad quod accedit c. impuberes. de despon. impub. cum enim, vt dictum est, Papa superiorem nõ habeat in terris, vt in c. licet. extra de elect. sed ipse sit super omnes tanquã qui de cœlo venit, vt dixit Io. Bap. Io. 3. ergo à nemine iudicari potest nisi à Deo, à quo est eius auctoritas. 2. 1. dist. in nouo testamento. & c. nunc autem, cum simil. superius alleg. unde & Iustinianus Imperator dixit, Papam habere cœleste arbitrium. C. de sum. Trin. l. 1. & Dominus Baldus de Perusia, in l. rescripta. C. de prec. Imper. of fer. tractans aliquantulum de potestate Papæ dicit, quod vbi Papa, ibi vniuersalis sinodus. 19. distin. Anastasius. 17. dist. non licuit, & vbi Papa ibi & communis patria, vt in ca. exposuit, extra de dilat. per Inno. item à nemine iudicatur, etiam si dicatur hæreticus. 2. 1. dist. nunc autem. item omnia beneficia mundi sunt c. bedientialia & manualia Papalis potestatis respectu. Ex prædictis igitur sufficientissima solutio data est ad prædictum ca. legimus. 93. dist. de paritate & dilparitate iurisdictionis inter Papam, & alios prælatos & sacerdotes.

Ad Epistolam Augustini contra Donatistas dico, quod loquitur quando agendum est de hæresi Papæ, vt Concilium congregetur, & causa discutiatur. Nec dicit Augustinus quod Papa cõdemnetur per Concilium, sed si Episcopi, qui fuerunt Romæ, male iudicarent, eorum sententiæ soluerentur. sic etiam intelligit Alber. de Fox. in rubrica C. de hæret. Vnde beatus Thomas in tract. contra errores Græc. refert Cyrillum Patriarcham Alexandrinum in lib. Thesaur. dicentem quod sicut Christus accepit a patre duplex sceptrum Ecclesiæ gentium super omnem principatum & potestatem & super omne, quodcunque est, vt ei genua cuncta cur uentur, sic plenissimam potestatem dedit Petro & suis in officio successoribus, & nulli alij hominum: & sicut tota Trinitas dedit verbo plenissimam potestatem assumendi humanitatem, quam vnus trium assumpsit, & in vnitate personæ transiit ad patrem, super omnem potestatem & principatum, vt adorent eum omnes Angeli & omnis creatura & omne quod est, ita Christus totum Petro contulit per sacramentum potestatis Petro collatum & Ecclesiæ. & Io. Chrifost. in persona Christi ad consulta Burgarorum respondens dicit Petro, ter te interrogo si me diligis, quia ter me negasti,

negasti, nec autem quia reductus es, ne credant fratres te gratiam & auctoritatem clauium amisisse, quia amas me, coram ipsis iam tibi confirmo quod meum est plenum. Generale igitur Concilium hanc plenitudinem potestatis à Christo nunquam accepit, sed solus Petrus præ omnibus & pro omnibus, vt dictum est supra factis, per ea quæ plenè habentur 17. dist. per totum. & maxime in c. multis. & 25. q. 1. his ita. & 2. q. 6. ideo. & c. si quis putauerit. Et Gelas. Papa dixit 25. q. 1. c. 1. confidimus, quod iam nullus veraciter Christianus ignoret vniuscuiusque sinodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesiæ probauit assensus, nullam magis exequi sedẽ præ cæteris oportere quàm primam, quæ & vnamquamque sinodum sua auctoritate confirmauit, & continuata moderatione custodit. Et in prædicto §. his ita. 25. q. 1. dicit rex. Sacri siquidem Canones ita aliquid cõstituunt, vt sui auctoritatem interpretationis sanctæ Romanæ Ecclesiæ referunt. Ipsi nanque soli canones valent interpretari, qui ius condendis eos habent. Vnde in nonnullis cap. Conciliorum, cum aliquid obseruandum decernit statim subinfertur, nisi auctoritas Romanæ Ecclesiæ aliter imperauerit. Vel saluo tamẽ in omnibus iure sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Vel salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate. & infra, Vallet ergo vt ex præmissis colligitur sancta Romana Ecclesia quolibet suis priuilegijs munire & extra generalia decreta quædam etiam speciali beneficio indulgere. Et in c. cuncta per mundum, 9. q. 3. dicit Gelas. Papa omnibus Episcopis. Sed nec illa prætermittimus quod Apostolica sedes sine ulla sinodo præcedenti & soluendi quos sinodus iniquè damnauerit & damnandi nulla existente sinodo, quos oportet, habuit facultatem. Et hoc nimirum pro suo principatu, quem beatus Petrus Apostolus Domini voce tenuit & semper tenebit. Et Nicol. 1. ad Michaellem. Imperatorẽ Græcorum dixit, Romanæ Ecclesiæ priuilegia Christi ore in beato Petro formata in Ecclesia Christi Domini semper antiquitus obseruata etiam à sanctis vniuersalibus sinodis, atque in tota Ecclesia iugiter uenerata nullatenus minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari, quoniam fundamentum, quod Deus posuit humanus non potest amouere conatus, & quod Deus statuit firmum validumque consistit: illeque plurimum peccat, qui Dei dispositioni tentat resistere. Priuilegia igitur in quantum huius sedis populo sunt diuinitus radicata atque plãtata, impingi possunt, transferri

Qui de cœlo venit super oēs est.

Papa dicitur habere cœleste arbitrium.

Vbi Papa, ibi vniuersalis sinodus et communis patria.

Quando agendum est de hæresi Papæ concilium congregandũ est.

Sicut Christus accepit à patre duplex sceptrũ sic à Christo Papa.

Christus totum Petro contulit.

Plenitudinem potestatis Concilii numquã accepit, sed Petrus tantum pro omnib. et pro omnib.

Damnat sine synodo, &c.

B. Joannes à Capistrano

transferri non possunt, trahi possunt, euelli non possunt, quæ ante Imperium vestrum fuerunt & permanent, Deo gratias, hactenus illibata, manebuntque post vos & quousque Christianum nomen fuerit prædicatum, non cessabunt immutata subsistere. Patet igitur responsio clarissima, & nihil obstat.

*Parauit
ritas decreto
rum Concilij
& decreta-
lium Papa
quando intel-
ligitur.*

*Vniuersa
concilia pro-
fessione Ro-
mani Ponti-
ficis sunt ro-
borata.*

*Quando
par in parē
nō habet Im-
perium.*

Ad Tertium argumentū, cum dicitur quod par est auctoritas Papæ & Concilij. 20. dist. c. 1. Respondeo uerum esse, cum Papa ualidat & confirmat decreta Conciliorum & non aliter: nam in prædicto c. 1. id refertur, eo quod talia decreta fuerant assistente Papa condita, vel Papæ legatis, ut patet 16. distin. sexta sinodus. & c. placuit, in fi. ibi, cum vniuersa Concilia professione Romani Pontificis sint roborata. Ad id autem, quod inferitur de c. innotuit, de elect. quod par in parem non habet Imperium, dico & respondeo hoc uerum esse quādo ita est quod sint pares, ut sunt omnes summi Pontifices in sede Petri, nam vnus Papa non potest imponere legem alteri Papæ suo successori: quia non minor est auctoritas successoris quā prædecessoris, & sic loquitur dictum c. innotuit. Sed Papa in uita sua parem in terris habere non potest, ut supra clarissimè probarum est. oportet etiam intelligere parem uim habere decretales Papæ & Conciliorum, si decretales Conciliorum sint validæ: nam constitutiones, quæ nullæ sunt, abusu uē nominantur, ut l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & in l. 2. ff. quemadmodum test. aperian. & sic oportet intelligi de approbatis per Papam, aliàs nullæ essent. Præterea in prædicto c. 1. 20. dist. non dicitur, quod sit par auctoritas Papæ & Conciliorum: sed dicitur quod decretales epistolæ canonibus Conciliorum pari iure exequentur. Et meritò, quia tam decretales epistolæ quā ipsi canones Conciliorum ab auctoritate Papæ uim obtinent & ualorē, & ideo sunt pari robore obseruandi, sicut dicimus de statutis municipalibus, quæ pro legib. obseruantur, quamquam propriè non sint leges, & sic nihil obstat.

*An Conci-
lium possit
cōstitutiones
facere cau-
sas audire,
&c.*

Quarto principaliter quæro, an Concilium possit constitutiones facere, causas audire & alia expedire, quæ Papa potest? Et quāquam per supra scripta satis uideatur responsum ad hanc quæstionem: attamen pro clariori notitia huius scrupuli oportet præsupponere auctoritatem Papæ non interuenisse: quasi uideatur non esse necessariam: nam tex. c. Concilia. 17. dist. uidetur dicere quod Concilia tradiderunt potestatem Papæ. ergo Papæ auctoritas ad ualida-

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctorita. 132

validationem Conciliorum necessaria non uidetur. hoc etiam uideatur uelle tex. in c. dudum, 3. q. 6. Et animaduertendum, quod non dicit tex. transtulit, sicut dicitur de populo Romano, qui transtulit omnem potestatem in Imperatorem, C. de uet. iure enuc. l. 1. §. cum autem. & in l. 1. C. de offi. præfec. præf. per quod uerbum. scilicet, transtulit, solent dicere Doctores quod nulla potestas remansit apud populum Romanum, ut not. in dictis legib. & in l. fi. C. de legib. Sed in casu nostro dicitur, tradidit. Sed certè, ut supra clarissimè patuit, sine auctoritate Papæ nihil agere potest Concilium, nec meretur Concilij nomen, ut in supra dicto c. regula uestra, 17. dist. & in alijs iuribus superius alleg. Vnde pro solutione omnium contrariorum dicendum est quod superstiti Papa, & sic sede plena & non vacante, semper in vniuersalibus Concilijs tam in principio uocationis quā in omnibus agendis & continuandis ac terminandis auctoritas Papæ est necessaria per iura superius allegata. Si uerò sedes vacaret, tunc secus dici posset, uide licet quod si expediens esset, posset Conciliū congregari & omnia facere quæ Papa posset, si tamen postmodū Papa improbaret ea, quæ Concilium fecisset, nihil ualere. posset nanque accidere quod longo tempore sedes vacaret ex discordia Cardinalium, per quos electio Papæ fieri debet, ut supra in prima parte satis est explanatum. Legimus in Cronica Martiniana quod post obitū Virgilij Romani Papæ cessauit Episcopatus, id est uacauit sedes Apostolica mensibus tribus & diebus quinque. Et post mortem Pelagij cessauit mensibus quatuor & diebus 25. Et post mortem beati Gregorij cessauit mensibus quinque & diebus 15. Et post mortem Bonifacij III. cessauit mensibus septem & diebus 25. Et post mortem Bonifacij V. cessauit mens. sex, dieb. 13. Et post mortem Honorij I. cessauit mens. 7. & dieb. 18. Et post mortem Agathonis cessauit anno vno, mensib. 7. & dieb. 15. Et post mortē Leonis. II. cessauit mensib. 11. & diebus 22. & post mortem Ioannis VII. cessauit mensibus nouem. Et post mortem Pauli Papæ cessauit anno vno & mēse 1. Et post mortem Benedicti VIII. cessauit anno vno. Et post mortem Clementis III. cessauit annis tribus, mensibus duobus, & diebus decem. Et post mortem Cælestini III. uacauit mēsisibus 22. & dieb. 14. Et post mortem Nicol. III. uacauit annis duobus & mensibus fetē tribus. Et post mortem Clementis V. uacauit

*De uerbo
transtulit.*

*De uerbo
tradidit.*

*Sede vacante
te quomodo
posset Conci-
lium congre-
gari.*

*De cessatio-
ne Episcopa-
tus Romani
per interual-
la temporum
post mortem
Pontificū Ro-
manorum.*

cavit sedes annis duobus, mensibus tribus, diebus 17. Meritò tūc igitur tandiu sede vacante Concilium spiritus sancti licentia & auctoritate valida posset legitimè congregari œcumenicè & congregatum agere posset, decidere & terminare omnia ad salutem animarum necessaria tam pro fide quàm pro moribus & pace communi totius populi Christiani, conuenientib. Episcopis & re quirentibus Cardinales, vt discordes ad concordiam reuocentur. quibus concordantibus ad s. Card. eorum collegium principaliter tanquam primatum tenens in Ecclesia Dei post Papæ obitum, iurisdicção Apostolica deuoluatur, qui primitus & ante omnia electioni vacent futuri summi Pontificis, ne diutius permaneat Ecclesia viduata, iuxta not. in Clem. ne Romani, de elect. Sic intelligendum puto quod dicit Archid. 66. dist. porrò. vbi dicit quod Papa superstite, ipse potest immutare formam traditam per Apostolos, & eo mortuo tunc immutare poterit vniuersalem Ecclesiam repræsentans, hoc possit vacante sede Apostolica, sed Papa viuente minime possit quicquam, nec etiam vniuersitas fidelium sine licentia & auctoritate Papæ quicquã agere, ad hoc accedit dictum Compstellani & Hostiëlis in c. cum accessissent. de constit. vbi dicunt cum Innoc. quod in vniuersitatibus habentibus iurisdictionem existente rectore, seu capite eorum, ipse habet Regem, & vniuersitas sine eo nihil potest, sed deficiente capite vniuersitas per se potest, licet Innoc. cõtrarium dixerit in hoc ultimo, scilicet deficiente capite, &c. Sed potest saluari dictum Innoc. de vniuersitate non habente iurisdictionem. pro hoc etiam facit quod not. idem Innoc. in c. ad abolendam, extra de hæret. cū dicit quod Episcopus & capitulum faciunt vnū corpus, & deficiente Episcopo, potest capitulum quod poterat Episcopus, de quo et not. in c. cum olim, de maior. & obed. pro hoc etiam facit tex. in l. vbi absunt, ff. de tut. & cur. da. ab his. vbi patet quod deficiente rectore, seu capite superiore, illi qui præsunt vniuersitati & eam re præsentant. s. decuriones, habebunt exercitium iurisdictionis, pro quo est etiam ibi specialis nota Bar. vbi dicit quod vacante papatu remanet iurisdicção apud collegium Cardinalium, quod humiliter fateor in quantam concordans vacent principaliter electioni Papæ, quibus discordantibus vt dixi, Concilium œcumenicum cõgregatum vniuersalem Ecclesiam repræsentans vt supra, plenam iurif-

Vniuersitas sine capite quid agere possit.

Episcopus & capitulum faciunt vnū corpus.

Ad collegium Cardinalium post Papæ obitum auctoritas diuoluitur a seculo.

iurisdictionem habebit ad finem electionis legitimè fiendæ de idoneo summo Pontifice pro necessaria vnitatem seruanda, quia sine uno præside multitudo regentium confusionem faceret è uicino, iuxta dictum Aristotelis 11. Metaphis. & sic oportet intelligere dictum Bart. ne sit contra capitulum Romani, de elect. in Clem. Bart. nanque considerauit dignitatem Cardinalium apud Papam præminere vniuersali Ecclesiæ, loco cuius Cardinales expressit tanquã primates. Potest igitur dictum Bar. bene intelligi quo ad habitum iurisdictionis, vt de iure sede vacante resideat in collegio Cardinalium inuicem concordantium, nomine tamen vniuersalis Ecclesiæ, in quam iurisdictionem ipsam administrare valeant, vt patet in c. vbi periculum, de elect. lib. 6. vbi tex. præsupponit quod sede vacante Cardinales de iure administrationem habeant. Sed vt celerius intendant electioni Papæ, inhietur eis iurisdictionis exercitium & administratio, nisi vbi necessitas immineret vel periculum in Ecclesia. Et tunc per illud cap. non conceditur eis de nouo potestas, sed non tollitur, cum per prius habuerit, & sic etiam tunc non tollitur per Clem. ne Romani, ad hoc 79. dist. nullus. per glos. & Archid. & melius in c. 1. in glos. ma. de scisma. li. 6. & glo. not. C. quæ sit longa consuet. in rubrica. vbi dicit q. Concilium & qui præst. vniuersitati, vicè eius obtinēt & possunt quæ potest vniuersitas. ex quibus infertur quod sede vacante, si necessitas imminet, vel periculum in Ecclesia, ita quod oporteat congregare Conciliū, Dñi Reuerendiss. Cardinales possunt & debent conuocare Concilium, cum ad eos principaliter spectet conuocatio, iuxta not. per Inno. in c. 1. de maior. & obed. & per Bar. in l. r. ff. de albo scrib. Et per hæc patet respõsio ad quæcunque contraria: nam auctoritates dicentes quod potestas data Petro intelligatur data Ecclesiæ papalis fuit data potestas à Christo, non inficiantur quin Petro data fuerit principaliter præ omnibus, & p̄ omnibus, ita quod ipse caput esset & vertex vniuersi collegij, per iura superius allegata. Non obstat. c. omnibus, 24. q. 1. quia continuatur cum c. præcedenti, quod incipit, alienus est. & cum præcedenti, quod incipit, loquitur Dominus. nam illi text. probant vnitatem Ecclesiæ in capite & in membris, quibus vnanimiter concordantibus par erit auctoritas Papæ & prælatorum in omni constitutione per Papam authenticata. Sed si sedes vacat, cum Papa non superfit, quomodo potest esse concors cum præla-

Bart. pro collegio Cardinalium.

Pluralitas & multitudo regentium inducit confusionem.

Declaratio dicti Bart.

Concilium non potest cõstituciones Apostolicas reuocare et legato apostolico præsentate, sed vacante sede bene potest quandoque.

Cardinales sede vacante se expedit, possunt & debent congregare Concilium.

Declaratio de auctoritate data Apostolis à Christo.

Tralatis concordantibus cum Papa in constitutione par est auctoritas.

tis in terra, cum iam suo sit functus officio, & forte triumphat in cœlis? Papa ergo viuente sine sui licentia & auctoritate, nullū est Concilium, nulla lex vniuersalis, nulla cōstitutio, nullaque valida sententia synodi: ipso tamen auctorizante si non præfentialiter, saltem per suum legatum Apostolicum, tūc Concilium cum auctoritate legati ex parte Papæ poterit constitutionem facere ad morum reformationem, correctionem criminum, extirpationem hæresum, & alia quæcunque bona ad salutem pertinentia agere. non tamen posset Concilium, etiam legato Apostolico præfidente, constitutiones Apostolicas reuocare sine speciali mādato Papæ, & ipso postmodum acceptante & ratificante, sicut dicitur quod legatus Apostolicus potest constitutionem facere, sed non potest Apostolica iura tollere, iuxta not. in c. fi. de offic. leg. Sed Papa defuncto, & sede vacante, vniuersale Concilium legitimè congregatum posset tanquam Papa etiam constitutiones Apostolicas tollere sicut Papa, vt vult Archid. in d. c. porro. 66. dist. ex quibus consequenter inferitur quod omni casu Papa potest reuocare gesta in Concilio etiam si in eo de sua licentia fuisset derogatum potestati Papæ, nec potest Concilium etiam simul cum Papa in aliquo derogare potestati Papæ, & sic non potest statuere quod Concilium sit supra Papam, nec quod Papæ arctetur potestas, vt non possit reuocare gesta Concilij, cum auctoritati Apostolicæ per Christum Petro traditæ pro se ipso & omnibus suis canonicè intrantibus successoribus derogari nequeat quoquomodo per iura superias allegata, & maxime p. no. in d. c. innotuit, de elect. nā sicut vniuersalis Ecclesia, si Christus hodie in terris viueret, cōtra Christū vel supra Christū nihil statuere posset, quod Christus tollere non posset: ita hodie contra Christi Vicarium, dum eius fidelitatem seruat, etiam omnis vniuersalis Ecclesia nihil statuere potest, quod Papæ non liceat reuocare, cum sit idem tribunal Christi & Papæ, vt in c. nō putamus. de cōsuet. lib. 6. & specialiter not. Host. in c. quanto. de translat. nam lex humana statuta à Deo tollere non potest, quia inferior, vt in c. literas, §. opinioni, de restit. spol. & r. 5. q. 1. sunt quidam, sed à Deo data est potestas Papæ, vt supra iam totiens probatum est, ergo nemo tollere potest, præter Deum, vt clare patet 22. distin. omnes. Hinc etiam animaduertendum est, quod vbicumque Apostolica constitutio videtur vti verbis inhibitorijs successoribus in Apostolica sede vltra fidei cō-

Papa semper potest reuocare gesta Concilij.

Potestati Papæ potest à nemine derogari.

Papa semper potest reuocare gesta Concilij.

Idem est tribunal Christi, & Papa.

In quibus potest inhiberi successoribus per Papam.

Inhibitoria pro exhortatorijs capiuntur.

tinentiam, semper oportet intelligere pro verbis exhortatorijs, & nihil in effectu important, iuxta not. 2. q. 5. mandastis, in fi. vbi Sixtus Papa se humiliter purgans dicit, me à suspitione & emulatione liberans, sed non aliis qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendi formam dans, & in c. auditum, ead. ca. & quæsti. dicit Leo Papa, qui similiter se purgauit, hoc autem faciens non legem præscribo cæteris, qua id facere cogantur, & satis ad hoc faciunt not. in d. c. innotuit, de elect. ibi, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post eum, imò eadem auctoritate functuris, loquitur namque ibi Innoc. Papa III. dicens, Quamuis autem canon Lateran. Concilij ab Alexandro Papa prædecessore, nostro editus non legitimè genitos à Deo persequitur, quod electionem talium innuit nullam esse: nobis tamen per eum adempta non fuit dispensandi facultas, cum ea non fuerit prohibentis intentio, qui successoribus suis, & c. vt supra, quia par in parem non habet Imperium, vt sapius dictum est supra, & 21. dist. inferior. & de maior. & obed. c. cum inferior. & in l. nam & magistratus, ff. de arbit. & ff. ad Treb. l. ille, à quo. §. tempestiuum, ad prædicta faciunt not. 16. q. 1. quia iuxta. & in data Sexti libri, per Io. And. Dy. & Arch. Patet insuper euidenter quod Papa tollit decreta Conciliorum: nā in generali Concilio Lateran. statutū fuit quod nulla Ecclesiastica beneficia vacatura alicui promitterentur nec concederentur ante quàm vacarent, vt in c. 2. extra de concess. præb. & tamen Honorius III. immutauit decretum, asserens se secundum plenitudinem potestatis de iure posse supra ius dispensare, vt in c. proposuit, eod. tit. Ad idem accedit c. 2. de præb. lib. 6. vbi Clemēs III. sic expressius declarauit, & tamen Bonifac. VIII. in c. detestāda, & in c. ne captandæ, de concess. præb. li. 6. refirmauit determinationē Lateran. Concilij, quod tamē intelligitur quo ad omnes alios prelatos, sed non quo ad Papam, quia sibi nemo potest legem imponere, vt dictū est. Hinc et Bonifac. VIII. reuocauit statutū Greg. X. in generali Concilio Lugdunē. editum, ne aliqui ob procuracionem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam præsumerent, vel et recipere à volente, vt in c. exigit, de censib. lib. 6. Bonif. id reuocauit, concedens quod a volentibus soluere licitè recipi possit, vt in c. felicis, de censib. lib. 6. Accedūt not. in d. c. dudū, 2. q. 7. ibi, ad eam quasi ad matrem atque ad apicem omnes maio-

Par in parem non habet Imperiū. Canon de illegitimis. Papa tollit decreta conciliorum de vacaturis.

De receptione pecunie pro visitationibus.

Ad Romanam Ecclesiam quasi ad matrem omnes recurrant.
 res Ecclesie causæ & iudicia Episcoporum recurrant, & iuxta eius sententiam terminum sumant, nec etiam extra Romanum, quicquam ex his decerni debere Pontificem. & 17. dist. hinc etiam, ibi, scientes quia eius sedi primum Petri Apostoli meritum, deinde secuta iussione Dñi Conciliorum venerandorum auctoritas singularem in Ecclesijs tradidit potestatem, nec antedictæ sedis Antestitem minorum subiacuisse iudicio, & infra: causam, cuius totam Dei iudicio referuamus. Hæc sunt verba Episcoporum in generali Concilio congregatorum auctoritate Symachi Papæ in vrbe Roma tempore Theodorici Regis serenissimi Romanorū. simile 21. dist. nunc autē, ibi, non licet aduersus Pontificem sententiam dari. simile 63. dist. Adrianus. 2. q. 6. præsul. de pœnit. & remiss. cum ex eo, de elect. vt circa. cum seq. cap. lib. 6. vbi quamquã sit Concilium Lugdun. congregatum, nihilominus in 13. cap. continuis à c. vbi periculum, semper intitulatur idem in eodem, scilicet Greg. X. vt omnis potestas in Papa residere super omnes etiã in generali Concilio dignoscatur, sine cuius auctoritate nihil agitur quoquomodo, vt in d. c. regula, 17. dist. præterquã in casu hæresis, vt in d. c. si Papa. 40. dist. Hinc etiam sancti patres in Concilio Calcedon. contra Dioscorum congregati ad sententiam se referunt, quam Leo Papa protulerat contra eum, 21. dist. in tãcum. Et Nicena sinodus beato Syluestro supplicauit humiliter, vt gesta Concilij auctoritate Apostolica confirmaret, & fecit in sinodo Romana, habito diligenti examine discussioneque matura præuia de prædictis, de quibus satis dixi supra in quæst. 2. videlicet, An in Concilio vniuersali celebrando requiratur auctoritas Papæ quò ad conuocationem tantum, aut quò ad continuationem, &c.

Omnis potestas in Papa residet et vniuersali Concilio congregato.

Finis Secunde partis principalis.

B. IOAN.

B. IOANNIS A CAPISTRANO,
 e Minorum Obseruantium familia,

TRACTATUS DE
 PAPÆ ET CONCILII, SIVE ECCLESIE
 AVCTORITATE.

PARS PRIMA TERTIÆ
 PARTIS PRINCIPALIS.

IN PRIMA in prima parte quantum àltronantis Dei summi gratia præstitit, dignate sua cloméria salutari, sufficienter (vt opinor) tria principalia, videlicet Primò de institutione Petri à Domino, & quando fuit summus Pontifex institutus. Secundò de electione Papæ, ad quos spectat electio Papæ. Tertiò à quo Papa debeat consecrari. & hoc quò ad ingressum. Vidimus denique in secunda parte principali de auctoritate Papæ, videlicet Primò à quo Papa habet auctoritatem. Secundò super quos extenditur. Tertiò ad quid protenditur. Et hoc quò ad progressum in officio præfulatus summæ sedis Apostolicæ prænotantur.

Sequitur nunc videre de Tertia parte principali, videlicet de defectuositate Papæ: quia quamquàm Vicarius Dei sit, homo tamen est: circa quam partem de tribus breuiter est quærendum. Primò, an Papa possit esse hæreticus. Secundò, an in eo cadat simonia. Tertiò, quod remedium potest quæri, si est taliter, vel etiam aliter criminofus.

AD PRIMUM quæsitum arguitur ad vtranque partem. Primò ad partem negatiuam, quòd non possit esse hæreticus. Primò sic, Oratio Christi ad patrē nunquàm fuit frustratoria, Christus autem pro Petro orauit, ut non deficeret fides eius: sed non solum

B. Ioannes à Capistrano

An Papa
possit esse hæ-
reticus.

solum pro Petro, sed etiam pro suis in Apostolatus officio iuc-
foribus. ergo Papa hæreticus esse non potest. Maior patet Ioan.
1. 1. ibi, ego autem sciebā, quia semper me audis, &c. secunda pro-
batur Luc. 2. 2. ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua,
ergo, &c.

Secundò sic, Christus fundauit Ecclesiam super veritatem
suam, cum dixit, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.
Matth. 1. 6. ipsamque Ecclesiam Petro tanquam summo Pontifi-
ci commendauit, ut satis supra patuit in verbo; pascere, &c. sed
Petrus pro se & successoribus deputatur. ergo sicut Petrus in
Christi veritate fundatus errare nõ potuit, ita nec Papa Petri suc-
cessor, hæreticus esse potest.

Tertiò sic, Christus promissit fidelibus semper secũ esse, Matth.
vlt. & ego semper vobiscum sum omnibus diebus vsque ad con-
summationem sæculi. Sed cum quibus Christus est, tanquam
summa veritas, error esse non potest, erit autem cum Papa tan-
quam cum capite Ecclesiæ, ergo Papa hæreticus esse non potest.

Quartò sic, Promissio Christi non potest fallere. Matth. 24.
& Luc. 21. cælum & terra transibunt, uerba autem mea non præ-
teribunt. Sed Christus promittit quòd portæ inferi non præuale-
bunt aduersus Ecclesiam. Matth. 1. 6. Ecclesia autem militans ha-
bet Papam pro capite visibili: ergo Papa hæreticus esse non po-
test. nam si portæ inferi præualerent aduersus caput, totum cor-
pus facile occuparet: nam capite languescēte cætera membra do-
lent. 6. q. 1. verum. & 2. q. 7. sicut inquit. ergo, &c. Et idē ius quod
est in capite, censetur in membris. 1. 2. q. 2. cognouimus. 63. dist. in
sinodo. ergo propositum.

Quintò sic, Sub proxima forma Christus promittit breuiare
dies malos in maxima tribulatione. Matth. 24. propter electos bre-
uiabuntur dies illi, sed nõ ob aliud nisi ut nõ inducantur in erro-
rem electi, ut ibi patet. ergo Papa tanquam caput electorum hære-
ticus esse non potest.

Sextò hæc idem probari potest per omnia iura. dicent. a. maio-
res & difficiliore Ecclesiæ causas ad Papam referri debere, & per
ipsum diffiniri, quod frustra fieret si Papa hæretic⁹ esset. ergo, &c.
iura autem hanc defendentia plurima sunt, vt 24. q. 1. d.
recta fide. ibi dum dicit, nunquam errasse probatur. & ead. ca. &
q. c. memor. ibi, cuius fides nullam hæresim fouet, sed destruit.

Et

De Papa & Conc. sine Eccl. auctorita. 136

Et infra proximo c. dicit Eusebius Papa, in sede Apostolica extra
maculam semper est catholica religio seruata. & in proximo ca.
dicit Innoc. Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres
& coepiscopos nostros non nisi ad Petrum. i. sui nominis & ho-
noris auctoritatem referre debere. Idem patet in c. maiores, ex-
tra de bap. & eius effec. & 21. dist. quàmuis. in si. ibi, non habens
maculam, nec rugam. & 24. q. 1. hæc est fides. ibi Hieronymus atte-
statur dicens, sancta Romana Ecclesia, quæ semper immaculata
permanfit, & in futuro manebit sine vlla hæreticorum insulta-
tione atque firma & inuiolabilis omni tempore persistet. Et 50.
dist. fidelior. ibi, fieret omnibus firmamentum. & ibi, tanquam sa-
xum immobile totius operis Christiani compagem molemque
contineat. Et 24. q. 1. pudenda. in si. dum referuntur verba Augu-
stini dicentis, Quod si nullo modo rectè potest dici Ecclesia,
in qua scisma est, restat, vt (quoniam nulla Ecclesia esse non po-
test) ea sola sit, quam in sedis Apostolicæ per successiones Episco-
porum radice constitutam hominum nullorum malitia, etiam si
nota excludi non possit, pro temporum ratione toleranda iudice-
tur, nullo modo valeat extinguere. hoc etiam dicit glo. 24. q. 1. c.
quodcunque. in ver. Ecclesia, vbi dicit quòd non credit Romanæ
Ecclesiæ posse errare, quia Deus non permetteret. Simile ver-
bum dicit Io. And. in c. 1. de renunc. lib. 6. si Papa negaret se renū-
ciasse, quod Deus non permetteret. Simile dicit beatus Thomas
de Aquino, in 8. quolibeto, articulo vlt. de canonizatione Sancto-
rum, quod Deus non permetteret Ecclesiam errare, sicut promi-
sit, Io. 14. quòd spiritus sanctus doceret omnem veritatem, scili-
cet necessariam ad salutem: nam veneratio Sanctorum est quæda
protestatio fidei, qua Sanctorum gloriam profitemur. In aliis au-
tem particularibus iudiciis Ecclesia posset errare, propter falsi-
tatem testium & similibus, vt in ca. à nobis, secundo. de sent.
excomm. & refert Ioan. And. in c. tuæ. de spons. Cyrillus etiam
in lib. Thesaur. dicit quod Ecclesia Romana ab omni hæretica se-
ductione immaculata persistit & stabilita iniquabiliter omniũ
hæreticorum ora contundit. quod principaliter oportet intelli-
gi de Papa tanquam de capite, quia corpus sine capite nequit persi-
stere, vt in c. 1. de scisma. lib. 6. Vnde ex hoc non potest intelligi de
vniuersitate fidelium sine Papa, nec de clericis omnibus: quia (vt
dicit Hierony. veteres scrutans historias inuenire nõ possum scri-
diffe

B. Joannes à Capistrano

diffe Ecclesiam, & de domo Domini populos seduxisse præter eos qui sacerdotes à Deo positi fuerant & prophetæ. i. speculatores. Isti ergo vertuntur in laqueum tortuosum in omnibus locis ponentes scandalum. 24. q. 3. transferunt, & glos. 50. dist. & purgabit, dicit quod omnia mala mundi processerunt à clericis, & hoc destruit Ecclesiam vehementer. 8. q. 1. qualis. Hæc sunt igitur argumenta satis violenta, quod Papa nō possit esse hæreticus, quàm maximè ex oratione Christi.

Ad partem affirmatiuam arguitur primò sic, Omnis homo, in quantum homo potest errare & sic hæreticus esse. Papa est homo, ergo potest esse hæreticus. nam hæresis, secundum Isid. 8. ethi molog. ab electione dicitur, quasi ut id quisque eligat, quod sibi melius esse videtur, ut Philosophi, Peripatetici, Academici, Epicuri, Stoici, Platonici, singuli ad placitum sententias cōfingebant. Potest etiam dici hæreticus ab errando à reſtitutione veritatis, vel ab hærendo errori, vel ab herciscendo. i. diuidendo. Vnde hæresis, quasi hærens scissuræ, aut scismati, & sic omnis scismaticus dicitur hæreticus, 1. q. 1. quisquis. Cum itaque Papa possit tanquam homo errare à reſtitutione veritatis, ut in c. à nobis, 2. de sent. excom. possitque hære errori, quia etiam quandoque fallit obliuio, 23. dist. præterea sciscitaris. ibi, nisi nos fallat obliuio, sicut erant Urbanus II. cum dixit, quod nō reperitur prohibitū an vir & uxor simul possint suscipere puerum, 3. o. q. 4. quod autē. & tamen antecessor eius Leo illud prohibuerat, de cons. dist. 4. nō plures. & glos. commemorat in d. c. præterea. & in c. cum a deo, de rescrip. possitque scismaticis adhærere, sicut Liberius adhæsisse dicitur Arrianis, ergo & c. de hoc infra.

Secundò sic, Dubius in fide dicitur hæreticus. extra de hæret. c. 1. Papa potest esse dubius in fide, ergo.

Tertiò sic, Quicūque etiam leui argumento à ritu catholicæ fidei noscitur deuiare, hæreticus est censendus, ut C. de hæret. l. 2. in fi. sed Papa potest ab huiusmodi deuiare, ergo.

Quartò sic, Quicumque malè interpretatur sacram scripturam dicitur hæreticus. 24. q. 3. hæresis. Papa pōt malè interpretari, ergo.

Quintò sic, Quicūque falsam opinionem gignit, est hæreticus. 24. q. 3. hæreticus. Papa potest falsam opinionem gignere, ergo.

Sextò sic, Quicumque malè sentit de sacramentis Ecclesiæ hæreticus est censendus, ut in c. 1. de sum. Trin. & fi. cath. & in c. ad

abo-

De Papæ & Conc. siue Eccl. auctoritate. 137
abolendam, extra de hæret. Sed Papa potest malè sentire, ergo.
Septimò sic, Omnis qui non credit, recipit & tenet ea, quæ prædicant & statuerunt sancta quatuor Concilia, hæreticus iudicatur. C. de hæret. l. quicumque. extra de renunc. c. post translationem. Papa potest non tenere prædicta, ergo.

Octauò sic, Quod aliàs visum est in natura humana culpabile, poterit utique iterum uideri contingere: sed aliàs visum est Papam potuisse errare & errasse, ergo successiuis temporibus Papa poterit hæreticari. Maior probatur, quia ex præcognitis est doctrina, ut in 6. Ethicor. & in 1. posteriorum. Minor patet in multis, qui in papatu errauerunt, ut Liberius, qui prius in exilium missus per Imperatorem Constantium, qui hæreticus effectus erat ex Arrianis, & de cōsilio eiusdem Liberij clerus Romanus Fœlicem ordinavit in Papam, qui Fœlix celebrando Concilium, Ursatium & Valentem, familiares Imperatoris presbiteros, hæreticos detexit, ex quo Fœlix depositus fuit, & Liberius Imperatori obtemperans & Arrianus effectus, per sex annos infœlix hæreticus ab omnib. est reputatus, ut in Cronica Martiniana describitur. Item Anastasius II. qui temporibus Theodorici Regis, volens occultè reuocare Achatium hæreticum, & communicare cum Fotino, diuino iudicio percussus, dum ad naturæ necessaria secessisset, egerendo in testina miserabiliter vitam finiuit, ut in præfata Cronica, & 19. dist. Anastasius. & 1. q. 1. quod autem per hæreticos. Item Marcellus, qui à Diocletiano Imperatore compulsus incensum obtulit idolis, & seipsum à papatu deposuit, & ad Diocletianum pergens ac se Christianum audacter profitens, capitali sententia martiriū consummauit cū Claudio & Quirino, ut in dicta Cronica, & 21. dist. nunc autem. Nostra etiam hac ætate in Concilio Constantiensi patuit.

Nonò sic, Non prohibens hæresim, cum potest, hæreticus iudicatur, ut in c. 2. de hæret. & 8. dist. error, cui non resistitur, approbatur, & 2. q. 7. negligere, cum possis perturbare peruersos, nihil aliud est quàm fouere. Sed Papa potest in talibus negligens esse, ergo & c.

Decimò sic, Quod à uiro probabili dictum est, licitè ponitur, ut 1. Thop. c. & Inno. in c. ne innitatis, extra de conscrip. dicit quod dictis sanctorum Patrum, vel aliorum ab Ecclesia receptorum stræ licet, nisi sint ab Ecclesia retractata, 26. dist. c. 1. & 2. & 32. dist.

De Papæ auctoritate.

M m

§. 1.

B. Joannes à Capistrano

S. 1. in fi. Sed à uiris probabilibus dictū est, Papam posse esse hēticum, vt à sancto Bonifacio Martyre. 40. dist. si Papa. vbi dum dicit, à nemine est iudicāndus, nisi deprāhendatur à fide deuius. quę verba expresse præsупponunt Papam posse à fide deuiare, & sic per consequens errare: nam etsi Vicarius Christi sit Petri successor, & sponsus Ecclesię, non tamen est Deus, sed homo. ergo non impeccabilis, sed peccabilis. nā, vt dicit Hierony. in explanatione fidei, & Magister sentent. refert in 2. dist. 3. 6. c. antepen. tam illos errare dicimus, qui cum Manichæo dicunt, hominem peccatum uitare non posse, quā illos qui cum Iouiniano asserunt, hominem non posse peccare. & idem Hieron. contra Iouin. ait, Omnis creatura sub uitio est, non quòd omnis peccauerit, sed quia nulla est quę peccare non possit. Posse autem peccare, vt Augustinus ait, non est aliquid posse, imò aliquid non posse: vnde ille solus vocatur omnipotens, qui hoc non potest, quia omnia potest quę posse est aliquid posse. sic ergo eius comparatione qui mutabilitatem nescit, omnis creatura vitiosa dicitur, quia mutabilitatis est capax, iuxta illud, Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, & astra non sunt munda in conspectu eius. Hinc dicit Iob. 1. 5. c. Quid est homo vt immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de muliere? Ecce inter Sanctos eius nemo immutabilis, & cœli non sunt mundi in conspectu eius. Et Iob. 4. c. scribitur, Ecce qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem. quanto magis si, qui habitant domos luteas, qui terrenū habent fundamentum, confumentur velut à tineis? sic comparatione eius creaturę, quę mutationem recipit, omnis creatura quę permutatur, non vera sed vana esse probatur. Vnde omnis homo mendax esse dicitur & vanitati similis factus, refert Gratianus de pœnit. dist. 2. charitas autem, hoc etiam asserunt Glossatores, vt in d. c. si Papa. vbi omnes hoc tenent indifferenter, vt Hug. Io. Glol. Archid. & quotquot scripserunt super Decretum & Decretales, nec fuit aliquis authenticus Doctor scribēs, qui contrarium præsumeret affirmare. Sic Io. And. in c. 1. de renunc. lib. 6. dicit, Et nota quòd licet omnis sufficientia esse dicatur in Papa, ita quòd omnia iura in pectore habeat, de constit. c. 1. tamen interdum insufficientem esse potest, vt hic. Et infra in ead. glol. super ver. insufficientem, cum in princ. dixerit, propter hoc etiam non posset deponi, quia propter solam hęresim deponitur. 46. dist. si Papa. subdit circa fi.

De Papa & Conc. siue Eccl. auctoritate. 138

ca fi. eiusdem glol. Quis enim sanctum dubitet, quem apex tantę dignitatis attollit? 40. dist. si Papa. & in c. cum ex iniuncto, §. rursus. de hęret. in nouel. dicit idem Io. And. quòd etiam si Papa se submittit pręter casum hęresis, semper potest reuocare, scilicet illam spontaneam submissionem. & in c. nemo iudicabit primam sedem. 9. q. 3. dicit Glol. nisi se alicuius iudicio submittat. 2. q. 72 nos si incompetenter. & in causa hęresis. 40. dist. si Papa. & eadem causa & quęst. c. aliorum, dicit glol. in ver. formidinem, Imo sine venia puniri debet, sicut diabolus qui maximus cōparatione aliorum creatus est, vt infra de pœnit. dist. 2. principium. & alia glol. dicit, hoc est dicere, cum ipse sit maior omnibus, grauius punitur ibi, si peccat. Specul. etiam in titulo de legato, §. nunc ostēdendū, circa principiu, dicit, Primò ergo Papa, seu prima sedes à quoquā accusari seu iudicari non potest, nisi solūm de hęresi, vt 40. dist. si Papa. 9. q. 3. aliorum, nisi fortè ipse Papa voluntariè se submittat alicuius iurisdictioni. 2. q. 7. nos si incompetenter. 2. q. 5. mandatis. ff. de iurisd. om. iu. est receptum. nam & ipsemet se deponit. 21. dist. nunc autem. hęc Specul. Glol. etiā in c. licet, extra de elec. super ver. Exceptione. dicit, & sic nulla exceptio potest sibi opponi, nisi de hęresi. 40. dist. si Papa. vbi Io. And. dicit quòd de hęresi potest conuinci duobus testibus, licet in depositione Cardinaliū maior numerus requiratur. 2. q. 4. præsul. & hęresis non includit hic simoniam. 79. dist. si quis pecunia. Vide supra eo. Trac. de elec. Papę. vbi Ioannis Andreę conclusionē firmaui, quòd possit agi, sed nō excipi. & ita dicit Archid. in d. c. si Papa. Ecce quāmbrosos nemus, quā horrida specus, quā veprosus pratium, & pelagiosa palus, prima facie ad inuadendū formidabilis & obducta.

Rem itaque tam grandem aggređiēs, diuino cōfusus præsidio salutari, respondeo cum omni reuerentia, & humili subiectione pręmissa, quòd posse hominis, cōsiderandum est dupliciter, vide licet secundum naturam & secundum gratiam. Si secundum naturam, aut secundum naturam bene institutam, aut post lapsum primi hominis: si primo modo, dicendum quòd homo instatur innocentię habebat posse peccare, & posse non peccare, & sic posse mori & posse non mori. Si secundo modo, dico quòd post lapsum habet posse mori, quia posse peccare: sed non habet posse non mori, quia non habet posse non peccare, eo quòd natura destituta. voluntate deprauata prona est ad malum, Genes. 8. In tertio vero

statu, cum mortale hoc induet immortalitatem, tunc habebit nõ posse mori, & sic nõ posse peccare. hæc colliguntur ex 2. sent. dist. 19. & ex dictis Augustini super Gen. ibid. allegatis per Magistrũ. & idem Augustinus contra Maximinum, & Magister refert in 1. sent. dist. 8. dic. In omni enim mutabili natura nonnulla mors est ipsa mutatio, quia facit aliquid in ea non esse, quod erat. Vnde & ipsa anima humana, quæ idcirco dicitur immortalis, quia secũdum modum suum nunquam desinit viuere, habet tamen quandam mortem suam: quia si iustè viuerebat, & peccat, moritur iustitiæ: si peccatrix erat & iustificatur, moritur peccato. Et infra, Et creaturã natura cælestiũ mori potuit, quia peccare potuit: nã & angeli peccauerunt & dæmones facti sunt, quorum est diabolus princeps, & qui non peccauerunt, peccare potuerunt. & cuiuscũque creaturæ rationabili præstatur ut peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed Dei gratia, & ideo solus Deus, ut ait Apostolus. 1. ad Timot. 6. habet immortalitatem, qui non cuiuscũque gratia, sed natura sua nec potuit, nec poterit, nec potest aliqua conuersione mutari: nec potuit, nec poterit, nec potest aliqua mutatione peccare. Eandem sententiam refert Magister in secundo sent. dist. 7. c. 3. & in eod. 2. dist. 25. c. 6. dicit Magister, Ex prædictis perspicuum fit, quòd maior fuit libertas arbitrii prima quàm secunda, & tertia multo maior quàm secunda, & prima. Prima enim libertas arbitrii fuit, in qua poterat peccare & non peccare. Vltima verò erit, in qua poterit non peccare, & non poterit peccare. Media verò est, in qua potest peccare & non potest non peccare, ante reparationem etiam mortaliter, post reparationem verò saltem venialiter. Et possunt notari in homine quatuor status liberi arbitrii. Ante peccatum enim ad bonũ nil impediēbat, ad malum nil impellebat, non habuit infirmitatem ad malum, & habuit adiutorium ad bonum. Tunc sine errore ratio iudicatur & voluntas sine difficultate bonum appetere poterat. Post peccatum verò ante reparationem gratiæ premitur à concupiscentia & vincitur, & habet infirmitatem in malo, sed non habet gratiam in bono, & ideo potest peccare & non potest non peccare etiam damnabiliter. post reparationem verò ante confirmationem premitur à concupiscentia, sed non vincitur, & habet quidem infirmitatem in malo, sed gratiam in bono ut possit peccare propter libertatem & infirmitatem, & possit

fit non peccare ad mortem propter libertatem & gratiam adiuuatam: nondum tamen habet posse omnimodo non peccare, vel nõ posse peccare propter infirmitatem nondum perfectè consummatam. Post confirmationem verò infirmitate penitus consumpta, & gratia consummata, nec vinci poterit, nec premi, & tunc habebit non posse peccare. Ecce quàm clarè aperit Magister hunc tractatum, ad quod fortius validandum idem Magister dicit in 3. sent. dist. 1. dum quærit, an ille homo, (scilicet à Deo assumptus) peccare potuerit, uel nõ esse Deus, hic distinctione opus est, utrũ de persona, an de natura agatur, si enim de persona agitur, manifestum est, quia peccare non potuit, nec Deus non esse potuit. Si verò de natura discutiendum est, vtrum agatur de ea tanquàm verbo vnita, an tanquàm non vnita, & tamen enti, idest an de ea secundum quòd fuit vnita verbo, an de ea secundum quòd esse potuit & non vnita verbo, non enim ambiguum est animam illam entem vnitam verbo peccare non posse & est sine ambiguo verũ eandẽ, si esset & non vnita verbo, posse peccare. Certe hoc præsupposito, quanto magis potest peccare, & sic hæreticam esse animam Papæ per argumentum, si de quo minus. 2. Topic. &c. Roboratur hæc sententia per determinationem Doctorum decidentium communiter in secundo sent. dist. 23. quòd Deus non possit facere voluntatem creaturæ rationalis impeccabilem per naturam, quia solus Deus est, in quem non potest cadere peccatum, ut dicit Hieronymus in tracta. de filio prodigo. Ex quo Anselmus in lib. cur Deus homo, declarat quòd ideo Deus non potuit facere creaturam rationalem impeccabilem per naturam, quia non poterat facere ipsam esse Deum. ergo nulla creatura potest esse impeccabilis per naturam, nisi assumpta in unitate naturæ diuinæ. & sic erit & est impeccabilis non secundum naturam humanam, sed secundum naturam & gratiam diuinam. Si verò consideremus posse hominis secundum ipsam diuinam gratiam, tunc dicendum quòd ex gratia diuina potest quis passiuè sanctificari in utero matris, in tantum quòd nunquam actualiter peccet mortaliter, sed tamen ex libertate arbitrii poterit peccare venialiter, sicut creditur de Ieremia, de quo scriptum est, Priusquàm te formarem in utero, noui te: & antequàm exires de ventre sanctificaui te. Ierem. 1. Et de Ioanne Baptista, Luc. 1. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. Et tamẽ Augustinus de obitu Sanctorum dicit, Si

B. Joannes à Capistrano

omnes Sancti, qui fuerunt ab initio mundi & erunt usque in finē congregati, interrogarentur quis eorum esset sine peccato, puto quòd omnes dicere nt illud, quod Io. Euangelista dixit I. Ioan. I. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, excepta Virgine gloriosa, de qua cum de peccatis agitur, nullam prorsus uolo fieri mentionem ob reuerentiam Domini. Ecce in tanta generalitate solam excepit Virginem, quæ nec primam similem visa est, nec habere sequentem, de qua scriptum est, Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus, & in alio Ps. surge Domine in requiem tuam, tu & archa sanctificationis tuæ. superabundauit enim in ea plenitudo diuinæ gratiæ super omnes creaturas. Vnde Gabriel eam salutans dixit, Luc. I. Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Et infra, spiritus sanctus superueniet in te, &c. Vnde Albert. Magnus in quarto compendii Theologicæ veritatis, tractans de sanctificatione materna dicit, Sanctificatio triplex est. Quædam communis, vt quæ fit per sacramenta. Quædam specialis, vt quæ fit per gratiam spiritus sancti. Quædam specialissima, vt quæ fit per gratiam singularem. Prima remouet culpam, & confert gratiam, remanet tamē fomes & pronitas ad peccandum: & talis est in baptis. Secunda remouet culpam & pronitatem peccandi mortaliter, & talis fuit sanctificatio Ieremiæ & Io. Baptiste. Tertia remouet culpam originalem & pronitatem peccandi tam uenialiter quàm mortaliter, & talis fuit sanctificatio beatæ Virginis. Et infra dicit, quòd ad confirmationem perfectam tria pertinent. Primum est inseparabilis coniunctio rationis ad Deum. Secundum est inflexibilis subiectio inferiorum potentiarum animæ sub imperio rationis. Tertium est indiscontinuable conuersio actualis totius hominis in Deum, quando homo diuina dulcedine affectus ex toto corde, ex tota anima & ex omnibus uiribus, semper actu tendit in Deum, & in quodcunque aliud, in quantum in eo relucet Deus. Primum horum habet gratia sanctificationis simpliciter, ut scilicet nullus qui eius particeps fuerit, possit peccare mortaliter. Secundum habuit beata Virgo, & ideo nec uenialiter unquam peccauit, sicut dicit beatus Augustinus. Tertium autem non potest conuenire gratiæ uix eo quod hæc ex Dei fruitione causatur, quæ tantum est in patria, & subdit quòd tres fuerunt sanctificationes matris Dei. Prima fuit sancti-

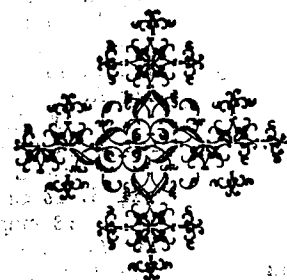
De Papæ & Conc. sue Eccl. auctoritate. 140

sanctificatio in utero matris, & hæc tres effectus habuit, scilicet originalis culpæ expiationem, & gratiæ infusionem, & fomitis tantam restrictionem, quòd non posset aliquod peccatum inducere, licet ipse fomes maneret secundum essentiam. Secunda sanctificatio fuit in spiritus sancti obumbratione & filij Dei conceptione, quæ tribus præmissis duo superaddidit, scilicet omnimodam fomitis extinctionem & confirmationem in bono, ita quòd quæ prius poterat non peccare, iam non posset peccare. hos duos effectus expressit Angelus, Luc. I. dicens, Spiritus sanctus superueniet in te. quantum ad primum, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. quantum ad secundum. Tertia sanctificatio fuit in filij Dei inhabitatione, qui nouem mensibus in eius utero mansit, & hæc omnibus prædictis duos effectus addidit. Primus fuit quòd omnes dispositiones fomitis sublatae fuerunt, sicut quando morbus curatus est, sed adhuc interdum remanent reliquæ curandæ. Secunda fuit dedicatio ad diuina, ita quòd etiam licitis usus mundanis, scilicet matrimonialibus, eam aptari esset impossibile: quia tunc non solum mens, sed & corpus luce diuinitatis resplenduit, ut signatum fuit Ezech. 43. ibi, & terra splendebat à maiestate eius. Hæc Albertus. Cui circa subiectam materiam ad propositum Papæ, assentio & adhareo, licet de Conceptione beatæ Virginis ordo meus aliter sentiat, de quo passu alibi dixi, scilicet in Tractatu de conceptione beatæ Virginis. Patet igitur ex prædictis quòd solus Deus per naturam est impeccabilis: per gratiam autem, præter Christum, soli Virgini Mariæ concessum est, omnino fuisse impeccabilem. sed ea quæ singulariter ex priuilegio specialissimo concessa sunt uni, non possunt extendi in exemplum aliorum. I. 6. q. 1. §. hoc vel generaliter. & c. hinc est etiam. & 100. dist. contra morem. 7. q. 1. petiti. de priuileg. c. fanè. & de reg. iur. c. priuilegium, lib. 6. ergo priuilegium Christi & beatæ Virginis, ad Papam non extenduntur pro subiecta materia, de qua agimus. Aliud est enim iudiciali strepitu aduocatos inter se decertare, aliud Theologicè diffinire. Erubescant & confundantur beatæ Virgini detrahentes, quòd in triduo mortis Christi vera fides in eadem beata Virgine non fuerit totaliter conseruata, cum in cæteris defecisset, & Petrus ter negasset Dominum Saluatorem. Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. & Ioan. 18. Et quòd fides defecisset in alijs, patet per euangelicam tubam, uidelicet primò per

per tubam Matth. ult. ad fin. dicentis, Vndecim autem discipuli, & infra, quidam autem dubitauerunt. nam, vt dictum est, dubius in fide, infidelis est, vt in c. 1. de hæret. ergo, & c. Dicit enim ibi Remigius, scilicet Matth. ult. Videntes ergo discipuli Dominum cognouerunt. Et ideo pius & clemens Magister, vt omnem dubitatem auferret à cordibus eorum, accedens ad eos corroborauit in fide, dicens, Data est mihi omnis potestas in c. & in t. Marcus etiã vlt. c. scribit, Angelum dixisse mulieribus, Ite, dicite discipulis eius & Petro. vbi dicit Hierony. Mulieribus dicitur, vt nũcient Apostolis, quia per mulieres uita resurgens. Dicit autem specialiter & Petro, qui se indignum iudicat discipulatu, dum ter negauit Magistrum. Sed peccata præterita non nocent, quando non placent. & Greg. dicit, Si autem hunc Angelus non nominatim exprimeret qui magistrum negauerat, venire inter discipulos non aude- ret. Vocatur ergo ex nomine, ne desperet ex negatione. Ibi etiam idem Marcus scribit, Et illi audientes quia uiueret, & uisus esset ab ea, non crediderunt. Vbi idem Gregorius dicit, quod resurrectionem Dominicam discipuli tardè crediderunt, non tam illorũ infirmitas quàm nostra, vt ita dixerim, firmitas fuit. Ipsa nanque resurrectio dubitantibus per multa argumenta monstrata est, quæ dum nos legentes agnoscimus, quid aliud quàm de eorum dubitatione solidamus? Et ibidem Marcus scribit de duobus d. Et illi exeuntes renunciauerunt cæteris, nec illis crediderunt. vbi dicit Seuer. Cum Lucas dicat quòd iam inde loquebatur verè resurrexisset Dominum, & Simoni apparuisse, quod intelligendum est, nisi aliquos ibi fuisse qui nolent credere. Quid est enim clarius quàm ipsius Marci Euangelistæ textus, apertissimè denudans hanc veritatem, cum dicit, Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatè illorum & duritiam cordis, quia his, qui viderant eum resurrexisse à mortuis, non crediderant. vbi dicit Augustinus, Nunquid non tunc exprobraturus erat quòd non credidissent eis, qui eum viderant resurrexisse, quando iam & ipsi totiens post resurrectionem eum viderant. Et infra, sed erant ibi vtique non credentes. Et infra, Post multas demonstrationes eius, eum nouissimè recumbentibus vndecim apparuisse. i. ipso quadragesimo die. Et quoniam iam erat ab eis ascensurus in cœlum, hoc eis illo die maximè exprobrari voluisse, quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderant

ante-

antequam ipsi eum viderent, cum vtique post ascensionem prædicantibus Euangelium etiam gentes quæ non viderunt, fuerant credituræ. Post illam quippe exprobrationem, vt ait idem Marcus, dixit eis, Euntes in mundum vniuersum prædicare Euangelium omni creaturæ. Hoc ergo prædicatur, non ipsi primitus fuerant obiurgandi, qui antequam Dominum viderent, non crediderunt eis, quibus prius apparuisset. Super his verbis etiam dicit Gregorius, idcirco etiam tunc Dominus discipulos increpauit, cum corporaliter reliquit, vt verba quæ recedens diceret, in corde audientium impressa remanerent. Et Hieronym. dicit, exprobrat autem incredulitatem vt succedat credulitas. Exprobrat duritiam cordis lapidei, vt succedat cor carneum charitatis plenum. Hæc sunt prædicti Doctores. Luc. enim vlt. c. dicit, quod visa sunt ante illos scilicet Apostolos, vt supra proximè expressit, sicut deliramenta, verba ista, scilicet quæ multa referebant de resurrectione populi. sequitur, & non credebant illis. Petrus autem surgens & c. vbi dicit Eusebius, solus enim ipse, scilicet Petrus, credidit feminis dicentibus se Angelos vidisse. Et Thomas dicit, Petrus autem hoc audiens tollit moras & vadit ad monumentum, quia nec ignis nouit moras.

INDEX

De Papæ auctoritate.

Nn

Erra-

Errata sic corrigenda.

Lector, numerus prior paginam, secundus lineam, litera
A B. primam & secundam paginae faciem tibi indicant.

pag.	lin.	pag.	lin.
4	A. 32 canonica		
5	A. 3 terrarum	63	A. 31 praedictos
6	B. 2 plures		B. 31. conuexata
7	B. 15 at, verò	64	A. 35 quo
	33 mundis	66	B. 24 ex
11	B. 9 cum	67	B. 9 instanter
13	B. 25 potest	68	B. 25 dirigens
16	B. 28 intellige-		anteq. inferiorum
19	A. 21 inducere	69	A. ult. Ipeclatiuius
	B. 32 sacerdotum	70	A. 12 quo
22	A. 16 fundavit	73	A. pen. itarui
30	A. 14 confusionem	74	A. 31 seruiant
33	A. 32 nec. nox	75	B. 4. quadam
36	B. 28 pronuciare	78	A. 11 generationem
42	A. 6 fratribus	79	B. 20 itaterem
	9 Parat	81	B. 21 dominatorem
43	B. 21 indicabunt	87	A. 4 habitum
46	B. 31 in semine	101	B. 24 gatam
47	A. 11 dicite	102	B. 3 conueniant
	14 venit		18 fulcritum
48	B. 25 utar	105	A. 25 ergo
	penult. exurgat		B. 3 reconciliat
49	A. 16 ostenderent	109	A. 32 epistolis
	19 audierunt	113	B. 14 dignaretur
	B. ult. functos	115	A. 6 clauis
50	A. 31 misceantur		deleatur is
52	A. ult. hostiam suis	121	A. 31 tibus
	B. 29 cum oleo		36 Greg.
53	A. 18 crediderit	124	B. 26 aut.
54	B. 8 regum		28 caueant
55	B. 33 factam	127	A. pen. Episcopus, & antequam
56	B. 11 & magistra: nam	131	A. 16 condendi
57	B. 5 ministrati	133	B. 25 superius
58	A. 30 Didascal	137	A. 23 Marcellinus
59	A. 32 vxoribus	140	A. 27 Cyrino
60	A. 13 confirmat		B. 1 habuit

INDEX

INDEX RERVM
PRÆCIPVARVM,
QVÆ IN HOC LIBRO

de Papæ & Concilij, siue Ecclesię
auctoritate, continentur.

Abraham, an fuerit presbiter, & quis fuerit primus sacrificas in altari. pag. 36	Anathematizo, verbum, secundum subiectam materiam capitur ead.
Abrahā, quomodo presbiter appelletur & princeps 37	Angeli & omnes equabuntur 58
Abraham legem circumcisionis accepit ead.	Angelos iudicabimus 56
Abrahę promissa, & benedictio omnium nationum 36	Anglię regnum Romana Ecclesia est 61
Absolutus non parens intra terminū, elapso termino reincident in eandē excommunicationem 98	Anima cunctis est preponenda. 31
Actus actiuorum operatur in materia patiente disposita 122	Anima omnis potestatibus sublimioribus subdita sit, bonis, vel malis 118
Ad imaginem & similitudinem, verborum declaratio 29	Animale prius est quam spirituale 88
Adiectione non indiget plenitudo. ea.	Antistes mundi 125
Alabastrum fractum, idest Christus lanceatus, repleuit totum domum, idest uniuersalem Ecclesiam 115	Apostata, an sit excommunicatus 106
Altari seruans, de altari participat 43	Apostoli, quando fuerint instituti sacerdotes 6
Amedeus, cui comparatur 111	Apostolicis preceptis a nemine resistatur 114
Amedeus, abominatio desolationis 116	Apostolicum ius transgredi, nullus fas est 106
Anania & Sapphira 88	Apostolis omnibus data auctoritas a Christo, quo intelligatur 114
Anastasiy h. historia 137	Apostolorum dignitatis & temporis prioritas 7
Anathema, quid. 106. & 107	Appellatur ad Papam 89
Anathematis sub pœna multa prohibita 107	Arca Noe, figurabat Ecclesiam Christi 36
	Ars imitatur naturam 56
	Auricula per Perrum incisa 76
	Authoritas inuendi & inuenendi 86

Index.

Authoritas Papa ad quid protenda- tur	93	Cardinales, sunt terra cardines, & Papa collateralis	102
Authoritas Papa, etiam in iuramē- to semper intelligit excepta.	103	Cardinales quādoque fratres, quan- doque dilecti filij nuncupantur	123
Authoritas a Christo omnibus Apo- stolis data, quomodo intelliga- tur	114	Cardinales sede vacante, si expedit, possunt & debent congregare con- cilium	133
B			
B artolus pro collegio Cardina- lium, & eius declaratio	133	Carolus pro defensione rerum eccle- siasticarum fuit postulatus a Pa- pa	26
Basilius praefectus	103	Carolus magnus Francia Rex, cū successoribus per quot an. impe- rium tenuerit	63
Bellū quare clericis prohibetur.	85	Carnis in vitium labentes prater vo- tum continentie, inter bigamos computantur	96
Bigami ficti & veri	95	Casus quidam ad Papā adeo perti- nent, quod requirunt speciale mandatum	94
Bigamus, factus religiosus, privile- gia ecclesiastica recuperat. ead.		Casus 89. Pape reseruati a Specula- tore numerati	100
Bona terrena, quo iure tenentur	66	Causa cessante, cessat effectus	106
Bononia, & Romandiola, Ecclesie Romana donata.	60	Causam tuam tuo ore iudica	125
C			
C aiphas prophetavit	119	Cælorum regnum absque Petri con- fessione nullus intrabit	128
Canonum violatores, dicuntur spiritum sanctū blasphemare	93	Census Casari per soluendus	80
Capita diuersa in vno corpore, mo- strum faciunt	35	Caphas	113
Capita duo ponere, est hereticum lu- ciferinum	120	Cæsaris que sunt, Casari datur	122
Caput humanum visibile totius ec- clesie, est Papa	220	Cate, & cetera præ eminentia in na- tura	33
Caput a capiendo dicitur	123	Christi misteria septem per Isa- iam	48
Caput & membra	53	Christi a charitate nihil nos sepa- rare debet	70
Caput misteriale Christus, mini- steriale Papa	ead.	Christi potestas quomodo data dici- tur	83
Caput ex quo totum corpus per ne- xus & coniunctiones	124	Christi paupertas, quomodo intelli- gatur	ead.
Caracter, quid	17	Christi regnum an sit de hoc mun- do	84
Caracter imprimitur in tribus sa- cramentis	ead.	Christus qui non est, Antichristus est	118
Caracter in quolibet ordine impr- mitur, & siquid omittitur suppl- ri debet	52	Christiani an teneantur subiace- re tyrannis	73
Cardinales maxima prerogatiua notantur	101		
Cardinales sunt pars corporis Pa- pe	ead.		

Chri-

Index.

Christo nomen, quod est super omne nomen, quomodo intelligatur do- natum esse	83	ecclesia nuncupetur	114
Christus quare ter dixit Petro, pa- se	3	Christus, in necessarijs, Ecclesia nu- quam desuit	120
Christus soluit tributum	27. & 48	Christus sicut accepit a præ duplex sceptrum, sic a Christo Papa.	130
Christus iudicauit cæsum solui.	27	Circumstantia diligenter sunt qua- rende	128
Christus dixit nihil habere in hoc seculo	ead.	Claues Ecclesia	122
Christus renunciauit regno terre- no	ead.	Claues Ecclesia potestas & discre- tio	128.
Christus confessus est Pilato, se non habere regnum terrenum	ead.	Clauium ad usum duplex potestas requiritur	120.
Christus prohibuit gladium spiri- tualem	28	Clauium auctoritas omnibus Apo- stolis sub Petro data fuit	127
Christus Iesus, summus Rex, & summus sacerdos	44	Clericis quod superest, pauperum est	43
Christus tanquā Imperator & Rex templum expurgauit.	ead. & 47	Clericis competit horrari seculares ad protectionē fidei, Ecclesia vel patria	85
Christus tanquam Imperator ado- ratur a Regibus	45	Clericis an liceat se defendere in bellis	ead.
Christus semper est cum Ecclesia multipliciter	ead.	Clericis quare in veteri testamēto li- cebat occidere, sed in nouo nō.	87
Christus, Rex, Sacerdos, & prophe- ta	47	Clericis quare hodie prohibetur oc- cisio	88.
Christus Sacerdos	52	Clericum turpiter agētem cum ma- tre filia uxore vel sorore percu- ties, an teneat ire ad Cur. Ro.	98.
Christus an instituerit ecclesiasti- ca sacramenta	ead.	Clericus suadens mortem pro defen- sione, an efficiatur irregularis.	86.
Christus habuit curam non anima- rum tantum, sed & corporum	56	Clericus pro quibus criminibus de- poni possit	119
Christus habuit oculos, ut exem- plum Ecclesie demonstraret	78	Concilia quatuor sancta, sicut qua- tuor euangelia veneranda	105
Christus an habuerit quicquam in hoc seculo	80	Concilia vniuersa professione Ro- mani Potificis sunt roborata	131
Christus Rex regū, & Dominus do- minantium	83	Conciliabulum	102
Christus fugiens regnum, an suo iuri renunciaisse monstretur	84	Concily gesta Papa reuocat	105
Christus est sponsus Ecclesie & re- ctor & pastor et cap. ecclesie prin- cipale	105	Conciliarum tria sunt genera.	102
Christus approbat coniugia multi- pliciter	107	Conciliū quid, & vnde dicat.	ea.
Christus, et Papa, quomodo caput		Concilium vniuersale celebrandū an requirat Papa auctoritatē. ea.	
		Concilium non potest Papa legem imponere	105

Con-

Index.

Concilium an possit constitutiones facere causas audire, &c.	131	uina	105
Concilium, sede vacante quomodo posset congregari	132	Consuetudinē Romane Ecclesie an omnes teneantur seruari	109
Conc. non. potest constitutio, aposto- licas reuocare, etiam legato apo- stolico presidente sed vacante, se- de potest quandoque	133	Contumelia parentum morte lui- tur	108
Confessor Papa	120	Corporis humani ad mysticum si- militudo	112
Conficiendi & absolucendi de pote- state, Theologorum determina- tio	8	Corpus vnum sumus multi, quamq̃ membra diuersa	111
Confirmatus qui non est, scienter su- scipiens ordinem peccat, & simi- liter conferens	19	Cruce de bannienda contra infide- les & rebelles	25
Congregabo omnes gentes in valle Iosaphat	123	Crucis titulus	82
Coniugua multipliciter Christus ap- probat	107	Cruce predicari, quare sine Papa li- centia non debeat	26
Consequens presupponit antece- dens	57	Cruce an possit contra scismaticos predicari	ead.
Constantiense decretum circa Pape electionem	12	D	
Constantinopolis	67	Ata mihi omnis potestas	124
Constantini donatio an valuerit	61	Datum desuper	118
Constantinus, Christi ad fidem ve- nit	79	Decimas non esse soluendas, asseren- tes, heretici reputantur	43
Constantinus imperialem sedem re- liquit Ecclesie	ead.	Decima & redditus Leuitarum	40
Constantinus beato Syluestro, quo- modo gladium resignauerit	91	Decime Neem. s: tempore soluta fue- rit de fructibus terrae, de bestijs & de operibus	41
Constantinus dotauit Ecclesiam	27	Decime miste	43
Constantinus liberatus a Syluestro & donatio per eum facta Eccle- sie	59	Defensio quando licita sit & quando non	87
Constantinus quod iniuste detinuit, iuste restituit	67	Dei iudicium per seipsum contra Adam, contra Cain, & subseque- tes	35
Constantinus lateranense palatium in Basilicam dedicauit, & cen- suit matrem Ecclesiarum, omniu appellari	129	Dei iudicium contra rebelles Moi- se	39
Corpus sine capite, monstrum est	120	Deus, quare non simul virum & mulierem creauit	29
Cosroe	117	Deus omnium principium, & ho- mo hominum	ead.
Constitutiones Pape, appellantur di- uina		Deus in pietatis operibus vult ab omnibus imitari	88
		Deus vnus praeest vniuersaliter ec- clesie triumphanti	121
		Deus quod dedit Papa, maius om- nibus est	123
		Deus creaturam, impeccabilem per natu-	

Index.

naturā quare facere non pot.	139	E	
Deus solus per naturam impeccabi- lis est, per gratiam autem prater Christum, soli virgini Maria coecessum est omnino fuisse impec- cabile	140	Ecclesia existit tribus modis.	22
Demetrius Rex statuit tributa sa- cerdotibus largiri	42	Ecclesia an de his, qui foris sunt, iudicet	25
Deponere eius est, cuius ē ponere	65	Ecclesia quando de infidelibus iudi- cet	ead.
Depositio Imperatoris	ea:	Ecclesia militans, est pars trium- phantis	28
Desiderius rex capitur	63	Ecclesia unica, unico Christo con- surgit, extra qua non est salus	34
Diaconus quomodo potest corpus do- mini dispensare	51	Ecclesia Romana totius orbis obti- ner magistratum	56
Dicite discipulis & Petro, verba, quid denotent	104	Ecclesia orat pro Regibus & reli- quis	61
Dignitas regalis a Papa impetra- tur	100	Ecclesia Lateranensis, an sit prin- cipalis in orbe & orbe	ea.
Dignitatē cuiuscunque ordinis in- stituit Ecclesia Romana, qua fi- dei mater extat	125	Ecclesia Romana, an errare pos- sit	105
Distigue tempora, & concordabis scripturas	106	Ecclesia Romana de omnibus iudi- cat, & a nemine iudicatur	28
Diuidens singulis prout vult	112	Ecclesia Romana mater omnium & caput est caterarum	110
Diuina non sunt Imperatoris	55	Ecclesia Romana omnes ecclesias dignitate instituit	116
Diuina supersunt humanis, & ter- renis caelestia preferuntur	58	Ecclesia Romana, mater fidei nun- cupatur	ead.
Diuerfitas rerum, vniuersitatem co- stituit in natura	70	Ecclesia Romana, immaculata per- manet	127
Diuerfitas ordinum tendit ad con- cordiam capitū & memb. ead.		Ecclesiam ad Romanam, quasi ad matrem omnes recurrunt	134
Dominandi potestas omnis, an a Deo sit	71	Ecclesiarum omnium primatū Ro- mana tenet	103
Domine, quo vadis?	35	Ecclesia Romana priuilegium qui auferre conatur, hereticus est.	22
Dominium reru ad iustos pertinet.	66	Ecclesia fides non deficiet	67
Dominium Christi multipliciter pa- testit	81	Ecclesia triumphantis, ad militan- tem, exemplum	68
Donatio Ecclesie si facta non esset, facienda foret	65	Ecclesia Romana potestati detra- here, hereticum iudicatur	26
Donatio facta per Constantinum, an reuocari possit	60	Ecclesia vniuersalis caput in terris est Papa	64
Donatio facta Ecclesie per Constā- tinum	78	Ecclesia in fauorem statuit, in eius non debet redundare iacturā	90
Duc in altum, verba, quid dono- tent	104	Ecclesia Romana primatum Chri- stus	

Index.

stus principaliter tradidit, & postea Concilia ratificauerunt	103	Excommunicatos nominatim ac complices a Papa, ipse solus abfoluit	198
Ecclesia Romana statutis inobediens, hereticus indicatur	106	Excommunicationis exceptio non obstat contra eligentes Papam	10
Ecclesia Romana privilegium violans, hereticus est censendus	8	Excoicatus per annum existens post exci. ex suspicione, tanquam hereticus condēnari potest	26
Ecclesie Romana consuetudinem, an omnes teneantur seruare	109	F	
Ecclesie vniuersalis auctoritas in Papa residet	126	Allacia in diuersificatione generis subalterni	16
Ecclesia potestas dupliciter distinguenda	129	Falsantes literas apostolicas Papa solus abfoluit	98
Ego pro te rogavi, verba, quid denotent	104	Felicitas ultima hominis, est perfectio speculatiua	68
Electiois Papa per cōtum Cardinalium forma non potest immutari	105	Federicus Imperator depositus	65
Electores imperij, qui sunt	62	Fœmina vnica, sicut sub uno Adā, ita vnica Christi Ecclesia sub vno Vicario	34
Electores imperij, an Papa possit priuare	63	Fidei fundamentum in Christo	114
Entia nolunt male disponi	68	Fideles omnes, sunt Christus	112
Episcopatus, an sit ordo, differentia est inter Theologos & Canonistas	14	Fideles Christi omnes vice Christi sub Pape regimine esse debēt	123
Episcopatus Romani cessatio per interualla temporum post mortem pontificum Roman.	132	Fidei fundamentum in Christo	114
Episcopi ad Regem, quasi auri ad plumbum comparatio	64	Fidei radix uiget, & si folia cadunt	125
Episcopi tenentur seruare hospitalitatem, ergo temporalia subsunt eis	57	Fidei ad veritatem pertinet vnum principalem habere Christi Vicarium	128
Episcopi soli, fratres Papa dicuntur	113	Nominum distinctio dominiorum rerum declarat	127
Episcopi & presbiteri synonymi	127	Fides Ecclesia non deficiet	67
Episcopi dicuntur Christi Vicarij quo ad quid	130	Fides sana ubi non est, non potest esse iusta	119
Episcopus omnis sumpsit principium ab Ecclesia Romana	110	Fides vna totius Ecclesie	126
Episcopus & capitulum faciunt vnum corpus	132	Fides vera in beata Virgine in triduo mortis Christi totaliter conseruata	140
Aetas secunda, & atas tertia	36	Fines omnes terre in Ecclesiam Romanam tanquam in solem respiciunt	126
Aetas quarta tempore Moysi, qui fuit sacerdos & princeps populi	37	G	
Aetatis prima ordinatio	33	Edean	44
		Generis humani principium ab	

Index.

ab vno homine	29	multis de causis	65
Gladij duo	76	Imperator non potest dare legem ecclesie quamquam in sui adiutorium Ecclesia. vii possit	69
Gladius vtriusque Imperij penes Petrum remansit	22	Imperator quo dñs mundi dñ.	92
Gladius spiritualis	76	Imperatoris depositio	65
H		Imperatorū nullū ritū gladiū exercuit qui ab Ecclesia non accepit	190
Amus piscatoris	21	Imperij electores qui sunt	62
Hamus quid significat	22	Imperij translato ex uexatione Ecclesie per Regem Desiderium	63
Hebraeorum Reges	66	Imperij derivatio	ea.
Heresis an possit opponi contra electum Papam	11	Imperium Romanorū, quartū fuit	64
Heresis maius est periculum quam aliorum criminum	118	Imperium a Deo procedens	72
Heretici & scismatici rationabiliter occiduntur	27	Imperium an præcesserit sacerdotium, uel econuerso	77
Hereticus corrigibilis non deponitur	109	In cœlis, & in cœlo, differunt	127
Hereticus indicatur non tenēs quæ predicant sancta & Concilia	137	Incendiar. & effractoress Papæ solus abfoluit	98
Hierarchia omnis in Papa perficitur super terram	122	Incorrigibilis peccator, non tamen hereticus dicitur	118
Hominis posse, secundum naturā & secundū gratiā cōsiderādū	138	Indefinita æppollet vniuersali	116
Homo	33	Indulgentiam plenariā solus Papa concedit	26
Homo cum iuste occiditur, lex occidit	89	Inhibitoria pro exhortatorijs capitulatur.	133
Homo mendax & vanitati similis factus	137	Inflati verbo superbia	113
Homo a Deo assumptus, peccare an potuerit, vel non esse Deus	139	Iniustitia regnum transfert	80
Honorem nemo sibi sumit, nisi vocatus a Deo	77	Innocentia cōfessus, se submittit	120
Hostiensis Episcopus cōsecrat Papam	15	Intellectui speculatiuo omnia inferiora subsistunt	68
Hostiensis obtinet primum locum penes Papam, & quid de alijs ea.		Intellectus speculatiuo & practictus eadem	ead.
I		Intelligere, quid	
Einij dispensatio	122	Inuocatio diuini presidij	1
Iesus q̄ est Dei filius nō est gratia sed natura, & q̄ fili⁹ Dei ē filius Virginis, nō est natura sed gr̄a	112	Iosue	44
Imperator est, & dicitur dominus orbis & mundi	28. & 72	Irregularitas homicidij & bigamie, quomodo cauſetur	68
Imperator est aduocatus urbis	61	Isaac, & Rebecca	37
Imperator est caput Imperij	123	Judex Ecclesiasticus immiscet se iurisclari i quoddecim casib⁹	89
Imperator deponitur per Papam		Judex secularis quicūq; impiè agit, potest haberi recursus ad iudicem Ecclesiasticum	90
		Julianus apostata	59
		Jura ex tempore, loco & persona cō-	

Index.

ueniant	106	M etropolitani sine auctoritate nihil agatur	103
Jurisdicctio spiritualis supra naturā operatur	31	Moyſes conſtitutus fuit dñs Pharaonis, & Papa Imper.	1 & 38
Jurisdicctio ſpūalis, dñatur ſclari. ea.		Moyſes fuit maior & ſublimior Aaron.	8 & 37
Jurisdicctio Papa ſcindi nō pōt.	119	Moyſis Dominus in temporalibus & ſpiritualibus inſtitutus.	39
Jurisdicctionum Pontificalium & imperialium diſtinctio	32	Moyſis decretum, quaſi teſtamentum.	43
Jurisdicctionum diſtinctio nō aufert auctoritatē Papa, quin utrumq; habeat gladium.	89	Moyſis lex imperium & gladius temporalis	38
Juſtinianus	59	Monachum inuitum de monaſterio extrahit Papa.	94
L		Monachus apoſtata, ſuſcipit ordines.	106
Lapis uinus, Chriſtus	119	Motio eſt à virtute motoris	75
Lapis offenſionis & petra ſcandalī	ead.	Motor orbis ad imperium ſummi Dei	69
Legitimationem quo ad temporalia Imperator dimittit	32	Mundi creatio	33
Leo Papa iij. humilitatis grā ſe ſumittit ſicut Chriſtus dixit, Quis ex vob. arg me de pec.	129	Mundus factus eſt per hominem, & homo propter Deum.	58
Leuitarum poſſeſſiones	42	N	
Liberi arbitrii ſtatus, quatuor in homine notari poſſunt	138	N Abuchodonofor ſtatuta	64
Liberii Pape hiſtoria	137	Natura Angelica	36
Lilia quandoq; malos ſignificāt.	46	Nomen, quod eſt ſuper omne nomē, quō Chriſto donatū eſſe dicat.	83
Loculi Chriſti	43	Nomina ſummorū Pontificū in Decretis cōciliorū opponi debet.	104
Lucifer quomodo dicatur	30	Nomina diuinitus impoſita eminentiam gratie ſignificant.	114
Ludouicus imperator primus	60	Nouatiano et Amedeo aduerſat. iii	
Luminaria duo, quid	23	Nec aue ei dixeritis.	119
Lux	33	Nullus uniuersalitatis vocabulo unquam utatur, quare dicitur.	121
M		O	
Maiores iubent, minores obtēperant.	117	Obedientia triplex	76
Marcellini Papa a Diocletiano Impe. compulſi idolis incenſum offerre, hiſtoria.	137	Obedire ſacerdotis imperio nō	
Marcellin⁹ renunciauit Papatui, & Clemens ſucceſſit	115	le nō moriatur.	108
Marcus, Alexandrinus Epiſcopus extitit	114	Occidere propria auctoritate à q̄bu prohibetur.	88
Matre ex unica naſci quempiam oportet	56	Omne qui dicit nihil excludit.	122
Melchizedech	36	Omnes unum corpus ſumus.	71
Membra particularia & uniuersalia contra baſiliſcos	110	Omnia noſtra ſunt.	58
		Orbis terrarū cura Petro cōmiſſa.	5

Orbis

Index.

Orbis maior eſt urbe, quomodo intelligitur.	104 & 109	Papa nō enim contra leges imperiales indicat & diſponit	ead.
Ordo quid ſit, ad intelligendum, an Epiſcopatus ſit ordo.	15	Papa ſucceſſor Petri, terreni ſimul & cōleſtis imperij Vicarius Ieſu Chriſti	93
Ordo an ſit ſacramentum.	17	Papa tanquam columna & ſaxum immobile	94
Ordo q̄ ſit ſacramentum, decifio.	19	Papa monachum inuitum de monaſterio extrahit	ea.
Ordo in omnib. neceſſarius eſt	120	Papa abſoluit ab obligatione hōi. ea.	
Ordinationi, quid ſi quid de eſt	6	Papa ſucceſſit imperio & eius ſententiam reuocat.	ead.
Ordinationem acquirunt	120	Papa ſponſus Eccleſie dicitur	ead.
Ordines, quot ſunt	16	Papa renunciari poteſt papatui. ea.	
Ordines ſinguli, qui	19	Papa omnia iura tenet. ea. periculis obuiat. ea. errantes reconat. ea.	
Ordines ad eccleſiaſticos pertinētia in quibus omnibus, & ſingulis Chriſtus miniſtrauit	50	Papa eligitur à duabus partib⁹ Cardinalium, alias excōicatus eſt. ea.	
Oues & paſtor.	111	Papa ſolus q̄ facere poſſit.	95 & 96
Oues paſtorem non arguant.	113	Papa concedit vt veniatur contra licitum iuramentum	ead.
Ouille unum & paſtor unus.	111	Papa diſpenſat cū irregularibus ſub homici. & Sim cū Simoniaco. ea.	
P		Papa diſpenſat cū dānabiliter ſe ingerere diuinis, cum clerico excōicato in concilio, q̄ ſe principis iudicio ſubiugauit cū bigamo	95
Papa an poſſit q̄ ſibi liceat eligere	10	Papa nō diſpenſat contra ius diuinum, & naturale	ead.
Papa an poſſit accuſari de Simonia	11	Papa maior eſt ap̄to et quoli. hōe. ea.	
Papa a quo debeat conſecrari	13	Papa ſolus diſpenſat cū non ordinato miniſtrante, & promotore per ſatrum, cum ſurtiue ordines ſuſcipiente & alijs caſibus	96
Papa ante coronationem media bulla vitur	ea.	Papa an ſit ſupra vel inf. Cōc.	104
Papa ubi debeat conſecrari	ead.	Papa reuocat geſta Concilij	105
Papa a quo ſuſcipit auctoritatē.	21	Papa nō habet ſuperioritatem.	ead.
Papa quare vitur baculo	23	Papa habet plenitudinem.	ead.
Papa Dei auctoritate decernit.	ea.	Papa nō pōt cōtra articulos fidei. ea.	
Papa qualis debet eligi	24	Papa derogat cōſtitutioni Cōcily etiā nō facta mētionē Cōcily	106
Papa a Dño, Imperator a populo	ead.	Papa dicitur caput Eccleſie	ead.
Papa habet plenitudinē ptatis	38	Papa eſt ſpōſus Eccleſie rect. paſtor, caput, & quilibet Epiſcopus ſponſus Eccleſie ſua dicitur.	110
Papa caput eſt totius populi Chriſtiani	55		
Papa et Imperator poſſunt immenſe donare	60		
Papa, an poſſit priuare electores imperij	63		
Papa non ſubycitur canonibus	65		
Papa omnes iudicat & a nemine iudicatur	ead.		
Papa ſupplet defectum imperij	89		
Papa humilitatis cauſa dicit ſe nolle uſurpare regiā dignitatem.	92		

Index.

Papa successor est Petri et Pauli. 113	Papa à Christo duplex sceptrum ac cepit, quemadmodum Christus a patre. 130
Papa & Christus, quo caput Ecclesie nuncupentur. 114	Papa semper potest reuocare gesta Concilij. 133
Papa dicitur rector vniuersalis Ecclesie. 116	Papa in quibus potest successori in- hiber. ea.
Papa de criminoso quis cognoscat. 117.	Papa tollit decreta Conciliorum de vacaturis. 134
Papa quid si à fide deuus deprahens sit. ea.	Papa, an possit esse hereticus. 135
Papa potest condere canones, sed nō subijcitur eis. 118	Papam non posse dispensare contra vniuersale statum, quomodo intel ligatur. 117
Papa hereticus seipsum priuat 119	Papa auctoritas ad quid protenda- tur. 93
Papa hereticus corrigibilis deponi non potest nisi per seipsum. ea.	Papa ab omnibus est obediendū, tā quā principi vniuersorum. ea.
Papa post renunciationem non est superior, sed inferior. ea.	Papa flectatur omne genu. 94
Papa obtinet vniuersalem potesta- tem. 121	Papa conuenit omnium animarum cura, cuius sententia facit ius quo ad omnes. ea.
Papa quod non appelletur Summus Pontifex, humilitatis gratia fuit 121.	Papa est, quæstio fidei, translatio & depositio, exemptio Episcopi, acce- ptatio renunciationis, depositorū uel degradatorū restitutio, inter- pretatio priuilegorū, rescriptorū uel Statutorum. Mutatio sed. Episcopalis, subycere unū Episco- patum alteri, vel unum diuide- dere commutatio voti Hieroso- limitani. Apost. Petri, & Pauli atque S. Jacobi. 94
Papa solus dat indulgentias plena- rias. 122	Papa auctoritas etiam in iuramentis semper intelligit excepta. 103
Papa habet utrūque gladium. 122	Papa constitutiones, appellantur di- uina. 105
Papa est caput temporale. ea.	Papa sententia. 6
Papa omnia potest claue non erran- te. 124	Papa sententia praualet apud om- nes. 105
Papa loco Petri succedit. ea.	Papa renuntiatio insufficientis ad re- gendam vniuersalem Eccl. 115
Papa etiam si se sponte submitteret præter casum hæresis, semper po- test suam reuocare voluntate. 125	Papa sufficientia & insufficientia. ea.
Papa causas 80. tanquam maiores in signum vniuersalis Domini- totius orbis, sibi reseruauit. 129	Papa iurisdictio scindi non pot. 119
Papa omnia regit ad libitum. 130	Papa magis obediē. quā alteri cui- cunque apud Deum. 121
Papa omne ius humanum tollit, & supra ius dispensat nisi decolora- tio faciei Ecclesie sequeret, & in lege diuina quādoque dispensat, & in lege natura, ut in professione religionis. ea.	
Papa dicitur habere cœlestē arbi- trium. ea.	
Papa ubi est, ibi vniuersalis Sino- dus & communis patria. ea.	

Papa

Index.

Papa in opinionum ambiguitatibus magis credendum est, quā cate- ris quibuscunque. 126	Petro Christus totum contulit. 130
Papa iurisdictio que, qualis, & in quo consistat. 129	Petrus quādo fuit institutus a Chri- sto. 2
Papa specialis iurisdictio ea.	Petrus a petra. ea & 114
Papa nemo dicere potest, cur ita fa- cis? 130	Petrus maior ceteris 7
Papa de hæresi quā est agendū, Conci- lium congregandum est. ea.	Petrus & Paulus, in quo fuerunt pares, & in quo di spares 8
Papa & Concilij decretorum par- auctoritas, quando intelligitur. 131	Petrus dicit, subiecti estote, & in- fra, siue Reg siue Ducibus. 28
Papa post obitum ad Cardinalium collegium auctoritas deuoluit A- postolica. 132	Petrus accipi clauas pro Eccle- sia. 54
Papa potestati a nul'o derogari po- test. 133	Petrus umbra sua infirmos sana- bat. 57
Papa & Christi tribunal, idē est. ea.	Petrus an peccauerit ex incisione auriculae. 86
Par in parem, quando non habet im- perium. 104. 118. 131. & 134	Petrus quod statuit, omnes obser- uant. 109.
Particularia etiam sub vniuersali comprehenduntur. 57	Petrus, an dederit Paulo licentiam predicandi. 110.
Particularia sub vniuersali etiam contineri. 116	Petrus verbo necat & ad umbram sanat infirmos. ea.
Pasce oues meas. 193	Petrus intronizatus, fuit magister orbis terrarum. 112
Pasce fame morientem. 108	Petrus solo verbo intulit mortē A- nania, & Sapphira. 57
Patriarchatus. 113	Petrus totius Ecclesie caput exti- tit. 114
Paulus obediebat & exhibebat re- uerentiam Petro. 110	Petrus Christum ter abnegans non- fuit a Papatu depositus. 118
Paupertas Christi, quomodo intel- ligitur. 83	Petrus tantum præ omnibus & pro omnibus plenitudinem potestatis accepit, Concilium nunquā. 131
Pecunie receptio pro uisitoribus. 34	Pharao libertatem tribuit sacerdotibus in Aegyptum. 80.
Pedes supra caput. 124	Plenitudinem potestatis Concilium nunquam accepit, sed Petrus tan- tum præ omnibus, & pro omni- bus. 131
Percutiens clericum turpiter agen- tem cum matre fil. uxo. vel soro- re, an teneatur ire ad Cur. Ro- manam. 98	Plenitudo adiectione nō indiget. 30
Periculum maius est in hæresi, quā in alijs criminibus. 118	Plenitudo potestatis. 93
Petra Christus. 119	Pluralitas principatum inducit co- fusionem. 30
Petri zelus, quandoque fuit inordi- natus. 84	Pluralitas & multitudo regentium inducit confusionem. 133
Petro rebelles perempti. 39	Ponent sibi caput unum. 121
Petro utrumque Imperium est com- missum. 91	Ponti-

Index.

Pontifex summus	93	pore Gentilitatis, an tempore Dio-	ni sui distincti sint.	127
Pontifex Romanus, quare statutum	dr̄ ut nō dicatur uniuersalis, 113	Priores & maiores, inferioribus pra-	ponuntur	31
Pontifex summus vices Dei ge-	rit in terris	32	Princeps vnus	77
Pontifex summus sacerdos, princeps	& Rex	58	Principes debent subesse praefulibus,	& diuina potius discernere quam
Pontificatus Chri Iesu Dñi nr̄i.	49	Principes Christiani, an debeant se	subycere Papae	27
Pontifices Romani nolūt imperato-	rum Cura submittere	28	Principes seculi dominātur saeculo,	sed subyciuntur p̄sbitero uel cler.
Potestas omnis a Deo	27	Principia duo ponere, ē hareticu	32	Principia duo ponere, ē hareticu
Potestas spiritalis prior seculari	est tripliciter	30	Principium trahitur ad finem	68
Potestas omnis dominandi, an sit a	Deo	71	Prinilegium Romana Ecclesia vio-	lans, hareticus censendus
Potestas dominandi, an detur ex na-	tura vel ex culpa	73	Prohibita multa sub anathema-	te.
Potestas Christi quomodo data dr̄.	83			107
Potestas omnis in Papa residet, etiā	uniuersali Cōcilio cōgregato.	134		
Potestatis plenitudo	93			
Preceptis apostolicis a nemine resi-	statur	114		
Praedia tributaria etiam in Eccle-	sia transeunt cum tributo	80		
Praeeminētia creaturarum vsque	ad diem iudicij	123		
Praesse, quot modis quis dicit	121			
Pralatio durabit hoc saeculo duran-	te	70		
Pralatis concordantib. cum Papa	in constitutione, par est auctori-	tas		133
Pralatum occidens, multās, ac im-	petens, a Papa solo absoluitur.	98		
Praesbiteri & diaconi Cardina.	109			
Preascriptio oīs cōsummata est.	116			
Primatum omnium Ecclesiarum	Romana tenet	103		
Primatum Rom. Ecclesia Christus	principaliter tradidit & postea	concordia ratificauerunt.	ead.	
Prouinciarum termini fuerunt ante	Christum Episcopatum uero &	parochiaru, sem digressum, an tē		

Quanto maior es, humiliata te in omnibus 121.
 Qui iudicas alienū seruū. 124
 Quodcunque ligaueris, &c. uerba, ad quid inducat Bernardus. 104

Ratio summa est, qua pro religione facit 121.
 Rebelles principi capite puniūt. 108.
 Reges Hebræorum. 66
 Reges per Christum regnant 120
 Reges omnes (summo Pontifici, sicut Christo subyciuntur 121
 Regiminis politici ad ethicū & economicum differentia. 69
 Regnum praecessit sacerdotium. 27
 Regnum omne, Christi est 78
 Religiosis uel monachis, an liceat se cum armis defenderē 86
 Renunciatio Papae insufficientis ad regendā uniuersalē ecclesiā 115
 Renunciatio fieri debet in manibus superioris, fallit in Papa ead.
 Representatum plus est, quā repraesentans. 123.
 Repugnare quasi peccatum ariolandi

Index.

di est	93	Sedem primam nemo iudicabit. 108
Res omnes proprie Dei sunt	30	Sedes Apostolica praesidet & praefertur cunctis & uniuersis Ecclesiis. 13. & 54
Rex pauper	83	Sedes Apostolica aut sanctum inuenit, aut facit 115
Rex infidelis effectus, non debet regere fideles	119	Sedes Romana sola de omnibus iudicat, & de ipsa nullus 124
Roma caput mundi, tenet orbis uela rotundi	35	Sedes quatuor orbis, quatuor quoque urbis. 129
	S	Sententia Papae praevalet apud omnes. 105
Sacerdotij & legis translatio. 39. & 76.		Seruitus unde introducta. 74
Sacerdotij continuatio	43	Seruitus etiam inter Christianos tolleratur ea.
Sacerdotis imperio inobediens moriatur.	43. et 108.	Si peccauerit in te frater tuus, dic Ecclesiae, uerba quid in sinu est. 104
Sacerdotium Melchisedech praecessit legem scriptam.	31	Sicilia regnū, & insula, sunt de patrimonio Petri 61
Sacerdotium & imperium procedunt a Deo, sed maius est sacerdotium.	32	Sicut unguentum in capite, &c. quid 114
Sacerdotium an praecesserit Imperium, vel econuerso.	77	Simboli editio ad Papam pertinet. 126
Sacerdotium diuino flamine institutum.	125	Simon Magus. 81
Sacramentum, quid.	17	Simonia exceptio, an possit opponi contra Cardinales in Papae electione 11
Sacrificiorum forma & lex.	39	Sinai mons, quid significet 38
Sacrilegium est de Romana Ecclesia iudicare, uel de eius potestate disputare.	108	Sinodus, ceterus & conuētus, quid. 102
Salomon, an sit damnatus	46	Sine uenia puniri debet, sicut diabolus, qui maximus creatus est, de Papa intelligitur 108
Salus non est extra unam Ecclesiam.	118. & 124	Soli & Luna Papa, & Imperator, item Ecclesia comparatur. 32
Salus prima ex fide	119	Spiritualia sine temporalibus nequeunt ministrari 57
Saluatorum status tres	3	Spiritualis auctoritas instituit & inquit dicat secularia 31
Sanctus.	44	Spiritus dignior est corpore 30
Samuel sacerdos primum Regem populo praesentauit.	ea.	Sponsus Ecclesiae, Papa dicitur. 94
Samuel iussu Dei dedit Regem populo.	31	Sponsus Ecclesiae & rector, & pastor est Christus, & caput Ecclesiae principale 105
Sanctificatio triplex	139	Stater in ore piscis 80
Sanctificationes matris Dei tres. ea.		Statutis papalibus non esse obediendum, hareticum est asserere. 124
Sanctorum patrum dictis ab Ecclesia non retractatis stare licet. 137		Subditus,
Scandalum est euitandum.	79	
Schisma nullum sine haeresi.	26	
Schisma quid	110	
Securis contra secantem.	124	

Index.

Statutum, quare potest, ut filij relin- quentes parentes occasione diuini cultus essent anathema. 107	Transtulit, uerbum. 132
Subditus quando excusari possit ab obedientia Domini, uel presidis huius uita 75	Tributum per Christum & Petru solutum. 48. & 79
Subiecti omni humana creatura. 118.	Tues Petrus 103
Subijci debere omni humana crea- tura, quomodo intelligitur. 91	Tunica inconsutilis 118
Subijci, qui ex debito, & qui ex me- rito teneantur 92	Tuum, pronomen. 77
Super Cathedram Moysi &c. 118	V
Super familiam suam. i. super Ec- clesiam 124	Veritas sapius examinata ma- gis in lucem clarescit 128
Super hanc Petram, scilicet solidam confessionem. 126	Vero omnia consonant 128
Super plebem meam Principem te constitui ea.	Vicarius unus 29
Superioribus obedire iustum est. 92	Virtutes morales subsunt Theologi- cis. 6
Suspectus de heresi, per annum, non se purgans, ut hereticus puni- tur 65	Vita contemplatiua & actiua. 67
	Vita necessaria 68
	Vltio de Moab 39
	Vltio de Madianitis ea.
	Unctio capitis Episcopi, & armi Re- gis 32
	Vniri Deo per charitatem plenu- do legis est 70
	Vnitas fidelium non recipit diuisio- nem 32
	Vniuersitas sine capite, nihil agit. 104.
	Vniuersitas ex particularibus confi- citur 123
	Vniuersitas sine capite, quid agere potest 132
	Vocatus a Deo 1
	Vobiscum sum usque ad consumma- tionem seculi 124
	Vulpes fauceas habent, quare dixit Dominus 81
	Z
	Zelus sine scientia, & scientia sine charitate minime suffi- ciunt ad salutem. 85

T

Theodosius coegit 150. patres
Constantinopolitanam sedem
fieri Patriarchalem. 113

Tempora distingue & concordabis
scripturas. 106

Temporalia veniunt in consequen-
tiam ad spiritualia 69

Temporū uarietas iura mutat. 107

Tempus omnia habet. 106

Tonsurā prima & P salmistatus, an
sint ordines 16

Tradidit, uerbum. 132

Translatio Imperij ex uexatione
Ecclesie per Regem Desiderium
63.

F I N I S.

S P E C V L V M
CLERICORVM

B. IOANNIS A' CAPISTRANO,
è Minorum Obseruantium familia,
Concionatoris celeberrimi,

Nunc primum in lucem editum,

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

V E N E T I I S,
Apud Antonium Ferrarium.
M D L X X X.

ILLVSTRISSIMO
AC REVERENDISS.

FERDINANDO MEDICEO

Cardinali S. R. E. meritissimo, Tit. S. Mariae
Nouae, & Protectori Opt. Religionis
Obser. D. Francisci

E si ex Illustrissima
familia Medicea
multa semper nostra
sanctissime Religio-
ni beneficia collata
sint, ea tamen maxi-
mas tenere arbitror,
quae a Sanctissimo, & Beatissimo Pontifice
Maximo, Clemente VII. collatae sunt,
magna cum illius gloria, ac dignitate; omnia
scilicet, quae ad nostrae Religionis ornamentum
attinent, magnificentissime confirmari, &
approbari, sigilloque suo muniri voluerit, et

† 2 magis

magis in dies augeri, omnibusque in rebus ad
praesens usque, sibi maximo adiumento esse.
At cum tu, Reuerendissime, ac Illustrissime
Domine, ob tuam innatam probitatem, ac hu-
manitatem, libentissimè id oneris susceperis,
ut & Pater, & Protector eius esse velis, hoc il-
li sanè, nil gratius, nilque iocundius esse pote-
rat; & hac de re, uti suum est, die noctuq; im-
mortales Deo Optimo Maximo pro sua suo-
rumque incolumitate, toto pectore preces fun-
dit, & quo ad potest ob tuorum erga se merito-
rum, aliquid muneris ad te missum facit, hu-
iusce scilicet generis, quod in suis componen-
dis moribus, omnibus profit. Qua de re, cum
superioribus diebus, ad mei, humilis seruitui
manus deuenisset Opusculum, scilicet Beati
Ioannis Capistranensis, ordinis nostri, quod Spe-
culum Clericorum dictum est, & cum per mul-
tos annos tanti viri labores latuerint, mihi
maxime cordi est, ut per pulchris excusum ty-
pis, in lucem prodeat, hac tantum de causa, ut
Clericis morem geram, quo facilius magis
ac magis (uti debent) optimis se exornent
moribus, idque facillimè se consecuturos spero,

si Tu,

si Tu, uti soles, Protector optime, huic rei opem
tuleris, ne quis ut ei non conuenit, hac de re li-
berius male verba faciat, & tua ego confi-
sus humanitate hoc Opus, omni humilitate, ti-
bi dicatum volo, qui Clericorum partes omni
pietate, uti Princeps, semper exornasti: & si
quid indignius, & inclementius in eas dictum
est, tandem maximis cum laudibus supremas
ferre fecisti. Vale diu foelix,

Venetijs undecimo Calendas Iulij:

M D LXX:

Tua Illustrissima ac Reuerendissima D.

Humilis, ac fidelis seruus,

F. Joannes Franciscus
Arzignanensis.

I N D E X
P R Æ C I P V A R V M
R E R V M, Q V Æ H O C
I N S P E C V L O
Clericorum continentur.

Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis &c. verbis per Episcopum ommissis consecrati presbyteri celebrare poterunt, sed non absoluerunt, vel ligare. pag. 10
Apostoli sacerdotes consecrati sunt per illa verba, hoc facite in meâ commemorationem. ca.

Caracteris sacerdotis vis. 10
Carcer quotupliciter detur. 35
Carceris poena, pro quibus criminibus imponatur 35
Casus Episcopo reseruati 17. notatur a car. 24. vsq. 28. aly a car. 24. ad 29. ite aly a car. 29. ad 34
Christus in Virginis uterum aliter descendit quam in manus sacerdotis 10
Clericali seu sacerdotali ordini sepiem respectibus reuerentia est exhibenda 3
Clericorum arma, lacrimae sunt & orationes 9
Clericorum auctoritas & potestas, quam magna sit 9. & 10
Clericorum honestas tripliciter ordinatur 13
Clericorum nomine in minoribus

constituti & primâ tonsuram habentes comprehenduntur 14
Clericorum percussor in mortis articulo absolui potest 25
Clericorum in sacris, per Episcopum proprium quando fiat degradatio 38
Clericos capere & carcerare, qui possint 36
Clerici omnes Reges appellantur & milites 9
Clerici habiles, & inhabiles qui ad suscipiendum. 12
Clerici ludentes reprobis ludis & histrionibus donantes, & male expendentes res suas, raptores dicuntur & communicare vetantur 13
Clerici in minoribus constituti ducentes uxores, beneficijs ecclesiasticis priuandi sunt 14
Clerici etiam in minoribus constituti continentur, & castè uiuere debent ca.
Clerici minores pro quolibet crimine verberibus subiciuntur. 37
Clerici communiter uiuentes & in uicem percutientes, an ab Episcopo absolui possint. 27
Clericis omnis inhonestus & reprobatus ludus prohibet, & qui. 13
Cle-

Index.

Clericis iniuriam modicam irrogans ab Episcopo absolui potest 27
Clericis debiles seu ualitudinarij manus violentis iniicientes, ab Episcopo absolui possunt ea.
Clericum se defendens, percutiens ab Episcopo absolui potest 28
Clericus ebriosus & crapulosus suspendendus 12
Clericus in sacris contrahens matrimonium, ipso facto excommunicatus est 15
Clericus qualis esse debeat, & quantum ad natiuitatem. 16
Clericus incorrigibilis pro quolibet crimine an deponatur, item si est minus uilis 34
Clericus quilibet capere potest & modico tempore detinere clericum seruientem suum, si eum suspectum habeat 36
Clericus ubicunque verberibus subicitur, citra sanguinis effusionem intelligitur 38
Clericus pro quibus causis possit degradari 39
Corona & capitis rasio in clericis quid designet 9
Corpore uitiati, quando ordinandi sint & quando non 19
Degradatio, quid, & eius forma 38
Episopus suis manib. nunquam debet verberare, Abbates uero quomodo possint. 37
Ergasterium quid 11
Excommunicationes Papa reseruatae. a car. 21. vsque 24
Excommunicationes Episcopis reseruatae. a car. 24. cum pluribus sequ.
Excommunicationum alia à indice, alia à iure 21

Hoc facite in meam commemorationem, uerbis secundum Doct. Theologos & Canonist. communiter Christus suos Apostolos, Sacerdotes consecrauit 10
Hussitanam ob haeresim ultra trecenta milia hominum in Boemia regno gladio ceciderunt 7

Imperator Papa subicitur 3
Inno Papa Archadium Imperatorem & B. Ambrosius Theodosium, magnum Imperatorem excommunicauit ea.
Interdicti generalis tempore, quomodo & quando liceat clericis celebrare 19
Interdicti generalis tempore, quae fieri possint & quae non 20
Interdictio quid 19
Iuramentum fidelitatis Imperatoris ad populum 3
Iustitia, omnis uirtus 7

Laicus etiam ex praelati commissione, clericum uerberas est excommunicatus cum praelato ipso 33
Luminaria magna, Papa & Imp. 3
Lunatici & caduci, quanto tempore pot. presumi & sint liberati. 19

Melota quid 6
Missa quorundam in poenam peccati eorum prohibentur audiri tribus rationibus 18
Mulieres nec predicare, nec publice docere possunt. 10
Mulieres & pueri intra 14. an. clericos percutientes ab ordinarijs eorum absolui possunt. 26

Nobiles effecti prius uirtutum munere in officijs reipub. Romana

Index.

mana ponebantur	9	Presbiter quo interpretatur	2
Nobilitas quid positue sumpta, & quid proprie sit	8	Presbiteri digni reali & personali honore funguntur	2
O fficialis ad turbam arce dam deputatus ledens clericum non ex deliberatione, ab ordinario absolui potest	26	Presbiterorum excessus septem modis secundum ius canonicum percussos est	17
Ordo ecclesiasticus nobilitat	9	Princeps a quolibet Episcopo suo communicari potest	3
Ornatus interior & exterior clericorum, qualis esse debeat	13	Promotus ut deponatur, qua requirantur	34
	P	Promouendi, quales esse debeant	12
P apa Maximus est Sacerdotum & Summus Pontifex & Sacerdos Maximus nuncupatur	3		S
Papa notorie criminosis incorrigibilis, ex quo Ecclesia scandalizatur, an accusari possit & deponatur	34	Sacerdos mediator est per gratiam inter Deum & hominem	4
Percussio spiritualis & corporalis, que	37	Sacerdos quilibet quasi Princeps & caput in populo	5. & 6
Percutiens clericum uiolenter si sit delicatus pauper senex egrotas, & non possit sedem Apostolicam audire, quo a diocesano absolui possit	26	Sacerdotes quasi sacre dotes, seu sacrum dantes cultibus diuinis dicuntur	2
Percutiens socium clericum, ab Episcopo absoluitur	27	Sacerdotes aliquando Diu, aliquando Angeli nuncupantur, sed malus dicitur diabolus	4
Percutiens clericum ianitor, quando ab Episcopo possit absolui ea.		Sacerdotis auctoritas, quam magna sit	9
Percutientes clericum si sui iuris non sint, quando ab Episcopo absoluantur	ea.	Sacramentorum septem finis & fructus	8
Percutiens clericum dubius an sit clericus, ab Episcopo absoluitur ea.		Sanctitas, & sancire quid	11
Percutientes clericos inimicitarum ratione a suis ordinarijs absoluntur	26	Sanctitatis species septem sanctis presbiteris conueniunt	12
Prædicans in mortali existens, quando peccet mortaliter	18	Scientia nobilitat hominem	9
Prælati Ecclesiastici Principes nuncupantur	6	Spiritus sancti presentia non datur, quando conjugales actus geruntur	18
		Suspensio que est quo ad se quid, & quid ea que est quo ad se & quo ad alios	17. & 18
		Suspensio, quotuplex	17
			V
		Verborum correctionem habentes, qui sint	37
		Utilitas alia realis, alia spiritualis	7

F I N I S.

B. IOANNIS A CAPISTRANO,
e Minorum Obseruantium familia,

SPECVLVM CLERICORVM.

Hoc est Sermo ad Clerum, in Tridentina Sinodo,
anno 1439. die 22. Mensis Aprilis,
in cathedrali Ecclesia habitus.

Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum sanctificantur, ne percutiam eos. Exodi. 19.

Princeps Serenissime, Paterque clementissime, ac præsul dignissime, Alexander inclite Dux Mazouie, & Domine Episcopo Tridentine. Et vos Patres uenerandi, Doctores eximij, præstantissimi que prelati, Priores & Præpositi, ac Domini Canonici, plebani & capellani, clericique ceteri astantes undecunque, Genus electum, Regale sacerdotium.

Non quia mihi putem eloquentiam vel facundiam assistere, aut dicendi peritiam famulari, cum me ignarum & rudem apud tantam Maiestatem tantosque Patres nouerim luculenter: maximè mihi tamen munus hodie collatum existimo, meque felicissimum reputo coram tantis facultatibus exaudiri, iamque tam patienter auscultari uerba garrulantis, ut terrore concussus, & stupore confusus, tremula uoce conclamem cum Elisabeth balbutiens, Et unde hoc mihi, ut ueniat mater Domini mei ad me? Luc. 1. & unde, inquam, dixerim hoc mihi, ut coram tot & tantis dignis Patribus os præsumpserim aperire? Non in mea igitur audacia reprimenda, sed in uestra benignissima clementia ueneranda uel patientia protinus commendanda, de summa Dei potestate confisus, a quo descendit omne datum optimum & omne donum perfectum, tanquam a patre luminum, Iaco. 1. A quo item omnis splendor rhetoricæ eloquentiæ, omnes modi poetice locutionis, qualibet uarietas decore pronüciationis sumpsit exordium, teste Cassiodoro super Psalteriũ, transumptiuè autem Gratianus meminit in Decretis, 37. dist. Speculum Clericorum. a c. legimus.

c. legimus. uers. deniq; . ubi subnectitur Ambrosius super epistolam ad Colos. inquit. Omnis ratio supernæ scientiæ vel terrenæ creaturæ in eo est, qui est caput eorum & auctor, ut qui hunc nouit, nihil ultra querat: quia hic perfecta virtus est & sapiëntia. In Daniele deniq; & Salomone ostendit Deus infidelibus se esse auctorem totius sapiëntiæ. Ad ipsum igitur fontem uiuum totius sapiëntiæ, bonitatis, & gratiæ recurramus, Christum Iesum, in quo sunt omnes thesauri sapiëntiæ & scientiæ Dei absconditi, ut dicit Apostolus ad Colos. 2. & cum eodem dixerim quod describit 2. ad Corin. 3. Fiduciam autem talem habemus per Christum, ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera, sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem uiuificat. Iuxta quod auctor & dux uitæ Iesus Christus suis Apostolis & fidelibus inquit, Ioan. 6. Spiritus est, qui uiuificat, caro autem non prodest quicquam. uerba, quæ ego locutus sum uobis, spiritus & uita sunt. Igitur cum eodem Apostolo ad Hebræ. 4. dixerim, Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit cælos, Iesum filium Dei, teneamus confessionem. & infra, Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Et cum Philone in persona Salomonis diuinum præsidium una uobiscum inuocabo, per orationem Sapiëntiæ nono scriptam dicens. Deus patrum nostrorum, & Domine multa misericordiæ qui fecisti omnia uerbo tuo, & sapiëntia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturæ tuæ, quæ à te facta est, ut disponat orbem terrarum in æquitate & iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet, da mihi sedium tuarum assidricem sapiëntiam. & infra, Mitte illam de cælis sanctis tuis & à sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit, & mecum laboret, et sciã quid acceptum sit apud te: scit enim illa omnia, & intelligit, et deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potestate & erunt accepta opera mea. Hac igitur utcumque tali excusatione mea, uel potius accusatione, atque humili diuina inuocatione præmissa ad thema pro dicendis redeo iam propositum Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum, sanctificentur ne percutiam eos, ubi supra. Quæ fuerunt uerba coram uestris præcellentijs primo loco proposita reuerenter.

Prima

Ntendens diuina sapiëntia suos ministros breuibus uerbis & sermonibus ponderosis catholicè informare, ut abnegantes impietatem & secularia desideria sobriè & iustè & piè uiuamus in hoc seculo expectantes beatam spem & aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, ut dicit Apostolus ad Titum 2. Ut qui ad mensam Domini sunt uocati, nitore fulgeant, exemplari compendio uitæ laudabilis & moralis, omni depulsa spurcitia seu immunditia uitiorum, uitam transigere temporalem, tanquam digni domicelli Regis altissimi accepti in ministerio habeantur, & tanquam sal terræ pro seipsis & reliquis rōnabiliter conuiuantes, & discretionem fulgida tanquam lux mundi cæteros illustrantes, intelligant ab excelso Doctore, Christo Iesu, quod non solū Apostolis & discipulis, uerū et cunctis successoribus p̄sbiteris & clericis intonauit, Mat. 5. dicēs, Vos estis sal terræ, & si sal euauerit, in quo salietur? ad nihilū ualeat ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Verè conculcatur ab hōibus, tanquā simus uilissimus, immūdus clerus & sordidus, madefactus spurcitia uitiorum & catenis criminum irretitus, ut nec sibi nec aliis iam quicquam ualere putetur: quia, ut dicit Gregorius, Cuius uita despicitur, restat ut eius prædicatio contemnatur: qui autem bene præsunt p̄sbiteri, duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in uerbo & doctrina, ut dicit Apostolus 1. ad Timo. 5. Duplici siquidem honore funguntur digni p̄sbiteri, reali uidelicet & personali, siue temporali pariter & spirituali, uel transitorio denique cum æterno: nam etsi in terris habitent naturæ necessitudini subiugati cum mortalibus creaturis, anxietatem satagunt in cælis cum Angelis conuersari, ut accepti sint Regi, intelligentes ministri. Quamobrem sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic luceat lux cleri coram hominibus, ut eorum bona opera intuentes glorificent patrem, qui in cælis est. Matth. 5. Vos estis lux mundi, &c. Nam sicut lux nedū seipsam irradiat, sed cæteras circumquaque diffundens suos radios conspecta perlustrat, ita proborum & iustorum clericorum luminosa uita se conuertes fulgore sanctitatis illuminat & serenat. Ad curam igitur positus aliorum in seipso debet ostendere, qualiter alios in domo

Domini oporteat conuersari, vt in c. cum in cunctis, extra de elec-
meritò igitur ex parte summi Dei protestatur Angelus & com-
monefacit Moysen, vbi supra dicens, *Sacerdotes quoq; & c.* In qui-
bus quidem sacris verbis tria breuiter denotantur. Primum est ex
celsæ dignitatis ministerium gloriosum: ibi, *Sacerdotes quoque, qui
ad Dominum.* Secundum est eximie puritatis ergasterium pre-
ciosum: ibi, *Sanctificetur.* Tertium est extremæ pœnalitatis impro-
perium perniciosum: ibi, *Ne percutiam eos.*

Quo ad primum, quia Sacerdotes sunt ministri sacramentorū,
& operum diuinorum, ac negotiorum Christi Iesu, iuxta quod
dicit Apostolus. I. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros
Christi & dispensatores ministeriorum Dei. Hic iam quæritur in-
ter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Sacerdotes namque
dicti sunt, quasi sacre dotes. Ex ipso igitur nomine sanctitas & iusti-
tia designatur, iuxta illud Psalmistæ, Psal. 131. Sacerdotes tui in-
duantur iustitiam, & Sancti tui exultent. dicuntur etiam Sacerdo-
tes, quasi sacrum dantes cultibus diuinis, quia sacramenta diuina
conficiunt & ministrant. Præbiter autem Græcè, Latinè senior
interpretatur, non propter ætatem, sed propter honorem,
& dignitatem, quam accipiunt, dum sacrant, vt dicit Isido-
rus 7. Etymol. c. 12. & habetur in Decretis 2. dist. c. 1. versu. Præ-
biter. Qui enim Sacerdotes vocabantur in veteri testamēto, quo-
rum primus Melchisedech, qui panem & vinum obtulit in sacrifi-
cium acceptabile coram Deo, Gen. 14. de quo satis protensè di-
sputat Apostolus ad Heb. 7. ostendens non per Aaron, sed per Mel-
chisedech, qui sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium
dierum, neque finem vitæ habens, assimilatus autem filio Dei ma-
net Sacerdos in perpetuum, Dominum Iesum Christum, sum-
mum Sacerdotem & Pontificem figuratum, de quo satis per Do-
ctores in c. translato. extra de constit. & 21. d. c. clericos. & c. in no-
uo. Hi sunt ergo, qui nunc præbiteri appellantur, & qui tunc ap-
pellabantur principes Sacerdotum, nunc episcopi nominantur:
omnes tamē moderni præbiteri, totus clerus, & sacerdotium a Chri-
sto Iesu, tanquam à summo capite sumpsit exordium, qui duo-
decim Apostolos tanquam maiores Sacerdotes, septuaginta duos
discipulos, quasi minores instituit Sacerdotes: Petrum autem in
summum Sacerdotem elegit, 21. di. §. 1. versu. simpliciter. Præbi-
teros igitur meritò dicimus dignitate potius quam ætate. Et sacer-
dotes

dotes sapientia, sanctitate & gratia nuncupamus. Ex quibus red-
duntur bene meritò uenerandi. Septem equidem respectibus sacer-
dotali, siue clericali ordini humilis reuerentia noscitur exhibenda,
videlicet Primò respectu dignitatis. Secundò respectu medietatis,
Tertiò respectu principalitatis. Quartò respectu commoditatis.
Quintò respectu nobilitatis. Sextò respectu auctoritatis. Septi-
mò respectu exemplaritatis.

Primò dico, clero deberi reuerentiam respectu dignitatis: nam
non reperitur in orbe terrarum, maior dignitas culmine sacerdo-
talis præminentie dignitatis. Nam si de quo minus videtur in-
esse, & inest: ergo multò fortius de quo magis, vt in 2. To-
pic. sed minus videtur inesse de imperiali culmine dignitatis, quam
de reliquis post se minoribus, & tamen inest, quia ita est quòd Im-
perator, qui primus est, & maior in genere Regum, & Principum
orbis terræ humilem reuerentiam, & debitam fidelitatem, ac prò-
ptam obedientiam spondet, & exhibet sub iuramento debitæ ob-
ligationis illi sacerdoti magno, qui primus est, & maior in ordine,
& in genere Sacerdotum, videlicet, summo Pontifici, vt patet in
Decretis 63. dist. c. tibi Domino. Ioanni Papæ ego Rex Otho pro-
mittere, & iurare facio per patrem, & filium, & spiritum san-
ctum, & c. vbi describitur forma iuramenti imperatoris ad Papā.
& 22. dist. c. 1. de Christo ad Petrum scribitur institutum. qui. f.
Christus beato æternæ vitæ clauigero. f. Petro, terreni simul & cœ-
lestis imperii iura cōmisit. Fecit namque Deus duo luminaria ma-
gna in firmamento cœli, luminare maius, vt præset diei, & lumi-
nare minus, vt præset nocti. Gen. 1. vtrumque vtrique magnum,
sed alterū maius altero. In firmamēto igitur cœli, i. ad firmamen-
tum vniuersalis Ecclesiæ militantis fecit Deus duo luminaria ma-
gna, i. duas instituit dignitates, quæ sunt pontificalis auctoritas,
regalisque potestas. Sed illa quæ præest diebus, i. spiritualibus, ma-
ior est: quæ verò carnalibus, minor vt quanta est inter Solem, &
Lunam, tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognoscatur,
vt in c. solitæ, extra de maiorit. & obediē. Meritò igitur de impe-
ratorum & Regum subiectione ad Papam scribit Clemens V.
de iureiurando, in Clementinis, vbi etiam formam iuramenti de-
bitæ fidelitatis insinuans ait, Romani Principes orthodoxæ fidei
professores, sacrosanctam Romanam ecclesiam, cuius caput est
Christus redemptor noster, ac Romanū Pontificem eiusdem redē-
ptoris

Subdistin-
tio
septuaginta re-
uerentia.

iuramentū f-
delitatis im-
peratoris ad
populum.

Luminaria
magna papa
et Imperator

Sacerdotes aliquando dii aliquando Angeli nuncupantur, sed magis dicitur diabolus.

Summus Pontifex.

ptoris Vicarium, feruore fidei & clarę deuotionis promptitudine venerantes, eidem Romano Pontifici, a quo approbationem personę ad imperialis celsitudinis apicem assumendę, nec non vntionem, consecrationem, & imperii coronam accipiunt sua submittere capita non reputarunt indignum, seque illi & eidem ecclesię, quę a Gręcis imperium transtulit in Germanos, astringere vinculo iuramenti. Cum igitur Imperator subiiciatur Papę tanquã singularissimo vicario Iesu Christi, vt in cap. quanto. & in c. inter corporalia, extra de trãlatione. Papa autem maximus est Sacerdotũ, imò summus Pontifex, & Sacerdos maximus nuncupatur, vt dicit Isidor. 7. Etymo. c. 12. & refertur in Decretis 2. dist. c. clericos. ver. Pontifex. multò magis ergo alii Reges, & principes subiiciuntur eidem. Imò plus dicit Gregorius ad Hermãnum Metensem episcopum, & refertur in Decretis, 96. dist. q. dubitet Sacerdotes Christi regum & principum omniumque fidelium patres, & magistros cenleri. Nonne miserabilis insanie esse cognoscitur, si filius patrem, si discipulus magistrum, sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suę potestati subiicere, a quo credit non solum in terra, sed etiam in cœlis se posse ligari & solui? & Gelasius Papa Anastasio imperatori scripsit, & habetur eadem distin. c. duo quippe, quomodo beatus Innocentius Papa Archadium imperatorem (quia consensit vt sanctus Io. Chriſto. a sua sede expelleretur) excommunicauit. Beatus etiam Ambrosius, licet sanctus, non tamen vniuersalis ecclesię episcopus, pro culpa quę aliis Sacerdotibus non adeo grauis videbatur, Theodosium magnum imperatorem excommunicans ab ecclesia exclusit, qui etiam in suis scriptis ostendit, quòd aurum non tam preciosius sit plumbo, quàm regia potestate sit ordo sacerdotalis altior, hoc modo circa principium sui Pastoralis scribens, Honor fratres. iquit, & sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari, si regum fulgore compares, & principum diademati, longè inferius erit, quali plumbi metallum ad auri fulgorem compares: quippe cum videas regum colla, & principum submitti genibus sacerdotum, & osculata eorum dextra, eorum credunt orationibus se communicari, vbi glo. colligit notabile, s. principem posse excommunicari etiam à quouis episcopo 63. di. c. r. post medium. & 11. q. 3. c. si autem nobis episcopis. Dicuntur enim Sacerdotes quandoque Dii, quandoque Angeli, vt dicit Gregorius scribens Mauritio, & habetur

Princeps quolibet episcopo suo excommunicari potest.

tur in Decretis, 2. q. 1. c. sacerdotibus. ibi, nã in diuinis eloquiis Sacerdotes aliquando Dii, aliquando Angeli vocantur. Nã ad Moysen de eo, qui ad iuramentum deducendus est, dicitur, Applica illum ad Deos, videlicet ad Sacerdotes, de quo Exo. 22. vbi dicit textus, Si latet fur, dominus domus applicabitur ad Deos, & iurabit, & inf. ad Deos vtriusque causa perueniet. hinc & Psalm. dixit, ego dixi, Dii estis. & alibi dicit, nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. subdit Gregorius, & rursus scriptum est, Diis nõ detrahes. i. sacerdotibus, Exo. 22. & propheta ait. f. Malachie 2. labia enim sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. malum tamen clericum vocat Dominus diabolus, Io. 6. dicens, Nonne ego vos duodecim elegi, & vnus ex vobis diabolus est. Nam licet de Iuda principaliter loqueretur, de omnibus tamen iniquis intelligitur condecenter, de quibus satis agitur, 40. dist. cap. multi. vbi Io. Chriſto. dicit, Multi sunt sacerdotes, & pauci sacerdotes. Multi nomine, & pauci in opere. & inf. malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem, & 1. q. 1. c. Christus. vbi dicit Aug. Christus quid fecit nobis, qui traditorem suum tanta patientia pertulit, vt ei primam eucharistiam confectam manibus suis, & ore suo commendatam sicut cæteris Apostolis traderet? quid nobis fecit Christus, qui eundem traditorem suum, quem diabolus nominauit, &c. Ergo patres venerandi, non cum Iuda, sed cum Petro, cæteris sanctis Apostolis Christi que discipulis partem capere festinetis, & tanti culminis dignitatem honore debito conseruetis, vt etiam a regibus, & principibus vestra integerrima sanctitate mereamini venerari, & hæc de reuerentia primo respectu debita sacerdotio sufficiat retulisse.

Secundò dicebam, deberi reuerentiam Clero respectu mediocritatis. Est namq; sacerdos mediator inter Deum & homines, quasi positus ad reconciliandum mortalium genus hominum cum Deo viuo & vero, vt sicut Christus Iesus mediator factus est ad reconciliationem humani generis cum Deo & Angelicę nature, cum Deo & homine, vt dicit Apostolus ad Colo. 1. ibi, quia in ipso placuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter & ipsum reconciliare, omnia in ipso pacificans per sanguinẽ crucis eius, siue quę in terris, siue quę in cœlis sunt. Ex hoc etiam dicitur idem Apostolus ad Galatas. 3. quid igitur lex? propter transgressionem

gressione posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per Angelos in manu mediatoris, mediator autem vnus nō est, Deus autem vnus est. hinc etiam dicit inf. ad Timot. 2. Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt constituti, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & castitate: hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: vnus enim Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. s. sufficienter, non autem efficienter, quia actus actiuorum non operantur nisi in materia patiente disposita, vt dicit Phil. in 3. de anima, Christi igitur exēplo docti, eruditiq; doctrina, mediatores eē debēt sancti sacerdotes, & clerici ad reconcilianda pacis fēdera humani generis cum Deo, sicut de Aaron scriptum est, Eccl. 45. excelsum fecit Aaron fratrem eius. s. Moyse. & inf. statuit ei testamentum æternum, & dedit illi sacerdotium gentis, & beatificauit illum in gloria. & de Noe scribitur Eccl. 44. Noe inuentus est perfectus & iustus, & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio. & ibidē dicitur de Abr. non est inuentus similis illi. Ideo iureiurando &c. & de Aaron subsequitur Ecc. 45. ipsum elegit ab omni viuente offerre sacrificium Deo, incensum & bonum odorem, in memoriam placare pro populo suo. Hinc etiam scribitur Ioel. 2. inter vestibulum, & altare plorabunt sacerdotes ministri Domini, & dicēt, parce Domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, vt dominētur eis nationes, quare dicunt in populis, vbi est Deus eorum? zelatus est Dominus terram suam, & percipit populo suo. quasi dicat, per deuotas sanctorum sacerdotū preces & orationes placatus Dominus parcit populis. Tales igitur estote, Patres præstantissimi, vt orationes vestræ apud Deum fructum exauditionis digne valeant reportare. Nam sicut Christus mediator est per naturam, ita sacerdos mediator est per gratiam. vnde & Moyse Deuteronom. 5. dixit, Ego sequer. & medius fui inter Dominum & vos. ex quo idem ipse Dominus Iesus Christus suis apostolis protestatur Io. 15. dicēs, nō vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos vt eatis & fructum afferatis, & fructus vester maneat, vt quodcunque petieritis patrem in nomine meo, det

vobis

vobis. Electio autem Dei, est gratiæ diuinæ præparatio, sicut prædestinatio, qua elegit nos in ipso ante mundi constitutionē, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, vt dicit Apostolus ad Ephes. 1. quod satis declarat Magister sen. in 1. lib. dist. 40. & 41. finis autē electionis sanctitas esse debet, vnde Num. 16. scribit Moyse, quemcunque elegerit Dominus, ipse erit sanctus, ad quem. s. finem vocati sunt Sacerdotes & electi ministri Domini, non solum vt ipsi sint sancti, sed vt etiam alios sanctificent & emundent. hinc dicitur filiis Leui. 2. Paralipomen 29. vos enim elegit Dominus, vt staretis coram eo, & ministraretis illi. hinc & Dominus Iesus, Io. 12. dicens, si quis mihi ministrat me sequatur. s. per iustitiam, & sanctitatem; & vbi sum ego. s. per naturam, illic et minister meus erit. s. per gratiam. Si quis mihi ministrauerit. s. per sanctitatem vitæ, honorificabit eum pater meus honore. s. æternæ gloriæ, in qua summus honor Christi fidelibus exhibetur, & sic patet de secunda reuerentia ordinis clericalis.

Tertio dixi reuerentiam clero debitam respectu principalitatis, est namque quilibet Sacerdos quasi princeps in populo. i. principalis in ducatu vitæ spiritualis, sicut caput est principalis pars corporis organici phisici, a quo attrahuntur, vt plurimum, sensus corporales & vitales, vt est visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus, & sic à tali ordine, tanquam a capite totius corporis Ecclesiæ militantis, debet populus vitales. i. spirituales sensus haurire, vt de his quilibet Sacerdos conuiuium faciens suum populum conuocet, & inuitet ad prandium dicens.

De primo. s. de visu, Psal. Venite, & videte opera Domini terribilis in consiliis super filios hominum, quasi dicat, oculo mentis intuemini per opera visibilia summi Dei, quàm sint profunda intelligentia perscrutanda, eius inuisibilia misteria latentia sub velamine visibilibus: ex quo dicit Apostolus ad Ro. 1. Inuisibilia enim ipsius. s. Dei a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus eius ac diuinitas ita, vt sint inexcusabiles. s. omnes nolentes talia contemplari.

De secundo, dicat cum eodem Psal. Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos: intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite, qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? quasi dicat, omne secretum & operatum, manifestum est coram Deo. Iuxta quod dicit Apostolus ad

Speculum Clericorum.

b

Hebr. 4.

Hebr. 4. viuis est enim sermo Dei, & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis, & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo.

De tertio. s. de gustu, dicat cum eodem Psal. 35. Gustate & videte, quoniam suavis est Dominus, beatus vir qui sperat in eo, & vere suavis est, & dulcis super mel & fauum, & omnem dulcedinem: ex quo dicit Princeps Apostolorum Petrus. 1. Pet. 2. deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, et omnes simulationes, et inuidias, et omnes detractiones. quasi dicat, quod in his est amaritudo magna, quam si cupitis euitare, sicut modo geniti infantes, rationabiles sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescat in salutem, si tamen gustatis, quoniam dulcis est Dominus, vnde ex incôprehensibili in hac vita dulcedine spiritus Dei, cum admiratione magna exclamauit Philo. Sap. 12. O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus. Et Dominus Iesus Matthæi 11. dixit, Iugum enim meum suauis est, et onus meum leue. Iugum. s. huius militatis et obedientiæ, et onus. s. charitatis et diligentia.

De quarto. s. de odoratu, dicat cum spôsa. s. fideli anima, Cant. 1. osculetur me osculo oris sui, quasi pro gustu, quia meliora sunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te, trahe me post te, cur remus in odorem vnguentorum tuorum. Ad odorem igitur vnguentorum. i. specierum sanctificationum Dei, quia diuersimodè multos significat, vt dicit Apostolus 1. ad Cor. 12. diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, &c. conuocet sacerdos plebem & dicat illud Ecc. 39. obaudite me diuini fructus, & quasi rosæ plantatæ super riuos aquarum fructificat: rosa namque aut candorem continet, aut ruborem, & cum vtroque pariter & odorem. Cum candorem continet, insinuat castitatem. Sap. 4. O quam pulchra est casta generatio cum charitate. Cum verò continet ruborem, significat charitatem, Cant. 5. dilectus meus candidus & rubicundus electus ex milibus. de Christo dicit, qui semper candidus extitit castitate, semper rubicundus charitate, electus ex milibus eximia sanctitate: quia sanctus sanctorum est omnia sanctificans, de cuius plenitudine nos omnes accepimus gratiam pro gratia. Io. 1.

De

De quinto. s. de tactu, humiliter se recognoscens indignum tantorum beneficiorum diuinorumque donorum, prostratus ad terram populum suum societ Magdalenæ ad pedes Domini prouolutum, vt lachrymis compunctiois pedes eius irrigantem capillis suis. i. superfluis bonis a Deo sibi collatis, diuisis inter pauperes Christi, osculo deuotionis, quodam hilari vultu, pietatis intuitu pauperibus obsequatur, tanquam ipsi Domino Iesu Christo, qui sibi reputat impensum, vel negatum quicquid sui amore & reuerentia suis pauperibus membris tanquam fratribus impenditur, vel negatur, iuxta quod dicit Matth. 25. Amè dico vobis, quamdiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. & inf. quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. Sic igitur ad veram pœnitentiam populus reuocatus audiet cum Magdalenâ, Remittuntur tibi peccata tua, & erectus à pedibus Domini suis brachiis ad pectus eleuabitur ad oris osculum amplexatus & dicet cum anima contemplante, leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Cânt. 2. & vltimo c. & sic tanquam bonus Princeps, Dux & pastor, populum suum ducet ad pascua beatorum. Talis namque pastoris vocem oues eius audient, & illum sequentur, eius bona opera imitantes, cum viderint ipsum paratum ad ponendum animam pro ouibus suis, quod verbum non solum strictè intelligendum est pro mortis supplicio, sed etiam pro omnibus carnalibus motibus, & sensibus, tam internis quam externis, legi spiritus subiugandis, iuxta quod dicit Apostolus ad Galat. 5. qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. & ad Hebr. 11. inter species martirii computat, contra tentationes viriliter dimicare, cum dicit, Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt. Circue

Melotis.

runt in melotis. i. in pellibus Taxi, quæ satis duros habent pilos, quibus sancti vtuntur pro cilicio. Sequitur, & in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. & sic probat Apostolus vitam pœnitentialem inter species martirii computari. Taliter et intelligitur bonus pastor animam pro ouibus ponere, Io. 10. Taliter etiâ moraliter sumptum intelligitur illud Io. 12. qui amat animam suam. s. animales appetitus, perdet eam: quia in tali statu transiens damnabitur ad tartareos cruciatus; & qui odit animam suam in hoc mundo. s. mundanis uanitatibus, & sensualibus motibus, & carnalibus desideriis resistendo, in uitam æternam.

b 2 custodit

custodit eam, quia sic perseverando vsque in finem saluus erit, Matth. 24. hinc etiam dixit Dominus Matt. 11. à diebus autem Ioannis Baptistæ vsque nunc, regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Ad hanc igitur rapinam & prædam, s. regni cœlestis, bonus pastor & dux populi, sacerdos quilibet curatus, præcedens exercitum, tanquam princeps in scientia & sanctitate, sicut in honore & dignitate præcellat. Boni namque prælati bonos faciunt subditos: & econverso, mali malos, figura Iudic. 1. & 2. c. ubi uiuente Iosue bene profecerunt filij Israel, quo mortuo surrexerunt alij, qui non nouerant Dominum, feceruntque malum filij Israel in conspectu Domini, & afflicti sunt plagis multis. Est igitur, ut patet, Sacerdos princeps & caput in populo. Vnde sicut omnia membra corporis subiiciuntur capiti, & sibi obediunt tanquam principi, ita omnia membra Ecclesiæ subiici debent, & obedire tali ordini, ut aptius fiat conseruatio totius subiecti ædificij spiritualis, iuxta illud Apostoli ad Ro. 13. omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Hæc omnia dicit Apost. ubi supra, & satis prosequitur ibi. Nam & prælati ecclesiastici, principes nuncupantur, ut in c. 1. §. præfatis itaq; nunciis, de iureiurando, in Clementinis. ibi, ex parte principum tam ecclesiasticorum, quam secularium. Sic etiam cantat Ecclesia de Petro & Paulo, Gloriosi principes terræ, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati. Vnde sicut omnia membra corporis exponuntur ad conseruationem capitis, ita omnes Christi fideles exponi debent, pro conseruatione talis ordinis: non enim licet à capite membra recedere, ut in c. cum non liceat. extra de præscriptionib. & sic non licet populos recedere ab obedientia prælatorum. dicit enim Apostolus 1. ad Cor. 12. sicut enim vnum corpus est, & membra habet multa, omnia autem corporis membra, cum sint multa, vnum corpus sunt: ita & Christus. etenim in vno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi, & omnes uno spiritu potati sumus. Nam & corpus non est vnum membrum, sed multa, & infra, vos autem estis corpus Christi & membra de membro, & quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia.

Prælati Ecclesiastici Domini.

clesia. Primò Apostolos. Secundò Prophetas. Tertiò Doctores. demum virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum, nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes Prophetæ? nunquid omnes Doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes habent gratiam curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur? emulamini autem charismata meliora: & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro, &c. Nam sicut, si caput est infirmum, adhuc tamen spes potest esse salutis, licet capite languescente facilius reliqua corporis membra inficiantur, ut dicit Gregorius, & refertur in Decretis, 6. q. 1. c. sunt plurimi. S. uerum. in c. ex merito, aliter dicitur, si caput dolet, cætera membra languent. Ad quod 2. q. 7. c. sicut inquit, & notant Doctores in d. c. cum non liceat, quod tamen sumptum est de Isaia 1. cum dicit, omne caput languidum, & omne cor merens à planta pedis vsque ad verticem, non est in eo sanitas. quasi dicat, infecto capite, facillime inficiuntur & pedes. At tamen seruata vnione capitis, & membrorum sanitas recuperari poterit totius corporis & membrorum, iuxta not. 1. q. 1. c. ventum. quod si caput præcisum est à corpore, nulla spes est unionis & vitæ naturalis: ita licet infirmatus sit ordo clericalis & languidus, si tamen vnitus est membris, hoc est ut habeat obedientiam subditorum, spes potest esse reformationis & curationis vitæ corruptæ: Si autem abscissum sit caput a membris, hoc est si subtracta sit per subditos ab eodem ordine obedientia salutaris, totum corpus Ecclesiæ exterminium patietur, sicut patuit de propinquo in regno Boemiæ, ubi ultra trecenta millia personarum gladio ceciderunt propter hæresim Hussianam, ex qua prælati Ecclesiæ obedientiam subtraxerunt. Sic etiam multa millia perierunt, quia Moyse & Aaron præceptis et consiliis parere contempserunt. Exo. 33. ubi viginti tria millia hominum nec perierunt per tribum Leui obediẽtem Moyse. Sic & Datan & Abiron nolentes obedire Moyse & Aaron, submersi sunt cum familiis & tabernaculis & possessionibus & animalibus pertinentibus ad eosdem, descenderuntque in infernum viuentes operi humo, & perierunt de medio multitudinis. Num. 16. Inde & Psalm. dicit, aperta est terra & deglutiuit Datan, & operuit super congregationem Abiron. Hinc etiam seruare debent populi, quod mandauit Moyse. Exo. 22. dicens, Diis non detrahes, & Principi populi tui non maledices

maledices. de Sacerdotibus hoc intelligens, vt supra iam prædiximus, & sic de tercio respectu patet.

Quartò dico, reuerentiam deberi Clero respectu commoditatis siue utilitatis, vbi scire conuenit quòd utilitas alia realis, alia spiritalis. Realem dico temporalem, s. bonorum temporalium, spiritali uerò bonorum æternalium. Realis namque, siue temporalis utilitas ad modicum valere potest, quia cum tempore transit, vnde bona transitoria nuncupantur. Iuxta quod dicit Psal. Ne timueris, cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit domus eius gloria, quoniam cum interierit, non sumet hæc omnia, nec descendet cum eo gloria eius. Vnde & 1. Machabæorū 2 Mathathias rememorans excelsa Dei opera patribus impensa dicebat, Mementote operum patrum. & inf. a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius, stercus & vermis est. hodie extollitur, & cras non inuenietur, quia conuersus est in terram suam, & cogitatio eius peribit. Vos ergo filii confortamini, & viriliter agite in lege Domini, quia cum feceritis quæ vobis præcepta sunt a Domino Deo vestro, in ipsa gloriosi eritis. Ecce quantam notat differentiam inter veram & opinatam gloriam. Hinc etiam Psalm. dicit, Dormierunt. s. per mortem, somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. & notate quam egregiè dicit viri diuitiarum, ergo non virorum diuitiæ, quia cupidi Deo se subtrahunt, & temporalibus diuitiis se subiiciunt, quæ tamen suæ pro continuo esse non possunt, cum necessario relinquuntur in fine, & ab inuitis sæpissime rapiantur. Inde dixit Dominus, Luc. 12. hominis cuiusdam diuitiis vberes fructus ager attulit. & inf. Anima mea, habes multa bona reposita in annos plurimos, te quiesce, comede, bibe, epulare. Dixit autem illi Deus, stulte hac nocte repetent a te animam tuam: quæ autem parasti, cuius erunt? Sic est, qui sibi thesaurizat, & non est in Deum diues, & Luc. 16. parabolicans de diuite, & paupere dixit, factum est autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ: mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Ecce igitur quàm fallaces sunt & caducæ diuitiæ temporales. Inde & Salomon Prou. 10. dixit, Non proderunt thesauri impietatis. vt autem ostenderet quæ veræ diuitiæ sunt virtutes spirituales, subdit, Iustitia uerò liberabit à morte. s. æterna, sub nomine iustitiæ omnes virtutes intelligens; quia iustitia dicitur omnis vir-

tus

tus, secundum Philosophum 2. Ethico. Gregorius etiam super Lucam in Parabola de seminibus, quorum pars cecidit inter spinas, & simul exortæ spinæ suffocauerunt illud. s. semen, Luc. 8. dicit Gregorius, Solæ ergo veræ diuitiæ sunt, quæ nos diuites virtutibus faciunt. Si ergo, charissimi, diuites esse cupitis, veras diuitias amate: si culmen veri honoris quæritis, ad cæleste Regnum tendite: si gloriam dignitatum diligitis, in illa superna Angelorū curia ascribi festinate: verba Dei, quæ aure percipitis, mente retinete: cibus. n. mentis est sermo Dei. Talibus igitur diuitiis Clerus populum suū ditare festinet, sacramenta ecclesiastica ministrando, videlicet Baptismum, quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in Regnum Cælorum. Io. 3.

Cōfirmationē, cuius ministerium Episcoporum est, de cōsecratione. d. s. c. manus, & c. vt ieiuni, & c. nouissimè. Nam licet non sit sacramentum strictæ necessitatis, contemptus tamē eius damnationem inducit, vt dicit Magister Sen. in 4. di. 7.

Pœnitentiam, ad quam peccatores vocare Christus se venisse testatur, Matt. 9. & Luc. 5. qui etiam comminatus est impœnitentibus, dicens Luc. 13. si non pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.

Eucharistiam, quia dixit Dominus Io. 6. Amen, Amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis: Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Intellige sanè secundum determinationem Ecc.

Extremam vnctionem: Iacob. vltimo, Infirmatur quis ex vobis, inducat præbiteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei.

Ordinem matrimonialem, de quo dicit Apost. 1. ad Cor. 7. bonum est homini mulierem non tangere: propter fornicationem autem, s. euitandam, vnusquisque vir suam vxorem habeat & vnæque mulier suum virum habeat, s. vt licet habere in vtroque genere. ad quod facit c. cum inhibitio, de clandest. despons.

Ordinem Sacerdotalem, quem & alios Ecclesiasticos ordines conferre spectat ad Episcopos singulos in suis diocesis, 67. d. c. vno, & 24. d. c. Episcopus, de quibus plenè in c. cū nullus, & in c.

eos,

eos, de temporibus ordinationum, lib. 6.

Horum igitur septem sacramentorum finis, fructus, commoditas & utilitas, sunt virtutem, gratiam & gloriam operari, de quibus Psalmista dicit psal. 83. quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum. & infra, Altaria tua Domine, virtutum. & infra, etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. & infra, quia misericordiam & veritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit Dominus, & sic patet de quarto respectu.

Quintò dixi reuerentiam Clero debitam respectu nobilitatis. Vbi sciendum, quòd nobilitas aliter sumitur positivè, & aliter propriè. Nobilitas positivè sumpta secundum leges humanas, est qualitas illata per principatum tenentem, qua quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur, vt colligit illustrissimus legum Doctor Dominus Bartolus de Saxo Ferrato, in l. 1. C. de dignitatib. lib. 12. Propriè autè sumpta, vt dicit Hieronim⁹ in epistola ad Cellatiã, Nobilitas sola apud Deū libertas est, nō seruire peccatis: summa apud Deū nobilitas est, clarū esse virtutibus, & sic nobilitas ad virtutē refertur. Hęc est. n. sola. s. virtus, quæ rectè nobilitat hominē, iuxta nota. in c. venerabilis, extra de præbendis, vbi dicit textus, Nos igitur attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas vitæque honestas gratum Deo faciunt & idoneum seruitorem. Hinc & Hieronymus in epistolis dicit, apud Deum potior est, non quem nobilitas generis, nec dignitas seculi, sed quem deuotio fidei & sancta vita commendat, & Chrysostomus super Matthæum dicit, Ille clarus, ille sublimis, ille nobilis, qui dedignatur seruire vitis, & ab eis nititur non superari. Quid enim profuit Caim de nobili Adam fuisse progenitum? quid Cham de Noe. q. d. nihil. hinc etenim antiquitus ad regimen reipublicæ non nisi virtute nobiles, & probati viri, admittebantur electi, vt patet de Saule 1. Regum 9. de quo scribitur ibidem, Erat Saul electus & bonus, & nō erat vir de filijs Israel melior illo. Cum autem recessisset Saul ab obseruantia legis Dei, & præuaricatus esset, factum est verbum Domini ad Samuelem dicens, pœnitet me, quòd constituerim Saul Regem, quia dereliquit me, & verba mea opere non impleuit; & ait Samuel ad Saul, quia proiecisti sermones Domini, proiecit te Dominus, ne sis Rex super Israel. 1. Reg. 15. & loco Saulis malignantis electus est Dauid, vt regnaret pro Saule, licet Saul in vita sua persecutus fuerit Dauid.

rit Dauid vsque ad mortem. Sic etiam post modum decretum fuit in archiuiis Romanorum, vt non nisi nobiles effecti prius munere virtutum in officiis reipublicæ ponerentur, vt decuriones, consiliarii, & similes. ff. de decurionib. l. spurii, in princip. & ff. de mun. & honorib. l. fin. & l. honor. ad quod facit quod notatur in c. de multa, extra de præbendis, vbi etiam habetur quod scientia nobilitat hominem, ad quod etiam accedit. C. de acquir. possess. l. licet. Similiter nobilitare dicitur ecclesiasticus ordo, vt notat Io. And. in c. eolibentius, extra de seruis non ordinandis, & in d. c. venerabilis, extra de præb. Omnes. n. clerici, reges appellantur, quia in virtutibus & sanctitate se & alios iustè regunt. 1. Pe. 2. vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gēs sancta, populus acquisitionis, vt virtutes annuncietis illius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum. Hinc & Hieron. dicit ad quendam suum Leuitam & habetur in Decretis 12. q. 1. c. duo sunt genera Christianorum. Est autem vnum genus, inquit, quod mancipatum diuino officio, & deditum contemplationi & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare conuenit, vt sunt clerici. & inf. hi namque sunt reges. i. se aliosque virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habent, & hoc designat corona in capite, hanc coronam habent ab institutione Romanæ Ecclesiæ in signo regni, quod in Christo expectatur: ratio verò capitis, est temporalium omnium depositio, vbi gl. dicit, & capilli qui remanent, designat quòd aliqua debemus retinere ad sustentationem: nam Deo seruire, regnare est, sicut etiam Clerici dicuntur milites Ecclesiæ, & in Ecclesia militare. 61. d. c. qd proderit per singula stipendia Clericos militasse. & 1. quæstio. 3. capitu. Saluator. circa medium. ibi, quòd si præfati milites Ecclesiæ ob huiuscemodi scelus taliter percelluntur, nemo sapiens negabit, non militantes Ecclesiæ multo damnabilius ob hanc causam venditionis, vel exemptionis debere percelli. Sic etiam 1. quæst. 7. cap. qui in qualibet, scribitur, Qui in qualibet ætate, alibi quàm in Ecclesia Catholica, aut baptizati, aut rebaptizati sunt, ad ecclesiasticam militiam prorsus non permittantur accedere, prædicta etiam colligit glo. videlicet, quod Clerici dicuntur milites. 23. q. 1. c. militare. quod clarè sumptum est ex verbis Apostoli. 2. ad Tim. 2. c. cum dicit, Tu ergo fili mi, confortare in gratia, quæ est in Christo Iesu. & inf. labora sicut bonus miles Christi Iesu, ne mo militans Deo implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat,

cui se probauit, nam & qui certat in agone, non coronabitur nisi legitime certauerit. & 2. ad Cor. 10. dicit, in carne enim ambulantes non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non sunt carnalia. Glossa etiam dicit. 1. q. 3. c. Saluator. quod arma clericorum, sunt lacrymæ, & orationes. 23. q. vlti. c. conuenior. vbi Ambr. allegatur dixisse, Dolere potero, flere potero, gemere potero, aduersus arma milites Gothos quoq; lacrymæ meæ arma sunt. Talia enim munimenta sunt Sacerdotis. & 23. q. vlt. c. reprehensibile. dicitur, quod militum Christi, est Christo seruire & orationibus vacare, & castra Christi militum sunt Ecclesiæ. 54. dist. c. nullus. vbi dicit textus, debet enim immunis esse ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris Dominicis, quibus nomen eius ascribitur, nullius necessitatis vinculis abstrahatur. & sic patet de quinto respectu.

Sexto dixi, reuerentiam deberi Clero respectu auctoritatis. Est namque tanta, & tam grandis Sacerdotis auctoritas, qua maior sub cælo nequit inueniri. Vnde rectè dici potest, non est potestas super terram, quæ comparatur ei. Iob. 41. Non enim Angelis, neq; cælestibus virtutibus, neque quibuslibet beatis spiritibus, tantum misterium taleq; ministeriū est commissum, sed solis presbyteris. vnde Beatus Thomas in solennitate tanti mysterii dicit, sacris solenniis iuncta sunt gaudia. & inf. dedit fragilibus corporis ferulum & inf. sic sacrificium istud instituit, cuius officium committi voluit solis presbyteris, quibus sic congruit, vt sumant & dent cæteris. dicens enim solis, cæteros exclusit omnes. Vnde nec sanctus aliquis, nec sancta fuit vnquam, aut erit, qui tantam ac talem vim & potestatem habuerit, vel sit habiturus, vt transubstantiare valuerit, siue valeat panem in corpus, & vinum in sanguinem Iesu Christi, nisi soli presbyteri, secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ consecrati. Vnde Ambrosius in lib. de sacramentis, & habetur in Decretis de consecratione, dist. 2. c. panis. vbi sequitur, panis est in altari vsitatus ante verba sacramentorum, vbi accessit consecratio, de pane fit caro Christi. & inf. Si ergo tantavis est in sermone Domini nostri Iesu Christi, vt inciperet esse quod non erat: quanto magis operatorius est, vt sint quæ erant & in aliud, permutentur. & inf. & sic ex pane fit corpus Christi, & vinum cū aqua in calice mixtum fit sanguis, de quibus multa diximus in Tractatu eiusdem sacramenti. Sufficiat autem prosequi ad propositum,

tum, quod quamuis ex principali, & propria virtute verbi Dei Domini nostri Iesu Christi, quo facta sunt omnia, fiat transubstantiatio panis & vini in proprium corpus, & sanguinem suum: hoc tamen ex ministerio Sacerdotum sibi commissio, cum dixit Dominus Iesus Christus Apostolis suis, pro se ipsis, & posteris successoribus. Hoc facite in meam commemorationem, quæ verba inter cæteros Euangelistas solus Lucas expressit 22. capitu. & Paulus refert. 1. ad Corin. 11. in illorum siquidem prolatione verborum consecrauit suos Apostolos, Sacerdotes, vt communiter Doctores tenent, tam Theologi, quam Canonistæ. Theologi videlicet in 4. Sen. d. 17. & 18. Canonistæ aut 21. d. c. in nouo. 50. d. c. considerandum, & in c. fidei, & in c. significasti. extra de electione, & Io. An. & moderni sequaces plenè tractant in c. presbyter, extra de sacramentis iterandis vel non. vbi plenè tradunt, quod licet aliquis sit consecratus Sacerdos per episcopum, & non sit tradita potestas ligandi & soluendi, quæ traditur per prolationem illorum verborum, Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Io. vltimo. quam auctoritatē Christus tradidit Apostolis suis post resurrectionem, licet Sacerdotes eosdem effecerit ante passionem in nocte cænæ. Vnde si prædicta verba per episcopum sunt ommissa. c. accipite Spiritum sanctum &c. de quibus etiam 24. q. 1. cap. loquitur Dominus, circa principium. et 1. q. 1. c. vt euidenter consecrati præbyteri celebrare poterunt, sed non absoluere, vel ligare, nisi congruis temporibus, quod defuerit suppleatur. Est deniq; tanta vis characteris Sacerdotis, quod ex quo semel secundum ritum Sanctæ Romanæ ecclesiæ extitit consecratus, siue criminofus, siue excommunicatus, siue scismaticus, siue hæreticus, siue apostata, siue degradatus, aut renegatus, vt ita dixerim, concurrentibus congrua materia, forma & intentione cum ordine sacerdotij, si celebrat conficit, quamuis ad suam perniciem & damnationem: tamen verum corpus & sanguis Christi est, vt firman Thomas, & reliqui Theologi, in 4. Sen. d. 13. licet Magister discordet in litera, & non bene, cum reuerentia, secundum omnes modernos, sicut etiã tenent Canonistæ, vt Io. An. & sequaces in c. degradatio, de pœnis lib. 6. idem tenet glos. de consec. d. 4. c. non in vobis, & c. sequenti. & Archid. de conse. dist. 2. c. quid sit. Ad quod satis faciunt nota. 1. q. 1. c. inter catholicam. & c. vt euidenter. & c. Dominus declarauit. &

uit. & e. Christus. & c. non nocet. & c. dictum est. & c. quod quidā.
 §. de his. & §. ex his verbis. & §. sciendum. & c. per Isaiam, cum mul-
 tis similibus. Laicus vero quantumcunque sanctus, siue mulier,
 celebrando nihil agerent, cum ille. s. laicus ordinis characterem nō
 habuerit: & illa. s. mulier, suscipere nequaquam possit. 23. dist. cap.
 factas. vnde nec prædicare, nec publicè docere mulieribus est cō-
 cessum. 23. dist. c. mulier. & 33. quæst. 5. c. mulierem. Agnosce igitur
 presbyter, & ignosce, ac honorem & reuerentiam exhibe potesta-
 ti tuæ, quæ maior est, cum reuerentia, quàm fuerit potestas, vel au-
 thoritas Virginis gloriosæ. Nam licet nec primam similem visa-
 sit, nec habere sequentem, quia exaltata est sancta Dei genitrix su-
 per choro Angelorum ad cœlestia regna. Aliter tamen descendit
 Christus in uterum Virginis, cum dixit beata virgo, Ecce ancilla
 Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Luc. 1. quia pauper-
 culus, paruulus, passibilis, mortalis, formam serui accipiens, in si-
 militudinem hominum factus & habitu inuentus vt homo, hu-
 miliavit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem
 autem crucis, vt dicit Apost. ad Philip. 2. In manus autem sacer-
 dotis descendit cum plenitudine nedum gratiæ, & benedictionis,
 sed etiam cum plenitudine beatitudinis & gloriæ triumphalis, im-
 passibilis, immortalis, diues, immensus, Rex regum, & Dominus
 dominantium, potentissimus, circumdatus exercitibus Angelorū,
 & cœlestium agminum beatorum. Vnde Gregorius in homelia
 paschali, & habetur in Decretis, de consec. d. 2. c. quid sit sanguis.
 Quis enim, inquit, fidelium habere dubium possit, vt in ipsa im-
 molationis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri contingat.
 In illo Iesu Christi misterio Angelorum choro adesse. s. omni-
 bus presbiteris consecrantibus dignè, vel indigne, dicit glo. sequi-
 tur in textu, summa & ima sociari, vnum quid ex inuisibilibus at-
 que visibilibus fieri. Vno, inquit, eodemque tempore ac momēto,
 & in cœlo rapitur misterio Angelorum corpori Christi consocian-
 dus, & ante oculos Sacerdotis in altari videtur. Tanta est Eccle-
 siæ vnitas in Christo, vt vnus vbique sit panis corporis Christi, &
 vnus sit calix sanguinis eius. Calix. n. quem Sacerdos catholicus
 sacrificat, non est alius, nisi ipse, quem Dominus tradidit. Venere-
 mini igitur, Sacerdotes, tantam vestram auctoritatem, vt digni ha-
 beamini eius ministri in conspectu altissimi Redemptoris. &
 hæc sufficiant pro sexto, respectu reuerentiæ clericalis.

Septimò

Septimò dixi deberi reuerentiam Clero respectu exemplarita-
 tis. Nam, vt dicit Gregorius, Omnis Christi actio, nostra est in-
 structio. & Moyse dixit Dominus, Inspice et fac secundum exem-
 plar, quod tibi in monte monstratum est. Exo. 15. & ipse Dominus
 Iesus suis Apostolis dixit Io. 13. Exemplum dedi vobis, vt quem-
 admodum ego feci, ita & vos faciatis. Cum enim itaque Christus
 Iesus sciens nequitiam Sacerdotum, Scribarum, & Phariseorum,
 qui eius iam concluderant passionē, & mortem inferre decreuerāt,
 Clerum & Sacerdotium honorandum turbis & discipulis prædica-
 uit, eidemque iussit obedientiam exhibendam, vngens pariter atque
 compungens, cum dixit Mat. 23. super cathedram Moyse sederūt
 Scribæ & Pharisei. omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate
 & facite: secundum verò opera eorum nolite facere: dicitur. n. &
 non faciunt. Vide clementiam Saluatoris, morti propinquat, co-
 gnoscit proditorem & venditorem sui sanguinis & vitæ, noscit Sa-
 cerdotes suum sanguinem sitire, eius necem audè quærere, & ta-
 men eis prædicat reuerentiam, atque obedientiam exhiberi. Per-
 pende igitur & considera, Sacerdos Dei altissimi, quæ tenera diligen-
 tia seruare debeas, & custodire tuum statum, ordinem, gradum &
 dignitatem, qualesque curare debeas exemplum posteris & præsen-
 tibus exhibere. Considera Christum Iesum pro nobis passum &
 crucifixum dedisse nobis exemplum patienter inuicem tolerandi
 & honore inuicem præueniendi. Iuxta quod dicit Princeps Apo-
 stolorum 1. Pet. 2. In hoc enim vocati estis, quia & Christus pas-
 sus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vesti-
 gia eius. Considerate, Patres, quia spectaculum facti sumus Ange-
 lis, Deo & hominibus, 1. ad Cor. 4. oculi. n. omnium populorum
 aspiciunt ad vos, imo ad nos: quia vnus ex vestris vobis deditus
 ego sum. positi namque sumus in oculis hominum tanquam si-
 gnum ad sagittam, quorum opera vulgares singuli contemplatur,
 ergo cuilibet nostrum dicitur, quod dicit Apostolus ad Titum 2:
 in omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in do-
 ctina, in integritate, in grauitate, verbum sanum, inreprehensibile,
 vt is qui ex aduerso est vereatur, nihil habens malum dicere de no-
 bis. Ad hæc 1. Pet. 2. Charissimi, obsecro vos, tanquam aduenas &
 peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant ad-
 uersus animam. Et hæc sufficiant pro 7. respectu clericalis reueren-
 tiæ, & sic expediti sumus de prima parte.

PARS

AD Secundā partem principalē accedens, quam dicebam continere eximiæ puritatis ergasteriū preciosum in verbo, sanctificentur. *Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur*, inquit Angelus, *Ne percutiam eos*, vt in the mate vbi supra. Ergasterium siquidem locus est, vbi aliquod opus fit. Græcè. n. erga, opera, sterio idest operaria statio. Vnde ergasterium locus est, vbi cum labore bonum aliquod operamur. Omnis nempe virtus in labore quæritur & seruatur, quia virtus consistit circa difficile, vt in 2. Ethicorum. Sanctitas igitur tanquam perfectio virtutum cum difficultate & labore quærenda est, & sanguinis sudore captanda. sanctitas n. idem est quod sancta ætas: sancire namq; idem est quod confirmare, sanctum facere, vel iudicare. Sanctum autem, quasi sanguine vinctum dicimus, nam antiqui omnia sanguine consecrabant, ex quo dicit Apostolus ad Hæbr. 9. & omnia penè in sanguine mundantur secundum legem, & sine sanguinis effusione non fit remissio. Oportet ergo sanctos usque ad sanguinem insudare vt sanctificentur à Domino Deo suo, ex quo idem Apostolus dicebat ad Hæbr. 12. deponentes omne pondus & circumstantans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei & contummatore Iesum, qui proposito sibi gaudio substinuit crucem confusione contempta, atque in dextera Dei sedet: recogitate enim eum, qui talem substinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficientes: nondum enim vsque ad sanguinē restitistis aduersus peccatum repugnantes. q. d. sanctos semper in uita præsentis pugnare conuenit contra vitia. sic etiam inquit ad Galatas 5. caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, & non solum contra carnem opus est pugnare, sed etiam contra malignos spiritus, & mundanas quaslibet vanitates. ex quo idē Apostolus dicit ad Ephesios vltimo. De cætero fratres confortamini in Domino & in potentia virtutis eius induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, quia non est vobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem scilicet solum, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi

di rectores tenebrarū harū contra spiritualia nequitiae in cælestib⁹, & Io. in sua pri. Can. 2. c. dicit, Scribo vobis iuuenes, qa fortes estis & verbū Dei in vobis manet, & vicistis malignū, nōtite diligere mūdū, neq; ea, q̄ in mūdo sunt, si quis diligit mūdū, nō est charitas patris in eo, quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum est superbia vitæ, quæ non est ex patre, sed ex mundo est, & mundus transibit & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Certē nō stis, venerandi Patres, quoniam absque labore graui nulla munera magna dātur. Maximum igitur sanctitatis munus cum lachrymis & sudore imploremus à Domino Salvatore, qui quotidie nobis intonat à vertice cæli dicens, Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester, Leuitici. 19. sanctificamini & estote sancti, quia ego Dominus Deus vester, custodite præcepta mea, & facite ea, ego Dominus q̄ sanctifico vos Leuitici. 20. & infra, Eritis sancti mihi, quia sanctus sum ego Dominus, & separavi vos à cæteris populis, vt essetis mei. & Leuitici 21. de Sacerdotibus dicit, Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen eius: incensum enim Domini, & panes Dei sui offerūt, & ideo sancti erūt. Sancti igitur. i. si ne terrena vanitate, vel cupiditate, aut lubricitate, puri, firmi, casti, religiosi, integri, sinceri & immaculati in ministerio Christi, Domino famulemur, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionē, vt essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, vt dicit Apostolus ad Ephe. 1. Septem itaque sanctitatis species sanctis presbyteris succinctè conueniunt opportunè, videlicet, Prima estabilitas ad suscipiendum, ne sit bigamus, inhabilis, vel irregularis. Secunda est sobrietas ad conuincendum, ne sit crapulosus, ebrius, vel iocularis. Tertia est honestas ad cōuiuēdum, ne sit dissolutus, vagus, vel curialis. Quarta est sagacitas ad instruendū, ne sit imperitus, ignarus, vel criminalis. Quinta est castitas ad continēdū, ne sit luxuriosus, fornicarius, vel carnalis, Sexta pietas ad subueniendum, ne sit cupidus, parcus, vel nundinalis. Septima est grauitas ad perficiendum, ne sit lubricus, instabilis, vel ruinalis.

Primò dico, quod sanctitati clericorum conuenitabilitas ad suscipiendum. vbi sciendum, quod inhabiles, sicut sunt bigami, videlicet qui duas vxores habent cum effectu, siue diuersis temporibus ambas de iure, siue eodem tempore vnam de iure & alteram de facto, vel ambas de facto, siue vnam solam, ab altero tamen cognitam,

gnitam, quodcumque & quomodocumque, siue legitimam uxorem adulteram, promoueri ad sacros ordines prohibetur 21. q. 1. q. 3. 1. q. 1. aperiât. 32. dist. seriatim. & plenè tractatur in c. nup. & i. c. a vobis. & in c. debitū, extra de bigamis. cū multis concordantiis. De habilibus autem, & quales esse debeant promouendi, dicit Apostolus. 1. ad Timoth. 3. oportet enim episcopum inreprehensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, ornatum, prudentem, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem sed modestum, non litigiosum, nō cupidum, domui suæ bene præpositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Siquis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Eccle. Dei diligentiam habebit? non neophitum. i. in fide nouellum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt, vt non in opprobrium incidat & laqueum diaboli, diaconos similiter pudicos, & c. vbi sciendum, quòd licet Apostolus videatur dictam regulam in episcopis posuisse, sicut etiam ad Titum 1. scribit, oportet enim episcopum & c. attamen prædicta regula ad omnes ordinandos extenditur, vt probat Amb. & habetur in Decreto 34. dist. c. cognoscamus, & Augu. similiter § 1. dist. c. Apostolus. Sunt etiam aliqui irregulares, qui vindictæ sanguinis subsecuta morte vel membrorum mutilatione, se voluntariè ingesserunt verbo, opere, consilio, vel fauore, 50. dist. c. siquis viduam. § 1. dist. c. aliquantos, & si ex actu iustitiæ mors, vel mutilatio subsequatur, vt in dicto c. aliquantos. & 50. dist. c. siquis post, & plenè traditur per Doctores in c. sententiā sanguinis. extra ne clerici vel mona. se ne. se. immi. & Apostol⁹ dicit 2. ad Timot. 2. c. Nemo militans Deo, implicat se negociis secularibus. Et hæc sufficiant pro prima, quia de reliquis in sequentibus exponemus.

Secunda species clericalis sanctitatis est sobrietas ad cōuescēdū ne sit crapulosus, ebrius vel iocularis, de hoc enim cautos reddidit suos discipulos Dominus Iesus dicens Luc. 2. Attendite autem vobis ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius vitæ, & superueniat in vos repentina dies illa: tanquam laqueus enim superueniet in omnes, qui sedent super faciem viuere terræ. i. in omnes terrenis deditos. & Apostolus dicit sobrium. & inf. non vinolentum & c. vt supra. Nam crapulosus, & ebriosus clericus, monitus non desistens, ab officio & beneficio decernitur

cernitur suspendendus, vt in c. à crapula. extra de vita, & hon. cleric. vbi dicit textus, vinum sibi temperent & se vino. super quibus verbis Io. And. colligit arg. quod clerici bibentes vinum sine aqua, nō excusantur a veniali peccato. Turpe siquidem est clerico vini flatum effundere in astantes, ex quo dicit Salomō Prou. 20. luxuriosa res est vinū, & contumeliosa ebrietas, qui cum his immiscetur non erit sapiens. Circa quod etiam dicit Apostolus ad Ephe. 5. nolite inebriari vino, in quo est luxuria. de qua materia satis tractat beatus Thomas. 2. 2. quæst. 149. & 150. Prohibetur etiam clericis omnis inhonestus & reprobatus ludus, vt taxillorum, alearū, theatricalium, mimorū, histrionum, & similibus, de quibus plenè agitur in c. cum decorem. & in c. pen. extra de vita & hone. clericor. & q. non possint promoueri, patet 33. dist. c. maritum. & 51. dist. c. 1. & c. præterea. Tales etiam communicare vetantur. de consecra. dist. 12. c. pro dilectione. Nedum enim mortaliter peccant clerici se talibus immiscentes, sed etiam si quid de bonis ecclesiæ histrionibus donare præsumunt, 86. dist. c. donare. & c. qui venatoribus. nisi simpliciter tanquam elemosyna aliquid vt pauperibus donantur. clerici namque rebus suis male vtentes & expedentes, raptores sunt, quia quicquid superest, pauperum est. 18. q. 1. c. fi. & 12. q. 2. c. gloria episcopi. & c. & si illi, quod etiam tenet Thomas. 2. 2. quæst. 185. & sic patet de secunda.

Tertia species dicitur honestas ad conuiuendum, ne sit dissolutus, vagus, vel curialis. Hęc autem honestas in clericis tripliciter ordinatur, videlicet. Primò verbo. 1. ad Cor. 15. corrumpunt bonos mores colloquia mala. Secundò facto, 1. ad Cor. 14. omnia autem honeste, & secundum ordinem fiant in vobis. Tertio ornatu, videlicet duplici. s. interiori & exteriori. Ornatu interior clericorum, virtutum habitus in actum deductus conuenit explicari, ne male sedentes in cathedra iniuriam inferant cathedræ, siue sedi. 40. dist. cap. multi.

Ornatu exterior clericorum in quatuor principaliter consistere debet videlicet. Primo in custodia & freno omnium exteriorū sensuum, videlicet visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus. 6. q. 1. c. ex merito. 32. q. 5. c. nec solo. & 41. dist. §. vltimo. Secundò in habitu, ne deferant vestes incisas & ligulatas, nec varii coloris, nec rubeas, nec virides, neq; minus longas vel breues, nec de serico, sed de lana: non nimis pretiosas, nec latis viles, clausas desuper, fibulas

las omnino non deferant, neque corigias auti, vel argenti ornamentum habentes, sed nec annulos, nisi quibus competit ex officio dignitatis. De quibus satis habetur in c. penultimo, extra de vita & hone. clericorum, ubi etiam prohibetur eis ne utantur manicis & forularibus confutitiis, frænis, sellis, pectoralibus, calcaribus deauratis, &c. de quibus etiam tangitur 41. dist. §. I. licet excusentur si se conformant patriæ moribus in habitibus, semper tamen honestate seruata, arg. 4. d. c. erit. & 30. d. c. si quis virorum.

Tertio, in cibo & potu, in quibus seruare conuenit quod Augustinus tradit 41. d. c. quisquis, videlicet, quid loco, tempori, & personis conueniat, in quorum conuiuio, sex præcipue sunt obseruanda, videlicet, Primo, vt vita absentium non mordeatur, hoc est ne fiant detractiones, murmurationes, vel iudicia temeraria contra præsentem vel absentem. Vnde Augustinus supra mensam suam hos duos versus depinxisse legitur, videlicet,

Quisquis amat dictis absentium rodere vitam

Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

De quibus gloss. 44. d. c. conuiuia. Secundo, vt præsentem non irrideantur, vt in d. c. conuiuia. Tertio, ne inanes secularium negotiorum fabulæ recitentur, vt ibidem. Quarto, vt verba sacræ lectionis auscultentur, vt ibidem. Quinto, vt cibus & potus ad vsum exercendæ virtutis per naturæ sustentationem sumatur, vt ibidem, vnde versus.

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere queas.

Id est noli viuere vt comedas, sed comede vt viuas. Sexto, vt in principio & in fine, laudes Deo debitæ referantur. 44. d. cap. non liceat, & c. pro reuerentia, & de consec. dist. 5. c. in omnibus, & de conse. d. 2. c. panis, & calix, & c. didicimus.

Quarto, in tonsura congrua, vt in c. si quis clericus, & in c. sequenti, extra de vita & hone. clericorum, quam si non deferat, excommunicari debet, vt in d. cap. si quis clericus, ex quo patet quod non deferens mortaliter peccat, quia excommunicationis pœna non debet imponi, nisi pro mortali peccato. 11. q. 3. c. nemo episcoporum. Similiter excommunicari debent clerici deferentes arma, vt in c. 2. extra de vita & hone. clericorum. Ex ista tamen causa possunt ad terrorem malorum arma deferre, licet percutere non debeant, vt dicit gloss. in d. c. 2. quæ ponit in exemplum iustæ causæ, si per loca periculosa transitum faciant, argumentum 23. q. 3. c. Maximianus. Idem dici potest, quod excusentur, si pro defensione ciuitatis

ciuitatis & reipublicæ ecclesiasticæ vel temporalis arma sumerent ad terrorem, vt supra. Vnde etiam monachi excusantur, si de licentia abbatis, infra septa monasterij tenent arma, vt in ca. ne in agro. §. præfatæ, de statu monach. in cle. Aliter autem deferentes, si tertio moniti non destiterint, perdunt priuilegiū canonis, si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & in c. in audientia, & in c. contingit, extra de sen. hoc est, quia tales percutientes non incidunt in sententiam excommunicationis illius canonis, &c. & sic transeat hæc 3. species pro dissolutione & vagatione. De curialibus autem, qui alias non sunt irregulares, si a curia fuerint absoluti, tolerantur aliàs non. 71. d. c. 1. 2. & 3. & 46. d. c. clericus, cum similibus.

Quarta species clericalis sanctitatis, dicitur sagacitas ad istitutum, ne sit imperitus, ignarus, vel criminalis: debet namque quilibet curatus triplicem competentem peritiā obtinere, videlicet, Sacrarum literarum pro veritate fidei conseruanda & subditis insinuanda, vt in c. vt quisque, extra de vita & hone. cleri. ubi dicit textus, & admonere suos parochianos vt filios suos ad fidem discendam mittant ad Ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat, de quo satis habetur in Decretis, 3. 6. d. c. 1. §. oportet, & c. qui ecclesiasticis, cum sequentibus. Ad quod Malachia, 2. labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent ex ore eius, & Osee, 4. conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam reptulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Et allegatur in c. nisi cum pridem, §. pro defectu, extra de renun. Præcipitur etiam curatis subditos instruere in fide, confessionis formam, orationem Dominicam, & Simbolum fidei, illos sollicitè edocendo, vt in cap. Deus, qui, extra de pœnitentiis & remis.

Secundo secularium literarum pro veritate fidei defendenda, vt in prædictis iuribus, & 37. dist. c. legimus, §. sed e contra, & cap. sequenti.

Tertio, secularium negotiorum, quia iudex est curatus aiarum & corporum subditorum in pertinentibus ad salutem, 36. di. §. I. in glof. 1. & in glo. cum enim, & per totam distinctionem, & quatuor sequentes, & satis notant Doctores in dicto c. nisi cum pridem, nã licet omnia scire sit mortalibus impossibile, sed solus est Dei, extra de iudiciis, c. nouit ille, qui nihil ignorat, & 26. q. 5. §. I. & 23. id. erubescant, & quamuis omnium habere memoriã, & penitus in nullo peccare, potius diuinitatis quam humanitatis est, vt in l.

2. C. de veteri iure enucleando. & quamquam desideranda sit emi-
nens scientia in pastore, in eo tamen est competens toleranda. extra
de elect. c. cum nobis olim. & in c. venerabilis, extra de præbendis.
& in dicto c. nisi cum pridem. de renunc. Aliàs namque criminan-
dus erit, & condemnandus, si quod debuit scire nesciuit, & malè
iudicauit, argu. 1. 1. q. 3. c. quicumque, & in l. fi. C. de pœna iudicis,
qui male iudicauit, & in c. quamuis, extra de regulis iuris. vbi di-
cit textus, non potest esse pastoris excusatio, si lupus oues com-
edit, & pastor nescit. vbi glo. dicit, quia pastor seu prælatus tenetur
inquirere & corrigere subditorum excessus, aliàs sanguis eorum
de eis manibus requiretur. Ezechielis 3. sanguinem autem eius de
manu tua requiram. Ad idem accedunt nota. in c. irrefragabili, ex-
tra, de officio ordinarii, & in c. cum ad monasterium. §. fin. extra
de statu regul. & mo. in c. qualiter & quando §. penult. extra de
accusationib. cum similib. & sic de quarta specie patet.

Quinta species clericalis sanctitatis, dicitur esse castitas ad
continendum, ne sit luxuriosus, fornicarius, vel carnalis. Vbi
sciendum quòd omnes clerici, etiam in minoribus constituti tenè-
tur continenter & castè viuere, volentes perseuerare in ordine cle-
ricali, vt in c. vt clericorum mores. extra de vita, & ho. cle. vbi di-
cit textus, vt clericorum mores & actus in melius reformatur,
continèter & castè viuere studeat vniuersi; nam nomine clericorū,
comprehenduntur etiam in minoribus constituti, & etiam solum
modo primam tonsuram habentes, vt in Clementina 2. de vita
& ho. cle. in glo. & extra de præbend. c. 2. in glo. 1. quod vide latius
per Archidiaconum §. 4. d. c. ex antiquis. Possunt tamen si volunt,
in minoribus constituti ducere vxores, & cum ipsis matrimoniale
continentiam obseruare: beneficijs autem ecclesiasticis contracto
matrimonio, sunt priuandi, vt in c. diuersis fallacijs, extra de cleri-
cis coniugatis, & in c. quod a te. eodem tit. promoti autem ad sa-
cros ordines, eo ipso tacitè uouisse continentiam præsumuntur,
& sic perpetuò intelliguntur obligati ad obseruantiam castitatis.
28. dist. c. Diaconi. & c. quia sunt culpæ, cum duobus c. sequenti-
bus, & 3. 2. d. c. seriatim. & in c. sanè, & in c. si quis clericorum, ex-
tra de elegicis coniugatis. Clericus autem in sacris constitutus, si de
facto præsumpserit vxorem ducere cum effectus, priuandus est or-
dine & ecclesiastico beneficio; & mulier si erat libera, redigitur in
seruitutem Ecclesiæ. 3. 2. d. c. eos. quod si erat ancilla, debet vendi.

§ 1. d. c. quidam clerici. filii autem inde nati, in seruitutem Ecclesiæ
rediguntur. 1. 5. q. vltima. c. cum multæ. & talis clericus in sacris con-
trahens matrimonium, ipso facto excōmunicatus est, vt in Cle. eos
qui. de consanguinitate, & affinitate. nec potest absolui, nisi prius
effectualiter separentur, vt in dicto c. eos qui. In talem etiam ex-
communicationem incidunt omnes, qui scienter in tali matrimo-
nio præstitierint auxilium, vel fauorem, consensum, vel participatio-
nem: quia participans in crimine criminoso, incidit in eadem sen-
tentiam, vt in c. nuper, & in c. si cōcubinæ clericorum, extra de sen-
excommunicationis. Si autem talis clericus velit à tali coniuge
separari, debet eam abiurare in forma 3. 5. q. 6. c. ab ista die. & extrā
qui clerici vel vouentes. c. ex literarum. si tamen suspicaretur quòd
clericus periuraret, non debet à tali exigi iuramentum, sed aliter
cautè compelli ad obseruantiam castitatis, vt in c. clericos. extra de
cohab. clericorum & mulierum. Nam licet non obligatis ad
continentiam castitas suaderi possit, sed non imperari: vnde dicen-
tibus Apostolis Domino Iesu Christo, si ita est causa hominis cum
vxore, non expedit nubere, dicit illis Iesus, non omnes capiunt
verbum istud, sed quibus datum est: sunt enim eunuchi, qui de
matris utero sic nati sunt, & sunt eunuchi qui ab hominibus facti
sunt, & sunt eunuchi qui seipso castrauerunt propter regnum cæ-
lorum, qui potest capere, capiat. Math. 19. quasi dicat, de præcepto
neminem astringo ad perpetuam castitatem vouendam, & seruandam,
sed consulo, sicut dicit Apostolus 1. ad Cor. 7. de virginibus
autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tan-
quam misericordiam consecutus a Domino. Ad quod 28. q. 1. c. sic
enim. quibus autem consilium placet, & sic vouet tacitè vel expres-
sè, continentiam tenentur perpetuam obseruare. Nam quod ab in-
itio est voluntarium, ex post facto efficitur necessarium. C. de actio-
& obli. l. sicut ab initio. & quod semel placuit, amplius displicere
non potest, vt in regula iuris, quod semel, de regulis iur. lib. 6. In-
de dicit Plal. vouete sex consilio, & reddite Domino Deo vestro
sex præcepto. difficile quippe est continentiam seruare. 28. d. c. de
his. & 3. 3. q. 5. c. tunc saluabitur. §. item qui sitit. Clericis autem in
sacris constitutis de necessitate conuenit perpetuam continentiam
obseruare. Vnde & Apostolus dicit 1. ad Timotheum 3. oportet
Episcopum & c. subdit, pudicum. & infra, filios habentes subditos
cum omni castitate. & quod supra dixit, vnus vxoris virum, intel-
ligitur ne sit bigamus. 3. 2. dist. c. proposuisti. de quo supra diximus,
& Apo-

& Apostolus dicit 1. Ad Thef. 4. non enim vocauit nos Deus in im-
munditiam, sed in sanctificationem. Itaque, qui hæc spernit, non
spernit hominem, sed Deum, qui etiam dedit spiritum suum san-
ctum in nobis. Conuenit autem clero, q̄ maximè constitutis in sa-
cris, pluribus rationibus, quas notaui in c. quod à te, extra de cleri-
cis cōiugatis, vbi descripsi 16. rationes, &c. & sic sufficiat de quinta.

Sexta species clericalis sanctitatis esse debet, pietas ad subueniē-
dum, ne sit cupidus, parcus, vel nundinalis. Ex quo dicit Apostolus
1. ad Timo. vltimo. Est autem quæstus magnus, pietas cum suffi-
cientia: nihil. n. intulimus in hunc mundum. & infra, Radix. n. om-
nium malorum, est cupiditas, quam quidam appetentes errauerūt
à fide, & inseruerunt se doloribus multis. tu autem, o homo Dei,
hæc fuge. super quo verbo. s. cupiditas, dicit Petrus Tarantasi: hæc
est, quæ sacrilegia cōmittit & furta, rapinas exercet & prædas, bel-
la gerit & homicidia, simoniacè emit & vendit, iniustè petit & ac-
cipit, inique negociatur & feneratur, instat dolis, imminet fraudi-
bus, dissoluit pactum, violat iuramentum, corrumpit testimonium
& peruertit iudicium. Ista siquidem opposita sunt sanctitati, & tan-
to turpius sedent in clericis, quanto specialius esse debent à cæteris
pollutis populis disgregati, sunt enim vocati in sortem Domini. vn-
de Ambr. de fuga seculari, cui portio Dei est, nihil debet curare ni-
si Deum. & est textus Decreti 12. q. 1. c. cui portio. Hieronymus
etiam ad Nepotianum scribit. Clericus, qui Christi seruit ecclesiæ,
interpretetur primùm vocabulum suum, & nominis diffinitione
plata nitatur esse quod dicitur. Si enim clericos, Græcè, Latine fors
appellatur, propterea dicuntur clerici, quia de sorte sunt Domini;
vel quia ipse Dominus fors. 1. pars clericorum est; & quia vel ip-
se pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere
debet, vt ipse possideat Dominum, & ipse possideatur à Domino;
& est textus Decreti 12. q. 1. c. clericus. vnde sicut Dominus gratis
suæ dona dispensat, ita & clerici gratis debent diuina misteria
subditis, nec non & bona temporalia pauperibus dispensare. Mat.
10. gratis accepistis, gratis date. 1. q. 1. c. gratia. dicit Leo Papa, gra-
tia si non gratis datur, vel accipitur, non est gratia. & Amb. in pa-
storali, & habetur 1. q. 1. c. reperiuntur. quam plurimi negociatione
muneris mercari velle gratiam spiritus sancti, dum illi pretium do-
nant, vt pontificalis ordinis sublimitatem accipiant, obliui verborū
Petri, qui dixit ad Simonem, pecunia tua tecum sit in perditione,
quoniam

quoniam donū Dei existimasti pecunia possideri, Actuum 8. Non
sit igitur cupidus clericus, non parcus, sed munificus, largus & libe-
ralis, quia maledictus est dispensator auarus, cuius largus est Do-
minus. hinc & Apostolus inquit 1. ad Timo. 3. oportet episcopū
esse hospitem, & ad Ro. 12. necessitatibus sanctorum communi-
cantes, hospitalitatem sectantes, & Hieronymus dicit Damaso scri-
bens, & habetur in Decretis 16. q. 1. c. quoniam, quod est c. fi. Quo-
niam quicquid habent clerici, pauperum est, & domus illorum
omnibus debent esse communes, susceptioni peregrinorum & ho-
spitum inuigilare debent, & idem dicit Apostolicis viris, & Euan-
gelizatoribus Christi in necessarijs vsibus nolle tribuere, seipsum
cōmendare est. Glos. dicit in verbo necessarijs, id est, in victu & ve-
stitu 10. q. 2. c. Episcopus. & Ambrosi. in lib. de officiis, & habetur
in Decretis 12. q. 2. c. aurum. dicit, Aurum habet Ecclesia nō vt ser-
uet, sed vt erogat, & subueniat in necessitatibus. Et infra, Nonne
dicturus est Dominus, cum passus es tot inopes fame mori, & cer-
tè habebas aurū: ministrasses alimoniam, i. ministrare debuisses. cur
tot captiui in captiuitatē ducti, nec redempti ab hoste occisi sunt:
melius fuerat vt vasa viuentium seruares quam metallorum, &
Hieronymus dicit in c. sequenti, Gloria Episcopi est operibus pau-
perū prouidere, ignominia Sacerdotis est proprijs studere diuitiis.
& idem dicit 88. dist. c. negocia, Negociatorē clericum, & ex ino-
pe diuitem, & ex ignobili gloriosum, quasi quasdam pestes fuge.
ergo non sit clericus nundinalis. Nam tertio monitus a negociatio-
nibus non desistens, siue à mercantiis, perdit circa bona priuilegiū
clericale, vt in c. fin. extra de vita, & ho. cle. Et quæ sint negotia
clericis licita vel illicita, satis notaui in c. penultimo, extra de vita,
& hon. cle. Accedūt nota. in c. sicut, & plenius in c. 1. & 2. & per to-
tum, extra ne clerici, vel mo. secularibus negotiis se immisceant, &
sic pertranseat sexta species.

Septima species clericalis sanctitatis est, grauitas siue maturitas
ad perficiendum, ne sit lubricus, instabilis, vel ruinalis. Ex quo di-
cit Apostolus, non neophitum, &c. quasi dicat, quia nouellus in fi-
de faciliter retrograditur, & apostata factus inutiliter laborauit.
Prou. 6. homo apostata, vir inutilis, graditur ote peruerso, annuit
oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malū,
& in omni tēpore iurgia seminat, huic exemplo veniet perditio
sua & subito conteretur, nec habebit vltra medicinam.

Clericus igitur, grauis & maturus esse debet, & omni macula carere, quantum ad natiuitatem, vt sit legitimè natus, quia illegitimi prohibètur etiam ex lege veteris testamenti, Deuteronomii 23, quia tales filii solent esse imitatores paterni sceleris. 6. q. 1. c. si quis cum militibus, & 5 6. d. c. si gens. Accedunt ad hæc nota. in c. innotuit, extra de elect. & in c. per venerabilem, extra qui filii sunt legitimi. & in c. 1. & per totum, extra de filiis præsbiterorum. Attenditur etiam ætas & vitæ qualitas, de quibus satis habetur in c. cum in cunctis, extra de elec. & in c. generalem, de ætate, & qualitate, in Clementinis, & in c. nihil est, extra de elec. vbi dicit textus, nihil est quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quam quod indigni assumantur prælati ad regimen animarum. & infra, Ipsumque decernimus hac animaduersione puniri, vt cum de ipsius constiterit negligentia, maximè si hominem insufficientis scientiæ vel inhonestæ vitæ, vel ætatis illegitimæ approbauerit, &c. & sic pertranseat septima species, & secunda pars principalis nostri Sermonis succinctè præcisè, gratia breuitatis.

P A R S T E R T I A.

AD Tertiam igitur & vltimam partem postremò veniens, quam dicebam continere extremæ penalitatis improprium perniciosum, cum dicit Angelus, ne percutiam eos. *Sacerdotes quoque, inquit, qui accedunt ad Dominum, vt sanctificentur, ne percutiam eos*, vbi supra, q. d. si deficient à sanctitate, percutiètur penalitate. Vide itaque quàm sanctè, quàm iustè, quàm benignè cælestis medicus suam cõferat mortalibus medicinam. Captat. n. primo, tâquam Orator excelsus, beniuolentiam Auditorum, cum eos pro nomine ministerii Sacerdotes appellat. Facit eos dociles, vt attendant cui ministrent, quia summo Deo, cum subdit, Qui accedunt ad Dominum. Reddit attentos ad diligentiam ministerii cum subdit, sanctificentur, & tam pulchrè stabilire contendit in sanctitate, cum comminando subdit, ne percutiam eos. quasi dicat, pro firmissima orationis meæ conclusione tenete, quod nisi perseveratis in sanctitate continua, percutiam vos Imperio summi Regis. Ad vos ergo est verbum hoc, o Sacerdotes. Videte quid agitis, ad quid vocamini, quid

quid intenditis, quid doceris, quid operamini, vbi sedetis, ne in cathedra pestilentiæ sedeatis, vel in sede Sathanæ, & cū Lucifero deiecti in inferni laqueum ruatis in Præcipitum sempiternum, vbi nulla est redemptio, neque spes aliqua salutaris. Nostis, Patres præstantissimi, percussos esse patres nostros primos parentes, videlicet de paradiso voluptatis eiectos. Gen. 3. Diluui tempore consumpta est omnis caro, quæ mouebatur super terram, vniuersi homines, & cuncta in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt, & deleuit Deus omnem substantiam, quæ erat super terram ab homine vsque ad pecus, tam reptile quàm volucres cœli, deleta sunt de terra, remansit autem solus Noe, & qui cum eo erant, in arca, & hoc ideo, quia omnis caro corruperat viam suam super terram. Genes. 6. & 7. cap. Turris Babel percussa est cum ædificantibus eam in confusione linguarum, & confusum est labium vniuersæ terræ. Genes. vndecimo, Percussus est Chodorlammor Rex Elamitarum cum alijs quatuor regibus in valle siluestri. Genes. 14. Percussa est Sodoma & Gomorrha, cum tribus adiacentibus ciuitatibus. Genes. 19. & hoc ideo, quia homines Sodomitæ, pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Gen. 13. Percussus est rex Sichen cum omnibus habitantibus Sichimæ in vltionem stupri Dinæ filiæ Iacob, per Simeonem & Leui. Gen. 34. Percussi sunt Ægyptii decem plagis, quæ notantur his versibus.

*Sanguis, rana, culex, musca, moriens pecus, vlcus,
Grando, locusta, nox, mors, prius orta necans.*

De quibus Exodi. 7. vsq; ad quartumdecimum capitulum, in quò describitur percussio Pharaonis cum omni exercitu suo, super quos reduxit Dominus aquas maris, nec vnus quidem superfuit ex eis. Percussi sunt filii Israel per tribum Leui, cecideruntque in die illo quasi vigintitria millia hominum, quia fecerant, & adorauerant vitulum cõstatilem. Exo. 32. Percussus est Dathan & Abiron cum omnibus familijs, & tabernaculis eorum, & cū quatuordecim millibus & septingentis viris, qui obedire recusarunt Moy si seruo Dei, ex quo terra aperta est, & deglutiuit Dathan & Abiron, & ignis combussit, & deuorauit reliquos. Num. 16. Percussi sunt iterum octuagintaquinque millia de exercitu Regis Assiriorum, quia oblocuti sunt contra Deum. 4. Reg. 19. Percussi sunt centum viginti septem millia de exercitu eiusdem Regis, quia malè locuti

sunt de Deo. 3. Regum. 20. Percussi sunt Elamitæ, & mortui sunt omnes, qui aspiciabant indignearcam Domini. 1. Regum. 6. Percussus est Oza, & mortuus, eo quod extendisset manum ad arcam Domini, & tenuit eam ne caderet, quia calcitrabant boues & declinauerant arcam. 2. Reg. 6. Dicunt Doctores ideo mortuum esse Ozam, quia in nocte precedenti dormierat cum vxore, & sic inquam immundus, presumpserat manu tangere arcam Domini: quanto magis ergo timere debent immundi presbyteri, qui non cum vxoribus, sed cum meretricibus dormiunt, & sacratissimum Domini corpus, & sanguinem tractare presumunt indignè. Caueant igitur, & formident, ne percutiat eos Angelus Domini, sicut & tot alios iam percussit. Lauamini ergo, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, dicit Dominus. Quiescite agere peruersè, discite benefacere, &c. Isa. 1. Mūdaminī, qui fertis vasa Domini, Isaia 52.

Sed vt ad percussiones iuris canonici nostrum propositum reducamus, septem similiter modis presbyterorum excessus nouerimus esse percussos, videlicet. Primò, per suspensionem. Secundò, per interdictionem. Tertio, per excommunicationem. Quarto, per depositionem. Quintò, per carcerationem. Sextò, per flagellationem. Septimò, per degradationem.

Primò dico, percuti clericorum excessus per suspensionem: vbi sciendum, & considerare libet, quod suspensio, alia est quò ad se tantum. Alia nedum, quo ad se, sed etiam quo ad alios. Quo ad se tantum suspensus est quilibet criminofus, i. mortali peccato subiectus, & talis ingerens se diuinis sacramentis, siue actiue, siue passiuè, mortaliter peccat. Vnde beatus Thomas in 4. Sententiarum. d. 24. dicit, quòd existens in mortali, si suscipit vel ministrat ecclesiastica sacramenta, nedum mortaliter peccat, sed velut blasphemus & deceptor, venit meritò puniendus: immo plus dicit in 3. parte summæ. q. 64. arti. 6. quòd existens in mortali peccato, & tangendo sacramenta, & ingerendo se diuinis, etiam sine apparatu, mortaliter peccat, nisi in casu necessitatis ex periculo mortis baptizaret, vel nisi ex calice corp⁹ Christi de terra colligeret. Pro quo satis faciunt Apostoli verba, cum dicitur ad Cor. 11. probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: qui autem manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini, i. non decernens sacrum a prophanis, quod

quòd generaliter intelligi conuenit de omnibus sacramentis, licet de illo magis, quòd omnibus est maius, scilicet de corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, de consecra. dist. 2. c. nihil. vbi dicitur textus, nihil in sacrificijs maius esse potest quàm corp⁹ & sanguis Christi, nec vlla oblatio hac potior est. Sed omnis hæc præcellit, quæ pura conscientia Domino offerenda est, & pura mente sumenda, atque ab omnibus veneranda, & sicut potior est ceteris, ita potius excoli & venerari debet. Inde dixit Moyses Deutero. 16. Iuste quòd iustum est, persequens, vt viuas & possideas terram, quam Dominus Deus tuus dedit tibi. Ergo si non iuste, mortaliter peccat. Iuxta quòd dicit Salomon Prou. 15. victimæ impiorum abominabiles Domino, vota iustorum placabilia, abominatio est Domino via impii, qui sequitur iustitiam, diligitur ab eo. Plus etiã dicit Thomas in 4. Sen. dist. 19. videlicet, quòd existens in mortali, si prædicat, mortaliter peccat, licet noster Ric. ibidem videatur, hoc intelligere, quando peccatum est manifestum. Alia dicitur suspensio, quo ad se & quo ad alios, qua sunt suspensi omnes hæretici, scismatici, simoniaci, excommunicati, & notorii fornicarii, vt satis notant Doctores in c. sicut, & in c. vestra. & in cap. quæsitum. extra de cohabitatione cle. & mulierum. Nam licet quilibet criminofus etiam degradatus, vt dixi, possit conficere. 1. 5. q. vlt. c. fin. & in d. c. vestra, ad quæ faciunt etiam notata in c. 1. extra de summa Tri. & fide cath. artamentales præcisos, siue suspensos, quò ad se, & alios, quia damnabiliter ingerunt se diuinis, debemus euitare, vt confusione deiicti suos excessus corrigant & emendent. 3. 2. d. c. nullus, & c. præter hæc. §. verum. 8. 1. d. ca. si qui sunt presbyteri, concubinas habentes, vbi dicit text. peccatum igitur paganitatis incurrit quisquis, dum se Christianum esse asserit, sedi apostolicæ obedire contemnit. 2. 4. quæst. 2. cap. sanè. extra de elec. c. quia diligentia. 1. q. 1. c. si quis a simoniaco. & c. reperiuntur, extra de simonia. c. tanta, & c. quotiens, & c. accusatum. extra de sen. excõm. c. si quem. & 3. q. 4. c. Engeltrudam. 2. 4. q. 3. c. inter hæresim. 7. q. 1. c. Nouatianus. & tractat beatus Thomas. 2. 2. quæst. 39. & est bona glo. in c. 1. extra de scismaticis. satis faciunt nota. in cap. ex tenore. extra de præscrip. & in c. cū non liceat, eod. tit. & in c. vestra, & in c. quæsitum, extra de cohab. cle. & mul. Est notandum quòd si prædicti suspensi damnabiliter ingerunt se diuinis, efficiuntur irregulares, a quâ irregularitate non possunt absolui, nisi per Papam, vt

in c. si celebrat, extra de cle. excom. min. & in c. cum æterni, de sen- & re iud. lib. 6. De multiplici suspensione tractat glo. magistra. Io. An. & satis abundè, in c. cupientes. §. si scienter, in verbo suspen. de pœnis, in cl. unde beatus Thomas de Aquino, & Dominus Bonaven. in 4. Senten. distin. 13. dicunt, & clarius Bonaven. in 4. q. quòd quorundam missæ prohibentur audiri in pœnam peccati eorum, quia non sunt digni conficere, & si conficiant non sunt digni audiri, & hæc est prima ratio. Secunda ratio est, vt confusi redeant ad gratiam pœnitentiæ. Tertia ratio est, vt alij retrahantur ab eorum imitatione, quia cum vnus corripitur plurimi emendantur, & vnus pœna transit ceteris in exemplum. quæ tres rationes etiã bene colliguntur in d. c. vestra, de cohabitatione cle. & mul. & dicit Dominus Bona. quòd euitare tales, vt supra suspensos, est opus iustitiæ, misericordiæ & prudentiæ, & sic ista tria correspondent prædictis tribus rationibus. Dicit etiam, quòd sacramentum eucharistiæ eleuat hominem ad statum spiritualem, ad quem non eleuantur fornicarij, qui sunt omnino carnales. immò dicit textus. 32. quæst. 2. ca. connubia. quod tempore illo, quo coniugales actus geruntur, præsentia spiritus sancti non datur, etiam si propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur, vbi dicit glo. quia est ibi quidam stupor, & homo totus carneus efficitur. Innocentius tamen in dicto c. quæsitum, de cohabitatione cle. & mul. dicit, quem sequuntur communiter omnes, quòd Simoniaci & notorii fornicarij, in casu necessitatis, vt in articulo mortis, possunt ministrare duo sacramenta tantummodo. scilicet baptismum, & eucharistiam, & cum licitum sit à talibus in tali casu hæc duo sacramenta recipere, 32. d. c. præterea, §. verum, licitum est talibus etiam tangere, non tamen conficere, nec suscipere. nec credimus licitum, dicit ipse, ab huiusmodi extremam vñctionem recipere, vel alia sacramenta: nam cum sint generaliter prohibiti, & de his duobus specialiter concedatur, consequens intellectus patet quòd de cæteris negatur, 25. d. c. qualis, facit quod habetur in c. nonne. extra, de præsump. & Innocentius hæc notat extensius, in c. fraternitatis, vltra medium, extra de hæreticis. satis etiam faciunt quæ habentur 1. q. 1. c. Sacerdotes, vbi referuntur verba Domini dicentis ad Moysen Leuitici 21. qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, siue paruo vel grandi, & torto naso, si fracto pede vel manu, si gibbus, si lip-

pus, si albuginem habens in oculo, si iugem. i. continuam scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus, omnis qui habuit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. & infra, Nec accedat ad altare, quia maculam habet, & cõtaminare non debet sanctuarium meum. Hinc etiã extractus est titulus Decretalium, de corpore vitiat. scilicet non ordinandis, vbi sciendum, sicut dicit glo. in c. fin. quod quidam sunt corpore vitiat sponte, quidam casu. Si sponte, distingue: aut nulla iusta causa interueniente, & ordinandus repellitur, & iam ordinatus deiicitur. 55. d. c. qui partem, & c. si quis à medicis, & 33. di. c. maritum. Aut iusta causa interueniente, & tunc non prohibetur ab ordine, puta quia timore lepræ, aut aliqua consimili causa, vt in c. ex parte M. nisi generet deformitatem, quia tunc in omni casu repellitur, argu. 55. d. c. lator, & c. si euangelica, & c. exposuisti, de cor. vi. Si casu, in magnis membris repellitur & deiicitur, si deformitas generet, vt in d. c. si euangelica. In paruis uerò membris non impeditur, si deformitas modica sit, & sine culpa sua acciderit, vt in d. c. fin. de cor. vi. Si cum culpa sua in talem modicam deformitatem incidit, de misericordia toleratur, vt in c. 1. de cor. vi. Adde vltra glo. quòd siqui deformes nati sunt, vel inuiti mutilati, aut casu fortuito, cum darent operam rei licite, si non est tanta deformitas, quod scandalum esse possit, vel inhabilem reddere ad ecclesiasticum ministerium exequendum, de misericordia toleratur. 55. d. c. si quis absiderit, & c. eunucus, & c. si quis pro ægritudine, & c. præcepta, & extra, eodem titulo, c. significauit, cum aliis capitulis superioris allegatis. & dicit Innocentius, quod si etiam ex culpa sua incidisset in modicam deformitatem, ex misericordia toleratur in susceptis. scilicet ex dispensatione episcopi, vt in c. 1. eod. tit. Hostiensis tamen in d. c. 1. in glo. vltima, in fine dicit, quòd talis dispensatio non per Episcopum, sed per Papam fieri debet, 50. dist. c. non confidat, quod securius est. Toleratur etiam claudus, nisi talis sit quod sine baculo ad altare stare non possit, 45. d. c. disciplina, & de consecratione, dist. 1. c. nullus episcopus, aut presbyter. De cæco autem, vel habente in oculo maculam, episcoporum arbitrio relinquitur terminandum, quanta sit macula vel defectus, vt si magna est macula, non admittatur: si parua ita quod possit sine scandalo ministrare toleretur, vt in c. cum de tua, ad finem, extra eo. tit. Ad quòd faciunt nota. in c. de causis, extra de officio deleg. & ff. de iure delib.

¶ 1. §. 1. De lunaticis autem & caducis, durante defectu non admittuntur, etsi fuerint promoti, omnino cessare debent ab officio missæ, nisi essent totaliter liberati. 7. q. 2. c. in literis. vel nisi cadens haberet iuxta se aliquem Sacerdotem, qui eius posset supplere defectum. 7. q. 1. c. illud. Quanto autem tempore possit præsumi, an & qualiter sint liberati, dicunt aliqui quod per annum, arg. 3. §. d. c. communiter. Alii dicunt, quod per triginta dies. 7. q. 2. §. fin. Sanius tamen est iudicis arbitrio relaxare, arguendo notatorum in d. c. de causis. de offi. del. Ex his igitur perpendendum, quanta diligentia curare debent Sacerdotes, ut sint immunes à maculis spiritualibus, & carnalibus contubernijs, cum tanta prouidentia sit agendum circa maculas corporales. Neque credant clerici excusari, si non castè vixerint à pœnis impositis fornicariis, propter extraneam Martini Papæ V. cum nullam relaxationem faciat clero, sed solummodò prouideat circa euitationem talium suspensorum, &c. & prædicta sufficiant pro prima percussione.

¶ Secundo dicebam clericorum excessus percuti per interdictionem: Ut quia interdicitur terra, vel aliqua ecclesia, vel omnes ecclesie, extra de ver. sig. c. cum in partibus. vel quia ex iusta causa cessatur à diuinis, ut in c. quamuis, & in c. si Canonici. de of. or. lib. 6. & tractat Innocentius in c. dilectis filiis, decano, &c. extra de appellationibus, & de materia satis tractatur in c. cum medicinalis, & in c. alma mater, de sen. exco. lib. 6. Vbi sciendum, quod aliquando persona suspenditur ab officio, aliquando à beneficio, & aliquando ab viroque. 2. q. 5. c. presbiter, extra de purgatione canonica c. inter sollicitudinem. quadoque persona nominatim interdicitur, extra de privilegiis. c. cum & plantare. §. excommunicatus, & c. ut privilegia, & extra de præben. c. in Lateranensi, & extra de cle. excommunicato, in c. proposuit, & in cle. 1. de vita & hone. cle. & in clem. 1. de sepul. & talis interdicitio, nihil est aliud, quam separatio à certis sacramentis, & omnibus diuinis officiis, & ecclesiastica sepultura, ut extra de sponsalibus, c. non est vobis, & de pœnitent. & re. c. quod in te. & extra de his quæ fiunt à maiori parte capituli, c. quæ sunt, & extra de off. dele. c. tanè. Tempore autem generalis interdictionis licet clericis singulis diebus in ecclesiis & mo. missas celebrare, & alia diuina officia. submissa voce persolvere, ianuis tamen clausis, excommunicatis & interdictis exclusis, campanis etiam non pulsatis, ita tamen quod nullos alios, etiam si aliunde veniant, admittere

admittere, debeant, nisi speciale priuilegium obtinerent. de priuilegiis, lib. 6. Ita quod tam canonici quam clerici ecclesiarum, in quibus distributiones quotidianæ tribuuntur illis, qui interfunt horis canonicis, si non venerint, admittant eas sicut interdicto perderent nõ extante, si diuinis officiis non adessent. In festiuitatibus verò Natalis Domini, Paschæ, ac Pêtecostes, & Assumptionis Virginis gloriose, campanæ pulsentur, & ianuis apertis alta voce diuina officia celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis: quibus ob reuerentiam dictarum solennitatum, & ut ipsi ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectum facilius inclinentur, præfatis diebus participatio permittitur diuincum, sed sic tamen quod illi, propter quorum excessum interdictum huiusmodi est prolatum, alteri nullatenus appropinquent. prædicta continentur expressè in dicto c. alma mater. Potest etiam tempore generalis interdictionis confici crisma in die canæ, ut in c. quoniam, de sent. excom. lib. 6. Possunt etiam interdicti tempore ministrari aliqua ecclesiastica sacramenta, sed non omnia, extra de sen. exco. c. responso. Vnde possunt conferri baptismus, & confirmatio non solum paruulorum, ut in dicto capit. responso, & in dicto capit. quoniam. Potest etiam exhiberi absolutio beneficii pœnitentibus nedum in mortis articulo, sed etiam in plena sanitate constitutis, dum tamen excommunicati non fuerint, qui non possunt admitti, nisi in mortis articulo, vel nisi tales essent, quorum culpa, vel dolo sententia interdictionis lata foret: vel qui præbuerunt consilium, auxilium, vel fauorem, si non prius satisfecerint, vel de satisfaciendo præstiterint idoneam cautionem, aut si hoc non possunt nisi iurauerint, quod cum potuerint satisfaciunt, & ad satisfactionem faciendam per illos, qui tenentur dabunt consilium, & auxilium, & ad id possentenus laborabunt, nec tamen propter aliquod prædictorum fieri debet relaxatio interdictionis, ut in dicto c. alma mater. Potest etiam decedentibus eucharistia ministrari, ut in d. c. quod in te. Negatur extrema vnctio, ut ibidem. Negatur promotio laicorum loci interdictionis ad ordines, conceditur tamen clericis non interdictis. Possunt etiam secundum Innocentium tempore interdictionis contrahi matrimonia, cum etiam apud infideles licite contrahantur, licet ab ecclesia infidelium matrimonia non sint rata. 26. dist. c. deinde. 28. q. 1. §. itè illud. extra de diuor. cap. quantum. & c. gaudemus. non debet tamè nuptialis benedictio fieri tempore

pore interdicti, vt dicit Hostiensis in summa, de qua benedictio-
ne tractatur. 23. dist. c. fina. & extra de secundis nupt. c. 1. & c. vir.
& 3. quæst. 3. cap. nulli. & 3. quæst. secunda, §. 1. & 30. quæst. 5.
cap. 1. & cap. sponsus. Denegatur etiam laicis tempore interdicti
ecclesiastica sepultura, & si penitentiã acceperint morientes de vni-
uersitate interdicta, quia & tales interdicti sunt, & si non peccauer-
int in Deo, propter quod positum est interdictum. extra de pœn.
& remis. c. quod in te. 27. q. 4. c. miror. 24. q. 3. c. si habes. Sed illi,
qui inter interdictos excommunicantur, etiam si ab ipsa excom-
municatione obfoluantur, remanent adhuc tamen interdicti, do-
nec soluatur interdictum. si tamen in morientibus apparuerint si-
gna pœnitentiæ, & postea fuerit solutum interdictum, tunc talium
corpora erunt ad ecclesiam, vel sacrum cimiterium transferenda,
arg. extra de sen. excom. c. cum illorum. et si apud ecclesiam, stante
adhuc interdicto, sepulti fuerint, non erunt postmodum exhuman-
di, argumento notatorum in c. sacris. extra de sep. & pro talibus pe-
nitentibus interdictis licet mortuaria recipere, & orare. I. r. q. 3. c.
hoc quicumque. Si autem impœnitentes decesserint, non est pro eis
orandum, nec mortuaria recipi debet. 88. dist. c. si. Clericis autem,
qui non sunt in tali generali interdicto conclusi, non negatur ec-
clesiastica sepultura, campanis tamen non pulsatis, & omni solen-
nitate cessante, vt in d. c. quod in te. & sic intelligitur verbum ibi
positum, cum silentio. Scienter autem aliter celebrantes in loco
interdicto, vnde cunq; sint & uenerint, suspensionem & irregu-
laritatem incurrunt. extra de cle. excom. ministrante. c. postulastis.
§. vltimo, vbi etiam habetur, quod talis est à beneficio remouen-
dus. faciunt notata, extra de elec. c. cum inter. & in c. is qui, de sen.
excommu. lib. 6. similiter irregularis efficitur ministrans in ordine
non suscepto, vt in c. 2. extra de cle. non ordina. ministrante. nec su-
scepto. vnde clerici, qui exercet officium illius ordinis, quem non
habent, sunt deponendi, vel perpetuo suspendendi ab ordine, quem
habebant, nisi postquam iuxta prouisionem episcopi biennio, vel
triennio suspensi fuerint misericorditer tolerantur, nunquam ta-
men ulterius poterunt ad maiores ordines promoueri, vt in c. 1. &
2. eo. tit. & arg. I. r. q. 3. c. priuilegium. & 25. q. 2. cap. sic decet. nec
cum tali potest dispensari, quod ascendat ad vltiores ordines, ni-
si per Papam, secundum Raymundum, Gos. & Vin. Host. tamẽ in
summa tenuit, quod episcopus potest dispensare, sed in glo. varia-
uit

uit. Innocentius autem in c. dilectus. extra de temporibus ordina-
tionum, tenet quod episcopus potest dispensare, & hoc etiam te-
net gl. in d. c. 2. facit quod habetur in c. nuper, extra de sent. excom.
quia Papa sibi specialiter non reseruat, tutius tamen est à Papa
dispensationem habere. salubrius autem sibi absque dubio prouid-
debit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum, dicit rex. in
d. c. 2. in si. quæ sunt satis notanda, & attendenda curatis, ne in mis-
sis solennibus faciant clericos in minoribus constitutos cum ap-
paratu subdiaconi epistolâ decantare, & sic ministrare in ordine
non suscepto, quia talis efficeretur irregularis, vt supra. faciunt et-
iam ad prædicta quæ habentur. 23. dist. c. subdiaconus. 74. dist. c. si quis
clerici. sed si sine solennitate in missa priuata, & sine apparatu legat
epistolam, vbi sic est de consuetudine, vel si in matutinis legat le-
ctionem vel canter responsoium, non efficitur irregularis, vt pa-
teat per notata in c. vt quisquis, extra de vita & honestate. & I. r. q.
3. c. si quis episcopus in concilio. Sed vbi nec ex consuetudine tole-
rantur, etiam sine solennitate in ordine non habito ministrantes,
efficiuntur irregulares, vt in d. c. si quis episcopus, & per Innocen-
tium vbi supra, & sic pertranseat secunda percussio.

Tertiò dicebam, percuti clericorum excessus per excommunica-
tionem. Vbi sciendum quod excommunicationum alia fundatur
re, alia à iure; alia sunt reseruatæ Papæ, si-
ue sedi Apostolicæ; alia sunt concessæ ordinarijs siue inferiori-
bus prælaturis. Papæ autem, vel Apostolicæ sedi reseruantur om-
nes Infra scriptæ, videlicet.

Primò in Decretis 17. q. 4. c. si quis suadente diabolo. excom-
municantur ipso facto omnes, qui manus in clericos iniecerint vbi-
lentis, nec possunt absolui præterquam in mortis articulo, nisi au-
toritate sedis Apostolicæ. Excipiuntur casus, quos infra ponemus
inter excommunicationes episcopis relaxatas. Et notandum, quod
licet religiosi & clerici communiter viuentes à suis superioribus
possint absolui: attamen de enormibus, vt de morte, vel mutilatio-
ne, sanguinis effusione, vel iniectione manuum in prælatum, solus
Papa absoluit, vt in c. cum illorum, extra de sent. excom. & in c. re-
ligioso. eo. tit. lib. 6. & excommunicati sunt clericos detinentes vel
iniuriosè capientes, etiam si per vestes, vel per equum, aut similia
detinentur.

Secundò in Decretalibus, si quis incendit vel frangit ecclesiâ
Speculum Clericorum. f seu

seu locum religiosum vel cimiterium, vel quancunque aliam rē, etiam prophanam, vt domum, vineam, vel segetem, & similia, post denunciationem de eo factam ab episcopo, solum Papa absoluit, vt in c. conquesti, & in c. tua, extra de sent. excō. Nam & tales de iure ciuili capite puniuntur, vt in l. capitalium, §. nonnunquam, ff. de pœnis, & ff. de incendio ruina & naufragio. l. qui ædes, vbi dicit textus, incendiarius incendio detur. ad quod accedit 23. q. vltima, c. pessimam.

Tertio, si quis excommunicatus fuerit nominatim à Papa cum suis complicibus, participibus, auxiliantibus & fauentibus in crimine, vel obsequentibus & obedientibus, sicut de Federico Imperatore deposito patet in c. significauit, & in c. si concubinæ, extra de sent. excommu.

Quarto, si quis falsificauit literas Apostolicas, vel falsificatis sciēter vsus fuerit, vt in c. ad falsarium, & in c. dura, extra de crimine falsi.

Primus in Sexto sunt hi, videlicet primus est de electoribus Senatorum seu aliorum rectorum Vrbs, Romæ absq; licentia sedis Apostolicæ speciali, vt in cap. fundamenta, §. vt ergo, de elec. lib. 6.

Secundus est de electis assumptis vel nominatis ad regimen ante dictum, si prædictæ electioni consenserint absque licentia sedis Apostolicæ speciali, vt in prædicto c. & §.

Tertius est de obedientibus talibus rectoribus sic intrusis, vt ibidem.

Quartus est de dantibus episcopis electoribus, aut huiusmodi electoribus auxilium, consiliū vel fauorē in prædictis, vel circa prædicta publicè vel occultè, vt ibidem. Et nota q̄ in prædicta constitutione prohibetur ne quis Imperator, Rex, aut Princeps, Marchio, Dux, Comes, aut Baro, vel quiuis alterius notabilis p̄minentiæ, potentie seu præstantis excellentie, vel dignitatis existat, frater filius, vel nepos eorum, ad tempus, vel in perpetuum, seu quiuis alius ultra annale spatium eligatur, &c. & violatores præmissorum ab excommunicatione prædicta absolui nequeunt, nisi per Papam, vel de eius licentia speciali, vt in prædicto c. fundamenta §. contemptores. Vnde isti casus huiusmodi electionis computandi sunt inter casus sedi Apostolicæ reseruos.

Quintus, si quis insecutus fuerit aliquem Cardinalem sanctæ Rom. Eccl. ex quo multæ graues pœnæ imponuntur, à nullo præ-

ter Apostolicæ sedis auctoritatem potest absolui, vt in c. felicitis. de pœn. lib. 6.

Sextus, si quis dederit licentiam grauandi, vel per se ipsum grauauerit motu proprio, vel qui tali licentia vsus fuerit grauando alium quem iudicem ecclesiasticum, vel sibi coniunctum quomodocunque in personis vel rebus, vel proferentes, vel obseruantes, vel eos pro quibus lata fuerit sententia excom. suspensionis, vel interdicti, vel eos qui nolunt communicare cum talibus excommunicatis nisi licentiam ipsam re integra reuocent, vel ablata restituant, vel de grauamine satisfaciant, ipso facto sententiam excom. incurrunt. In qua si per duos menses animo permanserint indurato, non nisi auctoritate sedis Apostolicæ possunt absolui, vt in c. quicumque de sent. excom. lib. 6.

Septimus, quicumque incidit, exenterat, demembrat, vel decoquit corpus alicuius defuncti causa transferendi ad quamlibet sepulturam, non potest absolui sine licentia sedis Apostolicæ, quæ etiam vinculo sunt ligati mandantes, consulentes, & his similes, & tale corpus carere debet ecclesiastica sepultura, vt in extrauaganti Bonifacii VIII. quæ incipit, detestanda feritatis abusus.

Octauus in Clem. si quis inquisitor hæreticæ prauitatis, vel ordinarius omiserit procedere contra hæreticos adhærentes, credentes, defensores, receptatores, complices vel fautores hæreticorum, odio, amore, gratia, siue lucre, aut si alicui imponeret crimen hæresis, vel quod sibi impedimentum fecerit in officio inquisitionis hæreticæ prauitatis cuiquam imposuerit animo deprauato, excommunicatus est, nec præter Apostolicæ sedis licentiam potest absolui, vt in c. cupientes. de pœnis, in cle.

Nonus, si quis religiosus præsumperit ministrare eucharistiā, extremam unctionem, vel solennizationem matrimoniorum sine speciali licentia parochialis, vel si præsumperit absolueret excommunicatos à canone, vel ab homine, siue per statuta prouincialia vel sinodalia in casibus non concessis, vel si absolueret à culpa & pœna, excommunicatus est, & sine auctoritate sedis Apostolicæ, non potest absolui, vt in c. religiosi, de priuilegiis in Clem.

Decimus, si quis religiosus, vel Clericus secularis voto, iuramento, vel qualibet promissione induceret aliquem ad eligendam sepulturam in sua ecclesia vel electā non immutandam, excommunicatus est, & præter Apostolicæ sedis auctoritatem absolui non potest,

potest; vt in cap. cupientes. de p̄n. in Clem.

Vndecimus, si quis p̄secutionē fecerit alicui episcopo, vt si temere vel iniuriosē percusserit, ceperit, vel bandiuerit, vel hoc fieri mandauerit, vel ab alio factum, ratum habuerit, vel socius fuerit facientis, aut consilium illis dederit, vel fauorem, vel scienter defensione facientem, ipso facto sententiam excommunicationis incurrit; & non potest absolui absque licentia sedis Apostolicæ, vt in c. si quis suadente diabolo. de p̄nis, in Clem. vbi multa, varia, & graues imponuntur p̄næ contra delinquentes in aliquo prædictorū, & interdiciuntur aliquæ ciuitates vltra illam, in qua talia crimina perpetrantur, & omnes Officiales ciuitatis eiusdem culpabiles in prædictis vel aliquo prædictorum quocunque nomine censeantur supradictam incurrit excom. sententiam ipso facto.

Duodecimus, si quis cogit aliquem presbyterum celebrare in loco interdicto, vel ad audiendum vocat excommunicatos, vel interdictos, vel euocari facit, vel campanam pulsari facit, vel præcipit, vt tales moniti non exeant de ecclesiis, vel si ipsi interdicti, vel excommunicati moniti non exierint, & remanere præsumperint in ecclesiis, ex quodam diuina sint officia impedita, omnes tales excommunicati sunt, nec præter Apostolicæ sedis licentiam absoluitur, vt in c. grauis de sch. ex com. in Clem.

Decimus tertius, si quis ferrum, equos, arma, lignamina, victualia, & alia quæcunque mercimonia cum quibus Saraceni possint impugnare Christianos, in Alexandriam, vel alia loca Saracenorum terræ Aegipti deferre vel mittere seu de suis portibus, vt eis deferantur, extrahere vel extrahi permittere, aut eis auxilium vel fauorem præstare præsumperit, ipso facto sententiam excommu. incurrit; & si capiatur fiat seruus capientis. extra de Iudæis. c. ita quorundam. & c. ad liberandum. & in quadam extrauaganti Nicolai III. quæ incipit, olim tamen in generali, in qua etiam addidit & simile statuit de omnibus terris Soldano subiectis, nec tales excommunicati possunt absolui nisi tantum de bonis propriis in dicta terræ sanctæ subsidium conuertendum exoluerint, quantum ad partes prædictas detulerint vel miserunt, aut deferri vel de ipsorum portibus deferendum eis extrahi permiserunt, & præter prædictas p̄nas perpetuo sunt infames, & intestabiles quoquo modo, ita quod nec testari valeant, nec aliquid ex alieno percipere testamento, nec ab intestato, nec ex testamento succedere, nec admitti

ad

ad officia publica ministranda, & omnes actus legitimi sunt eis penitus interdicti, & postquam de hoc constiterit debent publicè denunciari & omnia eorum bona ad fiscum deuolui. & licet prædicta constitutio Nicolai III. Videretur reuocata per proœmium sexti libri, attamen Bonifatius VIII. infra annū post publicationem sexti libri innouauit per quandam suam extrauagantem, quæ incipit, Contra illos. & postmodum Clemens V. non solum innouauit & confirmauit per quandam suam extrauagantem, quæ incipit, multa mentis, sed etiam sibi & Apostolicæ sedi absolutionē excommunicationis eiusdem, præterquam in mortis articulo reseruauit, quod etiam confirmatur & ampliatur in constitutione annua, &c.

Sunt etiam multi casus excommunicationum, quarum absolutio sedi apostolicæ reseruatur in constitutione annua in die Iouis sancta, continuatis temporibus promulgata vbiunque residet, Romana curia, quorum primus est de hereticis, quocunque nomine censeantur, & de fautoribus, receptatoribus & defensoribus eorundem.

Secundus est de piratis, cursaris, latrunculis maris, fautoribus, receptatoribus, & defensoribus eorundem.

Tertius est de imponentibus in suis terris noua pedagia auctoritate propria.

Quartus est de falsificantibus nedum bullas vel literas Apostolicas, sed etiam supplicationes, gratiam seu iustitiam continentes per summum Pontificem vel vicecancellarium seu gerentes vices, aut officium vicecancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ de mandato eiusdem summi Pontificis signatas, aut sub nomine Papæ vel vicecancellarii, aut regentes officium prædictum signantibus vel emendantibus supplicationes aliquas postquam signatæ fuerint falso modo, de quo notant Doc. in c. ex literis, de fide instrum.

Quintus est de impediētibus seu inuadentibus victualia, seu alia ad vltimam Romanæ Curie necessaria, adducentes, vel ne ad curiam ipsam adducantur, vel deferantur impediētibus vel turbantibus, & qui talia faciunt, vel defendunt, facientes, cuiuscumque fuerint ordinis, præminentie, status & dignitatis, etiam si pontificali, regali, reginali, vel quavis alia ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.

Sextus est de capientibus temerariè, & iniquè, vel spoliantibus

&

& detinentibus, verberantibus, mutilantibus, vel interficientibus, vel talia fieri mandantibus contra quoscumque ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes etiam ab eadem.

Septimus est de illis, qui per se, vel per alias quascumque personas ecclesiasticas vel seculares ad Romanam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, illaque in eadem Curia prosequentes, aut procuratores, negotiorum gestores, aduocatos vel promotores ipsorum, vel etiam auditores, seu Iudices super dictis causis, vel negotiis deputatos occasione causarum, seu negotiorum huiusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, aut bonis spoliant, cuiuscunq; præminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status fuerint, ecclesiastici vel secularis.

Octauus est de mutilantibus, vulnerantibus, interficientibus, capientibus, detinentibus, vel deprædantibus Romipetas & peregrinos ad sacram urbem, scilicet Romanam, causa deuotionis & peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel recedentes ab ipsa, & in his dantibus auxilium, consilium vel fauorem, quorum etiam bona sunt perpetuò confiscata.

Nonus est de inuadentibus hostiliter, vel occupantibus aut detinentibus quocumque titulo vel colore de præterito, præsentis vel futuro, aliam urbem, regna Siciliæ Triuariæ, insulas Sardinia, Corsicæ, terram citra Phari, Patrimonium beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, vel quamcunque aliam terram, vel loca, seu iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, & de adhærentibus & fautoribus, & defensoribus eorundem, seu in his dantibus eisdem auxilium, consilium vel fauorem, quacumque præfulgeant dignitate, non obstantibus quibuscumque.

Decimus est de simoniacis in ordine vel beneficio dantibus, vel recipientibus occultè, vel manifestè, cuiuscunque status, vel conditionis existant, quacumque ecclesiastica, vel sæculari præfulgeant dignitate, vt in extrauaganti Martini Papæ V. quæ incipit, Damna bile scelus. & in extrauaganti Eugenii Papæ III. quæ incipit, cū de testabile scelus, in quibus præter excommunicationem reseruata, multas alias graues pœnas imponunt. & Bonifacius VIII. in quadam sua extrauaganti excommunicauit omnes, qui ex pacto, vel promissione occulta vel manifesta, aliquid etiam per eum recipere, p aliqua iustitia vel gratia p se, vel p alio i causis iudicialis seu aliis pro literis, ab Apostolica sede obtinendis, vel scienter vtentes

literis

literis taliter obtentis, siue gratis, & absolutio reseruetur Papæ. Undecimus est de euntibus ad terram Sanctam, etiam causa deuotionis, seu ex voto sine licentia sedis Apostolicæ, vt patet in constitutione summæ pœnitentiariæ.

Duodecimus est de quibuscumque professis aliquam religionem de ordinibus mendicantium, si transeunt ad aliquem ordinem monachalem, excepto ordine Chartusienfium, & simile de recipientibus transeuntem, vt patet in constitutione Constantensi.

Tertiusdecimus est de quibuscumque mandantibus, auxiliantibus, consulentibus, fauentibus, consentientibus, vel participantibus cum aliquo prædictorum in quocumque de casibus supradictis, quia participans in crimine criminoso incidit in eandem sententiam, vt in c. nuper, & in c. si concubinæ, & in c. significauit. cū similibus, extra de sen. excom. & in c. sicut dignum. & in cap. ad audientiam, extra de homicidio. & c. q. 3. c. qui consentit. cum similibus. Et notandum, quòd in omnibus conceditur absolutio in mortis articulo, sed qui superuixerint nisi quàm citius possint se reseruent, reincident in eadem, & sic de quocumque alio temporali impedimento, vt in c. eos qui, de sen. excom. lib. 6. & in cap. si quis suadente diab. de pœnis, in Cle. cum similibus.

Excommunicationes autem, quarum absolutio conceditur episcopis siue in inferioribus prælatis, sunt infra scriptæ, videlicet. Primò quantum ad percussorem clericorum pro quodam memoria artificialis ingenio ponuntur versus, quos collegit Hostiensis in c. cum illorum, extra de sen. excom. qui sunt tales, videlicet.

Absoluit Papa solus clericum ferientem.

Decem & septem tamen ex hoc excipe casus,

Regula, mors, sexus, hostis, puer, officialis,

Deliciosus, Inops, senex, ægerque, sodalis,

lanitor, astrictus, dubius, commune, leuis iustus, Debilis, & c.

Absolui tamen sine summa sede merentur

Atroces verò soli Papæ reseruantur.

Prædictorum trium versuum post duos primos talis est declaratio, quòd pro quolibet verbo sumitur vnus casus episcopo reseruatus, vel pari siue maiori, quo ad auctoritatem huiusmodi concessus.

Primus est in verbo regula, in quo concluditur quòd si regula verberat regularem, licet ipso facto sententiam excom. incurrat,

rat, potest tamen per suum abbatem, vel suum parem prælatum' ab solutionis beneficium obtinere, & si discretio abbatis, vel per consequens sui prælati, ad eius siue eorum correctionem non sufficeret, est diocæsani episcopi prouidentia adhibenda, vt in cap. monachi. extra de sent. excom. veruntamen si percussio enormis interuenit cum morte, vel mutilatione mēbri, vel sanguinis effusione, vel iniectione manuum in prælatum, percutientes taliter pro absolutionis beneficio sunt ad Sedē Apostolicam destinandi, vt in c. cum illorum, extra de sen. excomm. Et sic in hac specie includuntur quàm plures casus, in quibus delinquentes citra sedem Apostolicam absoluuntur.

Primus est de religiosis eiusdem claustrum, qui se inuicem percusserint, quia ab eorum prælati absolui possunt, nisi excessus ipsorum fuerit difficilis & enormis, vt supra diximus per dictum c. cum illorum.

Secundus est de claustralibus diuersorum claustrorum, quorum delinquens per abbatem proprium, & eius qui passus est iniuriam absoluetur, vt in d. c. cum illorum, & ibi per Hostiensem, & argum. extra de officio ordinarii. c. si.

Tertius est de religioso percutiente clericum secularem, qui ab Episcopo absoluetur, vt in c. religioso, de sen. excomm. lib. 6. & intellige per Episcopum illius clerici percussi, si idem est Episcopus clerici percussi, & loci vbi commissum est maleficium, aliàs absoluetur per Episcopum, in cuius territorio clericum vulnerauit, per prædictam rationem, scilicet ne talis religiosus materiam habeat euagandi, vt in dic. c. religioso. & in d. e. cum illorum. & etiã, quia ratione delicti efficitur quis de foro iudicis, in cuius territorio commissum est delictum, ut in c. si. extra de foro competenti, & in c. r. extra de raptoribus, & in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet.

Quartus est de nouitio, siue percutiente, siue percusso, quia poterit eodem modo quo supra, fieri absolutio prædictorum, vt in dicto c. religioso, & in dicto c. cum illorum, & in d. c. monachi.

Quintus est de nouitio, qui in sæculo sententiam excomm. incurerat, nam ad religionem veniens potest à prælato illius religionis absolui in casibus supradictis, vt in d. c. cum illorum. Aduertendam est tamen, quòd si non perseverauerit in religione, ipso iure in tali absolutione intelligitur inesse conditio, quòd in eandem

excom-

excomm. sententiam retrudatur: cautius est tamen aduisari per absoluentem, vt dicit Hostiensis in d. c. cum illorum.

Sextus casus est, quòd si regulares non habent prælatum, ad què possint recurrere, vt puta quia defunctus est, vel quia excommunicatus est, vel quia non Sacerdos, & sic de similib. siue religiosi sint exempti, siue non, siue viri, siue mulieres, ad diocæsanum recurrere debent in casibus supradictis pro absolutionis beneficio reportando, argum. optimum in d. c. religioso, de sen. excom. lib. 6. et not. Host. Vin. & Innoc. in d. c. monachi.

Septimus casus est de monialibus, quæ se inuicem percuterent: possunt enim absolui ab episcopo, in cuius diocæsali monasteria sunt fundata, vt in c. de monialibus, extra de sen. excom. idem est de quocunque prælato habente similem auctoritatem, per arg. a simili, vt in d. c. cum illorum.

Octauus est etiam de monialibus percutientibus suos conuersos, vel conuersas, vt in d. c. de monialibus.

Nonus est de monialibus percutientibus clericos, vt ibidem.

Decimus est de monialibus percutientibus monachos vel fratres, capellanos eiusdem monasterii, argum. in d. c. de monialibus. Et notandum, quòd prædicta locum habent tam in exemptis monialibus quàm in non exemptis, & tam in professis quàm in nouitiis, vel non professis, argum. in c. ad abolendam, in fi. extra de hereticis, & in c. irrefragabili, §. retineri, extra de officio ordinarii. quòd intelligit glo. si episcopus absoluit tanquam delegatus Papæ, vigore dictæ Decretalis, de monialibus. si autem velles eas absolueri eo iure, quo absolueri potest alias mulieres, vt in c. mulieres, extra de sen. excomm. tunc non tanquam delegatus absolueret, sed tanquam ordinarius. Et si monasteria essent in diuersis episcopatibus deberent tales episcopi inuicem conuenire, & quilibet absolueri, vel alter vicem suam alteri delegare, quòd congruentius est, argumento in d. c. cum illorum, de sen. excom. & in d. c. si. de off. or. & no. glo. & Inno. in d. c. de monialibus.

Vndecimus est de hospitalarijs sancti Ioannis Hierosolimitani quibus conceditur quòd in omnibus casibus, in quibus possunt absolueri prælati aliarum religionum circa iniectionem manuum in clericos violentam, eorum prior qui presbyter esse debet, absolueri possit eos, vt in c. canonica, extra de sen. excom. quòd si talis prior non esset Sacerdos, auctoritatem huiusmodi non haberet,

Speculum Clericorum,

g

quia

quia, vt dicit glo. ibidem, laicis, licet religiosis, hoc officium non committitur, sicut nec officium prædicandi, vt in c. cum ex iniuncto, extra de hæreticis. Nam & clauis Ecclesiæ non laicis, sed presbyteris committuntur, 24. q. 1. c. quicumq; & 21. d. c. in nouo testamento, & 96. d. c. bene quidem.

ii. Duodecimus est de conuersis quarumcunque religionum, licet non clericis, vt in casibus supradictis, absolui possint à prælatis illarum religionum, vel ab episcopo, cui subiiciuntur, argum. in d. c. cum illorum. Nam & tales conuersi priuilegiati sunt, sicut clerici & ecclesiasticæ personæ, ita quòd percutientes eos incidunt in canonem lætæ sententiæ, vt in c. non dubium, & in c. Parochianos, & in c. ex tenore, extra de sen. excommu.

iii. Tertiusdecimus est de conuersis sæcularium ecclesiarum, qui se suaque diuino obsequio tradiderunt, cum iam sint factæ ecclesiasticæ personæ, vt dicit glo. in d. c. non dubium. Ad quod facit 17. q. 4. c. quisquis. & 12. q. 1. c. duo sunt. Vbi fit mentio de clericis & conuersis indistinctè. de quo passu prolixius tractaui in repetitione c. omnis vtriusq; sexus. vers. si quis autem alieno sacerdoti, inter casus episcopis reueruatos. vers. Tertiusdecimus est de conuersis, & c.

iiii. Quartusdecimus est de fratribus, & sororibus tertii ordinis sancti Fran. qui fratres de pœnitentia nuncupantur in rubrica eiusdè tradita & confirmata per Nicolaum Papam IIII. in qua traditur forma professionis eorum, ita quòd habitum mutant, & statum, nec tamen eximuntur à iurisdictione diœcesanorum, ergo à prædictis diœcesanis in casibus ante dictis possunt absolui, & plenè tractaui per multa argumenta in prædicto vers. si quis autem. quanquam Ioannes An. in c. cum ex eo, de sent. excommu. in cle. contrariū asserere videatur. Sed illustrissimus Doctor meus, Dominus Petrus de Vbaldis de Perusio, germanus Illustrissimi & famosissimi Doctoris Domini Baldi, nec non & Domini Angeli de Perusio, tenet quòd supra dixi, quem omnes sui Discipuli communiter imitantur; & isti quatuordecim casus transeunt cum primo verbo primi versus.

v. Secundum verbum dicitur mors, hoc est quia in articulo mortis absolui potest quilibet clericorum percussor, vt in d. c. si quis suadente. 17. q. 4. Est tamen iniungendum eidem per suum Còfessorum, vt si euaserit à periculo mortis se debeat sedi apostolicæ præ-

sentare, vel eiusdem sedis auctoritatem habenti, mandatum eiusdem pro absolutionis beneficio recepturus. extra de sen. excom. 2. a nobis. 2. & idem in aliis casibus sequentibus, impedimento cessante: aliter si cessante impedimento non se præsentant, reincident in eandem sententiam, vt in c. eos qui, de sen. excommu. lib. 6. Simili quoque modo reincident absolui à sede Apostolica vel Legatis quibus iniungitur vt ordinario vel alteri se præsentent pro pœnitentia, & quòd iniuriarum satisfaciant competenter, nisi hoc faciãt quam citius commodè poterunt, vt in d. c. eos qui, de quo etiam agitur in c. non dubium, eod. tit.

Tertium verbum est, sexus. hoc est, quia mulieres clericos percutientes indistinctè possunt absolui ab ordinariis eorundem, vt in c. mulieres. extra de sen. excom.

Quartum verbum est, hostis, quia ratione inimicitiarum clericos percutientes absolui possunt a suis ordinariis, vt in c. de cetero. extra de sen. excom. debet tamen sibi iniungi, quòd inimicitias cessantibus se præsentet pro integro absolutionis beneficio obtinendo, vt in d. c. eos qui, de sen. excom. lib. 6.

Quintum verbum est, puer. Hoc est, quia pueri infra annos pubertatis, scilicet infra quatuordecim annos, si clericos percusserint, postquam sunt doli capaces, quanquam sententiam excommunicationis incurrant, possunt tamè absolui a suis ordinariis, etiam si post pubertatis annos absolui postulãt, vt in c. 1. extra de sent. excom. & in c. si. eo. tit. Attendendum est tamen, quòd si ante quàm sint doli capaces, vel non animo iniuriandi, aut vindicandi percusserint, non incidunt: si verò post pubertatem percusserint, vt in quinto-decimo, vel sextodecimo anno, & supra animo iniuriandi vel vlciscendi, si adhuc debiles sunt corpore, vel discretionis patiuntur defectum, ab episcopo possunt absolui cum iuramento, & mandato se præsentandi, impedimento cessante, vt in d. c. eos qui, de sen. excom. lib. 6. & in d. c. si, extra de sen. excom.

Sextum verbum est, officialis. Hoc est si quis officialis turbam arcendo irruentem in Dominum suum, vt puta Papam, Legatum, Imperatorem, vel Regem, aut alium Dominum, ad quem turbæ concurrant. Nam tunc si officialis deputatus ad turbas arcendas ne Dominum opprimant, vel offendant, si clericum lædat non ex deliberatione vel animo iniurandi, sed ex quodam quasi fortuito casu, non est ad sedem apostolicam destinandus, sed ab ordinario

potest absolui, vt in c. 3. §. 1. extra de sen. excom. nam voluntas & propositum distinguunt maleficia, vt in c. cum voluntate. extra de sen. excom. & in l. qui iniuriar. in princ. ff. de fur. Ad cor enim & spontaneas voluntates respicit Deus q̄ magis, ad actus. 15. q. 1. c. 1. & 14. q. 5. c. si quid. & dato quòd aliqualis culpa interuenerit, officialis prædicti, nihilominus a diœcesano potest absolui, vt in dicto c. 3. §. 1.

Sequitur secundus versus, cuius primum verbum est, delictus. vbi includitur quòd si quis delicatæ complexionis, in tantum quod laborem eundi ad apostolicam sedem nequeat sustinere, clericum percussit, vel manus in clericum iniecerit violentas, a diœcesano potest absolui ad cautelam cum impositione, quòd debeat mittere nūcium ad sedem Apostolicam, & eiusdem sedis parere mandatis, vt in c. mulieres. §. 1. extra de sen. excom. in arbitrio tamen discreti resistat episcopi discernere, an talis valeat sustinere laborem, vt dicit glo. in d. c. §. 1. & argum. optimum. ff. de verb. obli. l. continuus. §. cum ita. & in c. de causis. extra de off. deleg. si verò periculum non timetur, consulendus est Papa prius quàm absoluator, iuxta communem determinationem glossæ & Doctorum in d. c. mulieres. §. 4.

Secundum verbum secundi versus est inops. Hoc est, quòd si quis paupertate grauatus in tantum quod sumptus pro itinere nō haberet, manus in clericum iniecerit violentas, a diœcesano potest absolui, cum hoc quòd si ad meliora facta peruenerit, ita quòd sumptus habere possit, ad sedem Apostolicam se debeat præsentare, vt in c. quod de his. & in c. quamuis. extra de sen. excom. & arg. extra de testib. c. si qui testium.

Tertium verbum secundi versus, est senex. hoc est, quia si quis ultra sexagesimum, vel leptuagesimum annum ad arbitrium episcopi de grauedine senectutis & impotentia laborandi clericum percussit, ab episcopo potest absolui, satisfactione exhibita, iuxta facultates his, quibus per eos constitit iniurias irrogatas, vt in c. ea noscitur, extra de sen. excom.

Quartum verbum secundi versus, est æger. hoc est quòd si infirmus aliq̄s est illaqueatus cœsura canonis antedicti pp̄ violentā manuum iniectionē in clericū, si infirmitas est p̄petua, indistincte potest absolui ab episcopo: Si autem sit infirmitas temporalis absolui poterit ad cautelam cum promissione & iuramento quòd

cessante

cessante impedimēto se debeat sedi Apostolicæ præsentare, vt in c. quod de his. & in cap. quamuis. & in cap. ea noscitur. extra de sen. excommu.

Quintum verbum, est sodalis. Hoc est, quia ratione societatis percussiens socium clericum absolui potest ab episcopo propter assiduam conuersationem, ex qua faciliter indignantur, & venientes ad verba procedunt ad illicita facta, vt in cap. cum illorum, eodem titu.

Sequitur tertius versus, cuius primum verbum est Ianitor, hoc est quia si quis ostiarius palatii alicuius Domini vel Potestatis, sub prætextu sui officii malignatus clericum læserit, ab episcopo suo potest absolui, nisi forte eundem clericum grauius vulnerasset, vt in dicto cap. 3. in princ. de sent. excomm. & in cap. cum illorum. eod. titu.

Secundum verbum tertii versus est, Astrictus. s. vinculo patriæ vel alienæ potestatis, vt quia non est sui iuris, sicut filius familias, vel seruus alterius. Tales enim, si manus in clericum iniecerint violentas, ab episcopo possunt absolui, vt in dicto c. mulieres. glo. tamen ibi distinguit inter puberes & impuberes, vt puberes teneantur se præsentare Apostolicæ sedi: Impuberes autem ab episcopo possunt absolui, vt in cap. 1. & fin. extra de sen. excom. & supra diximus. De seruo autem sic determinatur, quòd si sine culpa Dominorum manus in clericos iniecerit violentas, & absentia serui grauis esset Dominis & damnosa, ab episcopo possit absolui, alias sunt ad sedem Apostolicam destinandi, vt in cap. relatum. extra de sen. excom. cum sit Deo plusquam hominibus deferendum, dicit ibi textus, aliter dicitur ex verbis Apostolorum principis Petri, obedire oportet Deo magis, quam hominibus, Act. 5. ad quod 11. q. 3. c. quisquis metu. & extra de uoto & voti redem. c. ex multa. & 22. q. 1. c. 1. & c. 3.

Tertium verbum est dubius, hoc est, quia si quis dubius est an clericum percussit, cum prius nesciuerit ipsum esse clericum, & si sciuiisset, minime percussisset. Vnde cum ad hoc voluntatem & propositum non habuerit, ab episcopo potest absolui, vt in prædicto c. cum voluntate. de sen. excom. & in c. cum desideres. §. secunda questione, eo. tit. & in c. si vero. 2. eo. tit.

Quartum verbum est commune, hoc est quia communiter uiuentes sub eodem tecto, & in eadē domo, si se clerici percussissent inuicem

inuicem præter sanguinis effusionem, mutilationem, mortem, vel manuum iniectionem in prælatum, ab episcopo possunt absolui, vt in c. quoniam, circa finem. extra de vita & ho. cle. & in c. quod de his. & in c. quamuis. & in c. cum illorum, extra de sen. excom. glof. tamẽ in d. c. quoniam, hoc intelligit de canonicis regularibus: sed pari ratione potest intelligi de aliis præbiteris & clericis communiter viuentibus ad dispositionem episcopi, vt dicunt Doctores in d. c. quoniam. nam communiter intelligunt quod textus ille loquatur indistinctè de clericis secularibus, qui communiter viuunt de bonis ecclesiæ more canonicorum regularium, uel aliorum religiosorum, ut tales gaudeant hoc priuilegio ratione communis conuersationis. Nam communio solet excitare discordiam. Præterea patet etiam alia ratione, quia Papa ibi vniuersis scribit episcopis. Patet & tertio, quia non de regularibus, sed de aliis clericis loquitur ibi. textus, cū dicit, valeatis ponere numerum clericorum, & infra circa finem dicit, reconciliandi & penitentiam imponendi potestatem plenariam habeatis, nisi forte atrocitas facti penam grauiorem expectet. pro hoc etiam facit textus in c. ex tenore. extra de sen. excom. & hoc tenet etiam glo. Io. 15. q. 1. c. decimas. & 17. q. 4. c. nullus. Præterea canonici regulares amplius obtinent priuilegium, quia per suos superiores absolui possunt, vt in c. canonica. & in c. monachi. extra de sen. excom. & supra diximus. clerici autem communiter viuentes, solum ab episcopis absoluuntur, vt in prædicto c. quoniam. quia episcopis committitur in superscriptione Decretalis eiusdem.

Quintum verbum est leuis ictus, hoc est, quia si leuis est iniuria clericis irrogata etiam per quoslibet seculares, vt quia proiecta esset aqua in dorsum clerici, vel quia teneretur clericus per indumenta, vel quia teneretur equus per frenum vel aliter, supra quæ confidet clericus & similia, ita quod non enormem, sed modicam & leuem iniuriam irrogasset iniurians, ab episcopo valet absolutionis beneficium obtinere, vt in cap. peruenit. extra de sent. excommu. & ibi plenè per Ioan. And. & extra de præscrip. cap. fin. in glof. prima.

Sextum & vltimum verbum est debilis. hoc est, quia debiles seu valetudinarij, manus iniicientes in clericos violentas, ratione valetudinis vel debilitatis absolui possunt ab episcopis, vt in c. canonica. extra de sen. excom. iniungi tamen debet eiusdem, vt cessan-

te im-

te impedimento sedi Apostolicæ se præsentent, mandatum eiusdẽ sedis humiliter accepturi, vt in prædicto c. quod de his. & in cap. quamuis. in fine, & cap. de cætero, eod. tit. alias reincideret in eandem excomm. sententiam, vt in prædicto cap. eos qui. de sent. excommu. lib. 6.

Patet igitur ex prædictis, quod nedum decem & septem, sed in modum 30. iam sunt casus excepti à regula illius c. si quis suadente diabolo, 17. q. 4. & à versu dicente, Absoluit Papa solus clericum ferentem. Sed præter prædictos casus, adhuc etiam plures sunt circa percussiones clericorum, qui episcopis conceduntur, de quibus quinque continentur in c. si verò. §. 2. & 3. quod est c. 3. extra de sen. excom. Qui sunt isti, videlicet.

Primus est, si clericum vim sibi inferentem, in quo quis repellat vel lædat, si incontinenti vim vi repellat. s. intelligendo quod si cum moderamine inculpatæ tutelæ se defendat, excommunicatus non est, cum licitum sit se modeste defendere, extra de homicid. c. significasti, vbi dicit textus, Quamuis vim vi repellere incontinenti omnes leges & omnia iura permittant. Et sequitur, quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad assumentiam vindictam, sed ad iniuriam propulsandam. Probatur etiam in dicto c. si verò, & in c. ex tenore. eodem tit. & ff. de iustitia & iure. l. vt vim. & ff. de vi & vi armata. l. i. §. vim vi. & ff. ad leg. Aquil. l. scientiam, §. qui cum aliter. & C. vnde vi. l. i. & i. dist. c. ius naturale. Facit textus. in c. vt famæ, in fine, extra de sen. excommu. & 23. q. 3. c. non inferenda. & ff. ad leg. Aquil. l. si ex plagis. §. tabernarius. Nec videtur excommunicatus, qui excedendo modum non ex proposito repercutit clericum, arg. extra de restit. spo. c. olim. in fine, & in c. perpendimus. de sen. excom. Et sic dicit glo. in dicto c. significasti. de homicid. vbi plenè tractatur de materia defensionis. Pro securiori igitur cautela talis se defendens, clericum quæ percussus, ab episcopo absoluetur, vt supra, vel etiam ab alio præbitero in absentia diæcesani, quia ex quo conditor canonum eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi, vt dicit textus in c. auerit. §. in secundo, extra de sen. excom.

Secundus est de illo, qui in clericum cum vxore inuentum turpiter agentem manus iniecerit violentas, vt in d. c. si verò. §. nec ille, de sen. excom.

Tertius

3 Tertius est de illo, qui clericum turpiter agentem cum matre percussit.

4 Quartus est, si taliter inuenerit cum sorore. in prima linea, secundum intelligentiam sanioerem.

5 Quintus est, si taliter inuenerit cum filia. De his quatuor casibus loquitur textus in d. §. nec ille, ubi dicit Innoc. quòd tales sic ut supra inuenientes & percutientes, non sunt excommunicati. Textus tamen ille non dicit quòd non sint excommunicati, sed dicit quòd talis non est compellendus ad Apostolicam sedem venire. ergo cum reuerentia & supportatione Innocentii, cautius est ut talis ab episcopo absoluat.

Sextus etiam casus est de eo, qui clericum aut presbiterum, qui contempto clericali habitu tyrannidi & enormitati inuerecundè se immiscuit, & sic apostatauit, non deferens habitum, nec tonsuram, percussit vel occiderit: Nam propter demeritum talis apostatae, & in odium clericalis excessus atque correctionem similibus clericorum, talis percussor excommunicationis suam non incurrit: Imungi tamen debet ei poenitentia grauior aliquantulum quam si in laicos talia commisisset, ut in cap. cum non ab homine, extra de sent. excom. & in c. in audientia, eo. tit. & in c. si. de vita & honesta clericorum, quia si tertio monitus per Episcopum non desistit ab inhonestate vitæ, perdit priuilegium clericale, quod etiam patet in c. contingit, & in c. perpendimus, de sen. excommunicationis, & sic intelligitur etiam c. 1. extra de apostata.

7 Septimus casus est de membris destituto, qui ad sedem Apostolicam non valet accedere propter perpetuum impedimentum: talis enim ab Episcopo absoluetur, ut in c. ea noscitur, & in c. mulieres, & in c. quamuis, extra de sent. excomm.

8 Octauus casus est de officiali publico, qui clericum cum iniuria alterum impetentem capit & detinet, ut ab alterius iniuria inferenda compefcatur: nam licet si solummodo id tali animo & intentione peragat, non incidat in excommunicationem, nec peccet immo mereatur, c. 3. q. 3. c. fortitudo. cum pluribus sequentibus capitulis, attamen hoc verum est, quando prelatus talis clerici est absens, qui eum compefcere deberet, & talis officialis, qui talem cepit clericum, quam citius potest ipsum resignet in manibus sui prelati, quod si non fecerit excommunicatus erit. Sed si cum presentens est Episcopus, ceperit officialis talem clericum, & ad requisitionem

tionem Episcopi consignauerit, à prefato Episcopo poterit absolutionis beneficium obtinere, iuxta notata in c. ut famæ, §. laici vero, & in c. nuper, & in c. uniuersitatis, extra de sen. excommunicationis. Textus tamen in dicto c. uniuersitatis, in fine, concludit etiam si de mandato superioris laicus presumit iniicere violentas manus in clericum, nisi causa regularis disciplinæ hoc faciat, contra incorrigibilem, excommunicatus est tam mandans, quam percutiens. & ad Apostolicam sedem oportet accedere. Et ita intelliguntur prædicta capitula. Attendi tamen debet enormitas læsionis ad arbitrium ordinarii ex circumstantiis locorum, causarum, temporum, & personarum, iuxta notata in c. de causis, extra de officio delegati. & satis plenè Inst. de iniuriis. §. atrox. & extra de poenitentis, & re. c. Deus qui. & ff. de verb. ob. l. continuus. §. cum ita. & in c. sicut dignum, extra de homicid. ibi dum dicit textus circa principium capituli, in excessibus singulorum non solum quantitas & qualitas delicti, sed ætas, scientia, sexus, atque conditio delinquentis sunt attendenda. & non solum secundum prædicta, sed secundum locum & tempus quo delictum committitur, unicuique poenitentia debet indici.

Præter prædictos 38. casus excommunicationum, à quibus præter sedem Apostolicam ligati possunt absolui, sunt etiam plures casus Episcopis laxati, ut ligati talibus, ab Episcopo possint absolui.

Primus erat olim de hæreticis, credentibus, fautoribus vel receptatoribus & similibus. ut in c. ad abolendam. & in c. excōmunicamus. & in c. sicut ait, extra de hæreticis. hodie tamē absolutio talium sedis Apostolicæ reseruatur, ut supra diximus.

Primus ergo est, cū aliquis ponit scisma, & conatur subtrahere obediētiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ afferens, non eē sibi obediendum tanquam capiti, nec pro capite reputandam. 19. dist. nulli fas.

Secūsus est, quādo Rectores ciuitatis faciunt exactiones indebitas in clericos vel Ecclesias, si commoniti desistere noluerint tam ipsi quam fautores eorum, excommunicationi se nouerint subiicere, nec possunt absolui donec satisfactionem fecerint competentē, ut in c. non minus. & durante pertinacia constitutiones & sententiæ, quæ a talibus vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ sunt habendæ, nullo unquam tempore valgu

ra, vt in c. aduersus, extra de immunit. ecclesiarum. Ad quod faciunt notata in c. ad probandum, extra de re iudic. & in c. excommunicamus. §. credentes, extra de hæreticis. & 3. q. 4. c. nullus.

¶ Tertius est de eo, qui non electus à duabus partibus Cardinalium gereretur se pro Papa, qui cum omnibus eum acceptantibus excommunicatus est, vt in c. licet, extra de elect.

¶ Quartus est, cum aliquis magister vel scholaris tractat cum aliquo ciue Bononiense de conductione hospitii inrequisitis inquisitionis, nisi tempus conductionis elapsum fuerit, vt in c. ex rescripto, extra de locato.

¶ Quintus est de monachis canonicis regularibus, Archidiaconis, decanis, præpositis, plebanis, cantoribus, & aliis clericis personatus habentibus, aut etiam quibuscunque presbyteris legentibus, vel audientibus leges vel physicam, scilicet medicinale, vt in c. non magnopere, & in c. super specula, extra ne cle. vel mo. hæc tamen sententia non ligat habentem parochialem Ecclesiam, non præbiterum, vt in c. statutum. eo. ut. lib. 6.

¶ Sextus est de participante in crimine criminoso, siue participauerit ante prolationem sententiæ excommunicationis, siue post, vt in c. si concubinæ clericorum, & in c. nouerit, & in c. nuper, & ibi plenius, extra de sen. excomm.

¶ Septimus est de statuentibus contra Ecclesiasticam libertatem, & de scriptoribus, potestatibus, consulibus, rectoribus, & consiliariis locorum, vbi statuta huiusmodi & consuetudines editæ fuerint, vel seruata, & in his qui seruare fecerint, uel secundum talia statuta vel consuetudines iudicauerint, vel qui iudicata scribere præsumperint in formam publicam redigendo, vt in c. nouerit, & in c. grauem. extra de sen. excomm.

¶ Octauus est de illis, qui scienter recipiunt ordinationes seu alienationes rerum ecclesiasticarum à scismaticis, qui excommunicati sunt, & tales ordinationes seu alienationes irritæ sunt & inanes, vt in c. 1. extra de scismat. & 9. q. 1. c. ordinationes irritas. quia non habent executionem, nisi cum eis fuerint dispensatum, vt in c. 2. & si. extra de scismaticis. & de alienationibus, quod sint irritæ, probatur etiam 1. 2. q. 2. c. alienationes. & c. si qua de rebus.

¶ Nonus est de loquentibus secretè uel mittentibus scripturam aliquam vel nuncium alicui Cardinali, dum sunt in conclau pro electione Papæ, vt in c. ubi periculum. §. nulli, de elect. li. 6.

Decimus

Decimus de Dominis rectoribus & officialibus, qui imminente dicto tempore electionis Papæ, non diligenter obseruauerint ea, quæ continentur in constitutione prædicta, in c. ubi periculum. §. præterea, vers. quod si præmissa.

¶ Undecimus est de his, qui grauant aliquos clericos vel quælibet alias personas Ecclesiasticas, ad quas in aliquibus ecclesiis vel monasteriis aut aliis piis locis spectat electio pro eo, quod rogati seu aliter inducti cum pro quo rogabantur eligere noluerunt, vel cõ sanguineos eorum ad ipsas ecclesias, monasteria seu loca cetera, beneficis siue aliis bonis suis per se vel per alios spoliando, seu alias iniuste perfequendo, uel grauando, vt in c. sciant cuncti, de electio. lib. 6.

¶ Duodecimus est de usurpantibus regalia, custodiam siue guardiam aduocationis seu defensionis titulum in ecclesiis monasteriis, siue quibuslibet aliis piis locis, aut bona ecclesiarum monasteriorum aut locorum ipsorum vacantium præsumptibus occupare, vt in c. generali. de elect. li. 6.

¶ Decimus tertius est de clericis, siue monachis, aut personis ecclesiasticis in locis suis prædicta fieri procurantibus, ut in d. c. generali, vers. clericos.

¶ Decimus quartus est de his, qui uocati fuerint ad dirigendas moniales in electionibus Abbatissæ, nisi prorsus abstineant ab his, per quæ inter eas super faciendis ipsis electoribus oriri possit discordia uel nutriri, vt in cap. indemnitatibus. §. postremò, de electio. lib. sexto.

¶ Decimus quintus est de his, qui procurant quod conseruatores dati intromittant se in pertinentibus ad eosdem, nec possunt absolui ab excommunicationis sententia, nisi ei, quem sic indebitè fatigant, primò satisfaciant integraliter de expensis, vt in c. fin. §. vt autem, de off. del. li. 6. in vers. pars verò.

¶ Decimus sextus est de his, qui absolutionem ab aliqua excommunicatione, uel reuocationem ipsius, aut suspensionis, uel etiam interdicti per vim uel metum extorserint, vt in c. absolutionis, de his quæ vi metusve causa fiunt. Nam talis absolutio sic extorta, nullius est momenti, & extorquens nouam excommunicationem decernitur incurrisse, ut ibidem.

¶ Decimus septimus est de fingentibus fraudulenter casum aliquem, per quem iudex aliquis uadat, vel mittat ad aliquam mu-

licet causa testimonii proferendi, ut in c. mulieres, de iud. li. 6.

Decimus octauus est de compellentibus prælatos, vel capitula, seu alias personas ecclesiasticas ad submitendum laicis, seu alienandum bona immobilia, seu iura ecclesiarum, ut in c. hoc consultissimo. §. laici verò, de reb. eccles. non alienan. lib. 6.

Decimus nonus est de laicis vsurpantibus sibi bona & iura ecclesiarum, si legitime moniti non destiterint, & restitutionem fecerint competentem, ut in d. c. hoc consultissimo. §. si.

Vigesimus est de exigentibus aliquod pedagium, seu guidagiū, vel tabellam ab ecclesiis, vel personis ecclesiasticis, per se vel per alium suo nomine, vel alieno, pro personis vel rebus suis propriis, quas non causa negotiandi deferunt, seu deferri faciunt vel transmittunt. Qui verò contrariū fecerint, si personæ fuerint singulares, ex contrariis: Si autem collegium vel vniuersitas ciuitatis, castri, siue loci alterius cuiuscunque, ipsa ciuitas, castrum, vel locus interdicti sententias ipso facto incurrant, nec ab excommunicatione huiusmodi absolutionem vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenarie restituerint, & de transgressione satisfecerint competentem, ut in c. quanquam, de censib. lib. 6.

Vigesimus primus est de impediens, qui coram iudicibus ecclesiasticis ordinariis, vel delegatis in causis, quæ ad eos pertinent, illi qui conqueruntur, possint iustitiam obtinere, vel quicumque compellit impetratores literarum apostolicarum, vel alios recurrentes ad forum ecclesiasticum in causis, quæ de iure vel antiqua consuetudine, ad ipsum pertinent, ad desistendum, vel ad litigandum de eis in foro seculari grauando iudices ecclesiasticos, vel impetrantes, vel litigantes, siue litigare volentes coram eis, vel grauando propinquos ipsorum, seu capiendo res vel ecclesiasticas talium, vel quocunque alio modo. Et qui ad prædicta dant consilium, auxilium, vel fauorem, omnes tales ipso facto sunt excommunicati, nec absolui debent, nisi iudici & parti de iniurijs, damnis, expensis & interesse prius fuerit integrè satisfactum, ut in c. quoniam, de immunit. ecc. lib. 6.

Vigesimus secundus est de quibuscunque Dominis temporalibus interdicens suis subditis, ne prælatis, aut clericis seu personis ecclesiasticis quicumque vendant, aut emant aliquid ab eisdem neque ipsi bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, ut in c. eos qui, de immunit. eccles. lib. 6. Duo

alii

alii casus excommunicationum continentur in c. clericis, eodem lib. & tit. qui tamen sunt sublatis per cle. quoniam, de immunitate ecclesiarum. Duo etiam alii continentur in c. vno, de scismaticis. lib. 6. Qui etiam vacant, quia non stant illi Cardinales de Columna, & etiam quia domus de Columna fuit restituta ad honores & dignitates per Benedictum XI. Est & alius de Federico Imperatore deposito, & de obedientibus & fauētibus eidem, ut in c. ad apostolicam, de sen. & re iudic. lib. 6. Sed quia etiam vacat, numerare non curo.

Vigesimus tertius est de præsumptibus nouum habitum, vel religionis medicantium ordinem inuenire, vel professionem facere, vel recipere, nisi in religionibus per sedem apostolicam approbatis, vel de nouo domum aliquam, vel locum acquirentibus, vel acquisita alienantibus sine licentia sedis Apostolicæ speciali, ut in c. vno, de religiosis domibus. lib. 6.

Vigesimus quartus est de religiosis tacite vel expresse professis, qui in scholis vel alibi temerè habitum suæ religionis dimitunt, vel accedunt ad quæuis studia literarum, nisi a suo prælato cum consilio sui conuentus vel maioris partis eiusdem, sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa, ut in c. vt periculosa, ne clerici vel mo. lib. 6. vbi Dñs Io. And. Dominus Petrus de Ancharano & omnes sequaces tenent expresse, quod eo ipso, quod religiosus apparet in conspectu sæcularium sine habitu propriæ religionis, scilicet temere se præsentans, excommunicatus est. Ad eundem enim habitus est connexus offibus monachorum, siue religiosorum, quod in quolibet loco existentes, siue in lecto quiescentes, eo constanter vti debent, ut dicit tex. Decreti. 20. q. 1. c. vidua, & 23. dist. c. sanctimonia. lib. 6. vbi glo. dicit, etiam in lecto, & in infirmitate, dicit tamen Ioan. And. & sequaces, in d. c. vt periculosa, non putare se esse de mente illius textus, quod monachus in cella sua dimittens habitum, vel dum balneum intrat in occulto, vel iacens sine habitu, ligetur illa constitutione. scilicet quod ipso facto incidat in excommunicationem, sed tunc demum incidit, quando se exhibet conspectibus hominum sine habitu propriæ religionis, quod est notabile. De quo alibi dixi plenius. In c. omnis vtriusque sexus. ver. si quis autem. extra de pœnit. & remiss.

Vigesimus quintus est de Doctoribus, siue Magistris, qui sciēter docent leges, vel phisicā religiosos illos, qui suæ religionis habitum dimittit

dimiserunt, vt in d.c.vt periculosa. §. si. ne cle. vel mona. lib. 6.

Vigesimus sextus est de tradentibus scienter ecclesiasticæ sepultura hæreticos, credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorundem, nec absolui possunt nisi propriis manibus publicè extumulent, & proiciant huiusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetuò careat sepultura, vt in c. quicumque, de hæretic. libro sexto.

Vigesimus septimus est de rectoribus secularibus, vel eorum officialibus intromittentibus se de cognitione criminis hæreticæ prauitatis, vel præsumptibus liberare à carceribus detentos pro tali crimine, vel præsumptibus se opponere, & officio inquisitionis hæreticæ prauitatis impedimentum inferre, nec non & qui scienter in prædictis dederint auxilium, consilium, vel fauorem, excommunicatione incurrunt, quam si per annum animo substinuerint indurato, ex tunc debent tanquam hæretici condemnari, vt in c. vt inquisitionis negotium, de hæreticis. lib. 6.

Vigesimus octauus est de procurantibus aliquem interfici facere Christianorū assassinos, si mandatum interuenerit, etiā si mors non sit sequuta. Et simile de receptatoribus, defensoribus, vel occultantibus assassinos, vt in c. i. de homicid. li. 6.

Vigesimus nonus est de clericis, qui manifestis usurariis alienigenis locant, vel alio titulo concedunt, domum aliquam, ad fœnus exercendum: Alias si sunt Patriarchæ, Archiepiscopi, vel episcopi incurrunt ipso facto suspensionem: si sunt minores clerici seculares incurrunt excommunicationem: si est collegium vel vniuersitas, incurrunt interdictum. Et si talem sententiam per mensem substinuerint, ex tunc terræ ipsorum sunt interdictæ quādiu ibi vsurarii commorantur: si non sunt laici debent per ordinarios ecclesiastica censura compelli. de vsuris. cap. primo. & capitu. quamquam. lib. 6.

Trigesimus est de concedentibus repræfalias, contra personas siue generaliter siue specialiter, vt in c. & si pignorationes, de iniuriis & damno dato. lib. 6.

Trigesimus primus est de Dominis, vel rectoribus tpalibus nō facientibus obseruari constitutionem editam contra insequutores Cardinalium, seu alicuius de familia eorum, vel Papæ, vt in c. felicis. §. si. de pœn. lib. 6. Præfigitur tamen terminus vnius mēsis post habitam nōtitiā de prædictis, & includuntur etiam officiales prædi-

prædictorum, si fuerint similiter negligentes. Et notandum quòd insequutores & participes non possunt absolui, nisi auctoritate sedis Apostolicæ, vt supra diximus.

Trigesimus secundus de dantibus licentiam occidendi, capiendi, seu alias grauandi iudices ecclesiasticos occasione sententiæ latæ per eosdem, & c. Nam infra duos menses possunt absolui per episcopos, post duos autem menses non, nisi per Papam absoluuntur, vt in c. quicumque, de sen. excom. lib. 6. & dixi supra inter casus sedi apostolicæ referuatos.

Trigesimus tertius est de absolutis in mortis articulo vel ratione alterius impedimenti, si cessante articulo vel impedimento nō se, quam citius poterint repræsentent, vt in c. eos qui. de sen. excom. lib. 6. & supra tetigi. vbi sciendum, quod relapsus in eandem, requirit absolutionem ab auctoritate habente.

Trigesimus quartus est de absolutis à sede apostolica vel à Legatis eisdem, à quibus iniungitur absolutis, vt se præsentent ordinarijs, vel alijs suscepturi pœnitentiam ab eisdem & passis iniuriā seu eis quibus obligati fuerint satisfaciant. Nam si non seruant iniuncta quādiu citius commodè poterunt, reincident in eandem sententiam, vt in d. c. eos qui, de sen. excom. lib. 6.

Trigesimus quintus est de sepelientibus cadauera in cimiterijs vel ecclesijs tempore interdicti in casibus non concessis, vt in cap. eos qui, de sepul. in cle. In Clementinis.

Trigesimus sextus est de sepelientibus publicè excommunicatos non absolutos, vt ibidem.

Trigesimus septimus est de sepelientibus nominatim interdictos non absolutos, vt ibidem.

Trigesimus octauus est de sepelientibus manifestos vsurarios, nec præstita cautio est de restituendo, nec restitutione facta, vt ibidem, iuncto c. 1. & 2. de vsur. lib. 6. & in istis quatuor casibus ligantur sepelientes, si scienter, & temerè sepelierint supradictos, vt in d. c. eos, qui. à qua excommunicatione non debent absolui, nisi prius ad arbitrium diœcesani episcopi eis, quibus per præmissa fuerit iniuria irrogata satisfactionem exhibuerint competentem, vt in d. cap. eos qui.

Trigesimus nonus est de religiosis quibuscumque qui noualiū, aut alias decimas ecclesijs debitas, & ad eos non pertinentes appropriare sibi præsumunt, aut exquisitis fraudibus vel coloribus vsurpare,

Usurpare, seu qui de animalibus familiarium, & pastorum suorum, vel aliorum etiam animalia ipsa eorum gregibus immiscentium seu qui de animalibus, quæ in fraudem ecclesiarum in pluribus locis emunt, emptaque tradunt venditoribus, vel aliis ab episcopis tenenda, seu qui de terris quas tradunt aliis excolendas decimum solui ecclesiis non permittunt aut prohibent, nisi post requisitionem per eos, quorum intererit super hoc eis factam, & a præmissis destiterint infra mensem. Aut si de his, quæ usurpare contra præmissa, vel retinere præsumperint, infra duos menses damnificatis ecclesiis emendam non fecerint competentem, ab officiis administrationibus, & beneficiis sunt suspensi, donec restituerint & satisfecerint. Et si administrationes vel beneficia non habuerint sententiam excommunicationis incurrunt ante satisfactionem cõ dignam nullatenus absoluedi, vt in c. 1. de decim. in cle.

Quadragesimus est de monachis, & canonicis regularibus administrationem aliquam non habentibus ad curias principum secularium absque speciali licentia prælatorum præsumptibus se conferre vt suis prælatis aut monasteriis damnum inferant qualecunque, vt in cap. 1. qui incipit, ne in agro. §. quia vero. ver. nos eorum, de statu monach. in cle.

Quadragesimus primus est de monachis tenentibus arma infra septa monasterij sine suorum abbatum licentia speciali, vt in prædicto c. & §. verl. præfatę quoque sententię.

Quadragesimus secundus est de impediendibus visitationes monialium, si moniti non destiterint, vt in c. attendentes, §. fin. de statu monacho. in cle.

Quadragesimus tertius est de quibusdam mulieribus, quæ behchinę vulgariter nuncupantur, nullam approbatam regulam profitentibus, aliquibus tamen religiosis ad placitum adhærentes, ac temere præsumentes de summa trinitate, diuina essentia, & articulis fidei, ac ecclesiasticis sacramentis opiniones catholicę fidei contrarias introducunt. Vnde tã ipse, quàm alię quęcũq. mulieres earũ statum assumentes vel sequentes, ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, vt in c. 1. de religiosis domibus. in cle.

Quadragesimus quartus est de quibuscunque religiosis fouentibus mulieres aliquas in statu prædicto vel etiam inducētib; aut ad id præbentibus consilium, auxilium, vel fauorem, vt in d. c. §. prædictis. ad q̄ satis accedūt quę habentur. 18. q. 2. c. perniciosam.

Qua-

Quadragesimus quintus est de illis, qui scienter contrahunt matrimonia in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis prohibitis, vel cum monialibus, aut religiosis, siue clericis in sacris ordinibus constitutis, vt in c. eos qui. de consang. & affi. in cle.

Quadragesimus sextus est de ipsis religiosis tacite vel expresse professis in aliqua de religionibus approbatis, & de ipsis monialibus similiter tacite vel expresse professis, pari ratione & de ipsis clericis in sacris ordinibus constitutis, vt in d. c. eos qui. iuncta glo. cum iuribus per eam allegatis. vbi etiam subdit præceptum ecclesiarum prælatis, vt illos quos eis constiterit taliter contraxisse, excommunicatos publice, tamdiu nuncient, seu faciant nunciari, donec separentur ab inuicem, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

Quadragesimus septimus est de Inquisitoribus hæreticę prauitatis, episcopis vel commissariis capitulorum sede vacante super hoc deputatis, qui prætextu officii inquisitionis quibusuis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorserunt, vel scienter attentauerunt ecclesiarum bona ob clericorum delictum occasione prædicti officii fisco, vel ecclesię applicare, nec possunt absolui præterquam in mortis articulo, donec illis a quibus extorserunt, plenarie satis fecerint de pecunia sic extorta, vt in c. nolentes, de hæreticis, in cle.

Quadragesimus octauus est de officialibus, & rectoribus ciuitatum siue comitatum, aut consulibus, consiliariis, vel iudicibus facientibus, dictantibus, vel scribentibus statuta, quod soluantur usurę, vel quod solutę non repetantur, & restituantur, & de præsumptibus iudicare secundum statuta prædicta, vt in cap. ex graui, de vsur. in clem. eandem sententiam incurfuris, nisi statuta huiusmodi de libris communitatum ipsarum, si super hoc potestatem habuerint, infra tres menses deleuerint: Aut si ipsa statuta, siue consuetudines effectum eorum habentes quoquo modo præsumperint obseruare, vt in d. c. ex graui.

Quadragesimus nonus est de religiosis mendicantibus, qui domos ad habitandum, vel loca quęcunque de nouo recipiunt vel recepta alienant quouis titulo, vt in c. cupientes, de pœnis. in cle. iuncto. c. vno. de relig. domib. lib. 6. & c. vno. de excessibus prælatorum. lib. 6. & glo. in dicto cap. cupientes.

Quinquagesimus est de religiosis præsumētib; aliqua profert

re in suis sermonibus vel alibi, ut audientes à solutione decimarum ecclesiarum debitarum retrahant quoquo modo, ut in d. c. cupientes. §. illos etiam religiosos.

Quinquagesimus primus est de religiosis scienter postponentibus facere conscientiam confitentibus de decimis perfoluendis, qui ab officio prædicationis tam diu manere debent ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) conscientiam fecerint, exinde excommunicationis sententiã incursum ipso facto, si prædicare præsumperint prædicta negligentia, ut præmittitur, non purgata ut in d. c. cupientes. §. qui vero scienter.

Quinquagesimus secundus est de quibuscunque religiosis tam exemptis, quam non exemptis cuiuscunque ordinis, non seruanti- bus interdictum quod vident vel sciunt, cathedralem vel matricem loci ecclesiam obseruare, siue positum sit interdictum auctoritate sedis Apostolicæ, siue auctoritate ordinariorum, siue per statuta prouincialium conciliorum, vel ipsorum auctoritate interdictum, vel a diuinis cessatio indicatur. Idem est etiam de generalibus cessationibus a diuinis ciuitatum, terrarum & aliorum locorum, quas ex consuetudine, vel alias capitula, collegia vel conuentus secularium vel regularium ecclesiarum sibi vendicant, ut in c. 1. de sen. excom. in cle.

Quinquagesimus tertius est de fratribus Minoribus tempore interdicti admittentibus ad diuina fratres, vel sorores tertii ordinis sancti Francisci, vel de penitentia nuncupatos, ut in c. cum ex eo. de sen. excom. in cle. ubi dicitur in fi. quod si fecerint, eo ipso excommunicationis sententiæ se nouerint subiaccere, a qua per aliũ quàm per Romanum Pontificem, vel satisfactione præmissa per locorum episcopos, quos auctoritate apostolica fungi volumus in hac parte, absolutionis beneficium nequeant obtinere.

Quinquagesimus quartus est de opponentibus, vel impugnantibus literas Papæ electi, necdum coronati, de quo decretum est suũ officium exercere posse, & ideo impugnantes, vel opposites huiusmodi incurrunt excommunicationis sententiã ipso facto, ut in extrauaganti Benedicti. XI. quæ incipit, quia nonnulli.

Quinquagesimus quintus est de ingredientibus monasteria sanctæ Claræ aliter quàm prout in regula continetur, ut patet in priuilegio Gregorij I. X. dato int. Pontificat. eiusdem anno decimo. cuius

cuius excommunicationis absolutionem Eugenius III. & Nicol. V. sibi referuarunt, & mihi concesserunt semel tantum, &c.

Quinquagesimus sextus est de ingredientibus monasteria monialium ordinis Prædicatorum extra casus necessarios, ut ipsi Prædicatores asserunt, quamuis priuilegium meis oculis non aspexerim: a fide dignis tamẽ habui quod absolutio committitur eorum Generali, & ipse Generalis potest committere cui placet.

Quartò principaliter dico, percuti clericorum excessus depositione, ubi sciendum, quod quancumque clericus est incorrigibilis, pro quolibet crimine deponi potest. 8. 1. dist. c. 1. ubi est bona gl. & in c. 2. de re iudicata. li. 6. in glo. Ioan. And. super verbo grauissima, quæ incipit, unde dixit. Nam si de quo min⁹ videtur inesse & inest, ergo multo fortius de quo magis, ut in 2. Top. Sed minus videtur inesse de Imperatore quàm de Clerico, cum Imperator præesse debeat temporaliter quasi omnibus Christianis. 7. q. 1. c. in apibus. & tamen etiam Imperator pro quolibet crimine, si est incorrigibilis, deponetur. Unde deponitur etiam si est minus utilis. 1. 5. q. 6. c. alius, & glo. notabilis. 40. dist. c. si Papa, ubi dicitur glo. quod si Papa est notoriè criminofus & simoniacus, vel adulter, & cum ad monetur, incorrigibilis est, ex quo scandalizatur ecclesia, quod Papa potest accusari, & per consequens deponi, quia contumacia, scilicet incorrigibilitatis, dicitur hæresis. 8. 1. dist. c. si qui sunt presbyteri. Unde & contumax, scilicet proteruus & rebellis, dicitur infidelis. 27. dist. c. nullus. Si tamẽ Papa deprehendatur à fide deuius, etiam si occulta esset eius hæresis, de illa posset accusari, & per consequens deponi, ut in d. c. si Papa, iuncta glo. ibi posita, & plenius in extrauagan. sacri Concilii Constantiensis, quæ incipit, frequens. Si ergo de Papa & Imperatore talia deciduntur, quanto magis de reliquis minoribus prælatis & clericis est simile concludendum. Tenendum est igitur, quod nedum ubicunque canon exprimit, ut pro furto, pro periurio, pro homicidio potest quis deponi, ut in c. cum non ab homine, & ibi plenè per Io. And. item pro crimine usurarum. 14. q. 3. c. clerici. & 14. q. 4. c. 1. & 2. & ibi per glo. & Archid. sed etiam omne crimen notorium, vel ciuilitè probatum, inducit depositionem in eo, qui est incorrigibilis post debitas monitiones. Sic debet intelligi glo. 48. dist. c. quando multa, ubi dicitur glo. quod crimen ciuilitè probatũ inducit depositionem, ad quod facit. 24. dist. c. fin. ubi dicitur tex. confessi vel detecti abiiciantur ex

cleto. Nam qui tempore ordinationis tacet suum crimen, deponitur. 30. dist. cap. ex pœnitentibus. & gloss. in dic. cap. fin. 24. d. glo. tamen in c. ex tenore, extra de temporibus ord. plenè distinguit inter promouendum & promotum: nam facilius impeditur promouendus quàm deiciatur promotus. 1. 5. q. 1. §. finali. circa promotos autem dicit gl. secundum Hug. & Tang. quatuor consideranda sunt. Primus scilicet quantitas criminis, vtrum videlicet sit enorme, vel mediocre. Secundus est criminis qualitas, vtrum videlicet sit occultum, uel manifestum. Tertius, est modus publicationis, an videlicet sit publicum per operis euidenciam, vel per iudicis sententiam, vel per spontaneam confessionem in iudicio factam. istis tribus modis crimen fit notorium, vt in c. fin. extra de coh. cl. & mulierum. Quartus est satisfactio pœnitentis, scilicet an egerit ueram pœnitentiam, an simulatam. Si crimen sit enorme & manifestum, vt simul congruant quantitas & qualitas criminis deponitur, nec vnquam restituitur post, quantamcunque pœnitentiam egerit. 50. dist. c. miror. Si verò crimen sit enorme & occultum, tunc monendus est, vt abstineat, sed non cogendus, quia solum Dominum habet ultorem, quia latentia peccata uindictam non habent. 32. q. 5. c. Christiana. & acta pœnitentia poterit vti officio suo, & ad maiores ordines ascendere, vt in dic. c. ex tenore, & in c. ex tua, extra de sim. præter reos homicidii, vt in c. si. de temp. ord. vbi exemplificantur crimina talia, scilicet dum dicit, qui per reatum adulterii, periurii, homicidii, vel falsi testimonii, & infra dicit, præter reos homicidii, & c. ubi dicit glo. sic patet, quòd homicida quantumcunque occultus etiam post peractam pœnitentiam ministrare non potest, vt in c. inquisitionis. 1. resp. extra de accusatione. 1. q. 7. c. si quis omnem. Si uero mediocre fuerit & occultum, peracta pœnitentia vel eius parte, poterit remanere in officio suo, & ad maiores ordines promoueri fortius quàm in alio casu. 50. d. c. de his uerò. vers. qui autem. Si mediocre & manifestum, si conuictus est in iudicio, uel timore probationum confessus est, in eo casu deponitur. 8. 1. d. c. si quis clericus. Si verò publicum est per operis euidenciam uel spontaneam confessionem, tunc acta pœnitentia poterit cum eo misericorditer agi, secundum quod visum fuerit suo Episcopo, quandoque plus, quandoque minus. 1. 5. q. vlt. c. si quis presbiter. & 50. d. c. presbiterum. & hoc totum intelligas cum ueram egerit pœnitentiam, non simulatam, quia si simulatam

non

non restituetur. 50. dist. c. ut constitueretur. prædicta etiã tenet Innocentius in dic. c. ex tenore, qui etiam dicit, quòd in enormibus & occultis non credit necessariam dispensationem ordinarii, sed sufficit absolutio sacerdotis ex potestate clauium, argumentum. 6. q. 1. c. illi, quib. quamuis meritoria sit humilitas, si abstineat, & hæc sunt uera, nisi tale sit crimen quòd impediatur executionem officii post sententiam, de quo plene in c. nisi cum pridem. §. 1. per Innocentium in glo. sua, quæ incipit, quale est simonia. vbi parificat pro enormibus criminibus, simoniam, apostasiam, & scisma. sed in dicto c. ex tenore, dicit quòd enormia & mediocria colligi possunt in c. at si clerici, extra de iudiciis. & 80. dist. c. 1. & 50. d. c. sacerdotes. & c. de his uero. in dicto autem c. at si clerici, colligitur quòd enormia & maiora crimina intelliguntur ab adulterio supra. de his tamen discretus iudex arbitrabitur quæ sint enormia crimina iudicanda, & per consequens depositionem inducentia clericorum, iuxta notata in c. de causis, extra de officio deleg. & Institut. de iniuriis. §. atrox. & per Io. And. in c. si clericos, de sen. excom. lib. 6. & ibi etiam per Arch. & per Pan. in cle. 1. de officio ordinarii. faciunt notata in c. cum illorum, extra de sen. excommunicationis.

Quintò principaliter dico, percuti clericorum excessus carceratione, vbi sciendum, quod carcer quandoque datur ad pœnã, sicut in canones, vt in c. quãuis, de pœnis. lib. 6. quãdoque deputatur ad custodiã, vt in dic. c. quamuis. & l. 1. & si. C. de custodia reo. vbi dicit textus, quos tenet carcer inclusos, aperta definitione sancimus, vt aut conuictos, velox pœna subducat, aut liberandos custodia diuturna non maceret, ad idem. ff. de pœnis. l. aut damna. §. solent. potest autem quis puniri pœna carceris perpetuò, vel ad tempus, vt in dic. c. quamuis. vnde cum exprimitur in sententia, statur expresso: si autem fuerit quis ad carcerem simpliciter condemnatus, intelligitur perpetuò detinendus, vt in l. seruus, C. de pœnis. fac. 50. dist. c. 1. vbi dicit textus, ne huiusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur esse vindicta. ad idem. ff. de postulan. l. puto. §. 1. & extra de constitutionibus. c. ex litteris, circa finem, & in c. penultimo. §. si qui autem, extra hæreticis. vbi dicit textus, si qui autem de prædictis, postquam fuerint depræhensi, redire noluerint ad agendam, condignam pœnitentiam, in perpetuo carcere detrudantur. Simile dicit textus de quodam falsario in c. nouimus. §. si. extra de verborum signifi. vbi pulchrè dicit textus, in perpetuum carcerem ad agendam

agendam pœnitentiam ipsum includas, pane doloris, & aqua an gustiæ subtentandum, vt commissa defleat, & flenda vltius non committat. vbi dicit glo. hæc est vera pœnitentia. de pœnitentiis, dist. 3. in principio, & expone, quod non committat, id est propositum & voluntatem habeat, similia nunquam de cætero perpetrandi. Quilibet enim, qui accipit pœnitentiam, illius propositi & voluntatis esse debet, aliàs non esset uera pœnitentia. Ita dicit glo. præfata, & bene: de quo plene tractaui in Tractatu de pœnitentia, parte secunda, articulo, de contritione, dum disserui de duratione contritionis.

Si autem quærat, pro quibus criminibus pœna carceris imponatur, respondetur quod pro quolibet crimine capitali, de quo clericus est conuictus, uel in iudicio sit confessus, quàm maximè si appareat incorrigibilis, vt quia monitus non desistit, poterit iuste carceri mancipari, iuxta notata in c. si quis Episcopus. 50. dist. vnde si falsauit scripturam, aut testimonium falsum dixerit, ab officij honore depositus in monasterio detrudatur, & ibi quàm diu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat, dicit textus in dic. c. si quis Episcopus. Similiter, qui falsat literas Apostolicas, uel sigillum principis, vt in c. super eo, & in c. ad audientiam, extra de crimine fal. Similiter clerici apostatantes, qui moniti nec minis, nec blanditiis possunt induci, ut resumant habitum clericalem, sub graui custodia carcerantur, ita quod solummodo uita sibi misera referuetur, donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscant, vt in c. a nobis. extra de apostatis. quod intelligitur de clericis in sacris ordinibus constitutis, vel de professis tacitè vel expresse in aliqua de religionibus approbatis, vt dicit glo. in dic. c. à nobis. & melius in c. tuæ fraternitati. eo. tit. ad quod facit c. penul. extra de regularibus. & 20. q. 3. c. eos qui semel. Similiter carcerantur heretici, vt in c. vt inquisitionis. 1. resp. de hereticis, lib. 6. & in c. 1. §. sanè, de hæ. in cle. & ibi per Pau. de Leaz. Itè in multis casibus monasteriū pro carcere deputatur, vt puta si mulier in adulterio publicè deprehensa vel cōdēnata fuerit, detruditur in monasteriū ad agendam perpetuam pœnitentiam, si eam emendatam maritus noluerit acceptare, cum infra biennium possit eam recipere, si voluerit quod si nolit, vel vir interim moriatur, tunc mulier tondeatur & habitum monachalem accipiat perpetuo delatura, vt in Auth. vt nulli iudicum. §. si. vero. collatione. 9. vnde sumpta fuit

præ-

prædicta decretalis, gaudemus. & sic quandoque propter suam culpam compellitur quis intrare in monasterium ad pœnitentiā peragendam, vt in c. si ille, 50. dist. & 81. d. c. dictum. & cap. si quis clericus. & 16. q. 6. c. de lapsis. & 33. q. 2. c. admonere. & 27. q. 1. c. si quis rapuerit. Item datur monasterium pro carcere presbytero confessori, qui verbo vel signo aut alio quouis modo peccata confitentiam præsumperit reuelare, vt in c. omnis vtriusque lexus; in fi. extra de pœnitent. & remiss. Similiter retrudi debent in arctis monasteriis ad perpetuam pœnitentiam peragendam clerici in latrocinis vel aliis magnis sceleribus deprehensi, vt in c. tuæ. extra de pœn. Similiter clericus adulter confessus, vel conuictus, carceri mancipatur. 81. d. c. si quis clericus. & sic pro similibus causis, eadem dist. c. Sacerdos. cum multis c. sequentibus. Item propter mutilationem membrorum, vel homicidium religatur clericus sub perpetuo damnationis ergastulo detinendus. 23. q. vlti. c. his a quibus. Item pro qualitate criminis, honore vel facultatibus rei proconsul extimat, an ipse reus mittatur in carcerem, an tradatur militi, vel fideiussoribus, vel sibi ipsi commendatur. ff. de custodia, & exhibi. reo. l. 1. & notat Io. And. in c. constitutus, super glo. quæ incipit, in potentia. extra de appel. & an carcer sit tutus vel arctus; arbitrio boni viri committitur decidendum, vt notat Pau. de Leaz. in c. 1. de hereticis, in cle.

Qui autem possint licitè clericos capere, vel carcerare, dicendum quod episcopi, abbates, & alii prælati ordinariam vel delegatam iurisdictionem habentes, capere possunt, & detinere ex iusta causa vt dicit Innoc. in c. vt famæ. circa finem, extra de sen. excom. & explicat de abbatibus. Simile est etiam de aliis similibus auctoritatem habentibus. dicit etiam ibidem Innoc. quod etiam minores prælati, qui iurisdictionem non habent, & etiam foris subditi, & loci possent capere socium vel subditum suum, quem haberent suspectum, & præsentare iudici habenti auctoritatem cognoscendi de crimine, vt Auth. vt iudices sine quoquo sus. §. necessitatem. & argum. C. de decurionibus. l. generali, & in Auth. de defensoribus ciuitatum. §. nos igitur. & §. & interius. & arg. ff. de his, qui in fraudem creditorum. h. ait prætor. §. si venditionem. si quis b. c. m. 2. an. Dicit etiam Innoc. ibidem, quod quilibet clericus capere possit, & modico tempore detinere clericum seruientem suum, si haberet eum probabiliter suspectum, argum. ff. de pœn. l. respiciendum.

dum. §. furta. Intellige, ita tamen quòd quam citius commodè posset, superiori iudicandum præsentet, argumentum. C. de sportulis iudicum. Authent. vt litigates iurent. §. & hoc quoque iubemus. & in iuribus superius allegatis. Laicis autem siue sint iudices, siue aliam potestatem habeant, supra clericos, non licet clericos capere, quia nec tacitè, nec expressè possunt renunciare priuilegio clericali, vt in cap. si diligenti, extra de foro competenti. Plus dicit Innocentius in d. c. vt famæ. quòd etiam si laici sint iudices delegati à prælatis ecclesiasticis, & clericos capiant, excommunicatio nis sententiam non euadunt. 17. quæstione 4. capitulo si quis suadente, & in capitulo vniuersitatis. extra de senten. excommunica. etiam si clericus consentiret tali capturæ, vt in capitulo contingit, extra de senten. excommunica. De hoc tamen iam suprâ tractaui, & satis habetur in capit. nuper, extra de senten. excommunica. & in cap. cum Episcopus, de officio ordinarii. lib. 6. & in capitulo si clericos. de senten. excommunicatio. lib. 6. & notat Archidiano. 45. distinct. super summam, in si, & 2. quæstio. 8. cap. 2. nec refert, an clericus in compedibus, siue vinculis, an parietibus teneatur inclusus. ff. quibus ex causis maiores. l. succurritur. & gl. I. in dic. capit. nuper. vbi Innocent. dicit, non videtur vis esse, siue clausus sit in carcere, siue ligatus funibus, siue custodibus vallatus, ne ire possit quò velit.

An autem laicus possit incarcerare clericum habentem administrationem bonorum suorum ex commissione ipsius laici, si clericus non reddit plenam rationem administrationis. gl. in c. dilectis filiis, extra de appl. in principio, arguit quòd sic, per c. 2. extra ne cle. vel mo. contrarium tamen est verum, quia laici in clericos nullam habent auctoritatem vel iurisdictionem, etiã si clerici se sponte subijciant, ut in d. c. si diligenti, de foro competenti. & in dic. c. contingit. de sen. excomm. & ita etiam firmant glo. in dic. c. dilectis. de app. & in dic. c. 2. ne cle. vel mo. vbi assignat rationem, quia prohibitum est laicis auocare clericos à diuinis officiis. 21. q. 3. ca. cyprianus. 88. dist. c. si. vnde si contrafecerint, non debent ex delicto proprio commodum reportare. ff. de reg. iuris. l. non fraudantur. §. nemo. & arg. in c. quia frustra, extra de vsuris. & 16. q. 1. c. lege, cum similibus. Sciendum est etiam, quod aliquando pro perpetuo carcere aliquis immuratur, vt condemnatus de hæresi, qui fuit religiosus, ut in c. accusatus, in fine, de hæreticis. li. 6. & in c. I.

de hæreticis, in clementinis.

Sextò principaliter dico, percuti clericorum excessus verberatio, ne vbi sciendum primò, quòd Episcopus propriis manibus nunquam debet aliquem verberare. vnde dicit Apostolus. 1. ad Tim. 3. oportet Episcopum irreprehensibilem esse. & infra, non percussorem, sed modestum. Prohibetur etiam in decretis. 86. dist. c. non liceat. & C. de Episcopis & Clericis. authent. sed neque propriis manibus, est enim speciale in Episcopo, neminem suis manibus uerberare, cui sanctitas ignoscendi gloriam derelinquit. C. de Episcopis & clericis. l. si quis in hoc genus. Causa tamen assistente legitima, potest Episcopus per alium, quod non potest per se ipsum. Vnde potest committere clerico, clericum percutere moderatè, ut notatur. 5. q. 5. c. illi qui. vbi glo. format quæstionem, an clerici debeant subiici verberibus pro testimonio dicendo? & dicit, videtur quòd, sic, ut hic, & infra eodem, quia iuxta. & c. presbyteri. & 45. d. c. cum beatus. dicunt tamen quidam, minores clericos posse torqueri, sed non maiores. Alii dicunt omnes suspectos torqueri posse: nam, & liberi vacillantes torquentur, vt extra de accu. c. super his. ff. de quæstionibus. l. de minore. & Ecclesia virgis potest aliquos corrigere, vt 33. q. 5. c. 1. hoc certum est, quod minores clerici indistinctè pro quolibet crimine verberibus subiiciuntur. 35. d. c. ante omnia. vbi clericus ebriosus corporali subditur supplicio. & dicit glo. 40. iactus vna minus accipiat. Maiores autem clerici non nisi pro enormibus criminibus subiiciuntur verberibus, vt dicit glo. in d. c. illi qui. & 45. dist. in summa. ubi glo. examinat percussorem spiritualem & corporalem: spiritualem vocat correctionem indiscretò sermone prolatam, quæ prohibetur. 45. dist. c. si. corporalem vocat, quæ manu fit, & talis si fit ex ira, vel odio, uel ut magis timeatur, prohibita est. 41. dist. cap. 1. Sed si fit causa correctionis, licita est ei, qui habet potestatem in eum. 45. dist. cap. cum beatus. Caueat tamen Episcopus ne laico clericum subiiciat uerberandum: quia si laicus etiam ex commissione prælati clericum verberet, excommunicatus est tam laicus, quàm prælatus ille, qui mandat, ut in cap. vniuersitatis, extra de sent. excommunic. nisi clericus esset penitus incorrigibilis, vt in cap. cum non ab homine, & in cap. at si clerici, extra de iudiciis. Abbas autem & similes prælati, uel etiam minores, causa correctionis vel regularis disciplina, licitè possunt

manu propria, vel etiam per alios clericos siue monachos verberare vel uerberari facere cum modestia suos clericos delinquentes, vt in dicto cap. vniuersitatis, & in cap. cum voluntate, §. si uerò, de sent. excommu. ubi dicit textus. Si qui uero ratione officii, quod in ecclesia obtinent, aut etiam alii clerici seniores, zelo deuotionis pueros uel adoloscens in minoribus ordinibus constitutos turbantes diuinum officium, & hi qui obtentu praelationis uel magisterii subditos, & scholares, correctionis causa leuiter fortè perculserint, excommunicat. sententiam non incurrunt, quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua uel propinquos inferiorum graduum, simili modo vt cohibeantur à suis insolentis, & scientia bonisque moribus informentur duxerint corrigendos. hinc gloss. 4. 5. distinct. ca. cum beatus, dicit: sunt & alie personæ, quæ habent coercionem uerberum, sed temperatam, vt dominus, pater familias, magister, & maritus, ut 23. q. 4. c. 1. & 7. q. 1. ca. sicut & subdit ibi glo. quod si pater animo corrigendi uerberat filium, etiam in sacris ordinibus constitutum, quod non est excommunicatus, quia manus illa non est iniuriosa, cum non faciat animo iniuriandi, iuxta notata in c. 1. & in dicto c. cum voluntate, §. fin. de senten. excommunic. ubi glo. intelligit idem de omnibus personis in illo §. nominatis, uidelicet quod etiam si excedant modum correctionis, uel regularis disciplinæ, non incidunt in canonem ca. si quis suadente. 17. q. 4. qui requirit uolentiam fieri scienter, dolose & appensate: manus autem prædictarum personarum non sunt dolosæ, sed potius charitatiuæ, licet casualiter modum excesserint. ergo non incidunt, iuxta notata in dicto cap. cum uoluntate, in principio, & in fine. Et ubi supra dictum est de minoribus & maioribus clericis, intellige minores quantum ad minores ordines: Et maiores clericos intellige in sacris ordinibus constitutos, & tales maiores non nisi pro maioribus, siue grauioribus & mortalibus culpis debent uerberibus subiacere, vt dicit textus in dicto ca. cum beatus. unde subiiciuntur uerberibus clerici etiam in sacris ordinibus constituti, si fuerint. duodecima, quæst. secunda, ca. fraternitas tua, & ibi per gloss. & Archidiaconus. Vbi etiam dicit gloss. hoc generale est, vt uerberibus castigentur, qui sunt inopes, vt ff. de iurisdic. omnium iudic. l. si quis id quod §. in seruos. inde dicitur, qui non potest soluere,

uere, luat in corpore, vt in dic. §. in seruos. & ff. de in ius uoc. l. fin. & duodecima, quæst. secunda, ca. Episcopus §. libertus. & decimaquarta, quæst. sexta, ca. si res aliena. Item calumniator clericus subijcitur uerberibus per ecclesiasticum iudicem, vt in cap. primo, extra de calumniat. Item clerici in minoribus ordinibus constituti, vt in dicto cap. arte omnia, & in cap. Episcopus, in gloss. aut uerberetur, nigel maquina distinet. Item qui lædit iudicem committendo in causa falsum testimonium, uel aliud simile, potest per Episcopum uerberibus castigari, vt notatur in cap. primo, extra de crimine fal. Item qui libellum famosum composuit, & probare non potuit, secundum canones, uerberibus supponitur castigandus. quinta, quæst. prima, ca. primo, & ibi notatur in summa. & 5. quæstio. quinta, ca. illi qui secundum leges tamen, qui famosum libellum composuerit punitur capite, si non probat. C. de famosis libellis. l. prima, & 5. quæst. prima, ca. si quis famosum. & ibi bona gloss. in summa.

De prædictis etiam uerberibus agitur. 5. quæst. 5. c. non omnis. & de pœnitentiis, distinct. prima, aut facta. versic. causa. & decima septima, quæst. quarta, ca. nullus clericorum. & tangit Hostiensis. in cap. cum indecorum, extra de æta. & qualita. & Ioan. Andr. in cap. si clericos, de senten. excommunicat. lib. 6. & in dicto cap. vniuersitatis. & beatus Thom. de Aquino, de parentibus & dominis tangit secunda, secundæ, quæst. 65. articu. 3. & de uero uerberante uxorem agitur septima, quæst. prima, ca. si aut alterius, & ibi glo. & 33. quæst. secunda, ca. placuit. cum similibus. Et nota quod ubicunque clericus subijcitur uerberibus, semper debet intelligi uerberari citra sanguinis effusionem. 23. q. 8. ca. sæpe. & ca. sequenti, & extra ne clerici uel monachi, cap. sed nec procuratores. & c. clericis. & c. sententiam sanguinis. & c. in Archiepiscopatu, extra de raptoribus.

Septimo & ultimo dico, percuti clericorum excessus degradatione. Vbi sciendum, quod degradatio est grauis, solennis, & ultima penitentia clericorum, de quo satis plene traditur in ca. degradatio, de pœnis. lib. 6. ubi traditur forma degradationis, uidelicet quod clericus degradandus uestibus sacris indutus in manibus habens librum, uas, uel aliud instrumentum, seu orna-

mentum ad ordinem suum spectans, ac si deberet officio suo solenniter ministrare, ad Episcopi sui præsentiam adducatur, cui Episcopus publicè singula, siue sint vestes, calix, liber, seu quævis alia, quæ illi iuxta morem ordinandorum clericorum in sua ordinatione ab Episcopo fuerint tradita, singulariter auferat ab illo vestimento seu ornamento, quod ei datum, vel traditum fuerat ultimo incohando, & descendendo gradatim, degradationem continet vsque ad primam vestem, quæ traditur in collatione tonsuræ, tuncque raditur caput illius seu tondetur, ne tonsura seu clericatus vestium remaneat in eodem, dicendo, Auferimus tibi talem vestem sacerdotalem seu clericalem, & te sacerdotali seu clericali honore priuamus. & sic de similibus, dicens ultimo, auctoritate Dei omnipotentis, patris & filii & Spiritus sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio, & privilegio clericali. & ista dicitur actualis degradatio clericorum. Verbalis autem degradatio idem est, quod depositio, quæ quantum ad Clericos in minoribus ordinibus constitutos fieri potest, per solius episcopi proprii sententiam ordine, vel beneficio priuatim, vt in dicto capitu. degradatio. Clericorum autem in sacris ordinibus existentium non potest fieri degradatio per proprium episcopum, nisi in degradatione presbyteri adiungat sibi episcopus sex alios episcopos, in degradatione autem Diaconi tres. decimaquinta quæstione 7. ca. felix. & ca. si autem. & melius in ca. si quis tumidus. vbi dicit textus, a tribus vicinis episcopis si Diaconus est qui arguitur: si presbyter est, à sex: si episcopus, à duodecim: cum sacerdotibus audiatur, intellige tamen sicut dicitur in ca. felix, in fine. quod episcopus à duodecim, presbyter à sex, & Diaconus a tribus cum proprio episcopo audiatur, id est, præter proprium episcopum. secunda quæstione quinta, ca. presbyter. & quod dicitur de Diacono, idem intelligitur de subdiacono, vt in capitu. miramur, extra de seruis non ordinandis. & dicit glos. in capitulo primo, decimaquinta, quæst. septima. quod si agitur de crimine ad depositionem ordinis, tunc necessaria est præsentia episcoporum: si autem agitur ad depositionem beneficii, tunc sufficit episcopus proprius cum suorum præsentia clericorum, decima-

octaua, quæstio. secunda. capitu. si quis decimasexta, quæstio. septima, ca. inuentum. & extra de iudicijs. capitu. at si clerici. & in capitu. sicut, extra de cohab. clerico. & mulie. cum similibus. in casu autem hæresis proprius episcopus conuocatis abbatibus; aliisque prælatis & religiosis personis, ac litteratis suæ diocesis, de quibus videbitur expedire, potest presbyteros, & clericos degradare, vt in capitu. primo. de hæreticis, lib. sexto. Vicarius autem episcopi, vel electus episcopus, nondum confirmatus, degradare non potest, vt in capitu. transmissam. extra de electio. & notat Ioan. Andr. in capitu. Romana. in glo. tertia. de appel. lib. sexto. Pro quibus autem causis possit clericus degradari, notat Gof. in capitu. nouimus, extra de verbor. significat. vt de crimine falsitatis, de hæresi, vt in dicto capitu. nouimus. & in capitu. ad falsariorum. & in cap. ad audientiam, extra de crimine falsi, vbi falsans literas Papæ, vel sigillum Regis, debet deponi, & degradari, & tradi curiæ seculari. Item qui machinatur contra principem, vt notant moderni in capitu. petitio. extra de iureiur. cap. nouimus, dicit quod pro quolibet crimine, dummodo sit damnabile & damnosum, potest clericus tradi curiæ seculari & pro nullo crimine non damnabili, & damnoso debet tradi, sed in c. excommunicamus, extra de hæreticis. colligit tres casus, videlicet de hæresi, de calumnia, vel contumelia, propter quam episcopus sit depositus, & de crimine falsi. Allegat cap. penult. de hæret. & 11. quæst. 1. c. si quis Sacerdotum. & d. c. ad falsariorum. prædictos etiam tres casus colligit gl. in d. c. si quis Sacerdotum. tenendum est tamen pro regula, quod pro quolibet crimine damnabili & damnoso, si incorrigibilis degradandus est, & tradendus curiæ seculari, iuxta notata in c. cum non ab homine, extra de iudicijs. Vnde modus procedendi, secundum Innocen. in d. cap. nouimus. erit iste, videlicet quod primo feratur contra talem, sententia de positionis. Secundo fiat degradatio, siue spoliatio. Tertiò dicendū est iudici seculari, quod depositum & spoliatum in suum forum recipiat, pro quo tamen tradito debet tradens efficaciter intercedere, scilicet precibus interpositis apud curiam secularem, vt citra mortis periculum circa eum sententiam moderetur, vt in dicto cap. nouimus.

Hæc sub breuitate, pro quodam speculari compendio clericorum

DEFENSORIVM
TERTII ORDINIS
Beati Francisci,

B. IOANNE A' CAPISTRANO,
è Minorum Obseruantium familia,
Auctore :

Nunc primum in lucem proditum,

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

VENETIIS,
Apud Antonium Ferrarium. M D LXXX.

IOANNI A CALASIO,
 P R O V I N C I Æ
 D. BERNARDINI
 M I N I S T R O,

Antonius Amicius.

M superiori biennio, Venetijs discedens, in patriam rediissem, Reuerende Pater, atque patres illos Provinciae D. Bernardini, cui magna cum laude praes, officij vel potius obseruantiae causa salutassem, multis sanè & assiduis eorum precibus factum est, ut DEFENSORIVM Tertij Ordinis B. Francisci, à nostro B. Joanne Capistraneo conscriptum, edendum me curaturū promitterem. Quod quidem promissum, & quasi debitum libentissime à me nūc persoluitur, tum ob animi quandam propensionem, qua erga diuinum illum Virum afficior: tum ob commodam oportunitatem, qua

*uti videor. Decet namque, ut quæ eiusdem Aucto-
ris sunt, coniungantur. Itaque cum nunc in lucem à
me illius DE PAPAE, & CONCILII, siue Ec-
clesiæ auctoritate: & SPECVLVM CLERI-
CORVM, opera proferantur: quæ duo coniungi ap-
tissimè videbantur (Summus namque Pontifex, sum-
mus supremusque omnium Clericorum Princeps est)
illis DEFENSORIVM hoc addere decreui: tum
quia de Ecclesiasticis hominibus, hoc est de ijs, qui Cle-
ricorum priuilegijs gaudent, pertractat: tum quia
in illo id agitur, ut Ordinis illius auctoritas, cum di-
gnitate & religione conspiciatur. Neque enim am-
plius quidam in errore persistere debent, dum aut Or-
dinem ipsum religiosissimum contemnunt, aut eius tot
priuilegia & immunitates à Summis Pontificibus ei
concessas ignorant, quibus saltem ad illum excolendum
pertrahi possent. Cuius tamen regulam nulli dubium
est, non modò Diuum Franciscum, virum longè san-
ctissimum atque omnium piorum laudibus celebra-
ndum condidisse: Verum etiam complures Summos
Pontifices Romanos abundè confirmasse. Et qui-
dem, mea sententia, iniuria de eo disputatur & in cau-
sarum decisionibus frustra dubitatur, an Ecclesiastica
persona sint, qui huiusmodi Ordinem profitentur? Vi-
deant igitur solerti quæ diligentia Iudices & reliqui iu-
stitiæ Ministri præsens opus perlegant, quod à quàm-
plurimis sinceriores opinionem habentibus, & sanctio-*

*ri conscientia præditis summopere commendatur. Et
si enim quidam sint, non leuis auctoritatis Docto-
res, qui huius ordinis professores minime in Ecclesia-
sticorum numero haberi, neque religiosorum priui-
legijs & immunitatibus frui debere, constanter
affirment: Tamen exploratum habeo, Lectores uni
IOANNI A' CAPISTRANO religiosissimo vi-
ro, quàm libentissime adhesuros atque ei plurimum
debituros. Censebunt quæ omnes eiusdem auctori-
tate & doctrina confisi, nihil illum nisi certum, ni-
hil nisi solidum & verum scripsisse. Hunc verò li-
bellum, R. P. hitari fronte à me tibi dicatum excipias,
tua quæ excellenti doctrinâ, si quando opus fuerit, for-
titer tuearis, & strenuè defendas. Quod si feceris, mi-
hi quoque animi vires, in dies, maiores crescent, simi-
li quæ ardentiores ad cætera illius Opera in lucem eden-
da addentur. Vale, Deus Opt. Max. a quo uno de-
pendent omnia, tuam R. P. quàm diutissimè saluam
& incolumem seruet. Venetijs, Calen. Augusti,
M D LXXX.*

I N D E X
P R Æ C I P V A R V M
R E R V M, Q V Æ H O C
I N D E F E N S O R I O
C O N T I N E N T V R.

Alius, alia, aliu. ., pro-
nom en relatiuum, pro-
priè facit positionem.
pag. 8. C

Canonica seculares, religiose
consentur, quânis earum or-
do non censeatur approbatus.
9. & 10.

Caracteris impressio plus operatur
ad immutandum statum per so-
na de laicali in ecclesiasticam
quàm ordinatus viuendi modus
assumptus 2

Christianorum duo genera 1
Clericalis status a laicali per ordi-
nis clericalis caracterem distin-
guitur. 2

Conuersi omnes & Deo deuoti, ec-
clesiastica persona dicuntur. 4
D

Denominandum est unūquod
que a suo esse specifico, ma-
gis quàm a generali & indi-
screta materia. 10

Deo deuoti, qui dicantur. 12
E

Episcoporum & clericorum, si
ue Ecclesiarum serui, quare

Clericorum priuilegio gaudeāt.
9, 17. & 19.

Eremitę proprium habere possunt,
& Clericorū priuilegiū habent,
regula tamen approbata ca-
rent. 10

Extremum participans, de natura
extremi, cui magis assimilatur,
esse censetur. 5
F

Franciscus Sanctus tres Regu-
las instituendo, viam salutis
omnibus aperire nixus est. 3

Fratres & sorores tertij ordinis tē-
pore interdicti ad diuina officia
per fratres minores non admit-
tuntur. 2, 12. & 16

Fratres & sorores ter ord. clericorū
priuilegio gaudent, cum
persona sint ecclesiastica. 11

Fratres & sorores ter. ord. licet
clerici non sint, sunt tamen con-
uersi professi. 12

Fratres ter. ord. a secularium ve-
xationibus & molestijs exem-
ptos esse, Mediolani pluries iu-
dicatum. 14

Fratres ter. ord. an Fratrum D.
Fran-

Index.

D. Francisci appellatione conti-
neantur 17

Fratres ter. ord. clericorum priui-
legio gaudere, communis opinio
dici possit 20

Fratricellorum de opinione in o-
diū, aliorum h̄ hereticorum
extrauagans, ad perpetuam rei
memoriam, S. Rom Eccl. Ioan-
nis XXII. emanauit, non autē
contra tertij ordinis fratres &
sorores 4

Fratrum ter. ord. priuilegium de eo-
rum exemptione recitatur 14
G

Gregorius IX. D. Franciscum
canonizauit 14
H

Honorius III. Gregorij IX.
predecessor, post Innocen-
tium iij. D. Francisci regulam
confirmauit ea.

Interpretatio benignior maxi-
me veritati consona in ambi-
guis est facienda. 10
L

Laurantius antiquus Doctor,
Ioannes Andr. & Federicus
Senensis, contra ordinem tertij
D. Francisci sentientes confu-
tantur 2. & 3

Lex legem & Euangelista Euange-
listam supplet 12

Loca in domibus proprijs ad oran-
dum Episcopali auctoritate con-
stituta, religiosa & ecclesiastica
appellantur 20

Loculos Christus quomodo habue-
rit 6
N

Nouitij ord. D. Francisci cleri-
cali gaudent priuilegio, ut
uolētis manus in eos iniiciens
excommunicationem incurrat. 9

Ordini & regula per sedem A-
post. confirmata persone an-
nexa, religiosa persona dicun-
tur 4

Ordinis tertij D. Franc. profes-
sores etiam infra probationis tem-
pus priuilegio clericali gaude-
re 3

Ordinis tertij professores non locu-
stas, non anomalos, nec acepha-
los esse 4

Ordinis tertij fratres a seculari
iurisdictione & oneribus ac gra-
uaminibus exemptos, Mar. V.
Eug. iij. Alex. iij. atque Ce-
lestini V. litteris mandatum
est. ea.

Ordo primus Diui Francisci item
secundus & tertius, quibus San-
ctus illustrati. 3

Ordo & religio idem supponunt. 2
Ordo tertius in quot locis Italiae &
extra floreat 4

Ordo tertius Honorij iij. tēpore cō-
pit, atq; per ipsummet, Greg. ix.
Innoc. iij. Alex. iij. Nic. iij.
Cęlestinum V. & Ioannem xxij.
comprobatus est, exemptionibus
quāmplurimis illum commu-
nientes 14
P

Papa solus concedere potest &
religiosus cum propria substan-
tia remaneat in domo, sumpto
religionis habitu 8

Pœnitentes tanquam persona ec-
clesiastica priuilegio gaudent cle-
ricorum 4

Persona ecclesiastica, qui dicant 12
Persona regulariter viuentes, licet
non faciant professionem, clerico-
rum priuilegio gaudeat, & eccle-
siastica persona sunt 13

Petrus de V. bald. praeceptor Ioan. a
Cap.

Index.

Cap. fratres & sorores tertii ordinis esse per personas ecclesiasticas firmat. 11
 Priuilegia principalium ad adhaerentes, & dependentes ab eis extendi. 18
 Profitens in manibus Episcopi regulam approbatam, cuius licentia in domo sua remaneat, persona ecclesiastica efficitur. 5
Regula quid, secundum materiam religiosorum, unde religiosi dicuntur. 5
 Regula D. Francisci nulla strictior. 9
 Regulam approbatam ingrediennes, seculum egrediendo, censentur esse persona ecclesiastica. 8
 Regularium est, tria Regula substantialia profiteri, scilicet obedienciam, castitatem & castitatem. 5
 Religio, quid secundum Tullium, quid secundum Isid. & quid secundum Papiam. 6
 Religio secundum triplicem legem distinguitur. ca.

Religio secundum legem veteris testamenti multipliciter approbatur & quid seculum l. Noui. ca.
 Religionem nouam Ecclesia sub diuersis capitulis ab aliis regulis uariatis instituire potest. 7
 Religiones ab Ecclesia variis & diuersis modis introductae sunt, & de distinctione & diuersitate earum. 5. et 7
 Religiones principales quatuor, & sub regula B. Benedicti multi diuersimode militant. 7
 Religiosi ad nomen inducendum non exigitur, omnia tria substantialia profiteri. 21
 Rempub. religionibus magis quam labore corporis, uel sudore, uel aliis muneribus contineri. 20

Status in homine cum duplex reperitur, ultimus consideratur. 10

Vitam similem cum aliis suscipientes similem sentiunt in legibus disciplinam. 5

F I N I S.

Errata sic corrigantur.

Numero priori paginam, secundo lineam, literis A B. primam & secundam pagina faciem indicantibus.

pag.	lin.
1 B.	4 in
2 A.	11 superiorib.
9 A.	24 ipsi
13 B.	9 allegat
	26 notat
15 B.	5 haud

**DEFENSORIUM
 TERTII ORDINIS
 BEATI FRANCISCI,**

IOANNE A CAPISTRANO
 e Minorum obseruantium familia, auctore.

DE VOTISSIMIS in Christo Fratribus & Sororibus de penitentia, tertij Ordinis beati Francisci, sub regula confirmata, per Nicolaum Papam IIII. & per suos plurimos successores, summos Pontifices, usque ad presentis etatis tempora pluries renouata, & bulla plumbea communita, Christo Domino, in sinceritate fidei militantibus ad salutem, gratiam dicit & pacem, in Domino Iesu Christo.

Frater Joannes de Capistrano, Ordinis Minorum minimus & indignus, vester orator inutilis, sed votiuus.

AVDIVI pluries, & molestè, quòd nonnunquam vexati sitis per Officiales temporalium Dominorum, & sæpe grauati angarijs & perangerijs, diuersisque oneribus realibus & personalibus in differenter, tanquam alij seculares, quasi nullum religionis priuilegiũ haberetis, vel munimen ecclesiasticæ libertatis: dolui quàmplurimes propter periculum animarum, & non sine cordis amaritudine cogitauì quàm faciliter excommunicationis laqueo se inuoluant, qui con-

tra personas ecclesiasticas sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Decretales & Decreta contemnerent non verentur. Meditatus sum frequentius, menteque reuoluens sapius, & membrana mihi dubium proponebam, An Fratres & Sorores de pœnitentia supradicti, professi vel professuri, recepti secundum regulam supradictam, gaudere debeant priuilegijs & immunitatibus ecclesiasticarum personarum, tam quò ad forum, quàm quò ad alia personis ecclesiasticis pertinentia vel concessa?

In hoc igitur dubio sic procedam, videlicet. Primò arguam pro parte negatiua. Secundò arguam pro parte affirmatiua. Tertio respondebo ad argumenta negatiua.

Primò igitur pro parte negatiua sic arguitur. Duo sunt genera Christianorum, vnum Clericale, & aliud Laicale. Clerici deputati sunt ad diuinum cultum: laici autem magis vacant temporalibus, ducunt vxores, negotiantur, & similia, iuxta notata, 1. 2. quæst. 1. duo sunt. Clericis autem talia prohibentur, saltè postquam sunt in ordine sacro. 27. quæst. 1. vt lex continentia. vbi carnalis copula interdicitur Clericis in sacris ordinibus constitutis negotia etiam secularia clericis prohibentur, vt in cap. 1. & per totum, extra ne cle. vel mo. sec. nego. se immisc. quia nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit, dicit Apostolus. 2. ad Tim. 2. cap. Fratres autem tertii ordinis non sunt clerici, ergo non debent gaudere priuilegio Clericali.

Secundò arguitur sic, Personæ ecclesiasticæ enumerantur per canones, qui gaudent priuilegio Clericali, vt sunt episcopi, presbyteri, Diaconi, subdiaconi, Clerici, Monachi, Canonici regulares, & huiusmodi. 27. quæst. 1. cap. vt lex continentia. 17. quæst. 4. quisquis, Fratres tertii ordinis non sunt huiusmodi, igitur, &c.

Tertio

Tertio arguitur sic, Tempore interdicti, fratres & sorores tertii ordinis non debent admitti ad diuina officia, sicut nec alij seculares, vt in c. cum ex eo. de sen. excom. in cle. vbi fratres minores, si tales admittant ad audienda diuina officia tali tempore, excommunicationis sententiam incurrunt ipso facto, nisi tales fratres & sorores admitterent eo modo, quo alios possent etiam admittere seculares, vt dicit ibi gl. referens se ad notata in cap. si. quod incipit alma mater. de sen. excom. lib. 6. Et sic patet, quòd prædicti fratres & sorores, laicis comparantur, ergo laici sunt censendi.

Quartò arguitur sic, Religiosi & conuersi gaudentes priuilegio clericali, promittunt obedientiam sororibus, & perpetuam continentiam & abdicant à se proprium, vt in ca. cum ad monasterium. extra de sta. mona. accedunt notata in c. non dubium, & in c. ex tenore. de sen. excom. Fratres & sorores tertii ordinis talia non promittunt, nec talia profitentur, ergo non debent talium priuilegio congaudere.

Quintò arguitur sic, Status Clericorum distinguitur à statu laicorum per characterem ordinis clericalis. 2. 1. dist. clericos. Fratres autem vel sorores tertii ordinis non recipiunt characterem clericalem, ergo non debent gaudere priuilegio clericali, &c.

Sextò arguitur sic, Plus operatur characteris impressio ad immutandum statum personæ, de laicali ad ecclesiasticam personam, quia ex receptione ordinis, vel ex ingressu religionis mutatur status personæ, vt de laico fiat clericus vel religiosus, iuxta notata in cap. cum secundum. extra de præben. & in c. per exemptionem. de priuilegio. lib. 6. & in ca. non solum. de reg. lib. 6. quam operetur assumptus ordinatus modus honestè viuendi, quia solummodo statum non alterat quin laicus remaneat, iuxta notata in cle. 1. ad fi. de relig. dom. Fratres autem, & sorores tertii ordinis, non recipiunt characterem aliquem, sed solummodo certum modum viuendi seruant, vt dicit glo. Ioan. And. in d. c. cum ex eo. de sen. excom. in clem. faciunt not. in c. si. in fi. de obser. ie. & in c. quidam laicorum. de cel. miss. ergo solo modo viuendi sine abdicatione seculi, & sine impressione characteris alicuius, non debent gaudere priuilegio clericali.

Sic aliqui, qui fortè statum, & regulam prædictorum non subtiliter indagarunt, consuluisse dicuntur, vt Federicus de Sen. consil. 145. & Laurentius Doctor antiquus, asserentes fratres & sorores tertii ordinis fori priuilegio non gaudere, nec etiam persona

li, dicentes, quòd violentas manus iniiciens in eosdem, excommunicationis sententiam non incurrat, sed ratio quam allegant, nullius est momenti, cum dicunt, quòd sunt sine lege, sicut locustæ, & nudi omni priuilegio, tanquam de nouo egressi de utero matris quia coniugati per aliquos dies in septimana abstinent se ab uxori- bus eorum, siue a thoro, vt dicit Io. And. in c. cum ex eo, de senten. excom. in cle. Ex quibus verbis, cum reuerentia, clarè perpendit ur quòd tam ipse, quàm sequaces, prædictorum regulã videre minime curauerunt. Quomodo enim sanè dici possunt viuere sine lege, qui sub regula approbata, & confirmata per sacrosanctam Romanam Ecclesiam, tanquam veri, catholici, & boni religiosi, Christi doctrinam & fidem perpetuò seruaturi, regulamque prædictam deuotionis spiritu, votoque spontaneo humiliter profitentur? Nò sunt ergo nudi, quasi de nouo de utero matris egressi: imo sũt vestiti, religiosorum habitum deferentes, armis optimis communiti, non quasi pupilli uel infantes ex matris utero vagientes, sed tanquam pugiles ad bella doctissimi, sub imperiali vexillo Regis regum Iesu Christi, ex decreto sanctæ matris Ecclesiæ viriliter militantes. Nec tamen dicuntur locustæ, qui tanquã clerici coniugati, si propriè clerici sunt in habitu & tonsura clericorum more uiuentes, matrimoniale coniugium obseruare diligenti custodia satagentes, Christi legem, atque fidem inuiolabiliter prosequuntur. Possunt nanque ex institutione regulæ prælibatæ tam clerici, quã laici, tam virgines quam viduæ, tam soluti, quam coniugati, Christo Domino, charitatis ardore, sanctoq; desiderio, ac piis & iustis operibus militare ita quod Seraphicus atq; flammigerus illè dux præco, vexillifer, insignitusque Christi seruus Franciscus caracteribus, non manu factis, vel literis bulla plumbea communitis, sed nedum in anima, imo etiam in sacro corpore diuinis sacramentis, ac stigmatibus Iesu Christi, non ferro, vel lapide, calamo, stile, vel celte sculptis, sed impressis mirabiliter, ac stupèdissimo miraculo, digito Dei viui diuino spiritu totus ebruis omnibus omnia factus esset, vt omnes Christo Domino lucrificeret ad salutem. Instituerat nãq; primam regulam, sub qua viuètes in obediètia sine proprio, & castitate viri solummodo valerent altissimo militare. Instituerat & secundã, sub qua profitentes tria vota prædicta, mulieres duntaxat, Dei omnipotentis, ac Virginis benedictæ vnico filio, sponso dilectissimo, præ filiis hominum speciosissimo, ex millibus

millibus electo, gratanter in aula regiã, vel Christi palatio, nuptias castissimas celebrarent. Et sicut in prima regulã, clerici simul & laici viri ad quoslibet pertinentia custodirent: ita & in secunda mulieres pariter tam clericæ, quàm laicæ, normam sibi editam obseruarent. Instituit etiam & tertiã, sub qua de generibus singulorũ Christi fidelium, aliis religionibus non ligati, valeant Dño famulari, tam clerici, quam laici, mares vel foeminae, nupræ vel virgines ac viduæ supradictæ. Ex quo cantat Ecclesia sancta Dei, *Tres ordines hic ordinati, Primumq; fratrum nominat Minorum pauperumq;.* *Fit dominarumq; medius. Sed pœnitentum tertius. Sexum capit utrumque.* Hinc etenim ex ore imaginis Crucifixi ad Franciscum, delapsa vox intõnuuit, ter ducis nomen replicans, sub typo ducatus triplicis dicens, Franciscæ, Franciscæ, Franciscæ, vade repara domũ meam, quæ vt cernis, tota destruitur. Cantamus etiam de prædicto Christi gloriosissimo confessore, fac tria tabernacula, votum sequurus Simonis, quem huius non deseruit numẽ, vel omen nominis. Sumentes tria tabernacula pro prædictis tribus statibus saluandorum, uidelicet coniugatorum, virginum & continentium. Nixus est igitur prædictus almus Christi confessor viã salutis omnibus aperire, dum tres prælibatos ordines instituit salutare. Quorum quẽlibet signis & prodigijs, multiplicibusque miraculis mirabiliter Altissimus insigniuit, dum videlicet

Primum tam præcellentissimis testibus cathalogo Sanctorum conscriptis dignissimè decorauit, Francisco videlicet, Antonio, & Ludouico, Caroli secundi Regis Siciliae filio primogenito, & Archiepiscopo Tholofano Christi confessoribus gloriosis.

Secundum autem tam præclarissima ac excellentissima virginũ vexillifera, apud virginum primiceriam, summamque reginam cõctorum spirituum beatorum, Virginem videlicet matrem Domini Saluatoris, Clara sanctissima prima inter virginales Francisci plantulas clarissimè serenauit.

Tertium verò Regia reginalique corona, nec non & procerum dignitate mundo perfunctoriè deuagatis, per Sanctos, videlicet Ludouicum Regem Francorum, Elisaberb Ducissam Lutoringiæ, ac Regis Vngariæ filiam: nec non & Elziaritan ciuitatis ac comitatus Ariani, magnum Comitem, in Apuliae partibus, cathalogo Sanctorum similiter consignatos, Christi resu clementia, ita mentis, stupendis innumerisque miraculis diuinitus illustrauit. Quis igitur

igitur nisi inconsideratè, inaduertenter & improuisè loquens, audeat dicere tales personas tantorum Sanctorum vestigia imitantes sine rege, vel sine lege viuere tanquam locustæ? Sed etiam ad iuris terminos remeantes, vt ostèdamus, superest talis ordinis professos & profectas, tam clericos quàm laicos, tam mares quàm feminas, etiam infra tempus probationis, ex quo habitum susceperunt, gaudere priuilegio clericali, & censeri, ac inter personas ecclesiasticas numerari nedum quí soluti sunt, sed etiam qui astricti sunt uinculo coniugali. Quique nec tamen per aliquos dies in septimana, vt dicit Ioan. And. vbi supra, tenentur à propriis vxoribus abstinere. Ex quo etiam patet quòd nec ipse, nec sequaces, talè regulam aspexerunt. Miror etiam Laurentium, famosum Doctorem antiquum asseruisse, tales personas ecclesiasticas non censeri, quia non habent potestatem sui corporis, sed vxores: ergo per identitatem rationis suæ, nec clerici coniugati, quantumcumque viuant clericaliter, & incedant in habitu & tonsura, quod tamen cum reuerètia clarissimè noscitur esse falsum, ut in d. c. vnico, de cler. coniug. lib. 6. Infert etiam, quòd nec sunt bechini, quasi velint ex hoc uerbo, bechini, suam rationem facere fortiolem, cum tamen secta bechinorum & bigardorum, sit à sancta Romana Ecclesia protinus reprobata, vt in ca. 1. de relig. do. in clem. & in ca. ad nostram, de hæreticis, in cle. Nec etiam præfati Doctores nomè proprium tertii ordinis reperierunt: voluit enim Seraphicus institutor, humilis Christi famulus, gloriosissimusque confessor, & cælicus triumphator, prædictorum ordinem Fratrum de pœnitentia nuncupari, vt patet in legenda eiusdem sancti Patris. c. 4. videlicet de profectu ordinis, sub manu ipsius & confirmatione regulæ primitus approbatæ. Patet etiam in descriptione proœmii, & salutatione Nic. III. in regula prædictorum, qui sic scribit eisdem dicens, Nicolaus Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis fratribus, & dilectis Christi filiabus, sororibus de pœnitentia, tam presentibus, quàm futuris, salutem & Apostolicam benedictionem. Supra montem catholicæ Fidei, quam populos gentium, qui ambulabát in tenebris, discipulorum Christi sincera deuotio, igne charitatis æstuans, uerbo sollicitæ prædicationis edocuit, quam Romana seruat & tenet Ecclesia solidum Christianæ religionis positum fundamentum noscitur. & infra, Ideoque gloriosus Christi confessor beatus Franciscus huius ordinis institutor, & c. Ecce igitur,

ce igitur, quæ non sunt locustæ, nec anomali, vel acephali, vt asserunt, antefati. Sic etiam Clemens V. in Concilio Vienens. descripsit eosdem, vt patet in c. cum ex eo. de sent. excom. in clem. dum dicit, Fratres & sorores de tertio ordine, quem beatus Franciscus instituit, qui pœnitentes, seu de pœnitentia nuncupantur, & c. Sic et nominat eos Io. XXII. in extrauagati, quæ incipit, ad perpetuam rememoriam sancta Romana Ecclesia, quæ tamen non in odium prædictorum, sed illorum hæreticorum, qui Fratricelli de la opinione vulgariter nuncupantur, & quorundam aliorum qui ab eiusdem Papæ Ioã. & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia deuiarant, noscitur emanasse. Sic etiam propriis oculis uidi descriptos prædictos fratres & sorores tertii ordinis de pœnitentia, in quamplurimis priuilegiis, in fauorem eorundem à quampluribus Summis Pontificibus emanatis, & nostris etiam temporibus & ætate, a recolendæ memoriæ Martino Papa V. nec non & à beatissimo Domino nostro Eugenio Papa III. Qui omnes in suis literis Apostolicis prædictum ordinem approbantes patrum more piorum sunt profecti gratis, immunitatibus & fauoribus opportunis, inter quos Alex. III. & Cælestinus V. suis authenticis literis declararunt & mandauerunt eosdem fratres & sorores tertii ordinis beati Francisci nedum exemptos esse à seculari iurisdictione, sed etiam ob oneribus & grauaminibus tanquam personæ ecclesiasticæ diuino cultui mancipatæ, vt uidi & dimisi priuilegia in manibus eorundem fratrum, quæ reperimus in nostro conuentu ciuitatis Aquilæ, nostræ originalis prouinciæ, vbi Domino cooperante collegium fratrum & sororum dicti ordinis, etiam nostris diebus in magna deuotione & gratia renouantur & crescunt, atque proficiunt, superna largiente clementia, laudabilis uitæ meritis, uirtutibus & exemplis. Floretque nomen dicti ordinis in splendida societate nobilium & honestarum Dominarum; sicut etiam Romæ, Neapoli, Florentiæ, Senis, Perusij, & in multis aliis locis, in Marchia Anthonitana, & in aliis ciuitatibus, & terris Italiæ, & extra Italiam in multis partibus fidelium Christianorum, quammaximè de præsentis conualuit & erectus est ordo præfatus per Illustrissimum Principem Regem quòdam Iacobum, qui spræter huius seculi vanitatibus atque pompis, nedum solennia monasteria suis deuotis sumptibus & expensis construi fecit, sed etiam se ipsum offerens Iesu Christo sacrificium acceptabile in ordine præfato, diuino

diuino cultui mancipauit cum florida societate venerabilium personarum.

Præter prædicta tamen, mei eximii illustrisque Doctoris, Domini Petri de Vbaldis de Perusio, germani illustrium & clarissimorum Doctorum, D. Baldi, & D. Angeli de Perusio, vestigia prosequutus, tenui semper, teneo & tenebo, nisi per sacrosanctam Romanam Ecclesiam aliud in posterum decidatur, personas dicti ordinis ecclesiasticas esse censendas, & ecclesiasticarum gaudere debere priuilegio personarum, quod potest argumentis multiplicibus comprobati, vt infra seriosius exprimetur.

Primò sic, Personæ annexæ ordini per sedem Apostolicam confirmato, dicuntur ecclesiasticæ, & religiose, & gaudet priuilegio ecclesiasticarum personarum, vt in ca. si. extra de reli. domi. & in c. unico, eo. tit. li. 6. sed fratres & sorores tertii ordinis beati Francisci, sunt huiusmodi, ergo gaudere debent, & c. Confirmatur per dictum c. duo sunt genera Christianorum. 12. q. 1. ibi dum dicit, & Deo deuoti. scilicet conuersi, & c.

Secundò probatur sic, Omnes conuersi dicuntur ecclesiasticæ personæ, & tales dicuntur Deo deuoti, vt in d. c. duo sunt. & 17. q. 4. c. quisquis. & vtròque per glo. sed patet quòd fratres & sorores tertii ordinis prælibati, sunt Deo deuoti, & ad Deum conuersi, mutant habitum & statum, ac traditam sibi regulam obseruantes, ergo inter personas ecclesiasticas numerati gaudere debent priuilegio ecclesiasticæ libertatis per iura superius allegata.

Tertio probatur sic, Pœnitentes tanquam personæ ecclesiasticæ gaudent priuilegio clericali, vt dicit gl. in d. c. quisquis, allegat. 27. q. 1. c. vt lex continentia. & 11. q. 1. aliud. Vbi optime probatur ibi dum dicit, Si quis pœnitens habet causam, quam fortè negligere non debeat, melius expectet ecclesiasticum, quàm forense iudicium. Et subditur, non ait propter criminalem tantum, sed generaliter propter quamlibet causam, tam ciuilem quam criminalem intelligens. Et licet ibi glo. intelligat de solenniter pœnitente, dico quòd fratres & sorores tertii ordinis magis merentur gaudere priuilegio prælibato, quàm solenniter pœnitentes, quibus solennis pœnitentia pro manifesto & enormi crimine, & adeo enormi, quòd totam urbem commouerit, decernitur imponenda. 26. q. 6. c. si. & 30. dist. c. in capite quadragesimæ. Nec debet esse peioris conditionis, qui pœnitentialiter uiuit, licet enormia crimina non com-

miserit.

miserit, quàm qui simili laborat penitentia ex criminibus iam commissis, sicut cæteris paribus, nõ debet esse peioris conditionis qui nunquam peccauit, quàm qui aliquando peccauit, & uerus penitens est effectus, ut plene tractat Augustinus super Lucam. 7. ca. ergo, & c.

Quartò probatur sic, Viuentes regulariter in regula approbata per Sedem Apostolicam, ecclesiastico gaudent priuilegio, & inter personas ecclesiasticas numerantur, vt in iuribus allegatis, & in c. non dubium. & in c. ex tenore. & in c. Parochianos. & in c. cum illorum. extra de sen. excom. Sed prædicti fratres & sorores sunt huiusmodi, cum habeant approbatam regulam quam obseruant, ergo & c. Regula namque, secundum nostram subiectam materiam, est norma & mensura regens vitam, & recte uiuendi præbens lineam distortam pratumque quid corrigens. Et sic regula uitæ rectitudinem format, secundum Papiam. Iode ergo religiosi dicuntur, quia tali regula sunt ligati, & regulares qui secundum talem regulam diriguntur & uiuunt. Prædicti autem fratres & sorores uiuunt secundum huiusmodi regulam approbatam, ut supradictum est, ergo & c. & nõ. quod dixi uiuentes regulariter, & c. volens intelligere tam de professis per iura supradicta, & per c. monachic. extra de sen. excom. quàm etiam de nouitiis, ut in c. religioso. de sententia excom. lib. 6.

Quintò probatur sic, Profiteres aliquam regulam approbatam siue tacite, siue expresse, efficiuntur personæ ecclesiasticæ, vt in c. portectum. & in ca. statuimus. extra de regul. & in c. non solum. & in c. constitutionem. de reg. lib. 6. & etiam nouitii eodem priuilegio gaudent, vt in d. c. religioso. Fratres autem & sorores tertii ordinis sunt huiusmodi, ergo & c.

Sexto probatur sic, Profiteres in manibus Episcopi aliquam regulam approbatam, & remanens in domo sua auctoritate & licentia Episcopi, efficitur persona ecclesiastica, & gaudet priuilegio clericali, vt probat gl. solennis in c. insinuante, extra qui cler. uel uob. & not. Archid. 27. q. 2. si uir. & Innoc. in d. c. portectum. Sed sicut Ecclesia hoc concessit Episcopis, vt dicit Arch. in d. c. si uir. ita concedere potuit ministris tertii ordinis, cum Papa habeat plenitudinem potestatis. 2. q. 6. c. decreto nostro. & c. qui se scit. sicut & concessit Nic. III. in reg. prælibata, ergo & c.

Septimò probatur sic, Illud quòd participat de extremis, conse-

tur esse de natura illius extremi, cui magis assimilatur, ut in l. quæritur. ff. de sta. hominum. Vbi hermaphroditus, censetur uir vel mulier, secundum prævalentiam sexus. de quo etiam habetur. 4. q. 3. §. item hermaphroditus. & Instit. de test. §. testes. Sed dato quòd prædicti fratres tertii ordinis non sint puri religiosi, secundum strictum significatum regularium, quorum est tria substantialia regulæ profiteri, & se solenni uoto ligare ad obedientiã, expropriatione & castitatem, ut in d. c. porrectum. de regul. & in c. cum ad monasterium, extra de sta. mo. Nec sint omnes clerici, secundum verum significatum, secundum quem exigitur caracteris impressio. 21. d. c. clericos. & c. clericos. licet regula prædictorum specialem mentionem de clericis facere dignoscatur, vbi agit de horis canonicis, dicens, quòd clerici iuxta clericorum ordinem, &c. Nec etiam sint puri laici, secundum laicalem extremitatem, cum mutent habitum & statum, quia faciunt professionem & seruant quæ in eorum regula continentur, ergo accedere debent ad naturam illius status, cui magis assimilantur. Sed patet quòd magis assimilantur religiosis quam sæcularibus, tam in apparentia quàm in existentia: dico in apparentia, propter honestum habitum quem deferunt de humili panno in pretio & colore; non prorsus albo uel nigro, &c. ut in eorum regula continetur: dico in existentia, propter professionem quam faciunt, abstinentiam tam à spectaculis, uitiis, deliciis, & vanitatibus huius sæculi, quàm ex ieiunio à cibis & potibus, ab esu carniũ & similibus, prout in eorum regula continetur, ergo gaudere debent etiam similiter priuilegio clericorum & religiosorum, quia dignum est ut qui similem cum aliis uitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. extra de sta. mo. ca. recolentes. vbi glo. vltima dicit, quod id quod aggregatur alii, ipsius naturam imitari debet. 1. 6. q. 1. c. & temporis qualitas & in ca. 1. extra ne se de ua. accedit ad prædicta. ff. de aquæduc. l. decernimus. ff. de fabric. l. stigmata. 33. q. 1. c. & hoc ipsum, & in c. si iudex laicus. de sen. excom. lib. 6. & ff. de test. l. repetendorum. §. si. ff. de acqu. re. dom. l. quicquid. §. cum pntes. & ff. de au. & arg. leg. l. & si non sit. §. si.

Octauo probatur sic, Religiones introducæ sunt ab ecclesia uariis & diuersis modis in corpore vniuersalis religionis, Christianæ, nec aliud habet fomentum quàm id quod singule pro suo gradu ab Ecclesia susceperunt, & tamen in singulis religionibus militates, sunt & dicuntur personæ ecclesiastica, & gaudet priuilegio clericali

ricali per iura superius allegata, ergo per consequens suis terminis introducta religio tertij ordinis prælibati, etiam ab aliis regulis diuersis limitibus terminata gaudere debet religioforum priuilegio, sicut cætera suo gradu. Declaro hoc argum. per tria ad conclusionem necessariam, videlicet Primo per diffinitionem. Secundò per distinctionem. Tertio per collectionem.

Pro primo quæritur, quid est religio? Resp. secundum Tullium in primo Rethor. Religio est, quia superioris cuiusdam nature, quæ diuinam uocant, curam cerimoniamque affert. Tunc sic, Fratres & sorores tertij ordinis afferunt curam & cerimoniam. Deo etiam, quæ promittunt in regulam, ergo religiosi sunt censendi. Item secundum aliam diffinitionem Tullii in li. de natura Deorum, vbi dicit, Religio est, per quam reuerenti famulatu cerimonia & diuinus cultus exercetur. Tunc sic, Fratres & sorores tertij ordinis reuerenti famulatu cerimoniam & diuinum cultum exercent secundum regulam sibi datam, ergo religiosi sunt censendi. Præterea probatur etiam per diffinitionem Iudori, s. Etymol. vbi dicit, Religio est per quam vni Deo religamus animas nostras ad diuinum vinculum seruandum. Tunc sic, Fratres & sorores tertij ordinis per regulam sibi datam, vni Deo religant animas suas ad diuinum vinculum seruandum, ergo &c. Papias etiam dicit, Religio dicta perhibetur a re eligendo Deum: amiseramus enim eum negligentes, & sic videtur se referre ad statum penitentium. Fratres & sorores tertij ordinis in eorum regula fratres & sorores de penitentia nuncupantur, ergo &c. Præterea secundum diffinitionem Iacobi. Religio munda & immaculata apud Deum & patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo. Regula fratrum & sororum de penitentia intendit deducere ad prædictum, ergo religio est censenda.

Pro secundo, de distinctione religionum, considerari potest talis distinctio secundum triplicem legem, videlicet Primò secundum legem veteris testamenti. Secundò secundum legem noui testamenti. Tertio secundum legem ecclesiastici instituti.

Quantum ad legem veteris testamenti, est religio multipliciter appellata, videlicet religio pharisei. transitus Dni. Exo. 12. Item religio holocausti pro peccato, siue pro gratiarum actione. Leui. 7. Item religio ad expiandum peccata populi semel in anno, ut affigerent.

gerent animas suas religione perpetua. Leui. 16. Item religio uictimæ de aqua expiationis, qua aspergeretur immūdi, ut ingredi possent tabernaculū Dñi, Num. 19. Cū igitur in locis prædictis pateat, quòd tales religiones ad penitentiam euocabant: Fratres autem & Sorores tertii ordinis de penitentia titulantur per regulā, sibi traditam ab Ecclesia, ergo religiosi sunt pariter iudicandi.

Quantum ad legem noui testamenti sciendū, quòd omnis Christi fidelium congregatio, vna Chriana religio nuncupatur, & sic intelligitur largò modo quòd dicit Iac. religio munda & immaculata, &c. sicut supra, in hac igitur vniuersali religione fidelium, diuersi sunt gradus & status, iuxta quòd spiritus sanctus per os prophete prædixerat. Ps. 44. Astitit regina à destris tuis in vestitu deaurato, circumamicta uarietate. Intelligēs p̄ Ecclesia, sicut Dñs declarauit, Ioan. 14. dicens, in domo patris mei mansiones multæ sunt, quæ uerba non solū pro Ecclesia triumphante, sed etiam pro Ecclesia militante sunt sumenda, secundum catholicos glossatores. Cum ergo ex veteri & noua lege propositum sit nobis exemplar diuersis gradibus & statibus obseruandis, ut de perfectis, sicut excellentiorem Christi vitam cum Apostolis possitenuis, obseruare, de quo statu dicit Dominus, Matt. 16. Si quis uult post me uenire, abneget semetipsum, scilicet renunciando propriæ uoluntati, & tollat crucem suam, scilicet renunciando propriæ facultati, & sequatur me. Inuitendo scilicet integræ castitati, Simile etiam dicit, Matth. 19. Si uis perfectus esse, uade, scilicet per obedientiam, & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, scilicet per indigentiam, ut remaneas sine proprio, & ueni sequere me, scilicet per continentiam, ut castè uiuas. Sed quia non omnes capiunt uerbum istud, sed quibus datum est, prædixerat supra qui potest capere capiat, propterea pius Dominus, etiam in perfectis, uiam salutis ostendere non negauit. Unde habebat oculos. Io. 12. & 13. Nec obstat si dicatur quòd Iudas habebat oculos, quia non habebat Iudas, nisi de consensu Domini. Imò ipse Dominus oculos habuisse refert, sicut Augustinus testatur, ubi supra dicens: habebat Dñs oculos à fidelibus oblata cõseruans, & suorum necessitatibus & aliis indigentibus tribuebat. tūc primū ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, ut intelligeremus quòd præcepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nil pecuniæ seruetur a Sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur, & propter inopiam uimorem iustitia deferatur.

seratur. Et idem dicit, Exemplum Domini accipite conuersantis in terra, quare, habuit oculos cui Angeli ministrabant, nisi quia Ecclesia ipsius, oculos habitura erat, hæc sunt translata in decretis. 12. q. 1. exemplum. & c. habebat Dñs. Similiter ad exemplum imperfectorum Iesus post consilium de morte sua, tiam non palam ambulabat apud Iudæos, sed abiit in regionem iuxta desertum. Ioan. 11. & idem dicit. 7. c. non enim uolebat in Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Nam cum uiam perfectionis uoluit demonstrare, occurrit satellitibus dicens, Quem queritis? Io. 18. Sed imperfectis minus cõdescendens, uolebat in Iudæa ambulare. Sic et uia perfectionis ostendēs dixit, Mat. 8. vulpes foueas habent, & volucres cœli nidios: Filius autem hominis non habet, ubi caput suū reclinet. De hac duplici uia Nicollus in sua decretali, quæ incipit, Exiit qui seminat, sita in titulo de uerb. sig. lib. 6. in §. porro, sic ait, dicimus quòd abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali, quam etiam in communi, propter Deum, meritoria est & sancta, quam & Christus uiam perfectionis ostendēs, uerbo docuit, & exemplo firmasti. Et parum infra dicit, Nec his quisquam putet obistere, quòd interdum, dicitur Christum oculos habuisse. Nam sicut ipse, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus, uiam perfectionis exercuit, quòd interdum infirmorum imperfectionibus cõdescendens, & uiam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnet, &c. ibi plene. Cum ergo Fratres & Sorores de penitentia, nonnulla supra statum imperfectorum promittant ex regula sibi tradita, ut infra dicam, & patet ex regula, quæ magis adhæret statui perfectionis communiter loquendo, ergo gaudere debent eorum priuilegio, quibus adhærent, iuxta notata in c. recolentes. extra de sta. mo. & in c. si iudex laicus. de ten. excom. lib. 6. cum similibus superius allegatis.

Quantum ad legem ecclesiastici instituti, satis patet de distinctione & diuersitate religionum, in cap. sanè, de regularib. & ibi plene per Ioan. Andr. & in capitulo, licet eodem titulo. Nam principales religiones quatuor tantum esse noscuntur ab Ecclesia eomprobata, uidelicet Sancti Basilii, Sancti Augustini, Sancti Benedicti, & Sancti Francisci. & at tamen sub regula Sancti Augustini multi diuersimodè militant, ut inter ceteros sunt milites Beatae Virginis: qui quanquam promittant obedientiam, tamen

habent proprium & contrahunt matrimonium, gaudent tamen priuilegio clericali, vt etiam prædictus Federicus de Sen. consuluif se refertur, consi. 148. ergo pari modo gaudere debent Fratres de pœnitentia tertij ordinis Beati Frãncisci. Multi etiam diuersimodè militât sub regula Beati Benedicti, vt monachi, conuersi, oblati & commissi in diuersis religionibus sub eadem regula confirmati, & omnes dicuntur personæ ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio clericali, vt in d. c. duo sunt genera Christianorum. & 17. quæst. 4. quisquis. cum similibus. ergo prædicti fratres & sorores tertij ordinis debent simili priuilegio congaudere. Multa etiam ponit Isidorus. 7. Etymologiarum de diuersis generibus monachorum. Hieronymus etiam in epistola ad Eustochium, de uirginitate seruanda, de diuersis speciebus religionum enarrat. Cum ergo tot sint religionum diuersitates & quælibet ab Ecclesia approbata gaudeat priuilegio clericali per iura superius allegata. ergo fratres & sorores de pœnitentia tertij ordinis Beati Frãncisci, cum habeant regulam ab Ecclesia approbatam, gaudere debent sicut & ceteri supra dicti priuilegio clericali, ut satis & sufficienter colligitur ex prædictis. Et sic habemus etiam tertium. scilicet collectionem, & c. quâquam plenius hoc tractauerim in Tractatu de excommunicationibus, & c.

Nonò probatur sic, Ecclesia potest nouam religionem institueri sub diuersis capitulis ab alijs regulis variatis. Patet expressè in uarietate regulæ fratrum Minorum ab alijs regulis tam diuersa. Patet et in uarietate regulæ Basilii a regula Augustini, & regulæ Augustini a regula Benedicti, & aliqua est arctior, aliqua humanior, quælibet tamen religio est, & gaudet priuilegio clericali, vt supra patuit, & patet etiam in c. I. de relig. dom. lib. 6. & in ca. ne in agro. de sta. mo. in cle. & accedunt notata in c. cum singula, de præben. lib. 6. Regula pœnitentum quamuis diuersa ab alijs regulis, est ab Ecclesia comprobata, & instituta. ergo sub tali regula militantes gaudere debent priuilegio clericali, sicut & c.

Decimò probatur sic, Papa potest concedere, quòd religiosus cum propria substantia remaneat in domo, sumpto habitu religionis approbatæ, vt in c. insinuante. extra qui cle. vel mo. secundum vnâ lecturam, quæ tenet, quòd in bonis illius succedant ueniens ab intestato. argum. C. de epi. & cle. l. si quis presbyter. et refert I. in d. c. insinuante, & tenet D. Ant. de Bu. ad si. dicta. dicens, per hoc determinatur quid de bonis talium professorum, quia si sunt

ex toto professi, quo ad oia substantialia regula, & bona spectant, ad monachum aut non sunt ex toto professi quo ad oia substantialia, & bona, sed solam uouent continentiam, & quicquid dicat glo. in d. ca. de uidijs. l. 27. quæst. 1. cap. de uidijs. j. credo quòd bona spectabunt ad succedentes ab intestato, quia non uideo quare non debeant ad eos deuolui, cum possit habere proprium. Si autem non habet succedentes ab intestato, & tunc aut uouit castitatem, non respectu regulæ ceteræ, & bona spectabunt ad episcopum, uelut ecclesiasticæ personæ: aut uouit se alicui determinatæ religioni, & spectabunt bona ad illam religionem, si est capax saltem in communi, alias spectaret ista bona ad episcopum. Et sic possunt cõcordari opinioniones in d. c. de uidijs. quas recitat hic Inno. sed an tales personas uerberantes incurrant sententiam excommunicationis, tangit adhuc glo. in d. c. de uidijs. & hic etiam Inno. dicit, quòd sic per c. non dubium. de sen. excom. ubi habetur de hoc. hæc Dominus Ant. de But. in d. c. insinuante, in fi. Cum ergo Papa hoc possit concedere, licet non alius inferior a Papa, ut dicit d. An. de Bu. in d. c. insinuante, circa medium, Papa autem dedit certam regulam fratribus & sororibus de pœnitentia tertij ordinis prælibati, ergo illam suscipientes, cum in uentum habitum & professionem faciunt secundum regulam sibi datam, personæ ecclesiasticæ sunt censendæ, & gaudere debent priuilegio clericali.

Vndecimò probatur sic, Egredientes sæculum, & ingredienti regulam approbatam, desinunt esse personæ seculares. extra de iure patr. c. cum sæculum reliqueritis. ergo incipiunt esse personæ ecclesiasticæ, cum non sint plura hominum genera, vt in d. cap. duo sunt. Fratres autem & sorores tertij ordinis egressi sunt sæculum, & ingrediuntur regulam approbatam, patet expressè ex uerbis Nic. III. dicentis in dicta regula, ordinamur preterea statuente, ut nullus post ipsius fraternitatis ingressum eandem egredi valeat, ad sæculum reuersurus. Ex uerbis igitur prædictis non potest negari egressus de sæculo, cum dicat ad sæculum reuersurus, ergo tales personæ censenda sunt ecclesiasticæ, & gaudere debent priuilegio clericali.

Duodecimò probatur sic, Dicitio, alia, siue pronomen relatiuum alijs alia aliud, proprie facit positionem, licet aliquando in proprie ponatur in Auth. de man. prin. §. oportet, ibi, omnia alia, colla. 3. 49. dist. c. I. uel. impetigo, ibi, quia aliorum quos; uiratum, & glo. in c. sedes Apostolica. extra de rescrip. & in c. 1. de rescrip. in cle.

& ff. de procur. l. non solum. §. quæritur. & ibi bona glo. & Arch. 7. q. 1. Nouatianus. sed prædictis Nic. III. in prædicta regula, phibens regressum ad sæculum subdit, possit tamen habere transiū liberum ad religionem aliam approbatam. ergo dicendo aliam, intelligitur etiam illam approbare, sicut approbat, quanquam sub nomine fraternitatis. Nam talia verba in priuilegio prolata, intelligi debent in suo significato, vt specificè distinguantur ab alijs, cū sint. leges priuata. ff. de legib. l. ius singulare. ff. ad municipal. l. 1. & 3. dist. priuilegia. faciunt etiam ad prædicta, verba prædictæ regulæ Nic. III. dicentis, mulieribus viros habentibus nisi de ipsorum licentia & consensu, non pateat ad consortium dictæ fraternitatis ingressus. Ex quibus verbis inferitur, quod per ingressum sit egressus seculi, arg. extra de conuer. coniug. c. ex parte. & cap. vxoratus. Egressi ergo de seculo & ingressi talem statum siue cōsortium sub regula approbata, censendi sunt personæ ecclesiasticæ, & sic gaudere debent priuilegio clericali per iura superius allegata. Et satis faciunt notata in c. cum & plantare, & in c. porro. extra de priuileg.

Decimotertio probatur per verba dictæ regulæ cum dicimus, si verò Fratres vel sorores contra ius, vel eorum priuilegia per Potestates seu rectores locorum, vbi domicilium obtineant, vexationibus impetantur, ministri locorum ad episcopos & ad alios locorum ordinarios studeant habere recursum, iuxta consilium & ordinationem ipsorum in talibus processuri. Ex quibus verbis recte inueniuntur clare patet, ipsos exemptos a rectoribus secularibus, & sub foro ecclesiastico constitutos priuilegio congaudere, per iura superius allegata.

Decimoquarto probatur per verba proemii dictæ regulæ cum Nic. III. dicit, Hæc est, quæ salutis semitam præparat, & felicitatis æternæ præmia gratuita pollicetur. Ideoque gloriosus Christi confessor, Beatus Franciscus, huius ordinis institutor, viam accedendi ad Deum verbo pariter & exemplo demonstrans in ipsius sinceritate fidei suos filios erudiuit eosque illam profiteri constanter tenere firmè & opere vultu adimplere, ut per eius semitam salubriter incedentes mereantur post vitæ præsentis ergastulum, æternæ beatitudinis effectus profellores. Ex quibus verbis clare patet recte inueniuntur, quod prædicti Fratres & sorores in familiam Dni sunt redacti, & sic de foro ecclesiastico sunt effecti, & gaudere debent, tanquam Dno famulantes, priuilegio clericali, arg. 12. quæst. 2. ecclesia-

clesiasticis vtilitatibus, vbi dicit tex. vt qui se voluntariis obsequiorum necessitatibus sponte subiiciunt dignè nostris prouisionibus consolentur. facit etiam quod notatur ea. causa, & q. c. ecclesiarum seruos. vbi videtur casus in simili, cum dicit tex. ecclesiarum seruos, & episcoporum vel omnium clericorum a iudicibus vel exactoribus publicis in diuersis angariis fatigari dolemus, propter quod omne consilium à pietate gloriosissimi Domini nostri poposcit vt tales vsus deinceps inhibeat, sed serui suprascriptorum officiorum in eorum vsibus vel ecclesiæ laborent. Si quis vero iudicium vel exactorum, Clericum aut seruum Clerici, vel ecclesiæ in publicis vel priuatis negotiis occupare voluerit, a communione ecclesiastica cui impedimentum facit, efficiatur extraneus. vbi gl. dicit, arg. quod eodem priuilegio gaudent serui clericorum, quod Ecclesiæ. 16. quæst. 1. similiter 86. dist. eos qui. 89. dist. indicatum. Clerici enim & eorum mancipia sunt exempta ab omnibus muneribus ciuitatum, nisi subsistat magna necessitas. extra de immu. eccl. c. non minus. C. de epif. & cle. l. 2. hæc glo. ibi. Ad quam roborandam. facit. 1. 1. quæst. 1. ca. 2. in glo. 1. & extra de immu. ecc. c. aduersus. & extra, de foro compe. cap. nullus. & cap. si diligenti. serui autem episcoporum, & clericorum siue ecclesiarum, ideo gaudent priuilegio clericali, quia seruiunt personis, & rebus diuino cultui mancipatis: fratres vero & sorores tertij ordinis prælibati diuino cultui mancipantur secundum formam regulæ sibi traditæ. ergo & episcopi gaudere debent priuilegio clericali, quia propter quod vnus quodque, & illud magis, vt dicit Philosophus. de quo, & diuersis modis argumentandi, 24. quæst. 1. didicimus, alias Cyprianus. & in c. cum in cunctis, extra de elect. per arg. à minori, &c.

Decimoquinto probatur sic, Non est strictior vita, nec regula quam sit regula Beati Francisci, siue fratrum Minorum, vt probat Io. XXII. in sua decretali extrauaganti quæ incipit, Quia quorundam mentes. & refert do. Bar. in c. 1. suæ minoricæ. patet enim expressè dictam regulam subtiliter inueniunt, multa contineri præceptiue & prohibitiue in regula prælibata, quæ vel similia in nulla aliarum religionum regula continentur, & attamen nouitij ingredienti regulam antedictam, si non sunt aliter obligati religioni voto vel professione tacita vel expressa, infra annum probationis, libere possunt ad sæculum remanere, iuxta notata in c. constitutionem. & in c. non solum. de regu. lib. 6. & extra de reg. c. super eo. & in-

fra annum probationis retinent proprium, & possunt disponere de bonis suis ad libitum, vt plene tractatur in c. beneficiū. de reg. iur. lib. 6. interim tamen gaudent priuilegio clericali, ita quòd quāuis religiosus censeretur cum effectu non possit, donec sit tacite vel expresse professus: si quis tamen violentas manus in eum iniiciat, excommunicationis latæ a canone vinculum non euadit, dicit textus ad litteram, in cap. religioso. de sen. excommu. lib. 6. vbi videtur casus in simili, pro decisione nostrę quæstionis. Nam si tales nouitii in tam arcta regula retinent proprium infra annum, sicut & in aliis religionibus, quia prædictum cap. beneficium, generaliter loquitur de omnibus religiosis, sicut etiam prædictum capitulū, religioso. & tamen præfati nouitii gaudent priuilegio ecclesiastico, vt supra patuit. ergo fratres, & sorores tertii ordinis retinentes proprium & coniugium ex regula sibi data, quamuis cum effectu religiosi censeretur non possint, quia non profitentur tria substantialia, gaudere tamen debent priuilegio clericali, sicut nouitii sæpe dicti. Nam licet proprie religiosi sint censendi, qui tria substantialia. scilicet obedientiam, expropriationem & castitatem regulariter profitentur, vt in c. cum ad monasteriū. extra de sta. mo. & in cap. consulti. extra, qui cleri. vel vou. & satis tractat Io. And. in cap. sane, extra de reg. iur. attamen multæ personæ ecclesiasticæ iudicantur, & gaudent priuilegio clericali, quæ prædicta tria substantialia minime promiserunt, vt conuersi, Deo deuoti, penitentes, milites beatæ Virginis, & similes, de quibus superius est tractatum. ergo fratres & sorores tertii ordinis, quamuis prædicta tria substantialia non promittant, cum sint tamen personæ ecclesiasticæ reputandæ, gaudere debent priuilegio clericali, per iura superius allegata.

Decimosexto probatur in simili de monialibus, quæ vulgariter dicuntur canonicæ sæculares, & tanquam sæculares canonici vitam ducunt, nõ renunciantes proprio, nec professionem aliquam facientes, quæ tamen religiosæ censentur per apostolica priuilegia a potestate iudicis sæcularis, & alicubi etiam eximuntur a potestate diocesani: & vbi non sunt exemptæ per Papam, subsunt diocesano loci, & utroque casu ab eo visitantur tanquam ecclesiasticæ personæ. et hoc contingit propter mutationem status, qui est de statu laicali, ad ecclesiasticum, quanquam retineant proprium, & aliqua substantialia de religionibus approbatis non profiteantur, non tamen eorum status, aut ordo, legitur approbatus, de quibus
habetur

habetur in c. indemnitatibus. §. supradicta. de elec. lib. 6. & in cap. attendentes. §. illasq; mulieres. de sta. mo. regulari. in cle. vbi glossa dicit super verbo, approbata. imo reprobata videtur. 18. quæst. 2. perniciosam. de prædictis etiam notat. in c. dilecta. in glossa penult. extra de maio. & obe. ibi, contra generalem Ecclesiæ consuetudinem. Si ergo prædictæ noiatae canonicæ sæculares tanquã ecclesiasticæ personæ, subsunt foro ecclesiastico, non habentes aliquam regulam approbatam, vt patet in dictis iuribus, quanto magis ergo Fratres & sorores de penitentia tertii ordinis supradicti censeretur debent ecclesiasticæ personæ, et ecclesiastico foro subesse, cū eorū status sit approbatus & regulam habeant specialem a sancta Romana Ecclesia sibi traditam, & solenniter approbatam atque sæpe confirmaram? Pro hoc etiam satisfacit quod not. glossa. 12. quæst. 5. ca. fin. super verbo, de sanctimonialibus. vbi glossa dicit, Argumentum est hic pro sanctimonialibus Theutoniæ, quæ possunt habere proprium, quia vestem religiosam potest quis habere in domo propria. 27. quæst. 1. de viduis. ad id facit. 27. q. 1. si quis rapuerit. tamen talium monialium vita contemnitur. 18. quæst. 2. religiosam. hæc verba glossa. ibidem. Adde quod not. glossa. 27. q. 1. mulieres. vbi dicit glossa. argu. quod in propria domo potest quis vti utiue stibus monachalibus, & facere votum. 33. q. 5. quod Deo. & 20. q. 1. vidua. tamen propter hoc non solennizat votum, vt extra de conuersi. coniug. c. ex parte. dicit enim textus. Mulieres obtemperant religionis velatae, aut in monasterio regulariter viuunt, aut in domibus suis susceptum habitum castè obseruent. Fratres autem & sorores de penitentia supradicti, aut in domibus suis, aut in locis eorum habitationis, habitum & regulam sibi traditam castè obseruent, secundum formam regulæ, ergo gaudere debent priuilegio &c.

Decimoseptimo probatur sic, Eremitæ possunt habere proprium. 19. quæst. 3. Paulus. alias incipit, e contra. vbi patet, quod Paulus primus eremita fecit testamentum, & cetera. Patet. etiam. 16. quæst. 1. qui verè. vbi glossa. firmat, quod eremita habent priuilegium clericorum, vt patet in dic. cap. qui verè. & ibi etiam glossa. tenet quod subsunt episcopis, allegat. 93. dist. nulla ratione. & 11. quæst. 3. si autem. nec tamen habent aliquam regulam approbatam, nec aliquam professionem faciunt: imo dicit glossa. in dic. cap. qui verè. qualem autem vitam habere debeant, non reperi. Cū igitur tales eremita censeantur personæ ecclesiasticæ, & gaudeant

privilegio clericali : ergo multo fortius Fratres & sorores tertii ordinis, qui habent regulam approbatam & professionem secundum regulam sibi traditam, gaudere debent privilegio clericali.

Decimooctavo probatur sic, Quando reperitur in homine duplex status, consideratur ultimus. C. ne de statu defunctorum. l. si mater. & faciunt notata in cap. cum de beneficio. de præben. lib. 6. Sed cum ultimus status tertii ordinis fratrum & sororum de pœnitentia, sit tanquam status ecclesiasticus & non tanquam status sæcularis, propter mutationem habitus & professionem quam faciunt, ut supra dictum est, ergo ecclesiasticæ personæ sunt censendæ, & ecclesiastico foro subesse debent, & gaudere privilegio clericali, per iura superius allegata. Confirmatur per simile. 13. q. 2. Ebron. §. si. ubi consideratur status ultimus mulieris pro sepultura sibi dedita, ut sepeliatur in sepultura ultimi mariti. Cum igitur purus status, scilicet sæcularis fratrum & sororum tertij ordinis sublatu fuerit per secundum propter habitus mutationem & professionem, quam faciunt, ut supra. ergo &c.

Decimonono probatur sic, Vnumquodque est denominandum a suo esse specifico magis quam a generali, & indiscreta materia, ut dicit subtilissimus Doctor Dom. Baldus de Perusio in l. ex hoc iure. Sed esse specificum istorum fratrum & sororum tertij ordinis prælibati, est magis ecclesiasticum quam sæculare, cum habeant specificam regulam specificum habitum, & specificam faciant professionem, ut in regula sibi traditur. Status autem sæcularis & generalis, a quo satis distinctus est status prædictorum fratrum & sororum, ut patet expressè ex habitu, regula, professione, moribus, atque vita. ergo ecclesiasticæ personæ sunt censendæ, & ecclesiastico debent privilegio congaudere.

Vigesimo probatur sic, in ambiguis benignior est interpretatio faciendæ. ff. de legib. l. in ambigua. & l. benignius. & l. si. ff. de constitut. Prin. & ibi per Bar. et maximè quando interpretatio est consona veritati, ut notat Bart. in l. omnes populi, in 3. quæst. ff. de iustit. & iu. Sed benignior interpretatio est quod prædicti fratres & sorores censentur personæ ecclesiasticæ quam sæculares, cum eorum status, qui est status pœnitentium, & tanquam religiosus, sit favorabilis, quia summa ratio est quæ pro religione facit. ff. de relig. & sumpt. fu. l. sunt personæ. ergo & per consequens gaudere debent

debent privilegio clericali. Hanc partem tanquam vetiorem firmat illustris Doctor D. Bart. de Saxofer. ff. de iure immu. l. semper. §. 1. ubi quærit, an collegium fratrum de pœnitentia tertij ordinis Beati Francisci, & fratres ipsius ordinis, habeant immunitatem à muneribus? & dicit, isti quidem non sunt propriè religiosi, quia retinent proprium & uxores habent. Item non sunt clerici, quia non habent ordinem clericalem, habent tamen quædam modum & ordinem viuendi à sancta Romana Ecclesia approbatum, ut nota. in cle. 1. de reli. do. sunt tamen personæ ecclesiasticæ, quæ vocantur Deo deuotæ. 12. q. 1. duo sunt. & dicit quod sunt exempti à iurisdictione sæculari, & quod ipse vidit consilia plurimorum Doctorum iuris canonici & ciuilibus, qui consuluerunt tales esse exemptos à muneribus sæcularibus & collectis, sicut clerici. Et ita dicit consuluisset multos Aduocatos de Curia Romana, inter quos fuit etiam sic consulens Guido de Baisio, Arch. Bononiensis, qui scripsit super Decreto & Sexto. & Dynus de Muxello. & hoc etiam videtur tenere glo. ff. de mune. & hono. l. cura. §. si. & dicit tales fore exemptos à muneribus, nisi ante quam transirent ad hunc ordinem fuissent huiusmodi muneribus obligati, sicut clerici vel Ecclesiæ tributariæ, arg. notatorum, C. qui manumit. non possunt. l. 2. & C. de colla. l. 1. & C. de his qui ad ecclesias confugiunt. l. 1. & ff. de his, qui nota. infam. l. 2. §. & quantum. ff. de vacatione mu. l. 1. §. quare. C. de epis. & cle. l. qui sub prætextu. & ff. de iure immu. l. semper. §. diuus. & facit quod plenè notatur in c. v. nico. extra de obli. ad ratioci. Hanc etiam partem firmat pro talium exemptione Illustris & famosissimus Do. Doctor meus, Do. Petrus de Vbaldis de Perusio in suo tractatu Canonice episcopalis. in 4. principali. c. q. 17. ex cuius fonte hæc & quæ percipere potui, tanquam infantulus matris lacte nutritus, de corpore iuris canonici, hausi & carpsi pro modulo mei pusilli ingenio. Hanc etiam partem tanquam, vetiorem & probabiliorem tenent Paulus de Lezariis, & Abbas & Io. de Imo. & communiter antiqui & moderni famosiores Doctores in d. cle. cum ex eo. de sen. excom. & multi tractant in cle. 1. de relig. do. Ex quibus omnibus concluditur, quod fratres & sorores de pœnitentia tertij ordinis beati Francisci, sunt personæ ecclesiasticæ, et gaudent privilegio fori et personæ, et aliis immunitatibus, quibus gaudent clerici et alii religiosi.

Sequendo præfatorum Doctorum sententiam vetiorem, restat
nunc

nunc rñdere ad argumenta, et iura in contrarium allegata, quibus diuina fauente clementia, facilliter respondetur. Et sic patebit quod non obstant, secundum intelligentiam sanioerem.

Ad primum ergo argumentum sic respondetur, videlicet, quia illa verba Hieronymi dicentis, duo sunt genera Christianorum, & c. intendebant declarare, quod clericis omnia deberent esse communia, & quod nullam inter se, insolidum, proprietatem haberent, vt dicit ibi textus, & rubrica ibi dicit, Clericis & Deo deuotis, nec causas agere, nec aliquid proprium habere licet. Et in textu etiam fit mentio de Deo deuotis, s. conuersis, qui connumerantur cum clericis. vbi glos. dicit, conuersi omnes dicuntur ecclesiastica personæ. 17. quæst. 4. quisquis. & verberans talem incidit in canonem. extra de sen. excom. c. non dubium. & habent habitum illorum, cum quibus conuersantur. 16. quæst. 7. c. in noua actione. Et licet conuersi, hic dicantur Deo deuoti, non tamen tenentur continere, nam quidam talium profitentur, quidam non. 27. quæst. 1. vt lex continentia. Nam acoliti sunt ecclesiastica personæ, & tamen non tenentur continere. Item licet templarii sint ecclesiastica personæ, tamen possunt mouere arma ex permissione ecclesiæ. Ista sunt verba glos. ibidem. ex quibus verbis patet, quod non continentes, & arma mouentes, sunt ecclesiastica personæ, & supra etiam probatum est quod Papa potest concedere quod aliquis religiosus cum propria substantia remaneat in domo propria, vt supra, argu. 10. & de nouitiis argu. 15. & de mulieribus, quæ dicuntur canonicae seculares, argu. 16. & de eremitis, argu. 17. Præterea illud etiam immutatum est, videlicet quod clerici hodie & a tempore Augusti. potuerunt habere proprium, vt patet 12. q. 1. certè ego sum. vbi Aug. mutat consilium. & ibi per multa capitula sequentia patet, qualiter episcopi & clerici possunt habere proprium. Fratres autem & sorores tertii ordinis, tanquam Deo deuoti & conuersi, mutantes habitum & statum ex permissione ecclesiæ retinent proprium. Aliqui viuunt in coniugio, quia non tenentur seruare nisi matrimonialem continentiam, possunt mouere arma in casibus expressis in regula, sibi tradita. ergo sicut & supra nominati clerici, Deo deuoti, conuersi, templarii, eremitæ, & cæteri, de quibus supra constat, gaudere debent priuilegio clericali. Et sic primum argum. nihil obstat.

Ad secundum argumentum respondetur, quod quamuis fra-

tres

tres & sorores tertii ordinis non sint episcopi, psbyteri, clerici, & c. sunt tamen conuersi professi, secundum regulam sibi traditam. vnde & in d. c. vt lex continentia, fit mentio. vbi plus dicit glo. videlicet quod si aliquis obtulit se & sua alicui ecclesiæ seculari, ad huc tamen potest contrahere, & filius matris potest petere legitimam portionem de proprietate paterna. 17. q. 4. c. vltimo. ad prædicta faciunt notata in cap. vt priuilegia. §. hoc autem. extra de priu. vbi glo. super verbo, mutato habitu seculari. dicit, itaque habitus tales distinguat ab habitu seculari, licet ex toto non habeant habitum monachalem, argu. 33. quæst. 5. quod pari. talis largo modo ecclesiastica persona censetur. 27. q. 1. vt lex. & 12. q. 1. duo. sic dicit ibi glo. vbi etiam Innocen. & Host. notant, quod si tales contraherent, tenet matrimonium, argu. extra qui cl. vel vo. c. conluluit. & c. veniens, & c. rursus. Archid. etiam in d. c. duo, in gl. quæ incipit, Omnes conuersi, in fi. dicit quod tales, ex quo habitum mutant, ecclesiastica personæ censentur, & priuilegiati intelliguntur, argu. 12. q. 2. ecclesiarum seruos. extra de relig. do. de xenodochiis. ad ide m. 17. q. 4. quisquis. vbi idem Archid. in glo. vt sunt ibi, Templarii, dicit, vel dic secundum Ber. quod istud quod dicitur, omnibus, & c. refertur ad eos, qui in domibus suis viuunt, licet sint religiosi. 27. q. 1. de viduis. & circa principium dicti capituli, quisquis. dicit, sed quæ est differentia inter deuotos & ecclesiasticas personas, nonne omnes ecclesiastica personæ dicuntur Deo deuotæ? Potest dici, quod deuoti dicuntur timorem & obseruationem Dei habentes secundum Papiam. Sed hic distinctè dicuntur Deo Deuoti qui continentiam vouerunt in conuersione. Personæ ecclesiasticae dicuntur et, qui non promissa continentia ad ecclesias seculares sunt conuersi, vt coniugati, & hi omnes dicuntur personæ ecclesiasticae. 27. q. 1. vt lex. secundum Hug. Nam nomine castri ciuitas continetur. 16. q. 1. & temporis. ibi, quia igitur Cumani castri sacerdos. i. episcopus, & c. glo. tamen in d. c. quisquis. dicit, quod Deo deuoti & ecclesiastica personæ, sunt conuersi, pœnitentes, templarii, & hospitalarii, qui gaudent priuilegio clericali, vt 27. q. 1. vt lex. 11. q. 1. aliud. extra de sen. excom. Parochianos. & 12. q. 1. duo sunt. sic dicit ibi glo. Patet igitur ex prædictis quod fratres & sorores tertii ordinis, cum de facto sint pœnitentes, & fratres & sorores de pœnitentia in eorum regula titulentur, ergo gaudere debent priuilegio clericali, tanquam ecclesiastica personæ per iura superius allegata

quamquam

quanquam non sint episcopi, vel presbyteri, & c. quia ultra prædictos in prædictis textibus nominatos, sunt qui gaudent priuilegio clericali, cum vna lex multoties per aliam suppleatur. extra de tempo. ord. c. 1. in vltima glo. Sicut vnus Euangelista supplet, quod alter omisit, vt patet in euangeliiis, & notat Archidiaconus. 2. q. 5. consuluit. & sic non obstat secundum argum.

Ad tertium argumentum responderetur, quanquam tempore interdicti, fratres & sorores tertij ordinis non admittantur ad diuina per fratres minores, nõ propterea tollitur vel diminuitur eorũ regula, aut status, nec præiudicatur eorum priuilegiis, aut immunitatibus, nisi solummodo quantum ad id, quod decretum fuisse videtur in odium fratrum Minorum, & ipsorum fratrum & sororum de pœnitentia, vt dicebatur ad euitandum scandalum aliorum, quod ab aliis Ecclesiis tali tempore excludebantur. Cuius decreti impulsua causa fuit, euitatio scandali finalis, in aliis aut ne censura vilesceret ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputaretur, vnde quanquam Io. And. glossator dictæ cle. aliqua dicat ibi pertinere ad statum prædictorum fratrum & sororum, quæ tamen non pertinent: dicit tamen quod pœna ex communicationis ibi posita alios nõ ligat, quam fratres minores. vnde dicit, quod si fratres & sorores tertij ordinis tempore interdicti in aliis Ecclesiis reciperentur ad diuina, nõ haberet locum pœna prædicta. Possent tamen habere locum alia pœna communis de qua habetur extra de exceſ. præla. c. 1. de priuileg. c. auctoritate, & c. episcoporum. lib. 6. & de sen. excommu. is qui, lib. 6. Patet igitur prædictum argum. non obstat, cum eis non præiudicet, nisi solummodo quo ad id, quod prædictum est de tempore interdicti, cum dicat ibi textus, etiam si super hoc hi. f. fratres Minores, vel illi. f. fratres & sorores tertij ordinis, priuileg. quibuscunque muniti extiterint, quæ ipsis in nullo prorsus quo ad hoc volumus suffragari, ergo dicendo quo ad hoc in aliis non præiudicat, quia qui vnũ negat de pluribus, alia concessisse videtur, extra de præsum. nonne. facit. ff. de leg. 1. l. si ita sit, vbi dicitur, quod non reperitur ademptum, firmum manere debet. Simile. ff. de le. 1. l. si mihi & tibi. nõ quod non mutatur, quare stare prohibetur. C. de testa. l. sancimus. & sic non obstat prædictum tertium argumentum.

Ad quartum argumentum responderetur, quod quanquam propriè religiosi promittant tria substantialia, videlicet obedientiam pauper-

paupertatem & castitatem: attamen multi sunt, qui talia nõ promittunt, & tamen gaudent priuilegio clericali, vt supra plenius est monstratum, de nouitijs, & eremitis, de clericis coniugatis, & similibus. & sic non obstat.

Ad quintum argumentum responderetur, quod multi sunt etiã, qui non sunt insigniti aliquo caractere ordinis clericali, gaudent tamen priuilegio clericali, vt sunt conuersi, Deo deuoti, commissi in ordine monachorũ. Multi sunt etiam monachi, qui non sunt clerici, & multi sunt etiam fratres minores qui nullum habent ordinem clericalem, & tamen gaudent priuilegio clericali per iura superius allegata. Sic igitur fratres & sorores tertij ordinis, quanquam nullum habeant caracterem clericalem, sunt tamen personæ ecclesiasticæ pœnitentes, Deo deuoti, conuersi & professi, secundum eorum regulam, ergo gaudere debent priuilegio clericali. & sic non obstat quintum argumentum.

Ad sextum, & vltimum igitur respondendo, dico similiter, quod non obstat, quia quanquam verum sit, quod plus operetur characteris impressio ad mutandum statum personæ, quàm assumptus modus honestè viuendi, attamen propter hoc non sequitur, quod ius quæsitum alteri de immunitate & exemptione per ordinationem sanctæ matris Ecclesiæ sit deprauandum. Nam, vt dixit Dñs Mat. 20. Volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. Nouissimum enim vocabat illum, qui circa decimam horam ad vineam Dñi Sabaoth accesserat laborandum. vnde subdit ibi, aut non licet mihi, quod volo facere? an oculus tuus nequã est, quia bonus sum? sic ergo nouissimi primi, & primi nouissimi. In simili ergo quanquam plus astringantur alii religiosi strictiorum religionum, vel clerici in sacris ordinibus constituti, quam fratres & sorores tertij ordinis prælibati, licet tamen sanctæ matri Ecclesiæ etiam tales tãquam nouissimos priuilegijs ecclesiasticis, & immunitatibus insignite, prout & fecit aggregando ipsos in familiam Dñi (sub regula sibi tradita militantes, & sic non obstat prædictum argumentum, quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse, vt in l. neque natales, C. de proba. cum igitur argumenta prædicta non obstant, & sufficientissimè sit probatum per 20. argumenta prædicta, prædictos fratres, & sorores tertij ordinis, fore personas ecclesiasticas, & gaudere priuilegio clericali. ergo nulli dubium esse debet ipsos exemptos a foro seculari & subiectos ecclesiastico,

vt per supradictos Doc. extitit iam consultum & firmatum in locis supradictis, quibus etiã superaddo, quod dicit Io. de Lig. i d.c. cũ ex eo. de sen. exc. in cle. vbi tractans an fratres & sorores tertii ordinis S. Frãncisci sint psonæ ecclesiasticæ, refert Gulielmũ tenere quod non, quasi de nouo egressi de vtero matris. Sed leuis est talis ratio, vt supra dictum est. vnde Zenzelinus & Io. de Lign. vltra supra nominatos Doctores tenent contrarium, & melius. & Io. de Ligna. dicit se consuluisse extense pro immunitate prædictorũ, in quadam quæstione Perulina, & allegat sententiam Bar. in d. l. semper. §. ex quibusdam. ff. de iure immu. vbi firmat, quod tã fratres de pœnitentia, quàm milites gaudentes, exempti sunt & gaudet priuilegio clericali, nisi appareret quod in fraudem oneris, prædictũ habitum recepissent, quia fraus, & dolus alicui patrocinari nõ debent, vt in c. ex tenore, & in c. sedes apostolica. extra de re scriptis, & in l. semper. §. diuus quoque Pius. ff. de iure immu. cum similibus. dicit etiam do. Ant. de But. in c. nullus, de foro compe. quod generaliter omnes personæ quæ regulariter viuunt, sunt ecclesiasticæ personæ, licet non faciant professionem, & gaudent priuilegio clericali, vt notat glo. & textus in c. indemnitatibus. ad fi. de elect. lib. 6. & notatur. l. 2. quæst. vlti. c. fi. & de maio. & obe. c. dilecta. glo. penu. Quod facit, dicit ipse, pro istis Iesuatis, & maribus & mulieribus. Et idem dicit de muliere inclusa. l. 1. q. 1. de persona. Et de fratribus & sororibus tertii ordinis dicit verius esse, quod dicit Zenzelinus contra consilium Federici, & contra Gul. & allegat etiam notata per Barto. in l. 1. ff. de pœnis. & in dic. l. temper. & per Specula. de ita. mon. vers. 37. & quod ibi notat Io. Andr. Simile dicit do. Petrus de Anch. & do. Abbas de Sicilia, oim legens Senis postmodum effectus Panormitanus, & communiter sequaces eorum moderni etiam sic tenent in d. c. nullus, extra de foro compe. multa etiam patent hinc inde, expressa priuilegia apostolica de exemptione prædictorum fratrum & sororum tertii ordinis. Ergo tam vigore iuris communis, quam vigore priuilegiorum gaudere debent ecclesiastica libertate, & priuilegio clericali. & vt aliquanotitia de aliquibus eorum priuilegiis habeatur, cuiusdam tamen sumpti, quod manibus teneo, de verbo ad verbum seriem hic inferere cogitavi, cuius tenor sequitur, & est talis.

GREGORIUS Episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis, & episcopis per Italiam constitutis, salutem

tem & apostolicã benedictionem. Nimis patenter patientiẽ diuinẽ probatur abuser, qui ad Dominum cõuerti volẽtibus obicẽ interiacet tarditatis, ei que inexcusabiliter conuincitur aduersari, qui cõuersos ad episcopum auctoritate gestiẽs, eis laqueum iniicit captio nis, vel persecutionis, ipsos molestis inquietat tanquam Pharaonis immitatus vestigia, qui corde indurato, nõ nisi plagis percussus filios Israel exire permisit Aegyptum, & egressos tandem seua tyrannide persequi non cessauit, donec ipse cum suis in aquis validis meruit suffocari, posteris relinquens exemplum, vt ex simili culpa, similis deberet formidari vindicta. Sane ad audientiam bonæ memoriæ Honorii prædecessoris nostri noueritis peruenisse, quod nonnulli de partibus nostris, nouissima sua prouidẽ memorantes, derelictis seculi vanitatibus, pœnitentiam in corde contrito & humiliato spiritu agere in domibus propriis vel alibi statuere. Et vt retribuẽtes miseræ filiæ Babilonis retributionem, quam retribuit ipsa eis promissæ beatitudinis præmium facilius & felicius assequantur, castigare corpus proprium, & in seruitutẽ redigere concupiscunt. Sed Potestates & rectores ciuitatum vel locorum, in quibus tales Domini serui degunt, non attendentes, quod nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus, & spõsa latos pedes abnuat inquinare ab eis vt ipsos sequantur, & exerceantur in armis iuramenta extorquere contendunt, & ad recipiẽda & exequenda publica officia compellere moliantur, quin etiã illos, qui ad agendã pœnitentiam, secretos petiere recessus ad propria reuocantes, ipsis plura onera & exactiones imponunt, alias inhonorando ipsos, quos tanquam Dei amicos, deberent modis omnibus honorare. Quia igitur interest nostra, Dei viros in religionis proposito confouere, ad exemplar prædicti prædecessoris nostri, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus huiusmodi pœnitentes, dum tamen onera, in quibus ratione bonorum tuorum tenentur agnoscant, à prænotatis grauaminibus seruantes immunes ipsos eorum occasione, non permittatis in his vel aliis temere molestari, quibus possit eorum pium ppositum impediri, molestatores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Laterani. 7. Calen. Iunii Pontificatus nostri, anno primo. Hic autẽ Gregorius, fuit ille Gregorius IX. qui canonizauit beatum Franciscum. Et Honorius prædecessor suus fuit ille, qui reconfirmauit regulam beati Fran-

cisci, & fuit Honorius III. nam primò confirmauerat prædictam regulam B. Francisci Innocen. III. qui tenuit Pontificatum annis 18. mensibus quatuor, diebus 23. Prædictus autem tertius ordo Beati Francisci incœpit tempore dicti Honorij, & postmodū successiue per prædictum Honorium, & Gregorium, & per Innocentiū III. fuit similiter comprobatus, qui dedit eis simile priuilegium exemptionis, quod incipit, Ne per sæcularia negotia. & fuit datum Bononiæ 8. Calen. Nouembris, Pontificatus eiusdem anno. 9. Et multi alii summi Pontifices, vt Alex. III. & Nic. III. & Cælestinus V. & Ioannes XXII. & successiue plures alii summi Põtifces, vsque ad tempora præsentia prædictum tertium ordinem confirmarunt & gratis, quàm pluribus, fauoribus, & exemptionibus muniuerunt. Reperi etiam Mediolani fuisse pluries sententiarum, prædictos fratres immunes & exemptos esse à vexationibus & molestiis sæcularium personarum, vt patet per publica instrumenta, quæ vidi, & legi, quorum tenorem inferere longum esset. Sufficiat tamen fidelibus Iudicibus prædicta taliter enarrata conspiciere pia mente, & huic relationi fidem credulam adhibere. Et secundum quòd supra scriptum est, pro reuerentia Iesu Christi nostri Redemptoris, cui prædicti fratres & sorores deuotionis spiritu sedulo samplantur, tam ex forma iuris, quàm ex forma priuilegiatorum, ipsos fratres & sorores habere libeat recommissos, & immunes & exemptos, vt condecet, integerrimè conseruare, iudicio saniori semper saluo.

Vobis autè prædictis fratribus & sororibus, prædictos & quoslibet nostros emulos, qui vos fortè cogitant in Dño exercere in virtute feruētissimæ charitatis Domini nostri Iesu Christi, instantissimè recomendo, meque cum eis pro mercede laboris, vt in vestris piis ac deuotis orationibus, ac Deo gratis & acceptis operibus ipsorum & mei tenacem memoriā recolentes vna vobiscum, & aliis Dei electis, precibus & fructibus vestrorum bonorum operum gaudia mereamur cum eisdem pertingere Beatorum, Amē. Valete in Domino semper, & iterum pro me, precor, orate. Ex loco Sanctæ Marię de Angelis, extra & prope Mediolanū, sub anno Domini. M. cccc. x. die xxvij. mensis Maii, Indictione tertia.

Vester inutilis orator, Frater Ioannes de Capistrano Ordinis Minorum minimus & indignus, ad fidem prædictorum me subscripsi manu propria, festinanter.

Ne

Catonis de Saccis subscriptio.

E videar incòsultè subscripsisse huic Defensorio tertij ordinis, paucis agam. Nam alioquin sufficere debere & cuique iudicanti summa ac præclara primi Consulenti auctoritas, præter ea, quæ diuinitus tam eleganter quam copiosissimè conscripsit. Sed quando ita contingit, vt sæpe numero optimos quosque parui iudicent peccatores, & laici nil veriti ex terrenis tenebris ora sua impia in cælum ponere, & iudicare quæ sibi sunt incognita, contra quos iure merito sic inclamatur, quare in iniustitiis tuis enarras iustitias meas? Est enim tēpus, quo sana doctrina non subinetur, sed ad desideria coaceruantur magistri pruriētes auribus. Proinde ego consultè adiiciam pauca huic Defensorio laudatissimo & integerrimo, quasi vadens post terga metētis nobilissimi spicas colligendo, ne quid dubii accidar, Fratres pœnitentię, quos vt Bald. inquit l. i. ff. de postulan. Beatus Franciscus imitatus edictum illud prætoris, tertio ordine collocauit, cum quodam viuendi modo, gaudere debere priuilegio clericali, quo ad forum & immunitates. Nam & si Bart. in l. semp. §. si. ff. de iure immu. consilia quę vidisse refert plurium, quòd sint exempti a muneribus & collectis sæcularium tantum in fratribus gaudentibus facta fuisse confirmet, & quibusdam locis seruari contrarium dicat in fratribus tertij ordinis, qui sub iudicibus sæcularium conueniuntur, & soluunt collectas: tamen si fraus absit, non dicitur negare idem in his esse seruandum de iure, quod plurium deinde gaudētibus consuluerunt. Ideo Io. de Imo, c. nullus, de foro compe. sic scribit. In fratribus autem de pœnitentia tertij ordinis Sancti Francisci, vel in militibus gaudentibus Ecclesię sanctæ Marię, qui habent certum modum viuendi per sedem Apostolicam approbatum, & certa signa portant, concludere, quòd si per Papam videatur eis concessum priuilegium fori, hoc erit clarum: si de hoc non appareat, sunt opiniones. Lan. dicit quòd non suat de foro ecclesię, Zenzelinus oppositum, & hoc sequitur Ioan. de Lig. cle. cum ex eo. de sen. excommu. Et sic dicit se consuluisse cum pluribus Doct. & sic etiam refert Bar. l. semp. Posset dici, quòd si cõsuetudo super hoc operaretur, illa sit seruanda, ex quo sunt opin. arg. c. cū dilecti, de consuet. & l. minimè, de ll. sed vbi nõ operaretur vide-

videtur sequenda opi. Io. de Lig. & Bar. 12. q. 1. duo sunt. Nam tales licet possunt dici personæ ecclesiasticæ, & de materia huius plene per Butrium. Sic formaliter scribit Imola, ut intelligamus non aliud Bartol. voluisse, quam supra relatam est. Amplius ego puto, secundum ea quæ proponuntur. Aut standum fore contrariæ consuetudini, quæ esset dicenda potius corruptela, cum Ordo ille tertius sit per tot summos Pontifices comprobatus expressè, quam sufficeret tacita comprobatio eo ipso quòd Papa scribendo illis, tales fratres pœnitentes tertii ordinis appellat, prout inquit Innocen. singulariter in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. ad med. apparatus. ibi lex vult dare ordi. iurisd. eo ipso quòd vocat aliquos ordinarios. C. de modo mulct. l. eos. C. de officio rec. pro. l. 2. sic notauit Bald. ff. quod cuiusque vniuers. l. 1. 2. col. eo ipso, inquit, quòd superior scribit societati, vel ciuitati, videtur approbare, & c. est enim societas dicenda licita eo quòd ad honorem Dei constituta est, exemplificat Baldus ibi in fraternitate disciplinatorum, licet sint vxorati, & bona possideant, nisi censerentur fictitiæ, vt not. glo. l. 1. de colle. illi. & Arch. 41. dist. si quis fratribus. Nam causa religionis licitam societatem facit, etiam iure paganorū. l. 1. §. sed & religionis, de colle. illi. ff. & gl. dic. l. 1. quod cuiusque vniuers. & Bar. d. §. sed & religionis, dicit collegia Misericordiæ, & alia quæ pietatem respiciunt, approbata esse. Neque enim propterea quia vxores habent, & bona, sunt ab immunitatibus clericorum eximendi, quorum etiam vxores & liberi sunt immunes. C. de episcopis & cle. l. 2. in fi. vbi textus. Ideo ibi Petrus, Bal. & Rapha. Ful. quòd tales si venderent bladum, non debent soluere gabellam. & idem de introitu ciuitatis. limitat tamen ibi Ful. nisi ea gabella esset imposita ad refect. viarum & pontium, de quo c. 1. de cler. coning. quanquam ea non sint seruanda in bigothis, inquit Bal. & Fulg. l. officiales, de episcop. & cler. Bigothos autem non dicemus, quos sanctus Franciscus inter tres suos ordines instituit tempore Papæ Innocentii & Imperator. Federici. Quibus tribus ordinibus institutis eorum doctrinis, exhortationibus, meritis & exemplis quasi tota christianitas resurrexit cū Christo, & in nouitate vitæ ambulauit per gratiam, virtutem, conuersationem ac vitam sanctam, quæ prius plena erat erroribus, & actibus turpibus, quæ ordinis institutionem, vt quibusdam placuit, non improbabiler Ioannes prædixit in Apoc. ante fi. quintæ visionis, ibi, hæc est prima resurre-

ctio, vbi prius subiicit aduentū Antichristi, ibi, & cum consummati fuerint mille anni & c. Non enim eo inficias statum Bighinarum damnari per cle. 1. de reli. domib. & illam sectantes, vel de nouo assumptas: licet nonnulli referant inibi se vidisse constitutiones duas illi contrarias, editas in Alania, vbi extat Bighinarum semper copia. facit quod not. 12. q. vlt. c. fi. sed vtrumque sit, de illarum statu, illa tamen constitutio prima de relig. do. non includit, nec reprobat sorores tertii ordinis Sancti Francisci, quia promittunt obedientiam, & habent regulam quo ad quendam modum viuendi approbatam per sedem apostolicam, prout ibi dicit gl. sibi constare, licet non habeant regulam propriam quo ad tria substantialia, facit quod notatur c. ex eo, de sen. excom. in cle. idem tenet Guili. dicens, tertium ordinem approbatum per Nicol. III. vt manifestauit Io. XXII. per suas patentes litteras, de qua regula possunt esse viri coniugati & mulieres, licet non renuncient sæculo, nec continentia & obedientia se constringant, nisi quod seruare promittunt fideliter Dei mandata, & illa quæ continentur in sua regula. Idem Steph. & Zenz. quos refert & sequitur post alios, Io. de Imo. in d. cle. 1. de relig. dom. quem de verbo ad verbum recitavi, ne exigua meæ voci deesset auctoritas, quando ratio vndique viuo gurgite exundat, ut ex copia argumentorum primi Consulentiis dicitur. Si enim primum ordinem beatissimi Francisci comprobamus, si non improbamus secundum sanctæ. f. Claræ virginis, differentem tamen a primo propter ipsum habere in communi, quidem & tertium eiusdem cordigerati ordinem commendabimus. l. in causâ, in prin. ff. de procur. per Bal. in cle. 1. de procur. & glo. 21. q. 1. c. relatio. nam & recipiens instrumentum, videtur approbare omnia in eo contenta. de renunc. c. sanè. de offic. deleg. coram. 9. distin. vt verum, & c. si ad scripturas. cum si. Inn. de excep. cum venerabilis. de cens. cum olim. 4. q. 9. cum pura. Si autem improbamus tertium ordinem viri sanctissimi, cur ex primo illius ordine vel secundo orationum, pœnitentiarum, sepulturæ suffragia expetimus? Quid missas, prædicationes, exempla vitæ frequentamus? Quid ipsi, quid ipsi Seraphico credimus? Quid ab eo speramus, cuius regulam passim contemnere incipimus? cum iure communi nemo sperare debeat ex eo, quod impugnat. reg. ex eo, lib. 6. l. cū pater. §. libertis. de leg. 2. l. alia. l. Polla. C. de his, quibus vt indig. l. Pap. §. meminisse. ff. de inof. test. Quid stigmata credimus? Quid vnum

Deum & trinum? Quid Christum Deum? Cur non omnia euer-
mus, poterimusq; quædam probare, quædam arbitrio nostro, quòd
imperium habemus in belluas improbare? Neque enim possum
mihi persuadere, vt si vir sanctus errauerit in tertio suo Ordine, vt
ex hominibus fecerit locustas, vt ille ait, primum aut secundū rectè
composuerit, quandoquidem in crebris sermonibus vsurpare sole-
mus, modicum fermenti totam massam corrumpit. Cum autem
benefacta in primo & secundo Ordine inficiari non possimus, &
tertium iure licet & confirmare atque sequi, in quo tot probatissi-
mi sæculares extiterunt, & viri magnifici, quòd sæcem sæculi his,
qui vel actu vel opinione non sunt, reliquisse videntur. Illud au-
tem ridiculosum videtur arg. quòd tempore interdicti certa affi-
ciantur pœna. cle. cum ex eo. de sen. excom. ergo & hac vt locustæ
habeantur, quando ibi certa est ratio, ne vilescat censura ecclesia-
stica. & in pœnis iure prohibeatur extensio. regula, odia, reg. in
pœnis, lib. 6. l. præfes. l. interpretatione. ff. de pœnis. Neque enim
improbatur, vt Bighini, qui fratres vel sorores de pœnitentia nū-
cupantur, secundum Lapū in quadā extrauaganti Io. XXII. licet
enim non habeant potestatem sui corporis, quando coniugati sunt
sed habeant vxores illam potestatem, & sint quandoque bigami,
non propterea illi regulæ detrahunt, q̄ pro singulis vt in cæteris or-
dinibus binos expiscatur. Nec bene concluditur, celebrare ne-
queunt, ergo nil boni faciunt, vt nuper egressi de vtero matris.
Proindeque in quæstione Perusina rectissimè Io. de Lign. consu-
luit, eos gaudere priuilegio clericali, quam sententiam dicit Io. de
Imola veriorem in locis allegatis, & in c. cum ex eo. allegato. Nam
& in simili dicit Inno. c. cum monasterium. de elect. licet ere-
mitæ possint habere proprium, quia non abrenunciarunt, tamen
personæ ecclesiasticæ sunt. 27. q. 2. scribit. & Io. An. in Nouel. c. fin.
de senten. excom. lib. 6. eiusdem est sententiæ, 3. col. ibi, & sit solutū
quod sæpe est quæsitum de istis penitent. tertij Ordinis sancti
Francisci, & subiicit. Item quoad pœnitentes, illa sunt priuilegia
ordinum &c. Minus obst. l. quidam ignauia. C. de decur. lib. 10.
quia in illis ignauia sectatoribus loquitur, qui ideo captant solitu-
dinem vt fugiāt munera ciuitatum, & specie religionis ceteribus cō-
gregantur in fraudem omnium. Neque enim, vt ibi not. glo. sub
prætextu religionis fictæ descri possunt munera. l. qui sub præ-
textu. C. de sacrosanctis eccle. l. in filiis. eo. ti. li. 10. Sed quis fictam
religionem

religionem appellet, quam tam gloriosus sanctus instituit? tot no-
bilissimi homines induerunt? tot beati decorarunt? tot summi
Pontifices dotarunt priuilegiis? Doctores comprobauerunt? ra-
tiones confirmant? prout ex allegationibus primi Reuerēdi D. Cō-
sulentis ostenditur. Si enim de foro ecclesiæ sunt famuli clerico-
rum. c. dilecto. de officio Arch. si vxores legitimæ eorum clericorū
veluti in minoribus constitutorum, vt determinat Io. de Imo. c.
nullus. de foro cōp. quia vxor sequitur forū viri. l. si. ij. ff. ad mu-
nicip. l. mulieres. C. de dig. l. 12. vnde in partibus Græciæ, quia etiā
constituti in sacris clerici vxores habent, quæ ex eodem foro esse
censentur, & eorum filii gaudent priuilegio fori, & immunitate.
l. 2. de episcopis & cler. licet Butrius c. nullus, all. non aliter sen-
tiant quam Ioan. Andr. cap. 1. de cle. coniug. lib. 6. si etiam rustici cle-
ricorum ratione administrationis eodem gaudent. 89. distin. iudi-
cium hospitalarii, qui sunt meri laici, notat Lau. cle. per literas. de
præben. fratres gaudentes, vt supra in consilio Doctoris. Quid nī
& fratres de pœnitentia eiusdem fori iudicabimus? prout plene
de his omnibus tractat Butrius d. cap. nullus. Non igitur sub colo-
re religionis fictæ vel ignauia cuiusdā, priuilegio immunitatis per-
uabuntur, qui sanctæ religioni & approbatæ adhæserunt, non
in fraudem munerum, sed vt Deo sub certa regula seruiant, cui-
cum vxorati proponantur, melius seruire non possent. Cum igitur
regulam profiteantur comprobata, non sunt numero laico-
rum ascribendi, licet aliquid de eorum vita participent, iuxta
notata per Bart. & alios. l. Titia textores. ff. de leg. 1. Item quia
quando Papa cassauit omnes ordines viuentes de elemosinis, an
cassasse videatur, qui partim &c. Itaque Bar. tertium hunc ordinem
reputans religiosum vere, non fictè, primo lib. Minoricarum, cap.
si. professores eius ordinis posse appellatione fratrum sancti Fran-
cisci contineri censuit, cuius verba refero. Quid si instituatur fra-
tres sancti Francisci hæredes, &c. dubium, quia fratres tertij ordi-
nis beati Francisci, & sic potest dubitari de quibus intelligatur, vi-
detur quòd debeat intelligi in dubio de fratribus tertij ordinis, vt
valeat, &c. Et tandem determinat, quòd si aliquibus coniecturis
apparet de his sensisse testatorem, quòd ipsorum fratrum appella-
tione sancti Francisci, ipsi fratres de pœnitentia tertij ordinis con-
tinentur. Non satis igitur intelligo quomodo l. quidam ignauia,
de his loqui videatur, nisi forte in fraudem munerum talem regu-
lam

Iam profiterent' ideo ibi à cœtib' illis reuocantur, quę reuocatio, in illis de pœnitentia locum habere non potest. Rectissimè igitur conclusum est, eos gaudere priuilegiis clericorum. Et vt tutius quisque iudex sic iudicet, originalia dicta quorundam de his loquentium subiicio. Primum Specu. de sta. mo. ver. 37. dicit posse esse obedientiam sine castitate & carentia proprii, vt patet in fratribus ordinis sanctę Marię, qui ordo incepit Bononię, & c. Io. An. in additionibus, Scias, inquit, quod Vrbanus III. Pontificatus sui anno primo, concessit hanc regulam & modum viuendi, in quibus sunt, & c. sunt alii coniugati, qui solum promittunt obedientiam, & certum modum viuendi, de quibus cle. cum ex eo. de sen. excom. Similiter ibi regula tertii ordinis est approbata per Nicolaũ III. & hoc constat mihi. Zenzelinus ibi, De tertio, inquit, ordine continentium, qui secundum aliquos non gaudent priuilegiis clericorum, contra videtur dicendum, cum & eremita, qui non est ordinis per Ecclesiam approbati, tali gaudeat priuilegio, secundum Io. no. 16. quęst. 1. quę vero.

Guilelmus de Mõte Lauduno, cle. 1. de reli. do. sic ait, Status Bighinarum, de quibus Ho. de pę. & re. dicit, c. cum ex eo. dicit quod earum hosp. & c. & subiicit, non loquitur textus de sororibus sancti Francisci tertii ordinis, quę promittunt obedientiam, & suas habent obseruantias a sede Apostolica approbatas, & per Nicolaum III. & non sunt de Bighinis, & c.

Idem dicit in cle. ex eo. Tertium ordinem esse approbatum per sedem Apostolicam, & per Nicolaũ III. & non sunt de Bighinis reprobatis, & habent certum modum viuendi, & sunt sub obedientia, & habent suos visitatores, quem non habent illę, & dicitur tertius ordo respectu primi, & certis diebus septimanę abstinent à thoro, sicut faciebant Sacerdotes veteris testamenti. 82. di. plurimos. ideo continentes vocantur.

Io. de Lig. cle. 1. de relig. do. sic ait, Potest promitti obedientia sine aliis specialibus regulę, vt patet in fratribus militia, qui videntur matrimonio & proprio, quorum regula est approbata per sedem Apostolicam. Status autem quorundam, qui vocantur fratricelli, seu fratres de paupere vita, siue Bighini, improbantur. Idem cle. ex eo. Zenze. de tertio ord. idem quod Io. And. Lau. & Paulus, dicentes istos gaudere priuilegio clericali, & hoc credo verum, vt probaui extensè in quadam quęstione. Perusina, Albericus de Ro-

late

sate in auth. ingressi. C. de sacrosanct. eccle. vltima colũna, sic ait, licet glo. sentire videatur, quod habeat locum illa authentica in omnibus ecclesiasticis & læcularibus, tñ puto contra, quia non habet locum in habentibus in particulari, vt ordo militum sanctę Marię, & tertius ordo sancti Francisci. Non igitur videtur dubitandum, quin hic tertius ordo institutus per hominem sanctissimum comprobatus per sedem Apostolicam, refertus viris sanctissimis, a nullo vnquam reprobatus, pro singulari honestate profitentium sæpius à sede Apostolica confirmatus, per tot Doc. commendatus tot annis approbatus, gaudere debet immunitate Clericali, scilicet etiam quo ad bona, secundum doctrinam Alb. Bal. Ful. & aliorũ in l. 2. C. de episcopis & cle. Bar. l. 1. C. de mulie. & in quo loco, li. 10. vt nec fodras, nec collectas subire teneantur, & reliqua. Et ita prout supra conclusum est, per Venerandũ Patrẽ vtriusq; iuris Doctorem elegantissimum diuini ingenii cordigerulum, oratorem probatissimum, d. Frat. Io. de Capistrano, dico & consulo ego Carõ de Saccis, Doctor & Comes minimè dignus. Ad cuius fidem me subscripsi, & sigillo solito sigillaui.

Luchini de Curte subscriptio.

Vlgò scribitur, quod plenitudo adiectionem non indiget: est etiam tritum verbum, non licere poni falsam in alienam messem. quando tamen Dei permissione, & humilitate, ac charitate Venerabilis P̄fis primi Cõsultoris, datum est vt humili testimonio confirmem & approbem, quę sua facundissima, & præstans sapietia diuino eloquio sanciuit: & si tremens, quasi velim Solem iuuare facibus, libens tamen quia iussus, illud protestabor in primis, quod inter quę uidisse, vel legisse meminerim puncta dubitabilia, pacè contradictorum dixerim, nullum clarius, vel potentius & in benigniorem partem, quod in determinationibus præstat mihi vnquam apparuit terminatum, quàm Fratres de pœnitentia tertii ordinis Seraphici Francisci, Patriarchę pauperum, huius institutoris & approbatę regulę per Ecclesiam generalibus, specialibus, tacitis & expressis approbationibus fore priuilegiorum, & immunitatum ecclesiasticarum munimine confouendos. Et inter cætera illud vrget

quod regula his hominibus instituta & approbata ad honorem Dei, aut ecclesiasticas personas facit, quod puto verius, aut sæculares relinquit, aut saltem ecclesiasticis personis adhærentes & dependentes, facit propositio vera: quia de quolibet est affirmatio aut negatio, vel interdum medium inclinans ad aliquid prædictorum: sæculares autem non sunt, quia obedientiam præstant & mutant habitum, iuxta nota. in cap. consuluit. extra qui cle. vel uentes. in nouel. Relinquitur ergo quod sint ecclesiasticæ personæ vel his adhærentes, seu ab his dependentes, conclusio vera per locum a sufficienti partium enumeratione. Tunc ultra dependentes & adhærentes obseruant quod obseruat. locus vel persona, quæ in hoc dicitur matrix, à qua habetur dependentia. cle. i. extra de sen. excommu. ibi glo. in verbo matricem. facit cap. ex parte. extra de rescrip. Est enim idem iudiciū de dependenti & eo à quo est dependentia & adhæsiō. ff. nequid in loco pub. l. 2. §. cum quidam. scribitur in l. grege, & in l. si grege. ff. de leg. primo. per Ang. de Perusio, in l. Marcellus. ff. de rei vend. & cōsequitur dependens & adhærens priuilegia eius a quo dependet. 76. dist. ieiunium, & 4. dist. ca. denique. hinc alibi dicit Legislator, quæ ex vna radice tolluntur, eadem lege disponuntur. l. si. C. de nupt. l. 1. in princ. C. de lati. lib. toll. argum. extra de elect. c. fundamenta. §. decet. lib. 6. Fratres ergo tertii ordinis dependentes a fratribus Minoribus ratione in hæsiōnis, & ab eadem radice dependentes, scilicet vtriusque regulæ institutore, & maximè adhærentes in moribus, in consiliis, in seruitiis, in habitu, gaudent priuilegio clericali, sicut fratres Minores quibus plus adhærent inter cæteros religiosos, vt cle. cum ex eo. de sen. excommu. plus tamen placet quòd iste tertius ordo tanquam personarum ecclesiasticarum tanquam principalis, æquè de per se gaudeat priuilegio clericorum: sed hæc dixi, vt deuincantur potētius pertinaces, quia sæculares meros nemo vnquam post professionem, nisi insanus profitebitur. si verò dependentes & adhærentes religiosi & maximè fratribus Minoribus quis confitebitur, iam est expeditum rationibus. & exemplis & egregiis auctoritatibus gaudere priuilegio eorum, quorum sunt adhærentes, & dependentes. sunt enim plena membrana iuris ciuili & canonici, ratione adhæsiōnis & dependentiæ priuilegia principalium ad dependentes & adhærentes extendi. ff. de Sena. l. femina. C. de dign. l. quotiens. lib. 12. de professio. & medicis. l. 2. lib. 10. & alibi. Idem

priu-

Priuilegium habet familia quod. d. extra de Iudæis. c. ad liberandum. & libertus forum patroni sequitur. 12. quæ. 2. ecclesiarum. seruos. facit in simili. l. cum quædam puella. ff. de iur. om. iud. & eodem priuilegio gaudent vxor & filii clerici coniugati. l. 2. C. de episcopis & cle. idem de seruientibus & mancipiis clericorum. 89. dist. iudicatum. facit. 11. quæst. ca. 1. clericum. & ca. continua. cum aliis similib. eiusdem causæ, & quæst. Item conuersi, hospitalarii, templarii gaudent priuilegio clericorum. cap. sciant cuncti. in glo. extra de elect. lib. 6. 17. quæst. 4. ca. quisquis. quanto ergo fortius isti, qui non sunt sæculares, saltem simplices, vt aliquis ex præmissis, qui sunt religiosi, vel saltem religiosi adhærentes, & ab eis dependentes, & regulam approbatam habentes. Nec diffitetur Federicus de Senis consilio. 145. eos gaudere priuilegio, ne vexentur oneribus sæcularium ibi, circa medium consilii sui, licet sint, in aliquibus a vexationibus sæcularibus defensati, & priuilegiati, licet in cæteris male dixit, vt supra necessariò terminatum est. Ideo idem quod supra sancitum & consultum ac terminatum est per Reuerendum Patrem d. fratrem Io. de Capistrano, & confirmatum per eximium Doctorem, D. Catonem de Saccis, Comitem celobrandum, dico, consulo, & approbo ego Luchinus de Curte, legum Doctor, etsi inutilis, & indignus, & ad fidem hæc pauca scripsi, & manu propria subscripsi, & sigillauit.

Bartholomæi de Barateriis Placentini subscriptio.

ITA abundè in superioribus allegatum est & per supra scriptos, Venerabilem Patrem, & famosos Doctores vt facilitatem dicendi ademerint, nisi quis eadem ipsa iam dicta reuoluat. Ex præmissis duæ insurgunt inspectiones, Prima an fratres dicti tertii ordinis beati Francisci, dicantur esse ecclesiasticæ personæ? & indubitanter dicendum est, quod sint: quia saltem dicuntur Deo deuoti. 17. q. 4. quisquis. & in glo. & alia glo. 12. quæst. 1. duo sunt genera. Item appellantur de ordine beati Francisci, in cle. cum ex eo. de sentent. excommu. Et licet glo. ibi dicat quòd non propriè dicatur regula, aduertendum, quòd gl. in cle. prima, de religiosiis domib. addit, quod non est propriè regula, quo ad tria substantialia, ordo tamen & re-

gula est. Regula est enim, quæ normam rectè, vel bene viuendi præbet 3. di. regula. Secunda inspectio est, utrū fratres tertii ordinis tanquam ecclesiasticæ personæ gaudeant priuilegio clericali? & hæc est qd., de qua Bart. in l. semper. §. si. ff. de iure immu. vbi dicit extare de hoc priuilegio Romanorum Pontificum, & plures Doctores sic consuluisse. Et cum superius asserant extare priuilegium Gregorii, i quo apertè de istis penitentibus dicitur. Qui ipsi penitentes, in cle. cum ex eo. fratres tertii ordinis beati Francisci appellantur, siue iidem, siue similes existant. Et cum in dicto priuilegio etiam dicatur, quòd debent in proposito religionis confoueri, nihil dubitationis superesse videtur, quominus priuilegio ecclesiasticarum personarum iuxta formam dicti priuilegij Gregorii, gaudere debeant. Potest enim Ecclesia Romana, & consuevit specialibus fauoribus & priuilegijs, viros religiosos confouere vt in cap. cum pia. 22. quæst. 5. melius in c. cum & plantare, ext. de priu. cum similibus. Et ita dico, & consulo, ego Bartholomæus de Baratteriis, de Placètia, Iuris vtriusque Doctor, & manu mea scripti & subscripti, cum appositione sigilli.

Luca de Vernacis Cremonensis subscriptio.

LX abundantiam ad me ventum est, vt ea quæ superius probè, grauitè ac iustè conscripta sunt, mea tenui auctoritate comprobarem: & ideo quanquam rei fati demonstratæ frustra sit aliud adiicere, iuxta verbum Jurisconsulti in l. i. in si. ff. de dote prælegata. vt tamen votis requirentis morem gererem, non absurdum esse putauit, & horum famosissimorum Doctorum numero, me tanquam eorum vestigia sectantem aggregare. Nihil itaque hesitandum esse videtur, fratres de penitentia tertii ordinis quo ad exemptionem onerum & exactionū gaudere priuilegio clericali, de quo habetur in c. ecclesiarum seruos. 12. q. 2. in cap. non minus, de immu. ecclesiarum. & in cap. clericis. eo. tit. lib. 6. cum multis similibus supra allegatis. Cum constet tales esse ecclesiasticas personas, & religiosas, vt supra euidentissime, & copiosissime allegatum, & probatum est. Cui & illud ad probationem adici potest. Nam quemadmodum in domibus propriis loca ad orandum constituta auctoritate episcopali, lo-

li, loca pia & religiosa & ecclesiastica appellantur, vt habetur 42. dist. oratorium. 18. quæst. 2. quidam. de con. dist. 1. ca. vnicuique. & ca. clericos. & ca. si quis etiam. quare non etiam personas in domibus propriis ad penitentiam & orationem se vouentes, & diuinis vacantes obsequijs auctoritate Seraphici Francisci, huius tertij Ordinis conditoris, appellabimus ecclesiasticas & religiosas arguendo de loco ad personam, prout habetur in simili, in l. 3. in princ. ff. de acqui. poss. dum ibi insert gl. ad baptizatum in parte corporis. facit l. vulgaris. ff. de furt. canonizata de penitentia, dist. 1. vulgaris? quod cum ita sit, relinquatur æquum esse & iuri consonum, vt ab huiusmodi molestiis & vexationibus sint immunes. decet enim, vt qui diuinæ militiæ aggregati sunt, à carceris sint immunes. c. nullus. 53. dist. Sunt enim magis tales ad pium religionis propositum præmiorum exhortatione inuitandi, cum scire debeamus religionibus magis quam labore corporis, vel sudore, vel aliis muneribus rempub. contineri. tex. notabilis 23. quæst. vltima. §. quamuis. ibi. gaudere eum &c. propterea sanctissimè Valentinianus & Valens decreuerunt vniuersos religiosi obsequijs deseruientes nullam exactionis molestiam sustinere, vt inquit textus in præallegato. §. quamuis, & ibi gl. Cur enim non facimus differentiam inter personas religiosas & penitus laicas? Et cur non competens prærogatiua cœlesti fauore conseruetur? Ita iubet Imperator in l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. Maxime èt me mouer sententia Specul. in titulo, de cle. coniugatis, circa princ. in vers. Et intellige. ibi, qui videlicet: vbi sentit, quòd clerici coniugati, qui tamen non nisi, in quibusdam gaudent priuilegio clericali, vt plenè traditur in ca. 1. de cler. coniuga. lib. 6. si tamen clericaliter quòd ad hoc viuant, vt clericatum in habitu & tonsura prætendat & saltem diebus festiuis officientur, & ab illicitis & inhonestis negociationibus abstineant, ipsi & eorum bona immunitate gaudeant. A quibus autem inhonestis negociationibus abstinere debent, declarat ibidem in vers. sed quam inhonestam dicens. Sic pariter dicendum in fratribus tertii ordinis, qui & habitum ferunt institutum, & ab inhonestis negociationibus abstinent & certis temporibus continent. Et non solum diebus festiuis, sed & diebus singulis officiantur, secundum morem & ordinem, quem illis Franciscus, pauperum Patriarcha, diuino spiritu instituit, & tradidit, vt superioribus crudèssimè comprobatum est per venerabilem Pa-

trem sacrarum scripturarum, iurisque imperatorii doctissimum, fratrem Ioannem de Capistrano, ceterosque Doctores elegantissimos, qui ante me scripserunt. Et ita sentio ego Lucas de Vernacii, Cremonensis Iuris vtriusque Doctor, atque cum Dei suffragio nunc actu legens iura ciuilia in florēti studio Papiensi, ad quorum confirmationem hæc pauca scripsi, & meo consueto sigillo corroborauit.

Francisci de Folenghis subscriptio.

Iam abundè, tamque subtiliter allegatum & consultū est per superscriptos famosissimos Doctores, vt a me non nisi quædam ex prædictis replicari possint, considerans maximè per tot alios scribentes, & nonnullos famosissimos Doctores, vt superscriptum & consultum reperi, fuisse etiam in Romana curia pro ista sententia iudicatum, vt huiusmodi dubii communis opinio Doctorum dici possit, a qua est minimè recedendū per vulgatam doctrinam Doctorum i. c. ne in iuratis, extra de consti. & cap. certificari, extra de sepult. ideo eorum omnium pro ista parte scribentium & consulentium sententiam sequens, dico & consulo, prout supra dictum, & consultum est, ego Franciscus de Folenghis, inter Doctores minimus, & ad idē me propria manu subscripsi & sigillo meo sigillaui.

Augustini de Manzariis de Castro Nouo subscriptio.

Sic copiosè & ornatè, quæ referenda fuerunt, discussa sunt per superscriptos Doctores celeberrimos, præsertim per primum cuius sola auctoritas rem quamlibet ita obnixè comprobata maximè faceret, vt addere volentem aut dicta in genere aut in specie repetere oporteat: propterea absque allegatione vlla sufficere, ex quo leuis mea auctoritas requirit prædicta ex scripto manu propria cum solito sigillo comprobare. Ceterū cum manus calamum tenet, tanti viri probitate, & zelo religionis stimulatus ab incauto fari loquor. Quis negabit magis auctoritatibus eos, qui tertii ordinis.

ordinis beati Francisci regulam profitentur, & religiosos esse, & priuilegio clericali gaudere, sese tueri, si scripta præallegata commemoraret præcipuè tanti Patris, primi Cōsultoris, qui ita accurate cum magno labore per eum scripta comprobauit, cum non sit verisimile virum peritissimum, qui solum animarum salutem gliscit & desiderat, contra iustitiam ita laboriosè quid determinare contra Ro. Pon. in c. cum ex iniuncto, de oper. no. nunc. ibi, quod cum viri religiosi, & c. iuncta glo. in verbo, fecissent. Sic & multis in locis attestantur Doctores propter auctoritatem Io. An. a sententia ipsius non esse recedendum, quanquam multa in contrarium allegauerit, solius Io. An. auctoritate inducti eosdē tuetur ratio. Sic Christiani a Christo dicuntur. c. decet, de immu. eccl. lib. 6. in glo. in verbo, Iesu Christi. Sic religiosi a religione dicuntur. Tunc sic. Tertius ordo Beati Francisci appellatur religio: nam ordo & religio idem præsupponunt. Sic probat textus rectè intuenti, in cap. vnico, de religiosis dom. in 6. cum promiscuè religionem ordinem appellet, & e contra. idem vult Io. And. in nouella ibidem. vnde si ordo, religio dicitur, & religiosi a religione dicuntur, sequitur, quod qui de tertio ordine existunt, religiosi dicuntur, cum de primo & secundo ordine existētes religiosos existere nemo neget. Secunda ratio ad religiosi nomen inducendum non exigitur omnia tria substantialia profiteri, sed sufficere v̄ mutato habitu obedientiam profiteri, hoc probat textus, si rectè intueatur, in cle. prima, de relig. do. sumpto argumento à sensu contrario. ibi, quæ cum nulli permittant obedientiam, nec renuncient propriis, nec aliquam profiteant regulam approbatam, religiosæ nequaquam existunt, quasi innuat textus quod si obedientiam præstant, vel regulam approbatam profiteantur, aut renuncient propriis, quod religiosæ essent. Ita etiam intelligit Imola idem, dum colligit notabile, quod non promittens aliquid de tribus substantialibus non potest dici religiosus. quasi dicat, potest dici religiosus, si aliud de substantialibus promittat. Idem tenet glo. ibidem, in verbo, obedientiam, dum subiungit quod illa constitutio non includit sorores tertii ordinis, cum obedientiam promittant: modo constat eos qui sunt de tertio ordine sancti Francisci, & obedientiam præstare & in regula approbata, ergo sunt religiosi. videmus quod religiosi censeantur, qui mutato habitu in manibus episcopi obedientiam à simili multipliciter comprobari posset. Nam profitentur, & sub
episcopo

B. Ioan. à Capist. Def. tertij Ord. B. Frã.

episcopo viuunt, licet nullam specialem religionem nullumque monasterium ingrediantur. hoc est singulare dictum Io. An. & primo loco Inno. in cap. porrectu, de regula, circa medium apparatus ibi, sed nunquid episcopus. Cur non magis religiosi censebuntur, qui ordinem a Ro. Pon. approbatum profitentur, & obedientiam præstant? Simile videmus in eremitis, qui licet proprium habere possint, nihilominus sub episcopo sunt. ita notatur ultra supra allegata, in cap. vno. de excel. prælatorum, in 6. Non secus videmus in mulieribus, quæ canonicæ seculares appellantur de quibus probè primus Consulens allegauit. Sic domos religiosas appellari videmus, si auctoritate episcopi non propria, a laicis construuntur. Cle. quia contingit, in glo. in verbo, altaria. de relig. do. facit quod notatur in cap. ad hæc, eo. tit. si religiosas, ecclesiasticas personas iudicamus, nemo negabit priuilegio clericali gaudere vexationibus mundanis exēptas, vt Christo liberius & quietius de seruire valeant, qui velut pacis auctor non bene colitur, nisi in pacis tempore & quietis. Cle. dudum, de sepult. in præmio, qua quiete carent si mundanis exactionibus inquietentur. Et sic dico & consulo ego Augustinus de Manzariis de Castro Nouo, Iuris vtriusque, & mea manu propria hæc pauca scripsi & subscripsi et sigillo consueto sigillauit.

Defensorij tertij Ordinis B. Francisci, a B. Joanne à Capistrano compilati, nunc primum editi,

F I N I S.

